„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata

XXVIII. évf. 1. szám

2017. február

275,– Ft

Írások a BOKOR archívumából

Vakon hinni?

Magdolna apostolnő

Női püspökök

Interjú a papi hivatásról

Moha-mese

Egy veszélyes egyházatya

Küzdelem a pápai hivatalért

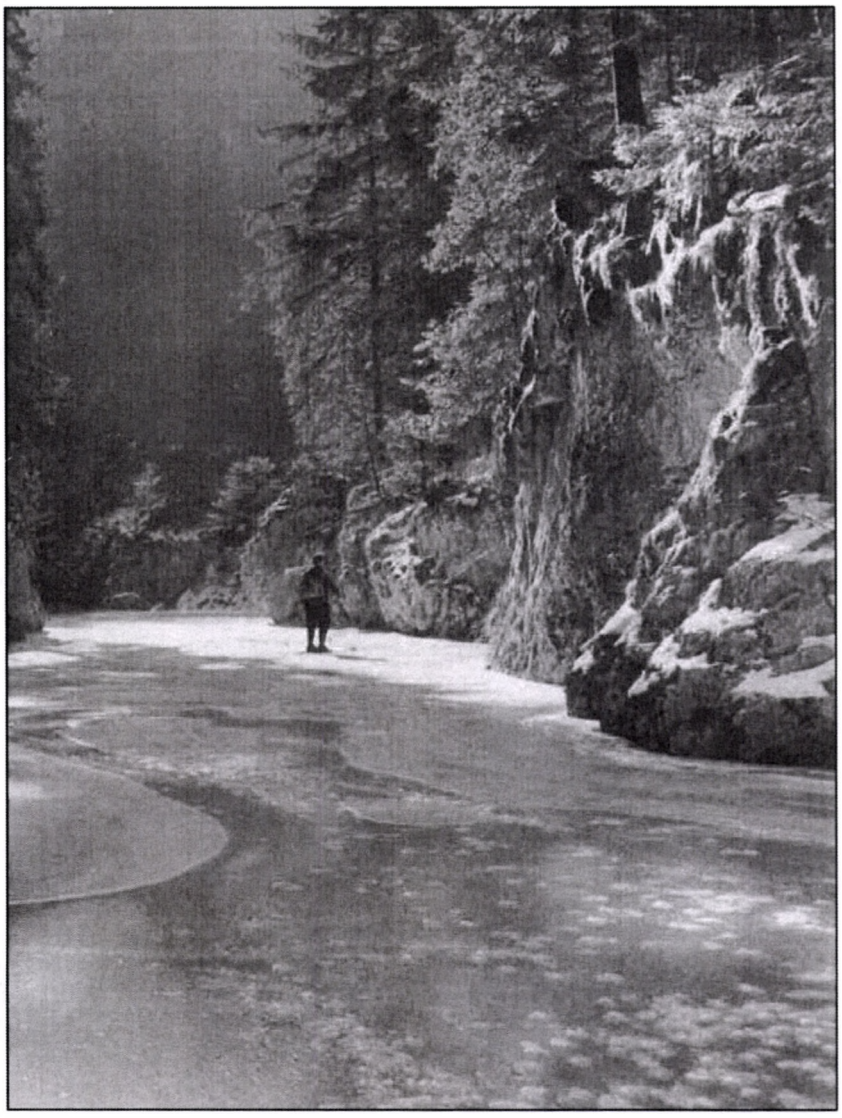
Milyen a jó prédikáció?

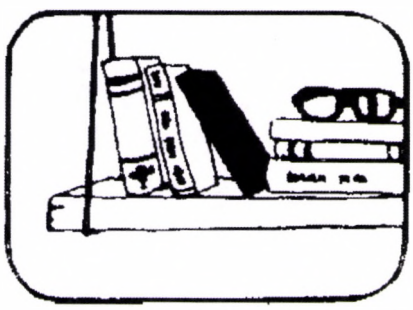
Isten arcvonásai

Láthatatlan kiállítás

Vasárnapi szentírási elmélkedések

Környezetvédelem

Merza József

*Feria quarta cinerum**

A szentmise befejeztével a pap ismét a hívek felé közeledik, kezében megcsillan a tálca, rajta fakó halom. Behunyom a szememet, a pap ujja melegen végigfut a homlokomon, a hamu az arcomra pereg. Emlékezz, ember!

Félrehúzódom, gondolattalanul nézek a fénybe és homályba. Lépések húznak el mellettem: fiatalos frissességgel, felnőtt nyugalommal, öreges bizonytalansággal. Egyesekre futólag ránézek, másokról csak egy könnyű szellő tudósít. Órámat keresem, táskámat veszem, megtörlöm arcomat, és hunyorogva kilépek az utcára, a reggeli sodrásba, én, a megjelölt, por voltára gondoló ember.

Emlékezz! Jó a mi Egyház-Anyánk, hogy egyszer egy évben a diadal barkáinak hamuját szórja reánk. Kár, vagy éppen jó, hogy nem szentség a hamvazás, amely összekapcsolja az ujjongást és a sírást? Kevés-e vagy nagyon is sok, hogy egy marék pornyi emberségünkben egy időre lakást vesz és felfénylik a Teremtő Isten Lelke? Ez a szertartás több, mint ide-oda járkálás, felmenet és lemenet, meghajlás és felolvasás.

Ez a szimbolikus aktus közvetlenül szembesít létemmel. A Föld embere hordozza az Istent, s ezért az istenhordozásért az Alkotó újragyúrja a hűséges sarat, hogy majd egy teilhard-i vízió átszellemült, örök életet érdemlő Anyaga legyen, a múló Föld Szent Vegyülete. De most még csak por, és szinte azt várnám, hogy a pap heves mozdulattal belemarkol a hamuba, két tenyérrel tartja elém: „Ezt nézd, és gondolkozz!”

A hamvazás a létemet tárja fel, ezért nagy jel. Csakúgy, mint a lábmosás. Vannak dolgok, amiket formává üresíthet, de mégsem hagy el az Egyház.

Emlékezz, ember! Semmiségedre, meg arra, hogy honnan jöttél és hová tartasz, te, Lélek-hordozó Hamu. Emlékezz első találkozásaidra Istennel, emlékezz a ködös, sötét hajnalok *Rorate* miséire, a *Tantum ergo* mellékhajók és karzatok között bujkáló gregorián dallamaira, októberi vagy májusi litániákra, a kóruspróbák egymást kergető, összefonódó dallamíveire, első előadásodra a kongregációban vagy önképzőkörben. Talán hosszú verseket is szavaltál, és az Érsek Atya megsimogatta felhevült arcodat.

„Mindenki gyűlöl titeket!”

Az álmodozás kapuja durván becsapódik. A jelenben élünk.

Dehát a jelen mégis csak egy korossá vált múlt! Hol van az Érsek, aki megsimogatja arcomat? Hol van a prézes Atya, aki megdicsér hitvallásomért? Miért vagyok egyedül? Szóljatok!

Konzervatív lennék én is! Szeretném a fényt és pompát, meg Isten Államát a Földön, amelyet jótékonyan tart fenn az igazságos uralkodó ereje. Nem kritizálnék sem egyházat, sem papot, engedelmesen és gyermeki figyelemmel hallgatnék minden szót, amely az elöljárók ajkáról fakad. Nem tehetek róla, hogy ezeket a szavakat megpróbálta az idő, a történelem, hogy a szavak hordozói nem tudtak hűségesek maradni az Igéhez, hogy új, erősebb szavakat kellett keresnem, ha meg akartam maradni Isten mellett. A régi szavakból csak új bálványimádásra futotta, a régi szavak nem tudták megtartani Isten népét, a régi szavak erőtlenségéből papok és hívek tucatjainak tagadása született.

Isten- és emberszeretetre, engedelmességre, mások tiszteletére nevelt emberek haladnak végig a folyosón. Úgy vélik: az isten- és emberszeretet engedetlenségre kötelezi őket. Az engedetlenség törvénykönyvbe ütközik, tehát bűn. Ezért ők bűnösök. Miért bűnösök? Mert engedetlenek. Miért bűnösök? Mert meg akarják menteni a világ egy darabját a Gonosztól. Aki megment Istennek, bűnös lesz az emberek előtt. Ez tapasztalati teológia. Ilyen tapasztalatra tesznek szert Latin-Amerika lakóinak ezrei, meg a katonai ügyész ajtaja előtt szorongó ifjú hitvallók.

Kiüresítette önmagát, bűnné lett, értünk, megmentésünkért. Hogyan értette ezt Pál? Absztraktul, az északi teológia szellemében, vagy praktikusan, úgy, ahogy azok értik, akiket ütnek?

„Mindenki gyűlöl titeket! Miért nem tudtok másként viselkedni?”

* Hamvazószerda neve a latin misekönyvben.

„Úgy gyűlölöm, mint a bűnömet” – szokták mondani a rendes emberek. Engem gyűlölnek, a rendes emberek gyűlölnek, Istent szolgáló és Isten szolgálatára készülő emberek gyűlölnek. Ezért bűnös vagyok, bűn vagyok. Nem vagyok rendes ember.

A télen átgondoltam Nátán életét. Sikeres próféta volt. Meghallotta Isten üzenetét, elment a bűnös királyhoz, jó pedagógiai érzékkel előadta mondanivalóját, biztos volt az igazságában, dolga végeztével hazament. A király fogadta és meghallgatta a prófétát, bűnbánatot tartott, megújította életét. Teljes volt az összhang a tolmács és az üzenet címzettje között.

Én is keresem az összhangot, de eddig még semmi sincs belőle. Elhittem és elmondtam azt, amit legjobb igyekezettel tanultam a hittanórákon Isten szolgáitól, de Isten más szolgái és egyéb szolgák megharagudtak érte. „Nem jól tanítottak minket a barátok” – szokta mondani egy mérnök osztálytársam. Igaz – gondoltam –, de a profán világban is előfordul, hogy valaki jogosan bírál a vállalatnál, és holnap már útilaput kötnek a talpára. Aztán fordulhat ide és oda, keresheti az igazságát, mert a vállalati igazgató összeköttetései gyakran a minisztériumig is elérnek. Legjobb esetben kap egy külön szobát a vállalatnál, és hónapokig nem adnak neki munkát, rá sem nyitják az ajtót. Lerontják hitelét, háta mögött beszélnek, hozzá szólni senki sem bátor. Így mondják napilapjaink. Tehát másutt is vannak még „rosszul nevelt emberek”.

Az Egyház „legjobb szolgáit feszíti keresztre” – írja *Marcel Légaut*. Annyi a szerencsém, hogy nem vagyok a legjobbak közül való – teszem hozzá én. Pedig „sokan azok közül, akikkel a legkeményebben bánt az Egyház, vallásosabbak voltak, mint számos mai kutató. Olyan ragaszkodást örököltek az Egyház iránt, amelyet ma már nem ismerünk”. Hátha mégis – toldom meg ismét én.

Életek, sorsok peregnek előttem, köztük az enyém, hozzátartozóimé, barátaimé. Jó, ha az ember tudja, hogy honnan jön. Még jobb, ha valamelyes valóságérzékkel felismeri a jelent, hogy tervezni tudjon a jövőre.

Mit látok a jelenben?

Dolgozó ember vagyok. Reggel az iskolás gyerekkel indulok. Az iskolánál elválunk, és megyek a munkám után. Eladom az alvástól megújult fizikai és szellemi erőmet a munkáltatónak, és este érek haza. Az estét kitölti a családra, a közösségi találkozókra, a tanulásra, a készülésre, egyéni beszélgetésekre, némi szervezésre, olykor a fáradságtól elnyúlásra, majd egy kis csendben ülésre, imádságra feldarabolt idő. Átlagos élet ez, tucatjával tesszük ugyanazt, különböző arányokat alakítva ki, mivel – akár menők, akár lépegetők vagyunk – a termelés által meghagyott szabad időnket az isten- és emberszeretet, és nem a TV vagy az önzés jegyében akarjuk eltölteni.

Hívő ember vagyok, a szó jézusi tartalma szerint. Sokat bánkódom is amiatt, hogy lépten-nyomon elmaradok azoktól a jellemző erényektől és teljesítésektől, amelyek a lelki könyvek szerint a hívő ember sajátjai. Egy kezemre nem fér rá az a sok szentté avatási akadály, amelyet a Bokorlelkiség szerzője fog majd felsorolni – teljes joggal. Mégis hívő, átlaghívő, tömeghívő vagyok abban az értelemben, hogy hitetlenségem ellenére döntően hiszek Jézusban, az Ő útjában, és azt tartom jónak minden ember számára. Ebből a hitemből fakadóan, a hétköznapok hosszú, terméketlen során időnkint mégis sikerül tennem valamit, hogy ezekkel a ritka cselekedetekkel bizonyítsam időről-időre azt, hogy egynek akarom a szót és a tettet. Sokszor lelombozódom, egy nap háromszor is vált a hangulatom, mégis, évtizedek óta hűséggel hajtogatom a bűnbánat és a jóra fogadkozás formuláit.

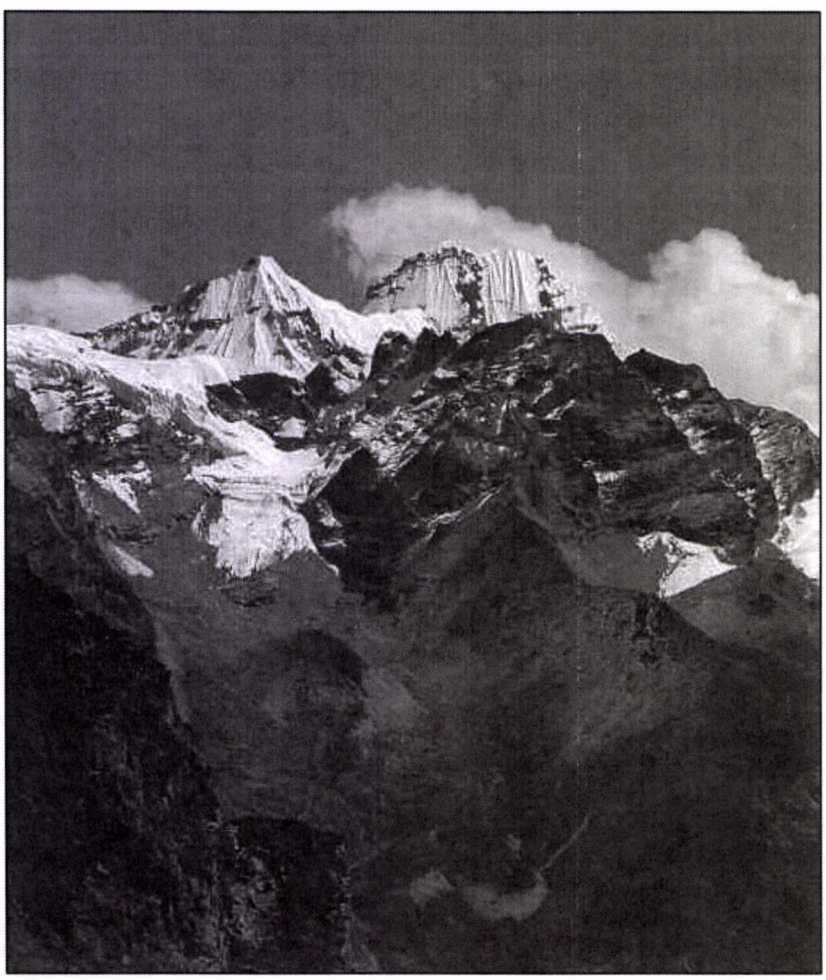
Közösségi ember vagyok, aki – bár hajlama szerint szeretne önmagának élni – mégsem tud meglenni társak nélkül. Bár dalolja az új idők új dalait, nem tud meglenni nevelő Egyháza nélkül. „Az okos gyerek ne szégyellje öreg és egyszerű szüleit” – mondtuk már korábban is. Nem akarom sem elhagyni, sem megtagadni szülőmet, aki által gyerekből felnőtté lettem. Ha apám nem mutat ujjával ajtót, nem kívánkozom ki a házból. A gyerek láthatja a szülők tévedéseit és tehetetlenségeit, de ez nem csökkenti a hálát, amelyet a tőlük kapott jóért érez. Ha már – a nagy okosságunk mellett – magunk is elkövettünk elég sok bűnt, akkor tudomásul vesszük mások „jogát” is bűnök elkövetésére. Csak azt a jogot nem engedjük meg senkinek, hogy a bűnt erénynek maszkírozza. Megengedem, hogy az embernek nehéz elmenni a munkatáborba, még ha meleg vízben is lehet ott mosakodni, nem is túl ritkán. Megértem az érveit, hiszen nem vagyok fából. De mégis, előbb-utóbb már kiabálnom kell, hogy ha a keresztények sorra megesküsznek a Sátánnak, akkor az az ország nem Isten országa, akkor Isten Országa a potenciális gyilkosok társasága, akkor valóban az igaz, hogy a Föld a Sátán műremeke. Nem vagyok naiv, nem döbbenek meg *Wilder* módjára attól, hogy a keresztény Róma nem keresztény, hogy bíborosai hitetlenek. Egyházamtól kereszténytelen egyházfejedelmek sem tudnak elvadítani. Tudok emberileg, és tudok történelmien gondolkodni. Ezért vallom laikusok és klerikusok eredendően egyetemes képességét a bűnök elkövetésére, ezért hiszem a jelenleg kétféle nép eredendően egyetemes képességét a megtérésre. De elvesztem türelmemet és önfegyelmemet, ha megjelenik a bűnt dicső tettnek beállító gondolat Nagy Hazugsága.

Állampolgár vagyok. Beleszülettem az első világháború után szétdarabolt országba, annak ezernyi problémával küszködő társadalmába. Majd ez az állam összeomlott, és új állam írt új kötelességeket gyerekfejem elé. El kellett döntenem, mihez vagyok hűséges, mert az évek során megláttam, hogy az önmagát első helyre tevő Állam szükség esetén megöli saját fiait is. „Salus rei publicae suprema lex esto” [„Az állam üdve legyen a legfőbb törvény”] – nem, ez már nem az én elvem. Nem dolgozom többé vakon, engedelmesen és gondolattalanul a parancsokat osztogatóknak. Emberekért akarok dolgozni, azoknak az embereknek a javáért, akikkel összeköt – még ha igen bonyolultan is – a mindennapi munka. Nem akarok részt venni ártó tevékenységekben, de igent mondok mindarra, ami jobbá, szebbé teszi az életet. Mivel nem vagyok tétlen tagja a társadalomnak, elvárom, hogy a társadalom teljes jogú polgárának tekintsen. Elvárom, de nem verekszem ki. Elvárom, mert abból indulok ki, hogy a törvényhozók és alkalmazók nem törekedhetnek a polgárok kárára. Nekik is fel kell ismerniük a törvényben rejlő ellentmondásokat, és ha valóban az emberért alkották a törvényt, akkor az ember érdekében újra is kell formálniuk. De nem verekszem ezért, mert az a törvény, amely verekedés révén lesz törvény, csakis elnyomó törvény lehet. Tudom, hogy a törvényalkotás emberi közelítés az Eszményi Társadalom megvalósítására. Mivel jól tudom ezt, ezért egyrészt követem a helyesnek látszó előírásokat, másrészt ellene mondok a rosszaknak. Miért? Mert minden közelítés egyszerre jó és rossz. Értelmezésében benne van fény- és árnyoldala. Emberségünkben pedig az van benne, hogy a mai közelítések holnap már nem

elégségesek, és azok dolgoznak az emberiség javáért, akik ma megmutatják a hibát, és szembeszegülnek a rosszal. Nem azok, akik karhatalommal merevítik meg a fejlődést, hallgattatják el a bírálatot. Ezt meg kell mondanom, nagyon határozottan meg kell mondanom. Nem gúnyolódom. Tőlem nem hallotok rendőrvicceket, nem gúnyolom egyházi elöljáróimat. A politikai viccek lelkes mesélése a tehetetlen, vagy eleve semmit sem csinálni akaró emberek perverz önkielégítése. Tudom, mennyire magányos az ember, hogy diktátoroknak mondott példányai is mekkora erőfeszítéseket tettek azért, hogy megteremtsék az Ember országát. Mint ember, profán tisztelettel tekintek a balul sikerült kísérletek sorára. A bajt és halált okozó küzdelmek mindig tartalmaznak valami fenséges elemet a Hamu küzdelméből az Örökkévalóság rendjéért. Ennek elismerése azonban nem azt jelenti, hogy kritikátlanul azonosulok egy emberi berendezés összes elemével. Nem akarok torony tetején vagy sivatagban élni, elismerem, hogy viszonoznom kell a társadalom gondoskodását. Sőt, nemcsak elismerem, hanem eleve akarom is viszonozni, sőt kezdeményezni is szeretnék. A társadalmi kapcsolatom tartalmát, formáját azonban egyértelműen megszabja, hogy „heaven is my destination” – sorsom az ég.

A FÖLDGOLYÓ LAKÓJA VAGYOK. Kellő képzelőerő híján egy nagy nemzetközi repülőtéren tapasztalja az ember, hogy Földünk immár egyetlen nagy lakóterület. Percenként mozdulnak meg a tájékoztató táblák lapjai, és pörgetik előre az úti célnak szánt városneveket. A betonról egymás után szállnak fel a repülők, az utasfolyosók ontják a legkülönfélébb színű, öltözékű, alkatú embereket. Ezernyi ember, ezernyi probléma. Örömök, gondok, sőt tragédiák áramlanak velük. Ne érezné magát felelősnek az ember, amikor ráébred: része egy nagyon nagy, változatos közösségnek? A másik gondja holnap az enyém is lehet, a másikon segíteni ma vagy holnap kötelességem. Az egészséges Egyház mindig internacionalista. A szentek egységében elénk tárja az egész Föld gondját-baját, és arra biztat, hogy keressük meg a magunk eszközeit nemcsak a keresztények, hanem minden embertársunk megsegítésére. A jó információ nagy erő. Az elnyomó rendszerek ezért vadásznak mindig Bibliákra, újságokra, könyvekre és sokszorosító eszközökre. Mert a hír szolidaritást hoz létre, a szolidaritás cselekvésre ösztönöz, még ha erőszakmentesre is. A hír leleplez, felkelti a figyelmet, kinyitja a pénztárcákat, anyagi erővé válik, elkötelez életeket. Teréz anyák – és hány ezer ugyanolyan becsületes, csak éppen névtelen misszionárius van, mint ő – indulnak útra, Albert Schweitzerek, Léger bíborosok vállalnak sorsközösséget „értéktelen” feketékkel. Püspökök adják el palotáikat, mondanak le ékszerekről, vállalják halálbrigádok fenyegetéseit, mert egy a Föld, egy az emberiség és egy az Isten, aki a Földet is, meg az embert is teremtette. Ne látnám ezt, amikor naponta elfészkelődöm, és felütöm újságom lapjait? Ha nem kifejezetten, akkor a sorok között. Ne vennék példát a romlatlan marxizmustól, amely természeténél fogva szintén nemzetközi? Mit kívánok tenni, hogy megérdemeljem a keresztény nevet az ötmilliárdos világban?

EMBERI CSALÁD TAGJA VAGYOK. Szándékosan csaptam át hirtelen a legkisebb közösséghez. Nem sokat ér az emberiség megváltásáról gondolkodni, és közben kudarcot vallani házunk falai között. Buzgó prófétaként szaladgálni a világban, de elhanyagolni élettársunkat, gyermekeinket. Na, nem szándékosan, csak úgy, menet közben. Míg más mezején dolgozunk, gyorsan elszaladhat az idő, és elkésünk saját kertünk esedékes munkáinak elvégzésével. Költői, úgy-e? Az viszont nem költői, hanem gyomorremegtető, szívet összeszorító, amikor rájövünk: valaminek az ideje elmúlt, jóvátehetetlenül elmúlt, és már csak a vissza nem fordítható tényeket nézhetjük. Valamiben reménykedhetünk, bizonyos helyzetekből nagy-nagy erőfeszítésekkel ki lehet jutni – talán a semlegesség szintjére. Ki lehet elég okos a minden és az egy dialektikájában? Ki tud úgy dúdolni kisfiának, hogy közben elnyomott emberekre gondol? Lehet úgy szeretni életre szóló kötelékkel egy férfit vagy egy nőt, hogy érte félretoljuk éhező, éhenhaló gyerekek, nők, férfiak gondját? Lehet magára hagyni élettársat azért, mert mások is jogot formálnak szeretetem egy darabjára? Csak a cölibátus a megoldás, minden más csak szívfájdalom? Nélkülözhetetlen-e a feszültségek fájdalma az egészséges élethez? Ahol nincs fájdalom, ott ideget öltek, amputáltak valamit, testrész vált élettelenné. Igaz-e a széles mosoly, a Bolond Istókok estéinek idillikus tűzpattogása, vagy inkább Illyésnek van igaza, aki azt állította, hogy aki közösséget vállal, az szenvedést és fájdalmat vállal? Életet élni annyi, mint kikerülhetetlen fájdalmat élni? Tapasztalati teológiára van szükségünk a házasságról meg az apostolságról, de nem a fizetett apostolok tapasztalataiból, nem is a főfoglalkozású pszichológusok életé-

ből, hanem az átlag-küszködő, átlag-képességű, átlag-keresetű, önmagukon kívül másokkal is törődő keresztény családok nem íróasztalnál kiagyalt világából.

Mit látok? Egy elmélkedésben nem kell mindent látni. Az elmélkedés nem monográfia irodalommal és lábjegyzetekkel. Az elmélkedés megszólalás és felhívás: Hallgass meg, és gondolkozz velem!

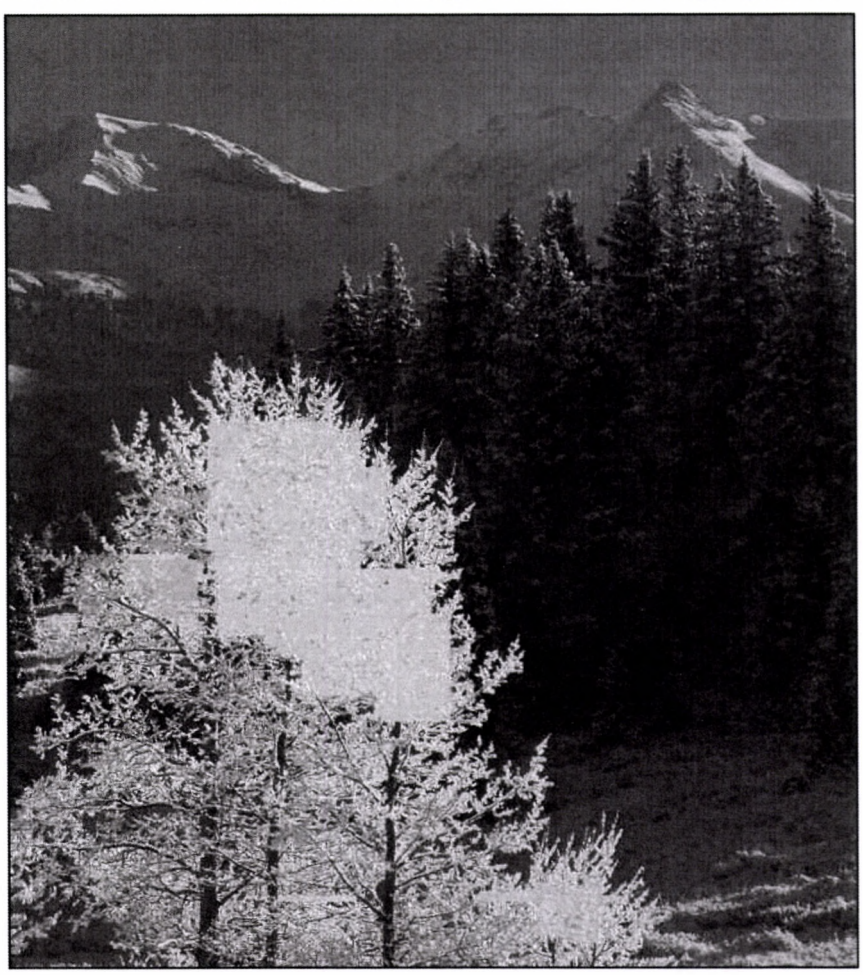
Mit látok mégis?

RAVASZUL LIBERALIZÁLÓDÓ VILÁGOT. Keresztény és marxista Vang An Si-k jöttek rá, hogy az ember tollasodási vágya elseper mindenféle szent és demokratikus ideológiát. Ha „remény sincs meggazdagodni”, akkor meg kell ölni a bestiát, aki megakadályozza boldogulásunkat. „Ott tévedtünk, hogy azt gondoltuk: árubőség nélkül is meg lehet teremteni a szocializmust” – mondta nekem egy idős, marxista meggyőződéséért két ízben is kényszermunkát vállalt kollégám. Az ember kettőről háromra akar jutni – mondjuk, idestova húsz éve. És én is érzem, te is érzed, hogy életünkben újra és újra meg kell harcolni – nem a fordítottjáért, hanem általában – a helyben maradásért. Ami ezen felül sikerül, azt felírjuk a kéménybe. Nagy a vágyunk „keresztény világ-fiainak” lenni, és körülöttünk egyre harsányabban ereszt a világ a Pénz Istenhez Mammon-imát. Már csak a címkék a régiek, azok sem mindenütt, s miközben a kiüresedett vallási és nem-vallási címkék alatt közös erővel futunk a gazdagság után, fejünk felett némán keringenek az egyetlen, nagy, változatlan és hamisítatlan valóságnak, a katonai Szerződéseknek láthatatlan, sötét holdjai. Bolond haláltánc így az élet, drága barátaim!

Ennek a ravaszul liberalizálódó világnak nem kellenek a keserű hangok, fancsali képek. Sem jobbról, sem balról. Ide a társadalmi elégedettség, a hivatalbeli önelégültség táblabíró világbeli, uram-bátyám stílusú fraternizáló szóvirágai illenek. Ez a világ egyidejűleg üldözi a prófétákat, és egyidejűleg szívja el tőlük az életet jelentő levegőt. Tudnom kell bírni a ritka levegőt, ha meg nem fojtanak. Tudomásul kell vennem, hogy a hatalmi eszközökkel támogatott intézmény mindig szebb kulisszákat tud teremteni, mint saját amatőr mázolmányaim. Mi több, nemcsak kulisszái vannak, hanem értékes festményei is. Mondhatom ezekre a képekre, hogy régiek, hogy nem ez a mai ember ízlése – „savanyú a szőlő”. Az Ellenfél tényleg képes engedélyezni értékek megjelenését, gyakorlását, ha ezek az értékek mélyebb lelki életen vagy színvonalasabb műveltségen kívül mást nem adnak, s így közvetlenül nem is mozgósítanak semmire. Mivel tudunk ezek mellett szolgálni a jámbor, elkápráztatott hívőnek? Fogyatékosságainkkal, hibáinkkal, lustaságunkkal, „erőszakosságunkkal” kétségtelenül. Hogyan mérkőzik meg egy ütött-kopott fafurulyás az Állami Hangversenyzenekarral?

ÚJ GENERÁCIÓT, amely készen kapja az általunk kialakított közösségi formákat, s nem mindig vállalja, gyakran nyűgnek érzi azokat. Szülőként már megtanultam, hogy négy gyerek közül háromnak nem kell az az ifjúsági könyvsorozat, amit fáradtságosan összegyűjtöttem, hogy nehézség nélkül hozzájussanak ahhoz, ami nekem – az ő korukban – nem volt. Azt is átéltem, hogy a gyerekeim éppen nem azokkal barátkoztak, akiket kiszemeltünk nekik. A párválasztás is általában a szülők megkérdezése nélkül történik. Az okos szülők rendszerint tudomásul veszik a tényeket, hogy el ne rontsák a jövőt. Nyugtassuk magunkat azzal, hogy nem magunknak neveljük sem gyermekeinket, sem közösségbeli barátainkat? Istennek nevelünk, de e kétségtelen igazság mellett néha boldogtalan vagyok, mert úgy érzem: időt és fáradtságot kímélhetnénk meg, ha türelmesebben, empatikusabban beszélnénk meg közös dolgainkat. Itt már nemcsak könyvekre, barátokra, élettársra gondolok, hanem arra a szellemi, hitbeli, cselekvésbeli örökségre is, amelyet szeretnénk átadni az utódoknak. Biztos, hogy mi is a magunk útját akartuk járni, és ezt a jogot nem vitathatjuk el a következő nemzedéktől sem, mégis úgy érzem, hogy jó dolog odafigyelni a nagyobb tapasztalatú emberekre. Sajnos, nekem is csak akkor jutott eszembe, hogy ezt vagy azt meg kellett volna kérdeznem apámtól, amikor már nem élt.

ÉS MÉG? Nem lennék igazságos, ha nem mondanám el, hogy látok *tanúságtevő* fiatalokat és öregeket egyaránt. Bízom, hogy továbbviszik – nem a cégért, hanem a gondolkodásmódot. Azt a látást, amely változó korokban új eszmeként kerekít új köntöst magának, hogy megfeleljen az idők változásának. Nem vagyok sötéten látó. Amíg gyermekek születnek, addig a statisztika törvényei szerint fele fiú, fele lány lesz. Átlagosan lesznek okosak és buták az emberek, de ebből engem most csak az érdekel, hogy törvényszerűen meg fognak szü-

letni, sőt már köztünk is vannak azok, akik új meglátásokkal, új stílussal fogják továbbépíteni Isten Országát. Bár időnkint nyelnem kell egyet, ha maradi, megcsontosodott tulajdonságokat veszek észre magamban, inkább akarom magam maradinak mondani, mint a „mai fiatalokról" szónokolni. A mai fiatalok ugyanabból az anyagból vannak, mint a régi fiatalok, a mai fiatalok java ugyanúgy fog húzni a jövőben, mint az öreg fiatalok java. Ők majd meglátnak valamit abból, amiért mi csak a remény erejében dolgozunk. Azt kívánom nekik, hogy ezek a beteljesült remények indítsák őket saját reménybeli céljaik munkálására.

MÉG KÉT DOLGOT szeretnék említeni. Az egyik *a tömegbázis* kérdése. Erőszakmentes példaképeinknek volt tömegbázisuk. Kikre gondolok most? Gandhira, Kingre, Dom Helder Camarára vagy Arns bíborosra. Gandhi mögött ott állt India, King mögött sok millió néger, a latin-amerikai püspökök mögött a földnélküliek, a „slum"-ok [nagyvárosi nyomornegyedek] és a „bidonville"-ek [bádogvárosok] lakói, az emberi létfeltételekért küzdő munkások és parasztok tömegei. Mögöttünk kik állnak? Mit tudunk mi ígérni a tömegeknek? Függetlenséget? Az – a körülményekhez képest – megvan. Polgári jogokat? Sokat fejlődött e téren országunk. Magasabb életszínvonalat? Ezt az egyház nélkül is biztosítani tudja országunk. Nyugodt lelkiismeretet, tartalmas életet? Úgy tűnik, minden becsületes embernek nyugodt lehet a lelkiismerete, akár hívő, akár nem hívő. Nacionalista célkitűzéseket? Isten mentsen!

Ne álmodozzunk nagy tömegbázisról! Egy percig sem akarom kétségbe vonni Gandhi szent nagyságát, de az erőszakmentességet kemény önuralommal vállaló indus nemcsak Istenért, hanem India szabadságáért is harcolt. Vagy éppen fordítva? Bámulom King bátorságát és lelki erejét, de azt hiszem, hogy a vallásos és erőszakmentes néger nemcsak Istenért, hanem önmaga polgári jogaiért is harcolt. Vagy éppen fordítva? Elismeréssel adózom a brazil püspökök halálkommandókat megvető bátorságának és igazi szegénységének, ugyanakkor azonban azt hiszem, hogy a campesinók [szegény parasztok] és a gyári munkások nemcsak Istenre gondolnak, amikor erőszakmentesen küzdenek felemelkedésükért, hanem körülményeik megjavítására is. Vagy éppen fordított a sorrend? Gondoljatok a „a szent kísérletre". Nekünk *ez* a Jézus kell! Az az Isten, aki melléktermékként felszabadítja Indiát, megteremti a feketék jogait, kivívja a proletár szabad választójogát. E mellé az Isten mellé tömegek fognak felzárkózni, még ha kénytelen-kelletlen erőszakmentesnek kell is lenniük. Mi mögénk nem fog felzárkózni százezres tömeg sem, mert ígéretünk nem ilyen látványos. Miránk nem lehet alapozni sem politikailag, sem gazdaságilag. Még talán egy küszöbön lévő atomháború borzasztó légkörében lehetne hatásunk, amikor a megrettent emberiség esetleg rádöbbenne a menekülés egyetlen útjára, persze csak akkor, ha lenne bátorságunk jó hangosan elkiáltani a „Ne ölj!" parancsot egy olyan légkörben, amely biztosan gonoszabb és irgalmatlanabb, mint a mai baracskai világ. De ne foglalkozzunk a beláthatatlan jövővel. Kérdezzük meg inkább ma: Van-e olyan evilági ígéretünk, amely mégis hatna sokakra úgy, hogy azok belátnák: mellettünk vagy közöttünk a helyük? Vagy szükségképpeni, hogy elveszítsük a tömegeket, vagy meg se szerezzük, ha egyszer a sorsunk hasonlítani kezd a virágvasárnapi tömegbázist oly gyorsan elvesztő Jézuséra?

„*Az elit* ne törjön le, az elit ne futamodjék meg a nehézségek idején" – mondaná Bibó István. Elhagyta kényelmes, vasárnapi kereszténységét? Érje be a „százannyival"! Ne vágyakozzon a falusi, méhdöngéses lugasok horatiusi nyugalmára, a melegen doromboló cserépkályhák melletti békés alkonyokra, estékre. Ne irigyelje a semmit vagy keveset tevő, önmaguknak élő emberek problémátlan világát. Az elit azért elit, hogy a legvilágosabban lássa és a legélesebben megfogalmazza a kor tennivalóit. Az elit attól elit, hogy van ereje, sőt több ereje van a küzdelemre, mint másoknak. Az az elit, amely nem születésétől, kiválasztódásától, hivatalától, pártfogóitól, imaszíjai szélességétől lesz elit, hanem valóságosan attól, hogy élcsapat, és holnap már nem lesz elit, ha szemei és izmai gyöngülnek, mert nem attól elit, amitől a csinált elit. Nos, ez az elit ne szégyellje magát, élcsapat voltát! Semmilyen, valamit tenni akaró emberi alakulat sem szégyelli elit voltát, amíg tudja, mit akar tenni. Sem Pál, sem a kommunisták pártja nem szégyellte határozott törekvéseit. Én sem szégyellem, ha magamban érzem a Lelket, ha lelkiismeretem – emberi baklövéseim mellett – egészében véve igent mond arra, amit célul tűzök ki, és amiért dolgozom. Ezt akartam másodjára említeni.

Most visszatérek Hamvazószerdára. Azóta lemostam a hamu nyomait, azóta megtudtam, hogy az ellenünk ható erők tovább működtek. Talán keserű lennék, ha időközben papírra nem vetem ezt a túlméretezett gondolatsort. Ehelyett azonban úgy érzem magam, mint a juhász, aki belefújta búját a birka bőrébe, és szélnek eresztette belőle. Ha meg nem sértődtök, megkockáztatom azt a hasonlatot, hogy a Lélek is segített fújni ezt a pneumatikus dudát, ezért érzem magam nyugodtnak. Nem szépnek vagy okosnak, csak egyszerűen nyugodtnak. Nyugodtan és Jézussal együtt érezve akarom járni az előttünk álló, az ő szenvedésére emlékező következő heteket.

Készült 1984-ben. A szerző volt a Bokor Közösség első katonaságmegtagadója, 1979-ben.

ELŐFIZETÉS

Tisztelettel kérjük Olvasóinkat, hogy legkésőbb 2017. január 31-ig újítsák meg előfizetésüket. A lap ára nem változik, az egyes számok ára 275,- Ft, az éves előfizetés 1650,- Ft lesz, illetve annak, aki postán kéri, a postaköltséggel együtt 3000,- Ft.

Többletbefizetéseket vagy adományokat ezután is szívesen elfogadunk.

Kérjük, hogy a belföldi rózsaszín postautalvány címzésében az „Érted vagyok" és Kovács László nevét egyaránt tüntessék föl (1076 Budapest, Thököly út 11. I/6).

A történelmet a hit mozgatja

1. Hitem az emberben

Nem hiszek a történelmi materializmus abszolút determinista fölfogásában. Az emberben hiszek. Azt gondolom, hogy az ember azzal, hogy szürkeállománya van, azzal, hogy képes tanulni, modellezni, képes eldönteni egy elképzelt magatartásról, hogy az mennyire jó vagy rossz számára, potenciálisan mindenre képes. Az ember lehetőségei korlátlanok.

Az emberi társadalmak is élő szervezetek, de nem olyan öntudatlan megvalósítói az evolúciónak, mint a biológiai szervezetek, tehát nem hiszek az objektív társadalmi törvények létezésében. Az emberi öntudat, az emberi szellem megjelenésével az öntudatlan evolúció végleg elvesztette irányító szerepét. A társadalom alakítható, mert értelemmel, akarattal, lelkiismerettel rendelkező emberek alkotják, akik képesek tervezni és végrehajtani. Csak eddig erre nem fordítottak gondot, illetve az emberi természetnek nem a lényeges vonásait vették alapul a tervezésben. A nagy hódítók és világbirodalom-teremtők kudarcainak ebben látom a legfőbb okát.

Nem szeretnék az eddigi társadalomtervezők hibájába esni, ezért mindenre figyelni akarok, amit az ember lényeges tulajdonságának látok. Nem áltatom magamat azzal, hogy egy csapásra meg tudom változtatni a természetünkkel ellentétes viselkedési, gondolkodási mintákat. Abban hiszek, hogy én, ha akarom, lehetek jobbá, élhetek a természetemhez közelebb eső életformát, és erre indíthatom azokat is, akikre személyesen tudok hatni. Értelmét csak annak látom, hogy a személyes kapcsolatok kereteit meg nem haladó teljes életformák lehetőségeit, feltételeit, ma lehetséges formáit kutassam. Mindezt azzal a nem titkolt céllal, hogy megálmodjam a jövő közösségét, amely lehet, hogy csak létszámában fog hasonlítani a neolitikum falvaihoz.

2. Az élet hite

Az indukciós módszer [következtetés egyes esetekből az általánosra] filozófiai megalapozása *Francis Bacon* óta sikertelen vállalkozás. Nem is lehet szigorúan igazolni egy olyan módszert, amely a múlt ismereteiből akarja a jövőt megjósolni, hiszen az információelmélet szerint zárt rendszerben az információ mennyisége nem növekedhet. Ennek ellenére az indukciós módszert minden élőlény gyakorolja. Hiányos és csak találgatással kiegészíthető ismeretek alapján cselekedni – ez minden élőlény szükségszerű magatartása. Minden önmaga belső és külső környezetét szabályozó élőlény kénytelen hiányos és bizonytalan információit induktív módon kiegészítve úgy tenni, mintha az így nyert információ teljes és pontos volna, hiszen a számára lényeges paraméterek határértékeinek átlépése saját létét fenyegeti.

Minden cselekedet töredékes tudásból indul ki. A töredékes tudás bizonytalanságára vagy nem-cselekvéssel lehet válaszolni (ez a halál), vagy „hittel”. Itt a „hit” azt jelenti, hogy az történik, amiben reménykedünk, hogy a dolgok a valóságban is úgy vannak, amint gondoljuk őket; hogy a belső induktív modell megfelel a külső helyzetnek. Nyilvánvaló, hogy ilyen „hitet” csak szabályozással rendelkező élőlényeknél tapasztalhatunk, de ez jóval megelőzi a gondolkodás megjelenését. A biológiai evolúció lehetetlen volna, ha hiányozna az eljövendő állapot kialakítására irányuló cselekvések sikerébe vetett „hit”, amelynek az élő anyag minden sejtjében jelen kell lennie. A tapasztalat által sokszorosan megerősített „hit” egyre inkább ismeretté válik, megszűnik „hit” jellege. De nem szűnik meg az élőlények „hívő” hozzáállása. Az indukciós eljárás nem igazolható maradéktalanul, csak utólag és kísérletileg. De az esetek nagy részében sikeres, mert a világ szabályosan ismétlődő folyamatai, törvényszerűségei adják hozzá az alapot. Ezeket az indukciós „hit” a gyakorlatban föltárja, bár az is előfordulhat, hogy az indukció hamis következtetéshez, hibás belső modellhez vezet. Ilyenkor bekövetkezik az élőlények katasztrofális pusztulása.

Gondoljunk itt mellékesen arra, hogy amit a világban lévő fizikai rossznak nevezünk, az a fenti „hitre” épülő evolúció velejárója. Vagy a szabályzó rendszerek adaptív tulajdonságainak melléktermékе, amely működésük alaptörvénye következtében ad lehetőséget a meghibásodásra és az elöregedésre, vagy „hitük” (modellalkotásuk) nem kellően megalapozott volta vezet a katasztrofális pusztuláshoz.

3. Az ember hite

Ami élő, az lenni akar, ha másként nem lehetséges, akkor erőszak árán, a másik élő elpusztítása árán is. Ezzel azt fejezi ki, hogy a saját magában megvalósuló létezést abszolút értéknek tartja. Az emberi lelkiismeret ebben az egyetemes magatartási mintában döntő változást hozott. Ennek okait kutatva a következőkre gondolhatunk.

Az ember sajátos beleérző képessége, empátiája az, ami arra készteti, hogy ne okozzon olyasmit másnak, amit magának nem kíván, sőt arra is indíthatja, hogy (látszólag) önzetlenül csökkenteni igyekezzék a másik ember szenvedéseit. Állatoknál nem ismerjük ezt a képességet. Hiánya valószínűleg az állatok tudatos modellalkotó képességének hiányára vezethető vissza: szóba sem jöhet, hogy egy másik állat helyébe képzeljék magukat.

Az empátia képessége valószínűleg együtt jár az öntudattal.

Aki segít szenvedő embertársán, lehet, hogy empátiája miatt érzett saját lelki szenvedését akarja csökkenteni azzal, hogy megszünteti a másik szenvedését. Általános tapasztalat, hogy ha valakit föl tudunk vidítani, magunk is jobb kedvre derülünk. Az ember olyan lény, aki csak akkor lehet igazán boldog, ha tudatosan vállalt környezetében embertársait is boldognak látja.

Ha minden ember rendelkezik öntudattal, akkor nem válogathatok közöttük, hogy melyik értékesebb, melyikért érdemes föláldozni a másikat, vagy a többieket. Aki tud arról, hogy él, tud arról, hogy meghalhat, attól csak önkéntes áldozatot szabad elfogadni. Ám vannak emberek, akik kellő súlyú helyzetben ezt meg is teszik.

Milyen módon nyilvánul meg az önfeláldozásra is képes ember ese-

tében a lét mint abszolút érték? Az ember csak akkor él, ha hisz abban, hogy létezése fontos, értelmes; ha tudja azt, hogy célja van.

4. A nemzeti hit

A zsidó nép történetét mintaadó példának tekintve megállapíthatjuk, hogy a nemzeti küldetés eszméje az alábbi fontosabb elemeket tartalmazza:

– mi vagyunk Isten kiválasztott népe,

– Isten személyesen és közvetlenül irányítja a történelmet,

– a világ minden népe általunk kapja meg Isten ajándékait,

– rajtunk fordul a világ népeinek metafizikai üdvössége.

Ez a speciális nemzeti hit, amelyben minden egyes zsidó gyermekkorától kezdve nevelkedik, és amelyben a legtöbb zsidó valóban hisz, rendkívüli teljesítményekre sarkallta a zsidó népet.

Minden olyan történelmi kihívás, amely más népek esetében azok eltűnéséhez vezetett, a zsidóságot tovább erősítette. A békés időszakokban a szorgalom és a nemzeti összefogás révén a gazdasági és kulturális élet vezetőivé lettek a zsidók, akár saját országukban, akár szétszórtságban éltek. Más nemzetek ilyen helyzetben az erkölcsi romlás, az irigység és a széthúzás áldozataivá lesznek.

A zsidókban a nehéz gazdasági vagy politikai helyzet, az elnyomás, az üldözés, a fogság és a megszállás éppen azokat a szunnyadó képességeket hozta felszínre, amelyekkel a nemzeti egység és hit föladása nélkül az ilyen helyzeteket is túl lehet élni. Más nemzetek ilyenkor vagy nyomtalanul tűnnek el a süllyesztőben, vagy valami elébük vetett koncért örömmel segítenek saját fölszámolásukban a hódítóknak.

De ennek a történelmileg kivételesen hatékony nemzeti hitnek nem hallgathatók el súlyos hátrányai sem, amelyek miatt ma külön létezik a keresztény egyház. A kiválasztottságtudat és a történelmi küldetéstudat a küldetésnek megfelelő válasz, tehát a feladatvállalás mellett és helyett is olyan gőgöt hozott létre, hogy ez a mindenkori próféták, végül Jézus elvetését, kivégzését eredményezte.

Ebben a században egy másik történelmi hivatástudat kezdett kibontakozni. „Minden nép csak addig nép, amíg külön saját Istene van, és a többi Istent, valahány csak akad a világon, minden megalkuvás nélkül elveti; amíg hisz abban, hogy a saját Istenével győzni fog, és a többi Istent mind kiűzi a világból. Így hittek az idők kezdete óta, legalábbis a nagy népek mind, és az emberiség élén álltak. Ezzel a ténnyel nem lehet szembeszállni.” „Ha egy nagy nép nem hiszi, hogy csakis őbenne van az igazság (éppenséggel csakis őbenne, és éppenséggel kizárólagosan), ha nem hiszi, hogy csakis ő képes és hivatott mindenkit új életre kelteni és megmenteni az ő igazságával, akkor nyomban néprajzi anyaggá változik, és nem marad többé nagy nép” (Dosztojevszkij: Ördögök; Európa Kiadó, Bp. 1983, 305-306).

Nem véletlenül idéztem Dosztojevszkijt, hiszen a zsidó nép tragédiáját okozó mechanizmus már a „nagy barát” történelmében is fölismerhető. Marx megjósolta, hogy az emberiség jövőjét a munkásosztály fogja megalkotni a forradalom után. Az orosz nacionalizmus olyan lelkesen szívta magába ezt a világmegváltó felelősséget és küldetést, hogy még a munkásosztály hiányát is pótolni tudta vele. Az októberi forradalommal elindult a világ legújabb birodalma, amely világbirodalom akar lenni. A marxizmusra épülő történelmi hivatástudat hihetetlen teljesítményeket hozott ki ebből az elmaradott, feudális viszonyok között nyomorgó népből, és ma úgy látszik, bármit megtehetnek a világ bármely részén, senki nem mer szembeszállni velük.

De a gőg, az elbizakodottság és a tévedhetetlenség szemlélete már náluk is hat, és előkészíti az erkölcsi bukást, amely a történelmi bukás előjele. Az a vezető, aki ezt fölismerve váltani akar, amíg nem késő, a politikai rendszerek saját szabályai szerint vagy elbukik a múlt erősebb sodrában, vagy még tovább kénytelen erősíteni a tévedhetetlenség téveszméjét, hogy a nép javát kierőszakolja a nép öntudatra ébredése előtt.

5. A vallási hit

Nincs helyünk most arra, hogy a világ eddig ismert számtalan vallását tartalmi szempontból elemezzük. Inkább azt akarjuk most szemügyre venni, ami minden terjeszkedő vallásban közös. Mintaadó példaként a római katolikus kereszténységet vesszük. Nem arról van szó, hogy ne tartanánk fontosnak azokat a tartalmakat, amelyek a keresztény hit lényeges vonásait adják, de sokkal fontosabbnak látjuk azt a hozzáállást, amely ezeket a tartalmakat körülveszi.

Ez a módszertani fontosság a dogmatikai kérdések tárgyalásakor válik világossá, mert ha az egyház nem tudná megállapítani azt, hogy mit tud biztosan és tévedhetetlenül, akkor az egyének teológiai vélekedését sem tudná a kinyilatkoztatott igazsághoz mérni. Vagyis nem elég meggyőződni arról, hogy az egyetlen igaz Isten a mi Istenünk, hogy az egyetlen igaz kinyilatkoztatás a miénk, hogy a mi kizárólagos tulajdonunk Isten minden ajándéka, amelyekkel üdvözíteni akarja a népeket, hanem azt is szilárdan kell vallanunk, hogy mi magunk, saját személyünkben olyan isteni irányítást és garanciát jelentünk, amelyet ingyenes ajándékaként kizárólag nekünk – önmagunkban érdemteleneknek – adott az Úr.

Egy történész vizsgálja a vallást c. könyvében *A. J. Toynbee* azt állítja, hogy a magasabb rendű vallások mindegyike hasonlóan kizárólagos igényt támaszt arra az egyedülálló világ- és üdvtörténeti szerepre, amelyet a római katolikus egyházon belül jól ismerünk. Ennek a sajátosan római katolikus öntudatnak a forrása valószínűleg a zsidóktól átvett kiválasztottság-eszme volt az alapja, amely a Jézus = Messiás = Isten Fia azonosítással még további lendületet kapott. A közeli végítélet várása is hajtotta például Pál apostolt, hogy mielőbb végigjárja és az igaz hitre térítse az akkor ismert világot. Ez a keresztény célratörés és célnak átadottság nem magyarázható meg a zsidóktól átvett lineáris történelemszemlélet nélkül. Aki meggyőződött arról, hogy Isten terveit hajtja végre, az képes arra az áldozatvállalásra, amellyel az első nemzedékek megélték keresztény hitüket.

Később a zsidók lineáris történelemszemlélete találkozott a görögök fogalmi és instrumentális gondolkodásával. A kettő kombinációja az egész keresztény világ egyedülálló fejlődéséhez vezetett, és világuralmat eredményezett. Ezzel együtt – ugyanúgy, mint a zsidó nemzeti hit esetében is – a kiválasztottság tudata gőgöt és tévedhetetlenséghitet fejlesztett ki, amelynek káros hatásai az egyházon belül: a lényeges tartalmak elvesztegetése, a paternalizmus, a vezetők és vezetettek elszigetelődése egymástól, az alul lévők érdektelenné válása.

Demeczky Jenő

Ez a részlet a négyszer ilyen hosszú eredeti tanulmány 5. pontja.

Forrás: Karácsonyi Ajándék, 1987/7

Vakon hinni vagy bízni?

(Jn 20,24–29)

Az idézett evangéliumi szakasz kínálta témák közül egyet emelek ki: a ***hit*** fogalmát és problémáját; annál is inkább, mivel úgy tűnik, hogy az a hitfogalom uralkodik ma is a közfelfogásban, amellyel itt találkozunk.

János evangélista szerint Jézus úgy tartotta, hogy „hitetlen” az, aki csak a tapasztalata alapján fogad el valamit, mint Tamás apostol az ő feltámadását (27. v.), és azt dicsérte, aki „nem lát, és mégis hisz” (29. v.), azaz aki „vakon elhisz” valamit mások elmondása alapján.

Ezt jelentené tehát a „hit” fogalma, és ***a közfelfogásban*** valóban ez is: mások szava alapján (vakon) „elhinni” olyasmit, amit sem értelemmel belátni, sem (fizikailag vagy eszközökkel) megtapasztalni nem lehet.

Csakhogy véleményem szerint ez ***az infantilis emberek hitfogalma***; a hitnek ez a felfogása ugyanis fölmentést ad a fáradságos *keresés*, kutatás, tapasztalás, majd az ezek segítségével való *gondolkodás*, és végül a mindezek alapján meghozott (egyéni) *döntés* fárasztó, sőt sokszor kínos feladata és terhe alól, és persze az ezzel járó felelősség alól is. (Azért infantilis ez a viselkedés, mert egy kisgyerekkorban többékevésbé helyes és elfogadható viszonyuláshoz felnőtt korban is ragaszkodik; káros kihatásai felmérhetetlenek.)

Másfelől ez a János-evangélium által is propagált „hit” ***soha nem fordul elő a szinoptikus evangéliumok Jézusánál:*** a szinoptikusok Jézusa soha nem mondta: „Higgyétek el, mert én mondom!”; nincs ott a Nyolc boldogságban, hogy „Boldog, aki nem lát, és mégis hisz”; nincs semmi ilyesmi a Hegyi beszédben; nincs ilyen kérés a Miatyánkban: „Add, hogy el tudjuk hinni azt is, amit nem tapasztalunk vagy nem tudunk belátni”; és az „utolsó ítélet” tablójában sem olvasunk olyasmit, hogy „Gyertek, Atyám áldottai, mert ti elhittétek mindazt, ami fölfoghatatlan”. (Természetes hát, hogy a „szinoptikus Jézus” azt sem kívánta meg, hogy tanítványai látatlanban elhiggyék feltámadását...)

Mindezzel *nem* a puszta racionalizmust akarom reklámozni („Csak azt fogadom el, ami ésszel fölfogható” – hiszen létezik például érzelem vagy intuíció is), még kevésbé a vaskos materializmust („Az van, amit látok és megfoghatok” – hiszen az ember nem csupán anyag), *hanem* oda akarok kilyukadni, hogy Jézusnak egészen másfajta hitfogalma volt. Érdemes ezt egy kicsit részletesebben megnézni.

Mit értett Jézus azon, hogy „hinni”? A *18 előfordulás* közül *kilenc esetben* a betegséggel és a gyógyulással-gyógyítással kapcsolatban kerül elő: A leprás szamaritánusnak (Lk 17,11-19) és a vérfolyásos asszonynak (Mt 9,20-22) azt mondja: „A hited meggyógyított/megmentett téged”; a két vaknak: „Hiszitek-e, hogy tudok tenni valamit értetek?... Legyen a hitetek szerint” (Mt 9,27-31); a haldokló kislányáért aggódó Jairusnak: „Ne félj, csak higgy” (Mk 5,35-43); amikor hordágyon egy bénát visznek oda: „Hitük láttára így szólt... Bízzál, fiam...” (Mt 9,1-7); a kafarnaumi százados kijelentése nyomán: „Ekkora hitet senkinél sem találtam Izraelben” (Mt 8,5-13); a föníciai asszonynak: „Nagy a te hited” (Mt 15,21-28); amikor tanítványai megkérdezik, miért nem tudták meggyógyítani a holdkóros fiút: „Kicsinyhitűségetek miatt” (Mt 17,14-20); Názáretben pedig „csodálkozott hitetlenségükön”, és nem tudott csodát tenni (Mk 6,1-6). – Ezeken a helyeken „hinni” annyi, mint ***„bízni” Jézusban, és általa Istenben,*** *hogy meg tud (és akar) gyógyítani* (ami nem feltétlenül jelenti azt, hogy a gyógyulás minden esetben bekövetkezik).

Két esetben másfajta életmentéssel kapcsolatban kerül elő a „hinni” szó: Péter „vízen járásakor”, amikor elbizonytalanodik és süllyedni kezd: „Kicsinyhitű, miért kételkedtél?” (Mt 14,22-31), és a viharban pánikba eső tanítványoknak: „Hogyhogy nem hisztek?” (Mk 4,35-40). – Itt „hinni” annyi, mint ***„bízni” Jézusban, illetve Istenben,*** *hogy a halálos vészben is velünk van, szeret, törődik velünk, „megtart” minket* (ami nem feltétlenül jelenti azt, hogy megment a fizikai haláltól).

Négy esetben az étellel-itallal, a megélhetéssel kapcsolatos a jézusi „hit”: Akik amiatt aggodalmaskodnak, „mit eszünk, mit iszunk, mibe fogunk öltözni”, azoknak azt mondja: „kicsinyhitűek” (Mt 6,25-33); amikor a tanítványok vitatkoznak, mert csak egy kenyerük van vacsorára: „Kicsinyhitűek, mit tanakodtok?” (Mt 16,5-12); a „hívő és okos kulcsár” az, aki időben kiadja a rábízottaknak búzarészüket (Lk 12,41-46); a „hívő szolga” pedig az, aki a rábízott talentumokkal vállalkozásba fog és újabbakat szerez (Mt 25,14-30). – E helyeken „hinni” annyi, mint ***„bízni” Istenben,*** *hogy a maga részéről megadja azt, ami a megélhetésünkhöz szükséges, továbbá ennek a bizalomnak a jegyében gondoskodni embertársaink megélhetéséről, továbbá bátran kockáztatni a talentumok forgatása közben.*

A fennmaradó *három eset*: „Bármit kértek, higgyétek, hogy megkaptátok, és meglesz nektek” (Mk 11,24); „Ha csak akkora hitetek lesz, mint egy mustármag, és azt mondjátok a hegynek...” (Mt 17,20); „Térjetek meg és higgyetek, hallván a jó hírt” (Mk 1,15). – A hit ezekben az esetekben is ***az Istenbe vetett bizalmat*** jelenti.

A ***„hinni”*** jézusi jelentése tehát: ***bízni*** Istenben, ***megbízni*** benne, ***rábízni*** magunkat, ***és e bizalomnak megfelelően viselkedni:*** kérni (gyógyítások), cselekedni (búzarészt kiadni), kockáztatni (talentumok), nem aggodalmaskodni (mezők liliomai), megőrizni higgadtságunkat és lelki békénket (és megfogni az evezőket... – vihar), megosztani a kenyerünket (vitatkozó tanítványok) – ***az élet minden helyzetében.*** (Esetről-esetre kell megtalálni, „alkalmazni”, hogy ez konkrétan mit jelent, ami nagyon is fáradságos, sőt kínos is lehet; például mit követel az Istenbe vetett bizalom, ha az ellenségem – így vagy úgy – ellenem támad, ha ellenségeink megtámadják hazánkat, ha vallási meggyőződésemért üldöznek...)

Érdemes és izgalmas ezért a (szinoptikus) evangéliumokat áttanulmányozni, és megkeresni ennek

a „hitnek”, azaz Istenbe vetett bizalomnak a megnyilatkozásait ***azokon a helyeken is, ahol maga a szó nem fordul elő.*** Ízelítőül néhány:

Megkísértésének történetében ***Jézus*** Istenben (a Szeretetben) bízva utasítja vissza a Sátán „józan”, „realista” vagy éppen vakmerő javaslatait az alapvető emberi problémák megoldására (Mt 4,1-11). Istenben bízva hagyja ott Kafarnaumot, a siker és a népszerűség színhelyét, és vándorol tovább, hogy másutt is hirdesse az igét (Mk 1,35-39). Istenben bízva vállalja a – szellemi (Mt 8,19) – otthontalanságot, amely éppen a Szeretet követése miatt szakadt rá (Lk 9,57-58). Istenben bízva vállalja, hogy a szombati gyógyítások miatt szembekerül a fennálló renddel és hatalommal, és ezáltal az életét kockáztatja (Mk 2,26-3,6 stb.; idetartozik minden egyéb fajta szembenállása is a hatalommal). Istenben bízva indul el Jeruzsálembe, az ország vallási központjába, hogy ott is meghirdesse Isten Országát, holott „tudja”, hogy ott szenvedés vár rá (Mt 20,17-19). Istenben bízva tudja legyőzni a legrettenetesebb kísértést, hogy meneküljön el a szenvedés elől (Mt 26,36-46). Egész viselkedése a passió idején csak a mélységes Istenre hagyatkozással volt lehetséges (Mt 26,47-27,50). – Személyes példája mellett tanításának szinte minden mozzanatában is ki lehet mutatni az Istenbe vetett bizalom szerepét, például a tékozló fiú (Lk 15) és az irgalmas szamaritánus (Lk 10) történetében, vagy abban a buzdításában, hogy „Kérjetek, és adatik nektek, keressetek, és találtok...” (Mt 7,7-11).

Összefoglaló meghatározásként azt mondhatnánk: jézusi értelemben „hinni” azt jelenti, hogy feltétel nélkül és következetesen rábízzuk magunkat Istenre, feltétlenül bízunk Isten jóságában, ami gyakorlatilag abban mutatkozik meg, hogy ***belebocsátkozunk a feltétlen és ellenszolgáltatás nélküli jóság (egy életen át tartó gyakorlásának) kalandjába;*** ez a bizalom tehát egy belső, *látszólag passzív* döntés, amelyből azonban az élet minden pillanatát és mozzanatát átfogó, *hallatlan aktivitás* fakad. (Már az is nagy dolog, ha valaki megérti, miről is van itt szó; hát még ha elfogadja, sőt gyakorolja...)

Azt mondhatná valaki: Szép, szép ez a bizalom – de ***mi az alapja?*** Hiszen Istent (létét és jóságát) sem értelemmel bizonyítani, sem fizikailag megtapasztalni nem lehet. A beléje vetett feltétlen bizalom nem ugyanolyan infantilis magatartás-e tehát, mint az elején említett „vakhit”?

Azt gondolom, hogy nem, mert Isten létére és jóságára

- logikus észérvekkel ***következtethetünk*** (ami még nem jelent bizonyítékokat),
- utal a világban ***tapasztalható*** rend, szépség, jóság (bár van rendetlenség, csúnyaság és szenvedés is),
- utal legbenső intuíciónk, ***megérzésünk*** (bár nem egyszer utalhat éppen az ellenkezőjére is).

Ennélfogva ***értelmes és megalapozott***, *felnőtt* viselkedés feltétlenül bízni benne – még olyankor is, amikor semmi sem szól a bizalom jogosultsága mellett; bár érdekes, hogy Jézus szerint ezt a felnőtt viselkedést leginkább a gyerekektől lehet eltanulni (Mk 10,15)...

Gromon András

A bennem lévő szent hely

Ahol egészen önmagam vagyok

A HIT nem szavatolja a kiégés („burn-out”) elkerülését, de ha helyesen fogjuk fel, akkor nagyon is hozzájárul a kiégés megelőzéséhez. A hit ugyanis olyan erőforrással hoz kapcsolatba, amely sosem apad el, mivel isteni. És a hit feloldja belső feszültségünket, amely oly sok erőt emészt fel. Ezt szeretném három pontban bemutatni.

A hit tehermentesít

Sokan – különösen azok, akiket foglalkozásukban komoly felelősség terhel – még otthon is a munkájukon tépelődnek. Azt kérdezik maguktól: Mindent helyesen tettem? Döntéseimnek milyen következményei lehetnek? Mit gondolnak a többiek a döntéseimről és a tetteimről? Nem kellett volna-e még erre vagy arra is gondolnom? Nem döntöttem-e mégis rosszul? – Az efféle tépelődéssel agyonkínozzák magukat, és sok energiát rabolnak el maguktól. Nem tudnak megnyugodni.

Számomra a hit azt jelenti, hogy úgy érzem, Isten hordoz engem, és hogy Isten megáldja kezem művét. Olyan jól dolgozom, ahogyan csak tudok – de hogy az emberek miképpen fogadják ezt, ráhagyom Istenre. Lelkipásztori beszélgetések után régebben gyakran folytattam belső utóbeszélgetést. Mérlegeltem, valóban helyes volt-e minden, amit mondtam, továbbsegítette-e a beszélgetés a másikat, vagy csalódást okoztam-e neki. Manapság már megtiltom magamnak az effajta utóbeszélgetéseket. Megpróbálok éber és figyelmes lenni a beszélgetésekben. Ennek ellenére nem sikerül egyformán minden beszélgetés. Vagy legalábbis eltérő érzéseim vannak a beszélgetések után. De utólag nem szomorkodom emiatt. Isten áldását kérem. És azt tapasztalom, hogy az a beszélgetés, amely személyes benyomásom szerint nem zajlott optimálisan, gyakran több áldást hoz a másik számára, mint az a beszélgetés, amely után elégedett voltam magammal. Sokat segít az, hogy már a beszélgetés előtt rábízom Isten áldására a másikat. Ilyenkor nem kötődöm magamhoz és a reakcióimhoz. Bízom abban, hogy Isten megáldja a beszélgetést. S a beszélgetés után is imádkozom Isten áldásáért, hogy az, amiről beszélgettünk, valóban javára legyen a másiknak. Ez leveszi rólam minden lehetséges tépelődés terhét.

Sok menedzser mindenekelőtt attól fél, hogy döntései esetleg helytelenek lesznek. De az, hogy döntéseink helyesek-e vagy sem, nem csupán a mi megfontolásainktól függ. Figyelembe vehetünk mégoly sok információt, sosem leszünk abszolút biztosan döntéseink helyességében. Ilyenkor tehermentesít minket a hit. Legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint döntöttem – most ráhagyom Istenre, hogy mi jön ki ebből, Isten áldására bízom a döntésemet. Ekkor nem kell egész este – és épp elégszer egész éjszaka – ezen töprengenem.

A bizalom energiát takarít meg

A hit a bizalommal függ össze. Ez a munkámba vetett bizalomra is vonatkozik. Érzem, hogy a munkámat illetően is Isten hordoz engem, és teljes bizalommal indulok munkába, ama félelem nélkül, hogy mások mit gondolhatnak rólam, és hogy mit fogok esetleg elhibázni. De az Istenbe vetett hitnek az emberekbe vetett hitben is ki kell fejeződnie. Szent Benedek azt kívánja tőlünk, szerzetesektől, hogy minden testvérünkben és minden nővérünkben Krisztust lássuk. Higgyünk a másikban lévő jóban. Ez nem jelenti azt, hogy rózsaszín szemüveggel szaladgáljunk, és azt képzeljük, hogy mindenki olyan aranyos! Nagyon is látjuk munkatársaink hibáit és gyengeségeit, de nem skatulyázzuk be őket. A hit által mélyebbre látunk, és az olykor taszító homlokzat mögött meglátjuk a jó magot. Ha hiszek a másikban lévő jóban, ezzel fölébresztem a másikban a jót.

Ha bízom a munkatársaimban, azzal motiválom őket, és az egymással végzett munka mindenkinek jót tesz. Ha azonban bizalmatlan vagyok munkatársaim iránt, akkor blokkolom őket, és energiájuk nem tud szabadon áramlani. Az ellenőrzéssel és a bizalmatlansággal felőröljük egymást. Ha munkahelyi környezetemben bizalom uralkodik, akkor nem fogok olyan könnyen kiégni. A bizalom olyan erőforrás, amely nem apad el egykönnyen.

Gazdasági életünket ma erősen meghatározza a bizalmatlanság. Mindent ellenőrizni és jegyzőkönyvezni kell. Az orvosok és nővérek, a nevelők és a terapeuták egyaránt azt panaszolják, hogy munkaerejük 30-40%-át a jegyzőkönyvezésre kell fordítaniuk. A jegyzőkönyvek senkinek sem használnak, kizárólag valamely hatóságtól való félelem szüli őket. Ilyenkor vesszük észre, mennyi energiát pocsékol el a bizalom nélküli gazdálkodás. Az emberek és a munka iránti bizalom viszont sok energiát takarít meg.

A belső forráshoz vezető út

A hit elvezet lelkem mélyére – ott pedig olyan forrás buzog, amely soha nem apad ki: a Szentlélek forrása. Ha ebből a forrásból merítek, akkor sosem merülök ki. Ez a forrás azonban nem olyan tank, amelyet megcsapolhatok annak érdekében, hogy teletankoljam egyre nagyobbá váló autómat. Ezzel a forrással csak akkor kerülök kapcsolatba, ha életre váltom a hit magatartásait. Tehát nem meríthetek ebből a forrásból azért, hogy fölfújjam az egómat. Inkább arról van szó, hogy nyitott legyek a Szentlélek befogadására. Ez sokak számára talán túlságosan vallásosnak hangzik, de mindenkin észre lehet venni, hogy mindenben, amit tesz, önmagát állítja-e a középpontba, vagy pedig átáramolhat rajta keresztül valami nála nagyobb. Ez lehet egyszerűen a munkája is: teljesen átadja magát a kétkezi munkának, vagy éppen az irodai munkának. Benne van abban, amit tesz. Átadja magát. Sokan azért használnak el túl sok energiát a munkájuk során, mert nem oldódnak fel a munkában, hanem túlságosan mások elvárásaira pislognak, vagy folytonosan azzal vannak elfoglalva, hogy milyen képet mutassanak magukról. Az az energia, amelyet a színfalak felépítésére fordítanak, hiányzik aztán a munkájukból.

A HIT mindenekelőtt két olyan helyet kínál fel számunkra, ahol kapcsolatba kerülhetünk belső forrásunkkal.

Az egyik *az imádság* vagy *a meditáció*. A meditációban – ügyelve a lélegzésre – keresztülmegyünk minden gondolatunkon és érzelmünkön, a bosszúságon, a félelmeken, az irigységen, a bűntudaton, hogy eljussunk lelkünk mélyére. Ott buzog a Szentlélek forrása. A meditáció felfrissít azáltal, hogy ebből a forrásból iszunk. De nem elég csak a meditáció révén kapcsolatba kerülni ezzel a forrással. Napközben is – munkánk vagy valamely nehéz feladat teljesítése közben – el kell képzelnünk, hogy a gondok és problémák alatt ez a forrás buzog. Akkor megnyugszunk, és nem érezzük azt, hogy minden erőnk elhagyott minket.

A belső forrással való kapcsolatba kerülés másik helye *a rituálé*. A rituálé szent helyet és szent időt teremt. Szent az, amit kivontunk a világból. Az a szent idő, amelyet a reggeli és esti rituálében megélek, hozzám tartozik. Ilyenkor senkinek sincs bejárása hozzám. Ilyenkor fellélegezhetek. És a szent idő kapcsolatba hoz azzal a szent hellyel, ahová az embereknek nincs bejárásuk elvárásaikkal és igényeikkel. Ott nyugalom vár. A szent helyen kényelmesen, védettnek érzem magam. Ott nem állok nyomás alatt. Ott egészen én magam vagyok. Ott nem kell igazolnom magam. Ott egész egyszerűen csak létezhetem. Ha a munkám során egyszerűen én magam vagyok, egészen átadva magam a munkámnak, és egyidejűleg kapcsolatban állok a bennem lévő szent hellyel, akkor nem fogok kiégni. Akkor a munkateher ellenére belsőleg szabad vagyok. Akkor elhagy minden feszültség, és fellélegzem.

Anselm Grün

Forrás: Publik-Forum Extra, 2013/7

Magdolna apostolnő

A Ferenc pápa által kiváltott forradalmak szívesen rejtőzködnek egy-egy látszólag hanyagul odavetett mellékmondatban vagy apró gesztusban. Mindazonáltal a nők egyházbeli szerepének felértékelését mutató legújabb jelet teljes tekintélyével adta meg – *Apostola apostolorum* kezdetű dekrétumával, illetve a liturgikus naptár figyelmen kívül hagyhatatlan megváltoztatásával: Mária Magdolna eddigi egyszerű emléknapja (július 22.) mostantól ünnepnap lesz, és a dekrétum félreérthetetlenül kimondja: apostolok nem csupán férfiak voltak. Jézus nemcsak férfiakat bízott meg az evangélium hirdetésével, hanem nőket is, például Mária Magdolnát. Ezt a keleti egyház mindig is tudta, hiszen ősidők óta tiszteletteljesen „az apostolok apostolnőjének” nevezi Mária Magdolnát.

Az, hogy Jézus rabbi szerelmi kapcsolatban állt a magdalai Mirjammal, és gyermekeik is voltak, vagy hogy házasságban élt vele, tudományos szempontból tarthatatlan gyengeelméjűség, de persze jól el lehet adni a könyvpiacon. Ha ennek bármiféle bizonyítéka vagy jele lett volna, akkor a gúnyolódó pogány filozófusok biztosan szóvá tették volna a témát a korai keresztények elleni irodalmi védharcukban.

De a 4. század utolsó harmadától magában a keresztény táborban is működtek hamisítók: Szír Efrém a Lukács-evangélium (7,36-50) Jézus lábát megmosó, névtelen bűnös nőjével azonosította Mária Magdolnát (ahogyan latinizálva nevezték őt). Mások azzal a betániai Máriával azonosítják, aki drága olajjal megkente Jézus lábát, mielőtt ő a szenvedés útjára lépett volna (Jn 12,1-8). A bibliai korban sok nőt hívtak Máriának vagy Mirjamnak. Erkölcsi prédikációiban Nagy Szent Gergely pápa aztán a bűneit megbánó prostituáltat csinált a magdalai Máriából.

A Bibliában egy szó sem áll a Genezáret-tó partján fekvő halászfaluból, Magdalából származó Mirjam kétes hírű múltjáról. Ő azért csatlakozott a vándorrabbi Jézushoz, mivel az megszabadította „hét démontól” (Lk 8,2) – ami a hamisítók számára természetesen csak komisz szexuális kicsapongásokat jelenthetett, a korabeli szóhasználat szerint azonban egyszerűen valamilyen komoly, esetleg pszichoszomatikus betegségre utal, talán bénító depresszióra.

Feltételezhetjük-e, hogy csak ez a Jézus adott értelmet az életének? Hogy azért járt vele útjain, mivel jóságot, támogatást, gyengédséget és reményt talált nála? Hogy ő és a közelében lévő többi nő felbátorodott, és megtanulták, hogy ők is képesek valamire?

Mária legkésőbb Jézus keresztha lálakor a tanítványi körön belül vezető szerephez jutott: Miközben a később az egyház oszlopaivá stilizált férfiak valamennyien elfutottak páni félelmükben, hogy mentsék az életüket, a nők kitartottak a kereszt alatt. Amikor eltemették a halott Jézust, Mária nem akarta elhagyni a sírt. És amikor a feltámadás reggelén ismét a sziklasírhoz sietett, a János-evangélium tanúsága szerint ő volt az első, aki üresen találta a sírt.

És ugyancsak ő kereste elsőként az eltűnt Jézust. Mert az általa értesített Péter és János zavartan ismét eltávozott a sírtól, Mária azonban ezúttal is ott maradt, sírva, makacsul, nem fogadva el ezt a véget. Meglátott egy férfit, akit a kertésznek vélt, és kétségbeesetten könyörgött neki: „Uram, ha te vitted el, mondd meg nekem, hová tetted, hogy magammal vihessem” (Jn 20,15).

És aztán az újbóli megismerés jelenetének gyöngéd igézete, amely hitvallást foglal költészetbe: „Mirjam!”, mondja a Feltámadott. És ő is csak egyetlen szóval felel: „Rabbuni!” A férfiak már régóta ismét rejtekhelyükön vannak, és Jézus elküldi hozzájuk ezt a nőt, hogy meghirdesse nekik a feltámadását és egyúttal megbocsátását: „Menj most testvéreimhez, és vidd hírül nekik: Fölmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez” (Jn 20,17). Szeretetteljesen „testvéreinek” nevezi őket, a kicsinyhitűeket, akik magára hagyták.

Mária Magdolnát pedig prófétanővé teszi, és a keleti egyház ezért nevezi őt még ma is lelkes tisztelettel „az apostolok apostolnőjének”. Olyan megtisztelő cím ez, amellyel különben a nyugati teológia „pápája”, Aquinói Tamás is felruházta. Mert a magdalai Mária kétségtelenül Jézus feltámadásának első tanúja volt.

A nyugati egyházban pedig létrejön a bájos legenda arról a kormány és vitorla nélküli hajócskáról, amely a rosszindulatú zsidók által kitaszított Máriát állítólag biztonságosan elszállította Dél-Franciaországba, ahol hirdette az evangéliumot, majd bűnbánó remeteként (már megint az átértelmezés!) *Aix-en-Provence* közelében meghalt. Ereklyéi őrzésének dicsőségéért három város is vitázik egymással: *Vézelay* Burgundiában, *Saint-Maximin-la-Sainte-Baume* Provence-ban és *Efezus* Görögországban.

Az, hogy Jézus baráti körébe nők is tartoztak (akik vagyonukból valamelyes anyagi biztonságot nyújtottak a vándorló kis csapatnak), már a kortársakat is megrémítette. A törvény szigorú változata szerint egy rabbinak még beszélnie sem volt szabad nőkkel. Az államegyházzá vált kereszténység stratégái számára ugyancsak kínos volt szembesülni azzal, hogy saját kezdeteikben a nőknek ekkora befolyásuk volt.

A kutatás mai állása szerint a kereszténység első évtizedeiben a nők egyenrangúan vettek részt a prédikálásban és a közösségépítésben. De legkésőbb a 4. században, amikor a magánházakból az újonnan keletkezett bazilikákba helyezték át az istentiszteleteket, alkalmazkodtak a társadalmi szabályokhoz, és a nőket leparancsolták a nyilvánosság tereiről. Most vasszigorral a férfiak kezében összpontosult a kultusz, az igehirdetés, a teológia, a szervezeti rend. Ennek az átalakulásnak a során Mária Magdolna is átváltozott erős hitű prófétanőből alázatos, kegyelemre szoruló, megtért bűnös nővé.

Csak a művészek őrizték meg annak sejtését, hogy másképp kellett lenniük a dolgoknak. *Matthias Grünewald* Isenheimi oltár c. képén a halott Krisztustól tisztes távolban gyászol szoborrá merevedett anyja, Mária, a sápadt, átszellemült János apostol – és viharos fájdalommal a kereszt lábához zuhanva Mária Magdolna, kibomlott hajjal, kezét tördelve, mint aki vissza akarja hozni az életbe szeretett Jézusát.

Christian Feldmann

Forrás: Kirche In, 2016/8

Női püspökök a középkorban

A spanyolországi Burgosz melletti *Las Huelgas* ciszterci apácakolostorban új apátnőt választanak. Felszentelése után, hivatala átvételének jeléül, az oltárra ültetik, majd egy trónzsámolyon, baldachin alatt foglal helyet. Olyan ruhája van, amely kandallópárkányra hasonlít, fején püspöksüveg, az ujján püspöki gyűrű, kezében pásztorbotot tart. Így fogadja a szomszédos egyházmegyék püspökeit, akik tiszteletüket fejezik ki új „kollégájuknak”, és testvéri csókkal köszöntik.

Ez a jelenet nem csupán egyszer játszódott le, hanem ebben vagy hasonló leírásban ismételten előkerül e spanyol női kolostor több mint hétszáz éves történetében. A kolostort VIII. Alfonz, Kasztilia királya alapította 1187-ben, a Szent Jakab út mentén. III. Kelemen pápa már a következő évben „immunitással” ruházta fel a kolostort, és ezzel kivonta a burgoszi püspök joghatósága alól. Továbbá rögzítette, hogy az apátnő jóváhagyása nélkül elvileg egyetlen püspök sem léphet a kolostor területére, nem is szólva arról, hogy kifejezett megbízás nélkül püspöki tevékenységet végezhetne ott. 1199-ben Toledo érseke, a burgoszi püspök és további nyolc spanyol püspök kifejezetten helybenhagyta Las Huelgas apátnőjének e különleges helyzetét. Egyúttal elfogadták, hogy a pápa minden spanyol ciszterci apácakolostort Las Huelgas apántnőjének lelki és világi felügyelete alá helyezett. Ezáltal az apátnő nem csupán hatalmas fejedelemmé vált, hanem lelki területen is rendkívül kiváltságos állásba került, amelyet a kutatás ismételten „kvázi-episzkopálisnak” („mintegy püspökinek”) nevez.

Maguk az apátnők is erre a (lelki területen érvényes) joghatósági felhatalmazásra hivatkoztak minden közleményükben, rendeletükben és dokumentumukban, rámutatva arra, hogy pápai és királyi kiváltságaik alapján egyetlen püspökségnek sincsenek alárendelve, és „kvázi-episzkopálisan” járnak el.

Josémaría Escrivá Balaguer – aki alapos tanulmányt írt erről az apátságról – kimutatta, hogy az apátnő nem kevesebb mint 23 alkalommal élt olyan jogokkal, amelyek különben csak egy püspököt illettek meg. Ily módon hetven plébánia tartozott az apátsághoz, és ezeknek a papsága az apátnő joghatóságának volt alárendelve.

Szinódusok egybehívása

Az apátnő, akárcsak egy püspök, rendszeresen szinódusokat tartott körzetében, ezeken ő elnökölt, és kinevezte az egyházi házasságok ügyében illetékes bíróság bíráit. Felmentéseket adott, például ha a vérrokonság házassági akadálya állt fenn (unokatestvérek házassága esetén), s az egyházilag érvénytelen házasságok megsemmisítésekor ő írta alá az ítéletet. Az egyházi ügyek legfőbb bírájaként egyházi büntetéseket szabott ki, sőt cenzúrázta azokat az írásokat, amelyek számára veszélyesnek tűntek a hitre nézve. Fogadalomtételkor minden novíciának a katedrán ülő apátnő előtt térdelve kellett letennie hitvallását, és neki kellett engedelmességet ígérnie, ahogyan ezt a felszentelendő papok teszik püspökük előtt. Tizenkét spanyol ciszterci apácakolostor általános apátnőjeként ő nevezte ki ezen kolostorok apátnőit, piorjait és más kolostori méltóságait, s ő helyezett át apátnőket és apácákat egyik kolostorból a másikba. Ezenkívül a férfi ciszterci közösségek mintájára rendszeresen tartott általános káptalanokat saját elnökletével. Egyúttal vezetője volt a burgoszi királyi kórháznak, amely egy férfi lovagrend irányítása alatt állt.

Fékezési kísérletek

A burgoszi püspök többször is megpróbálta gondnoksága alá helyezni ezeket az öntudatos nőket, és igyekezett véget vetni püspöki joghatóságuknak. A spanyol korona és a pápák azonban helytelennek minősítették, és visszautasították ezt a törekvést, és ismételten megerősítették az apátnő helyzetét. A püspökök a Trienti Zsinat lezárása után – az ott propagált püspöki eszmény által ösztönözve – igyekeztek a legerőteljesebben visszaszorítani a kolostorok, és különösen a női kolostorok kivételezettségét. Az akkori burgoszi püspök például, *Francisco de Mendoza y Bobadilla* érsek bejelentette vizitációját Las Huelgasban és a királyi kórházban, hogy ott végre érvényt szerezzen az egyházjognak, már ahogyan ő értelmezte azt. *Doña Catalina Sarmiento* apátnőnek azonban királyi és pápai támogatással sikerült elérnie a vizitáció betiltását. Doña Catalina ismét megkapta annak megerősítését, hogy teljes joghatósággal bír a kolostorban és a kórházban, mind világi, mind lelki ügyekben („quam in spiritualibus tam in temporalibus”).

Mindazonáltal az apátnők rendszeresen igénybe vették egy püspök segítségét főpapi cselekményekhez, például papok, templomok és kápolnák felszenteléséhez, vagy a nagycsütörtöki olajszenteléshez. De a püspök csak akkor léphetett az apátság területére, ha az apátnő kifejezetten megbízást adott neki.

Részleges kiváltságok

Ám úgy tűnik, hogy Las Huelgas apátnői nem elégedtek meg mindig a püspöki joghatósági hatalommal, hanem liturgikus és szentségi cselekményeket is végeztek. Spanyolország egyháztörténetét tárgyaló művében *Pius Bonifacius Gams* „súlyos határátlépésekről” beszél. E mögött az a szemrehányás rejlik, hogy az apátnők állítólag ismételten olyan szerepeket töltöttek be, amelyekhez szentségi fölszentelésre lett volna szükség. Például ünnepélyen vitték az evangéliumoskönyvet, prédikáltak az istentiszteleteken, áldást adtak a novíciáknak, meggyóntatták nővértársaikat, és föloldozták azokat bűneik alól. De ahhoz, hogy valaki felolvassa az evangéliumot a misén, és prédikálva magyarázza azt, az egyházjog előírása szerint legalább diakónusszentelésben kellett részesülnie. Ezek szerint az apátnők legalábbis diakónátusnak tekintették a maguk felszenteltségét. Mindenesetre a 13. sz. kezdetén heves viták támadtak erre vonatkozóan. III. Ince pápa 1210-ben megtiltotta az apátnőknek az effajta liturgikus tevékenységet, ugyanakkor azonban megerősítette „a kvázi-episzkopális joghatóság gyakorlását és más kiváltságok érvényesítését”.

Hubert Wolf

Forrás: Kirche In, 2015/11

Sokan érzik magukat elhívottnak...

Interjú *Paul M. Zulehner* bécsi teológussal a papi hivatások alakulásáról

Professzor úr, egyre kevesebb fiatalember választja a papi pályát. Az 1960-as években Németországban még 500 papot szenteltek föl évente, jelenleg 80 körül van ez a szám. Van erre magyarázata?

Mélyre ható változás megy végbe a tekintetben, hogy milyen értéke van a vallásnak, a kereszténységnek és az egyháznak a társadalomban. A vallás részben privatizálódik, vagyis belső üggyé válik, a vallás egyházi formájának fontossága csökkent – ha nem éppenséggel arról van szó, hogy az emberek mintegy „életük hűtőszekrényének fagyasztójában tárolják” vallásukat, és csak bizonyos szükséghelyzetekben „olvasztják fel” belőle a szükséges adagot. Ez kihat a papi pályára is.

Azok, akik pappá akartak lenni, korábban hivatásról beszéltek. Ez megváltozott?

A papság lelkipásztori foglalkozás volt. A papok közel álltak az emberekhez, és kísérőik tudtak lenni a különböző élethelyzetekben. Időközben azonban a lelkipásztorkodásban tevékenykedők számának csökkenése miatt veszendőbe ment ez az emberközelség. A papi szerep mély átalakuláson megy át: az emberközeli lelkipásztorokból szervezetközeli kisvállalkozók lesznek, lelkipásztori kisvállalkozásokban kell vezetői szerepet betölteniük. Ezt nem tanulták, nincsenek hozzászokva, és az a benyomásom, hogy a fiatalok nem éppen ezt keresik.

Ha egy fiatalember régebben pap akart lenni, akkor sokan gratuláltak a szülőknek, ma inkább részvétet nyilvánítanak nekik. Mitől van ez?

Először is teljesen józanul abból kell kiindulni, hogy igen kicsire csökkent a gyerekek száma. Továbbá ma egészen mások a gyerekek tanulási esélyei. Annak, aki egyszerű körülmények közül jött, korábban ún. kisszemináriumba kellett mennie; ez megbecsültséget jelentett, és nagy esélyt a társadalmi felemelkedésre. Ezek az okok ma kiesnek. Már nem kell pappá lenni ahhoz, hogy valaki továbbtanulhasson. A pap így még inkább veszít rendkívüliségéből, még kevésbé számít „szent kívülállónak”. Noha a papok tekintélye általánosságban még mindig nagyobb, mint a politikusoké és az újságíróké, de a csúcson ma az orvosok, a „fehér köpenyes papok” állnak. És ha a szülőknek esetleg van valami kis vállalkozásuk, ha szeretnének unokákat, hogy öregségükben ne maradjanak magukra, akkor már csak ezért sem fogják szívesen látni a katolikus pap nőtlen foglalkozásához vezető utat.

Melyek a lélektani akadályai annak, hogy fiatalemberek a papságra elhívottnak érezzék magukat?

Bizonytalanok abban, hogy ebben a foglalkozásban mennyire fontos még az emberek lelkipásztori támogatása. Továbbá azt látják a velük egykorúaknál, hogy az érettségi után tekintélyes, jól jövedelmező pályákra mennek, ahol komoly karrierre van reményük. És abban a kultúrában, amelyben egészen alacsonnyá vált a szexualitás küszöbe, sokan nem tudják elképzelni a szexualitás megélése nélküli életet a cölibátusban. A házasság nélküli életforma sokakat elrettent.

Ha fiatalok mégis úgy döntenek, hogy erre az útra lépnek, akkor ez manapság mindig hivatásból fakadóan történik?

Léteznek a „gondtalan hivatásúak”, akik tüzet fogtak az evangéliumtól, akik az egyház szociális területein vagy az ifjúsági munkában tevékenykedtek, esetleg valahol külföldön szolgáltak egy ideig, tehát azok az emberek, akik nagyon is „belekóstoltak” az evangéliumba, és azt mondják: Számomra fontos a Jézus-mozgalom, és azért vállalom ezt az egyházi hivatalt, mert szeretném előrevinni az evangélium ügyét. Ez az egyik csoport. Van egy másik csoport is – ebbe tartoznak olykor a más vallásból vagy felekezetből áttértek és az ún. késői hivatások –; ők valamiképpen csalódtak a modern világban, talán csalódtak a nőkben, vagy rossz tapasztalatokat szereztek párkapcsolataikban, és aztán ilyen, a világtól elforduló módon indulnak el a papság felé. Azt hiszem, e két pólus között még sok eltérő résztípus található.

Úgy véli, hogy – mondjuk így – Isten már nem hív el embereket?

Ha az egyház mindenkit fölszentelne, aki a papságra elhívottnak érzi magát, akkor olyan sok papja lenne, hogy egyáltalán nem tudná, mit kezdjen velük. Mert ha megnézzük a diakónusok, a lelkipásztori referens nők és férfiak, a teológiát tanulók körében végzett kutatásokat, akkor kiderül, hogy igen nagy részük azt mondja: Kész lennék arra, hogy fölszenteltessem magam, és vállaljam a papi hivatalt, de az egyház olyan feltételeket állapított meg, amelyeknek nem felelek meg. Tehát tulajdonképpen nem hivatáshiánnyal, hanem felszentelési hiánnyal van dolgunk. Ez abban is megmutatkozik, hogy a mai szükséghelyzetben az egyház laikusokat állít olyan pozíciókba, amelyek tulajdonképpen papi jellegűek. Úgy is lehetne mondani, hogy ma sok „felszentelet-len pap” van, akik a papok feladatait végzik, de erre nem avatták fel őket. Nem hiszem, hogy ez az állapot sokáig fennmarad. A pápa környezetéből is azt hallom, hogy sok püspököt arra kér, tegyenek javaslatot, hogyan lehet megtisztítani ezt az egyház számára végső soron elviselhetetlen helyzetet.

Létezik olyan javaslat, hogy a jövőben kétfajta pap legyen: a házas, aki „kipróbált férfiként” áll az életben, és az a férfi, aki nőtlenként él.

Ez a javaslat *Fritz Lobinger* dél-afrikai püspöktől származik. Ő azt mondja, hogy igen sok olyan egyházközsége van, ahol az egyházközségi életben jelentős tapasztalatokkal bíró személyek élnek, és már a korai egyházban is úgy volt, hogy ezek közül képeztek ki egyeseket, és szentelték föl őket. Lobinger püspök a „vének csapatának” nevezi ezeket, amivel nem a korukra, hanem azokra a tapasztalatokra utal, amelyekkel rendelkezniük kell azoknak, akiket ezekből a csoportokból föl lehet szentelni. Hiszem, hogy minden hívő közösségben léteznek ilyen tapasztalt személyek, olyan emberek, akik világi területen magas szintű szociális és kommunikációs hozzáértésre tettek szert, és az evangéliumot követve élnek. Ez nagy esélyt jelent a jövőre nézve.

Ön nem látja akadálynak a nőtlenségi kötelezettséget a papi hivatás szempontjából?

Nem. Lobinger püspökkel együtt vallom, hogy fel kellene értékelni a cölibátust, mivel ez a karizma nagyon is létezik. De talán igaza van *Johann Baptist Metz*nek, aki azt mondja, hogy a házasság nélkülieket később inkább a szerzetes rendekben fogjuk megtalálni. Hiszen az egyház hagyományában már léteznek ilyen lelkipásztorkodó papi közösségek, például az ágostonosok vagy a premontreiek. A papi nőtlenség a jövőben rá lesz utalva a közösségi életformára. Az egyedül élő nőtlen pap valóban szélsőséges kivétel lesz.

Klaus Hofmeister

Forrás: Publik-Forum Extra, 2015. január

Papság és Istennek tetszés

Levélmelléklet egy katolikus ifjú részére

Katolikusnak születtem. Abban a felekezetben nőttem föl, amelyben a papság nőtlenségi és engedelmességi fogadalomhoz kötött vezetői életforma. A nőtlenség egyházjogi (kánonjogi) tárgykörbe tartozó kérdés, amely elvileg bármikor megváltoztatható, nem úgy, mint a dogmatikai kérdések, amelyekben legfeljebb a dogmafejlődési új értelmezés megengedett. Ennek ellenére a katolikus közbeszédben, az áthagyományozott közmeggyőződésben az él, hogy ez a cölebsz életforma Isten akaratának kiemelkedő teljesítése: így tud a pap teljes életodaadással Isten szolgálatára lenni. Ennek spirituális hangsúlyát emeli ki az is, hogy ezáltal a férfi „alter Christus”-szá válik, mintegy annak a Krisztusnak a megjelenítője, aki tudvalevően „nazir” (Istennek szentelt férfi) volt, és így nőtlen is.

*Az **alapokat*** illetően újra kell gondolnunk és fogalmaznunk a fentieket. Teszem ezt azzal a tisztelettel, amely megilleti a cölibátusban hitelesen élő papjainkat. Teszem ezt azzal az irgalmas testvéri lelkülettel, amely megilleti azokat a paptestvéreinket, akik súlyos önértelmezési zavarokat hordoznak, kompenzációs szenvedélyekben szenvednek. Teszem ezt azzal a méltató szeretettel, amely megilleti mindazokat, akik beismerve alkati teherbíró képességük határait, tiszta döntéssel, egyházi rendezettséggel a házasság mellett döntöttek, akárhány év papi szolgálat után.

Mi az Isten akarata velem? Ennél fontosabb kérdés nem lehet egy hívő ember életében. A papság szentségtanilag olyan rangra emelkedett az egyháztörténelem során, hogy egy másik szentséggel, a házassággal összeférhetetlenné lett, mintha ez az összeférhetetlenség is Isten szeretetrendjéből fakadhatna. Az ősegyház házassági gyakorlata (Péter és apostoltársai is házasok) csak a püspök (*episzkoposz*) esetében határozta meg, hogy „egyszer nősült” legyen. A történelmi egyház a maga struktúrájával, kánonjogi szabályozásaival igyekezett biztosítani működésének stabilitását. Ennek kiemelkedő része, hogy kizárólagosan neki dolgozó vezetőket nevel, és ezt a cölibátus mellett még az engedelmességi fogadalommal is megerősíti. *Jézus tanítása szerint Isten akaratának teljesítése minden ember alapvető hivatása.* Erre teremtette és erre hívta meg Isten az embert. Egyetlen hivatásunk van, papnak, szerzetesnek, laikusnak..., mindannyiunknak: Isten Országa építése itt a földön, a transzcendens folytatás reményével. A papnak is ez a dolga, a családosnak is ez. Vannak olyan foglalkozások, amelyek nagyobb átfedésben vannak ezzel az általános küldetéssel, ilyen a papság, az orvoslás, a pedagógia. Méltán, de tévesen nevezzük ezeket „hivatásnak”, vagyis Istentől nekünk szóló meghívottságnak. Megélhetések, foglalkozások ezek is, amelyeket lehet Istennek tetszően, és lehet Istennek nem tetszően gyakorolni. Bizony, Istennek nem tetsző a hiteltelen papi élet, az energiáinak nagy részét a nőtlensége megőrzésére fordító papi aszketizmus. Az ember teljes odaadottságát kérő Isten ugyanígy szomorkodhat a hiteltelen családos élet miatt, a páros magányban élés, az elviselésben vergődő élet, az egymás Istennek tetszésének szolgálata helyett a rivalizálásban küszködő élet miatt. Lényeg, hogy megtaláljam, hogy VELEM mi az Isten terve az ő Országának építése tekintetében.

Mítosztalanítanom kell a papi életet. A hivatalos tanítás szerint a felszentelés „eltörölhetetlen jegyet” ad a felszenteltnek, és kiemeli, megkülönbözteti a többi embertől, a laikusoktól. Minőségi változást hozó szentség ez, amely – mint a többi szentség – meg is valósítja azt, amit jelöl: minőségi emberré tesz, a többi ember fölé emel. Ha ez így lenne, akkor csak szent papjaink lennének.

A papi életnek is megvan a *szakmai* része. Munkálkodnia kell mint szentség- és szentelmény-kiszolgáltató felekezeti alkalmazottnak, ennek adminisztrációs, anyagi és erkölcsi felelősségével. Van munkaköri leírás (juriszdikció = kinevezés), szervezeti és működési szabályzat (kánonjog), és ezek be nem tartása munkáltatói (püspöki) szankciókat von maga után. Akkor is így van ez, ha mindezeknek szakrális jellegű neveket adunk. A papi életnek van közvetlenül Isten Országát építő része is, ami a megtéréseket segítő igehirdetésben, lelki vezetésben, jézusi közösségépítésben és az emberek mindennemű szolgálatában nyilvánul meg. Ennek kiemelkedő része a szentségek méltó kiszolgáltatása. Ez a szolgálat kapott olyan misztikus szemléletet, amely szerint Isten maga működik, amikor a pap a kultikus cselekedeteket végzi. Mintha Isten emberi feltételekhez kötné a maga szeretetét. Ez az, ami miatt az Istent nagyon szeretni akaró ember még a papi nőtlenséget is vállalni akarja.

A lelkesedés azonban kevés az életre szóló döntéshez. A papsághoz és a házassághoz egyaránt kevés. A tárgyilagos önismeretre jutás feladata nem kerülhető ki sem a papság iránti érzelmi vonzódással, sem szülői, családi elvárásokkal, vágyakkal, sem szerelmi csalódásokkal, sem önértelmezési zavarokkal. Odaadja magát az ember, valakit (önmagát) valakiért (Istenért). Házasságban ugyanígy önmagunkat adjuk Istennek – azzal, hogy választott társunkkal együtt akarjuk végezni az Ország építésének családos művét. Egy szakma megválasztásakor a megélhetés (fizetés és pozíció) és a lelkiség alapján döntünk (például hóhérnak nem megyünk), alkalmasságunk figyelembevételével. A keresztény házasságban nem a megélhetéshez (gazdag pár), hanem az Istennek tetszeni akaráshoz választunk társat egy életre. A cél ereje határozza meg döntésünket, annak minden előnyös (közös sikerélmény) és hátrányos (esetleges elmarasztalás, üldöztetés) következményével együtt.

Teremtő Atyánk szerint nem jó a felvetés, ha azt mondom: *vagy* pap akarok lenni, *vagy* papa. Az emberi, felekezeti helyzet miatt azonban ma még ott van ez a VAGY, ez a katolikus szentségi összeférhetetlenséget kifejező szó. Más keresztény felekezetekben ez nem kérdés. Görög katolikus, ortodox, református, evangélikus papok... – mind házasodhatnak. A katolikus papság létszámának csökkenése nem azért van, mert Isten nem akar küldeni munkásokat aratásába. Az „árukapcsolás” miatt van, amely szerint ha katolikus pap akarok lenni, vállalnom kell a nőtlenségi és engedelmességi feltételeket. Isten Országa csak úgy valósulhat meg a földön, ha *személyére szabottan ki-ki megvalósítja igeszolgálati, megszentelő szolgálati és közösségépítési küldetését* – akár családos, akár papi életformára kötelezi el magát.

Király Ignácz

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Citromfácska

Egy téli estén, amikor Gyopár bátyám hazajött a ródlizásból, belebújtam a ködmönkémbe, és kisiettem a kertünkbe. Meg kellett néznem, nem hagyta-e nyitva az üvegház ajtaját. Azon a nyáron ugyanis, nyolcadik születésnapomra, egy kis citromfácskát hozott nekem a nagybátyám, Boldizsár bácsi: „Nesze, Moha, honosítsd meg a citromot Törpeházán!” Ő csak tréfából mondta ezt, de Földigszakáll bácsi, igen nagy örömömre, kijelentette: „Nagyon valószínű, hogy meg lehet honosítani nálunk is.” Volt a kertünkben egy picinyke, düledező üvegház, azt rendbe hoztam, és elhelyeztem benne a fácskát. Körülnézett benne Gyopár is, és a végébe mutatott: „Oda meg beállítom a ródlimat, legalább majd nem havazom össze vele a verandát.”

Nem szóltam ellene, megszoktam már, hogy bármilyen zugot fogtam is használatba, tüstént ő is elhelyezte ott valami holmiját, hogy ne csupán az enyém legyen. Arra azonban nem gondoltam, hogy a havas napok beköszöntével mennyi keserűséget és izgalmat fog okozni nekem az a ródli. Gyopár ugyanis nap-nap után nyitva hagyta a fűtött üvegházacska ajtaját, és mosolygásra ránduló szájsarokkal élvezte, hogy boszszankodom. Sőt! Amikor már vagy ötödször rohantam be hozzá dühöngve, a szemembe is nevetett: „Miért olyan fontos, hogy becsukjam? Hiszen te úgyis becsukod, amikor kiszaladsz megnézni, hogy becsuktam-e.” Ekkora szemtelenségre már szólni se bírtam, belém fagyasztotta a szót, a szavaiból, gúnyos mosolygásából felém áradó hidegség.

Azon a napon, amelyről beszélek, már akkora düh tombolt bennem az ismét nyitva hagyott ajtó láttán, hogy már a becsukásra se szánva időt, visszarohantam Gyopárhoz, és üvöltöttem: „Csúnyaság és gazság, amit csinálsz! Szándékosan hagyod nyitva, hogy bosszants!” Egy pillanatra elégedetten elvigyorodott, de tüstént úrrá lett arcvonásain, és mesterkélt szánakozással nevetgélt: „Ó, a kis elbizakodott! Azt hiszi, törődöm vele, hogy bosszankodik-e vagy sem. Hát te ilyen fontos személynek hiszed magad? Ó, te szegény kis szamár...”

Már félóra múlva ismét keserített egy másik, szokásos bosszantásával. Tört ént ugyanis még nyáron, hogy egyszer ebéd közben, mialatt a következő fogásra vártunk, Gyopár a terítékem elé nyúlt, megfogta vízzel telt poharamat, és közelebb tette a tányérhoz. De nem az alját fogta meg, hanem fönt, ahol iszik az ember. Ott is maradtak az ujjlenyomatai, és mutattam neki bosszankodva:

„Nézd, mit csináltál! Semmi kedvem ilyen pohárból inni. Mi szükség volt rá, hogy errébb tedd?” „Hogy több helye legyen a tálnak” – de villant is a szeme örömmel. Megtudta, hogy ezzel bosszantani lehet engem. Ettől kezdve minden harmadik-negyedik napon, helycsinálás ürügyével, ott is hagyta az ujjlenyomatát poharamon. Ezt tette azon az estén is, fél órával az ajtó nyitva hagyása után, és hogy ne vádolhassam édesapánk előtt, biztosította is magát: „Azért tolom arrébb, hogy több helye legyen a süteménynek.” De ugyanakkor leste is mohón az arcomat: boszszankodom-e eléggé. Amit éreztem, több volt bosszankodásnál. Megalázottság volt, és a ravaszság gyűlölete, s minthogy már nem üvölthettem, sírni kezdtem.

Vacsora után Ugribugri öcsém meg én segítettünk a konyhán édesanyánknak, Gyopár meg már mosakodott a szobánkban. Amikor mi is bementünk, aggódva láttam, hogy le van kötve a haja törölközővel, tehát fejet is mosott. A szappanomhoz ugrottam, és már tört is ki belőlem a szidalom. Gyopár ugyanis minden kérésem, tiltakozásom és dühöngésem ellenére újból és újból – hogy ne a saját szappanát hajszálazza össze – az én szappanomat használta fejmosáshoz. Így cselekedett most is, és elégedetten, mosolyra ránduló szájsarokkal hallgatta, hogyan kiabálok: „Hát ennek már sose lesz vége??!! Hiszen még idegennek sem szabad így viselkednie, nemhogy egy testvérnek! Mikor leszel már jó?! Gyopár!” Aztán úgy tett, mintha nem is hallaná a szavam, olvasott az ágyban, és nyugodtan fordított egy lapot, én meg úgy éreztem, hogy az a forduló lap jéghideg levegőt csap felém, és vacogott a szívem.

A következő tél közeledtekor már nem bírtam örülni neki, hogy nemsokára esni fog a hó. Hiszen remegnem kellett tőle, hogy Gyopár ismét megaláz, és nap-nap után felbőszít az üvegház ajtajának nyitva hagyogatásával is. Így is volt. A fácskát azonban azon a télen mégsem az ő rosszalkodása következtében fenyegette nagy veszedelem. Hosszú volt a tél, és egy március végi estén különösen erős hideget vártunk éjszakára. Viharos széltől is lehetett tartani. Jól megraktam hát az üvegház kis kályháját. Reggel azonban szomorkás mosollyal jött be a szo-

bánkba édesapánk: „No, kisfiam..., a citrom törpeházi meghonosításából ezúttal nem lesz semmi. Feltépte a szél az ajtót, még az öntözőkannában is megfagyott a víz."

A fácskán ugyan nem láttam semmi külső változást, de tudtam, hogy vége. Ekkora hideget nem bírhatott ki. Földigszakáll bácsi, hogy megvigasztaljon, adott nekem néhány egyéb ritka növényt, én meg azokkal együtt tovább gondoztam az üvegházban a citromfácskát is, de most már gépiesen, remény nélkül. Gyopár persze nevetett rajtam: „No látod, mégsem én tettem tönkre a fácskádat, hanem a természet." S minthogy most már hamarosan megjött a nyár, és nem bántott, ha nyitva maradt az ajtó, poharas ujjlenyomatozásával, szappanom összehajazásával és más hasonlókkal kárpótolta magát. Én meg tovább kérleltem, dühöngtem és üvöltöztem rá eredménytelenül.

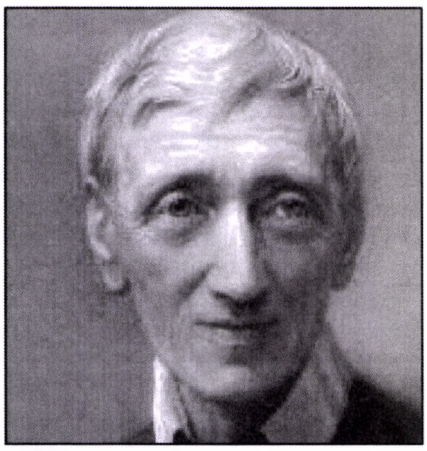
A nyár közepe táján azonban, éppen azokban a napokban, amikor virágozni kezdtek ritkaságaim, különös dolog történt: Egy délelőtt ismét hajszálakkal elborítva találtam a szappanomat, de igen nagy ámulatomra nem éreztem szükségét, hogy tüstént kirohanjak Gyopárhoz a kertbe, és ráripakodjak. Néhány hét múlva már az is előfordult, hogy később sem szóltam neki, a szó legszorosabb értelmében megfeledkeztem a haragomról. Ősz felé pedig már ugyanakkor, amikor dühbe gurultam valamely bosszantása következtében, el is nevettem magam Gyopáron. Nevetségesnek tűnt fel előttem, hogy még mindig ilyen törpelelkű törpe: élvezetet okoz neki másnak a bosszantása. Ekkortájt már, ha szóltam is neki, csak ilyen szelíd feddéssel: „Ejnye-ejnye, Gyopár, nem méltó emberhez, amit megint cselekedtél." Eleinte azt hitte, hogy csak titkolom a dühömet, hogy nem akarok örömöt szerezni neki vele. De a tizedik, huszadik szelíd feddés után meg kellett értenie, hogy valóban nem gurultam dühbe. Ekkor megdöbbent, ijedten fürkészgette az arcom, és egyszer el is szólta magát. Dühösen robbant ki belőle titkolt vágya: „Jön még tél, megállj csak! Majd meglátjuk, akkor is ilyen nyugodt maradsz-e, ha nyitva hagyom az üvegház ajtaját!"

De már a tél elején újabb meglepetések érték őt is, engem is. Ha elhasználta a magamnak bevitt mosdóvizet, egyetlen szó nélkül másikat vittem be, az ujjlenyomatos pohár helyett bosszankodás vagy sírás nélkül tisztát vettem elő. Egy este azonban, amikor ismét hajszálakkal borítva találtam szappanomat, és tisztogatása közben megszokásból odafordultam Gyopár ágya felé, annyira csalódottan és szomorkásan nézett rám, hogy belefájdult a szívem. Úgy tettem tehát, mintha bosszankodnék, megfenyegettem a mutatóujjammal. De nem vidult fel tőle. Dühösen mormogott valamit, és visszasüllyesztette tekintetét a könyvbe. Fordított most is egy lapot, és most a szánalom melegét érezte a szívem. Ekkoriban már nem is láttam nevetségesnek törpelelkűségét, hanem azon törtem a fejem, miként ébreszthetnék benne vágyat a jóság iránt. Ezt azonban nem bírtam kifundálni, csupán abban lettem egyre biztosabb, minél rosszabb valaki, annál fontosabb, hogy érezze a szeretetünket, hiszen ha mi is rosszak lennénk hozzá, jogosnak tarthatná, hogy ő is az legyen hozzánk.

Amit oly mohón várt Gyopár, hogy ismét fűtsek az üvegházban, és essék a hó, végre bekövetkezett. Amikor azonban hazajött az első ródlizásból, olyan ijesztően köhögött, hogy megfeledkeztem arról, meg kéne néznem, becsukta-e az üvegház ajtaját. Megijedt édesanyánk is: „Tüstént feküdj le, kapsz mindjárt valami könnyű vacsorát, és aztán forró hársfateát, hogy megizzadj." Gyopár azonban utálta a hársfateát: „Azt nem kérek! Vagy forró limonádét, vagy semmit!" Édesanyánk mosolygott az akadékoskodásán: „Honnan vegyek ilyenkor este citromot?" És tréfaképpen hozzátette: „Ha Moha fácskája nem fagyott volna el, akkor talán termett volna rajta egy, és kaphatnál." Gyopár durván felnevetett: „Mohától? Ő akkor sem adná nekem!" Gonoszkás mosolyra rándult a szája sarka: „Különösen ma nem!" És elégedett vigyorgással nézte, hogy már rángatom is magamra a ködmönkémet, sietek becsukni az üvegház ajtaját.

Vagy húsz perc múlva benyitottam szobánkba. Gyopár már ágyban feküdt, már meg is vacsorázott, és most azt várta, hogy édesanyánk bevigye neki, és belediktálja az utált hársfateát. Reménykedve tapasztotta rám lázas tekintetét, dühöngeni fogok-e a nyitva hagyott ajtó miatt. Én azonban nyugodtan tettem le takarójára a kistálcát a párolgó teásbögrével: „Nesze, és minél melegebben idd!" Belekukkantott a bögrébe, aztán rám bámult: „De hiszen ez limonádé! Honnan került citrom?" „A fácskámon termett. De idd már, mert kihűl." Kortyintott egy picit: „Még nagyon forró. De hát hogyan lehetséges, hogy termést hozott?" „Földigszakáll bácsi azt mondja, neked köszönhetem. Azért nem ártott neki a tavalyi fagy, mert edzetté tetted a folytonos ajtó nyitva hagyással. Hozzászoktattad a hideghez." Elgondolkodott. Megint figyelmeztetnem kellett, hogy igyon. Most már két kortyot ivott. Aztán anélkül, hogy felnézett volna a bögréről, ezt kérdezte: „És az hogyan lehetséges, hogy ... hogy mostanában már nem gurulsz dühbe?" Most én gondolkodtam el: „Talán azért nem..., mert én is megedződtem. A bosszantásaidtól, te csibész. Tehát kibírom azokat." Több szó nem is esett. Most már sűrű kortyokban kiitta a limonádét, beburkolódzott a pokrócba, és behunyta a szemét. Kályhánkban ilyenkor este már nem égett a tűz. Jól a válla alá gyűrtem hát a pokrócot, hogy sehol se juthasson hozzá az éjszakai hideg.

A veszélyes egyházatya

John Henry Newman, a lelkiismeret ügyvédje

Az ő éppoly tudós mint gyakorlatias előkészítő munkája nélkül a II. Vatikáni Zsinat valószínűleg nem lett volna olyan, amilyen, ahogyan a laikusoknak a katolikus egyházon belüli komoly előretörése sem lett volna lehetséges, s az egyház és a világ, a tudomány és a hit közötti félelemmentes párbeszéd elindulása sem. *John Henry Newman* manapság a modernitás egyházatyjának számít, továbbá a lelkiismeret ügyvédjének és az ökumené úttörőjének, és – egyházi énekei és regényei révén – nem utolsósorban a vallási irodalom klasszikusának. De ahogyan egyetlen úttörő gondolkodónak, neki sem könnyítették meg a dolgát az egyházak – sem az anglikán, amelyet fájdalmas tanulási folytamat után elhagyott, sem a katolikus, amelyet Angliában kivezetett a gettólétből.

„Dr. Newman a legveszélyesebb ember Angliában”, óvott a kicsinyes, de Rómában igen befolyásos Monsignore *George Talbot*, aki úgy látta, hogy „egy utálatos szellem” lépett színre országában. Ám 2015. szeptember 19-én, angliai látogatása során a nyugalmazott XVI. Benedek pápa – szokatlan gesztussal – saját maga avatta boldoggá az egykor törvényen kívül helyezettet.

GYERMEKKÉNT ÁLMODOZÓ VOLT, az arab mesék és a mágikus csodák szerelmese – emlékezett vissza később Newman, az 1801-ben világra jött bankárfiú. A magániskolában nevelt ifjú, legtöbb kortársához hasonlóan, kétkedéssel viszonyult a keresztény hagyományokhoz. Falta a felvilágosító írásokat, és borzongó élvezettel állapította meg: *„Milyen rettenetes, mégis milyen kézenfekvő!”* Amíg 15 évesen egy súlyos betegség és apjának csődje meg nem fosztotta addigi nézeteitől. Azt a jóságot keresve, amely minden katasztrófa ellenére képes értelmet adni az életnek és fenntartani a világot, fölfedezte Istent – és egész életében hű maradt hozzá.

Az oxfordi Trinity Collegeban, ahol matematikát, fizikát, ókori irodalmat és filozófiát tanult, kissé strébernek számított. Alig volt 21 éves, amikor az igen szabadelvű Oriel fakultás tudományos munkatársává választották, 24 évesen pedig anglikán lelkésszé avatták, de hamarosan a polgári vallásosság, „a gentlemenek a gentlemenekért egyháza” éles elméjű ellenségének bizonyult, ahogyan maga fogalmazott igen epésen.

Az ő fogalmai szerint az angol lelkészek túlságosan szerették nyugalmukat és kiváltságaikat, *„vadászni jártak, értelmesek, türelmesek és emberbarátiak voltak. Minden jó volt, sőt csodálatra méltó, de nem volt az Újszövetség szerinti élet.”* Amikor Newman megtagadta közreműködését egy keresztény férfi és egy meg nem keresztelt nő házasságkötésében, mivel nem akarta föláldozni a szentség komolyságát a polgári ünneplés szükségleteinek, a sajtó intoleráns szőrszálhasogatónak nevezte.

Az oxfordi *St. Mary the Virgin* egyetemi templom segédlelkésze mindeközben az igazságot kereste. Önkritikusan elkezdett küzdeni a szellemes játszadozás és a retorikai szemfényvesztés iránti hajlama ellen. Úgy vélte, nem az a fontos, hogy elegánsan beszéljünk általános elvekről, hanem az, hogy szerényen alávessük magunkat az igazságnak, és engedjük, hogy Krisztus megváltoztassa az életünket: „Mit tettünk Krisztusért?”, tette fel a kérdést egyik prédikációjában, és könyörtelen élességgel így folytatta: *„Ténylegesen attól tartok, hogy egy esetleges felülvizsgálat során kiderülhetne: ... a legtöbb úgynevezett keresztény úgy él, ahogyan akkor élne, ha a kereszténységet mesének tartaná. ... Kielégítik vágyaikat, nyugodt és rendezett életet élnek, mert ez áll érdekükben és ez felel meg az ízlésüknek. De semmit nem tesznek, amihez bátorság kellene, semmit nem kockáztatnak, semmit nem áldoznak föl, semmiről nem mondanak le a Krisztus szavába vetett hit kedvéért.”*

HAMAROSAN HÍRESSÉ VÁLT PRÉDIKÁCIÓIBAN, illetve még Amerikában és Ausztráliában is vitatott röpirataiban Newman az értelem bálványozása és az uralkodó liberalizmus fáradt kételkedése ellen küzdött. Lovon maga vitte házról házra *Tracts for the Times*-nak nevezett írásait. Véleménynyilvánításai annak az 1833-ban felvirágzó „oxfordi mozgalomnak” a bibliájává lettek, amely az anglikán egyház belső megújításának, az államtól való függetlenségének, valamint a bibliai és ősegyházi gyökerekhez történő visszatérésének kötelezte el magát.

Newman számára kezdetben még arról volt szó, hogy az anglikán egyházban ismét életre keltse a régi katolikus hagyomány elhanyagolt elemeit (például az eucharisztia naponkénti ünneplését); úgy tűnt neki, hogy a római katolicizmust leminősítik a különböző elkorcsosulások és a babonaság. Makacsul keresett valamiféle „középutat”, amely biztosítaná az anglikán egyháznak mint az apostoli hagyomány őrzőjének jellegzetességét, szemben a protestán-

sokkal, akik elhagyták az utat, és a katolikusokkal is, akik meghamisították azt. Persze ez a keresés egyre jobban elszigetelte őt saját hitközösségén belül.

1840-ben visszavonult egy Oxford melletti kis faluba, Littlemore-ba, és úgy élt ott, mint egy szerzetes. Amikor az ökumené ezen kőkorszakában azt a hallatlan tételt képviselte röpirataiban, hogy az anglikán egyház hitének alapja – a történelmi átfestésektől eltekintve – összhangban van a katolikus dogmákkal, akkor az anglikán államegyház rögtön ejtette őt. Az oxfordi college-okban úgy időzítették a vacsorát, hogy a diákok már ne tudják meghallgatni Newman prédikációit.

AZ ANGLIKÁNOK DURVA REAKCIÓJA – árulónak bélyegezték, és minden kollégiumban kifüggesztették a nevét mint bajkeverőét – megkönnyítette számára a katolicizmus felé fordulást. Ebben nem annyira az addigi hitközösségétől való elválásról volt szó, mint inkább arról a kérdésről, hogy hol valósul meg a legtisztábban az eredeti egyház, illetve ennek megfelelően a felekezetek közötti termékeny eszmecseréről.

Newman izgalmas tanulási folyamaton ment át. Ami eddig római elfajzásnak tűnt számára, most egészen más alakot öltött: az eredetben gyökerező szerves fejlődésként jelent meg. A 44 éves Newman 1845. október 9-én tette meg a döntő lépést: áttért a katolikus egyházba. Erről így nyilatkozott: *„Úgy tűnt számomra, mintha viharos hajózás után biztos kikötőbe értem volna."* Rómában pappá szenteltette magát, és könnyedén letette az előírt vizsgákat. Otthon, Angliában a szent komédiás, Néri Fülöp példájára oratóriumokat, papi közösségeket alapított, és Birmingham egyik szegénynegyedében a lelkipásztorkodásnak szentelte magát.

Mindazonáltal nem hanyagolta el értelmiségi munkáját. Megbízták azzal, hogy alapítson katolikus egyetemet Dublinban. Ennek az volt a célja, hogy a Rómától való teljes függése miatt megvetett és saját püspökökkel még nem rendelkező angol katolikus egyház öntudata és szilárdsága növekedjék. De miután ötvenhatszor elutazott Írországba, és 1854-ben első osztályú tanári karral megnyitotta a főiskolát, itt is félreállították.

A más életfelfogásokkal folytatott párbeszédre akarta kiképezni a hallgatókat (*„Az ember nem tanulhat meg a háborgó vízben úszni, ha nem merészkedik bele"*), és előszeretettel nevezett ki laikusokat professzornak, ezért aztán összeütközésbe került a hierarchia elképzeléseivel, amely inkább hermetikusan elzárt lelki szemináriumot szeretett volna látni. Füstbe ment egy kommentárokkal ellátott angol bibliafordítás terve is, hiába bízták meg vele.

Önéletrajzával Newman már nemzeti hírességlett, meghatott olvasói az USA-ban egyenesen a „Newman" keresztnevet adták gyereküknek – de a katolikus egyház hálátlansággal fizetett új sztárjának az áttérésért. Gyanúsnak tűnt, hogy Newman kedvét leli a tudományokkal és a „világi" kultúrával folytatott párbeszédben, és gyanúsnak tűnt az is, hogy küzdött a jámbor gettóban való kényelmes elzárkózás ellen.

NEWMAN SZENVEDÉLYESEN HARCOLT a felekezeti szűklátókörűség és az aggodalmaskodó gondolkodási tilalmak ellen. *„Az igazságot sok szellem szabad együttműködésével lehet kidolgozni"*, vallotta, és a középkori teológia elevenségére utalt, rámutatva, hogy az azért volt olyan erős, mivel Róma teljes szabadságot hagyott az egyes iskoláknak, és csak a végén avatkozott be a tudósok vitáiba, nem pedig a kezdet kezdetén.

Az immár Angliában is beiktatott püspökök természetesen nem hallgatták szívesen, amikor Newman szemükre vetette: *„Ők csak parancsolgatnak, de vezetést nem nyújtanak."* Amikor a püspökök szigorúan megtiltották a katolikus fiataloknak, hogy Oxford liberális légkörében folytassanak tanulmányokat, Newman indulatba jött: *„Minden hely veszélyes. A világ veszélyes. Nem lehet a fiatalokat üvegkalitkában tartani."* Newman állhatatosan fáradozott azért, hogy kimutassa a hit sugárzó erejét a modern tudományokkal és a racionalista kritikával folytatott párbeszédben. Tudni kell intellektuális felelősséget vállalni a hitért – ez volt az alaptétele főművének (*Essay in Aid of a Grammar of Assent*, 1870), amelyben döntő szerepet játszott a tapasztalat és a lelkiismeret, de hangsúlyozta a hitbeli döntés radikális igényét is.

Korlátolt szellemek éppoly kevéssé ismerték fel e munka értékét a kereszténység jövője szempontjából, mint Newman törhetetlen hűségét a római egyházhoz. Ehelyett folyton abba kötöttek bele, hogy kétkedően nyilatkozott az abszolút engedelmesség követelményéről, és hogy megfogalmazta híres mondását: Ha pohárköszöntőt kellene mondani a vallásra, akkor először a lelkiismeretre inna, s csak azután a pápára.

John Henry Newman csak 78 évesen részesült rehabilitálásban, amikor a rokon jellemű, nemes, felvilágosult és párbeszédre kész XIII. Leó pápa – többek ellenállását leküzdve – bíborossá nevezte ki. Tizenegy évvel később Newman meghalt Birminghamben. Sírfeliratául ezt a mondást választotta: *Ex umbris et imaginibus ad veritatem* – Az árnyékok és képek világából az igazság honába.

MŰVEIT – több mint 40 kötet teológia és további 36 nagy fóliánsnyi napló és levelek – mára szinte minden nyelvre lefordították. A modern kor keresztényei neki köszönhetik az egyház és az egyházi tanítás organikus jellegének újrafelfedezését (*„A növekedés az élet egyetlen bizonyítéka"*, mondta), valamint a laikusok újbóli megbecsülését a katolikus világban. Ő ugyanis azt vallotta, hogy a hit Isten egész népére lett rábízva, s az apostolok hagyománya a különböző korokban különböző csatornákon keresztül nyilvánul meg, olykor a püspökök, máskor a teológusok, ismét máskor a nép szava által, és egyik csatornát sem szabad elhanyagolni.

Száz évvel később a II. Vatikáni Zsinat azt hirdette, hogy a hívők összessége, az egész nép hívő érzéke nem tévedhet. Száz év – számos úttörőnek még hosszabb időre volt szüksége ahhoz, hogy eszméi érvényre jussanak.

Christian Feldmann

Forrás: Kirche In, 2015/8

Küzdelem a pápai hivatalért

Micsoda szemrehányás! A *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (FAZ) első oldalán megjelent tárcájában *Christian Geyer* Ferenc pápa *Amoris laetitia* kezdetű iratát veszi célba, és leszedi róla keresztvizet. A következőket állítja: Ez a pápai tanító irat „tanítás a házasság és a házasságtörés dolgairól”. Mivel Ferenc egyházjogi szempontból nem egyértelmű nyelvezettel fogalmazta meg művét, „a bűn fogalmának tényleges elvesztését mozdítja elő”. A pápa ily módon nem csupán a hívőket zavarja össze, hanem néhány vértanúval és szenttel szemben is árulást követ el. Ferenc pápa e forradalmát támogatja a bécsi bíboros érsek, *Christoph Schönborn* „rajongó” dicshimnusza, valamint *Walter Kasper* bíboros „szfinksz jellegű” értelmezése, miszerint bár Ferenc nem töröl el semmilyen tanítást, de „mindent” megváltoztat.

Geyer nem bíboros, nem is teológiai professzor, hanem publicista. De nem kell Vatikán-szakértőnek lenni ahhoz, hogy sejtsük: konzervatív körök feltorlódott rosszkedvét fejezi ki, ezzel a mottóval: „Ez a pápa, aki különben is gyenge teológus, hogyan vihet bele ilyen bizonytalansági elvet egy évszázados tanításba?”

Az ember szeretné megnyugtatni a megriadt konzervatív lelkeket, és odakiáltani nekik, hogy az egyházjogot nem lehet közvetlenül levezetni Jézus tanításából, hogy létezett olyan időszak, amikor az egyháznak egészen más alakja volt, és határozottan kevesebb energiát fektetett abba, hogy jó és rossz részre ossza az emberi szexualitást. És hogy több, különösen is „tisztaként” tisztelt szentnek talán mégiscsak olyan egyoldalú felfogása volt a szexualitásról, hogy egészen jót tenne nekik némi bizonytalanság és irgalmasság à la Ferenc.

De az ember nem jut hozzá, mert egymást érik az események. *Peter Seewald* újságíró csupán néhány nappal *Geyer* frontális támadása után *Utolsó beszélgetések* címmel mutatta be a nyugalmazott pápával, XVI. Benedekkel készített interjúinak kötetét. Ebben Benedek dicshimnuszokat zeng az utódáról, de aki képes olvasni a sorok között meghúzódó háttérszöveget, annak nem nehéz felismernie két másik vezérmotívumot: Benedek számára arról van szó, hogy felfényezze saját pápai működését és saját teológiai szempontjait, ezen túlmenően pedig még egyszer le akar számolni azokkal, akik teológiailag másképp gondolkodnak, és akikről úgy érzi, hogy egész életében félreértették őt, és rosszul bántak vele. Célkeresztjében különösen a II. Vatikáni zsinat utáni német teológia áll.

Az, hogy ehhez egy olyan újságírót választ, mint *Seewald*, sokat elárul Ratzinger rossz emberismeretéről, amit a könyvben maga is nyíltan megvall. Ízelítő az előszóból: *Seewald* „a világ leghíresebb bíborosaként”, „Isten filozófusaként” írja le Ratzingert, aki „korának legjobb haladó teológusai által iskolázottan” már „nem szokványos káplánként” képes ifjúsági csoportokat lelkesíteni. Eltérően más haladó teológusoktól, akik „meglehetősen kispolgári elképzelésekhez idomulnak, és többnyire csak a fősodort veszik igénybe”, Ratzinger ellenáll a felvizezés minden kísértésének, és ezért „bőséges verést” kell elviselnie. Idős bíborosként „egyfajta szegletkővé lett, amelyre senki sem akart felülni”. (Vegyük észre a bibliai párhuzamot a 118. zsoltár és Mt 21,42 szenvedő igaz emberével!) De aztán a bíborosok II. János Pál utódává teszik, „és ő tudja, mi a teendő”. Nem csupán „minden törés nélküli átmenetet valósít meg”, hanem arra is képes, hogy „megvesse a vallási tanítás alapját a harmadik évezred számára”. (A folyamatosság vezérmotívuma, amely itt először csendül fel, azért olyan fontos, mivel a Ferenccel szembeni fő szemrehányás abban áll, hogy szakít a hagyománnyal és a hivatalos tanítással.)

Hősies küzdelmében saját emberei sajnos cserbenhagyják Ratzingert/Benedeket, mondja *Seewald*. Tehetetlenül ki van téve „azon sajtóközpontok szünet nélküli pápaeltángálásának, amelyek saját elképzeléseiket akarják érvényre juttatni”. E helyt persze szívesen megtudnánk, milyen teológiai elképzelései vannak például a Springer-konszernnek, hiszen az mégiscsak kiadta Benedekkel együtt a Képes Bibliát.

De vissza Rómába! A többi bíboros „elmulasztott segítségnyújtását” talán arra lehet visszavezetni, hogy vakság verte őket. Egyszerűen nem voltak képesek fölismerni, hogy „a pápai hivatal nem volt képes kimeríteni azokat a lehetőségeket, amelyek ennek a pápának a személyében adottak voltak”. Érdekes megfontolás: Nem Benedek volt túl kicsi a hivatalhoz, hanem fordítva, a hivatal volt túl kicsi Benedekhez. Bárhogyan legyen is: „Senki másnak nem volt meg a műveltsége, megfelelő pályafutása, ereje és inspirációja ahhoz, hogy Jézusnak a felismerhetetlenségig összekarcolt képét szigorú tudományos gondossággal és misztikus realizmussal megtisztítsa, és hozzáférhetővé tegye az emberiség számára.”

Ezért elővételezi *Seewald* a történelem ítéletét: XVI. Benedek „a legjelentősebb pápák egyike volt, a modern kor egyháztanítója, olyan, amilyen nem lesz több”. Mivel ezen túlmenően még Istenéhez fogható szelíd lelkület jellemezte, „még árulókat is elviselt” (második párhuzamba állítás a szenvedő igazzal!), ezért most „méltatni kell Őszentségét”, és fenn kell tartani művét az utókor számára.

Ennyit *Seewald* megközelítésmódjáról. De a Ferenc pápának szánt tulajdonképpeni pofont azoknak a tulajdonságoknak a listája tartalmazza, amelyeket Benedek követői annyira „nélkülöznek”: „okos beszédei, amelyek képesek voltak hűsíteni az elmét és megmelengetni a szívet; nyelvezetének gazdagsága; elemzéseinek becsületessége; végtelen türelme az odafigyelésben; a forma nemessége, amelyet más egyházi férfiú nemigen testesített meg. Nem utolsósorban modernitása, amit sokan nem tudtak vagy nem akartak fölismerni. Ehhez azzal a készségével is hű maradt, hogy megtegyen olyan dolgokat, amiket korábban senki sem tett meg.”

Eltekintve attól, hogy a kör négyszögesítése a „töretlen folytonosságot” állítani és ugyanakkor olyan dolgokat magasztalni, amiket korábban még senki sem tett meg – hogyan értsük másként ezeket a sorokat, mint Ferenc pápáról hozott megsemmisítő ítéletként?

Így aztán az első húsz oldal elolvasása után tulajdonképpen csak egy kérdés vetődik fel: Mennyire

valószínű, hogy XVI. Benedek a kiadás előtt *nem* olvasta az előszót? Ha azonban – és alighanem ebből kell kiindulni – megengedte ezeknek az udvari hódolatoknak a megjelenését, főképpen egy olyan könyvben, amely személyes hagyatékának számíthat, akkor milyen nagynak kell lennie utódával kapcsolatos frusztrációjának? Ténylegesen mi a helyzet a szerénységével, amelyet mindenfelől dicsőítenek? És mit ér az a hallgatási ígéret, amelyet ilyen látványosan megtörnek? Teljesen igaza van a *Stimmen der Zeit* jezsuita főszerkesztőjének, amikor azt mondja, jobb lenne, ha ez a könyv nem létezne.

AZ A PATETIKUS-MIMÓZASZERŰ HANGHORDOZÁS, amely végighúzódik a 250 könnyen olvasható interjúoldalon, annyira bosszantó, hogy elfedi a könyv érdekes oldalait. Még egyszer felvillan/felragyog az egyház letűnt társadalmi formája, az érdeklődés ama németországi teológia iránt, illetve a rezonálás erre a teológiára, amelyet ma már nem lehet elképzelni. Némely szakaszok emberileg meghatóak, mivel felcsillan bennük Benedek magányossága. Az ember olykor elcsodálkozik azon a teológiai platonizmuson, amely nem engedi, hogy akár olyan egzisztenciális katasztrófák is megkérdőjelezzék, mint például Auschwitz. A Paradicsomról alkotott elképzelések úgy jelennek meg mint gyermekkori emlékek újbóli feltámadásai, és megmutatják a gondolkodó és az imádkozó közötti szakadékot. A személyes spiritualitás és a tudományos teológia nincs mindig fedésben, „Isten filozófusának” estében sem.

Az ember becsukja a könyvet – és utolsó alkalommal csodálkozik el. Miközben XVI. Benedek mindig a kettős, XVI. Benedek/Joseph Ratzinger szerzői megnevezést használja minden személyes jellegű publikációjában (tehát hivatalos irataiban nem, de például Jézusról szóló könyveiben igen), vagyis ragaszkodik a pápai név és saját nevének finom megkülönböztetéséhez, ez a megkülönböztetés éppen az „utolsó beszélgetésekben” hiányzik. Meglehet, ezt mint formalitást figyelmen kívül lehet hagyni – de az is lehet, hogy ez a nyugalmazott pápa utolsó kísérlete arra, hogy „dogmatizálja” a maga látásmódját.

Michael Schrom

Forrás: Publik-Forum, 2016/18

Milyen a jó prédikáció?

Mivel Jézus követőinek valljuk magunkat, ezért a jó prédikációnak meg kell felelnie a jézusi elvárásoknak. Azaz jó hírt kell közölnie, azt az Evangéliumot, hogy a Teremtőnk feltétel nélkül szerető Isten.

Ebből következik néhány elvárás:

• A prédikáció csak akkor említse az olvasmányt, ha az erről a szerető Istenről szól, vagy Jézus gondolkodását, az akkori kort tükrözi (semmi esetre se szóljon az olvasmányról, ha az az Ószövetség büntető Istenét említi, mert ez megzavarhatja az egyszerű hívőt; de a különböző, már tanítás-aktualitásukat vesztett mózesi történetek is csak zavarók lehetnek).

• Ugyanígy a prédikáció csak akkor említse a szentleckét, ha az összhangban van a jézusi gondolatokkal, az Evangéliummal.

• A prédikáció alapja mindig az Evangélium legyen, abból is az a gondolat, amit Jézus üzen. De ahhoz, hogy ez egyértelmű lehessen, mindig el kell mondania, meg kell magyaráznia, hogy Jézus korában mit értettek azon a tanításon, milyenek voltak a körülmények. Addig, amíg nem tudjuk, hogy miként gondolkodtak az akkori emberek, nem tudjuk tisztán felfogni a jézusi gondolatokat, szándékot. (Ha a saját gyerekemnek elmesélem, hogy lementem egy üveggel tejért, s a boltos egy nagy kannából kimérte azt, akkor ő ezt biztosan nem érti! El kell mesélnem, hogy ifjú koromban nagy merőkanállal, kannából merték üvegbe a tejet.)

• A prédikáció foglalja össze, hogy Jézus mit akart mondani, miért mondta az adott tanítást, s mit mondana, ha ma ugyanolyan helyzetben itt lenne köztünk. MINDEN jézusi gondolat ma is aktuális, mai példákkal magyarázható, mert bár eltelt 2000 év, mi mégsem változtunk.

• Mivel a tanítás a szerető Istenről szól, a prédikáció világítson rá helytelen cselekedeteinkre, jelezze a jó utat, bűntudat keltése nélkül is adjon indítást a jobbá váláshoz. Teremtőnk nem azt akarja, hogy bűntudatunk legyen, hanem azt, hogy ne vétkezzünk újra, s próbáljuk jóvátenni hibáinkat (tékozló fiú…).

• A jó prédikációban lehetőleg legyen egy mai jó példa, egy követendő cselekedet, személy, ami vagy aki azt jelzi, hogy nem lehetetlen a jézusi elvárásoknak megfelelni.

• A jó prédikáció sugározza, hogy aki elmondja, hisz benne. Elhangzása után a híveknek is hinniük kell, hogy ők is tudnának jézusi módon élni, csak akarni kell, csak hinni kell benne.

• A jó prédikáció lehetőleg annak a kis közösségnek szóljon, amelyik abba a templomba jár, s így magára ismer a prédikációban. De ne a „bűnösségén” legyen a hangsúly, hanem a változtatás képességén. Mivel Jézus azt mondta: „Tegyetek tanítványommá minden embert”, ezért egy-egy rövid prédikáció elkészítésére, elmondására a pap néha kérjen fel a közösségből egy bölcsebb hívőt. Így tudja megfontolt gondolkodásra serkenteni őt, s a többieket is. Ha ez a beszéd esetleg tévedéseket tartalmaz, utána a pap még helyre tudja igazítani.

Milyen eredménye kell hogy legyen a jó prédikációnak?

• Az Evangéliumban lévő jézusi gondolatnak ki kell tartania a következő vasárnapig, a következő prédikációig, azaz a hétköznapok dolgos óráiban vagy legalább este jusson a hallgató eszébe.

• Akkor éri el tanító hatását, ha a hívő egy-egy élethelyzetben jó, azaz jézusi megoldást talál, mert eszébe jut a szószékből elhangzott tanítás.

• A jó prédikáció végén nem lógó orrú hívek hagyják el a templomot, hanem mosolygó, tettre kész emberek – hisz Jó Hírt hallottak –, akik megpróbálják ma megvalósítani a kétezer évvel ezelőtti tanítást.

Nemes Ákos

Istent kihagyva prédikálni?

Igen! Mert túl gyakran bújunk nagy szavak mögé.

„Képzeljen el egy szerelmest, aki arra a kérdésre, hogy 'Szeretsz engem?', ezzel a mondattal válaszol: 'De hiszen tudod! Tavaly már megmondtam neked!' Tudná-e ennél határozottabban tanúsítani, hogy véglegesen megszűnt szeretni?" A francia szociológustól, *Bruno Latour*tól vett idézet világossá teszi, miről van szó abban az akcióban, amelyben én is részt veszek: „Hét hétig [a Nagyböjtben] nagy szavak nélkül": Olykor éppen a nagy szavak nem hatnak már, és aztán elveszítik jelentőségüket. Ismételten újonnan és másképp kell megszólaltatni őket.

Ezért szólítjuk föl a lelkészeket-papokat arra, hogy a Nagyböjt vasárnapjain tartott prédikációikban tudatosan mondjanak le a nagy szavakról. 49 példát választottunk ki, ezek egyike a *szeretet*, de köztük vannak olyanok is, mint az *irgalmasság, kereszt, kegyelem, vigasz, remény,* sőt *Isten* és *Jézus* is. Az a célunk, hogy ezek a szavak új tartalommal teljenek meg azáltal, hogy lemondunk különben állandó használatukról – ahogyan a böjt más formái is új tapasztalatokhoz vezethetnek.

A Prédikációs Kultúra Központjában végzett munkánk során átéljük, hogy a prédikációkban újból és újból felbukkannak nagy szavak – és igen halmozottan ott, ahol fontossá és jelentőssé válik a dolog, vagyis bizonyos prédikációk záró fordulataiban. Arról beszélni, hogy Isten a szeretet, tisztán elméleti kijelentés marad, ha nekem mint hallgatónak nem mondják meg azt is, mi által válik szemléletessé és konkrétan megtapasztalhatóvá ez a szeretet. Sok papnak és lelkésznek nehezére esik közölnie saját hitbeli tapasztalatait – és az is, hogy megkérdezzék az embereket, nekik milyen tapasztalataik vannak e téren. A nagy szavakról való lemondás segíthet abban, hogy ezután már ne bújjunk mögéjük, hanem a prédikációban azt mondjuk el, amit ma jelentenek nekem és neked.

Kathrin Oxen

Nem! Ami Istent illeti, nem vagyok az önmegtartóztatás híve.

„A teológusok nyelvezete eladhatatlan." Ezt mondták nekem a könyvkereskedők, amikor előálltam azzal a tervvel, hogy könyvet írok Istenről. Ezért előzőleg a hentesünkkel olvastattam el a könyvet – és ez sikeressé tette az „Isten. A Legnagyobb kis története" c. könyvet.

A teológusoknak szakmájukból fakadó hajlamuk van az érthetetlenségre. Miután a latin és a görög eltűnt az istentiszteletekről, arra fanyalodtak, hogy akkor saját nyelvükön fognak érthetetlenül beszélni. „Ha belemerülünk ebbe az épületbe...", mondta egy teológusnő, amikor egy mise előtt magyarázni akarta a kölni dómot. Egyetlen hentes sem „merül bele" egy épületbe. A teológusoknak „egy darab reményük" van. A henteseknek egy darab kolbászuk van.

A rutinos teológusfecsegés „Istenről", „ami Urunkról, Jézus Krisztusról", a „szeretetről" és az „irgalmasságról", valamint az olyan frázisok, mint „nem kell-e mindnyájuknak ismételten újra...", elrettentik azokat az embereket, akik nem járnak rendszeresen templomba.

A teológusoknak azonban úgy kell beszélniük, hogy a hívek problémátlanul tovább tudják mondani ateista szomszédjuknak, amit a templomban hallottak. Ezért első látásra nem rossz ötlet egyszer-egyszer szóböjtre felhívni a teológusokat.

Második látásra azonban ezzel kiélezzük a problémát. Ha ugyanis Húsvét után még gátlástalanabbul folytatódik a teológusfecsegés, akkor rosszabb lesz a helyzet, mint előzőleg volt. Tehát hitelesen kellene beszélnünk a hitről, nem pedig rutinosan. Legjobb, ha előzetesen elolvastatjuk a prédikációnkat egy Tesco-pénztárosnővel. Amit ő nem ért meg, az valószínűleg nem fontos az örök üdvösség szempontjából. Ami Istent illeti, nem az önmegtartóztatás híve vagyok, hanem az ellenőrzött ivásé. Pardon, beszédé.

Manfred Lütz

Kathrin Oxen 1972-ben született, az Evangélikus Prédikációs Kultúra Központjának vezetője Wittenbergben.

Manfred Lütz 1954-ben született, orvos, katolikus teológus és író, a Laikusok Pápai Tanácsának tagja.

Forrás: Publik-Forum, 2014/5

Jézus pedig azt mondta: „Azért jöttem a világba, hogy ítéletet tartsak, hogy akik nem látnak, azok lássanak, és akik látnak, azok vakok legyenek.” „Ha vakok volnátok – felelte Jézus –, nem volna bűnötök. De azt állítjátok: Látunk. Ezért megmarad bűnötök.” (Jn 9,39.41)

Láthatatlan kiállítás

Aki „látta” a kiállítást, az az olvasottak alapján csak legyinteni fog, hiszen leírni úgysem lehet. Aki „nem látta”, az ezután sem érti majd, miről is szól. Akkor minek írni róla – kérdezhetnénk? Hát csak azért, mert a látás adja életünk külső benyomásainak 80%-át, mondják a tudósok. Tényleg így van? – kérdezhetjük mindaddig, amíg hiányát meg nem tapasztaljuk. Addig ez csak egy ismeret – értés és érzés nélkül. És ha megtapasztaltuk, akkor mi van? No, erről próbálok írni – amennyire lehetséges.

A minap néhány barátommal – úgy tizenöten, fiúk, lányok, öregek, fiatalok – elmentünk megnézni a Láthatatlan kiállítást. Kedves közvetlenség, finom udvariasság, bevezetés a ma már alig használt Braille-írásba, alapos előkészítés a nemlátók részéről a ránk váró jelenségekre. Aztán „tök sötétség”, ahogy manapság mondják. „Igen – mondja a vezető –, megjelennek olyan fények, amelyeket valaki esetleg a meditációi során láthat, de ezek csak az agy kivetítései.” A test kezdeti készültsége – amikor minden érzékszerv a maximumára kihegyezett, és a figyelem együtt van a váratlan előtt, mint például minden veszélyhelyzetben érezve a saját tér teljes beszűkülését, itt is, az egymásra utaltság és a vezető folyamatos feszültségoldó szövege hatására – lassan oldódott, és számomra meglepő módon igen hamar különös, de komfortos érzéssé szelídült. Valaki nagyon hamar visszanyerte magabiztosságát és bizalmát az „együtt”-ben és a vezetőben. „Á, ez egy zongora”, „Itt egy kép a falon” – hallatszottak a gyermeki felfedezések örömkiáltásai a berendezett lakásban, majd a vezető részéről a folyamatos humoros korrekció: „Nem kép, hanem tükör, hiszen ez vakok lakása...!!??” Majd később: „Ez milyen autó itt az utcasarkon? – Kispolszki? Nagyon jó! Te mindent látsz!” „Na, mi lehet ez a szobor szerinted? Mi ez itt?” „Hát, ez...” „Igen az, ne ijedj meg, ez két női mell. Ez a Milói Vénusz szobra. Nagyon kevés helyen engedik meg a vakoknak, hogy megtapogassák – hogy „láthassák” – a műtárgyakat a kiállításokon. Párizsban például egyedül a Rodin múzeum ilyen.”

Ahogy egyre beljebb haladtunk a szinte meseországba, úgy nőtt bennem a magabiztosság. Lassan, ha még nem is teljesen, de kezdett bennem valaki rájönni a játékszabályra, és ezzel együtt lanyhult a kezdeti kihegyezett figyelem. Megtapasztaltam, hogy nagyon sok mindent ismernek az ujjaim, a füleim és az orrom is. Amikor például a végén, a „kávéházban” egy kényelmes fotelben ülve kávéval kínáltak, egészen otthon éreztem magam. Teljesen fesztelenül tettük már fel kérdéseinket a vezetőnek. „Mivel foglalkozik, mióta vak, mi a hobbija, merre járt? Hogy fejleszti azokat az érzékszerveit, amik épek?” Álmélkodva hallgattuk, hogy vállalkozó, van egy cége és vagy tíz alkalmazottja; egy baleset következtében, kisgyerekkora óta vak; élsportoló, lovagol, cselgáncsozik, fut; sportolóként bejárta az egész világot. Majd sorra mesélni kezdte azokat az élményeit, amelyeket utazásai során úgynevezett látó emberek társaságában élt át. Nagy humorral, de tapintatosan ecsetelte azokat a helyzeteket, amikor a látó emberek vaksága annyira nyilvánvalóvá vált, hogy még ők maguk is szembesülhettek vele. Elmesélte, hogy az egyik paraolimpián, Sidney-ben, vakokból álló kis csoportjukat elvitték kirándulni. Másfél órás autóút végén egy szakadék szélére vitte ki őket a vezető, és azt mondta: „Íme, innen jól láthatók a híres Kékhegyek!!!”

Ami pedig a többi érzékszerv fejlesztését illeti, arról így beszélt nekünk, a sötétben nem látóknak: „Az érzékszervek érzékenysége nem fejleszthető. Senkinek sem lesz több receptora sem a fülében, sem a szemében, sem az orrában, sem ízlelőbimbóiban, mint amennyivel született. Azonban hogy mennyire használjuk őket, a saját világi tájékozódási lehetőségeinket, az rajtunk múlik. Egy mindennapi, egyszerű, városi élet minimális érzékszervi aktivitással élhető. Csak a kivételes helyzetek – nagy félelem, nagy düh, nagy szerelem, nagy veszély, mély részvét vagy a különleges helyzetek – mint egy verseny, az extrém hideg, éhség, fáradtság, szomjúság – mozgósítják nagyobb lehetőségeinket.”

Milyen különös – gondoltam –, mintha a természet újra és újra figyelmeztetni akarna, amikor a fenti esetekben felrázza lehetőségeim tárházát, hogy rámutasson, mennyire nem látva élem az életemet. Mennyire szétszórom a figyelmemet, vagy hagyom működni jól begyakorolt automatizmusomat, ami hihetetlen gyorsan képes a legkülönösebb helyzetekhez is alkalmazkodni úgy, mintha semmi sem változott volna, hogy egy percre se kelljen megállnia önmaga igazolásában, megerősítésében. A kinti, nyitott szemű hipnózis itt bent csukott szeműbe ment át. Mintha egy gép lennék, és minden ezt a fajta működést támogatná.

Búcsúzáskor kedves együttérzéssel mondta a vezető: „Ne higgyétek, hogy a vakok nagyon különös emberek. Pont olyanok, mint ti. Köztük is van, aki többet 'lát', és van, aki kevesebbet. Látók közt is vannak csőlátók, és a vakok közt is vannak széles látókörűek.”

Milyen különös adottságokkal vagyunk megáldva. Van figyelmünk, amely az érzékszerveken keresztül egyszerre sok mindenre kiterjed. Mindenki annyit lát a világból, amennyire kiterjed a figyelme – mondják a nagy gondolkodók. Annyit is hall, érzékel, érez – tehetjük hozzá. Hiszen például, ha nagyon odafigyelek valamire, hamar elfáradok, ugyanakkor semmi mást nem látok, vakon beleestem a dolgomba. Ha szétszóróm a figyelmemet, akkor sok mindent látok, hallok, de semmi sem érint meg, ér el hozzám mélyen, hiszen jól ismert világban, jól ismert játékszabályok közt vagyok. A koncentrálás után szórakozok, és a valóság sem itt, sem ott nem ér el. Érzékszervi érzékeléseim nagy részét az elmém kezeli: azonosítja, lefordítja, elveti vagy észre

sem veszi. Nagy hatékonysággal működik. Mikor érhetné el lényemet egy új benyomás? Csak akkor, ha az elme – amelyet rendszerint az érzelem energiája mozgat – leállítja mechanikus kép-, fogalom-, mozdulat- és érzelemalkotó tevékenységét. Ha képes megállni előtte, ott maradni, és teljesen újként látni, amit lát. De a valóság a jól begyakorolt mechanikus működés, hiszen életünkben minden folyamatosan változik, és mégsem esünk szét. De ki állna meg, ki maradna ott látva és előtte állva? A könnyebb életvitel, a jobb energiagazdálkodás miatt alakult ki ez a képességünk, ami aztán a törvényszerű vakságunkhoz is vezetett. Milyen csodálatosan van megalkotva ez a szervezet, hogy egy érzékszerv kiesését szinte azonnal átveszi egy másik, hogy az élet, a működés csak egy kicsit zökkenve fennmaradhasson. Hatalmas erő az, ami a mozgást, a változást, az élet áramlását fenntartja. Ez a lenni vágyásom ereje. Látnom kellene. De honnan ez az erő? El vagyok vágva a forrásától? Nem ismerhetjük? Sohasem? Lehetetlen. Nem így tanultuk. És vannak pillanatok, amikor egy pillanat alatt hirtelen beáramlik egy nagy erő. Mi teszi lehetővé? Máskor mi akadályozza? Mi emészti fel szinte azonnal? Ki használhatná, ha összegyűlhetne? És mire? Miért vagyok itt? Ismerjük a válaszokat. Ezekre a kérdésekre is. „A zsidók még várják a Messiást, a keresztények már nem...” – mondta egy kedves barátom.

Kétféle működés, mindkettőről van tapasztalatom. A kettő közt billegek. Megkapaszkodom, majd elsodródom. Közönséges, jól szervező énem felülkerekedik. Aztán újrakezdem. Van egy belső erő, amely nélkül kint csak automatikus működés van. Csak belekapaszkodva lehetek erős kívül is. Nyugalomban ez a belső erő megtapasztalható. És van egy külső erő, amely lehetővé teheti ennek a belső erőnek a kifejlődését és megnyilvánulását kifelé, ha lényem nem sodródik bele mechanikusan mindenbe. Ha belül látom semmiségemet, rászorultságomat erre a belső erőre, nem azonosulok semmivel, akkor ott az erő. Belső erő nélkül lehetetlen erőseknek lennünk kint. Ha kívül nem játszunk egy szerepet, lehetetlen nem azonosulni minden látottal, érzékelttel. Külső erő nélkül viszont nem lehetünk erősek belül. Hogyan lehet a belső szabadságot fenntartani, nem azt téve, amit akarok, hanem azt, amit a másik személy, a helyzet akar? „Tegyetek meg és tartsatok meg ezért mindent, amit mondanak nektek, de tetteikben ne kövessétek őket, mert bár tanítják, de tettre nem váltják” – írja Máté. Ismét egy különös ellentmondás. Ezzel talán éppen azt tanította a Mester, hogy miképpen maradhatunk meg, és szolgálhatjuk azt a vágyott belső kapcsolatot, amiről talán már mindannyiunknak lehet tapasztalata, miközben nem egy „bentlakásos iskolában”, hanem az élet sűrűjében vagyunk.

Más dolog látni, és megint más „látni”. Vak vezetőnknek igaza volt. Nem kell megvakulni ahhoz, hogy ne lássunk, és nyitva lehet a szemünk anélkül, hogy valami valóságosat is látnánk. Két világ határán élünk, és nagy önuralomra van szükségünk, hogy ne essünk le, ne vesszünk bele egyik oldalba se. A kérdés mindig ez: Mennyire vagyok képes szembesülni a helyzettel, látni a helyzetet, és azt tudatosan szolgálni? Általában mindig többre, mint amennyit józan eszem pillanatnyi reakciója vagy akár jó szándéka diktálná. Ehhez azonban meg kellene állni, és „látni” kellene! De kinek, és mit? Láthatatlan kiállításon vagyunk.

Farkas István

Isten arcvonásai,

ahogyan a korinthusi levélből *kiírható* (1Kor 13)

– ***türelmes***, de nem azért, hogy a végén kétszer akkorát üssön,

– ***jóságos,*** de nem a szenilis nagypapa, hanem a legmegbízhatóbb barát értelmében,

– ***nem féltékeny,*** vagyis nem akkor boldog, ha övé a hatalom és a dicsőség,

– ***nem kérkedik,*** vagyis akkor boldog, ha mások értékeit is nagyra becsülheti,

– ***nem gőgösködik,*** vagyis senkit sem akar megalázni, lenézni,

– ***nem tapintatlan,*** vagyis senkit sem akar megszégyeníteni, zavarba hozni,

– ***nem keresi a maga hasznát,*** vagyis nem azért teremtett, hogy a saját dicsősége növekedjen az egekig, hanem hogy a teremtés gazdagodjon őáltala,

– ***nem sodorják el indulatai,*** vagyis nem hangulatai szabályozzák cselekedeteit,

– ***nem veszi figyelembe a rosszat,*** ahogy az igazi apa sem tartja számon gyermeke hibáit, hacsak nem magunkról akarjuk mintázni azt,

– ***nem örül a gonoszságnak,*** vagyis nem szemléli közömbösen a világ, és benne az ember dolgait,

– ***örül az igazság győzelmének,*** vagyis nem passzív szemlélője a jó és gonosz harcának, hanem aktív részese mindennek,

– ***mindent eltűr,*** vagyis nem borul ki az első kudarc után,

– ***mindent elhisz,*** vagyis első dolga nem a gyanakvás vagy vádolás, hanem a nagylelkű bizalom,

– ***mindent remél,*** és a reménye nem arra irányul, hogy mikor és hogyan lehet lecsapni a remény nélkül maradtakra,

– ***mindent magára vállal,*** vagyis nem keres állandóan bűnbakot, akin törleszthet mindazért, ami bármi miatt nem sikerült.

Ő az, akinek szeretete soha el nem vitatható, mert egyértelmű és igazi.

Sulyok Gábor

MESSZIRŐL MEGLÁTNI

(Lk 15,11-32)

Reggelente
jó korán
kisétálok a házból,
felballagok
a közeli dombra.
Onnét
messze látok.
De
onnét látom a házat is.

Enyém a ház,
az óvó falak, asztal,
kályha és kenyér.

Enyém a sok messze
tekergő út, zsákutca,
ösvény,
szakadék.

A városban
piszkos odúk,
zajos termek gőzei,
üres szobák,
mind enyém.

Jól látom innen
a sötétbe tűnő
úttalan utakat.
A házra is
gondom van.

Látom
az eltűnőt,
az otthon maradottat
figyelem.

Ők a fiaim,
két gyermekem.

Mindkettőnek
apja vagyok.

Nézem őket,
mindkettőről mindent
tudok.

Látom
innen is,
merre jár,
ki egy szép reggelen
a háznak hátat fordított.
Tudom, szédülten rohan
le- s föl a város
sikátorain,
betérve termekbe,
odúkba bújik,
leroskad, újra kezdi,
végül megérkezik
egy ólhoz.

Látom,
hogy a másik
milyen pontosan szolgál,
teszi a dolgát, ahogy illik,
hajnalban kel,
a nap végén ájultan
terül el az ágyán,
itthon maradt,
ő itt van a házban.

A szomszédaim
úgy tartják:
elveszett az egyik,
milyen jó,
milyen rendes
ez másik,
hogy itt maradt.

Erről a dombról
minden
másképp
látszik.

Az ól mellett vacogó
valamit rejtve őriz,
még így is, még most is,
rongyokba rejtve,
mélyen.

A házban lakó
még valamit
nem talált meg,
körbejárva szolgál,
bilincsekben,
miket rakott önkezével
önmagára.

Ki dönti el,
melyikük jobb,
a távoli,
vagy aki ott van a házban?

Én nem.

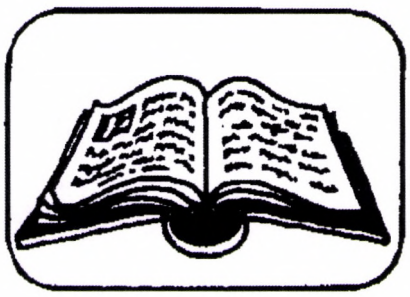
Én vagyok az, aki
naponta kiáll a dombra.

Sejted, nem a fiúkról szól
a történet?

Csak állok,
és nézem
a messzeséget
és a házat.

Várok.

Molnár Béla

BIBLIA

A februári elmélkedéseket Vincze József (Pér) készítette, a márciusiak közül a 19-it Stölkler Nándorné Magdi (Pécs), a többit Kőszegi Tamásné Melinda (Pécs).

Február 5. – Évközi 5. vasárnap – Mt 5,13-16 – Tanítványi feladat: só és világosság

Jézus képes hasonlata szemléletesen mutatja meg, mi az ő tanítványainak a feladata.

A só nélkülözhetetlen a mindennapi életben. Nem kell belőle sok, csak egy csipetnyi. Ha nincs, hiánya nagyon érezhető. A só funkciója is jelentős: ízesít, tartósít, baktériumokat öl, tisztít, és nagyon erős vegyület.

A jézusi tanítvány ízesíti, színesíti a világot látásmódjával, gondolkodásával, és főleg cselekedeteivel. – Egy idősebb munkás a gyárban minden héten elmondja fiatalabb munkatársainak, mit hallhattak volna Jézus életéből, ha részt vettek volna a vasárnapi szentmisén. Sokszor megmosolyogják, de egyre többször mondják neki: „Igazad van, Öreg!”

Békés, erőszakmentes szeretetükkel, konfliktusmegoldó képességükkel a keresztények tartósíthatják igazán a világot. A békességesek nemcsak Isten fiai, hanem az ő örökrészük lesz a Föld is (Mt 5,5; 5,9).

A tanítványok feladata, hogy megtisztítsák önmagukat, környezetüket, a világot a bűn, az önzés, a szeretetlenség, a gyűlölet minden formájától.

A kereszténynek erősnek kell lenniük. A gyenge embert elsodorja a világ. A szellemben-lélekben erősek tudnak segíteni a testi-lelki rászorulókon. – Baleset ért egy hívő asszonyt. Szinte még meg sem gyógyult, de segíteni kellett egy másik idősnek, aki a lábát törte. Gondolkodás nélkül vállalkozott a segítségnyújtásra. Még a saját fájdalmait is elfelejtette közben.

A depressziós, keserű, panaszkodós, elégedetlenkedő, kritizáló világba kellenek a fénylő, világító, útmutató keresztények.

Örök karácsony c. novellájában Szabó Dezső ír egy bezárkózott, megkeseredett férfiról, aki életében egyszer elment a Balatonra, mire a fürdőzők ecet ízűnek érezték a tavat… A novellában szereplő vénlányról pedig azt írja: a fiúlegyek nem szálltak be a szobájába a riasztó látvány miatt…

„Sok templomba járó ember nem rendelkezik tudatosan ápolt Istenkapcsolattal” (Pál Ferenc). Pedig ez segítene abban, hogy az emberek életéhez segítséget adjunk.

„Lelki irányítás nélkül az ember olyan, mint a kert kerítés nélkül” (Keresztes Szent János). A lelki irányítók nem vezetők, hanem kísérők. Kísérni kell mindazokat, akik meg akarják ismerni a jézusi utat. Meg kell mutatni Isten Országa szépségét, a szolgálat fontosságát.

Áldozat nélkül nincs keresztény élet. Az életáldozat a legfontosabb mozzanat a hívők életében. Aki só és világosság a világunkban, az teljesítette keresztényi kötelességét.

Február 12. – Évközi 6. vasárnap – Mt 5,17-37 – Megszigorított erkölcsi szabályok

Sokan úgy tartják, hogy a jézusi parancsok megtarthatatlanok, mert túl szigorúak, kemények. Mások azt mondják, eljárt felettük az idő, ma már nem aktuálisak. Mindezeknek az ellenkezője igaz. Jézus megszigorította az erkölcsi szabályokat, de nem azért, hogy gúzsba kösse az ember életét, szabadságát, hanem hogy lehetővé tegye lelki-szellemi kibontakozását. Aki az erkölcsi törvényekben csak tiltást, korlátozást, kötöttséget lát, az még nem ismeri igazán az Isten Országába vezető utat.

Jézus megszigorította a Tízparancsolat 5. parancsolatát (Ne ölj!). A sértegetés, a haragtartás, a gyűlölet egyenes ágon vezet az öléshez. Sajnálatos látni, hogy napjainkban a sértegetés, a rosszindulatú rágalmazás, a becsületsértés mindennapos, a nagypolitikában is, a családokban is, de az élet minden területén is.

Sokszor belegázoltak az én becsületembe is, és tudom, milyen nehéz a megbocsátás, a felejtés, az emberi kapcsolatok helyreállítása.

Ha megvalósulna, hogy lelki ajándékainkat csak akkor vinnénk az oltárhoz, ha mindenkivel kibékültünk, nagyon kevesen lennének az áldozatbemutatók.

Nagyszüleimtől hallottam, hogy amikor missziós lelkigyakorlatot tartottak a faluban, a lelkigyakorlat vezetője mindenkit felszólított: Amikor megszólal a harang, menjenek el haragosaikhoz, és béküljenek ki. Sokan csak a kertek alatt mentek, de elmentek kibékülni.

Napjainkban még keményebbnek tűnik a Tízparancsolat 6. parancsolatának szigorítása (Ne paráználkodj, ne törj házasságot!). Ifjú hittanosaimmal kemény szócsatát vívtunk ebben a kérdésben: szerintük ez a parancs végképp megtarthatatlan. Kérdeztem tőlük, hogy akkor húzzuk-e ki a Szentírásból mindazt, ami nehéz, és mi alakítsuk-e Jézus gondolatait a miénkhez, vagy pedig vállaljuk a nehéz parancsok megtartását? Ebben az utóbbiban maradtunk.

A családok szétesését a hűtlenség okozza. Akiben nincs meg a gondolat fegyelme, abból az élet fegyelme is hiányzik. – Egy sokgyermekes édesapa mondta el, hogy bőven lett volna alkalma megcsalni a feleségét, de mindig győzött benne a szeretet, amellyel szerette a feleségét.

Korunk gátlástalan az ösztönök felkorbácsolásában. A következmények enyhítésében már egyáltalán nem érzi magát illetékesnek.

A Tízparancsolat 2. parancsolatát (Isten nevét hiába ne vedd!) Jézus azzal egészítette ki, hogy az eskü is felesleges. Az eskü a szó nyomatéka. Ha valaki igazat mond, nem kell megerősíteni az állítását. Az igazság a szó legfőbb nyomatéka. Ha valaki nem mond igazat, a hazugságot nem szabad nyomatékozni. Jézus e szigorításban arra hívja fel a figyelmünket, hogy mondanivalónk legyen egyértelmű. Legyünk szavahihetőek, következetesek.

1986-ban az állampárt követelésére államesküt kellett volna tennem. Ezt megtagadtam, hivatkoztam a jézusi tanításra, és arra, hogy a lelkiismeretem tiltakozik egy ateista, Isten- és emberellenes diktatúrára hűségesküt tenni. Nagy lett a visszhangja. Püspökömet arra kötelezték, hogy a létező legnagyobb büntetést adja, de ő 1989-ig húztahalasztotta a dolgot. Ekkor megszüntették az államesküt.

Jézus törvényszigorításai nem korlátozni, hanem felemelni akarnak bennünket. Ha megtartjuk őket, nekünk lesz jó.

Február 19. – Évközi 7. vasárnap – Mt 5,38-48 – Az ellenségszeretet a kereszténység fokmérője

Világunkban farkastörvények uralkodnak. Az ellenséget feljelenteni, megsemmisíteni, megalázni, eltiporni, az útból félretenni kell – ezt tanítja, sulykolja az evilág.

Jézus tudja és tanítja, hogy aki a rosszat rosszal viszonozza, az tovább fonja a bűn, a gonoszság fonalát. A rossz folyamatát megszakítani csak jósággal, szeretettel lehet. Ne vonjam szeretetem körét olyan szűkre, hogy csak azok férjenek bele, akiket könnyű szeretnem.

Ha megvalósul az ellenségszeretet, az nagy tanúságtétel.

Kerényi Lajos piarista szerzetes mondta el, hogy kórházlátogatásai alkalmával találkozott egy idős férfival, akiről kiderült, hogy ő volt az a bíró, aki elítélte Mindszenty bíboros urat, és őt is. Megrendítette a találkozás, megölelte elítélőjét, aki sírt, bevallotta bűneit, majd feloldozásban és a betegek kenetében részesült. Azt kérdezte az egykori hetyke vérbíró: „Akkor nyugodt lehetek?” Kerényi atya ennyit válaszolt: „Igen, az irgalmas Jézus megbocsátott önnek.”

Ha Isten szeretete nem válogat igazak és bűnösök, érdemesek és érdemtelenek között, akkor ezt mi se tegyük.

Magam kétszer küzdöttem meg az ellenségszeretet parancsával. Filmfelvételen találkoztam azzal a tartótiszttel, aki a kommunista időkben irányította második állomáshelyemen a megfigyelésemet, lejáratásomat. Beszélgetésünk végén biztosítottam arról, hogy nincs bennem harag, gyűlölet iránta sem. Hosszan gondolkodott, majd megköszönte, és azt mondta: „Ez igazi papi tulajdonság.”

A másik az volt, amikor kiderült, ki volt az, aki több mint száz oldalon jelentett a kommunista titkosszolgálatnak a mindennapjaimról, a találkozásaimról. Őt is biztosítottam a szeretetemről, megbocsátásomról. Megrendítő volt a találkozás, de nem esett nehezemre szívből megbocsátani neki. Élete végéig az íróasztalán tartotta a megbocsátásomról szóló levelet.

De milyen eszközök állnak rendelkezésünkre, hogy az ellenségszeretet parancsát képesek legyünk megtenni?

Az első az imádság. Isten színe előtt nem lehetek kétszínű. Neki be kell vallanom szívem érzéseit. Ő elveszi szívünkből a neheztelést, a haragot, a megbántottságot. Az igaz, hogy ehhez sokat kell az ő színe előtt lenni.

Egyik lelkigyakorlatunkat a Börzsönyben tartottuk. Testvéri tanácsra néma csendben mentünk fel egy hegycsúcsra, közben életünk hátizsákjából kidobáltuk azokat a dolgokat, amik hátráltatják, nehezítik életünket. Bizony sokféle neheztelést, megbántódást, sértődöttséget kellett kidobnom lelki hátizsákomból.

Imádkozni a rágalmazóinkért – fantasztikus jézusi utasítás. Sokszor kellett gyakorolnom, hogy a mindennapjaimat ne nehezítsék ellenségesen viselkedő embertársaim megnyilatkozásai.

Aki jót tud tenni ellenségeinek, az valóban érti a jézusi gondolat lényegét.

„A hit szeretet nélkül fanatizmus. A felelősség szeretet nélkül könyörtelenné tesz. A tudás szeretet nélkül kritizálóvá, kioktatóvá tesz.”

Február 26. – Évközi 8. vasárnap – Mt 6,24-34 – Gondban lenni Isten Országáért kell

A bizalom ellentéte az aggodalom, ami negatív lelki folyamat. Aki aggódik, az fél a jövőtől. Nem biztos benne, hogy elvárásainak megfelelően alakul az élete. Bizonyos határvonalig az aggódás nem rossz, de az állandó nyugtalanság tönkreteszi az életet, s a környezetére nézve is káros az aggodalmaskodó, kishitű ember.

Jézus arra is tanít: Ne azért legyünk gondban, hogy mit eszünk, iszunk, mibe öltözködünk, hol lakunk, mert ezeken felül vannak magasabb vágyak, élvezetek. Gondolkodni, alkotni, közösséget teremteni, békességben élni, hinni, szolgálni embertársainkat, Isten földi Országát építeni, olyan dolgok, események, amely felette állnak a létfenntartás ösztöneinek.

A növény- és állatvilágot nézve nem lenne okunk az aggodalmaskodásra. Bakonyi táborozásaink idején rácsodálkozunk a növényekre: nem tudnak elmozdulni a helyükről, mégis tudnak élni, pompázni, virulni. Megcsodáltam, ahogy a kis madarak nappal, a denevérek este megszerzik az életben maradásukhoz szükséges élelmet.

Azért nincs szüksége az embernek az aggodalomra, mert a Teremtő úgy teremtett meg bennünket, hogy képesek vagyunk a munkavégzésre. Mindenki előteremtheti magának az életéhez szükséges javakat. De nemcsak ebben mutatkozik meg a gondviselés, hanem embertársaink szeretetében is.

Isten bankója c. írásában Gárdonyi Géza elmondja, hogy egy elegánsan öltözött férfi minden évben kiválaszt egy hajléktalant, és biztosítja számára, hogy újból felépítse az életét, mert valamikor ő is így tudott kimenekülni a hajléktalanok sorsából.

Az biztos, hogy Isten nem dolgozik helyettünk. Nem várhatjuk, hogy munka és erőfeszítés nélkül majd jól élünk. Az sem lenne helyes, ha anyagilag támogatnánk az ügyeskedőket, a szélhámosokat, a munkakerülőket. Egy nagyáruház parkolójában azt mondta nekem egy kéregető: „Miért kellene dolgoznom? Jól megélek az emberi hiszékenységből.”

Arra már jóval nehezebb válaszolni, hogy a Gondviselés miért nem vigyáz a naponta éhenhaló emberszázezrekre, a mélyszegénységben élő milliókra. Ezt valószínűleg nem is a Gondviselésen kellene számon kérni, hanem a mohó embereken. Nagyon szétvált a szükséglet és az igényszint. Ha mindenkinek az igénye csak annyi lenne, mint a szükséglete, nem lenne ilyen kiáltó ellentét gazdagok és szegények között.

Jézus azon kijelentésének realitását, hogy „keressük elsősorban Isten Országát, és annak igazságát, a

többi megadatik hozzá” – sokszor megtapasztaltam. Nem azért, mert az Ország építésével kiváltságosak lettünk, hanem azért, mert sok testvért, barátot szereztünk, akik értékelik és segítik munkánkat, életünket.

Azt az igazságot is a szívünk mélyébe kell írni, hogy ne zsúfoljuk bele a mába a holnap gondjait. A jövőért való aggódás hibájába én is sokszor beleestem, de mindig bebizonyosodott, hogy fölösleges volt.

Jézus nagyszerű tanítása, amelyet a mai evangéliumban elmondott, ma is érvényes. Ha megtartjuk, nekünk lesz könnyebb.

Március 5. – Nagyböjt 1. vasárnapja – Mt 4,1-11 – Pusztai megkísértés

Megszoktuk a történet szokásos magyarázatát: Jézus elutasítja az anyagiasságot, a nagyságot, a hatalmat, ellene mond minden jellegű kísértésnek. Tehát az Isten, a Lélek erejében ellene lehet állni minden csábításnak, csak kapaszkodjunk Belé kitartóan. Eddig a tanulság.

De ha „szűz” szemmel olvasnánk a történetet, már azon is meglepődnénk, hogy a Sátán csak úgy teszi-veszi Jézust, mint egy bábot. A szabad akarattal teremtett, Isten közelségét élvező és mégis fellázadó Lény, aki nagyobb akar lenni a Teremtőnél, s most túl szeretne járni az eszén. „Legyetek okosak, mint a kígyó!” A tanító történetben a paradicsomi hüllő megtalálta Éváék gyenge pontját. Jézusnál itt azzal próbálkozik a Gonosz, hogy maga is a Bibliából idéz neki. Uramisten! Mennyi szörnyűség történt már a világban az Igére hivatkozva! De Jézus nem verhető át, akkor sem, most sem. Előtte hiába próbálunk sunnyogni.

Az bizonyos, hogy létezik valamilyen Diabolosz, a Szétdobáló, akinek a működése mostanság meglehetősen jól látszik. Ha egyenként kérdeznék meg az embereket, mindenki biztonságra, békére, kenyérre, nevetésre vágyna. S talán soha nem volt ennyi irigység, féltékenység, haszonlesés, könyökölés, harácsolás stb., mint manapság. Már a legkisebbek számítógépes játékaiban is akkor jutsz csak előre, a következő pályára, ha minél több szörnyikét, sárkányt (ellenfél harcost) stb. – legyőzöl. Aztán az isteneink is jócskán megszaporodtak Jézus kora óta. Már nemcsak a mammon, az erő, a hatalom kísért, hanem a szépség, fiatalság, egészség, elfogadottság stb. istenei is.

Globalizált világunkban nyakunkba zúdul a világ összes baja, stresszelünk vagy közönyössé válunk, de a középutat, az együtt érző, tettrekész közösségi gondolkodást nehéz elsajátítanunk. Tűrő- és küzdőképességünk csökkent, néha ámulva hallgatjuk vagy olvassuk sokat megélt őseink sokszori életújrakezdését.

De a szobánkba betört Világnak kereshetnénk a jó oldalát is! Számtalan csodálatos életút, egyszerű életmódra való törekvés, osztozás, kiengesztelődés, vigasztalás, megbocsátás stb. híre is eljut hozzánk nap mint nap. Látunk ragyogó szemű embereket, akikből sugárzik a remény. Kutassunk ezek után, és merítsünk erőt ezekből is! Ne azt nézzük, hogy mit kapunk (mi az, ami nekünk „jár”), hanem hogy mit adhatunk, hogy szebb legyen körülöttünk a világ. S akkor a Szétdobálónak nem lesz ereje rajtunk!

Március 12. – Nagyböjt 2. vasárnapja – Mt 17,1-9 – Tábor-hegyi jelenés

Az 588 méter magas Tábor-hegy, amely a Jordán völgyéhez viszonyítva a tekintélyes 774 méterre magasodott, már az Ószövetségben is szent helynek számított, ahonnan Sisera seregeinek legyőzésére indultak a zsidók. Jézus ezt a helyszínt választotta arra, hogy saját maga töltekezzen, s egyben három tanítványának életre szóló élményt, örömet szerezzen.

Az Ószövetséget olvasva mindig meghatott, hogy Jahvéról beszélve szinte rendszeresen hozzáfűzik, hogy „Ő, aki kihozott Egyiptomból, táplált a pusztában, kettéválasztotta a tengert …stb”. Azért üt szíven ez a gyakori szófordulat, mert gyanakszom, hogy Istenre gondolva mi inkább panaszkodunk, kérünk, vádaskodunk, értetlenkedünk, a hiányainkat emlegetjük, s nem azért adunk hálát, hogy már hányszor bizonyította, hogy fontosak vagyunk neki személy szerint is. Mivel az emberi kapcsolatokban is akkor van halló fülünk a másikra, ha feléje fordulva, rá figyelve kezdjük a beszélgetést, nagy az esélye annak, hogy a hála alaphangulatába helyezkedő ember tisztábban hallja Istenünk üzenetét.

Nem tudjuk, miért ezt a három tanítványt vitte Jézus magával. Sok magyarázat lehetséges:

- őket kedvelte legjobban,
- ők tűntek a legmegbízhatóbbaknak,
- nekik kellett valamiért leginkább az erősítés,
- rájuk várt a legnehezebb küldetés stb.

Mi vajon tudjuk-e, hogy a körülöttünk élőknek éppen mire van szükségük? Kinek éppen mire? S van-e bölcsességünk, erőnk úgy adni azt, hogy el is tudják fogadni?

Péterék ismeretlen, zavarba ejtő, bár csodálatos helyzetbe csöppentek. Érdekes, hogy Péter maguknak nem akar sátrat építeni. Ő – bár együtt vándorolt barátként Jézussal – még jól érezte, hogy nem egy „súlycsoportba” tartoznak. Mi kicsit átestünk a ló túloldalára. Nem gondolom, hogy sokan fogadnánk arcra borulva Jézust, ha megjelenne közöttünk. Kicsit „bratyizósra” sikeredett a kapcsolatunk mostanában, ennek minden előnyével és hátrányával.

Mi hogyan reagálunk az ismeretlen, félelmetesnek tűnő helyzetekre? Például most a bevándorlás kapcsán. Van erőnk odamenni, megismerni az emberek élettörténetét? Kimutatni együttérzésünket? Vagy csak egy „migrációs massza” marad számunkra, amellyel szemben valóban megrekedünk a félelem és bizonytalanság állapotában.

Jézus sokat nyújt, felkészít, de számon is kér. Ha többet kapsz, többet is vár el tőled. Langyoskásan nem lehet Krisztus-követőnek lenni!

A Tábor-hegyen Péterék átélték a fausti „Állj meg, pillanat!” érzését. De az lenne jó, ha igaz lenne Teréz anya szava: „Soha ne engedd, hogy valaki ne legyen boldogabb a veled való találkozás után, mint előtte!” Vannak ragyogó szemű emberek, akiknek jó a közelében lenni, mert energiával, reménnyel töltenek fel.

A látottakról nem volt szabad beszélni a tanítványoknak, de átélték, hogy az Isten-közelség sem most, sem odaát nem félelmetes, hanem felemelő, szívet-lelket szétrepesztő öröm!

Add, Uram, hogy minél gyakrabban legyen bennünk is megtapasztalhatóvá a Te szerető lényed!

Március 19. – Nagyböjt 3. vasárnapja – Jn 4,5-42 – Beszélgetés a szamáriai asszonnyal

Jézus elhagyja Júdeát, ahol ismét értetlenséggel találkozott, és visszatér Galileába, saját megszokott környezetébe. A lenézett, megvetett Szamárián megy keresztül, nem kerüli meg zsidó szokás szerint. Már ez is mutatja, hogy mentes az előítéletektől, a történet folytatása pedig fényesen bizonyítja ezt: Szóba áll egy asszonnyal, kér is tőle valamit. (A tanítványok meg is ütköznek rajta.) Ráadásul ez egy megvetett, kiközösített nő volt, aki azért jött a déli hőségben vízért, hogy ne kelljen senkivel találkoznia. Biztosan meg is ijedt, hogy ott talált egy idegen férfit. Annál jobban csodálkozott, hogy az megszólítja, és segítséget kér tőle. Jézus élő vizet, lelki gyógyulást kínál neki, ezért tereli a szót az asszony problémáinak gyökerére. Tapintatos, nem olvassa fejére az életmódját. Mint a házasságtörő asszony esetében, a bűnt nevén nevezi, de a bűnöst nem ítéli el. És a bűnös ettől az ítéletmentes elfogadástól gyógyul meg. Az asszony is ott hagyja a korsóját, és elszalad a városba, már nem fél, nem rejtőzik, sőt beszélni mer a bűnéről is („Mindent elmondott, amit tettem”).

Jézus ott marad pár napig, és a város lakóinak is azt tanítja, amit az asszonynak is elmondott már: Az Atyához sok út vezet. Nem az imádás módja, hanem az imádó lelkülete számít. Ez pedig a lenézett szamáriaiaknak gyógyította a lelkét.

Mire tanít bennünket ez a szakasz?

- Az előítéletek rombolnak, eltávolítanak, az elfogadó szeretet gyógyít.
- Ha a szeretet azt kívánja, át kell hágni a megszokottat. Ez meglepi az embereket, és rákérdeznek.
- A leghétköznapibb helyzeteket is fel lehet használni az apostolkodásra.
- A bűnt nevén kell nevezni, de a bűnös elítélése nélkül.
- Ott kell maradnunk, beszélnünk, ahol halló fülekre találunk.
- Akkor tudjuk Jézushoz hívni a gyógyításra szorulókat, ha hitelesen tudunk beszélni róla.
- Az Atyának az imádók lelkülete számít, nem a rítus (ökumené!).

Március 26. – Nagyböjt 4. vasárnapja – Jn 9,1-41 – A vakon született meggyógyítása

A vakon született ember gyógyítása során Jézus messze túllép az ószövetségi elképzeléseken. A szinte bírósági tárgyalás lefolytatásakor a korabeli vallási elit nem képes felfogni sem a bűnt követő betegségbüntetés gondolatának, sem a szombati tevékenységi tilalomnak a megszegését. Maradjon beteg, ha bűnös, szombaton meg főképpen! Nem csoda, ha kiérdemelték a „keményszívű” jelzőt!

Nem tudok nem gondolni átvitt értelmű vakságunkra. Vajon itt és most ki az oka annak, ha nem jól látjuk a valóságot, a világot? Mi magunk, a szüleink, a társadalom? Mindhárom? És hogyan tud Isten ma világos látásra segíteni bennünket? Könnyen kijelentjük a farizeusokról, hogy megkövesedett, hagyományokhoz, pozíciókhoz ragaszkodó emberek voltak. A következő generációt kérdezve, például nem tartanak-e minket is begyöpösödöttnek, az evangelizálás új jeleit fel nem ismerőnek? A belső Hangra hallgató fülekre talán sosem volt nagyobb szükség, mint napjainkban!

Nagyon örülök, hogy nem maradt ki a leírásból a „köpéssel sarat csinált” mint „gusztustalan” mozzanat, mert hiszem, hogy a teremtett világban nincs csúnya dolog, csak helyén kezelt szépség. Jézus gyógyításai egyébként is olyan csodálatosan egyszerűek, hókusz-pókusz nélküliek, hogy öröm olvasni. Testet-lelket érintés! Nem durván, de érezhetően! Valahol ez a kulcsa minden találkozásunknak. A jól alkalmazott, gyógyító testi érintést is gyakorolgatnunk kell, de a lelkit még inkább. Meddig mehetek el? Mit hozhatok szóba? Mikor kell hallgatnom? Mikor kell „tetemre hívnom”? Egyáltalán, keresem-e a gyógyító beszélgetések lehetőségét családban, közösségben, baráti körben?

Ennek a gyógyítási történetnek fontos üzenete, hogy a vak megtette azt, amit Jézus kért tőle: elment, és megmosdott Siloé tavában. Mondhatta volna azt is: „Hagyjál már, mosdottam én már eleget, ott is, máshol is! Gyógyulást várok, nem tanácsokat!” Hogy a Jézus személyébe vetett bizalom sarkallta mozdulásra, vagy a „minden mindegy” érzése, nem tudhatjuk. De mozdult! Nekünk könnyebb helyzetünk van. Mi már tudjuk, hogy bízhatunk Jézusban, tettekre sarkalló noszogatásaiban. Jaj, csak ne akarjuk mi is kimagyarázni, hogy nem időszerűek az ötletei! Jók, de nem itt, nem most és nem nekem.

A gyógyult vak által a farizeusoknak adott válaszok, illetve helyenként kérdésként megfogalmazott vádbeszédek olyan mérvű bölcsességről tanúskodnak, amiről óhatatlanul eszünkbe kell jutnia Jézus ígéretének: „A Szentlélek azon órában megtanít titeket, hogy mit kell mondanotok” (Lk 12,12).

Vajon nekem van-e erőm odafigyelve kivárni, míg saját okfejtéseim helyett a minden körülményt bekalkuláló Lélek szólal meg belőlem? Állandó sóhajtásunk lehetne: Uram, add, hogy lássak!

ELŐFIZETÉS

Tisztelettel kérjük Olvasóinkat, hogy legkésőbb ***2017. január 31-ig*** újítsák meg előfizetésüket. A lap ára nem változik, az egyes számok ára 275,- Ft, az éves előfizetés ***1650,- Ft*** lesz, illetve annak, aki postán kéri, *a postaköltséggel együtt* ***3000,- Ft***.

Többletbefizetéseket vagy adományokat ezután is szívesen elfogadunk.

Kérjük, hogy a belföldi rózsaszín postautalvány címzésében az „Érted vagyok” és Kovács László nevét egyaránt tüntessék föl (1076 Budapest, Thököly út 11. I/6).

Egyházasfalu bemutatkozik

Beszámoló a BOKOR Közösség 2016. évi, Vépen megrendezett Nagytáborában elhangzott előadásról és az egyházasfalui kirándulásról.

Élet Egyházasfaluban

A vépi előadás során röviden vázoltam, miként élünk itt Egyházasfaluban, immár 10 éve. Összefoglaltam a jelent, és egy-egy szóval kitértem a jövő terveire és lehetőségeire is.

Először térben és időben elhelyeztük ezt a kis falut: Sopron-Szombathely-Kőszeg háromszögében fekszik a Répce-síkon, a Sopron-Szombathely vasútvonal Újkér állomásánál, 3 km-re a 84-es úttól. Talaja a Répce nevű kis folyócska öntésterületén alakult ki, keresztülfolyik rajta a Metőc-patak, amely szintén a Répcébe, és végül a Dunába ömlik.

Az időről szólva elmondhatjuk, hogy a település és környéke nagyon régóta lakott; bronzkori tűzhelyre leltek, római villa volt a határban, pénzeket, cserepeket találtak, a középkorban rendház és templom volt itt. Majd ezek eltűntek, és manapság egy nem egészen 900 lelkes faluról van szó, amely közigazgatásilag négy kisebb településből állt össze, önkormányzattal, kicsi iskolával, két katolikus templommal, boltokkal. Az orvos hetente kétszer rendel, pékség, vágóhíd, pulyka- és sertéstelep, négy asztalosműhely van a faluban.

Segítségül egy aznap reggeli kerti „festőpalettát” hoztam, és szabad színasszociációval végigvettem életünk különböző területeit, tevékenységeinket.

A hamvas szilva kékje a vizet, vízgazdálkodást jelentette számomra: A település alatt jól elérhető, tiszta víz van, ezért minden portán található kút; van, aki be sem vezette a sopronhorpácsi artézi kútból származó vezetékes vizet. – Kitekintésként: az ökoterületen helyi közösségi megoldásként kútvízvezetékrendszert építettünk ki.

A községi szennyvizet szintén egy szomszédos településre, a lövői, 140%-osan terhelt szennyvíztisztítóba vezetik. – Kitekintés: az ökotelepen ki van építve a közösségi szürkevízkezelő csatornarendszer a gyökérzónás tavakkal.

A palettán ***a friss zöld petrezselyem*** következett, vagyis az élelemellátás, mezőgazdálkodás.

Mint ahogy szomjan sem, úgy éhen sem halunk a faluban, mert sokan saját magunk termeljük a zöldséget, gyümölcsöt, tojást, valamennyi húsfélét (az aktuális feleslegből csereberélünk), kenyérárut hoz, húshoz pedig a pékségben, vágóhídon is hozzá lehet jutni. A hajdani 2500 szarvasmarhához képest ma már csak pár tehén bőg a település istállóiban, ahonnan friss tejet kaphatunk, de a szomszédos község tehenészetéből házhoz jön a „vastehén” a tejjel. Ezen kívül vannak a helyi és mozgó boltok, az utóbbiak szinte mindent házhoz hoznak. Akinek még így is valami másra van szüksége, félóra alatt beutazik az alacsonypadlós vonattal valamelyik nagyvárosba. – A terveinkről: lehetséges az ökoterületen a közösségi dobozos zöldség-gyümölcs termesztés, ugyanígy az állattenyésztésből származó termékek is szóba jöhetnek.

A zöldhöz gyorsan ***hozzátesszük a paprika sárgáját,*** és máris megkapjuk a mi vasúttársaságunk, a GySEV színeit. Hogyan közlekedünk? A közösségi közlekedés az alacsonypadlós vonattal nagyszerűen megoldott (babakocsival, biciklivel, bicikli-utánfutóval, tolókocsival könnyen begördülhetünk), de jár a busz is a környező településekre és Sopronba. Gyalogolunk, biciklizünk, és sokan autóznak. Az autót közösségileg is használjuk, például az édesanyámat és a többi időset is közösen szállítják a falu másik végére a kórustalálkozóra, vagy a gyerekeket együtt viszik rossz időben az iskolába stb. Vonattal 30 perc alatt bent lehet lenni Sopron és Szombathely közepében; elérhető szakorvos, kórház, középiskola, egyetem, hivatalok, színház stb. – Kitekintés a jövőbe: a közösségi autóhasználat természetesen az ökoutcában is folytatható.

Az immár ***gyönyörű pirosra megérett paradicsom*** színe a tüzet, a hőt, az energiát juttatta eszembe. Falunk, mint a legtöbb másik település „el van gázosítva”, földgázvezeték fut mindenhol. Ennek ellenére a legtöbb házban fával is fűtenek. A régi községlakók rendelkeznek saját erdőterülettel, és egy-egy részt évente kivágnak, a hatalmas törzsdarabokat leteszik a porták elé, az emberek körbejárnak a hasítógéppel, és földarabolják őket. Lehet kapni hasábfát is, de van egy különleges tűzifa lelőhelyünk: az egyik helyi asztalosműhely bükk és tölgy hulladékfát ad el nagyon olcsón. – Kitekintés az ökoutcába: lehetőség van közösségi biomassza fűtőmű létesítésre, amely amellett, hogy az alapanyag-felhasználásban, a szennyezés kiszűrésében nagyon hatékony, kényelmes és bizonyos élethelyzetekben (betegség, születés, idős kor, utazás, munka, tanulás esetén) szükséges is lehet. Ehhez kapcsolódóan az elektromos áramot is közösségileg elő lehet állítani növényolajos generátorral.

A ***feketeszederről*** a hulladékgazdálkodásra asszociáltam. Igyekszünk minél kevesebb hulladékot termelni, azt is válogatjuk. A komposztálás mindennapos. Azért, hogy kevesebb iparcikket kelljen vásárolni, amit lehet, megoldunk a faluban: segítenek a lakatos, hegesztő, asztalos szakemberek. Ha valami hiányzik, azt a mozgó árusoknál vagy a szomszédos falvak szaküzleteiben is beszerezhetjük, de ha ott sem, akkor mi például vonattal és bicikli-utánfutóval, 2-3 évenként pedig egy-egy tízezer forintos fuvarral oldjuk meg. A közösségi autóhasználat ekkor is működik.

A terményeket egy malac alakú lapítóra tettem, így a fentiek alatt-előtt-mögött és közben legyen pár szó az emberről, aki például ezt a lapítót is elkészítette. **A faluközösség** megmutatkozik az iskolában, a Falufejlesztő Egyesületben, a Tűzoltóegyletben, a Nyugdíjas Klubban, a mi kis kórusunkban. Falufutás a rákos betegekért, batyus bálok, falunap, adventi koncert, kórustalálkozó, Szent Erzsébet kenyere. Azon dolgozunk, hogy ez a faluközösség egyre jobb legyen: Zöld Fonó, fenntartható életmódra nevelő iskola, és természetesen az ökoutca. A Zöld Fonó és az EnergiaKözösségek

verseny (amit három éve minden alkalommal megnyertünk újabb és újabb családokkal) már a jövőbe mutat: ezek egy erdei iskola, népfőiskola vagy oktatóközpont csírái lehetnek.

Pár gondolat szólt még a fenntartható életmód elvi alapjairól, eszmei hátteréről: az evangéliumi aranyszabályról (azt tedd másnak, amit te is szeretnél, hogy tegyenek veled), a kanti „maxima ethicáról" (úgy éljünk, ahogy bárki élhetne ezen a földön), a környezeti erkölcsről mint közös nevezőről, és annak tartalmáról, **az osztozásról – *a tiszta vízben, levegőben, talajban is. Emeljük ezeket is az erkölcsi kategóriák közé, tegyük lelkiismeret-vizsgálatunk tárgyává!*** Akkor lesz ez a válságok megelőzője, orvoslója, ha nem a fosszilis energia, hanem a megújuló energiák erejében jövünk össze, és arról beszélünk, elmélkedünk, ami a Szeretet Országa építésében gyakorlatiasan mindannyiunkra tartozik.

Szeretettel várunk Benneteket!

Kéry Magdi
kerym@repcenet.hu
70/406-5201

Meghívás Egyházasfaluba

Hálásan köszönjük, hogy a 2016-os vépi nagytáborban a Bokor nagyközönsége előtt bemutatkozhattunk az egyházasfalui életfenntartható irányban tett kezdeményezésünkkel. Meglepően nagy volt az érdeklődés az előadás és a kirándulás iránt egyaránt. Köszönet a szervezőknek és a résztvevőknek. Úgy látszik, közös a nevező a mai élet kihívásait illetően. Így tehát boldogan hagytuk el a tábort, erőt kapva a további folytatáshoz.

Nekem különösen nagy élmény volt érezni ezt a közös irányultságot az immár 40 éves Bokor-családomban, ami elindított egyfajta gondolkodásmód felé. Akármilyen távol keveredtem is hazámtól (Amerikába), a Bokor-tagok egyenként és kiscsoportban is mindig tárt karokkal, szeretettel és segítőkészen fogadtak. Ez a Bokor eredménye. Jó érzés a közösség. Jó olyan közösségben beszélgetni, ahol közös a kiindulópont: a krisztusi értékrend elfogadása, megérteni akarása, és annak elfogadása, hogy az arrafelé vezető úton haladás nem zsákutca. A Teremtő és teremtett világ kapcsolatának hasonló megértése erőt adó kiindulópont. Ilyen közegben inspirálódik az ember, hogy gondolatait szabadon ereszthesse, megossza, tisztázza, megerősödjön, és akár képességeinél gyorsabban is haladjon, és aztán építhesse közösségét, és védje, óvja környezetét.

Erre az építő útra hívjuk hasonló gondolkodású testvéreinket a Kisalföld friss levegőjű, zöld környezetébe, Egyházasfaluba. Valóban jó, kényelmes és egészséges, mai igényeket is kielégítő életformáról van szó, azzal a többlettel, hogy közben fokozottabban ügyelhetünk lelki és testi épségünkre, a környezeti, természeti egyensúlyok megtartására mai életünkben és a jövőt is figyelembe véve.

A 900 fős Egyházasfalu az osztrák határtól 6 km-re, a Sopron és Szombathely közötti vasútvonal mentén félúton fekszik, mindkét várostól félórányira. Az internetes, gyakran járó vonat praktikusan mindkét város lakójává is tesz. Kőszeg és Sárvár is hasonló távolságban van.

A falu Rendezési Tervében Különleges Övezetnek elfogadott, ökológialag közművesített 5,5 hektáros területünk közvetlenül a vasút mellett, Egyházasfalu Keresztény nevű végében fekszik, 33 db, átlagosan 900 m^2 területű házhelyre, közösségi épületekre és közlétesítményekre felosztva. A területet a Dőry család fedezte fel; ők már 10 éve előfutárként leköltöztek egy közeli telekre, és energiatakarékosan korszerűsítették 100 éves vályogházukat, amit az idei Bokor Nagytábor keretén belül többen is részlesen megismerhettek.

Az öko-közművesítésben a vezetékes ivóvíz és a villany közmű csatlakozású, de van kiépített kút, víz- és alternatív energiavezeték is. Közműcsatornázás nincs: A darabos szennyvíz átalakítását és a szürkevíz tisztítását a nádgyökérzónás biotisztítótavak végzik, amelyeknek a vize még az energiaerdő locsolására is felhasználható.

A csapadékvíz elvezetése maximális talajba szivárgási felületkiképzéssel és nyílt árokrendszerrel történik. Nem ivóvizet igénylő tevékenységekre, például mosásra kútvíz bekötése áll rendelkezésre. Esővíztartályok biztosítanak további háztartási vízhasználatot.

A terület Rendezési Tervében a lakótelkek úgy lettek kialakítva, hogy minden ház ideális tájolást kapjon, és az épület kialakítása, tájolása maximálisan hasznosítsa a nap energiáját. A típustervek pedig olyan, a CsOK-nak is megfelelő, minimálisan 90 m^2-es, háromgyerekes családra alkalmas kialakításúak, amelyek a passzív ház energiatakarékossági szintjét érik el, törekedve a minél kevesebb technikai igényre a ház kondicionálását tekintve. Egy centrálisan elhelyezett fa kályha/kandalló elégséges, törekedve olyan optimális költségértékre, amely a leggazdaságosabban egyesíti a passzív ház minőségi követelményeit a korszerű térszervezéssel. A házak igény szerint rugalmasan továbbépíthetők, többfunkciós belső térváltoztathatósággal. Eltérő terveket is lehet készíteni.

A tetősíkok napenergiát hasznosító napelemek és napkollektorok fogadására tervezettek.

Az első egy-két ház hőszigetelő blokktégla szerkezetű. A továbbiakban akár vályog, szalmabála, fa és új anyagok alkalmazása is lehetséges. Földház is tervezhető. Közös autó használata is a program része.

A betelepedés arányában a szabadon maradó földterületek egyénileg és közösségileg is művelhetők. Minden kezdeményezést érdeklődéssel fogadunk. Kézműves, biobolt, egyéb vállalkozások is csak építik az életteli környezetet. Biogazdálkodókat is szeretettel várunk. Építhetünk egyénileg és közösen, egymással és egymás segítségével, egymás tehetségét és tudását hasznosítva – annál gazdaságosabb. A közös munka, eszmecsere tovább kovácsolja közösségünket. A jó szomszédság egyben megoldja a gyerekfelügyeletet, kevésbé tehetősek, korlátozott tevékenységűek, idősebbek, betegek szerető ellátását. Felszabadul az időnk és energiánk.

Nincs semmilyen kommuna jellegű szabály. Mindenki élheti az életét saját meggyőződése és lelkiismerete szerint – a fent említett közös megértés alapján.

Jöjjetek tehát, és terjesszétek a lehetőséget hasonló gondolkodású emberek körében. Fiatalok és fiatalos gondolkodásúak – gyertek! A gyümölcsfák már hozzák termésüket. Ha most jössz, együtt gazdaságosabban építhetünk. Vagy ha akkor érkezel, amikor már készen lesz az első ház, és az szabad lesz, akár lakhatsz is benne, amíg saját házad felépül.

Azokat is szeretettel látjuk tapasztalatcserére, akik már saját portájukon kezdtek létrehozni, vagy már meg is teremtettek hasonló körülményeket.

Csutkai Eszter

TARTALOM

A BOKOR archívumából
Merza József: Feria quarta cinerum 2-6
Demeczky Jenő: A történelmet a hit mozgatja 7-8
Tanulmány
Gromon András: Vakon hinni vagy bízni? 9-10
Anselm Grün: A bennem lévő szent hely 10-11
Christian Feldmann: Magdolna apostolnő 12
Hubert Wolf: Női püspökök a középkorban 13
Király Ignácz: Papság és Istennek tetszés 15
Meditáció
Nemes Ákos: Milyen a jó prédikáció? 21
K. Oxen – M. Lütz: Istent kihagyva prédikálni? 22
Farkas István: Láthatatlan kiállítás 23-24
Sulyok Gábor: Isten arcvonásai 24
Molnár Béla: Messziről meglátni 25
Interjú
Paul M. Zulehner: Sokan érzik magukat elhívottnak 14
Mese
Leszkay András: Citromfácska 16-17
Életpélda
Chr. Feldmann: A veszélyes egyházatya (*J. H. Newman*) 18-19
Könyvismertetés
Michael Schrom: Küzdelem a pápai hivatalért 20-21
Elmélkedések
Vasárnapi szentírási elmélkedések 26-29
Környezetvédelem
Kéry M. – Csutkai E.: Egyházasfalu bemutatkozik 30-31

ELŐFIZETÉS

Tisztelettel kérjük Olvasóinkat, hogy legkésőbb ***2017. január 31-ig*** újítsák meg előfizetésüket. A lap ára nem változik, az egyes számok ára 275,- Ft, az éves előfizetés ***1650,- Ft*** lesz, illetve annak, aki postán kéri, *a postaköltséggel együtt* ***3000,- Ft***.

Többletbefizetéseket vagy adományokat ezután is szívesen elfogadunk.

Kérjük, hogy a belföldi rózsaszín postautalvány címzésében az „Érted vagyok" és Kovács László nevét egyaránt tüntessék föl (1076 Budapest, Thököly út 11. I/6).

Darányi Sándor

A gázlón

Amikor feljött a folyóról,
már tudta: mint a len,
oly megtilolt és elgyötört az ember,
s olyan jellegtelen.

Kiesett boldogabb terekből,
mint akit víz alatt
ráz zokogása, fullasztó valóság
szaggat és fojtogat,
s bárhol keresse, nem találja sorsát.

Már nem volt nappal, s még nem alkonyat.

A partra érve csöpögött ruhája.
Nem látta más, csak egyetlen caddik,
de nem maradt ott. Mint a puszta, várta
a megkísértetés negyven napig.

„Érted vagyok"

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata
XXVIII/1. (161.) szám
Megjelenik évente hatszor
Alapította: Simonyi Gyula
Szerkesztőbizottság:
Bajnok Dániel
Deliné Szita Annamária
Demeczky Jenő
Garay András
Garay Zsófia
Gromon András főszerkesztő
(Tel.: 06-26/334-155)
Kovács László
Schanda Beáta
A címlap emblémáját Magyar Mihály,
a rovat-emblémákat és a Moha-mesék
illusztrációit
Garay Dóra készítette.
Szerkesztőség:
1076 Budapest, Thököly út 11. I. 6.
Internet: www.ertedvagyok.hu
E-mail: gromonandras@gmail.com
A lap az „Ingyen kaptátok,
ingyen is adjátok" (Mt 10,8) szellemében
szerzői honoráriumot
nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős, és az
nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét
fejezi ki.
Az „Érted vagyok"-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratot nem őrzünk meg,
s nem küldünk vissza.
Készült: FÉBÉ Ev. Szeretetszolgálat, Piliscsaba
Tördelő: Szitár Zsolt
Felelős vezető: Dávid István
ISSN 0865-8021 (Nyomtatott)
HU ISSN 1588-0400 (Online)

Bimonthly newspaper of „Family Foundation for communities and families", about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education and radical renewal movement in the Hungarian Catholic Church.
The materials published by „Érted vagyok" can be republished free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentary copies in case of republication.

ELŐFIZETÉS ÉS TERJESZTÉS:
Kovács László („Érted vagyok")
1076 Budapest, Thököly út 11. I. 6.

Előfizetést *belföldi rózsaszín postautalványon* a fenti címre lehet küldeni. Kérjük, az utalvány Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta, címzésében a Kovács László és az „Érted vagyok" név egyaránt szerepeljen, a hátán, a közleményben pedig világosan legyen leírva, hogy a feladó mire küldte a pénzt.

Előfizetési díj 2017-re (postaköltséggel):
Belföldre: **3000,– Ft**
Szociális előfizetés:
a szerkesztőséggel történt egyeztetés szerint
Külföldre:
Itthon forintban előfizetve: 5000,– Ft
Nyugaton előfizetve: 20,- Euro

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat.
Köszönjük az adományokat
és a terjesztők munkáját.
A lap esetleges jövedelmét
a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata

XXVIII. évf. 2. szám

2017. április

275,– Ft

Jézus bevonulása Jeruzsálembe

Istenképünk veszélyei

Jézus önarcképe

Meg vagyunk váltva?

Interjú Klaus-Peter Jörns teológussal

Keresztút

Moha-mese

Füveskönyv

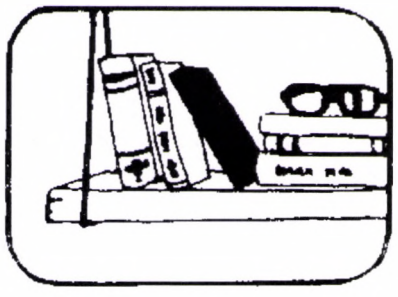
Versek

A leprások papja

Vasárnapi szentírási elmélkedések

Környezetvédelem

Bulányi György

ÁLDOTT A KIRÁLY!

Jézus bevonulása Jeruzsálembe

Ahogyan Jézus gondolta a diadalmenetet

Betfagé közelébe érve két tanítványt elküldött a szamárért (Mk 11,2; Mt 21,2; Lk 19,30). Jézus akarta a diadalmenetet. Hogyan akarhatta, amikor illúziótlannak kellett lennie az érte lelkesedők tudatának át nem alakult voltát illetően? Úgy, hogy szimbolikus aktusnak szánta a Terv javára és értelmében. Ugyanúgy, ahogy a kenyérszaporítást is: öt kenyér bőven elegendő anyag tízezrek Dzóé-jának [„Isten országabeli életének”] táplálásához. Egy szamár, amely nem harci mén, katonák és fegyverek nélkül is elég az általa akart Ország Királyának. De hát Jézus tudta – isteni, és minden bizonnyal emberi tudásával is – előre, hogy ez a diadalmenet nem az ő tudata szerinti Ország diadalmenetét fogja jelenteni az Érte lelkesedők tudatában! A kenyérszaporításkor is tudta! Mégis megtette.

Megtette, mert az idők végezetéig szóló érvényű tanítással jött Tanítónak és Nyájajuhásznak. Hét évtizeddel az események után János beszámol róla, hogy akkor ők nem értették meg Jézus szándékát, de később igen. E késői megértést egy Zakariás-idézettel igazolja János is, Máté is: „Ujjongj nagyon, Sion leánya, örvendezz, Jeruzsálem leánya! Imhol, királyod jön feléd, Istennek tetsző és megmentő; szegény ő, szamárháton lép fel, szamár csikaja hátán” (Zak 9,9). János úgy idézi e helyet, hogy elmarad a király jellemzése, Máté pedig a „szelíd” szóval foglalja egybe annak vonásait (Mt 21,4-5; Jn 12,14-6; Jn 12,14-62; Mt 21,2; Lk 19,30). Jézus akarta a diadalmenetet, mert hogyan ismerhetnénk és érthetnénk mi ma az Istennek tetsző, megmentő és szegény Királyról szóló örömhírt, ha Jézus visszahőkölt volna akár annak elmondásától, akár annak szóban forgó illusztrálásától – azon az alapon, hogy úgy sem képes átalakítani a választott nép tudatát, hogy úgyis félreértik szándékait?

Az evangélisták sok tekintetben és sok alkalommal naiv tanúk. Ez alkalommal is. Naivul és boldogan írják le a tömeg lelkesedését, s ugyanakkor Lukács beszámol az ünnepelt hangosan zokogó siratóénekéről is (Lk 19,41). A kritika él a gyanúperrel, hogy dicsőségesebbnek látták is, és rajzolták is e bevonulást, mint amilyen az valójában volt. Könnyen lehet, hogy Jézus, felérve az Olajfák-hegyének tetejére, ahonnan már rálát a városra, le is száll a szamár hátáról, és visszaküldi azt gazdájának (vö. Mk 11,3).

Miért szállt le a diadalmenet ünnepeltje ünnepeltségének általa is akart szimbólumáról, a hátasállatról? És miért mond a diadalmenet ünnepeltje hangosan zokogva siratóéneket a város fölött, amely felé diadalmenettel kísérik? Siratja a várost, amely azért fog elpusztulni, mert a város most ujjongó, de hamarosan majd „Barrabást!” kiáltó népe nem ismeri fel a diadalmenet hősében a Szeretet küldöttjét; siratja a várost, mert a maguk harcos messiását akarják felismerni a szamárháton fellépő „szelíd” Názáretiben.

Jeruzsálem sorsát, pusztulását azonban Jézusnak tudnia kellett – emberi tudásával is – a kenyérszaporítás és Szíria óta. Az őt meg nem értés és elvetés ezt a népet egyértelműen löki a nemzeti szabadságharc, a Római Birodalom ellen lázadás felé, ami szükségképpen egyet jelent a főváros és a szentély pusztulásával. Beszélt is e pusztulásról már korábban is: amikor Heródesre hivatkozva a farizeusok külföldre szökésre akarták rábírni, és máskor is (Lk 13,34-5; Mt 23,38). De zokogás és siratóének nélkül beszélt róla. Annál is feltűnőbb a zokogás, mert forrásaink Jézust ép, erős idegrendszerű embernek mutatják, akiről mindössze kétszer említik meg, hogy sírt. Lázár sírjánál azonban csak könnyezett (gör. *darküein*), ez alkalommal pedig fennhangon zokog (gör. *klaiein*), mint a temetési siratók (Jn 11,35; Lk 19,41).

Ha nem mutatkozott gyenge idegrendszerűnek, hogyan tehette meg, hogy egy diadalmenetben, és éppen mint a diadalmenet hőse, zokogni kezd? Szóba kell állnunk az idegzeti kiborulás lehetőségével. Látva az őt körülvevők tudatát, látja a feltartóztathatatlan következményeket. Látja a meg nem értést és ennek minden következményét: a maga csúfos pusztulását, az Ország elvételét az Ószövetség népétől (egy zsidó férfi siratja itt a maga nemzetét), s ennek külső megpecsételését, a szentély pusztulását. A diadalmenet hőse, Jézus, zokog, mert az őt Ünneplők nem ismerték fel látogatásának idejét (Lk 19,41-44).

Ahogyan a nép

Lehet, hogy túlzóak a leírások, de ennek ellenére is megörökítik nemcsak a jézusi szándékokat, hanem azok meg nem értését is. A tömeg létéből, magatartásából és jelszavaiból világosra rajzolódik az a lelkesedésszint, amely most sok tekintetben felülmúlja a galileai zenitet is.

A tömeget egyfelől a Jerikó felől vele együtt jövő zarándokok, illetve a Jézust és Lázárt látni Betániába ment jeruzsálemiek (Jn 12,9) alkotják, másfelől a Jeruzsálemből elébe jövők, akik részben az ünnepre már feljött vidékiek, részben a Lázár-csoda hatása alatt álló jeruzsálemiek (Jn 11,56; 12,12-3.17-8). A tanítványok a szamár hátára teszik ruhájukat, a Jézussal együtt jövők az útra terítik elibe ruhájukat s a helyben vágott lombokat. A Jeruzsálemből jövők pálmaágakkal mennek elébe. Lelkesedésük okát Lukács foglalja össze: „örvendezve kezdték dicsérni Istent, fennszóval mindazokért a csodákért, amiket láttak” (Lk 19,37). A csodatevőt ünneplik. Eldöntötték már a maguk számára az elmúlt két esztendő olyannyira izgató kérdését: Kicsoda a Názáreti? Azért az üdvrivalgás, a megmegújuló hozsanna, mert eldöntötték már. A felhangzó jelszavak világossá teszik ezt. Fölismerték a Názáretiben Jézust – a maguk tudata szerinti Messiást. Alighanem zavarja őket, hogy nem harci mén van alatta, és az is, hogy fegyvernek látható nyoma sehol. De bíznak, reménykednek, hogy hamarosan azok is előkerülnek; hisznek az

Ország közeli megvalósulásában (Lk 19,11).

Az Istent dicsérő, Jézust dicsérő hozsannázás mellett sűrűn szerepel az „Eljövendő” dicsérete is. Ünneplik őt mint az Úr nevében Eljövendőt, ünneplik áldott Dávid atyjuknak az Úr nevében eljövendő országát, ünneplik őt mint Dávidnak fiát. Kimondják gondolataik végét is: ünneplik őt mint ennek az Úr nevében eljövendő országnak az Úr nevében eljövendő Királyát, nemzetüknek a Mózestől kezdve végig az összes prófétáktól megígért végső és legnagyobb Királyát. Ünneplik és várják tőle azt a szerepkört, amely elől elmenekült a kenyérszaporításkor, s amelyet mint küldetésétől idegent leplezett le a kafarnaumi zsinagógában (Mt 21,9; Mk 11,9-10; Lk 19,38; Jn 12,13).

Máté úgy tudja, hogy a diadalmenet be is vonul a városba, s annak hatására „felbolydul” az egész város. Magából a szóból megállapíthatatlan tudatállapottal kérdezi a város: Kicsoda ez? A lelkes sokaság – nyilván a diadalmenet résztvevői – így válaszol: „Ez Jézus, a galileai Názáretből jövő próféta.” A kérdésben és a válaszban egyaránt felfedezhető óvatosság alighanem arra utal, hogy a falakon belül azért mások az erőviszonyok, mint az országúton (Mt 21,10-1).

Máté úgy tudja, hogy azonnal sor kerül a templom megtisztítására, aminek az erkölcsi tekintély erejében való végrehajtása ily előzmények után eléggé nyilvánvaló. Nem nyilvánvaló azonban, miért akarta Jézus eltüntetni az évszázados szokást. Az ország és a diaszpóra zsidói csak nem hurcolhatták magukkal száz és ezer kilométereken keresztül az áldozati állatokat! Csak szükség volt piacra Jeruzsálemben, és nyilván ez volt a legalkalmasabb szabad terület erre a célra. Jézus nem először látta a vásárt. Ha eddig elviselte, miért nem viseli most? Hogy az „irgalmat, és nem áldozatbemutatásokat” akaró Jézus nem feltétlenül örül e vásári nyüzsgésnek, érthető. De hát még el sem rendelte a maga új áldozati kultuszát, s még ő is készül elfogyasztani a húsvéti bárányt, amelyet alighanem ezen a piacon vásárolnak meg azok, akik a bárányt elkészítik számára.

Alighanem ugyanaz a magyarázata a templommegtisztítás szándékának, mint ami megmagyarázta azt, hogy az Olajfák-hegyén siratóéneket mondott. Megpillantva a vásárt, újabb érzelmi hullám keríti őt hatalmába: az át nem alakított tudatú népe felett érzett keserűség. A harmadik esztendőben jár már a Tanító, s e vásári nyüzsgés Jézusnak arról beszél, hogy népe mit sem értett meg mindabból, amit esztendők során elmondott neki. A hamarosan nyilvánvalóan és teljességgel semmibe menő nyáj-egybegyűjtési küldetés élményei sűrűsödhetnek össze előre lelkében, s alighanem ennek következménye, hogy „mindannyiukat kiűzte a templomból” (Jn 2,13-6; Mk 11,15-7; Mt 21,12-3; Lk 19,45-6).

A templom megtisztítása után – Máté szerint – vakokat és sántákat gyógyít a templomban. A gyermekek ott, a templomban visszhangozzák tovább a diadalmenet jelszavait: „Hozsanna Dávid Fiának!” (Mt 21,12-5). Mindez nem találkozik osztatlan tetszéssel a jeruzsálemiek részéről. A vezetőket illetően ez nyilvánvaló. A köznépet illetően a Máté-féle városfelbolydulás kétirányú értelmét János továbbviszi, amikor a templommegtisztítás után nem a vezetők, hanem a jeruzsálemiek ajkára adja a már annyiszor hallott kérdést: „Micsoda jelet mutatsz nekünk, hogy ezeket cselekszed” (Jn 2,18)? Válaszára visszaemlékeznek majd az ott állók, és tanúsítják is majd a hallottakat a per során (Jn 2,19-21; Mt 26,60-61; Mk 14,57-58).

A néphangulat, vagy talán általánosabban a jeruzsálemi hangulat kétirányúan problematikus voltát jól érzékeltetik az evangélisták, amikor lezárják a fenti eseményeket. Márk szerint: a vezetők Jézus elvesztésének módján tanakodnak, „mert féltek tőle, hiszen az egész nép lelkesedett tanításáért...”; majd kontraszthatásszerűen így folytatja szövegét Jézusról: „és amikor beesteledett, kiment a városból” (Mk 11,18-9). Lukács szerint: a vezetők nem tudják megtalálni Jézus elvesztésének módját, „mert az egész nép csüngött rajta, hallgatván (tanítását)” (Lk 19,48). János szerint: „Sokan hittek benne, mert látták az általa művelt csodákat. De Jézus nem bízott bennük, mert ismerte mindnyájukat... tudta, hogy mi lakik az emberben” (Jn 2,23-25). Diadalának színhelyén Jézusnak nincs biztonságos éjjeli szállása Jeruzsálemben.

Abszolút győzelem

Már a templommegtisztítást felhasználja arra, hogy megkezdje tanítói küldetésének halála előtti utolsó szakaszát, az utolsó jeruzsálemi örömhír-hirdetést. Ezt folytatja a következő napokban: „És tanított minden nap a templomban” (Lk 19,47). Tanítói programját csak kisebb részben szabhatja meg önmaga, nagyobb részt rákényszerítik ellenfelei. A letartóztatásig hátralévő napokban felvonul a választott nép egész szellemi hadserege, hogy vitában két vállra fektesse Jézust. Szükségük van erre. Le akarják választani róla a jeruzsálemi népet. Rákényszerített vitákban tölti el tehát tanítói működése utolsó szakaszának legnagyobb részét. Csak Nikodémus keresi meg négyszemközt az éjszakában, ellenfeleinek vezérkarai nyílt színen és fényes nappal akarják két vállra fektetni – a nép szeme láttára és füle hallatára. Törekvéseiket nem koronázza siker: meghiúsuló akcióik sora a jeruzsálemi nép lelkesedését egyre magasabbra tornázza. A viták leírása során az evangélisták értesítenek bennünket a tömeghangulatról is.

Ellenfelei megkérdezik Jézust: Honnan a hatalma? Ő ellenkérdést tesz fel, amire nem mernek szívük szerint válaszolni a nép miatt. Jézushoz csak a templomban tudnak eltalálni, ahol tanít: „Mikor egy nap a templomban tanította a népet és hirdette az Örömhírt, odaléptek Hozzá ... és megkérdezték” (Lk 20,1). Ily körülmények között nem szólhattak – Jézus kérdésére – a Keresztelő ellen, mert féltek a néptől; féltek, hogy megkövezi őket (Mk 11,32; Mt 21,26; Lk 20,6). Lukácstól arról értesülünk, hogy Jézus – ellenfeleinek jelenlétében – a népnek mondja el a gonosz szőlőmunkásokról szóló példabeszédet (Lk 20,9). Ellenfelei megértik a példabeszédet, és ott helyben le akarják tartóztatni, de nem tehetik, „mert féltek a néptől” (Mk 12,12; Mt 21,46; Lk 20,19). A jelenlévő néptől, s annak kiszámíthatatlan – talán őket megkövezni is hajlandó – ellenakciójától.

Az adópénz-akciót Lukács ezekkel a szavakkal zárja: „Így egyetlen szavába sem tudtak belekötni a nép előtt” (Lk 20,26). A szadduceusok akcióját pedig Máté így zárja: „és hallván ezt a tömegek, magukon kívül voltak tanítása miatt” (Mt 22,33). Ezután Jézus készít kérdést ellenfeleinek, amelyre azok képtelenek válaszolni: „Senki sem akadt, aki egy szót is tudott volna erre felelni...” (Mt 22,46). Márk ugyanezt a jelenetet így zárja: „A nagy néptömeg örömmel hallgatta őt” (Mk 12,37). Ezután Jézus hatalmas ellentámadásba megy át. Megsemmisítő tanítást mond ellenfeleiről,

mégpedig a jeruzsálemi nép számára: „Akkor Jézus ezekkel a szavakkal fordult a néphez és tanítványaihoz: Az írástudók és farizeusok Mózes tanítószékében ülnek...”, ill. „Az egész nép hallatára így szólt tanítványaihoz: Óvakodjatok az írástudóktól...” (Mt 23,1; Lk 20,45).

Mind e napoknak összefoglaló rajzát adják Lukács záró sorai: „Napközben a templomban tanított, éjszakára azonban kiment az Olajfák-hegyére, és ott tartózkodott. Kora reggel az egész nép a templomba tódult, hogy hallgassák” (Lk 21,37-38). A nép előtt akarták lejáratni. Jézus a nép előtt aratott megsemmisítő győzelmet felettük. Az abszolút győzelem tényével állunk szemben.

Hogyan magyarázható ez az abszolút győzelem Jeruzsálemben? Az előző év végén Jézus még borotvaélen táncolt e városban, az elfogatás és megkövezés pillanatonként esedékes és lehetséges levegőjében. A szinoptikus evangéliumok rajzolják az eseményeket, s a szinoptikusok csak győzelmeket tudnak rajzolni? Nem, mert hamarosan beszámolnak a „Feszítsd meg!”-ről. Az egész ország van most együtt, amiben elenyésző kis részt alkotnak a jeruzsálemiek? A vidékiek túlsúlya sem magyarázza az abszolút győzelmet, mert hamarosan ugyanezek a vidékiek fogják Barrabást választani.

Egyetlen magyarázat lehetséges csupán: beért a kétesztendős munka. A hatalommal való tanításon és a csodatetteken kelt csodálkozás végső győzelmet aratott. A Galileát és Júdeát és Jeruzsálemet egyaránt képviselő, a húsvéti ünnepre a szentély körül összegyűlt választott nép eldöntötte a kérdést: a Názáreti a Messiás! S ahogy a vezetők fölött aratott szellemi győzelmek során egyre magasabbra hág bennük Jézus feltétlen tekintélye, úgy lesz egyre hatalmasabb a várakozás a döntést magában már elvégző köznépben – a Messiás nyilván és hamarosan elkövetkező további és döntő lépéseire

Forrás: KIO, 4. kötet, 638-642.

Újjászületés

Ízlelgetve ezt a szót, az jut eszembe, hogy mi, az egyszer már megszületettek, vajon mekkora irgalomban részesülünk, amikor átélhetjük az újjászületést. Első születésünk alkalmával átmentünk és átértünk a nemlétből a létezésbe. Létrehívott bennünket az Élet. De ez történik-e velünk az újjászületés alkalmával is? Akkor is a nemlétből érkezünk a létbe? Akkor is életre hív bennünket az Élet?

Megdöbbentő tapasztalásban volt részem nemrégiben. Részt vehettem egy előadáson, ahol a soproni kórház pszichiátriai osztályának munkáját mutatták be az előadók, különös tekintettel a függőségben szenvedők gyógyítására. Ennek az előadásnak részeként meghallgathattam egy felépülőben lévő alkoholfüggő beteg vallomását az életéről. Miközben hallgattam a történetet, láttam magam előtt a mesélőt, amint alkoholmámoros állapotában járja a pokol bugyrait. Belső mozivásznomon megjelent a vergődése, haláltusája. Láttam, amint körülveszi a sötétség, a rémület, az elveszettség, a lassú távolodás az élettől. És vele együtt hallottam azt a hangot is, amely először csak alig hallhatóan, elhessegethetően hívni kezdte. Egyik kezével a halált ölelte, de a másik, a szabadon lévő keze lassan az Élet ujjait érintette. A lelki „szülőcsatorna” útját végigjárva, egyszerre csak kibukkant a fényre! Átért a túlsó partra, hátrahagyta a halál ösvényeit, és elkezdte újraépíteni önmagát. Hatalmas erővel és kitartással kereste és élesztette újjá személyiségének rejtett kincseit. Újjászületésének minden napján dolgozott a feltámadott lélek ékesítésén, fényesítésén, gazdagításán. Története mélyen megérintett.

Őszinte együttérzést és tiszteletet éreztem a mesélő hölgy iránt. A halál és feltámadás útját megjárni hatalmas bátorságot és erőt igénylő út. Ennek az embernek, és vele együtt mindazoknak, akik függőségeik kötelét el tudják vágni, megadatott az erő, ők az Élet hősei! A feltámadás, újjászületés katartikus élményének birtokosai.

De itt vagyok én, meg te, akik életünk sorát egyforma gyöngyökből fűzzük fel. Válogatunk ugyan színek és formák között, súlyosabb és pille szemek között, de nincs szakadás a sorban. Tart a szál, nem akad el a fűzés, keresünk és találunk szemeket. Számunkra is van újjászületés? Mi meghalunk-e a régi embernek, hogy megszülethessen bennünk az új?

Nekem a Húsvét annak az ideje, hogy átéljem a halál és az újjászületés misztériumát. A keresztúton elgyengülő emberi test a fizikai lét mulandóságát szimbolizálja számomra. Jézus lassú halála, fizikai kifosztottsága és megalázottsága a test veszendő voltára emlékeztet évről évre. Ő életét adta példaként arra, hogy a szeretet parancsa mindenekfölött megvalósítandó. Az életét elvenni akaróknak, az őt keresztre feszítőknek odaadta ezt a mulandó testet. Meghalt a kereszten. Sírba tették, de harmadnapra újjászületett. Lélekből, a léleknek. Nekünk példának, hogy nem a fizikai lét megőrzése az életünk fő feladata. Feltámadásával átélhetem saját lelkem újjászületését nap mint nap.

Csizovszki Zsóka

Istenképünk veszélyei

Istenképünk veszélyei

Régi történet: Az új misszionárius napokon át bizonyítgatja a bennszülötteknek, hogy van Isten. Végre egy öreg indián megszólal: Te fehér ember, ne bizonygasd nekünk, hogy van Isten, mert azt mi is tudjuk. De azt mondd meg nekünk, hogy jó-e az Isten!

Kisgyerekként rettegve hallgattam a papunk prédikációit, amelyekből azt szűrtem le, hogy az Isten félelmetes. A teológián csak megerősítették bennem a tudós professzorok, hogy az Isten nemcsak szeret, hanem büntet is. Ha nem ezen a világon, majd a túlvilágon megtorolja bűneimet tisztítótűzzel, vagy a kénköves pokollal.

A Bokorral való találkozásom oldotta fel bennem a kínzó görcsöt: Isten nem büntet, nem torolja meg az ember vétkét, mert Isten csak szeretni tud. Büntetni mi büntetjük magunkat, ha vétkezünk. Csak magunktól kell félnünk.

Idő múltával új tapasztalatokra tettem szert az igazság-etikáról, de magáról a szeretet-erkölcsről is. Az istenképünk veszélyeiről van szó, mégpedig ahogy azt az igazság-etikusok látják, és ahogy mi láthatjuk.

1. Az igazság-etikusok

Ők azt vallják, hogy Isten a jókat megjutalmazza, a rosszakat megbünteti. Mi úgy tudjuk, hogy a büntetés megtorlás. Ha én megbántom az Istent, ő erre megtorolja bántásomat. Ha így tesz, akkor mi a különbség köztem és közte? Mindketten ütünk.

Csakhogy – mondják – ha nem ezt tenné az Isten, hanem továbbra is csak szeretne, sérülne az igazságosság eszméje, amely szerint a bűnt meg kell büntetni. A mi istenképünk számukra veszélyt jelent.

Bosszantó nekik ez a mondat: *„Isten nem elítélni küldte a Fiát ebbe a világba, hanem üdvözíteni”* (Jn 12, 47). De hát az ítéletre volna itt oka – harsogják. Gazemberek vesznek körül minket, és miket művelnek! Isten pedig hagyja ezt. Hol van itt az igazság?! Mikor válik nyilvánvalóvá az én igazságom? És mikor lepleződik le az ő igazságtalanságuk velem szemben? Bosszantó ez a nem büntető Isten… De türelem – vigasztalják egymást –: Lesz még végítélet, és lesz számukra büntetés!

Nemcsak bosszantó, hanem egyenesen ***félelmetes*** is az ilyen Isten számukra. Egy olyan Isten, aki nem teszi itt és most világossá, hogy kinek van igaza, és kinek nincs, ki a jó, és ki a gonosz; ez olyan világhoz vezet, amelyben nem lehet eligazodni. Hagyni a konkolyt a búza közt?! A konkoly el fogja nyomni a búzát… De azért megnyugtató – vigasztalódnak az igazságosság hívei –, hogy jön a végső túlvilági leszámolás, amikor a konkolyt tűzre veti az Isten…

Aztán itt van az erkölcsi ***rend.*** Ez a szeretethóbort kikezdi bennünk a törvényes rendet, ami bizonytalanságot szül a társadalomban is. Ott van a tékozló fiú esete (Lk 15,11-32) és a szőlőmunkásoké (Mt 20,1-16). Micsoda apa az, aki lakomát rendez a csavargó, léhűtő fiának; és aki az utolsó munkásnak is ugyanannyi bért ad, mint annak, aki egész nap dolgozott!? Ez a szeretet állandóan túllép a normális renden, ami a biztonságérzetünket fenyegeti.

Az pedig egészen felháborító, hogy ez az Isten a ***tökéletlent*** szereti! Jó, jó, elméletben azt mondhatjuk, hogy a gyöngét, a kicsit, a tökéletlent persze kellene szeretni, talán őt még inkább, mint a tökéleteset, de ha ott van testközelben, és olyan béna, olyan nyomorult, olyan gusztustalan! Micsoda ízlése van ennek az Istennek!!!

Bizonyára lehetne tovább folytatni az igazságetikusok érveit a Szeretet Istene és szeretet-erkölcs ellen, és a veszélyeket is, amit egy bosszantó, félelmet keltő, rendetlen és tökéletlenhez vonzódó Isten jelent a világ számára. Belegondolva érvelésükbe, ki meri állítani, hogy nincs igazuk!?

2. A szeretet-etikusok

Minket is fenyeget két veszély. Az egyik, hogy sokszor lényeges különbség van a között, amit a Szeretet Istenéről tudunk és vallunk, illetve ahogyan őt konkrétan megéljük.

A másik és a legnagyobb veszély pedig az, ha félreértelmezve a Szeretet Istenét, gátlástalanul vétkezünk, mondván, ez az Isten mindent megbocsát.

2.1. Tudathasadás

A félelmetes Isten képétől való tudati felszabadulás után azt gondolhatjuk, hogy mi már megtaláltuk az igazi Istent, és eszerint alakul az egész életünk. Közben azt vehetjük észre, hogy miközben lelkesen a Szeretet Istenéről beszélünk, Istent gyakran továbbra is úgy éljük meg, mint valami gyötrő szellemet, vagy kicsinyes könyvelőt, önkényes zsarnokot, könyörtelen Bírót.

Hankiss Elemér könyvében (A nincsből a van felé) megszámlálhatatlan istenképről olvastunk, most négy olyan istenképről szólnék, amelyek egy másik szerző (Karl Frielingsdorf S. J.) szerint legtöbbször bukkannak föl bennünk a mélyből. Ezek a ***démonikus istenképek:***

A *Büntető Bíróisten*, aki minden hibát szívtelenül megtorol, anélkül hogy védekezésünkre odafigyelne.

A *Halálisten*, aki azért hoz létre életet, hogy elvegye azt; betegséget és halált hozva minden emberre.

A *Könyvelőisten*, aki mint egy érzelem és szív nélküli démon (egy robot), az ember összes hibáit automatikusan regisztrálja, hogy majd számon kérhesse a nagy elszámoláskor.

A *Hajcsáristen*, aki számára az ember csak annyira értékes, amennyit teljesít, és amennyi sikert ért el.

Ezek mind megbetegítő istenképek, amelyek hátterében a gyermekkori és felnőttkori negatív tapasztalatok nyomán démoni istenképekké torzult hiedelmek állnak, és amelyektől nehezen szabadul meg az ember.

Hiába tudjuk, milyen az Isten, e világi negatív tapasztalatainkat kivetítjük Istenre, és az így kialakult torzkép fogságban tart minket.

Hiába tudjuk, hogy az ítélettabló apokaliptikus történet, amelyben egy király viselkedése van leírva, és nem a Szeretet Istenéé, a Büntető Bíróisten ott kísért.

Tudjuk azt is, és minden temetésen arról beszélünk, hogy a halál mennyei születésnap, az új élet kezdete, de a Halálisten képe ott vigyorog ránk.

Tudjuk, hogy Istennek csak „jóságkönyve” van (az élet könyve), és ő jó pásztorként keresi, összegyűjti,

védi az elveszettet, de a bűnlajstromos Isten tollal a kezében ott figyel belülről minket. Közben tudjuk, hogy a nagy elszámoláson (ha lesz ilyen), nagyot fogunk nézni, amikor a mi Istenünk elénk tárja mindazt a jót, amit életünkben cselekedtünk, és amit mi nem is értékeltünk.

Tudjuk, hogy a Teremtő Isten is megpihent, és Jézus az ég madarainak énekét hallgatva és a mezei liliomok között járva elmondta véleményét a teljesítmény és siker hajszolásáról, de a földi istenek reklámjai elnyomják bennünk ezt a hangot.

Tudnunk kell, hogy életünk végéig meg kell küzdenünk démonainkkal, és a tudattalan vagy tudatalatti mélységeinknél is mélyebbre kell merülnünk, ahol az élet és a szeretet utáni ősi vágyainkban és mélyen rejlő igaz törekvéseinkben találkozhatunk az igaz Istennel: az irgalmas Atyával, az élet Forrásával, a Jó Pásztorral, az együttműködő Lélekkel.

2.2. Átverés

Nemcsak azzal a kísértéssel kell szembeszállnunk, amely kívülről-belülről fenyeget, hanem azzal is, amely felelőtlen viselkedésre csábít, és a Szerető Isten átverésének lehetőségével kecsegtet.

A szeretet-etikusok úgy gondolhatják, ha nekik ilyen mindent megbocsátó és csak szeretni tudó Istenük van, akkor igaza van a rosszul értelmezett Luther-féle tételnek, hogy „vétkezz bátran, csak higgy még bátrabban”. Nem kell félned ettől az Istentől, mert bármit teszel, mindent megbocsát (hozzátehetjük: „Jézus vére árán”!).

Mit mondhatunk erre, egyrészt az eszünkre hallgatva, másrészt a szívünkre figyelve?

Emberi logikával könnyen belátható, hogy a lét törvényében, amely még az Istenre is vonatkozik, a bűn és bűnhődés elválaszthatatlan egymástól. Úgy, mint a fizikai világban, ha nekimegyek a falnak, beverem a fejemet. Ugyanígy az erkölcs világában, ha a szeretet ellen vétek, annak a szeretetlenségnek következménye van, egyrészt a magam, másrészt a másik fél számára. A következmény a bennem bekövetkezett szeretethiány és a másikban okozott kár. Mindkettőt, mivel én okoztam, nekem is kell jóvátennem. Ha Isten vétene a szeretet ellen, hasonló következménye lenne.

Azt a kérdést, hogy Isten miért ilyen világot teremtett, azt majd neki lehet föltenni. Mivel azonban ez a rend rá is vonatkozik, nem vethetünk szemére semmit. Annál inkább nem, mert mindent megtesz gyenge teremtményének segítésében, ami persze megtörhet az ember szabad akaratán. Ezt a szabadságot pedig meg kellett adnia az embernek, ha erkölcsi lényt akart teremteni, nem pedig fatuskót.

Két tényt le kell szögeznünk: Bűneink miatt nem Istentől kell félnünk, hanem magunktól, akik elkövettük a szeretet ellen való vétket; és figyelembe kell vennünk azt a másik tényt is, hogy ebben a történetben milyen az Isten magatartása.

A közismert példával megvilágítva: A kisgyerek rendetlenkedik az asztal körül. Anyja rászól: Vigyázz, Pistike, bevered a fejed! Pistike tovább rendetlenkedik, és persze beveri a fejét. És most itt van a kétféle anyuka. Az egyik jól elveri a gyerekét, mert nem hallgatott rá, tetézve ezzel a gyerek baját. És ott van a másik anyuka, aki felkapja a gyermekét, és puszilgatja a fejét, enyhíteni akarva fájdalmát. Az első anya képe az igazság-etikusok Istene. A másik anyuka a miénk, a Szerető Istenben hívőké.

Azt a kérdést illetően, hogy a büntető Istentől való félelem vagy a Szerető Isten iránti szeretet a hatásosabb-e az ember számára a bűnök elkerülésében és a jó megtevésében, szeretnék a ***szív oldaláról*** érvelni.

Ha magunk elé idézzük Jézus történeteit az Istenről (az elveszett bárány, az elveszett drachma, a tékozló fiú, a házasságtörő asszony stb.), olyan istenkép rajzolódik ki előttünk, hogy szinte beleszédülünk. Ilyen nincs, mondhatjuk, ilyen Isten nincs, aki ilyen esztelenül, ilyen bolondul és ennyire szenvedélyesen szereti az embert!

A házasságtörő asszony történetét János evangéliumának néhány korábbi szövegéből kihagyták, mert ezt a könnyelműséget nem tudták elviselni az őskereszténység moralistái sem. Az emberi elképzelés mintájára már akkor megkísérelték szigorú és könyörtelen bírónak feltüntetni az Istent.

Csakhogy ez az Isten félelmet kelt ugyan, de nem ejt zavarba. Attól az Istentől, akit Jézus hirdetett, esztelen szeretete miatt nincs nyugta az embernek, zavarba esik, és nem tud menekülni tőle. És ha más nem, de a szégyen képes lehet visszatartani az embert, hogy át akarja verni azt, aki így szeret. Vagy éppen ellenkezőleg, bolond nagy szeretetére fellángol a mi szívünk is, és élni kezdjük azt, amit vagy Akit hiszünk!

Hát ennyit a mi istenképünk veszélyeiről és esélyeiről, a mi Szerető Istenünkről!

Kovács László

Lelkigyakorlatos előadásként elhangzott 2016. július 27-én, Bársonyoson.

Jézus önarcképe

Jézust érdekelte, kinek tartják őt az emberek, illetve tanítványai (Mk 8,27.29). Ennél is izgalmasabb azonban, hogy ő kinek tartotta önmagát. Érdemes hát megvizsgálni ezzel kapcsolatos kijelentéseit. Ezeket – talán kissé önkényesen – két csoportra lehet osztani: az első csoportba azokat soroltam, amelyekben többé-kevésbé közvetlen önmeghatározást ad, a másodikba azokat, amelyekből csak másodlagosan lehet következtetni arra, kinekminek-milyennek látta-tartotta magát.

I. Közvetlen önmeghatározásai

1. Emberfia

A leggyakrabban „emberfiának” nevezte magát, azaz – a szó korabeli, hétköznapi értelmének megfelelően – „egyszerű embernek”, és szintén az általános gyakorlatnak megfelelően egyes szám harmadik személyben beszélt erről. Persze ennek a jelentésnek több „rétege”, összetevője is van.

A leghétköznapibb: Az „emberfia”, mint minden ember, *„eszik és iszik”* (Lk 7,34), ellentétben az aszkéta Keresztelő Jánossal (Lk 7,33).

Az „emberfia” hatalom nélküli, az embereknek kiszolgáltatott ember, akinek számolnia kell azzal, hogy *„sokat kell szenvednie”*, sőt megölik – és Isten nem óvja meg mindettől (Mk 8,31; Mt 16,22-23).

A következő jelentésrétegek már sajátosan Jézusra jellemzőek: Olyan „emberfia” ő, akinek *„nincs hová lehajtania a fejét”* (Lk 9,58); ez azonban a közhelyszerű értelmezéssel ellentétben nem azt jelenti, hogy nincs lakása-szállása, hanem szellemi otthontalanságát fejezi ki.

Jézus két alkalommal is elmondja, hogy ő olyan „emberfia”, olyan ember, aki nem embertársai elpusztítását, hanem *„az elveszettek megmentését”* tartja feladatának (Lk 9,56; 19,10).

Végül: „emberfiaként”, egyszerű emberként is kortársai számára – Isten által – adott *jelnek tekintette magát*, ahogyan Jónás is egyszerű emberi mivoltában, pusztán prédikációjával lett „jellé” a niniveiek számára (Lk 11,30).

2. Próféta

Persze Jónás több is volt egyszerű embernél: próféta volt, és Jézus imént idézett mondása (Lk 11,30) közvetve ugyan, de arra is utal, hogy *prófétának tartotta magát.*

Másik két alkalommal kifejezetten is utalt erre: Amikor Názáretbe hazatérve, tanítása nyomán rokonai és a falubeliek „megbotránkoznak” benne, keserűen állapítja meg, hogy a próféták sorsa teljesedik be rajta: *„Csak a hazája veti meg a prófétát, meg a rokonai és a családja”* (Mk 6,4). – De ez még mindig csak a könnyebbik része a prófétasorsnak: az erőszakos halállal is számolnia kell: *„...úton kell lennem Jeruzsálem felé, mert megengedhetetlen, hogy próféta Jeruzsálemen kívül vesszen el”* (Lk 13,33).

3. „Messiás”, de nem a Messiás

Az ellentmondásosnak tűnő alcím magyarázata: A „messiás” szó eredeti, szoros értelemben vett jelentése: „(Isten által) *fölkent* [= küldött, megbízott, fölhatalmazott] személy”, és amint „názáreti székfoglalójában” Izajástól idézett szavai mutatják, Jézus *ebben az értelemben* „messiásnak” tartotta magát: *„Az Úr Lelke van rajtam, mivel fölkent engem, hogy megvigyem az örömüzenetet a nyomorgóknak; elküldött engem, hogy meggyógyítsam a megtört szívűeket...”* (Lk 4,18-19).

Ennek az öntudatának, hogy őt „Isten küldte” és „Isten ruházta fel erővel”, máskor is hangot adott: *„Aki befogad engem, nem annyira engem fogad be, mint inkább azt, aki engem küldött”* (Mk 9,37; vö. még Mk 12,6!); *„...aki elvet engem, azt veti el, aki engem elküldött”* (Lk 10,16; vö. még Lk 12,9). – *„Ha én Isten Lelkének segítségével űzöm ki a démonokat, akkor már el is jutott hozzátok Isten országa”* (Mt 12,28; Lk 11,20: „Isten ujjával”; mindkét kifejezés értelme: „Isten erejével”).

Másfelől Jézus hol burkoltan, hol kifejezetten, de határozottan tagadta, hogy *a szó korabeli értelmében* vett messiás lenne, azaz népének harcos felszabadítója (a római iga alól): Amikor érdeklődésére, hogy kinek tartják őt tanítványai, Péter lelkesen a Messiásnak vallja őt, keményen rájuk parancsol, hogy *„senkinek se beszéljenek róla”* (egyáltalán a személyéről, de mint messiásról végképp ne: Mk 8,29-30; Mt 16,17 majd az ellenkezőjére fordítja ezt). – Amikor a főpap megkérdezi tőle: „Te vagy-e a Messiás...?”, azt feleli: *„Te mondtad, hogy én vagyok...”* (Mk 14,62); Pilátus azonos értelmű kérdésére: „Te vagy a zsidók királya?”, ugyancsak visszautasítással válaszol: *„Ezt te mondod”* (Mk 15,2).

4. „Isten fia”

Bár a gonosz szőlőmunkásokról szóló példabeszéd (Mk 12,1-6) elsődleges tárgya Isten végtelen türelme és jósága, mellékesen arról is tanúskodik, hogy Jézus „Isten fiának” tekintette magát (vö. *„Még egyetlen valakije volt, egy szeretett fia: őt küldte el legvégül hozzájuk”*) – természetesen nem a Níceai Hitvallás értelmében, hanem a szó biblikus használatának megfelelő jelentésben, vagyis Istenhez szorosan hozzátartozó, Istennek egészen odaadott, Istenhez hasonló (hasonlóvá vált), Isten oltalma alatt álló embernek tartotta magát.

Ez az öntudata minden bizonnyal a Jordánba történt alámerítésekor szerzett istenélményéből fakadt, amikor is ezt élte meg Isten üzenetének: „Te vagy az én szeretett fiam, benned gyönyörködöm” (Mk 1,11).

5. Kenyér

Az utolsó vacsorán, megtörve és tanítványainak adva a kenyeret, Jézus ezt mondta: *„Ez az én testem, értetek adva Istentől”* (Lk 22,19). Az „ez az én testem” kifejezés azonban a biblikus szóhasználatnak megfelelően azt jelenti: „Ez vagyok én”. Azaz Jézus Isten által az embereknek adott „kenyérnek”, tápláléknak tekintette magát, s a tanítványok különösebb nehézség nélkül megérthették ennek üzenetét: „Isten értetek, a ti javatokra adott engem nektek, hogy úgy *éljetek belőlem általam*, ahogy a kenyér által éltek biológiailag” (és ezt könnyen ki is egészíthettek kimondatlan, de az ő lelkületének megfelelő elvárásával: „Éppígy legyetek ti is »kenyér«

egymás és mások számára, éljetek teljesen egymásért és másokért!”).

6. Szolga

Ugyancsak az utolsó vacsorán a nagyratörő, pozíciókért versengő tanítványokat megfeddve Jézus – a „kenyér” jelentésével teljes összhangban – világosan kimondta, hogy szolgának, az emberek szolgájának (a szó teljes értelmében vett „üdvösségük” szolgájának) tartja magát: *„Végtére is ki a nagyobb? Aki az asztalnál ül, vagy aki felszolgál? Hát nem az, aki az asztalnál ül? Én azonban olyan vagyok közöttetek, mint aki felszolgál”* (Lk 22,27).

7. Reális önismeretű

Jézust nem szédítette meg prófétai, „messiási” és „istenfiúi” öntudata: megmaradt reális önismeretű embernek! Amikor a gazdag ifjú „Jó Mester”-nek szólította, szinte ingerülten utasította vissza ezt a minősítést: *„Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, csak egy valaki: Isten”* (Mk 10,18). Vagyis – Istenhez képest – nem tartotta magát jónak, s ezzel besorolta magát az általános emberi kategóriába, annak megfelelően, amit másoknak mondott: *„...ti, bár rosszak vagytok, tudtok jó adományokat adni gyermekeiteknek...”* (Mt 7,11). Egyenesen azt is mondhatnánk, hogy *bűnös embernek* tartotta magát, hiszen alámeríttette magát Keresztelő Jánossal a Jordánba (Mk 1,9), márpedig egyértelmű, hogy János a bűnbánat jelének szánta ezt a gesztust: „Merítkezzetek alá, és változtassátok meg gondolkodásotokat és életeteket, akkor Isten megbocsátja bűneiteket” (Mk 1,4)!

II. Közvetett utalások

1. Isten üzenetének tolmácsa

Aligha tévedünk, ha azt gondoljuk, hogy Jézus *elsődlegesen* tanítónak, igehirdetőnek, Isten üzenete közvetítőjének tartotta magát; nyilvános működésének túlnyomó részét ez tette ki, de szavai is tanúskodnak róla: *„Vegyétek magatokra az én igámat, és tanuljatok tőlem”* (Mt 11,29). Még azt is megkockáztathatjuk, hogy a tanítást a gyógyításnál is fontosabbnak tartotta; amikor sikeres kafarnaumi gyógyításai nyomán tanítványai tartóztatják, azt feleli: *„Menjünk máshová, a szomszédos településekre, hogy ott is meghirdessem az örömüzenetet, ugyanis ezért jöttem”* (Mk 1,38).

Üzenete helyességében annyira biztos volt, hogy ki merte jelenteni: *„Az ég és a föld elmúlik, az én szavaim azonban nem múlnak el”* (Mk 13,31; vö. Mk 16,15!).

Nem csoda hát, ha *mértékadó* tanítónak tekintette magát, amint ez a felszínesen lelkesedőknek tett szemrehányásából is következik: *„Miért szólítotok így: »Uram, Uram!«, ha nem teszitek azt, amit mondok?”* (Lk 6,46)

Ebben az összefüggésben azonban azt is érdemes megjegyezni, hogy mégis kész volt érvekellenérvek alapján vitázni (*„Ellenkérdést intézek hozzátok: Nevezzetek meg egyetlen ésszerű indokot, és feleljetek nekem, akkor megmondom majd nektek, milyen hatalommal teszem ezeket”:* Mk 11,29), sőt meg is lehetett őt győzni (amint a szírföníciai asszony esete mutatja: *„Erre az értelmes beszédre való tekintettel menj el, lányodból kiment a démon”:* Mk 7,29).

2. A Biblia szuverén értelmezője

Az előző pontból logikusan következik, hogy szuverén módon értelmezte a héber Bibliát (vagyis az „Ószövetséget”).

Ennek legenyhébb megjelenési formája, hogy arra a kérdésre válaszolva, „Melyik az első az összes parancsok közül?”, szabadon *összekapcsolta* az ószövetségi szentírás két különböző helyét: az Isten iránti szeretetről, illetve az embertársak iránti szereteről szóló parancsokat (Mk 12,28-31).

Előfordult, hogy a szentírási szövegbe *betoldott* valamit, nevezetesen a Tízparancsolat szövegébe a *„Ne rabolj!”* kitételt (Mk 10,19).

Még nagyobb súlyúnak minősíthetjük azt, amikor *kihagyott* valamit a szent szövegből, nevezetesen: Izajás híres szövegének – *„Az Úr Lelke van rajtam, mivel fölkent engem, hogy ... kihirdessem az Úr kedves esztendejét”* – fölolvasásakor kihagyta annak befejezését: „és Istenünk bosszújának napját” (Lk 4,18-19).

Akár vérlázítónak is mondhatjuk, hogy a Biblia valamely üzenetét olykor *kijátszotta* annak másik üzenetével szemben: Amikor a farizeusok 5Móz 24,1-re hivatkozva érveltek a válás Isten általi engedélyezése mellett, ő 1Móz 1,27-et idézve vágott vissza: *„Isten a teremtés kezdetétől fogva férfivá és nővé tette az embereket. ... Amit tehát Isten összekötött, ember ne válassza szét”* (Mk 10,2-9)!

A legsúlyosabbnak mégis azok az esetek tűnnek, amikor a Biblia szavával a *saját felfogását állította szembe:* Amikor a tanítványok szombati kalásztépése miatt a farizeusok számon kérik: „Miért tesznek ők szombaton olyat, ami nem megengedett?”, a rendkívüli súlyú, közismert bibliai állítással („A hetedik nap... *szent Jahve számára*”: 2Móz 35,1-3) szembeszegezi: *„A szombat lett az emberért, nem pedig az ember a szombatért”* (Mk 2,27). – A „hegyi beszéd” hat ún antitézise közül négy esetben („Ne ölj!”, „Ne törj házasságot!”, „Hamisan ne esküdj”, „Szemet szemért, fogat fogért!”: Mt 5,21.27.33.38) szintén „Isten szavával” („Megmondatott...”) állítja szembe a maga álláspontját: *„Én viszont azt mondom nektek...”* (Szokás ezt úgy értelmezni, hogy ezzel Istennel való egyenrangúságának adott hangot azon az alapon, hogy Istennek, „a második isteni személynek” tartotta magát, pedig csak arról van szó, hogy a magánvéleményét fogalmazta meg, s ezt – a kétségtelenül nagy igényű fogalmazás ellenére – akár szerénysége megnyilvánulásának is tekinthetjük.)

3. Test és lélek orvosa

Mindkét vonatkozásban számtalan példát lehetne említeni, de itt csak „lélekgyógyászi” öntudatára hivatkozom: Amikor némely írástudók zúgolódnak, hogy bűnösökkel és vámosokkal eszik együtt (ami a közösségvállalás jele volt), így vág vissza: *„Nem az erejük teljében lévőknek van szükségük orvosra, hanem azoknak, akik rosszul vannak”* (Mk 2,17).

Alighanem e lélekgyógyászi küldetéstudat megnyilvánulásának/eredményének kell tekintenünk az ún. ördögűzéseket is, hiszen általános érvénnyel jelentette ki: *„Íme, démonokat űzök ki és gyógyításokat végzek ma és holnap...”* (Lk 13,32), és ennek jegyében „parancsolt” tekintéllyel a „démonoknak”: *„Tisztátalan szellem, menj ki ebből az emberből!”* (Mk 5,8; vö. még Mk 1,25).

4. A megbocsátó Isten tolmácsa

Ezt lehetett volna az előző pontban is említeni, de súlya/jelentősége miatt érdemes kiemelni: Jézus feladatának tudta, hogy bármi áron tanúságot tegyen Isten *feltétel nélküli* megbocsátásáról. Egész magatartása (pl. együtt étkezése a vámosokkal és bűnösökkel, a „bűnös asszony” kenetének elfogadása: Lk 7,37-38) és számos példabeszéde

támasztja alá ezt (pl. Mk 12,1-6; Mt 18,23-33; Lk 15,3-32), de a legélesebben talán az eléje vitt bénához intézett szavai fejezik ki, hiszen az meg sem szólalt, bűnbánatnak semmiféle jelét nem adta, Jézus első szava mégis ez volt: *„Gyermekem, Isten megbocsátja bűneidet”* (Mk 2,5).

5. Öntudatos vezető

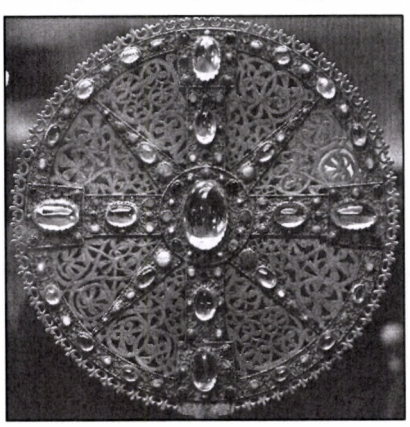
Természetesen soha nem mondta ki, hogy annak tartja magát, de mindig úgy viselkedett. Az evangélisták beszámolója szerint már tanítványgyűjtő fellépése is erről árulkodik, jelöltjeit ő választja ki – nyilván nem vaktában, hanem valamiféle előzetes tájékozódás után –, és felszólítja őket követésére: *„Jöjjetek utánam, s akkor én megteszem, hogy emberhalászokká lesztek”* (Mk 1,17)!

Ha értetlenséget vagy helytelen viselkedést tapasztal tanítványai részéről, a lehető leghatározottabban helyreigazítja őket. Csak néhány példa a számtalan közül:

Amikor amiatt veszekednek, hogy nincs elég kenyerük, a korábbi kenyérmegosztásokra (népiesen: kenyérszaporításokra) hivatkozva oktatja ki őket: *„Még mindig nem fogjátok föl, és nem is értitek? Megkövesedett a szívetek? Nem emlékeztek, hogy amikor az öt kenyeret megtörtem az ötször sok embernek... És amikor hét kenyeret törtem meg a négyszer sok embernek... Még mindig nem értitek”* (Mk 8,14-21)?

Amikor viharba kerülnek a Genezáreti tavon, és a tanítványok megrettennek a vízbe fulladás veszélyétől, keményen számon kéri: *„Miért vagytok ennyire gyávák? Hogyan van az, hogy még mindig nem bíztok Istenben?”* (Mk 4,35-40).

Amikor Péter ki akarja verni Jézus fejéből a valószínű szenvedés gondolatát, látszólag durván leteremti: *„Menj innen mögém, sátán! Kelepce vagy számomra, mert nem Isten gondolatai járnak a fejedben, hanem az emberekéi”* (Mt 16,23), de valójában csak kijelöli a tanítvány helyét, amely a mester, a vezető mögött van.

Amikor a tanítványok még az utolsó vacsorán sem értenek semmit a Jézus által hirdetett szelídségből és erőszakmentességből, és egyikük nagy büszkén előáll azzal, hogy „Uram, nézd, van itt két tőr!”, akkor egyetlen szóval elhallgattatja őket: *„Elég!”* (Lk 22,38)

6. Isten „harcos” képviselője

Jézus nem volt lagymatag Isten ügyének („Isten országának”) képviseletében. Nemcsak határozottan lépett föl érte, és nemcsak megvédte azt, ha támadás érte (például a farizeusok részéről), hanem bár erőszakmentesen, de kifejezetten „harcosan” állt ki mellette:

Amikor az írástudók azon morfondíroznak, hogyan meri Jézus Isten feltétel nélküli megbocsátását hirdetni az eléje vitt bénának, akkor így szorítja sarokba őket: *„Miért fontolgatjátok ezeket szívetekben? Mi könnyebb? Azt mondani a bénának: Isten megbocsátja bűneidet!, vagy azt mondani: Állj fel, fogd hordágyadat, és járkálj!?”* (Mk 2,8-9), nyilvánvalóvá téve ezzel, hogy azok még a semmi fáradságot nem igénylő szavakat sem hajandók elmondani annak érdekében, hogy enyhítsenek a béna szenvedésein.

Amikor ellenfelei figyelik őt, vajon meggyógyítja-e szombaton a béna kezű embert, hogy ha igen, akkor vádat emeljenek ellene, akkor ugyancsak támadásba lendül, és fölteszi nekik a költői kérdést: *„Megengedett dolog-e szombaton jót tenni vagy rosszat tenni, életet megmenteni vagy megölni?”* (Mk 3,2-4).

Amikor a farizeusok számon kérik, hogy tanítványai miért nem tesznek eleget a kultikus tisztaság előírásainak, kíméletlenül szembesíti őket képmutatásukkal: *„Találóan ítélt rólatok, színészekről Izajás, mert megíratott: »Ez a nép ajkával tisztel engem, de a szíve messze távol marad tőlem.« ... Remekül vetitek el Isten akaratát annak érdekében, hogy megőrizhessétek a ti saját hagyományotokat. Így helyezitek hatályon kívül Isten szavát hagyományotok révén, amelyet ti magatok tettetek hagyománnyá”* (Mk 7,6-13; vö. Lk 14,5).

Annak érdekében, hogy teljesen egyértelművé tegye, milyen a helyes istenkapcsolat, Jeruzsálemben, immár életveszélyes környezetben, határozottan kiutasítja a templomtérről azokat, akik ott az áldozatbemutatáshoz szükséges dolgokat árusítják, illetve vásárolják (Mk 11,15).

Az igazság „harcos” képviseletéről még letartóztatása után, bilincsben sem mond le. A Getszemánikertben ellenségei fejére olvassa: *„Mint valami terrorista ellen, úgy vonultatok ki tőrökkel és dorongokkal, hogy elfogjatok. Nap mint nap veletek voltam a templomban, amikor tanítottam, de nem tartóztattatok le...”* (Mk 14,48-49). A főpap előtti kihallgatásán pedig így válaszol az őt arcul verő szolgának: *„Ha rosszul szóltam, bizonyítsd be a rosszat, de ha jól, miért ütsz engem?”* (Jn 18,23).

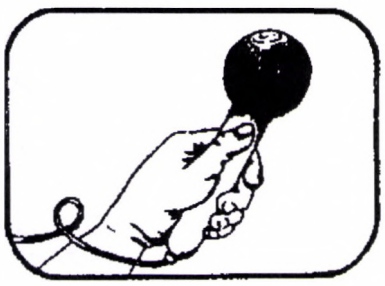
7. Embermentő

Ezt már az elején, az „Emberfia”-alpontban is említettem, de ott az emberfia-fogalom kifejtésén volt a hangsúlyt, most pedig azon, hogy Jézus több alkalommal is kifejezetten embermentőként határozta meg önmagát:

Az ellenséges szamaritánusokat villámcsapással elpusztítani akaró tanítványait így oktatta: *„Nem tudjátok, miféle szellem hatása alatt álltok! Az emberfia ugyanis nem azért jött, hogy elpusztítsa az emberek életét, hanem hogy megmentse azt”* (Lk 9,55-56). Más nyilatkozatai annyiban pontosították ezt az általános érvényű kijelentését, hogy elsősorban az „elveszettek”, a „bűnösök” megmentését tartotta feladatának; azoknak a zúgolódását, akik tiltakoztak az ellen, hogy a „nyilvános bűnös” és „kollaboráns” Zakeusnál vett szállást, így utasította vissza: *„Az emberfia azért jött el, hogy felkutassa és megmentse az elveszetteket”* (Lk 19,10; vö. Mt 10,6, 15,24). Ezt támasztják alá nyomatékosan a Lukács-evangélium 15. fejezetében olvasható példabeszédei az elveszett juhról, az elveszett drachmáról és az elveszett („tékozló”) fiúról (ld. még Mk 2,15-17!).

Jézus önarcképének ezt a vonását akár egész önértelmezése összefoglalásának is tekinthetjük, hiszen végső soron *minden* gondolata, szava és tevékenysége az ilyen-olyan nyomorúságban szenvedők megmentésére irányult...

Gromon András

A keresztény önállóan gondolkodik

Interjú *Klaus-Peter Jörns* evangélikus teológussal

Jörns úr! Szükséges búcsúvételek c. könyvének 2004-es megjelenése óta Ön sok előadást tart, eszmecseréket vezet, főleg evangélikus környezetben. Az Ön teológiájának mely pontjai váltanak ki leginkább kritikát?

Mindenekelőtt a lelkészekkel és lelkésznőkkel folytatott eszmecserék során vannak ismételten olyan hangok, amelyek ragaszkodni akarnak a hagyományhoz, annak nyelvi formájához is. Úgy vélik, „meg kell menteniük” a bibliai kijelentéseket. És aztán olykor a szememre vetik, hogy tagadom vagy semmibe veszem a bibliai hagyományokat. Holott én nagyon is tisztelem a Bibliát – mint a zsidók és a keresztények vallásközi kánonját, keresztény részében pedig annak a hitnek a tanúját, amely Jézus életéhez és üzenetéhez kötődik. De a benne áthagyományozott kijelentéseket nem tekintem többé átalányban kötelezőnek mai hitünkre nézve. Ellenkezőleg, nekünk ma saját magunknak kell ugyanolyan hitelesen felelősséget vállalnunk a hitünkért, mint ahogy azt a bibliai idők emberei tették. Ha emberek a hitükről beszélnek, akkor ebben nekik maguknak kell megjelenniük az életfelfogásukkal együtt. Engem nem győz meg, ha örökösen idézgetnek a Bibliából, vagy előadják a katekizmus-igazságokat. Arra van szükség, hogy föl lehessen ismerni, a mai embernek – „életében és halálában” – hogyan van segítségére a hit.

Az evangélikus kereszténység egyik központi elve így hangzik: „Sola scriptura”, vagyis: a hit egyedül a Szentírásra támaszkodik. Ez már nem érvényes az Ön számára?

Amikor szóba hozom a bibliai hagyományokat, gyakran kimutatom, hogyan helyesbítette már akkoriban az egyik nemzedék az előző nemzedék Isten-, ember- és világfelfogását, mivel már nem volt képes azonosulni annak kijelentéseivel. A bibliai szerkesztők ezért súlyos beavatkozásokat hajtottak végre az eléjük került anyagban. Ezzel azonban arra bátorították olvasóikat, és bátorítják a mai olvasókat is, hogy ugyanígy járjanak el.

Tehát nincs érvényben többé, hogy „egyedül a Szentírás”?

Az én alapfelfogásom szerint a bibliai hagyományok Isten korhoz és kultúrához kötött érzékelései, és ezek mindegyikébe belefolyt valami abból, amit az Istenérzékelő emberek odáig elraktároztak magukban – Istent, az embert és az életet illetően. Ez a mára nézve is érvényes: abba, amit Istenből érzékelek, mindig belefolyok én magam mint érzékelő is. A hit tehát sosem puszta reprodukálása annak, amit másoktól hallottam vagy olvastam, hanem meg kell változtatnia alakját, hogy valóban az én hitem lehessen. Amikor ezt az érzékelés-elméleti alapfeltevést bibliai szövegekre alkalmazom, az emberek mindig új szemmel látják a Bibliát; fölismerik, hogy minden kor újradefiniálja azt, ami a „Szentírásban” szent.

Ön mint elavult dolgot elveti Jézus engesztelő kereszthalálát. Vannak-e ezzel kapcsolatban heves vitái?

Nincsenek; a legtöbb olyan ember, aki eljön az előadásaimra, nyilvánvalóan már régen búcsút mondott ennek az elképzelésnek. Már csak kevesen tudnak azonosulni azzal, hogy Istennek véres engesztelő áldozatra van szüksége ahhoz, hogy meg tudja mutatni igazságosságát, és ki tudjon engesztelődni az emberekkel. Ezért aztán az emberek örülnek, ha azt hallják, hogy ez az engesztelési teológia, amelyet mindenekelőtt Pál, a Zsidókhoz írt levél és az eucharisztia liturgiája képvisel, nem hivatkozhat Jézus életére és üzenetére. Ezért jelentősen megnőtt a Jézus iránti érdeklődés.

Az Ön látásmódja szerint Isten nem kizárólag Jézusban vált emberré, hanem minden emberben annak sajátos módján emberré válik. Jézus „csak” mintaszerű kinyilatkoztatása Istennek, mondja Ön. Ezzel kapcsolatban biztosan támadnak forró viták, nemde?

Világos. De természetesen megindokolom a látásmódomat. És akkor utalok például Mahatma Gandhira, aki szintén az erőszakmentességért szállt síkra, és erőszakos halált szenvedett – tehát az életrajza sokban hasonlít Jézuséhoz. Vagy utalok az ókori görög orvosra, Aszklépioszra, akit azért öltek meg, mert állítólag halottakat támasztott fel, akárcsak Jézus. Az ókorban Aszklépiosz volt „az” Üdvözítő. A fogalmakig menően megvannak a párhuzamok a názáreti Jézus életével és annak értelmezésével. Ha tehát a keresztény hagyományokat beágyazzuk a vallástörténetbe, akkor sok keresztény hirtelen megérti, miért vált a saját hagyománya olyanná, amilyenné: voltak előfutárai és párhuzamai. Ha azonban a keresztény hagyomány a keletkezés, a növekedés és az átalakulás története, akkor ebből következik, hogy magunk is az önálló gondolkodás kihívása előtt állunk, amikor teológiát űzünk, és látnunk kell az összefüggéseket a többi vallással. A teológia nem reproduktív, hanem kreatív tudomány. Ha Isten valóban jelen van a Lélek által, akkor benne van a mai kérdéseinkben is.

Ha Jézus nem kizárólagos megtestesülése Istennek, akkor ezzel megkérdőjelezzük a kereszténység kizárólagossági vagy abszolútsági igényét is.

Igen, abban az értelemben, hogy a zsidók és a keresztények a maguk Bibliájával nem képviselhetnek mindent, amit a történelem során Isten kiváltott az emberekben, főként azért nem, mert hiszen más szent írások is léteznek. Ezt ma jobban belátják az emberek, mint korábban, mivel megismertek más kultúrákat és vallásokat is, és észrevették, hogy azok nem szenvednek a vallásosság, a komolyság és az etika hiányában. Azt hiszem, egyre több ember érti meg: a vallásnak szükségképpen sokfélének kell lennie, ha azt akarjuk, hogy Isten elérje az embereket azok nagyon különböző életfeltételei között.

Mutatnak-e még érdeklődést a kereszténység iránt azok az emberek, akik elmennek az Ön rendezvényeire?

A legtöbben alapjában véve nyitottak a vallásra, de kevesen az olyan sajátos hagyományokra, mint az en-

gesztelés teológiája, a velejéig „gonosz" emberekről alkotott elképzelés, a kiválasztás teológiája és a dogmáknak a gondolkodás feletti uralma. Komoly készség van arra is, hogy együtt működjenek valamelyik egyházi közösséggel. De az is igaz, hogy ha az egyházak hamarosan nem válnak késszé arra, hogy saját területükön intenzív vitát folytassanak vitatott hitbeli hagyományaikról, ha továbbra is csak fékeznek ahelyett, hogy kritikus beszélgetésre bátorítanának, akkor egy napon ezek az emberek is eltűnnek az egyházakból, mivel úgy fogják érezni, hogy nem veszik komolyan őket. És akkor egyidejűleg egyre nagyobb befolyásra tesz majd szert az egyházakban a fundamentalizmus.

Ugye az egyházi vezetéshez nemigen jutnak el az Ön nézetei?

Ez még mindig nagyon nehéz dolog. Vannak alkalmi beszélgetések. De sok egyházi vezető még mindig azt hiszi, hogy jó úton jár, ha elzárkózik a hit kritikájától, és ehelyett szervezeti kérdések megoldásával foglalkozik. Holott már régóta meg lehet állapítani, hogy az egyházközségekben tény a hit válsága. Az emberek jelentős része már nemigen képes összekapcsolni az egyházak tanítását vagy a Biblia állításait mindazzal, amit a hétköznapi életben tapasztal, és próbál megélni. Ily módon a vasárnapi istentisztelet valamiféle szigetté válik, ahol egy idegen valóságot ünnepelnek. Kinek segít ez?

Olyan liturgiát alkotott meg evangélikus istentiszteletként, amely kerül minden áldozati hivatkozást, és ehelyett azt emeli ki, ami a keresztény hitben az életet szolgálja. Ön együtt ünnepel ebben a liturgiában azokkal a gyülekezetekkel, amelyek igénylik. Milyen tapasztalatokat szerzett ezzel?

Egyre gyakrabban kapok meghívást, főképpen olyan gyülekezetektől, amelyek már régebb óta foglalkoznak azzal a kérdéssel, miképpen változtathatnák meg vasárnapi istentiszteletüket oly módon, hogy abban megjelenjen az életük. Úgy tűnik, az én kezdeményezésem sokak számára fontossá tud válni ezen az úton.

Mi az, ami más és új ebben a liturgiában?

A Miatyánkot állítom az istentisztelet középpontjába, ezáltal sokkal nagyobb hatóereje lesz ennek az imának. Bizonyos rítusok révén – nemcsak a lelkész és a pap, hanem – a gyülekezet egésze is bevonódik a bűnbocsátás hatalmába, ahogyan azt a Miatyánk is megfogalmazza: „...miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek". Az ember átérzi az istengyermekség Jézus által ajándékozott méltóságát, ha olyan valakivel áll szemben, aki azt mondja magáról, hogy adósa maradt Istennek, más embereknek és teremtménytársainak a szeretettel és tisztelettel, és ezért bocsánatot kér, és ha Isten nevében megadhatja az illetőnek a kért bocsánatot – és aztán maga is bocsánatot kérhet. Ily módon végre valósággá válik az összes hívők általános papsága. Az emberek olyan valóságba kapcsolódnak be, amelyre mindannyiunknak szükségünk van: olyan valóságba, amelyet a megbocsátás és a kiengesztelődés határoz meg. És a legtöbb ember ezt kifejezetten felszabadítónak éli meg. Persze időnként fenntartásaikat is kifejezik...

...hogy csak Isten bocsáthatja meg a bűnöket?

Nem, inkább azért, mivel úgy látják, Isten a másik emberben közeledik feléjük. Hiszen ez olyan hozzáállás a bűnhöz, amihez nem szoktunk hozzá. Mert a hétköznapokban rendszerint „nem lehet" bűnünk, ebben a liturgiában viszont mindenki nyíltan vállalja. És így gyakran előfordul, hogy azok, akiknek személyes problémáik vannak egymással, odamennek egymáshoz, és felhasználják ezt a liturgiát arra, hogy megpróbálják rendezni kapcsolatukat.

És magának az utolsó vacsorának a rituáléja? Ezt is megváltoztatta?

A Világosságot ünnepeljük, szimbolikus lakomát valóságos kenyérrel és valóságos borral, de virágokkal is, és mindenekelőtt Jézus történetét; mindezt úgy, mint Istennek az életet szolgáló adományait számunkra. Az ős-„eucharisztia" értelme az, hogy mindezekért hálát adjunk Istennek. A hívek könyörgésébe beleillesztettem egy „keresztmeditációt", amelyben szeretettel és szolidárisan megemlékezünk azokról, akiket ma „megfeszítenek", mint annak idején Jézust, akiket meggyaláznak, megvetnek, a lelkileg és testileg szenvedő emberekről – és az állatokról is.

Van-e olyan teológiai szempont, amelyet Ön el akar mélyíteni, újból ki akar emelni vagy esetleg meg akar változtatni?

Szeretném ökumenikus agapé-ünneplléssé tenni az említett liturgiát, azért is, és éppen abban reményben, hogy gátat vethetek a felekezetek közötti eucharisztia-vita szeretetlen megnyilvánulásainak. Ennek az agapénak Isten feltétlen szeretetét kell a középpontba állítania; nincs szüksége sem véres engesztelésre, sem áldozati- vagy vértanúhalálra, vagy különleges hivatalra mint előfeltételre – ahogyan Jézustól megtanulhatjuk. Ez az agapé egyszerűen hálát ad Istennek azért, ami életben tart minket. És ha erről a hálaadásról van szó, akkor mindenki illetékes. Ezt a lakomát lehet ökumenikusan ünnepelni.

Az egyházakból kilépők száma nem fogy. Tapasztalatai alapján Ön derűlátó, vagy inkább borúlátó, ami az egyházak jövőjét illeti?

Borúlátásra hangol az, hogy az egyházak ténylegesen nemigen vállalkoznak a hitről folytatott nyílt párbeszédre. Az Újszövetségben négy evangélium van, nem csupán egy! Számomra ez a példa. Különböző liturgiák és rítusok egymásmellettiségére van szükségünk, ezekben fejeződhetne ki az egyházak hite. Ha néhányak tiltakozása a változtatások ellen mindig ahhoz a gondolkodási ostromzárhoz vezet, amely mögött a hivatalos ellenkezés képviselői elsáncolják magukat, akkor nem juthatunk el hiteles hithez. Derűlátó viszont azért vagyok, mert a hit kátyúba jutott formáin túl nagyon sok nyitottsággal és nagy belső szabadsággal találkozom. Ennek alapján remélni lehet, hogy hamarosan megnőnek a vallásközi ökumené esélyei is. Isten Lelke az az életerő, amelynek tágasságát az egész emberiség vallási emlékezete tükrözi. Sajátosságaink nem mennek veszendőbe, ha hisszük, hogy az egész vallástörténet az *egy* Istenhez kötődik. De minden vallásnak, a miénknek is meg kell kérdeznie magától, hogy hagyományai az életet szolgálják-e, vagy ártanak neki. És e kérdést először a mi vallásunknak kell feltennie.

Hartmut Meesmann

Klaus-Peter Jörns 1939-ben született, lelkész volt, és 1981-től nyugdíjazásáig a gyakorlati teológia és a vallástörténet professzora Berlinben.

Forrás: Publik-Forum, 2011/10

Meg vagyunk váltva?

Az emberek jelentős része valójában nem tud mit kezdeni a megváltással. Valljuk be, még sokan a vallásosnak mondottak közül sem. Ha mégis gondolnak valamire, nagyon valószínűen valami fölfoghatatlan misztikus jócselekedetre, szelíd, elnéző isteni gesztusra, aminek az a lényege, hogy soha, semmiképpen nem érdemelhető ki, és semmilyen néven nevezhető magyarázata nincs. Valamiféle isteni meggondolatlanság vagy következetlenség tétova következménye. Néhányak előtt háborúkban elfogott hadifoglyok jelennek meg hasonlatként, elmosódott és kellően misztifikált vízióban, vagy – kicsit *korszerűbben* – terrortámadásból való szabadulásként kap értelmet a megváltás. Persze a kérdés az, hogy mi köze ennek a valós, emberi élethez, még inkább a számunkra felfoghatatlan isteni léthez.

Sokan megelégednek azzal, hogy különböző szertartások által részesedjenek valamiféle jámbor szertartásban, és burkoltan ezzel *szolgálják meg* saját megváltásukat. Teszik ezt annak ellenére, hogy nem is értik, vagy talán nem is rémítették meg őket elég hathatósan a ránk leselkedő pokol árnyékával, amelyet a jóságos Isten szeretetében készítget azoknak, vagy azoknak *is*, akiket önmagukért, teljesítményükért, érdemeikért nem tud szeretni, mert azok talán nincsenek is – ha egyáltalán lehetségesek.

A gondolkodó ember számára ez akkor sem válik egyszerűvé, hogy ne mondjuk, értelmessé, ha netán bármilyen hitnek vagy hitágazatnak részét, vagy egyenesen alapját képezi. *Gustave Le Bon*, a szociálpszichológia jeles francia képviselője nyomán kérdezhetjük mi is: *„Vajon Európa népei közel kétezer év óta nem tartották-e megdönthetetlen igazságnak azt a vallásos tételt, amely szerint Isten haragja csak véres áldozattal szelíditheto meg és fordítható meg, hasonlóan a megvetett Moloch-áldozatokhoz? Évszázadokon keresztül nem vették észre annak bosszantó értelmetlenségét és tarthatatlanságát, hogy egy isten a saját fián álljon szörnyű bosszút egyik teremtménének engedetlensége miatt?”* (A tömegek pszichológiája / A nézetek változásának határa)

Mindenekelőtt meg kell vizsgálnunk, hogy mit keresünk mi az isteni világban, és megfordítva, az isteni világ miképpen kapcsolódhat az emberihez.

Kezdetben még, a teológiai, dogmatikai felépítmény létrejötte előtt – vélhetően az eredeti jézusi gondolatvilág szerint –, a Názáretihez tartozás csupán egy sajátos gondolkodásmód- és életmódváltozással egybekapcsolódott vallási árnyalatként létezett, és nem követelt magának tudományos megalapozást. Enyhe túlzással úgy is mondhatnánk, hogy a tudomány és a jézusi tanítás kellően udvarias távolságban élte a maga életét. Pálnál és a negyedik evangélium szerzőjénél már megjelenik a kettő összebékítésének halvány igénye, de a kinyilatkoztatás isteni felsőbbrendűsége elég volt ahhoz, hogy a probléma ne tudjon igazán kibontakozni. Évszázadokkal később, Aquinói Tamással indult el az a folyamat, amely össze akarta kapcsolni a teológiát az arisztotelészi filozófiával. Ennek folyamán bizonyos *fel nem tehető* kérdések kapcsán megfogalmazódott a teológia feljebbvalóságának fogalma. Sajnálatos módon ez éppen a legfontosabb kérdésekben azzal vált egyenlővé, hogy a teológia automatikusan felülírta a filozófiát, különösképpen az ontológiát. A természetfeletti ismeretek birtokosa(i)ként az egyház(ak) jogot formált(ak) arra, hogy a kezdetek félelmetes és végtelen távoli Istenével átugrasszák az ontológiai határokat, és a legtermészetesebb módon, teljes mértékben emberszabásúvá változtassák azt, amit a transzcendens világról tudni véltek. Általa olyan boldogító isteni ismeretek birtokába jutottak, mint a haragvó, vérig sértett, egyben azonban megbocsátó, elméletileg mindent elfelejtő Isten, aki kívánságaink szerint alkalmazkodik vágyainkhoz, elvárásainkhoz. Bár a mindent felejtés csupán ideig tartó, hiszen a végítélet nem marad el!

A filozófia azonban nagy alázattal és tisztelettel szeretné felhívni a figyelmet arra az apró igazságra, hogy a véges és végtelen, a tökéletlen és tökéletes, az

A megbocsátás

1. A megbocsátás néha hosszú folyamat.
2. A megbocsátásnak nem feltétele a vallomás.
3. A megbocsátáshoz nem szükséges, hogy egyformán értelmezzük a múltat.
4. A megbocsátás azt jelenti, hogy lemondunk a bosszúhoz való jogunkról.
5. A megbocsátás nem azonos a felejtéssel.
6. A megbocsátás azt jelenti, hogy nem emlegetjük fel unos-untalan a minket ért igazságtalanságokat.
7. A megbocsátás nem jelenti azt, hogy el kell fogadnunk a másik ember viselkedését.
8. A megbocsátást döntés előzi meg.
9. A megbocsátás nem feltétlenül jelenti azt, hogy megbízunk a másikban.
10. A megbocsátás az újrakezdés előfeltétele.

Forrás: „Justitia et Pax” Bizottság, Luxemburg

emberi és isteni között nem mennyiségi különbség van, de még a minőségi megkülönböztetés sem fejezi ki nagyságrendileg a lényeget. Ontológiai síkon a kettő egyszerűen teljesen más. Ebből egyenesen következik, hogy nekünk, embereknek fogalmunk nincs az isteni dolgokról, és ha mégis, csak nagyon analógiás módon sejthetjük meg azokat.

Ezek után térjünk vissza a kereszténység alapkérdésére, a megváltásra. Az eléggé nyilvánvaló, hogy az alapot képező ősbűn sokkal több kérdést vet fel, mint amennyit általa és a hozzákapcsolt megváltással megoldani remélünk: – Hogyan sérülhet a végtelen isteni tökéletesség és mindenhatóság a tökéletlen lét tökéletlensége által? – Az ember képes arra, hogy cselekedetével megcsonkítsa az isteni tökéletességet és végtelen boldogságot? – A teremtettségből következő tökéletlenség miképpen válhat istenellenes cselekedetté, bűnné? – Hogyan eszkalálódhat egyetlen teremtmény egyetlen cselekedete az egész emberiség örökös és jóvátehetetlen megbélyegzésévé, sőt az egész kozmosz megszentségtelenítésévé? – Hogyan hozhatja helyre az istensérelmet az, ha a fiában megöli önmagát?

Vámos István: Feszület

Érezzük, hogy a *kötelező* válasz nem válasz ezekre a kérdésekre! Ha józanul végig merjük gondolni ezeket a kérdéseket, alighanem megfogalmazódik bennünk maga a válasz is.

Induljunk ki a már agyonidézett Bibliából!

A teremtés pillanatában Isten önmagát teremtette bele az emberbe: *„Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette, férfivá és nővé teremtette őket. ... Megformálta az Úristen az embert a föld porából, és élet leheletét lehelte az orrába. Így lett az ember élőlénnyé”* (1Móz 1,27; 2,7). Hosszabb bizonyítás talán nem kell ahhoz, hogy világos legyen: a hasonlóság nem egyenlő az azonossággal, mert ha egyenlőséget teszünk a kettő közé, akkor Isten isteneket teremtett, és ez mindenképpen lehetetlennek tűnik. Ha viszont Isten mégsem tökéleteset alkotott, akkor nem várhatja el a tökéletlentől, hogy tökéletes legyen, vagyis nem várható el az embertől a bűntelenség, az isteni elvárásoknak való tökéletes megfelelés.

Ha létezik isteni „nagyvonalúság”, vagyis Isten valóban érdemeinktől függetlenül bánik velünk, ahogy nagy bizonyossággal állítani szoktuk, akkor az elfogultságon kívül mi alapján történhetne a kiválogatás? A sokat emlegetett példabeszéd a nyáj szétválogatásáról erősen megkérdőjelezhető, hiszen egy nyájban – maradva a példázatnál – a kosok nem selejtes bárányok, hanem egyenrangú tagok!

Mi a megváltás? Inkább másképpen teszem fel a kérdést: Mi az eredeti isteni üzenet?

A jézusi megváltás véres elégtétel jellege nem vezethető vissza Jézusra, hiszen valóságos búcsúvacsoraként, nem pedig bújócskaként emlékezünk a nagypénteket megelőző eseményekre. A megváltás nem a nagypénteki „vérbe fojtott” emberi gonoszságról, szebben fogalmazva: nem valamilyen engesztelő, Istennek odadobott véres áldozatról szól, hanem egy végsőkig elkötelezett ember halált megsemmisítő erejéről. *Mindent felülíró szeretete által Jézus olyan utat nyit meg, amelyen járva megérinthető közelségbe kerülhetünk az isteni élettel.* A megváltás alapvetően saját életünkkel, életünk őszinte kinyitásával azonos! Másképpen fogalmazva: Istennek van keresnivalója a világban, van keresnivalója a mi életünkben, mert beengedjük az életünkbe Őt, vagyis a megváltást.

Mire jó tehát a megváltás?

Arra, hogy komolyan vegyük önmagunkat, és komolyan vegyük Istent, és komolyan vegyük azt a szerénységet, amellyel Istenről, jóságáról, őszinteségéről, megbízhatóságáról és természetesen a megváltásról is fogalmat alkothatunk. Isten nem emberszabású, és a megváltás nem emberi mértékű kívánságműsor eredménye, de nem is valamiféle korrekciós műtét, amellyel majd a végítéletkor, vagy már most, Isten visszahozza a világot a megsemmisülésből. A megváltás – ha egyáltalán elkülöníthető Isten örök szeretetből született cselekedetétől, a teremtéstől – *Jézus élete és halálig tartó szeretete által* Isten legbensőségesebb, legintimebb ügyévé tette az embert. A megváltás lényege az, hogy feleletül az ember is legbensőségesebb és legintimebb ügyévé tegye Istent, az isteni életet!

Sulyok Gábor

Keresztút

az irgalmas szamaritánus története kapcsán
(Lk 10,30-35)

I. állomás: Pilátus irgalmatlanul halálra ítél

Példázatodban az irgalmatlan pap és levita ugyanúgy nem akar bajt magának, mint peredben Palesztina provincia helytartója. Még tisztátalanokká válnának, ha a rablók történetesen korrekt munkát végeznek, és prédájuk halott. Pilátus akár ejnye-bejnyét kaphat a császártól, ha ezek az izgága provincialakók jelentik neki, hogy törvénytelen kiskirályokat tűr meg az Impérium területén. Kinek hiányzik az ilyesmi? Ja, hogy az összeverт ember akár bele is halhat a cserbenhagyásba, ha még csak ájult? Ja, hogy a puccsal rágalmazott prófétának életébe kerül, ha helytartója nem védi tovább? Na és? De tudjuk mosni a kezünket, ha le akarunk rázni magunkról minden felelősséget rászoruló embertársunk iránt!

– Mester, irgalmadban ments meg attól, hogy magunk féltéséből csak egyetlen sorstársunkat is irgalmatlanul cserbenhagyjuk!

II. állomás: Válladra veszed a kivégzőeszközt

A szamáriabeli idegen mi mindent vállal az üzleti útját hátráltató ismeretlen zsidajáért! Időkiesést a versenytársakkal szemben, pénzkiesést, adósságot a fogadósnál, olaj-, bor- és kötszerhasználatot, az ápolás fáradságát. Pedig hát mi köze ehhez az ellenséges népbe tartozó vigyázatlan emberhez? És Te, nem elkerülhetnéd a keresztet, ha irgalomból nem teszed ki a lelkedet az amúgy hálátlan, „Keresztre velé”-t kiabáló emberek veszélyes felvilágosításáért?

– Segíts elvállalnunk mindazt, amit megkíván tőlünk a Tőled tanult irgalom!

III. állomás: Először esel földre a keresztúton

A husángok súlya hamar földre teríti azt, aki a rablókba botlott. A keresztutat megelőző 40 ostorcsapás és tövissel koronázás hatására hamar földre terülsz a keresztgerenda súlya alatt Te is. De fölállsz.

– Segíts vállalnunk az emberségből fakadó gyengeséget anélkül, hogy elhagynánk magunkat!

IV. állomás: Édesanyáddal találkozol

A törvénytudóval közlöd is, hogy saját örök életének elnyerésével kapcsolatban helyesen válaszolja meg saját kérdését Mózes könyveiből. Ahogy Gábriel közlésére Édesanyád is megadja a legtökéletesebb választ: Történjék velem szavaid szerint! Most azonban, hogy összetörve lát téged, szava sincs. Hogyan is lehetne, és milyen?

– Add, hogy mindig eltaláljuk a megfelelő szavakat és a megfelelő csendben maradást!

V. állomás: Kürénéi Simon viszi helyetted a keresztgerendát

A szamáriai kereskedő kifizette a fogadóst, hogy szakmájának megfelelően lássa el az ő pórul járt utastársát. A mezőről jövő afrikainak sem szakmájába nem vág, sem fizetséget nem adnak a más kivégző eszközének cipeléséért. Kényszerítik rá, nehogy kivégzésed előtt kiszenvedj.

– Segíts, hogy akár önként, akár muszájból, de jó segítsége lehessünk bajban lévő embertársainknak!

VI. állomás: Veronika kendőt nyújt neked

A szamáriai férfi irgalmasan bekötözi valami textíliával a rablótámadás áldozatának vérző sebeit. A legenda szerint Veronika asszony pedig a Te vérző arcodat törli le valami textíliával. Így segít rajtad, de Simonnal ellentétben ő is önként, mint a példázat szamaritánusa.

– Segíts, hogy találékonyak legyünk a segítségnyújtásban, és használjuk hozzá bátran mindazt, ami a kezünk ügyében jó rá!

VII. állomás: Másodszor buksz el

A törvénytudó szellemi próbatétel elé állít, vidéki vándortanítócskának tartva téged, de nemhogy elbuknál, még ő kap tőled leckét. Ezen a fizikai próbán azonban elbuksz, nem is egyszer.

– Segíts, hogy minden próbán megpróbáljunk helytállni, akár sikerül aztán, akár nem!

VIII. állomás: Korholod a jeruzsálemi asszonyokat

A szamáriai vándorkereskedőnek megesik a szíve a másik vándoron, akivel a rablók ennyire elbántak. A főváros hölgyei téged siratnak, akivel a rómaiak bántak el ennyire, még ha honfitársak bujtogatására is. Hogy könnyeik Róma ellenes tüntetést fejeznek-e ki, vagy valóságos részvétet irántad, nem tudni. Abból, hogy viselkedésüket helyteleníted, egyaránt következhet, hogy félted őket az elnyomói megtorlástól, illetőleg attól, hogy az ártatlan siratása közben megfeledkeznek saját bűnös berkeik megtéréséről.

– Ne engedd, hogy a magunk megregulázása helyett azokat sajnáljuk, akiknek ez sikerült!

IX. állomás: Harmadszor is ugyanaz az esésed

Irgalmatlanul ugyanaz esik meg veled harmadszor is, pedig most már nem is egyedül téged terhel a súly, ott van Simon is. A levitával ugyanaz az irgalmatlanság fordul elő, ami előtte pap kollégájával.

– Ments meg a rossz példa, illetve saját méltatlan szokásaink ismétlésétől!

X. állomás: Levetkőztetnek

A rablóknak kell a ruha saját használatra, eladásra, főleg a jobb minőségű, no meg a redői közt rejtegetett bugyelláris előkerítéséhez is hasznos az áldozat levetkőztetése. A kivégzendőnél pedig a kivégző osztag jutaléka a ruházat. Köntösödre annyira vigyáztál, s oly rövid ideig koptattad, mióta eltávolodtál édesanyád házi manufaktúrájától, hogy a katonák el sem akarták vagdalni igazságos részekre, inkább kisorsolták maguk között. A személyi méltóság tiszteletben tartása ekkoriban még nemigen jön számításba, prédák és elítéltek esetében meg pláne nem.

– Vigyázz ránk, hogy azok esetében is tiszteljük a személyi méltóságot, akik a magukéra sem vigyáznak, sőt azok esetében is, akiken segíteni próbálunk!

XI. állomás: Fölfeszítenek

Szomszédod két köztörvényes vagy politikai. Titulusod alkalom a római helytartó számára, hogy visszaadja a kölcsönt a leigázottak önkormányzatának zsarolására. A törvénytudó önigazolásul kérdezi az irgalmas szamaritánus történetének elmondása előtt a főparancs második felével kapcsolatban: És ki a szomszédom? Miért? Nem mindegy? De nem ám! Lehet az egy terrorista migráns, egy randalírozó büdös alkoholista, és mindjárt megvan a baj, a súlyos baj. Te még beszédbe is elegyedsz egyik szomszédoddal, történetesen a jobbikkal. Sőt, ő az első és egyetlen általad szentté avatott személy.

Vámos István: Krisztus hét szava a kereszten, 2

– Segíts félretennünk minden előítéletet, bosszúvágyat a körülöttünk élőkkel szemben!

XII. állomás: Meghalsz

A szamariai bort önt az összevert, kifosztott ember sebeibe fertőtlenítő sebbenzinként, majd olajat is, hogy ne csípjen annyira. Te is mirhával kevert bort kapsz kábítószerként irgalomból a marcona ítéletvégrehajtóktól, de nem fogadod el. Amikor meg epével kevert bort adtak innod, megkóstoltad, de aztán abból sem akartál inni. Pedig magad jelezted, milyen szomjas vagy. És nem voltál függő, csak a keresztről. Időd pedig nem maradt a rászokásra. Mi meg milyen könnyen elcsábulunk.

– Erősíts meg bennünket a kísértésekkel szemben!

XIII. állomás: Holttestedet leveszik a keresztről, és Édesanyád ölébe fektetik

Hányszor vett az ölébe kiskorodban, nagy örömmel! És most is hogy örülne neked – ha élnél. De így?! Így igen vegyesek az érzései. Nála vagy, és mégsem. Amilyenek a példázat önkéntesének érzései lehetnek. Persze, jó érzés segíteni egy bajba jutotton, még egy ellenséges nép tagjának esetében is. De rossz érzés tudni, hogy a vele töltött idő kiesik a piacozás idejéből, és bizony a családi kasszába befolyó jövedelem is megcsappan, lehet, hogy viheti az ember haza a nyakán maradt árut. Potyára cipelte a tevéje, és még az sincs kizárva, hogy amit idefelé megúszott: hazafelé elkapják a rablók emiatt, hogy van nála motyó.

– Add, hogy ne a negatív érzéseink határozzák meg döntéseinket, hanem az irgalmas Anyádtól tanult józan belátás mentén működő szívünk!

XIV. állomás: Eltemetnek

Az irgalmasság évében (2016-ban) többször előkerültek az irgalmasság testi és lelki cselekedetei (7-7). Noha Te csupán a hat testi cselekedetet kéred számon a nagy szétválasztáskor, de Tóbiás könyvéből mi odacsatoltuk a holtak eltemetését is, amiről Te egyszer azt mondtad, hagyjuk a holtakra, ha az Isten Országának hirdetésétől vonna el minket. A szamáriai szorgoskodásának köszönhetően félholtra vert betegünk nem vérzett el a jerikói úton, ahogyan a paptól meg a levitától ez bizony megeshetett volna. Nikodémus még tett egy vérszegény kísérletet a Nagytanácsban arra, hogy megmentsen a haláltól, de aztán hagyta lehurrogni magát. Most Arimateai József tanácsnok kollégájával együtt próbál enyhíteni a lelkiismeretén azzal, hogy megadják neked a végtisztességet.

– Add meg nekünk, hogy még életükben mutassuk ki szeretetünket a mieink iránt, azon a módon, ahogy az nekik a legjobb!

XV. állomás: Föltámadsz, és élsz – köztünk, bennünk, általunk

A törvénytudó örökké szeretne élni, és ennek kritériumai felől vizsgáztat téged. Visszakérdezel a Mózes féle eligazításra, és ő a szeretet kettős parancsával válaszol. De a felebarát, a szomszéd fogalma körül akadékoskodik, erre kapja az irgalmas idegen példáját. Aki így tesz, élni fog. Te így tettél, így teszel, és élsz.

– Add, hogy mi is így tegyünk, s akkor nem kell bizonytalanságban sínylődnünk afelől, hogy élünk-e, az életre támadunk-e föl. Amen.

Kovács Tádé

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Csak a jószándékú tréfa szabad

Bizonyára észrevettétek már, hogy ha Kutykuruttyról beszélek, nem mondom: „Kutykurutty barátom”, hanem ezt: „cimborám”. De volt idő, amikor még barátomnak nevezhettem. Elmondom most, miként tudtam meg, hogy nem barátom, hanem csak cimborám.

A kis törpék nagyon szerették, és a mostani kistörpék is nagyon szeretik április elsejét. Abban az esztendőben vasárnapra esett, és én még ágyban voltam, amikor Kutykurutty berontott, és a könyvszekrényemre mutatva komoly arccal, sürgetve kért: „Légy szíves, Moha, add kölcsön egy fél órára a »Sehol sincs«-et!” Arra gondoltam, hogy talán valamelyik meséskönyvemben ismer ilyen című mesét, és kiugrottam az ágyhól. De mire a szekrényhez értem, észbe kaptam, és ezt kiáltottam: „Jaj, hiszen nincs itt a szekrényben, kinn van a verandaasztalon.”

Kutykurutty megzavarodott, kiment a verandára, és én kiálthattam elsőnek: „Haha, április elseje, április elseje!”

A beugratás visszaadását azonban Kutykurutty későbbre halasztotta. Sietett a szomszédunkba Bérci Bercihez. Akkoriban kívülem még Bercivel volt közeli barátságban. Berci kereste is a „Sehol sincs” könyvet, de öt perc múlva már vissza is adta a beugratást. Felmutatott egy fára a kertjükbe: „Nini! Pacsirta!” Kutykuruttynak nem jutott eszébe, hogy fára sohase ül pacsirta. Odanézett. De nemsokára ő ugratta be Bercit, aztán Berci őt. Annyira megszerették a beugratásokat, hogy még másodikán és harmadikán is folytatták. Negyedikén már egyetlen szavát sem merték elhinni egymásak. Már akkor is beugratásra gyanakodtak, ha zuhogó áprilisi záporban azt mondta valamelyikük: „Esik az eső!”

Ugyanennek a napnak a délutánján Bérci Berci meg én, könyveket vittünk föl Földigszakáll bácsi hegytetői házába, és amikor estefelé hazajöttünk, Kutykurutty a mi kapunk előtt várt minket a padocskán. Még oda sem értünk, ezt kiáltotta Bercinek: Menj be a kertünkbe, van egy csomag számodra a veranda párkányán. Itt volt a nagynéned, hozott neked egy szelet rumos krémtortát, de nálatok senki sem volt odahaza, hát nálunk hagyta!”

Berci nevetett: „He! Ezt jól kieszelted! Holnapután kiskedden bemegyek.” Mindketten leültünk a padra. Kutykurutty ártatlan képet vágott, de

látszott az arcán, hogy töri a fejét, mivel vehetné rá Bercit a bemenetelre. Egyszerre csak felkiáltott: „Ha nem mégy érte, én eszem meg!” Berci megint nevetett: „Jó étvágyat!” Ekkor óriási meglepetésünkre Kutykurutty felugrott, beszaladt a kertjükbe, és krémtortát majszolva jött vissza. Elámultam kitűnő ötletén. Azzal vezette félre Bercit meg engem is, hogy úgy mondott igazat, mintha nem lett volna igaz az, amit mond. Bercin is látszott, hogy tetszik neki Kutykurutty tréfája, csodálkozva mosolygott. Ekkor azonban valami rettenetes történt. Kutykurutty, miután bekapta az utolsó falatot is, terpeszállásban Berci elé állt, jobb kezét a maga jobb térdére, bal kezét a bal térdére támasztva közvetlen közelről a szó legszorosabb értelmében a szemébe nevetett. Hallatszott a nevetésén, hogy azt hiszi, nagyon boszszankodik Berci a torta miatt, és látszott vigyori ábrázatán, hogy örül ennek a bosszankodásnak. A mosolygó Berci ettől persze elkomorult, valóban bosszús lett, és bizonyára őt magát is meglepte, hogy egyszerre csak felugrik, berohan a kertjükbe, és bevágja maga mögött a kaput. Rémülten bámultam az elégedett, elterpeszkedő Kutykuruttyra: „De Kutykurutty! Hiszen akkor, ha így nevetsz, akkor az nem volt tiszta tréfa! Nem a jó tréfa volt a célod, hanem az, hogy boszszantsd Bercit, és örülhess a bosszúságának.” Kutykurutty szája körül ott villódzott a gúnyos mosolygás: „Hát persze, hogy az volt a célom! Ez vele jár a tréfával. Másféle tréfa, ahogy te mondod, tiszta tréfa, nem létezik!”

Felálltam. „Várj egy kicsit!” Beszaladtam a konyhába, és így szóltam édesanyámhoz: „Tessék szíves lenni nekem adni azt a kis üveg dióbefőttet, ami még félre van téve Ugri Bugrinak. Be szeretnék bizonyítani Kutykuruttynak valami nagyon fontosat.” Kibontottam, beletettem egy kávéskanalat, és szaladtam vele vissza Kutykuruttyhoz, „Ez Ugri Bugri legkedvesebb befőttje, az utolsó üvegecske. Tudja is az öcskös, hogy nincs több.” Átszaladtam a kocsiúton, eldugtam az üveget az erdőszélen egy bokor mögé, és visszaültem a padra. „De arra nagyon vigyázz, Kutykurutty, hogy egy picikét se nevess! Ha nevetsz, nem érvényes a bizonyítás, mert hátha ugyanúgy nevetnél, mint az előbb, akkor pedig megszűnik a tréfa tisztának lenni. Rosszaság keveredik bele, és Ugri Bugri sírva fakad!” Azzal bekiáltottam a kertünkbe; „Ugri Bugri! Légy szíves, gyere ki!” Hamarosan nyikordult a kiskapu: „Tessék, Moha, mit akarsz?” „Nézd csak, öcskös, odatettem a bokrok mögé a te utolsó dióbefőttedet. Kanál is van bemte. Menj oda, keresd meg, és edd meg!”

Ugri Bugri elnevette magát: „Egymást már nem tudjátok becsapni, hát most engem próbáltok”, mondta, és nevetgélve leült hozzánk a padra.

„Hát nem mégy? Vigyázz, mert akkor én eszem meg!” Elterpeszkedett, és így szólt: „Jó étvágyat!”

Felálltam, átlépegettem a kocsiúton, felemeltem a befőttet, és eszegetve jöttem vissza hozzájuk. Ennyire bámulni még nem láttam az öcsköst! Úgy vizsgálta az üveget, mint aki nem akar hinni a szemének. Aztán egyszerre csak elmosolyodott. A mosoly

növekedett, erősödött, szélesedett, végül nevetés lett belőle, és ezt mondta nevetve és bámulva: „Nahát, hogy milyen jó tréfa ez! Te Moha, azzal csaptál be, hogy nem csaptál be, csak úgy tettél, mintha be akarnál csapni. Haha! Holnap én is megcsinálom ezt Fujócskával.”

Teltek múltak a hetek, és én örömmel állapítottam meg, hogy Kutykurutty nem nevet károrömmel. Tovább is barátomnak tartottam, és csak egyszeri lelki bicsaklásnak véltem azt a rettenetes, károrömös hahotát.

Egy júniusi délután egyik osztálytársam, Puff bekiáltott a kertünkbe: „Nem jössz át Kutykuruttyhoz? Üzent értem, nem tudom, mit akar.”

Kutykuruttyék kertjében már négyöt kistörpe is nevetgélt a nagy cseresznyefa alatt, és Kutykurutty ezzel fogadta Puffot: „A nyári fürdésről vitatkozunk. Te, ugye, szereted a vizet?” Puff felkiáltott: „Természetesen! Nagyon szeretem!” Kutykurutty rávágta: „Akkor hát nesze, víz!” Ekkor vagy tíz liternyi víz zúdult Puff fejére a cseresznyefa lombjai közül. Egy vödör lengett odafönn, most már üresen. Az aljára, hogy emelhető legyen, zsineget erősített Kutykurutty. A kezén, amelylyel a zsineg végét fogta, el is időzött a tekintetem. Viszolyogtam tőle, hogy az arcára nézzek, és látnom is kelljen azt a szégyentelen károrömet, amelyet hallani is éppen eléggé nehezemre esett durva hahotájában. Uzsonnaidő lévén a kistörpék nemsokára hazamentek. Kutykurutty meg, szája körül ismét a gúny villódzásával, elém állt: „Látom, neked megint nem tetszik vala, de hidd el, Moha barátom, vele jár a tréfával, hogy akit megtréfálnak, az dühös, aki pedig megtréfálja, az élvezi, hogy bosszankodik.” A szemébe néztem: „Hiszen láttál a múltkor tiszta tréfát!” Legyintett: „Ugri Bugri nem számít! Ő olyan, mini egy bárányka,”

Kezembe vettem a zsineg lecsüngő végét, tudok-e bánni a vödörrel, és szóltam: „Hozz egy bögre vizet! Aztán hívj ide valakit!” Fitymálva kiáltott; „Csak egy bögrével?” Lecsapott rá a szavam: „Látod, ezzel is elárultad, hogy nem a megtréfálás, hanem a megbántás a célod. Igenis! Csak egy bögrével ! Elég az.” Miután beleöntötte a vizet a vödörbe, így szóltam: „Most pedig te válassz, hogy kit hívjunk ide!”

Gondolkodott, aztán kaján mosollyal kiáltotta: „Rezedát!” Meghökkentem. Nem az volt a bajom, hogy a legerősebb kistörpét kellett leöntenem, hanem az, hogy Rezeda nem volt elég értelmes. Tartottam tőle, hogy még a tiszta, károröm nélküli tréfától is megsértődik. Mégsem akartam meghátrálni a bizonyítás elől. Kutykuruttyot azonban már Rezeda meg-érkezése előtt beküldtem a házba, hogy onnan is megfigyelheti, mi történik, mert ha véletlenül károrömmel a szemébe nevet, ez a vasgyúró mind-kettőnket palacsintává lapít.

Rezeda, amikor a feje búbjára ömlött a víz, gyorsan felnézett a fára, aztán még gyorsabban az arcomra kapta a tekintetét. Sajnáltam, hogy nem mondhattam mindjárt Kutykuruttynak: „Látod Kutykurutty, ez az a fontos pillanat, amelyben megtudja, tiszta tréfa történt-e vele, vagy pedig bántalom, rosszaság.”

Természetesen nyomát sem látta rajtam a károrömnek, és már át is vette vizsgálódó arca az enyémről a mosolygást, aztán göccentett egyet-kettőt, kivette kezemből a zsineget, emelgette a vödör alját, és a sok göccentésből egyszerre csak nevetés, majd harsány hahotázás lett. A vállamra csapott: „Hát ez remek! Te Moha! Ezt én is megcsinálom, méghozzá tüstént.” És rohant haza.

Kutykurutty lassan odajött hozzám. Komoly volt, hallgatott egy ideig, aztán így szólt: „Hát igen.”

Biztos voltam benne, nem hiszi már, hogy nem létezik tiszta tréfa. Ezentúl nem azért fog megtréfálni valakit, hogy megbántsa, hanem azért, hogy a kedves mókázás remek fűszerével ízesítse, dúsítsa az életét. Éppen ezért már egy csöpp bizalmatlanság sem moccant bennem, amikor a nyári szünet közepe táján ezzel fogadott a játszótisztáson: „Csuda jó tréfát tudok! Csináljuk meg valakivel!” Elmagyarázta nekem a tréfát, én meg elhívtam egy percre az okos Pojácát a „Hol az olló” játékból: „Gyere, Pojáca! Jövendőt mondunk neked!” Vizsgálgatni kezdtem a tenyerét, és derűs arccal jövendöltem neki: „Nagyon sok örömben lesz részed, a jövő nyáron pónilovat kapsz. Tizenöt éves korodban, ha sorsjegyet veszel, megnyered a főnyereményt. Húsz éves korodban bányát fogsz fölfedezni itt Törpeháza közelében, nem látom világosan, hogy aranybánya, vagy gyémántbánya lesz-e.” Ekkor elkomorítottam az arcom: „A közeljövőben azonban sajnos - még sóhajtottam is - hajaj! A közeljövőben egy nagy csapás fog érni.” Ebben a pillanatban már érte is Pojácát a megjósolt nagy csapás. Kutykurutty ugyanis már előbb a háta mögé somfordált, és most teljes erejéből lapockán csapta. Látszott Pojácán, hogy sokallja az ütés erejét, a tréfa azonban tetszett neki. Nevetett hát egyet, s kiáltotta: „Jó!” - és már futott is vissza „Hol az ollót” játszani.

Figyelmeztetni akartam Kutykuruttyot, hogy máskor kisebbet üssön, de attól, amit hallottam és láttam, torkomon akadt a szó. Kutykurutty ugyanis károrömtől rekegő hahotával Pojáca után szaladt, elébe ugrott, kezét szétterpesztett térdeire támasztotta, és közvetlen közelről belenevetett az arcába. Pojáca egy pillanatra csodálkozva nézte Kutykuruttyot, a tekintete ugyanazt az érzést fejezte ki, amit e pillanatban magam is érezni kezdtem Kutykurutty iránt. A szánakozást! Majd kikerülve az útjában állót, továbbment a játszók felé.

Kutykurutty visszacsellengett hozzám, és kedvetlenül mondta: „Hát ez nem sikerült! Nagyobbat kellett volna csapnom rá!” Ezen már elmosolyodtam, persze szomorúan. „Túlságosan is nagyot csaptál rá, Kutykurutty! Akkorát, hogy még én is érzem!”

Ettől kezdve nem bírtam barátomnak nevezni, és amikor megkérdezte tőlem, miért nem nevezem annak, azt feleltem: „Mert nincs benned irántam baráti érzelem, örülsz neki, ha pórul jár valaki.”

Csodálkozva bámult rám: „Attól még a barátod lehetek! Magad is mondod, hogy *valaki!* Annak még soha-sem örültem, ha te jártál pórul.”

Lassan válaszoltam, hogy jól megértse: „Bármennyi és bármelyik kistörpe bajának örülsz is, az összes kistörpéket megbántod vele. Aki nem barátja mindenkinek, nem lehet barátja senkinek, legfeljebb cimborája!”

Ezen olyan mélyen és komolyan elgondolkodott, hogy fellobbant bennem a remény, megérti még valamikor azt is, hogy tisztességes kistörpe csakis tiszta tréfát enged meg magának. Vagyis nem azért tréfál meg valakit, hogy megbántsa, hanem azért, hogy a kedves mókázás remek fűszerével ízesítse, dúsítsa az életét.

Hajtások

Pályázati értékelés

Kedves Gyerekek!

A karácsonyi mese rajzillusztrációs pályázatának nyertesei: ***Földvári Gréta*** *és* ***Leila*** *(Tököl)*, akiket szeretettel meghívunk a Bokor Nagytáborba, Vépre, 2017. augusztus 18-20. között. A többi pályázónak is köszönjük a szép képeket. Ők tárgynyereményben részesültek.

Továbbra is várjuk a megfejtéseket és a lap további számaihoz az ötleteket.

A hímes récék

Terus néni patyolat tisztaságú, hófehér tollú kacsákat nevelt az udvarán, amiért irigykedett rá a fél falu. A baromfitenyésztők őrá féltékenykedtek, a gyerekek meg az unokáját, Anitát irigyelték, mert Húsvét előtt ő mindig kapott három kacsatojást – ami tudottan nagyobb méretű a tyúk tojásánál –, és azokból tarka minták ráfestésével csodálatos hímes tojásokat varázsolt. Meg is nyerte Anita valamennyi iskolai hímes tojás-festő versenyt.

Ezen a tavaszon sem volt ez másképp. Anita körbesétált a baromfiudvarban, hogy kiválassza a számára legmegfelelőbb három kacsatojást. Legnagyobb meglepetésére azonban nem talált egyet sem.

Lesétált hát a kertjük végébe, ahol egy kisebb, nádassal szegélyezett tavacska lapult, és ahová Terus néni hófehér tollú kacsái is naponta lejártak. A kacsák most is vígan lubickoltak, bukdácsoltak a vízben. Anita váratlanul – partközelben, a nádszálak takarásában – egy fészket vett észre. A növényi szárakból és tollból készült fészekben több tojás is volt. Azon nem csodálkozott, hogy a tojások kissé zöldes színűek. Úgy gondolta, mivel nem fedett helyen voltak, kissé elpiszkolódhatott a héjuk. „Fránya kacsák! Ezért nem találtam odafenn az ólban egyetlen tojást sem! Ide rejtették előlem. Talán éppen azért, hogy ki ne fessem őket!” Azzal gyorsan a kötényébe rejtett három tojást, és visszament a házba.

Még aznap délután nagy gonddal, és talán még cifrábbra is festette a tojásokat, mint az előző évben. A héjon lassan száradt a festék, ezért a tojásokat egy kosárkában odatette a kályha mellé. Húsvétig hátravolt még pár nap, és ő közben el is feledkezett a tojásokról.

Épp vacsoránál ült a család, a húsvéti vendégeskedésről beszélgettek, amikor a kályha mellől apró pattogó, roppanó hangok hallatszottak. Senki nem tudta, mi okozhatta a zajt, amikor Anita váratlanul felpattant és a kályhához szaladt. Legnagyobb meglepetésére a festett tojások héja meg volt repedve, és épp akkor búját ki belőlük három kiskacsa. Bizonyára a meleg kályha közelsége tette, hogy a fészekből elvett tojásokból anyjuk nélkül is kikeltek a kis jószágok. De nem ám olyanok voltak, mint a szokásos, sárga pelyhes fiókák! Ezek zöldesszürkék voltak, fejük tetején fekete folttal, a szemük mellett barnás csíkkal.

Akkorra már nagyapó is ott állt az unokája mellett. „Na, Anitám, te aztán szép kis kacsákat festettél! Jó, hogy nem virágos minták, és mindenféle kacskaringók vannak rajtuk. A többiek bezzeg ki is közösítették volna őket a tóból.” De aztán, látva unokája megszeppent arcát, ő is komolyra váltotta a szót. „Anitám, segítettél világra jönni három kis vadrécének, más néven tőkés récének. Jót tettél velük, mert lehet, hogy egy kóbor kutya vagy macska, esetleg róka felfalta volna a tojásokat. Te most megmentettél három kis életet. Légy büszke magadra! De azt azért jegyezd meg, a jelen eset kivétel: a vadmadarak fészkét sohasem szabad megbolygatni. Ez egyszer azonban nem tettél rosszat, bocsánatos bűn, amit elkövettél.”

Húsvét után Anita bevitte a kis récéket az iskolába. Azon a tavaszon másik tojásokat nem festett, nem is vett részt a tojásfestő versenyben. Hímes tojásból kikelt kis vadrécéivel mégis ő lett a legnépszerűbb az osztálytársai között.

Mester Györgyi

Forrás:
http://www.operencia.com/gyermekoldalak/magyar-irodalom/mesek-toertenetek/uennepek-husvet

FÜVESKÖNYV

2015-ben, halálának 5. évfordulója alkalmából a Bokor Közösség kis válogatást, „füveskönyvet” adott ki alapítója, Bulányi György, Gyurka bácsi írásaiból: ízelítőt, kedvcsinálót, sokoldalú bemutatását egy hosszú élet istenkeresésének.

Afféle „szellemidézés” próbál lenni ez a füveskönyv, igyekszik megjeleníteni, láttatni a szerzőt: mit gondolt, mit mondott és írt az élet nagy dolgairól: Istenről, Egyházról, hazáról, Bokorról, családról, életről, közösségről, Óbudavárról, álmokról és művekről.

A könyvecske, amelyből most néhány részletet idézünk, nemrég jelent meg második, javított kiadásban (ára 1.500,- Ft + postaköltség). Megrendelhető: gromonandras@gmail.com, 06-26/334-155.

Nem tudtam nem elvállalni, hogy beszéljek Rólad. Ha Rólad sem beszélek, akkor nincs miért élnem. De hát mit tudok én Rólad? Semmit. Istent nem látta senki, én sem. De most van 71 éve, hogy elmentem Érted Vácra piarista növíciusnak. S Te lettél a családom. Te, akit nem láttam soha. Érted mentem oda, akiről nem tudok semmit. Te hívtál? Nem tudom, de úgy éreztem, hogy el kellett oda mennem. Ha nem mentem volna el, most nem szólhatnék itt Rólad. Mit tudok Rólad mondani? Reménykedem benne, hogy vagy. Hogy várasz. Hogy hazavársz, Magadhoz. Tudom, hogy várasz? Nem tudom, s nincs ember, aki tudná. Elmondhatom, hogy remélem én is, amit mások is remélnek. Elmondhatom, hogy bizony megkísért a gondolat, hogy semmibe megy a reményem. [...]

Értelmes, emberi szöveget tudok csak mondani. Csak azt, hogy nemcsak világ van, de van alkotója is. A világ törvényekkel rendezett. Ezeket a törvényeket tanítják az egyetemek természettudományi karán. Nem lehetnek a véletlennek a művei ezek a törvények. Nem tudom már, hogy ki mondta, amit most idézek: Egy majom leül az írógép elé, s elkezdi csapdosni a billentyűket, s csapdosása eredménye Shakespeare összes művei lesznek. Ennek az állításnak nincs valós tartalma. Magyarul: ez az állítás hülyeség. Az is törvény – a gondolkodás törvénye –, hogy a világ törvényszerűségei értelmes alkotót feltételeznek. Magam csak úgy tudok élni, hogy van előttem, fölöttem Isten, aki maga az értelem. Hogy az embernek lehet egyebet is gondolnia, tudom. Én nem tudom ezt az egyebet gondolni. S azt is tudom, hogy aki egyebet gondol, mint én, azt nem tudom meggyőzni arról, amit én gondolok. [...]

Istenről gondolkodom. Azt gondolom, hogy létezik, és sokkal értelmesebb mimagunknál. Mit gondolok még róla? Hát azt, amit kivetítek magamról. Azt, hogy csinál valamit. Mit? Nem tudok értelmesebbet kitalálni, mint amit első elemistaként a kiskatekizmusban tanultam. Ezt: fenntartja a világot, és gondot visel rá. És ebben mi, emberek is benne vagyunk. Ez is kivetítés. A szülők eltartják és gondot viselnek a gyerekekre. Mi emberek, no meg a világmindenség az Isten családja vagyunk. Hogyan tartja fenn, hogyan visel gondot reánk, ezt ne kérdezzétek. Nem tudok válaszolni rá, de nem tudok más foglalkozást kitalálni számára, s azt sem tudom elképzelni, hogy ne legyen valami foglalkozása. Istent csak a magunk képére és hasonlatosságára tudjuk elgondolni. S azt is gondolom, hogy Isten is csak a maga képére és hasonlatosságára tudott megformálni bennünket. Egyszerű a képlet. A gyerek hasonlít apjára-anyjára, s apa és anya gyermekére. Mi az Istenre, s Isten meg reánk.

Csak anyukának-apukának tudom gondolni őt. Közel 90 évesen is csak ennek. Akinek elmondhatom a bajom. Aki a legközelebb van hozzám. Aki olyan, mint én. Aki engem megért, és mindent megbocsát, ha kérem Őt. Mit mondok el Neki? Kérem őt, hogy sikerüljön helytállnom ezen a lelkigyakorlaton. Kérem, hogy érjen már véget földi pályafutásom, mert egyre nehezebben futok, azaz hogy csak lépegetek. Hiába kérem. Nem válaszol. Hiába, mert nem hallom a szavát. Mégis az, hogy elmondhatom neki a bajom, ez az egyetlen vigaszom s lehetőségem.

(Kicsoda az Isten?)

Kezdetben vala a papkirály. Amikor pedig a szakosodás következtében külön személy lett a király, aki sereget vezet, és külön személy a pap, akinek dolga leesdeni a mennyei segítséget a sereg számára, akkor két személy lett a valaha egyből. De maradtak továbbra is egyhasi testvérnek. Mióta a világ világ, azóta fejedelemnek és főtáltosnak egy húron kell pendülnie. Hiszen még így is bizonytalan a győzelem! Ha Asztrik koronázza Istvánt királylyá, akkor Asztriknak azért kell Esztergomban imádkoznia, hogy Istvánnak sikerüljön négyfelé vágnia Koppányt. Ez az ezer esztendősnél is régibb, ősibb, örök valami, ez a főpap és a fejedelem egymásra utaltsága századunkban egy pillanatra megzavarodott. De csak nálunk. És csak húsz évre. Volt egy Mindszenty, aki azt mondta, hogy ő aztán nem tolja a kommunisták szekerét. Hát ez a történelmi abszurdum. Más véleményen lenned az államhatalommal szemben csak akkor lehet, ha hadsereged is van.

Ha nincs, akkor pofa be. Ne téveszd már össze a főpap szerepét a prófétáéval. Az beszélhet, amit akar. Majd kivégezzük közakarattal. Én, a király, s te, a főpap.

A Vatikán aggódva nézte, hogy mit csinál a bíborosa. A végén el kellett dobnia mint használhatatlant. A Vatikán csak ’45 és ’64 között imádkozik „a hallgató egyházért”. Húsz év intervallum ez, s utána helyreáll az ősi állapot. Mondom csúnyán: Az urak megegyeznek. Káposzta-kecske alapon: Meg akarjuk szüntetni, hogy hülyítsétek az

embereket! – mondja a kommunista fél. Igenis folytatni akarjuk az egyház küldetését – mondja a vallásos fél. Aztán kéz kezet ropogva ráz. Mert megszületik a megegyezés: Ennyit és ennyit maszlagolhatjátok az embereket, ha ennek ellenében erősítitek a béketábort, s nem bántjátok a békepapokat. Alku ez, kérem. Csinálják azt, amit lehet. Amit elfogadnak a Kremlben is, a Vatikánban is. S a megegyezők fekete Mercedeseken suhannak. Nekik biztosan megérte. Biztosan? Haláluk közeledvén, sorban másképpen látták... Legalábbis az egyik oldalon.

S van az Isten teremtette ember, aki nem főpap és nem király... a Jézus fajtájából való. Csak rendre, igaz szóra meg tisztességre vágyik. Annak kifordul a gyomra ettől, s mondja a magáét. Csak három évig mondhatja, mert a trón és az oltár legszentebb szövetsége (Pilátus és Kaifás, a ruhaszaggató) Golgotára juttatja.

(Napló – Városmajor, 2005. január 30.)

Hatvanévesen, lelkipásztori tapasztalataim alapján (államilag illegálisan) papírra vetettem, hogyan képzelem el Jézus ügyének hatékony szolgálatát. Válaszként erre vallásom legfelsőbb illetékes büntető hatósága összeállított számomra egy 12 pontból álló szöveggyűjteményt. Nem is tévedhetetlennek minősített hittételeket tartalmazott az antológia, hanem ennél kisebb rangú (csak tévedhetőségi fokú) szövegeket. Az alábbi záradékkal kellett aláírnom: „Mindezeket hűségesen megígérem, és őszintén megtartom és sértetlenül megőrzöm, ezektől soha el nem hajlok sem a tanításban, sem akárminő módon, szóban és írásban." Az aláírandó szövegeket vagy húsz évvel korábban fogalmazta meg a II. Vatikáni Zsinat. Hogy hazugság nélkül írhassam alá, kértem a szöveg-összeállító hatóságot, csatolják már hozzá a gyűjteményhez ezt a további és ugyancsak zsinati szöveget: *Az isteni törvény rendelkezéseit az ember a maga lelkiismeretében fogja fel, melyet tartozik hűségesen követni...* Baj lett a kérésemből: így nem kérnek szolgálataimból; megtiltják, hogy vallásom tagjaihoz nyilvánosan szólhassak. Vállaltam a bajt, és ragaszkodtam továbbra is a pótszövegemhez. Miért ragaszkodtam? Azért, mert csak meggyőződésem, lelkiismeretem diktálta szövegeket akarok mondani embertársaimnak, a vallásomhoz tartozóknak is. Hazudni éppen tudhatnék, de hát nem akarok. Szentebb nekem a téma annál, hogy ilyesmire vetemedjem.

Életemből tizenöt küzdelmes évet vett igénybe, hogy igazoljam magam vallásom büntető hatóságai előtt. Igazoljam, hogy igazodom én a 12 ponthoz, miközben vallottam és meg nem tagadtam, hogy a lelkiismeretemhez még inkább igazodom. Még inkább, mert csak addig vagyok méltó az ember névre, és csak addig lehetek Isten gyermeke, amíg igazodom hozzá. Miért küszködtem 15 évet? Azért, mert meg vagyok győződve arról, hogy az ötezer különböző válasz mind téves, s egyes-egyedül a miénk az igaz? Nem ezért tettem. Ha ezért tettem volna, részese lennék annak, amit az előbb abszolút értelmetlenségnek állítottam (Ha másutt nevelődöm, akkor más az igazság!?). Hát akkor miért tettem? Csak azért, mert valahol otthon akarok lenni. Nem tudok otthon nélkül élni. Én sem, más sem.

(Napló – Városmajor, 2003. április 30.)

Az elmúlt januárban fogtam tollat, hogy mielőtt még hazamennék, hiteles történetét adjam, miként vitézkedtem e földi téreken, s még egyik folytatásnak sem került elébe az, hogy Óbudavár. Mindig csak: Városmajor. Sok oka van ennek. Az első és legfontosabb, hogy megvénültem. Ha lemegyek a kert végébe, fel is kell jönnöm, s nekem már ez is feladat. Hogy még csináljak is valamit benne, arra már nemigen futja erőmből. Legfeljebb arra, hogy összeszedjem a gyümölcsöt. Hát idén nincs mit. A májusi cseresznyéből, amikor vagy négy hete lent voltunk, szedtünk még annyit, amennyit meg tudtunk enni. A többit rábíztuk a madarakra. A nagyszemű ropogós cseresznye fáján is volt valamennyi, még zöld, de csak volt, azt is kopaszra szedték. Madarak vagy nem-madarak? Nem tudom. A létrát otthagytam. Azt hittem, azt is elvitték a madarak, de nem. Ott volt az, ledöntve a fűben. Azontúl semmi, de semmi. Meggy, kajszi, barack, körte, alma, füge legfeljebb itt-ott egy-egy szem, vagy annyi sem. Dió van valamelyest, no meg a pölöskei muskotály szőlő, mint mindig, bőnek ígérkezik. Tavaly csak a meggyet és a kajszit vitte el a monília, de idén sehol sincs gyümölcs e tájon, mondja a szomszéd. Huszonegy éve vettük a nagyon rég elhagyott, gondozatlan kertet-portát.

Őserdőt találtam rajta, de ha átvágtam magam azon, találtam benne régi fákat: almát, körtét, besztercei szilvát, meggyet, s azok teremtek az őserdő ellenére is. Paradicsom volt. Aztán következett húsz esztendő munka, s még kertészmérnöki irányítás is akadt, de az eredmény siralmas. Üvegházhatás, gyomirtók, permet? Ezek teszik tönkre a természetet? Nem tudom. Mondják meg az okosabbak.

A korábbi években elég volt, hogy a Nagyhétre lejött a Bokor-ifjúság, s amikor nem voltunk a templomban, rendbevágták nekem házban-kertben a legfontosabbakat. Az idén is lejöttek, de már nem elég az egyszeri segítség. Kellene az állandó is. Végrendeletemben a Harmadik Világ Alapítványra hagytam a házat-birtokot, de amíg tudok, még le-lejövegetnék. A buszon már rég nem fizetek. Négy óra alatt lent vagy fent vagyok, s közben olvasni is lehet. Nagy ritkán autó is akad. Ekkor csak két óra az út, de nem lehet olvasni, csak beszélgetni. Az is hasznos, hiszen Bokor-tagokkal, testvérekkel utazhatok. S öreg szabály, hogy nemcsak a találkozó kell, de a négy- vagy hatszemközti beszélgetés is a két találkozó között valamelyik csoporttárssal. Amíg Náci majd végrehajtja a végső rendeletet... S addig kellene még egy fiatal házaspár gyerekkel, gyerekekkel, akikkel megoszthatnám a házat-kertet, s akiknek volna még erejük megóvni azt a végső pusztulástól. Mondjuk egy pedagógus házaspárral, akiknek van tavaszi, nyári, őszi, téli szünetük, s el tudnák kergetni a seregélyeket, ha érik a szőlő...

(Óbudavár)

Mert az én álmom a jézusi álom: hirdetni a Szeretet Birodalmát, s körbejárva segíteni a bajbajutott embereken. Az én álmom a piarista álom: emberekkel, gyerekekkel foglalkozni. Csak az Ország szolgálatában álló közösség a jézusi életközösség.

(Napló I.)

Bulányi György

József Attila

ESZMÉLET

1.
Földtől eloldja az eget
a hajnal s tiszta, lágy szavára
a bogarak, a gyerekek
kipörögnek a napvilágra;
a levegőben semmi pára,
a csilló könnyűség lebeg!
Az éjjel rászálltak a fákra,
mint kis lepkék, a levelek.

2.
Kék, piros, sárga, összekent
képeket láttam álmaimban
és úgy éreztem, ez a rend -
egy szálló porszem el nem hibbant.
Most homályként száll tagjaimban
álmom s a vas világ a rend.
Nappal hold kél bennem s ha kinn van
az éj - egy nap süt idebent.

3.
Sovány vagyok, csak kenyeret
eszem néha, e léha, locska
lelkek közt ingyen keresek
bizonyosabbat, mint a kocka.
Nem dörgölődzik sült lapocka
számhoz s szívemhez kisgyerek -
ügyeskedhet, nem fog a macska
egyszerre kint s bent egeret.

4.
Akár egy halom hasított fa,
hever egymáson a világ,
szorítja, nyomja, összefogja
egyik dolog a másikát
s így mindenik determinált.
Csak ami nincs, annak van bokra,
csak ami lesz, az a virág,
ami van, széthull darabokra.

5.
A teherpályaudvaron
úgy lapultam a fa tövéhez,
mint egy darab csönd; szürke gyom
ért számhoz, nyers, különös-édes.
Holtan lestem az őrt, mit érez,
s a hallgatag vagónokon
árnyát, mely ráugrott a fényes,
harmatos szénre konokon.

6.
Im itt a szenvedés belül,
ám ott kívül a magyarázat.
Sebed a világ - ég, hevül
s te lelkedet érzed, a lázat.
Rab vagy, amíg a szíved lázad -
úgy szabadulsz, ha kényedül
nem raksz magadnak olyan házat,
melybe háziúr települ.

Tunyogi Csapó Gábor

ANTI-ESZMÉLET

Parafrázisok József Attila „Eszmélet”-éhez

I.
Elválnak végleg: föld s az ég.
Közöttük görbe űr marad csak.
És nincsen csilló könnyűség
gyerekeknek meg bogaraknak.
Levél helyett bilincset kapnak
a fák is. Sápadt szürkeség
a gyolcs helyett a virradatnak
daróchól szabja köntösét.

II.
De az, ki nem lát színeket
álmában, ugyan mit remélhet?
Meg sem fogan a képzelet,
hogy rendben is lehet az élet.
Galaxisok is elvetélnek,
nemcsak elhibbant porszemek...
Bennem se nap, se hold nem éled,
örök homályban szenvedek.

III.
Ma már ehetnél sült banánt
vagy ananászt, meg fecskefészket,
kalácsot is kenyér gyanánt...
De majd belátod, ha megéred,
nem csillapítja semmi éhed
a végső biztonság iránt.
Biztos csupán a kocka-végzet,
mely végül mindent sírba ránt.

IV.
Hevernek súlyos tölgyhasábok
egymáson... Furcsa bűvölet,
vagy öncsalás, ha rendet látok,
ahol fűrésznek rak ölet
az emberkéz, mely célt követ...
A nincsek bokra elvirágzott
és termett korcs gyümölcsöket...
Determinált csupán az átok.

V.
Egy teherpályaudvaron
lapultam én is fogvacogva.
Nem őrre lestem fél-vakon,
mert záporként hullott a bomba,
vörös kakas szállt száz vagonra,
az őrből üszkös csonthalom
lett, és hevertek cafatokra
tépett lovak a pflaszteron.

VI.
A szenvedésre sem belül,
sem kívül nincsen magyarázat.
Csak tűrni kell, ha emberül
élni meg halni késztet vágyad.
S a szív, ha mégis néha lázad,
mert fájdalomban elmerül,
a lázadónak mély alázat
építsen házat menhelyül.

7.
Én fölnéztem az est alól
az egek fogaskerekére -
csilló véletlen szálaiból
törvényt szőtt a mult szövőszéke
és megint fölnéztem az égre
álmaim gőzei alól
s láttam, a törvény szövedéke
mindig fölfeslik valahol.

8.
Fülelt a csend - egyet ütött.
Fölkereshetnéd ifjúságod;
nyirkos cementfalak között
képzelhetsz egy kis szabadságot -
gondoltam. S hát amint fölállok,
a csillagok, a Göncölök
úgy fénylenek fönt, mint a rácsok
a hallgatag cella fölött.

9.
Hallottam sírni a vasat,
hallottam az esőt nevetni.
Láttam, hogy a mult meghasadt
s csak képzetet lehet feledni;
s hogy nem tudok mást, mint szeretni,
görnyedve terheim alatt -
minek is kell fegyvert veretni
belőled, arany öntudat!

10.
Az meglett ember, akinek
szívében nincs se anyja, apja,
ki tudja, hogy az életet
halálra ráadásul kapja
s mint talált tárgyat visszaadja
bármikor - ezért őrzi meg,
ki nem istene és nem papja
se magának, sem senkinek.

11.
Láttam a boldogságot én,
lágy volt, szőke és másfél mázsa.
Az udvar szigorú gyöpén
imbolygott göndör mosolygása.
Ledőlt a puha, langy tócsába,
hunyorgott, röffent még felém -
ma is látom, mily tétovázva
babrált pihéi közt a fény.

12.
Vasútnál lakom. Erre sok
vonat jön-megy és el-elnézem,
hogy' szállnak fényes ablakok
a lengedező szösz-sötétben.
Igy iramlanak örök éjben
kivilágított nappalok
s én állok minden fülke-fényben,
én könyöklök és hallgatok.

1933-1934 tele

VII.
A múlt jövőnkre ráfeküdt,
mint hegy, mely egereket ellik.
A törvények? Csak holt betűk,
szabályozandó azt a semmit,
mely napról napra újra vedlik,
és minden bőre ál-ezüst...
S no: minden törvény föl is feslik...
Valahol? Ugyan! Mindenütt!

VIII.
A csönd nekem nem üthetett.
Az ifjuságom fölkeresni?
Ugyan minek? Nincs képzelet,
mely képes szabadságra lelni.
És csillagfényből sem jut semmi,
mert hallgatag cellám felett
– hogy ég felé se tudjak lesni –
cement, nem rács a mennyezet.

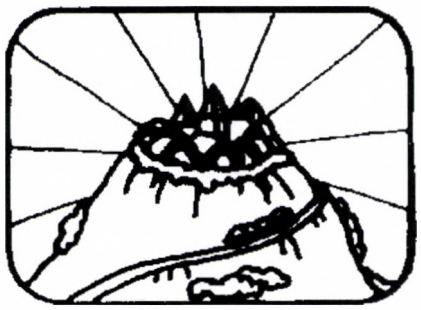
IX.
Hol sír a vas, eső nevet,
lehet szeretni. Ám a rozsda
lassanként mindent eltemet,
azt is, mi be van aranyozva.
Az öntudat csak fulladozva
zihál, mint asztmás kisgyerek,
és Isten égő csipkebokra
pislákol csak: a szeretet.

X.
Meglett ember vagyok. S szivem
apám, anyám emlékét óvja.
Tudom, hogy nem kért életem
halálra ráadás... De módja
enyém, és görcseim nem oldja
helyettem fel más senki sem...
Dúdolva néha, vagy jajongva
keresztemet magam viszem.

XI.
A boldogság kiszenvedett.
Egy téli hajnalon megölte
a böllér kése. Ámde lett
jó hurka, kolbász, zsír belőle.
Piros-barnára sült a bőre,
s jövendő húsvét-ünnepet
méltóvá tenni jóelőre:
sonkája leng a füst felett.

XII.
Csupán homályos nappalok
lebegnek át az örök éjen.
Én nemsokára meghalok,
és nem tudom, hogy tiszta fényben
élek tovább, vagy vaksötéten
nem-létezésbe olvadok...
Biztos csak az, hogy mindenképpen
mindörökre elhallgatok.

1987-1989

Érintéssel változtatni a világon

Damian de Veuster, a leprások papja

LEHETNE az AIDS-betegek vagy a drogok áldozatainak védőszentje, vagy a napjainkban kiközösített összes páriáké. Mert amikor a flamand pap, *Damian de Veuster* 1873-ban megérkezett a leprások hawaii szigetére, Molokaira, ő volt az első egészséges ember, aki elhatározta, hogy megosztja a halálra szántak életét – önként. A lepra akkoriban örökölt és gyógyíthatatlan betegségnek, kikerülhetetlen sorsnak számított; a leprabacilust épp hogy csak felfedezték.

Egy belga falucska, a Leuven melletti Tremelo egyik majorságában jött a világra, 1840-ben. Damian féktelen erejű, makkegészséges, sziporkázó életkedvű fickó volt, akit ragályos, harsogó nevetéséről és jóindulatáról ismertek. Amikor tizenkilenc évesen belépett az „Arnsteini atyákhoz”, akkor kissé nehézkes teológushallgatóként vaskos, érzelemteli vallásosság jellemezte. Az elvont hitbeli problémák kevéssé érdekelték.

A 23 ÉVES FIATALEMBER annál lelkesebben értesült arról, hogy a rend hawaii missziós állomása személyi támogatást kért. Ez olyan feladat volt, amely megfelelt a gyakorlati dolgok és a kemény munka iránti előszeretetének. A Honoluluba tartó, fáradságos – 148 napot igénylő – tengeri úton merészen fölmászott az árbocozatra, hogy szédítő magasságban folytasson a hittel kapcsolatos beszélgetéseket a matrózokkal. Tengeribeteg társait maga által kitalált eszközökkel gyógyítgatta.

Amikor végre megérkeztek Honoluluba, és pappá szentelték, úgy hódította meg missziós területét – amely fele akkora volt, mint egész Belgium, és amelyen öt további misszionáriussal osztozott –, mint egy flamand paraszt a szántóföldjét: türelmesen, konokul, szófukaron nekilátva. Az oltárt és a gyóntatószéket állandóan magával cipelte: néhány rudat, rajta egy ágyat és egy takarót. Ahhoz, hogy eljusson plébániája legtávolabbi falujába, tíz hegyi szakadékot kellett kereszteznie, és egy 600 méter magas, meredek sziklafalat kellett megmásznia.

Tulajdonképpeni életfeladatát azonban csak azon a napon fedezte fel, amikor egy templom felszentelésekor a püspök szóba hozta a leprások szigete, Molokai szégyenletes lelkipásztori helyzetét: egy évben egyszer ment oda pap – látogatóba. Erre spontánul négy pap nyilatkozott arról, hogy készek felváltva ellátni a lelkipásztori szolgálatot a szigeten. Damian de Veuster elsőként hajózott oda.

PISZKOS FŰKUNYHÓKBAN mintegy ezer leprás vegetált ekkoriban a Hawaii-szigetcsoport eme eldugott szigetén, kielégítő orvosi ellátás nélkül, katasztrofális higiéniai viszonyok között. Korábban egyszerűen a vízbe vetették a szállítóhajókról a betegeket; aki tudott úszni, és az erős hullámverés ellenére elérte a sziklás partot, annak szerencséje volt. Molokai végállomás volt, temető, börtön; a hawaiiak „hullák gödrének” nevezték.

Damian elhatározásának, hogy ott marad, nem sok köze volt a vértanúság iránti romantikus rajongáshoz; ehhez túlságosan gusztustalan volt a valóság. A betegek rothadó tagjai pestisessé tették a levegőt. A csontok és a belsőségek részben kilátszottak, anélkül hogy a leprások fájdalmat éreztek volna. A betegség végstádiumában sebeikben nyüzsögtek a férgek.

„Fiatalok versenyt futottak lábcsonkjaikon”, írja Damian de Veuster életrajzában *Gavan Daws*, a Csendes-óceán történésze. „Áldoztatáskor a pap abba a húsodúba rakta a szentostyát, amely egykor száj volt. A templom orgonistája, aki bal kezének nagyobbik részét elvesztette, egy darab fát kötözött a karjához, s azzal nyomta le a mély hangokat a manuálon.”

Társadalmi rend nemigen létezett, az állami felügyelők keményen kormányoztak, de sikertelenül. Állandó veszekedés folyt az élelmiszerért, a pálinkáért és a nőkért. A halál várományosai miért is fékezték volna magukat? Hiszen eleve börtönben éltek. Ebben a boszorkányüstben Damian csak akkor beszélhetett hitelesen a szerető Istenről, ha törődött a nyomorúságos földi életfeltételekkel. Napnál világosabb volt számára: Ha az ember valóban Isten képmása, akkor méltóságának megfelelően kell bánni vele.

Rögtön a szigetre érkezése után elkezdett tanulni egy valamikori ápolótól, aki ekkor már maga is leprás volt. Megtanulta tőle, hogyan kell megtisztítani a bűzlő sebeket, és kenőccsel bekenni azokat. Állítólag még az amputációs készletet is használta – mérsékelt sikerrel. Földeket vetett be, vízvezetéket készített. Stabil faházakat épített, mivel a fűkunyhókba beesett az eső, és a szükségszállásokat rendszeresen felborították a téli viharok.

Rendben tartotta a vágóhidat, segédkezett a koporsókészítésben és a sírásásban, tiszta ruházatról gondoskodott, a fiúkat mezőgazdasági munkára, a lányokat főzésre és varrásra oktatta. Még fonto-

sabbnak tűnt, hogy Damian de Veuster nem úgy „gondozta” betegeit, mint egy patriarcha. Együtt dolgozott velük, aktivizálta őket, szilárd szállásokat ácsolt velük, ösztönzést adott a sziget igazságosabb társadalmi rendjének kialakításához, öntudatra ébresztette őket.

Damian de Veuster egész életében akaratos, magának való parasztkoponya maradt. Szeszélyességet és önteltséget vetettek a szemére, egyetlen rendtársával sem jött ki, és egyáltalán nem volt kedve ahhoz, hogy olyan simulékonynak és diplomatikusnak mutatkozzék az állami hatóságokkal szemben, ahogyan az óvatos egyházi vezetés megkívánta. Komor akasztófahumor és mély depresszió váltakozott napjaiban, bizalmatlan és zárkózott maradt, de szilaj szeretettel csüngött leprásain. Értük összekapott minden felsőbbséggel, megalkuvás nélkül, pártosan, oroszlánként harcolt védencei szükségleteiért. Az „Arnsteini atyák” egyik elöljárója szerint „eltúlzott erőkifejtésében” nem ismert okos mértéktartást.

A leprásokhoz fűződő kapcsolata tényleg nem lehetett volna szorosabb. Ki-bejártak a lakásába, nem vette túlságosan komolyan a higiéniai előírásokat. És ez a makrancos, nem mindig kellemes ember éppen ezért volt szent: pokolian félt a leprától, ami teljesen normális teremtményi félelem egy rettenetes betegségtől – de egyáltalán nem félt megérinteni a leprásokat. Tizenhat éven át minden nap, minden órában az életét kockáztatta, hogy közel lehessen a kitaszított, leírt emberekhez.

Voltak persze másfélék is, például az az orvos, aki sétabotjával tolta el a páciensek sebeiről rongyaikat, hogy felállíthassa a diagnózist. Ez nagyon józan magatartás volt, ha számításba vesszük az orvostudomány akkori állását: a leprát még nem lehetett gyógyítani, halálos sors volt, mint ma az AIDS. Damian – mint minden radikális keresztény – szívesebben volt oktalan. Egyszer s mindenkorra határozta el, hogy feltétel nélkül megosztja életét a leprásokkal, ahelyett hogy biztos távolságból prédikált volna Isten jóságáról és egy jobb túlvilágról.

Ennek ellenére villámcsapásként érte, amikor felismerte a brutális igazságot. Egy napon leforrázta a lábát, és nem érzett fájdalmat: a fertőzés biztos jele volt ez. Fülcimpáján csomó alakult ki, szemöldöke kihullott. Damian, aki még csak negyvenes éveiben járt, kétségbeesetten próbált ki új gyógymódokat, Istentől megátkozottnak érezte magát, bosszúsan reagált rendi elöljárói állandó szemrehányásaira: azok ugyanis rossz néven vették tőle az újságírók érdeklődését, amiről nem tehetett.

Damian bénító szorongásos időszakokat élt át, és testében hordozta a közelgő halál jeleit, de még mindig lendületességéről és fantáziájáról tett bizonyságot: pár hónappal halála előtt a templom tetőzetén lehetett látni, ahol új hullámbádog lapokat helyezett el, arcát már feldúlta a lepra, de még ácsoknak és kőműveseknek dirigált, mint mindig is.

A halálfélelem pedig fokozatosan őrült boldogságba ment át. Most teljes joggal mondhatta el, amit korábban is sokszor teljesen magától értetődően, de csak képként fogalmazott meg: „Mi, leprások...”

Damian de Veuster negyvenkilenc évesen, 1889. április 15-én halt meg. Hosszan tartó eljárás után, amelyben nem kevés nehézséget okozott Damian szögletes, nyers személyisége, XVI. Benedek pápa avatta szentté 2009-ben.

Christian Feldmann

Forrás: Kirche In, 2014/6

MÉGIS

Az emberek esztelenek, következetlenek
és magukba fordulnak,
MÉGIS SZERESD ŐKET!

Ha jót teszel, megvádolnak, hogy önzés
és hátsó gondolat vezérli cselekedeteidet,
MÉGIS TÉGY JÓT!

Ha sikeres vagy, hamis barátokat
és igazi ellenségeket szerzel,
MÉGIS ÉRJ CÉLT!

A jó, amit teszel,
holnap már feledésbe megy,
MÉGIS TEDD A JÓT!

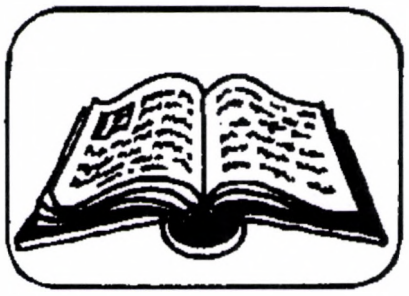
A becsületesség és őszinteség
sebezhetővé tesz,
MÉGIS LÉGY BECSÜLETES ÉS NYÍLT!

Amit évek alatt felépítesz,
egy nap alatt lerombolhatják,
MÉGIS ÉPÍTS!

Az embereknek szükségük van a segítségedre,
de ha segítesz, támadás érhet,
MÉGIS SEGÍTS!

A legjobbat add a világnak, amid csak van,
s ha verést kapsz cserébe,
MÉGIS A LEGJOBBAT ADD A VILÁGNAK,
AMID CSAK VAN!

Felirat az egyik kalkuttai,
a Szeretet Misszionáriusai által fenntartott
gyermekotthon falán.

BIBLIA

Az áprilisi elmélkedéseket a soproni „CS” közösség tagjai írták (sorrendben: Schaul Árpád, Bidló András, Szabó András, Horváth-Szováti György, Németh László.), a májusiakat Horváth József (Tata).

Április 2. – Nagyböjt 5. vasárnapja – Jn 11,1-45 – Van jóságos Atyánk!

Ahhoz, hogy szó szerint vegyem a Lázár feltámasztásáról szóló tudósítást, sajnos már eléggé „fertőzött” a gondolkodásom, viszont a teológiai tudásom nem olyan alapos, hogy a fenntartásaimat, kérdőjeleimet meg tudnám magyarázni… Ezért csak szimbolikus módon tudom értelmezni a mai evangéliumi szakaszt.

Mindenképpen ellentétekről van szó: élet-halál, fény-sötétség, mozdulatlanság-mozdulat… Mivel Jézus egy másik helyen azt mondja, hogy *„Ne féljetek azoktól, akik megölik a testet, de a lelket meg nem ölhetik. Inkább attól féljetek, aki a lelket is, meg a testet is el tudja pusztítani…”* (Mt 10,28) – számomra ez a történet a lélek haláláról, sötétségéről, mozdulatlanságáról szól.

Talán Te is átélted már, hogy úgy érezted, beteg a lelked. Talán megfogalmazni sem tudtad, hogy mi a baj, csak érezted, hogy valami nincs rendben. Fogytán a lelkesedés, nehezebb a gondolkodás, fásultan szólnak az imák, szürkének és fakónak tűnik a világ… Persze ha elég erősek vagyunk, netán van mellettünk egy társ vagy néhány jó barát, akkor talán meg tudunk küzdeni a problémával, de előfordulhat, hogy összecsapnak felettünk a hullámok. Elborít a sötétség, a tehetetlenség…

Miben bízhatok ilyenkor?

Lázár története alapján három dologban biztosan:

Jó Atyám tudja, hogy mi van velem, tudja, hogy hová jutottam, tudja, hogy miért, hiszen egy pillanatra sem téveszt szem elől…

Biztosan a segítségemre siet, hiszen a végtelen szeretet nem tehet mást, mint megindul segíteni, ha tudja, hogy szükség van rá…

Ő az, aki tudja, hogyan lehet meggyógyítani, feltámasztani a lelkemet, hogyan lehet eloszlatni a sötétséget…

Viszont tudnunk kell, hogy nekünk aktívan részt kell vennünk ebben a folyamatban! Ahogy Jézus nem rángatta ki Lázárt a sírból, ugyanúgy minket sem rángat ki akaratunk ellenére a saját vermünkből. Ő hív, nyújtja a kezét, de nekem kell megragadnom, nekem kell a lépéseket megtennem!

Számomra a mai evangéliumi szakasz örömhíre ez: Van jóságos Atyám, aki annyira szeret, hogy mindig a nyomomban van, nélküle nem történhet velem semmi, és mindent megtesz értem! Legyen nyitott a fülünk, a szívünk, hogy meghalljuk, megérezzük az ő körülölelő jelenlétét! Akkor is – sőt akkor különösen –, amikor úgy tűnik, hogy körülvesz a sötétség…

Április 9. – Virágvasárnap – Mt 26,14–27,66 – Hűség a szenvedésben is

Jézus életének legnehezebb napja közeleg. Összegyűjti majd tanítványait, hogy a Biblia talán legtöbbet idézett vacsoráján elbúcsúzzon tőlük. Tudja, hogy most már nekik kell továbbvinniük a tanítást, amit talán még nem is értenek igazán. Amit ember megtehetett, azt ő megtette. Az elmúlt években együtt éltek, példabeszédeket mondott nekik, talán valami megmaradt az emlékezetükben a cselekedeteiből és a tanításából, pár nap múlva majd jobban megértik, hogy mit akart mondani. Tudja, hogy még nincsenek készen a feladatra, félelmében még a legkedvesebb tanítvány is meg fogja tagadni őt. Sokan – még tanítványai közül is – nem értették a tanítás lényegét. Sőt van, aki pénzsóvárságból képes elárulni őt.

A búcsú után tudja, hogy ettől kezdve egyedül kell mindent végigcsinálnia. Hiába kéri kedvenc tanítványait, hogy imádkozzanak vele, egyedül marad. Emberként irtózatos nagy teher van rajta, még elmenekülhetne, még megtagadhatná a tanítását, de akkor hiába jött le a földre. „Legyen meg a Te akaratod!”, imádkozza, és ezzel túllép emberi mivoltán. Tudja, fel kell áldoznia magát, hiszen csak ezzel tudja megváltani a világot. Ő meg tudta hozni a legnagyobb áldozatot, kérdés, hogy mi mekkora áldozatot tudunk hozni mindennapjainkban.

Jézus magányos szenvedésében is tiszta ember tud maradni, nem bántja az őt támadókat, és megbocsát az ellene vétkezőknek. Az utat egyedül járja végig, és embertársai iránti szeretetét a legnehezebb helyzetben is megőrzi, az őt bántókkal szemben is. Tudunk mi is szeretni?

Április 16. – Húsvétvasárnap – Jn 20,1-9 – Semminek sincs vége

Pedig ez a nap csendet ígért. Megnyugvást nem, az még arrább van, de nehéz, szomorú csendet igen. És már ez is valami az elmúlt napok zaklatottsága után. Az apostolok, a barátok kimerülten virrasztanak. Megpróbálják újra és újra végigpörgetni az eseményeket. Ki, mikor, mit hibázott el? Ennek tisztázása elengedhetetlenül fontos a férfi lelkének. E nélkül remény sincs a megnyugvásra. De nem értik, mi történt. Néhányan csalódottak, mások dühösek. Az együtt eltöltött évekre gondolnak, és talán arra, hogy mennyivel hasznosabban is eltölthették volna ezt az időt, amit elvontak a családjuktól, a vállalkozásuktól.

Magdolna sem alszik. Ő sem ért semmit, de a szívével mégis megérez valamit. Nem süllyed apátiába, hanem amint lehet, elindul a sírhoz. Még sötét van. A lábai elé kell, hogy nézzen, ezért sincs esélye a távolba látásra. De neki az amúgy sem volt szokása, az a férfiak dolga: a jövő kifürkészése, stratégiák és koncepciók építgetése. Neki megmaradt a pillanat boldogsága. És ebből volt bőven az elmúlt években. Ezért nem gondolta egy percig sem, hogy elfecsérelte volna az idejét. Éppen emiatt ő az, aki elsőként megy a sírhoz, és aki látja, hogy a követ elhengerítették.

Ettől kezdve szaporábbak a pulzusok. Ettől fogva mindenki futva közlekedik: Magdolna az apostolokhoz, Péter és az a másik tanítvány a sírhoz. Az utóbbiak egyenesen versenyt futnak. Attól a másiktól, Zebedeus fiától, aki előbb ér a sírhoz, ugye, amúgy sem állt távol egy kis egészséges versengés… De azért a célnál bevárja a lassúbbat, ahogy kell, ahogy tanulta. Különben is, Péter a főnök. Ő az, akinek a helyén van a szíve. Ami a szívén, az a száján. Ő kimondja, amit a többiek csak gondolni mernek, vagy még gondolni sem.

Péter nem tétovázik, azonnal bemegy a sírba, majd bemegy a szeretett tanítvány is. De most nem beszélnek, Péter sem szól. Csak néznek, a sírra, egymásra, aztán ismét a sírra. A gyolcsra és a kendőre, amit gondosan összehajtogatva találtak.

Néznek, és látnak. Az összehajtogatott kendőnek pedig különleges jelentőséget tulajdonítanak. Sokfélét jelenthetne, de nekik csak *azt* jelentheti. Rablók széthajigálták volna, vagy magukkal vitték volna az értékes szövetet. De Isten világában rend van, ahol a kendőket gondosan összehajtogatják. És ez annyit tesz, hogy mégsem porlanak szét az együtt eltöltött évek, és az idő sem fut a semmibe. Az életadó víz tovább szalad, ha új mederben is. Semminek nincs vége. Láttak, és hittek.

Április 23. – Húsvét 2. vasárnapja – Jn 20,19-31 – Hit és hűség

A felébredt Jézus és a tanítványok először találkozását írja le János evangéliuma. Hogy ez pontosan mikor történt, kérdéses lehet. Ha elfogadjuk Jánost, nem okoz gondot a húsvétvasárnap esti időpont, egyébként pár hetes dátum hihetőbb lenne – ennyi idő alatt már felépülhet egy tetszhalálig meggyötört test is. Ezt kétezer év távlatából már nem fogjuk tudni eldönteni. S ha a tenyeres-talpas tanítványok az akkori kor paradigmái alapján nem ismerhették is a tetszhalál állapotát, mi már tudjuk, hogy létezik ez a jelenség.

Tamás, legkedvesebb apostolom, a ráció talaján mozogva kételkedik. Neki bizonyíték kell, nem ígéret. Hogy miben, kiben hisz majd, ha Jézus akkor is megjelenik tanítványai körében, mikor ő is ott van velük? Ezt csak ő tudja. Én Uram, én Istenem… Éppúgy lehet egy örömteli vagy csodálkozó szófordulat a hitetlenkedő, majd megbizonyosodó tanítványtól, mint ahogy mi is használjuk, ha hirtelen nem várt személlyel találkozunk.

De hogyan lehet értelmezni a Jézus ajkára adott, *„boldogok, akik nem látnak és hisznek”* állítást? Azt hiszem, ez az állítás minden olyan Jézust követő, késői tanítványra vonatkozik, akinek a valódi Jézus-követése, tanításának életre váltása örömöt és boldogságot jelent. Az örömteli hit nem más, mint annak a hűségnek a kifejeződése, hogy Isten Országának megvalósítása Jézus példája nyomán minden nap lehetőség számunkra.

Ha csak azért kéne hinnünk (Istenben), mert Jézus csodákat művelt, halottakat támasztott fel, majd maga is feltámadott a halálból, akkor nagyon sajnálnám a testvéremet, hogy ennyire félrement tanítása a szeretetről, irgalmasságról. Jézus enélkül is Isten fia, ugyanúgy, ahogy én, és még 7,3 milliárd embertársunk.

Legyen elég enélkül is: Cselekedni, ahogy szeretnénk, hogy velünk cselekedjenek. Szeretni, azaz jót akarni embertársainknak, magunknak – az egész teremtésnek. Nem egyszerű, de egyszer valaki a halált is vállalva kitartott emellett.

Április 30. – Húsvét 3. vasárnapja – Lk 24,13-35 – Találkozás Jézussal

Jézusba vetett hitünket, ahogy az apostolokét is, leginkább a bizonyosságok erősítenék…

Vannak egyáltalán dolgok körülöttem, amelyekben nem ismerhetem fel őt? Vannak olyan emberek körülöttem, akiknek tekintetéből nem ő figyel rám, és nem bizonyosodhatom meg a jelenlétéről?

Ezeket a dolgokat és embereket csak akkor nem vehetem észre, ha vak vagyok; de még akkor sem, hiszen a vakok számára is érzékelhető Jézus és vele együtt az örömhír jelenléte, csak kinek a szemét, kinek a fülét kell kinyitnia ahhoz, hogy találkozhasson mindezekkel a legegyszerűbb helyzetekben.

Rohanó világunkban elmenni egy hívogató templomajtó előtt, ahol a csendben vagy éppen egy gyertya fényében fedezhetném fel magamnak – egyenlő a vaksággal.

Barátaimra nem figyelni, őket nem meghallgatni, hanem saját „piti” gondjaimmal elárasztani – szelektív hallás, de inkább a süketség, így szintén esélyem sincs a Jézussal való találkozásra.

Családomban, munkahelyemen, az iskolában, közösségben..., és sorolhatnám a tereket, hogy mennyi helyen és élethelyzetben van lehetőségem a vele való találkozásra. Akarom-e ezt a találkozást? Kényszerítem én is, mint az emmausziak, hogy bejöjjön hozzám, az én házamba és életembe is, és hogy velem is maradjon? Jézus nem megy oda, ahol őt nem óhajtják igazán, ahol nem akarják határozottan és komolyan, ahol nem kérik, ahol nem fogadják úgy, mint várva-várt vendéget.

Az a meggyőződés, hogy Jézus valóban feltámadt, hogy él: az emberi történelemben és azon belül minden egyes embernek a legcsodálatosabb és legnagyobb átalakító hatású ténye és egyben lehetősége. Íme, ezek az emmauszi tanítványok is, akik az előbb még olyan reményvesztetten, csalódottan bandukoltak, most szinte megifjodva, újjászületve futnak vissza Jeruzsálembe a nagy örömhírrel. Nem számít, hogy fáradtak, hisz új erőre kaptak! De milyen más lélekkel, erővel, kedvvel, milyen más céllal, milyen más hírrel és bizonyossággal! Ugyanazon az úton, de más szívvel járni! Ugyanabban a családban, egyazon munkahelyen, ugyanazon emberek között, ugyanazok között a kísértések és örömök között, de mégis egészen másként… Hittel és bizonyossággal!

Május 7. – Húsvét 4. vasárnapja – Jn 10,1-10 – „Azért jöttem, hogy életük legyen legyen”

Régen úgy hívták e napot, hogy Jó Pásztor vasárnapja. Ma „hivatások vasárnapja”. Régen egyértelmű volt, hogy imádkoztunk papi hivatásokért, jó papokért. Mára mintha túlléptünk volna ezen: a hivatásokat ünnepeljük.

A tavalyi évben a pápa azzal kezdte buzdító levelét, hogy a keresztény hivatás minden megkeresztelt ember közös küldetése. Tehát a saját területünkön mindnyájan a keresztény hit tanúi vagyunk. Azután a papi hivatás méltóságáról, a papi szolgálat szükségességéről szólt.

Mint minden közösségben, az Egyházban is szükség van sajátos szolgálatokra, és a vezetők különös szereppel bírnak Isten népében. Ugyanakkor tisztában vagyunk azzal, hogy mit sem ér a pásztor nyáj nélkül. Mennyit ér, ha a pap a templomban hirdeti az igét, de nincs mellette-mögötte a közösség, amely megtartja őt, és amelyet ő vezet, táplál?!

A mai evangélium Jézusról, a jó pásztorról szóló példázat.

Az ókori keleten ismert szereplők voltak a juhpásztorok. Szüntelenül úton voltak, jó legelőt keresve. Életük figyeléssel telt, bátrak voltak, ha védeni kellett a juhokat. És különös szeretet töltötte el őket a nyáj iránt, név szerint ismerték juhaikat. Ősidőktől kedvelt kép volt Jézusról, hogy ő a jó pásztor!

Ha elolvassuk az evangéliumban a jó pásztorról szóló részt, kiderül, hogy nem is olyan idillikus ez a szakasz. Jézust megkövezéssel fenyegették ellenségei. A példabeszédben nekik szól Jézus – a nép vezetőit, az írástudódat és farizeusokat minősíti. Ők a tolvajok, rablók.

Jézus azt is mondja magáról, hogy „én vagyok az ajtó”! A kép megértéséhez tudnunk kell, hogy a nyájat az est közeledtével karámba terelték, amelynek egyetlen nyílása volt. Ide feküdt le a pásztor. Csak rajta keresztül lehetett ki- és bemenni. Ő volt a karám „élő ajtaja”. A jó pásztor védi, óvja, táplálja, tereli nyáját. Nem kihasználja…

Hivatások vasárnapján ne a papunk lelkiismeretét vizsgáljuk, ne azon töprengjünk, hogy milyen papot szeretnénk, milyen papra lenne szükségünk, hanem vizsgáljuk a magunk életét! Ha úgy éljük meg keresztény hivatásunkat, hogy öröm

számunkra Jézushoz tartozni, akkor a bennünket körülvevő közönyre, önzésre a szeretet dinamikus erejével reagálunk. Ha lesznek élő, életerős közösségek, akkor biztosan lesznek –„kitermelődnek” – jó vezetők, papok is!

Május 14. – Húsvét 5. vasárnapja – Jn 14,1-12 – „...legalább a tetteimért higgyetek”

Érthető a nyugtalanság a tanítványokban. Most hangzott el, hogy „egy közületek elárul”, és hogy Péter meg fogja tagadni. Különben is kevés ideig lesz velük Jézus. A sok szép remény összeomlani látszik. Mindent elhagytak, és most vége?!

Jézus úgy oldja fel aggodalmukat, hogy éppen rogyadozó hitüket próbálja erősíteni. Csak az segít, ha még jobban bíznak, a reménytelenség ellenére.

Tulajdonképpen minden hívő embernek ezt kell megtanulnia: igazán hinni azt, amit hiszünk!

Nem kell nyugtalankodni, ha valaki elhagyatottan áll a világban, és kísértések, megpróbáltatások közepette nem érzi Isten közelségét. „Segítsd hitetlenségemet!” A kevéske hitet tudatosítani, megerősíteni – ez segíti a továbbhaladást.

A tanítványok további bizonytalansága, hogy nem ismerik azt a sorsot, amely a Mesterükre vár. Sem az utat, amely elvezeti Jézust az eléje szabott célhoz.

Hová megy? Hová megyünk majd, ha ebből az életből ki kell lépni? Van-e valami elgondolásunk, hogy mi történik velünk, ha meghalunk? Nem az a kérdés, hogy mit vallunk erről, hanem az, hogy a szívünk legmélyén mit hiszünk róla? Azt, hogy a halál egy nagy pont az élet végén? Vagy egy kétségbeesett kérdőjel? Hányszor halljuk: „Istent hiszem, de hogy van túlvilág...”

A sokszor nyugtalanító kérdésre Jézus választ ad: Van tovább. Az Atya hazavár.

Elbizonytalanít bennünket a „láthatatlan” Isten. A megközelíthetetlen. Az emberek felett való Úr. Jézus megtanította, hogy Istenről másként is lehet gondolkodni: úgy is, hogy Ő „itt lenn is van”. Benne élünk, mozgunk, és Ő mibennünk. Jézusban feltárulkozott, „láthatóvá lett”. A szavak mellett a tettek tanúskodnak Arról, akinek küldötteként a földön élt.

Engem mi nyugtalanít? Erősítenem kell a hitemet? Tetteim miről tanúskodnak?

Május 21. – Húsvét 6. vasárnapja – Jn 14,15-21 – Az Igazság Lelkét kapjátok

Furcsa világban élünk. Nem könnyű eligazodni. Elterjedt a „politikai korrektség”. Vezérlő elv lett, sajnos nemcsak a politikában, hanem a mindennapi életben is. Mit jelent valójában? Tégy úgy, mintha mindent másként látnál, mint amilyen valójában, tagadd a valóságot, hazudj!

Ez az a mentalitás, amely nem néz a dolgok mélyére, nem gondolja végig a történéseket... Mondja, amit várnak tőle. A kommunikációban szinte természetes, de uralja a gazdaságot, és lassan átjárja mindennapjainkat is. Aki másként értelmezi a valóságot, aki másként gondolkodik, másként beszél, annak tartania kell attól, hogy kirekesztik. Alkalmazkodni kell, mert különben hátrányok érik a sorból kilógót.

A globalizált világállam eszménye nem egyeztethető össze a hagyományaira építő, ember léptékű világlátással. A nemzet, a család, a vallás túlhaladott fogalmak lettek. A manipulatív, irányított beszéd igyekszik elsöpörni a lokális gondolkodást.

Furcsa világban élünk! Nem könnyű eligazodni. E világ hatalmasságainak erős törekvése elfedni a helyes utat.

Jézus megígérte övéinek az Igazság Lelkét, amely elvezeti őket a teljes igazságra. A Lélek örökre velük, bennük lesz. A Lélek által lesz Jézus a tanítványokkal, ott, ahol ketten-hárman együtt lesznek az ő nevében. Ez segíti világos látásukat. A Lélek ereje hatja át övéit, amikor evilágban ténykednek: bizonyságot tesznek, küzdenek.

A Lélek által Isten állandóan az igazságot akarja közölni velünk. Ezzel szemben a világ valóságos maffiának bizonyul az igazság eltemetésében.

A Lélek eszünkbe juttatja, feleleveníti azt, amit Jézus tanított. Új tanításokat is kinyilvánít, segít választ találni az újabb problémák megoldására. A teljesség felé vezet. Az igazság mindenkor éppen elérhető teljességét, az akkor birtokolható szintézist segíti megteremteni.

Van tehát eligazodási lehetőségünk! Csak ráfigyelés kell!

Hogyan próbálok eligazodni a világban? Figyelek a bennem élő Lélekre? Baráti közösség segít megmaradni az igaz úton?

Május 28. – Mennybemenetel – Mt 28,16-20 – „Tegyek tanítványommá minden népet”

Jézus azzal kezdte működését, hogy bejárta Galileát, körbejárta Izrael helységeit, hirdette az örömhírt, és kezdte nyájba gyűjteni a szétszéledt juhokat. Övéit, a követőit ugyanilyennek akarta. Olvashatjuk a Szentírásban, hogyan küldte övéit tanítani, az örömhírt hirdetni. Először csak

honfitársaihoz, most azonban azzal a feladattal bízza meg őket, hogy tegyenek tanítvánnyá minden népet. Nem azt mondta, hogy építsenek templomot, iskolát, és várják, hogy jöjjenek az emberek. Azt mondta, hogy menjenek utánuk, és gyűjtsék egybe őket.

Jézus küldött volt. Mi, tanítványai is küldöttek vagyunk. Amikor arról kezdünk gondolkodni, hogy mire is küld bennünket, akkor ilyen válaszokat kapunk: tanítani, örömhírt hirdetni, tanúbizonyságot tenni, nyájba (közösségbe) gyűjteni.

Nem tudjuk, mennyi tanítvány volt jelen a missziós parancs kiadásakor. De nyugodtan feltételezhetjük, hogy nemcsak a maradék tizenegy apostol. Tehát mindazok, akik Jézushoz tartoznak, ezt a feladatot kapták!

Azt tapasztaljuk, hogy ürülnek a templomaink, hogy egyre kevesebben vallják magukat hívőnek. Elgondolkodtató, hogy tán azért is, mert a hirdetést a szószéknél, az oltárnál állóra bíztuk rá. Elszabotáltuk a tanúságtételt!

Igen ám, de ki képes hirdetni, tanúságot tenni?

Az ember csak arról tud kitartóan és meggyőzően beszélni, amivel tele van a szíve. Minél jobban ismeri valaki a hitét, minél mélyebb a meggyőződése, annál jobban fog lelkesedni érte, és annál jobban lesz képes beszélni róla.

Megdöbbentő a hitbeli ismerethiány! Nem kell csodálkozni a továbbadási hiányosságokon. A megoldás a folyamatos tanulás, ismeretszerzés (e világ is ezt várja fiaitól!), a tudatátalakítás, majd az életátformálás.

Amikor megértem, hogy jó nekem Jézus útján járni, érzelmileg átmelegszik a szívem. Amikor kipróbálom, és öröm érzése tölt el, akkor fog a belső indítás megszületni... Ráhangolódás, feltöltődés, küldetésteljesítés – átjárják ezek a mindennapjaimat?

Az élet a tét!

CSAK EGÉSZEN RÖVIDEN. Csak egy szóra! Mi a baj? Hát mi lenne? Túl gyorsak vagyunk. Túl gyorsak az élethez. Noha ez a diagnózis már évek óta megvan, mégsem válunk lassabbakká. Mintha megpróbálnánk egyre gyorsabban rohanni, hogy elmeneküljünk saját gyorsaságunk elől.

Pedig oly sok segédeszközt fejlesztettünk ki, hogy gyorsabban, praktikusabban, kényelmesebben birkózhassunk meg a munkával, az utakkal, a kommunikációval. Kitalálták az elektronikus levelet, hogy időt takarítsunk meg, és gyorsabbá váljék a levélváltás. Kitalálták az autót, hogy gyorsabban jussunk el A-ból B-be. Feltalálták a mobiltelefont, hogy ne kelljen a kapu előtt várakozni valakire. Hát persze: hogy időt takarítsunk meg. Akkor miért van egyre kevesebbünk belőle?

Talán csak nagy félreértés az egész. Gondolkodási hiba. Gyorsan megírhatunk egy e-mailt, viszont most ostoba módon tízszer annyi e-mailt írunk, amennyi hagyományos levelet írtunk volna egykor. És el is kell olvasnunk minden befutó e-mailt. Még ma. Rögtön! Elutasítani lehetetlen.

Az egész talán csak egy nagy félreértés. Kiharcoltuk a modern szabadságot, hogy valóban magunk alakíthassuk az életünket, hogy azzá válhassunk, ami lenni akarunk, megházasodhassunk, szinglik lehessünk, élettársak lehessünk gyerekekkel vagy gyerekek nélkül. Csakhogy ez a szabadság olyan sok lehetőséget engedélyez számunkra, hogy sietnünk kell annak érdekében, hogy legalább néhányat kipróbálhassunk. Ennek következtében nő a kapcsolatok és a munkahelyváltások gyakorisága, éppúgy, mint a hobbik és a nyaralások, a számítógépek és a laptopok, az okostelefonok és a Facebook-ismeretségek száma. A végén aztán már egyáltalán nem érezzük magunkat olyan szabadnak.

Minden csak félreértés: Tanácsadók tucatjai sugallják nekünk, hogy ez az egész nyomorúság csak időmenedzselés, tervezés, rend kérdése, és könyveik elolvasása után már sikerülne jobban megszerveznünk az időnket. Igyekeznünk kell, hogy elmeneküljünk a tanácsadók áradata és az általuk létrehozott elvárásnyomás elől, ami persze valamilyen elemzési hibán nyugszik. Mivel a felgyorsított jelen egyáltalán nincs hatalmunkban. „Minden” gyorsabbá válik. Nem csupán te meg én. Strukturális problémával állunk szemben.

Mi volt a 20. században a gyorsaság, a jólét, a hatalom jelképe? Az autó. Minél nagyobb, annál jobb. Minél gyorsabb, annál fontosabb. Csak egyet nem tett az autó: nem ajándékozott nekünk időt. Ellenkezőleg. Ismét egy félreértés? Amikor föltették ezt a kérdést a gyalogoszónák egyik feltalálójának, a bécsi *Hermann Knoflacher*nek, aki évtizedeken át kutatta ezt a témát, azt felelte: Nagyon nagy félreértés! Bár az autót azért találták fel, hogy gyorsabbak legyünk, de csak űzöttebbek lettünk, és annyira tönkretettük a környezetünket, hogy el kell menekülnünk belőle.

NEM KÉRDÉS: az autó radikálisan megváltoztatta az életünket – de ahelyett, hogy az életet szolgálná, akadályozza az életünket. Mert már nem emberek vagyunk, hanem „az autó rabszolgái”, mondja Hermann Knoflacher. Elkapott minket egy betegség, amelyet autóvírusnak hívnak. Az autó képessé tesz minket arra, hogy minimális energiaráfordítással, óriási sebességgel jussunk el egyik helyről a másikra. Ott ragad meg minket, ahol mintegy még automatikusan, fontolgatás nélkül működünk, a test energia-háztartásának síkján. És arra támaszkodva megváltoztatta egész szervezetünket. „Hirtelen más értékrendet kaptunk”, mondja Hermann Knoflacher. „Már nem az emberek számára építjük a világot, hanem az autó számára, abból a *belső* szükségletből fakadóan, hogy optimálisan kiszolgáljuk a technikai közlekedési rendszereket! Tönkretesszük azt a világot, amely korábban a gyerekeké volt, és járműveket parkoltatunk ott. Elárasztjuk kipufogógázokkal és zajjal a környezetünket, és megbetegítjük magunkat, mivel az autó sokkal közelebb van hozzánk, mivel bennünk magunkban hat, mint egy vírus a sejtben.”

Csúnya diagnózist tár itt elénk a *Bécsi Műszaki Egyetem* nyugalmazott közlekedéstervezési és közlekedéstechnikai professzora. Az autóval még mindig legalább ugyanolyan sok időt fordítunk arra, amit tennünk kell – bevásárlásra, munkára, barátok meglátogatására, kikapcsolódásra. Bár gyorsabbak vagyunk, de messzebbre megyünk! Mivel már csak az autó szemszögéből gondolkodunk, az elkerülőutak mellé építjük a szupermarketeket (milyen praktikus!), lakóépületeinket pedig messze távol a munkahelyünktől (milyen egyedi!). És mivel a sok nagy úttal egész városnegyedeket tettünk tönkre, és lebetonoztuk az elővárosokat, ismét újabb utakra van szükségünk, amelyek kivezetnek minket a természetbe, hogy lássunk egy kis szépséget is, amit rögtön az ajtónk előtt láthatnánk, ha gyalogosok lennénk. Mivel azonban már nem vagyunk azok, hanem „az autó rabszolgái” vagyunk, akik nem a gyerekhez, a családhoz, a barátokhoz, hanem az autóhoz igazodva szervezik meg az életüket, még észre sem vesszük az egésznek az abszurditását. Megépítjük az elkerülőutak elkerülőútjait az elembertelenedett településmagvak körül, zajvédő falak között élünk – és azt gondoljuk, hogy ennek bizony így kell lennie.

A gyorsaság vírusa a markában tart minket az autós mozgékonyság segítségével. Különben a számítógép hasonló strukturális eszközzé vált, fűzi még hozzá Hermann Knoflacher. „Az emberek sokkal több időt töltenek el a technikával, mint más emberekkel vagy a természettel folytatott párbeszéddel. Ez az elembertelenedés és a természettől elidegenedés egyik fajtája, az életvesztés egyik változata.” Magyarán: már nem jutunk hozzá ahhoz, hogy a magunk életét éljük, mivel a gépekhez igazítottuk az életünket.

VILÁGUNK mindig a lelkünk tükre is, és a lélek a világunkat tükrözi. Mi lenne, ha belsőleg ugyanolyan elemeinkre hullottak, töredezettek, lebetonozottak, természetünket vesztettek lennénk, amilyenek az élettereink? Mert egy biztos: Gyakran nem vagyunk egészen jelen ott, ahol éppen vagyunk; lelkileg-szellemileg sokszor másutt járunk, összekötve a messzeséggel a mobiltelefon, a táblagép, az internet által. Túlságosan gyorsan vagyunk úton ahhoz, hogy élhetnénk is. Tíz évvel ezelőttig sokat beszéltek a gyorsításról, de mindez már történelem, mondja *Karlheinz Geißler* időkutató. Az a hiba, amely egész gondolkodásunk alapjául szolgál, egy hamis egyenlet: Az idő pénz. És ha gyorsabban dolgozunk, az több pénzt hoz. Csakhogy: az információáramoltatásban eljutottunk a fénysebességhez, tehát nem lehet tovább gyorsítani, és az időt pénzre váltani. Akkor hát sűríteni kell. „Kevesebb szünetet tartunk”, mondja Karlheinz Geißler, „kevesebbet várakozunk, kevésbé lassúak vagyunk, s ha lassúak vagyunk, megpróbálunk a lassúság idején a lehető leggyorsabbak lenni – és például telefonálni kezdünk a torlódásban. Szorosan kitöltjük a hétköznapi idő hézagait, hogy újból és újból pénzzé számoljuk át.” Minden új készülékünk ún. multifunkcionális eszköz. Ezek nem ismernek szünetet. Egy mobiltelefon, amelyen épp nem hív föl senki, egyenesen felszólít arra, hogy fényképezzünk vagy SMS-t írjunk. „Mindig van mit tenni”, mondja a gazdaságpedagógia nyugalmazott professzora és a *Német Időpolitikai Társaság* társalapítója, „és ez hozza létre az időnyomást ebben a társadalomban”.

Minél gyorsabbakká válunk, annál értékesebbé válik az idő. Nagy társadalmi kísérletet hajtunk végre, mondja Karlheinz Geißler. Nevezetesen: Mennyit bír ki az ember? Mennyi egyidejű, szünet nélküli életet az idő-, és ezzel a nyereségmaximálás szolgálatában? Azok számára, akik korán kiszállnak a kísérletből, gyanútlanul csengő diagnózisunk van: Kiégés. Ez nem hangzik úgy, mint amit ténylegesen jelent: szorongásos zavart, depressziót. Aki kiégett, az agyondolgozta magát, ahogy illik, a maradék pedig futhat tovább, még gyorsabban. „Ebben az a rossz, hogy nem is megy másképp, mert 'az idő pénz'-rendszer, a kapitalista rendszer mellett döntöttünk”, mondja Karlheinz Geißler. És a kapitalizmus nem ismeri azt, hogy „elég”. Ahogyan a pénz sem ismeri azt, hogy elég. És ha az időt átszámoljuk pénzre, akkor az időnk sem ismeri azt, hogy elég. „Nincs már olyan hely, ahol ezt mondanánk: elég”, mondja irgalmatlanul az időkutató, és hozzáteszi: „Csak az ember ismeri azt, hogy elég, és ez időnyomás alá helyezi – meghal.”

ERRE A TÉTELRE van elég példa. Jelenleg a politika erőteljes időnyomás alatt áll, mivel a pénzgazdaság sokkal nagyobb tempót diktál. A pénzgazdaság ugyanis fénysebességgel dolgozik, egy pénzügyi bizottság viszont emberi belátás szerint. Az ember nem illik ahhoz a világhoz, amelyet teremtett magának. Az ember nem illik ahhoz a segédeszközhöz, amely ütemezi az életünket, vagyis az órához. Szüksége van rá, hogy az ipar és az információk korszakában kompatibilis legyen a gépekkel, és közös időmértéke legyen a világméretű hálózatokban. Ez világos. De az ember tulajdonképpen más időkben él, nem egzakt, nem pörög szüntelenül. Szüksége van alvásra, felüdülési szünetekre; „tudnia kell kikapcsolni”. Ezért ismételten konfliktusok támadnak a gazdaság között, amely szünet nélküli embereket akar, és a társadalom között, amelynek biztosítani kell a szüneteket és a ritmust az ember számára. De ez a konfliktusanyag már elavult, hiszen az ipari korszak a múlté, és az ún. információs korszakban élünk. És ebben nemcsak a gépek készek arra, hogy éjjel-nappal működjenek, hanem a virtuális világok is éjjel-nappal készen állnak – mérhetetlen vonzerejű világok, olyan világok, amelyek a megszólalásig hasonlítanak a valóságos világra, de nem ismernek nappalt és éjszakát. Aki az interneten él, annak számára mindig világos van. És ott mindig még „gyorsan el lehet intézni valamit”...

Többé nem szabadulunk ki ördögi köreinkből. „Minden” gyorsabbá válik. Nem csupán én és te. Miénk-e még a mi időnk? Ez a kérdés. Egyénként nincs lehetőségem arra, hogy lassítsam a munkát, lassítlassítsam a társadalmat. Ahogyan a modernitás előtti ember ki volt szolgáltatva a természet idejének, úgy vagyunk mi kiszolgáltatva a mi gyors, ipari és virtuális irányítottságú időnknek. Ehhez csak alkalmazkodhatunk. Meg kell tanulnunk vele élni.

Hogyan lehetséges ez? Akik ezzel foglalkoznak, egybehangzóan azt mondják: Vissza kell szereznünk az ellenőrzést az időnk fölött. Ha az autó olyan vírus, amely megszállja gondolkodásunkat és érzelmeinket, akkor ki kell szállnunk. Autó nélküli zónákat kell meghatározni. Gyalog kell járni, amikor csak lehet. Virágot kell ültetni az utcákra. Ha a virtuális világ a maga egyidejűsítési mechanizmusaival elveszi az életerőnket attól, hogy valódi tapasztalatokra tehessünk szert itt és most, akkor ki kell kapcsolnunk. Vasárnap nem szabad bekapcsolni a számítógépet. És az e-mailjeinket sem szabad megnéznünk a mobilunkon, vacsora után.

A jelen varázsszava, amely gyógyulást hozhat, joggal hangzik így: „éberség, figyelmesség”. Időközben megszaporodtak azok a hangok, amelyek azt mondják: A kapitalista Nyugatnak, amely a maga „az idő pénz”-számításával, a gyorsítással és a sűrítéssel megfontolatlanságba vitt minket, a Kelet éberséghez vezető stratégiáira van szüksége. Mert aki éberen, figyelmesen él, az ismét ember-társsá válik. És Föld-lakóvá. Immár erről van szó. Minden a tét.

Mathias Morgenroth

Forrás: Publik-Forum Extra, 2013/7

Csak vendégek vagyunk a földön

De úgy is viselkedünk?

Egy régi, szép egyházi énekben áll ez a sor: „Csak vendégek vagyunk a földön...” Vendégekként viselkedünk is ezen a bolygón? Tény: Ma egyetlen napon annyi szenet, gázt és olajat égetünk el, amennyit a természet egymillió nap alatt halmozott fel. Vagyis: egy az egymillióhoz arányban helytelenül viselkedünk, és megsértjük az Istentől kapott vendégjogot. Ezáltal erősen visszaélünk kiváltságainkkal a délen élő szegények terhére és az eljövendő nemzedékek rovására. El fognak átkozni minket, ha így folytatjuk.

Magatartásunk következményei: éghajlatváltozás, fajok kipusztulása, gyakoribb természeti katasztrófák, erősebb sivatagképződés, világméretű vízhiány és egyre nagyobb menekültáradat dél felől. Gyakorlatilag a harmadik világháborút folytatjuk a természet ellen, és így önmagunk ellen, hiszen a természet része vagyunk.

Megmenthetők vagyunk-e még?

Persze. Mindenesetre meg kell tanulnunk, hogy a továbbiakban ne a természet *ellen*, hanem a *természettel* éljünk, dolgozzunk és gazdálkodjunk. Ez a föld elégséges mindenkinek a szükségleteihez, de természetesen nem elég mindenki kapzsiságához. Meg kell tanulnunk, hogy egó-tudatunkat öko-tudattá alakítsuk át. Ennek próbája az energiafordulat lesz. Németországban néhány év alatt elértük, hogy az ökoáram arányát 5%-ról 28%-ra vigyük fel. Ez bizonyíték arra, hogy a fordulat lehetséges, és arra is, hogyan. Ha továbbra is ezen az úton járunk, akkor Németország és Európa kb. 30 éven belül 100%-ban megújuló energiákat használhat. Persze tudjuk: kizárólag az ökologikus technikával nem lehet megmenteni minket. Megmenekülésünk és megtérésünk feltétele az ökológiai etika és ökológiai spiritualitás.

1200 évvel Jézus után, páratlan Naphimnuszával Assisi Szent Ferenc megsejttette velünk, mit jelenthetne az ökológiai spiritualitás: *„Áldott légy, Uram, s minden alkotásod! Legfőképpen urunk-bátyánk, a Nap... Áldjon, Uram, tégedet Szél öcsénk... Áldjon, Uram, tégedet Víz húgunk... Áldjon, Uram, téged Földanya nénénk...”* (Városi István fordítása).

Az összes vallások misztikusainak egységélménye abban áll, hogy *mindenben* felismerik az Istenit. Az indiai Upanisádok ezt így fejezik ki: *„Isten a kövekben alszik, a növényekben illatozik, az állatokban álmodik, és bennünk, emberekben akar felébredni.”*

Nap-, szél-, víz- és földtestvérünk mutatja meg nekünk a szoláris korszakba vezető utat. A természet megajándékoz minket mindennel, amire minden embernek mindenkor szüksége van. Spirituális síkon persze még meg kell tanulnunk megérteni minden élő testvéri és isteni mivoltát. Akkor ennek logikus következménye lesz megmenekülésünk és gyógyulásunk.

Ökológiai napi szemle

➢ Ma ismét egyszer s mindenkorra kiirtottunk 150 növény- és állatfajt. A természetnek 24 000 évre van szüksége egy új faj megalkotásához. De mi, emberek gondoskodtunk arról, hogy a fajok kihalása ma ezerszer gyorsabban menjen végbe, mint ahogy a természet előirányozta. Viszafelé tartó evolúciót játszunk. Még egyetlen előttünk járó nemzedék sem kontárkodott bele annyire Isten dolgába, mint a miénk.

➢ Ma, ahogyan minden nap, újabb 30 000 hektárnyi sivatagot állítottunk elő. A szó legszorosabb értelmében pusztává tesszük bolygónkat. Iskolás koromban a sivatag Afrikát jelentette. Gyerekeink már azt tanulják földrajzórájukon, hogy a sivatagképződés megérkezett Dél-Európába. És ha a sivatagodosodás és az ezzel járó pusztulás folytatódik, akkor valamikor Közép-Európa is a sivatagban fekszik majd.

➢ Ma, ahogyan minden nap, ismét elveszítettünk 86 millió tonna termőföldet – főként a szél- és vízerózió révén –, és egyúttal csaknem negyed millió emberrel többen lettünk. Van-e még elég fantáziánk ahhoz, hogy elképzeljük, hová tart utunk, ha nem sikerül megállítani ezeket a folyamatokat?

➢ Ma, akárcsak minden nap, ismét kibocsátottunk a levegőbe 150 milió tonna üvegházhatású gázt. Ennek fő oka a szén, gáz, olaj és benzin elégetése. Ismétlem: egyetlen napon annyi szenet, gázt és olajat égetünk el, amennyit egymillió nap alatt halmozott fel a természet. Ez azt jelenti: egy az egymillióhoz arányban vétünk a fenntarthatóság túlélési törvénye ellen.

Mit tehetünk?

Az egyetlen sikeres stratégia ez lehet: energiát megtakarítani, az energiát hatékonyabban felhasználni, és növekvő mértékben alkalmazni megújuló energiákat. Az energiafelhasználás a kulcsa minden társadalom jó vagy rossz jövőjének. Egyedül Németországban legalább 20 millió épületet kellene energetikai szempontból felújítani – ez a fűtési energia megfelezését jelentené, és mintegy 300 000 munkahelyet teremtene a vergődő építőiparban.

Világszerte az az autóipar fog robbanásszerűen növekedni, amely gyorsan és megfizethető áron három-, két- és egyliteres fogyasztású kocsikat, valamint elektromos és hidrogénmeghajtású autókat fog piacra dobni, vagyis kisebb autókat fog gyártani. Léteznek olyan napenergiaházak, amelyek a Nap segítségével több energiát állítanak elő, mint amennyit ezekben a házakban elfogyasztanak. Minden háztulajdonos energiatermelő- és energiaeladó lesz. Az ökonómia és az ökológia végül egymáshoz illeszkedik majd. Mert ezek a házak alig drágábbak, mint a hagyományosan épített házak. De a napelemes tetőkkel pénzt lehet majd keresni. A Nap nem küld nekünk számlát. A szél is ingyen van. Ez a legnagyobb gazdasági előnye a jövőbeli ökologikus energiatermelésnek.

Ha azt akarjuk, hogy a klímavédelem és a környezetvédelem legyen a 21. század elejének legfontosabb cselekvési stratégiája, akkor a jövőképes vállalkozások, szakszervezetek, egyházi képviselők, gazdálkodók, mesteremberek, politikusok és magánemberek millióinak egészen új politikai koalíciójára lesz szükség. Csak akkor mondhatunk majd jó lelkiismerettel igent kezdeti kérdésünkre: Igen, még megmenthetők vagyunk.

Az ökologikus Jézus felfedezése

Aki – tekintettel az ökológiai válságra – éber szellemmel és nyitott szívvel olvassa az Újszövetségben Jézus történetét és Jézus történeteit, az föl fogja fedezni az ökologikus Jézust és az ökológia válság legyőzésére alkalmas jézusi öko-etikát. Azért is nevezem Jézust ökologikusnak, mert ő a természet nagy megfigyelője és még nagyobb költője volt. Például a

megvetőről és a szántóföldről, „az élet vizéről” és „a növekedés csodájáról” szóló történeteivel 2000 évvel ezelőtt spirituális ökológiát hozott létre és élt meg. Jézus éppúgy volt ökológus, mint teológus.

Jézus beszél a virágokról és a kenyérről, a kenyérsütésről és az építkezésről, a földről és az angyalokról, a gyümölcsről és a békéről, a születésről és a pénzről, Istenről és a mezei füvekről...

Az ökologikus Jézus szellemében vett vallás nem betűkhöz ragaszkodó hit, és nem hűség a törvényhez, hanem nagyon érzékeny tudata a bennünk lévő Isteninek, és nyitottság a körülöttünk lévő Istenire. A Nap „magától” világít, a szél „magától” fúj, a víz „magától” folyik és „magától” tisztul meg, a fák és a növények „maguktól” növekednek – mondja Jézus. Csak meg kell tanulnunk elfogadni, amit a természet messzemenően ingyen a rendelkezésünkre bocsát.

Ha eddig az volt érvényben, hogy „Vessétek magatok alá a földet!”, akkor most annak kell érvénybe lépnie, hogy „Vessétek alá magatokat a földnek!”. A jézusi üzenet magva az együttérzés minden élővel. Felszólítása, hogy „Legyetek irgalmasok!”, azt jelenti: Érezzetek együtt az élettel – magától értetődően az állatokkal és a növényekkel is. Jézus számára a kultúra a tudatosság elmélyítése és kibővítése minden élő irányában. Belső átalakulásunk nélkül a technikai haladásnak nem lesz sok haszna.

Az ökologikus Jézus megalapozza azt a reményt, hogy világméretű ökologikus gazdasági csoda történik – egyensúlyban a természettel. Ha manapság világpolitikáról és világgazdaságról, világvallásokról és világméretű klímavédelemről beszélünk, akkor az erkölcsnek is globálissá kell válnia. Az ökologikus Jézus szellemében persze nem kell minden környezetvédőnek kereszténynek lennie, de minden kereszténynek környezetvédőnek kell lennie. Az ökologikus Jézus arra hív meg minket, hogy „kvantumugrást” tegyünk „egy új életbe”. Jézus személye nagy látomás, nagy eszme, nagy tűz és nagy munka a 21. század számára – az egész világ átalakítására hív!

Franz Alt

Forrás: Publik-Forum Extra, 2015 május

Franz Alt újságíró és könyvszerző. Naponta ad hírt mintaszerű jövőtervekről itt: www.sonnenseite.com.

Az elszemtelenedett vendég

Széljegyzet egy 2012. évi Drewermann-interjúhoz

Megdöbbentő kérlelhetetlenséggel fogalmazott Eugen Drewermann egy 2012. évi interjúban (www.diepresse.com), amikor egyértelműen leszögezte, hogy az ember nem az evolúció középpontja és csúcsa, hanem csupán egy faj a sok közül, az élet sodrának csupán egy tagja, egy hullám a többi között az óceánban.

A kereszténység olyan etikát hirdet meg, amelynek értelmében az ember a teremtés koronája és értelme, ez pedig lényege szerint az egoizmus sajátos, vallási-ideológiai igazolása. A Genezis 1,28 szövege szerint az ember hatalmat kapott a teremtés, és így az állatvilág fölött is, vagyis megkülönböztetett ellenőrzési jogot mindarra vonatkozóan, ami az emberben az állatihoz bármiképpen rokonságot vagy hasonlóságot mutat.

A darwini evolúciós teória mármár elfogadottá nőtte ki magát, de az ebből következő etikai szemléletmódváltás lemaradt filozófiai és teológiai palettánkról. Ténylegesen semmilyen alapunk nincs ahhoz, hogy az emberi faj előjogokkal rendelkezzen bármely másikkal szemben. Természetesnek vesszük, hogy az emberi élet szent, és minden cselekedet, amely békében vagy háborúban ezzel szemben áll, bűn, és hogy ez alapvetően lelkiismereti kérdés – azt azonban egészen más kérdésnek tartjuk, hogy mi történik a természettel, hány elefánt, hány csimpánz vagy bármely más élőlény megéri-e a holnapot, vagy elpusztul, éppen a mi áldásos uralkodásunk miatt.

Ezzel a darwini gondolatot félrelökve, a teremtést öncélúvá és értelmetlenné változtatjuk, amikor isteni képmás voltára hivatkozva minden etikai racionalitás fölé helyezzük az embert, jóllehet így magát a Teremtőt tesszük nevetség tárgyává, és megtagadjuk őt vagy a józan eszét. Kísértetiesen úgy fest a dolog, hogy keresztény etika címén az ateizmust hirdetjük, amelyben nemcsak a teremtett világ értelmetlen, hanem maga Teremtő is.

Az ember, aki csupán vendég a teremtésben, a történelem folyamán kellő módon elszemtelenedve tudományt, kultúrát és vallást fabrikált, s ezekkel minden módon igazolni akarja létét és jogát, illetve sajátosan egyoldalú felelősségét önmaga iránt, elképesztő agresszivitással kikényszerítve ily módon, hogy a házigazda és házanépe az ő hasznát szolgálja, és ő mindent pénzzé és nyereséggé változtathasson. Hihetetlen arcátlansággal hivatkozik az éhező milliókra, de a valós megoldástól gondosan távol tartja magát, hiszen szerinte a természetes környezet megőrzése annyira költséges és meg nem térülő, hogy legfeljebb akadémikus problémának jó, meg nyersanyagnak, amiből ismételten pénzt lehet csinálni.

Sajnos még mindig ott tartunk, hogy a természet és az állatvilág megőrzését nem lehet egy lapon említeni az ember problémáival. Egyelőre még az az élet rendje, hogy a természet kincseit felhasználjuk, aztán ha van rá lehetőségünk, helyreállítjuk, amit elpusztítottunk. A valóság nem sok jóval kecsegtet, de az egyetlen fogható remény abban áll, hogy felszínen tartjuk a kérdést, és nem hagyjuk nyugodni a lelkiismeretünket. Ez kevésnek tűnik, de ez az eszköz áll a rendelkezésünkre, még ha ijesztően kevésnek tűnik is.

Olyan etikát kellene megalkotnunk és vallanunk, amely az élet minden szereplőjét egyenrangú félnek tekinti. Ez az a hatalom, vagy helyesebben fogalmazva, ez az a felelősség, amelyet a Bibliából a kezdetektől fogva ki kellene olvasnunk, politikától, ideológiától és vallástól függetlenül! Legalább a kereszténynek mondott embernek valóban etikusan kellene viszonyulnia az isteni teremtéshez, és kellő kritikát kellene megfogalmaznia a kereszténytől idegen gondolkozásmóddal szemben, amely hierarchiát kényszerít a teremtésbe, annak csúcsára az embert állítva, aki hatalmát felelősség nélkülivé alakítja, Istent pedig felelőtlen szerencsejátékossá rajzolja át, hiszen „nem számít egy egész teremtésnyi értelmetlen selejt sem, csak az ember sikerüljön”!

A keresztény etikát és annak bibliai igazolási pontjait újra kellene értékelni, és megalkotni egy kritikusan „istenszabású” etikát, amelyből következik, hogy nem azáltal leszünk Istenhez hasonlók, hogy a saját szájunk íze szerint próbáljuk felülírni és tudományos magaslatra emelni az etikus isteni magatartást, mert ezzel csak önmagunkat „kényszerítjük rá” a mennybéliekre!

Sulyok Gábor

TARTALOM

A BOKOR archívumából
Bulányi György: Áldott a király! ... 2-4
Tanulmány
Kovács László: Istenképünk veszélyei ... 5-6
Gromon András: Jézus önarcképe ... 7-9
Sulyok Gábor: Meg vagyunk váltva? ... 12-13
Interjú
Klaus-Peter Jörns: A keresztény önállóan gondolkodik ... 10-11
Meditáció
Csizovszki Zsóka: Újjászületés ... 4
Justitia et Pax: A megbocsátás ... 12
Kovács Tádé: Keresztút (Az irgalmas szamaritánus) ... 14-15
Teréz anya: Mégis ... 24
Mese
Leszkay András: Csak a jószándékú tréfa szabad ... 16-17
Mester Györgyi: A hímes récék ... 18
Könyvismertetés
Bulányi György: Füveskönyv ... 19-20
Vers
József Attila: Eszmélet – Tunyogi Cs. Gábor: Anti-Eszmélet ... 21-22
Életpélda
Érintéssel változtatni a világon (*Damian de Veuster*) ... 23-24
Elmélkedések
Vasárnapi szentírási elmélkedések ... 25-27
Környezetvédelem
Mathias Morgenroth: Az élet a tét ... 28-29
Franz Alt: Csak vendégek vagyunk a földön ... 30-31
Sulyok Gábor: Az elszemtelenedett vendég ... 31

Ismét kapható:

Karl Herbst
A valódi Jézus

Ára: 1.500,- Ft (+ postaköltség)
Megrendelhető: gromonandras@gmail.com,
vagy: 06-26/334 155

Elvégezve

fölmorajlanak a jelek
s a bámész nép rettent raján
félelëm uralkodik el

a beálló félhomályban
bűnére döbbenő tömeg
mellét verve oldalog el

míg a mëgtagadott király
mögöttük a kërëszt trónján
karját vérësen kitárja

függöny nem hull,
ám széthasad
– a zárókép még hátra van –

hol a kősírba zárt halott
harmadnaptól nyája élën
örökléte szabadul már

Nádaspëtër

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata
XXVIII/2. (162.) szám

Megjelenik évente hatszor
Alapította: Simonyi Gyula

Szerkesztőbizottság:
Bajnok Dániel
Deliné Szita Annamária
Demeczky Jenő
Garay András
Garay Zsófia
Gromon András főszerkesztő
(Tel.: 06-26/334-155)
Kovács László
Schanda Beáta

A címlap emblémáját Magyar Mihály,
a rovat-emblémákat és a Moha-mesék
illusztrációit
Garay Dóra készítette.

Szerkesztőség:
1076 Budapest, Thököly út 11. I. 6.
Internet: www.ertedvagyok.hu
E-mail: gromonandras@gmail.com

A lap az „Ingyen kaptátok,
ingyen is adjátok” (Mt 10,8) szellemében
szerzői honoráriumot
nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős, és az
nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét
fejezi ki.

Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.

Kéziratot nem őrzünk meg,
s nem küldünk vissza.
Készült: FÉBÉ Ev. Szeretetszolgálat, Piliscsaba
Tördelő: Szitár Zsolt
Felelős vezető: Dávid István
ISSN 0865-8021 (Nyomtatott)
HU ISSN 1588-0400 (Online)

Bimonthly newspaper for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education and radical renewal movement in the Hungarian Catholic Church.

The materials published by „Érted vagyok” can be republished free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentary copies in case of republication.

ELŐFIZETÉS ÉS TERJESZTÉS:
Kovács László („Érted vagyok”)
1076 Budapest, Thököly út 11. I. 6.

Előfizetést *belföldi rózsaszín postautalványon* a fenti címre lehet küldeni. Kérjük, az utalvány Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta, címzésében a Kovács László és az „Érted vagyok” név egyaránt szerepeljen, a hátán, a közleményben pedig világosan legyen leírva, hogy a feladó mire küldte a pénzt.

Előfizetési díj 2017-re (postaköltséggel):
Belföldre: 3000,- Ft
Szociális előfizetés:
a szerkesztőséggel történt egyeztetés szerint
Külföldre:
Itthon forintban előfizetve: 5000,- Ft
Nyugaton előfizetve: 20,- Euro

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát.
Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat.
Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata

XXVIII. évf. 3. szám

2017. június

275,– Ft

Erőszakos Isten?

Az erőszakmentesség Jézus üzenetében

A korai egyház és a háború

Vatikáni fordulat

Gandhi nyomdokain

Moha-mese

Békés együttélés Izraelben

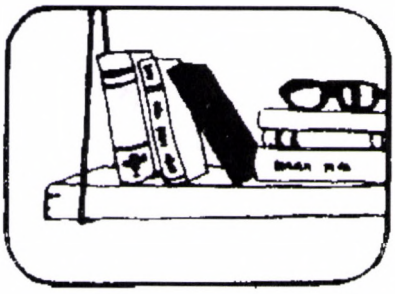
Katonaságmegtagadó lány Izraelben

Börtönélmények

Vasárnapi szentírási elmélkedések

Környezetvédelem

Egon Spiegel

Erőszakos Isten?

Vagy mégsem?

Az erőszak jellemzi-e az Ószövetség Istenét? Az e mellett szóló három klasszikus érvet, illetve ezek megcáfolásának kísérleteit ismertetjük az alábbiakban.

1. Izsák föláldozása

Az Ószövetség Istenének erőszakossága mellett szóló érvek közül az egyik legkedveltebb arra az elbeszélésre támaszkodik, amely szerint Isten azt követelte Ábrahámtól, hogy áldozza föl egyetlen fiát, Izsákot (1Móz 22,1-19). Ennek az érvnek az alapjául mindenekelőtt az a teljesen helytelen, *historizáló* kérdésfelvetés szolgál, amely a szöveg szó szerinti értelmezéséből indul ki. Ha azonban kidolgozzuk a szöveg tulajdonképpeni, vagyis *teológiai* üzenetét, akkor durva félreértésként kell visszautasítanunk azt a felfogást, hogy az elbeszélés egy erőszakos Istent ábrázol.

A meglehetősen felszínes feltételezéssel ellentétben az „Izsák feláldozásáról” szóló elbeszélés célja az, hogy Ábrahám Istenét mint az emberi életet abszolút módon igenlő Istent mutassa be. Noha az elején arról van szó, hogy Isten Izsák feláldozását követeli, a végén azonban arról, sőt éppen arról, hogy Isten visszautasítja a fiú megölését és feláldozását, és egy kost kíván pótlékként. Azt, amit az elbeszélés szerzője ezzel a fordulattal ki akar fejezni, csak akkor lehet megérteni, ha figyelembe vesszük azt a vallási gyakorlatot, amely a leírás idején a bibliai térségen kívül (pl. az arab vagy az óindiai, védikus irodalomban) és azon belül egyaránt ismert volt: szükséghelyzetekben (pl. háború idején) gyermekáldozattal próbálták meg elnyerni az istenek, ill. Isten kegyét (vö. 2Kir 3,27 – 2Kir 16,3 és 21,6). Azzal, amiről Ábrahám úgy véli, hogy Isten követelésére kell megtennie, korának babonás gyakorlatát, az ún. Molok-áldozatot idézi föl az elbeszélő, de az elbeszélés további részében Isten akaratával ellentétesként utasítja el: *Feltételezésetek ellenére Isten nem akar emberáldozatot!* „Isten nem akarja, hogy meghalj érte! Isten azt akarja, hogy neki élj!” Az elbeszélő ügyes pedagógiával hozza szóba a hallgatónak azt el elképzelését, hogy a Molok-áldozat adott esetben szükséges, és sorsfordító lehet – ám ezzel az a szándéka, hogy Istenre hivatkozva eltérítsen az emberáldozatok brutális gyakorlatától. (Az emberáldozatnak állatáldozattal történő pótlása pedig mellékes mozzanat; nem ezt akarja általános szabályként megfogalmazni, hanem Ábrahám történetének egyszeri eseményét akarja nagyon konkrétan elbeszélni.)

Tehát nem Isten erőszakossága a téma. Az elbeszélő rögtön az elején tudatja, miről lesz szó az egész elbeszélésben, nevezetesen Ábrahám hitének próbájáról: „Ezen események után Isten próbára tette Ábrahámot” (1. v.). Vagyis mielőtt még tulajdonképpen elkezdődött volna a történet, az olvasó megtudja, hogy megkísértésről van szó, és ez eleve megakadályozza, hogy valami iszonyatos szenzációra készüljön fel. Ily módon már az első mondat megtöri a feszültséget, mielőtt még az kialakulhatott volna, hiszen az ember rögtön tudja, hogy Isten *ténylegesen* nem akarta a gyermek megölését. (Jellemző, hogy az apokrif Jubileumok könyvében a gonosz szellemek vezére, Masztéma fejedelem bujtja föl Jahvét arra, hogy vizsgálja meg Ábrahámot, és követelje tőle fia feláldozását.) Az olvasó tehát az elbeszélés első mondatától fogva tudja, miről van szó – ellentétben Ábrahámmal, akinek csak később tárul föl, hogy Isten próbára tette őt.

Figyelemre méltó az elbeszélésnek az az értelmezése is, amelyet *Odil Hannes Steck* adott neki, mindenekelőtt a kortársi létértelmezés és istentapasztalat összefüggésében vizsgálva azt. Az elbeszélés a királyság korából származik, és Izrael ekkorra már nemcsak a beteljesedett ígéret korát élte át, hanem tapasztalatokat szerzett a külső és belső fenyegetettség sajátos csapásairól is. *Steck* szerint az elbeszélés szövege azt az alaptapasztalatot tükrözi, hogy Isten a boldogság idején éppúgy jelen van népe számára, mint a szenvedésben. Az, hogy Izrael számára Isten mindig az Egyetlen-e – az első parancsolat értelmében: „Senki mást ne tekints Istennek, csak engem!” (2Móz 20,2) –, abból derül ki, hogy népe a felfoghatatlan sorshelyzetekben is ragaszkodik-e hozzá. *Ábrahám* a legnehezebb időben is Istennel tart, még a legsötétebb időszakban is Istent követi. Ugyanígy Izrael is arra kap felszólítást, hogy amikor „Isten távollétének” sötét éjszakáját éli át, akkor is megmaradjon Isten mellett, vele járjon, feltétel nélkül ráhagyatkozzon Isten cselekvésére, és ne valami *deus ex machinában* bízzon, hanem kizárólag Istenben, és senki-semmi másban. Ez az elbeszélés nem más, mint az első parancsolat következetes megtartásának kifejtése, az Ábrahám–Izsák-történet tehát az első parancsolatról szól, és nem másról.

2. Az egyiptomiak vízbe fullasztása

Az olykor meglehetősen erőszakos Istenről alkotott elképzeléshez nem kevéssé járult hozzá az az exodus [kivonulás]-elbeszélés, amely szerint Izrael csak azért szabadulhatott meg az egyiptomi rabszolgaságból, mert Izrael Istene egyértelműen állást foglalt népe mellett, és az egyiptomi üldözőket mind egy szálig belefojtotta a tengerbe (2Móz 14. fejezet). Hogyan is állunk ezzel?

Az egyiptomi rabszolgaságból menekülés sikere miatti öröm és az ezért érzett hála hosszasan éreztette hatását az ún. „exodus-csoportban” (az Egyiptomból történt kivonulás résztvevőiben), ezen túlmenően pedig átszállt azokra a törzsekre, amelyekkel az Egyiptomból menekült csoport később Izrael népévé egyesült. A menekülést, amelynek sikeréhez – az emlékezés szerint – egy tengeri esemény döntően járult hozzá, eleinte egy feltehetően csak nagyon rövid himnusszal énekelték meg mint Jahve nagyszerű szabadító cselekvését: „Magasztaljátok az Urat, mert dicsőség övezi, a lovat és a lovast a tengerbe vetette” (2Móz 15,21).

De minél régebbi múlttá vált ez az esemény, annál erősebben vetődött föl Izraelben a megmenekülés részleteinek kérdése. Ennek következtében egymás mellett és egymás után keletkeztek olyan elbeszélések, amelyeknek az volt a rendeltetésük, hogy leírják és értelmezzék az Egyiptomból történt kivonulást. Ezek természetesen eltértek egymástól, szerzőik eltérő álláspontjának megfelelően, de végül egy szerkesztő egyetlen elbeszéléssé foglalta össze őket, ám anélkül, hogy kiküszöbölte volna a különböző változatok ellentmondásait: az egyik változat szerint a fáraó elbocsátotta a népet, egy másik változat szerint elmenekültek; az egyik elbeszélés szerint erős keleti szél szorította ki a vizet az öbölből, a másik szerint Mózes karjának kinyújtásától vált ketté a tenger, és az izraeliták középen keresztülmehettek, „miközben a víz jobb és bal felől úgy állt, mint a fal” (2Móz 14,22); emellett eltérő adatok léteznek a menekülés útvonaláról is.

De ahogy az a Bibliában oly gyakran megesik, a kivonulás-elbeszélések sem részletes *történelmi* leírást akarnak adni, hanem *teológiailag* értelmeznek egy üdvtapasztalatot. Ha ennek értelmében az *egyik* bibliai elbeszélő a maga által vallott tengeri csodát a tenger kettéválásaként mondja el, amely a Zafon-hegyi Baál isten szeme láttára, Jahve szavára történik meg, és amelynek nyomán a Baál-kultusz híveiként elgondolt egyiptomiakat elnyeli a tenger, miközben a Jahvetisztelők megmenekülnek, akkor tökéletesen érthetővé válik ennek a helymegjelölésnek a *teológiai* szándéka és *vallási* vitát folytató mivolta: A tengeri csoda azt dokumentálja, hogy kinek van teremtőiparancsolói hatalma a halál kaotikus vizein: nem Baálnak vagy egyéb isteneknek van hatalmuk megmenteni és ítélni, hanem egyedül Jahvénak. S ha egy *másik* elbeszélő a Vörös-tengerhez vonultatja az izraelitákat, az Akaba-öbölhöz (ezt jelenti a „Sás-tenger”), és a tengeri csoda éjszakáján a villámlásnak és tűznek juttat szerepet, akkor ez jól illeszkedik ahhoz a 2Móz 19. fejezetből kiemelhető elbeszélői réteghez, amely a maga részéről egy északnyugat-arábiai vulkánon képzeli el a Sínai-hegyet. Ez az elbeszélői réteg úgy gondolja el a tengeri csoda történését, hogy a Sínai-hegy istene az ő vulkánja segítségével semmisítette meg az egyiptomiakat az Akaba-öbölben.

Mindazonáltal végül is minden elbeszélői rétegben csak ugyanannak az egy témának a variánsairól van szó: az egyiptomiak megsemmisülése a tengerben, Izrael megmenekülése egy látszólag kilátástalan helyzetből. A hagyomány *történelmi alapjául* az az esemény szolgál, hogy az egyiptomi harci kocsik és lovasaik megsemmisülnek a tengerben, és az izraeliták váratlanul megmenekülnek üldözőiktől. Az esemény *ábrázolásának* legkorábbi megfogalmazásában nincs szó látványos csodáról: ez az elbeszélés annak az erős szélnek tulajdonítja a megmenekülést, amely a tenger hirtelen változását okozta. Csak későbbi *átfestések* fokozzák az eseményt rejtélyes csodává. De Izrael kezdettől fogva nem tekintette véletlennek az eseményt, hanem annak az Istennek a megmentői tetteként élte meg, aki a természeti történések által a népét megőrző módon avatkozott közbe. (Fontos tudatosítanunk: Amikor az izraeliták Sás-tengeri megmenekülésről csodaként beszélünk, akkor ezt nem szabad a mi *modern* csodafogalmunk szerint értelmezni. Az izraeliták nem a természeti törvényekkel ellentétes történésként fogták fel átvonulásukat a tenger medrében, illetve az üldözők megsemmisülését ugyanazon a helyen, mivel a természeti törvény fogalma nem létezett számukra, és semmilyen elképzelésük sem volt róla. Számukra az volt a döntő, hogy a tenger abban a pillanatban húzódott vissza, amikor a legnagyobb életveszélyben voltak, és hogy a víz elragadta az egyiptomiakat abban a pillanatban, amikor szinte már utolérték a menekülő izraelitákat.)

Ha a „tengeri csoda” elbeszélésének különböző változatai határozottan eltérnek is egymástól a folyamat részleteinek ábrázolásában, a tartalom lényegi elemei minden változatban ugyanazok, és ez az azonosság csak annál jobban kiemelkedik az egyes elbeszélések különbözőségeinek hátteréből: egybehangzóan *Isten* tettéről beszélnek, arról, hogy egyedül Isten volt az események cselekvő alanya.

A 2Móz 14-nek az egyiptomiak megsemmisüléséről tett döntő kijelentése figyelemre méltóan nem harcias. Az egyiptomiak megsemmisítésének ábrázolásához a szerzőnek nincs szüksége többre egyetlen mondatnál, amely nagyon röviden kimondja: „Az Úr besodorta őket a habok közepébe” (14,27b). A lényeg Jahve végérvényes győzelmének közlése. A beszámolónak nincs semmilyen háborús színezete, jóllehet ha valahol, hát éppen ezen a helyen várhatnánk azt. Ezennel ismételten megmutatkozik, hogy itt nincs szó tulajdonképpeni háborúról, a szöveg *Jahve* kizárólagos tetteként állítja be a győzelmet.

Menekülése során az „exodus-csoport” tapasztalatot szerezhetett arról, hogy Jahve „nem az erősebb hadsereg oldalán áll”. Izrael őszinte egyoldalúsággal, de sem nem képmutató módon, sem nem kárörömmel ad hálát a túlerőben lévő hatalomtól való megmeneküléséért; nem ünnepli lelkendezve ellenségei szerencsétlenségét; a hála nem az erőszaknak, nem a többiek szerencsétlenségének szól.

3. A honfoglalás

Archeológiai tanulmányok alapján *William F. Albright* és *G. Ernest Wright* arra az eredményre jutott, hogy Kánaán országának birtokbavétele *erőszakos hódítással* történt, *Albrecht Alt* és *Martin Noth* viszont terület- és hagyománytörténeti nézőpont alapján azt a felfogást képviseli, hogy a honfoglalásnak nagyjában-egészében *hosszú folyamat* következményének, nevezetesen az ún. legelőváltás következményének kellett lennie. *Rudolf Smend* szerint Palesztinát nem úgy hódították meg, ahogyan Józsue könyve elbeszéli, vagyis fegyveres hadjárat során, Józsue parancsára, hanem egymást követő csoportok és törzsek foglalták el anélkül, hogy kezdetben nagyobb katonai erőt alkalmaztak volna, akár csak valamelyes rendszerességgel is. *Gerhard von Rad* kifejtette, hogy a honfoglalás folyamatának korán megkezdődött teológiai értelmezése miatt nem maradt fenn annak világos emlékezete, hogy a törzsek bevándorlása valójában messzemenően nem harcias módon ment végbe, hanem legelőváltás útján; így már a Bírák könyvének 1. fejezete is általánosságban háborús történésként írja le honfoglalást. *Claus Westermann* szerint az utóbbi évtizedek kutatása szinte egybehangzóan arra a következtetésre jutott, hogy a honfoglalás Józsue könyvebeli ábrázolása a végeredményből nőtt ki utólagosan, s annyira leegyszerűsíti és lerövidíti a történés vonalait, hogy már nem ismerhetjük fel az események valóságos menetét. *Otto Bauernfeind* rámutatott arra, hogy csak a történelmi források későbbi feldolgozása során festették rá a szent háború vonásait a honfoglalásról áthagyo-

mányozott képre. *Jürgen Ebach* azt domborította ki, hogy amikor különösen Józsue könyvének szövegei hatalmas háborús akciót csinálnak a folyamatos békés bevándorlásból, akkor számukra egészen másról van szó, mint a katonai erő felvonultatásáról: azt akarják megmutatni, hogy Jahvénak az országra vonatkozóan tett ígérete a túlhatalommal szemben is beteljesedik. Vagyis Jahve nem az erősebb hadseregekkel menetel. *Norbert Lohfink* is azt mondja, hogy a honfoglalást messzemenően békésnek kell elgondolni.

Erich Zenger alábbi rekonstrukciós kísérlete is azt húzza alá, hogy *a honfoglalásnak inkább békésnek kellett lennie*. Ennek értelmében végérvényesen búcsút kellene mondani annak a hagyományos elképzelésnek, amely szerint Isten háború útján adta választott népének az Ígéret Földjét:

Izrael honfoglalásának színtere az a termékeny terület, amely hídként terül el a Nílus deltája és Mezopotámia között, és ilyenként tartósan meghatározta Palesztina történelmét. Ennek az ún. „termékeny félholdnak” mezőgazdaságilag hasznosítható területei és a sivatag között húzódik dél felől, de részben észak felől is az a kiterjedt „sztyeppeövezet”, amely legalábbis télen, az esős évszakban elegendő életteret és legeltetési területet kínált a nomád és félnomád csoportoknak. Ebből a sztyeppeövezetből, azaz füves pusztaságból, de még a szír-arab sivatag felől is évezredeken át ismételten behatoltak nomád nemzetségek és törzsek a termékeny félhold kultúrterületére, hogy ott „nyaraljanak át”, mivel a száraz időszakban a sztyeppe nem volt képes ellátni lakóit és nyájaikat; de az esős évszak kezdetén aztán ismét visszahúzódtak a pusztába. E behatolások során rendszerint békés módon egyeztek meg a kultúrterület parasztjaival, úgyhogy általánosságban a letelepedett, őslakos parasztok és a nomadizáló kisállattartók békés együttélését lehet megállapítani ezeknek a szabályozott *legelőváltásoknak* az idején.

Persze e folyamatok során az is elkerülhetetlen volt, hogy a nomádok (egyes részei) lassan letelepüljenek, és az extenzív legeltetésről áttérjenek a földművelésre. Ha a puszta lakóinak a kultúrterületre történő behatolása alkalmilag bevándorlási hullámmá erősödött, akkor ennek oka döntően nem a kultúrterület kényelmének és biztonságának vonzása volt, hanem inkább bizonyos szükséghelyzetek váltották ki, például szárazság, rossz időjárás, az állatok tömeges pusztulása, népességfölösleg kialakulása vagy törzsi viszályok. De e hullámok esetében sem annyira egész törzsek bevándorlására kell gondolni, hanem inkább egyes törzsek részeire, kisebb csoportokra. E hullámok mellett aztán létezett a nomádok folyamatos beszüremkedése is: szezonmunkásokként vándoroltak be, és a helyben lakók mindenekelőtt aratóként, birkanyíróként, pásztorként és zsoldosként alkalmazták őket. Egy részük aztán ott is maradt, más részük pedig visszatért törzséhez és a nyájhoz. Azok, akik ott maradtak a kultúrterületen, fokozatosan elszakadtak attól a szövetségtől, amelyhez egykor tartoztak, és asszimilálódtak.

Alighanem a nomadizáló családok és törzsi csoportok lassú vagy hullámszerű *beszüremkedésének modellje* szerint kell felfognunk azokat a történelmi folyamatokat is, amelyek a pátriárkákról és Izrael tizenkét törzsének honfoglalásáról szóló bibliai elbeszélések mögött állnak.

Településtörténetileg nézve tehát a félnomád nemzetségek *honfoglalásként leírt* behatolása Palesztinába egyáltalán nem rendkívüli folyamat, hanem a legelőváltásnak az egész termékeny félholdban ismert jelenségével függ össze, amely a Kr. e. 13. századtól újabb hullámban jelentkezett. Ezt a hullámot többnyire „arám vándorhullámnak” nevezik, mivel a mezopotámiai szövegek az arámokat nevezik meg főszereplőkként. Miközben az ammoniták, a moábiták és az edomiták a Jordán keleti részén terjeszkedtek, a későbbi Izraelt alkotó nomád csoportok a Jordán nyugati partján, elsősorban a hegyvidék szabad területein, és valószínűleg csak ott stabilizálódtak aztán törzsekké. Ez – a folyamat békés jellegét megerősítően – azt is jelenti, hogy kitértek az őslakosok elől, a hegyvidékekre mentek, ott erdőt irtottak és településeket hoztak létre. Mivel egyáltalán nem zavarták a kánaániták vagy a filiszteusok közvetlen érdekeit, e folyamat során aligha történtek nagyobb összeütközések. (Az erősen megszilárdított és védett kánaáni városok különben is legyőzhetetlen akadályt jelentettek a fokozatosan letelepülő nomádok vagy félnomádok számára!) Mindenesetre ez a lassú letelepülés eleinte semmilyen hatalompolitikai eltolódást nem jelentett Palesztinában, amint ez még egyes bibliai szövegekből is látható.

A kánaáni városállamokkal és a tengeri népek hatalmi központjaival, illetve az arám vándorhullám különböző nemzetségeinek szövetségei között csak azután keletkeztek szükségképpen feszültségek, hogy egy-egy darab kultúrterülethez kötődve és azt védelmezve a nemzetségek törzsekké erősödtek. Háborús összetűzéseket azonban csak a honfoglalás *lezárása idején* lehet följegyezni; ezek ideiglenesen egy Dávid királyi uralma alatt álló nagybirodalom megteremtésével értek véget, Kr. e. 1000 körül.

Tehát amit Józsue könyve Kánaánnak Izrael általi meghódításaként beszél el, az nem a honfoglalás egész, és eleinte szépszerével lezajló folyamatát írja le, hanem csak pillanatfelvételeket közöl a nemzetségi szövetségek megerősödésének *utolsó*, lezáró szakaszáról, főképpen egyes kánaáni hatalmi központokkal keletkezett konfliktusok során.

Az Izrael honfoglalásáról alkotott hagyományos elképzelés fentiekben vázolt helyesbítése példaszerű: összességében is elővigyázatosabbá kell tennie minket ama kedvelt, de kérdéses elképzeléseket illetően, amelyek az erőszaknak az Ószövetségben betöltött szerepére vonatkoznak.

Forrás: E. S.: Gewaltverzicht, Kassel 1987, 139-151; *kivonatos ismertetés*.

Az erőszak legyőzése Jézus üzenetében

HA MEG AKARJUK ÉRTENI Jézus működésének és üzenetének páratlan voltát, akkor Palesztina akkori *akut forradalmi helyzetének* hátterében kell szemlélnünk, abba a helyzetbe ágyazva, amelynek hosszú előtörténete volt, és alapjában véve a Nagy Sándor által létrehozott világtörténelmi áttörésig lehet visszavezetni.

Az egyszerű zsidó népesség számára ez szinte kizárólag a nyomasztó kizsákmányolás, az elmondhatatlan háborús borzalmak és a füstbe ment remények történelme volt. Az ókor egyetlen más népe sem védekezett olyan állhatatosan és elkeseredetten a hellenista kultúra eluralkodása és a római világhatalom elnyomása ellen, mint a zsidó; amint a három elbukott felkelés mutatja (Kr. u. 66-74, 115-117 és 132-135), ez a nép csaknem belepusztult ebbe az ellenállásba. Heródes és fiainak uralma, valamint a római helytartók – nem utolsósorban Pilátus – korrupt kormányzása folytán a zsidó Palesztinában annyira kiéleződött a helyzet, hogy *látszólag már csak három lehetőség létezett:* a fegyveres, forradalmi ellenállás, a többé-kevésbé megalkuvó alkalmazkodás az uralkodó rendszerhez – miközben a *reservatio mentalis* [belső, ki nem nyilvánított fenntartás] lehetősége nyitva maradt –, és a passzívan tűrő beletörődés. Az utóbbi mindenekelőtt az egyszerű vidéki rétegek, az „am ha-arec” sorsa volt.

Ebbe a sötét és kétségbeesett kontextusba kell „belerajzolni” Jézus üzenetét és működését, ha ma helyesen akarjuk megérteni. Hiszen ő mégiscsak radikálisan új alternatívát hozott annak érdekében, hogy az imént említett három reménytelen lehetőség közül – az erőszak és az ellenerőszak ördögi köréből, a megalkuvó csatlós magatartásból vagy a nyomasztó beletörődésből – ki lehessen törni; olyan alternatívát, amely máig sem veszítette el jelentőségét.

Persze itt csak nagy vonásokban kísérelhetjük meg bemutatni ezt az alternatívát, arra a problémára összpontosítva, amely a „politikai teológiában” ma különösen vitatott, vagyis az erőszak kérdésére.

Először is észre kell vennünk, hogy Jézus néptanítóként és vándorprédikátorként történt nyilvános fellépését kezdettől fogva mindig ***politikailag is lehetett értelmezni és*** – ezt hozzá kell tenni! – ***félreérteni***. *A néptömeg* részéről abban az értelemben, hogy talán mégiscsak ő lehet az Isten által rendelt Messiás, aki képes lenne megszabadítani Izraelt az idegen igától, és elhozni az áhított szabadságot, *az uralkodók* – akár Heródes Antipász fejedelem, akár a nép jeruzsálemi vezetői – részéről pedig abban az értelemben, hogy a népre gyakorolt hatását Jézus arra használhatja ki, hogy erőszakosan megváltoztassa a fennálló rendet. Heródes Antipász ez okból végeztette ki már Jézus előfutárát, Keresztelő Jánost is, mivel túl nagy befolyással volt a néptömegekre. Ennek a politikai félreértésnek a végső következménye volt, hogy a nép vezetői feljelentették Jézust Pilátusnál, és ő a politikai bűnözők halálát szenvedte el a kereszten.

NEMCSAK JÉZUS HALÁLA mutat hasonlatosságot a zelótákkal, hanem az *üzenete is*, és nem csoda, hogy a Jézus-kutatásban kedvelt tendenciának megfelelően – vagyis hogy mindig a korszellem uralkodó divatja szerint értelmezzék – ma különösen időszerű politikai-társadalmi forradalmárként értelmezni őt. A zelótákhoz hasonlóan Isten országának közvetlen közelségét hirdette, és megtérésre szólította fel a népet (Mk 1,15; vö. Lk 10,9.11). Persze itt alapvető ***kettős különbség*** mutatkozik a forradalmár „buzgólkodókhoz”, a zelótákhoz képest.

A világban lévő rossz Jézus szemében elsődlegesen nem az egyéneken túli társadalmi és politikai viszonyokban rejlett, mondjuk Rómában mint a „bűnös birodalomban”, a papi arisztokráciában vagy a nagybirtokosokban, hanem az egyes ember gonosz szívében (vö. Mk 7,15 skk; Lk 6,43 skk; Lk 11,20). Ezért a közeli Isten-országnak az előkészítése sem indulhat ki bizonyos politikai és gazdasági struktúrák forradalmi megváltoztatásából, például a Szentföld felszabadításából, a nagybirtokok szétveréséből és rabszolgafelszabadításból, inkább a gonosz szív megváltoztatását követeli meg. ***Csak a megváltozott szív képes*** új emberi közösség létrehozására és a jó megtevésére. Jézus magatartása és üzenete – mindkettő Isten szeretetének közelségét hirdette – rendelkezett ilyen átalakító erővel. Éppen ezért – ellentétben a zelótákkal – nem találunk nála látványos politikai-társadalmi programot. Isten országának eljövetelét nem lehet forradalmi akciókkal kikényszeríteni, az Isten ajándékaként érkezik, ahogyan a magától növő vetés példázata mutatja: „magától hoz termést a föld” (Mk 4,28). Isten országának jelei nem a nép forradalmi háborújában mutatkoznak meg, hanem Jézus prédikációjában és gyógyító-segítő tetteiben: „Ha én Isten ujjával űzöm ki a démonokat, akkor már elérkezett hozzátok Isten országa” (Lk 11,20).

Ahogyan a zelóták, Jézus is *Isten akaratának radikalizálását*, „a Tóra kiélezését” követelte. A forradalmárok számára az első parancsolatról volt szó, továbbá a képtilalomról – például vonakodtak olyan pénzérmét a kezükbe venni, amely a császár képét viselte – vagy a Szentföldön elfogott pogányok kényszer-körülmetéléséről. A vagyonról való lemondásra és a vértanúságra való készségük is közös Jézuséval. Meglehet, hogy Jézusnak a kereszthordozásról szóló mondása egy eredetileg zelóta harci jelszóra megy vissza (Mk 8,34; Lk 14,27). Jézus részéről azonban nem a buzgalom, a hevesség volt a Törvény radikalizálásának kiindulópontja, hanem a 3Móz 19,18-ban olvasható szeretetparancs, amelyet ő egyetemesen értelmezett. A zelóták számára alapvető parancs volt az istentelen ellenség megölése az Isten ügyéért való buzgóság jegyében, az első „zelóta”, Fineás példájára (4Móz 25), hűen a rabbinikus vezérelvhez: „Mindaz, aki vérét ontja egy istentelennek, olyan, mint aki áldozatot mutat be Istennek.” Jézus viszont az Atya minden ember iránti szeretetére hivatkozva és az ószövetségi szeretetparancs radikális értelmezésével ***az erőszakról való lemondást és az ellenség szeretetét*** követelte (Mt 5,38-48/Lk 6,27-36; vö. Mk 12,28-34; Mt 7,12; 25,31-46). Ezáltal kérlelhetetlenül szembeszállt kora általános moráljával. A szeretetparancs úgyszólván „Isten országa élettörvényévé” vált számára. Ennek felel meg, hogy határtalan megbocsátást hirdetett, és a gyűlölet minden megnyilvánulásának megtagadását követelte (vö. Mt 5,21-22.23-24; 6,12 skk; 18,21-33; Lk 9,52-56). Kizárólag Isten szeretetének megtapasztalása változtatja meg a kemény emberi szívet, hívja ki az egyént

a maga kötődéseiből, és teszi képessé arra, hogy megtörje a megkeményedett struktúrákat (vö. Lk 6,20 skk; 7,4 skk; 15,1-32; 18,8; 19,5; Mk 2,14; Mt 18,12 skk).

Ebben áll *Jézus üzenetének tulajdonképpeni újdonsága és forradalmisága*, különös tekintettel az imperialista erőszak és a forradalmi ellenerőszak évszázados történelmére, amely a hellenista-római korban meghatározta népének útját. Valószínű, hogy Jézus tudatosan annak a zelóta buzgóságnak az *ellentéteként* fogalmazta meg az ellenségszeretetre és a megbocsátás készségére vonatkozó követelményét, amely népe szellemi vezető rétegében olyannyira eleven volt (vö. Gal 1,14; Fil 3,6; ApCsel 22,3).

Emellett Jézus kritikus távolságot tartott kora politikai hatalmaitól és tekintélyeitől (Mt 11,8; Lk 13,32; 22,25). Az ő szemében Isten közelsége megfosztotta ezeket hatalmuktól, bizonyos fokig erkölcsileg közömbösekké váltak (Mk 12,13-17; vö. Mt 17,25-27). Jézus követésében már nem az ő törvényeik vannak érvényben, hanem a szeretet és a szolgálat rendje (Mk 10,42-44; Lk 22,27). Ez szabadságra „hatalmazza föl” az egyént – függetlenül attól, milyen helyzetben van – minden olyan hatalommal szemben, amely el akarja nyomni emberi mivoltát. Ezért ítéli meg olyan súlyosan a „hamis mammont” is (Lk 16,9.11), amely akkoriban – ahogyan ma is a feudális struktúrájú országokban – különösen ridegen állt szemben az egyszerű népesség szegénységével. *Az általa megfogalmazott alternatívával:* „vagy Isten, vagy a Mammon” (Mt 6,24), illetve *a nemaggodalmaskodás követelményével* (Mt 6,25-30) az emberi egzisztencia gyökereiig hatol. Ám e mögött sem valamiféle súlyos „társadalmi program” áll, hanem az Atya jóságába vetett feltétlen bizalom ajánlata. Aki jobban bízik a Mammonban, az bálványimádásba, és ezzel Isten ítélete alá esik. Az, hogy Jézus erősen hangsúlyozta az ember végső felelősségét Teremtője előtt, előfutára, Keresztelő János megtérésre szólító prédikációjával és az ószövetségi próféták igehirdetésével köti össze őt (Lk 3,7-14; 7,24-28).

Kortársai közül senki sem ítélte meg kritikusabban a jóllakott, önelégült nagypolgárságot, amely elsődlegesen a vagyon felhalmozásában keresi élete értelmét. Üzenetének ily módon ***társadalompolitikai robbanóereje volt;*** olyan vonás ez, amely ismételten feltört a maga hatástörténete során, egészen Leonard Ragazig és Lev Tolsztojig (Mk 10,17-31; 12,40-44; Lk 6,24-25; 12,13-21; 16,19-31; vö. Mt 25,41 skk; Jak 2,1-7). Másképp aligha lehet megérteni, hogy az egyszerű nép csapatostul áramlott hozzá; de éppen ezzel váltotta ki a nép vezetőinek, Heródes Antipásznak és a jeruzsálemi Főtanácsnak a bizalmatlanságát és félelmét. Ez az az odafordulás az „am haarec”-hez, a műveletlen néphez – „amely nem ismeri a Törvényt”, és ezért átkozott (Jn 7,49) – talán szintén közös volt benne a forradalmárokkal, de ő nem hagyta, hogy ezt a vallásilag és társadalmilag deklasszáltak és megvetettek iránti nyitottságot *bármiféle politikai korlátozás* beszűkítse. Amazok közé nemcsak a teljesen „haszontalanok” tartoztak, a szegények legszegényebbjei, a betegek, például a leprások, hanem „a nép árulói” és a „kizsákmányolók”, a mindenki által gyűlölt vámosok is (Mk 2,14 skk; Mt 11,19; 21,31; Lk 18,8 skk; 19,1-10). Éppen nekik ajándékozta szeretetét és közösségét, tekintet nélkül az általános botránkozásra, amelyet az effajta – egyúttal politikai – provokációnak szükségképpen ki kellett váltania. Ma azt mondanánk: az „osztályellenséggel” paktált. Nem volt kevésbé botrányos, hogy képes volt „a nép ellenségét”, a szamaritánust példaképül állítani, szemben a zsidó születési nemességgel, a papokkal és a levitákkal (Lk 10,30-36).

Így hát Jézus igehirdetését egyetlen *akkori vallási vagy politikai* ***sémába sem*** *lehetett besorolni*, kritikus magatartása alapjában érintett *minden* kortárs zsidó „pártot” Palesztinában. A *szadduceus* papi nemességgel szembeni frontállását mutatja például „a templom megtisztításának” jelképes prófétai cselekménye, amelyet semmiképpen sem szabad a Templom elleni fegyveres támadássá átértelmezni, mert példázatszerű tüntetés volt az ellen, hogy a vezető papi családok a maguk meggazdagodása érdekében visszaéltek a szentéllyel (Mk 11,15-16; Jn 2,14-16). Ők kevéssel később azzal válaszoltak, hogy a zsidó rendőri szervek által letartóztatták Jézust a Getszemánikertben, és állítólagos politikai bűnözőként kiszolgáltatták a rómaiaknak. Az adópénzről szóló evangéliumi szakasz (Mk 12,13-17) azt demonstrálja, hogyan szövetkeztek a szélsőjobbos heródiánusok a balszárny *farizeusaival*, mivel mindketten rendkívül kényelmetlennek tartották őt (vö. Mk 3,6). De Jézus a forradalmár *zelóták* számára sem tűnt kevésbé veszélyesnek, mint az uralkodó réteg számára. Egyrészt azért, mert Jézusnak nagy befolyása volt Galilea egyszerű vidéki népességére, azaz a zelóták toborzóbázisára; másrészt azért, mert az ellenségszeretetre és az erőszakról lemondásra vonatkozó követelménye szélsőségesen ellentmondott a forradalmár zelóták eszményeinek, következésképpen közvetlen fenyegetésnek kellett érezniük Jézus üzenetét, személye pedig egyúttal „versenytársnak” és „árulónak” tűnt számukra. Mindez azt jelenti, hogy mind korának szélsőjobbja, mind annak bal szárnya elvetette Jézust mint elviselhetetlen provokátort, és bizonyára mindkét oldal üdvözölte a halálát.

Azáltal, hogy Jézus radikálisan szakított a zsidó messiásvárás *hagyományos* vonásaival, korlátlan, a társadalmi kiváltságok, a nemzet és a faj minden gátját leromboló ***egyetemességet*** adott üzenetének, még akkor is, ha működése gyakorlatilag a palesztinai zsidóságra korlátozódott. A hagyományos zsidó álláspontból nézve úgyszólván „antimessiásnak” tűnhetett, és a zsidó hagyomány részben így is ábrázolta őt (Toledot Jesu).

Az, hogy Jézus megkérdőjelezte a mózesi Törvényt, mindmáig kihívás számunkra, mert ez azt is jelenti, hogy *megszüntette a minden áron való önigazolás és önérvényesítés szemléletét*, az agresszív megtorlás, az erőszakkal történő önigazolás és a könyörtelen siker dicsőítésének törvényeskedő kényszerét. Az életküzdelem és az erőszakalkalmazás ezen sokrétű öntörvényűségével Jézus ***a szabadság hirdetőjeként*** áll szemben: a szeretet és a jóság szabadságát hirdeti, amelyet az Atya szeretete, a feltétlen nyitottság és a bizalom hordoz – akkor is, ha gyűlölet és bizalmatlanság tör ellene –, és amely végül szabadság a szenvedésre és az áldozathozatalra is azon az úton, amelyet ő maga következetesen végigjárt.

A 2000 évvel ezelőtti Palesztinában uralkodó igazságtalanság és szenvedés bizonyára nem volt kisebb, mint a mai világban uralkodó szenvedés. *Korunk forradalmi receptjei* az igazságtalanság és a szenvedés leküzdésére szintén nem különböznek nagyon azoktól, amelyeket akkoriban adtak. Az a vélemény, hogy a mindenkori jelenbeli helyzet elviselhetetlenné vált, és ezért igazolja, sőt szükségszerűvé teszi a forradalmi erőszakot, annak idején éppoly elterjedt volt, mint manapság – és nem a legrosszabbak terjesztették ezt a véleményt. Persze ők nem látták és nem látják, hogy ezzel *ördögi körbe lépnek be*, amelyből aligha tudnak többé szabadulni, és amely – ahogyan a Jézus ko-

rabeli Palesztina forradalmainak és az utóbbi 200 év európai forradalmainak története mutatja – vagy megrontja őket az újonnan kivívott hatalommal való visszaélés révén, vagy – ha meg akarják őrizni „emberségességüket” – ellenzékbe kényszeríti, és aztán mint állítólagos „ellenforradalmárokat” likvidálja őket.

Jézus egy kívülről nézve reménytelen helyzetben arra tanította követőit, hogy törjenek ki ebből az ördögi körből, és a korai egyház Konstantin idejéig tántoríthatatlanul ragaszkodott az erőszakalkalmazás megtagadásához. *Az evangélium időtálló erejét* mutatja, hogy ez a szabadságra hívás – ami az erőszak öntörvényűségétől való szabadságot is jelenti – mindmáig nem némult el, sőt ismét határozottabban hallatszik. Ha Jézus üzenetét korának elképzelhetetlen kegyetlenségei és igazságtalanságai összefüggésében szemléljük, az segíthet nekünk abban, hogy ma jobban megértsük az evangéliumot, azaz Jézus felhívását a szabadságra, és aszerint is cselekedjünk.

Martin Hengel

Forrás: M. H., Gewalt und Gewaltlosigkeit, Calwer Verlag, Stuttgart 1971, 38-46.

Az erőszakmentes fellépés ismérvei

Az erőszakmentes akciók, ahogyan azokat megfigyelhettük a 20. sz. második felében – Gandhitól és Martin Luther Kingtől Helder Camarán és a latin-amerikai parasztok és munkások küzdelmein át egészen a cseh nép 1968-as, ill. a lengyel munkások 1980-as erőszakmentes ellenállásáig –, a legkülönbözőbb formákban és legeltérőbb tervezett stratégiákkal vetették be az erőszakmentesség erejét, hogy legyőzzék a konkrét társadalmi helyzetben megmutatkozó igazságtalanságokat. Az erőszakmentes cselekvés melletti döntés csaknem minden esetben annak az etikai alapmagatartásnak a következménye volt, amely magában foglalja ***az emberi személy abszolút tiszteletét***, vagyis annak az alapállásnak, hogy a kitűzött cél és az alkalmazott harci eszközök elválaszthatatlanul összetartoznak. Ha az elkötelezettség nélküli erőszakmenetes filozófiát vissza kell utasítani mint olyan passzivitást, amely bűnrészes a jogtalanságokban, akkor ugyanúgy tisztázni kell, hogy az etikai bázis nélküli erőszakmentes módszerek igen gyorsan pusztán a nyomásgyakorlás eszközévé válhatnak, és ekkor csak az erőszak új, kifinomult formáját jelentik, és a nagyobb igazságosság szempontjából sem a fellépő csoporton, sem annak ellenfelén nem változtatnak. Ily módon nem lehet elérni az erőszakmentes cselekvés célját, nevezetesen hogy a konfliktus által hátrányosan érintetteket, illetve annak felelőseit *egyaránt* felszabadítsa, és valóban megszüntesse az igazságtalanságot.

Az igazságosság és a kiengesztelődés érvényesítéséért folytatott erőszakmentes küzdelem – amelyet sok területen kell folytatni, például politikai, katonai, gazdasági, szociális és vallási vonatkozásban, de a nevelésben, a házasságban és az egyének személyes életében is – csak igen ***korlátozott tapasztalatokra*** tekinthet vissza. A felszabadításért és a jogtalanságok leküzdéséért vívott, etikailag, tudományosan és stratégiailag megalapozott küzdelemként csak a 20. században jelent meg.

Ezért nem kínálhatunk kész módszertani vagy stratégiai modelleket, hanem esetenként kell fölfedezni és kibontani a konkrét cselekvési lehetőségeket, noha nyilvánvalóan sokat tanulhatunk az előttünk járóktól, például nagyon lényeges dolgokat Gandhi indiai küzdelmeiből: radikális igazságkeresését és igazságkövetelését, önmagával és munkatársaival szemben támasztott kemény követelményeit, hogy olyan emberek legyenek, akik az igazságból táplálkozva élnek, objektív helyzetelemzését és a nép legszegényebbjeivel való összetartozását, képességét arra, hogy távoli célját lépésenként, a tárgyalásokon realista kompromisszumokat kötve érje el, az igazság erejébe vetett rendíthetetlen bizalmát, amelyet böjtöléssel és imádsággal erősített és szilárdított meg ismételten önmagában és munkatársaiban is. Ez azonban nem változtat azon, hogy minden esetben ***az érintetteknek*** maguknak kell fölfedezniük és kialakítaniuk az erőszakmentes cselekvés megfelelő formáit.

A célkitűzésnek helyénvalónak kell lennie, azaz olyan helyzetnek kell fennállnia, amelyben objektíven bizonyítható módon megsértik az alapvető emberi jogokat, veszélybe sodorják, elnyomják vagy tönkreteszik az emberi életet, elveszik annak kibontakozási lehetőségét, egyenlőtlenséget és hátrányos megkülönböztetést teremtenek és így tovább, és mindezt az élet legkülönbözőbb területein: személyes síkon, a házasságban, a nevelés folyamatában, a munkahelyen, az egyházban és a társadalmi intézményekben, a termelés céljait illetően (fegyverkezés és luxusjavak), a javak nemzeti és nemzetközi elosztására vonatkozóan, a munka világában, szociális területen (betegek, sérültek, peremcsoportok, kisebbségek), a nemzeti és nemzetközi politikában – hogy csak néhány jellegzetes szempontot hozzunk szóba.

A modern ipari társadalmak bonyolult képződményében, a nemzetközi összefonódások világában nem egyszerű dolog világosan meghatározni az igazságtalan helyzeteket, ezért ***a helyzetelemzésnek*** különösen ***gondosnak és átfogónak*** kell lennie, és mindig az ellenfél álláspontját is bevonva kell elvégezni.

Nem lehet erőszakmentes akcióknak nevezni – még akkor sem, ha nem történik erőalkalmazás! – egy személy (ld. „önmegvalósítás” az embertársakra való tekintet nélkül), egy csoport (pl. szélsőséges bérkövetelések az ipari államokban) vagy egy nemzet, ill. államcsoport (pl. kompromisszumok nélküli ragaszkodás az ún. történelmileg megalapozott lakhatási joghoz, ld. izraeli-arab konfliktus) önközpontú kezdeményezéseit, ha az illetők ***a nagyobb emberi közösségre*** való tekintet nélkül törekszenek érvényesíteni különben jól megindokolható saját jogaikat.

Az erőszakmentes cselekvés megkívánja, hogy ***a cél és az eszköz*** összhangban legyen. A személy tiszteletben tartásával, ***mindenki*** (az emberi közösség) ***javára*** kell az igazságosság megvalósítására törekedni.

Sajnos nagyon is ***lehetséges*** igazságtalan célok érdekében ***viszszaélni*** az erőszakmentes ***módszerekkel***. Mivel az effajta eljárás nem felel meg az igazságnak és az igazságosságnak, ezért az erőalkalmazás burkolt, kifinomult formájának bizonyul, és éppúgy elvetendő, mint erőszakos módszerek alkalmazása jogos célok elérése érdekében. Az erőszakos eszközök, illetve a helytelen cél mindkét esetben megrontja a kezdeményezést. Az eredmény aztán az erőszak és a jogtalanság folytatódása, vagy beoltása az újonnan teremtett helyzetbe. Példa a „jó cél – rossz eszköz”-re: a megvert gyerek verekedő felnőtt lesz; az erőszak mint az emberhez méltó magatartást célzó nevelési eszköz beoltja az erőszakosságot a gyerekbe, vagy/és pszichikai zavarokhoz vezet. Példa az „önközpontú célkitűzés – erőszakmentes módszerek”-re: a latinamerikai nagybirtokosok a földreform végrehajtásának megakadályozására és a mezőgazdasági munkások kizsákmányolásának fenntartására használják ki a sztrájkolást és a bojkottot.

A távlati célt számos lépésben kell megvalósítani. Mindegy, hogy milyen konfliktuson dolgozunk (pl. a nők hátrányos megkülönböztetésének legyőzése a munkahelyen, fegyvergyártás helyett civil javak előállításának előmozdítása stb.), mindig tudatában kell lennünk annak, hogy az erőszakmentes munka olyan folyamatot jelent, amely sok egyedi lépésen át vezet a távlati célhoz, amelynek elérésére törekszünk. Az erőszakmentesség melletti elköteleződés kitartó erőbevetést kíván. Ennek az az oka, hogy a célok elérésére törekvés közben tiszteletben tartjuk az ember életritmusát. A gondolkodás átalakítása, új magatartásformák kialakítása megköveteli az érés idejét, a külső és belső átalakulást. Az erőszakos változtatások ellenben hirtelen zajlanak, mások kényszerítésével történnek, és ezért nem lehet sem belsőleg azonosulni velük, sem alkotói módon dolgozni rajtuk; így aztán szinte mindig burkolt vagy nyílt ellenállást, vagy pedig alávetést váltanak ki. Ahhoz, hogy valaki képes legyen kitartóan erőszakmentes módon dolgozni, szellemi erejének folyamatos elmélyítésére van szükség, és olyan stratégiák kidolgozására, amelyek megfelelnek a helyzetnek.

E helyt emeljük ki még egyszer: ***az erőszakmentes keresztény*** határozottan tudatában van annak, hogy Isten országa, azaz a végérvényes kiengesztelődés, valamint az igazságosság és a szeretet teljes megvalósulása csak az emberiség történelmének végén fog bekövetkezni. Addig az ember megromlott természete miatt az igazságosság és az igazságtalanság, az üdvös állapot és a szerencsétlenség tartós feszültségében élünk. Krisztus azonban beleoltotta a történelembe az igazságosság, a testvériség és a szeretet országának csíráját, és akik hitet tesznek őmellette, azoknak kötelességük Isten Lelkének erejével, konkrét erőszakmentes cselekvésekkel egyre átfogóbb módon megvalósítani ezt az országot a világban.

Az erőszakmentes cselekvés ***demokratikus és alkotói jellegű***. Férfiak és nők, fiatalok és gyerekek, betegek és sérültek, vagyis az egész nép arra kapott meghívást, hogy az erőszakmentes küzdelem szereplője, cselekvő résztvevője legyen. A múlt példái azt mutatják, hogy a célt csak akkor lehet elérni, ha – képességeinek megfelelően – minden egyes résztvevő hozzájárul a közös ügy sikeréhez. Csak ***közösségileg*** és ***egységben*** lehet elérni a célt. Továbbá mindenkinek alkotói módon kell együtt működnie új, a helyzetnek megfelelő erőszakmentes módszerek felfedezésében és kivitelezésében.

A tapasztalat azt mutatja, hogy azok az emberek, akik ***szegények*** (pénzben, tanulmányokban, fegyverekben), sokkal könnyebben fedezik fel és alkalmazzák a bennük rejlő erőszakmentes erőket, mint a fogyasztói társadalmak polgárai, akiknek a kreativitását elnyomták, és akik a hatalmi eszközökbe, a pénzbe és a fegyverekbe vetik bizalmukat. Az utóbbiaknak újra fel kell fedezniük alkotói erőiket.

Lezárásképpen nevezzük meg az erőszakmentes harc fő ismertetőjegyét: ***sosem az ellenfél legyőzésére*** törekszik, hanem arra, hogy legyőzze az igazságtalanságot, és felszabadítsa az érintetteket, de *azokat is*, akik elsősorban felelősek az igazságtalanságért. Ezáltal alapvetően különbözik a konfliktusok erőszakos megoldásától, és magában hordja a valódi konfliktusmegoldás és az igazságosságban történő kiengesztelődés előfeltételét.

Hildegard Goss-Mayr

Forrás: H. G-M., Der Mensch vor dem Unrecht, Europaverlag 1981, 83-87.

A korai egyház és a háború

Ami a témával kapcsolatos ókori anyagot illeti, a különböző vizsgálatok nagyjából ugyanarra az eredményre jutnak, de eltérnek ezen anyagok értelmezésében. A kérdéssel foglalkozó keresztény tudósoknak nehéz tárgyilagosnak lenniük, mert a probléma még mindig kiélezett, és a korai egyház gyakorlata bizonyos fokig mintának számít a jelenben is. Különösen a protestáns szekták képviselői hajlanak arra, hogy a kereszténység korai időszakát a Paradicsomnak tekintsék, amelyet aztán az egyház elveszített. A pacifisták annak a kígyónak állítják be Konstantint, amely arra csábította el az egyházat, hogy megkóstolja a politikai és a katonai hatalom tiltott gyümölcsét. A katolikus egyház viszont a vértanúk buzgósága miatt dicsőíti a korai időszakot, nem pedig a szentek szigorúsága miatt. Azok a protestánsok, akik megbocsátják a keresztények részvételét a háborúskodásban, törvényszerűen a katolikus szemléletmódot követik, mégpedig messzemenően. Az alapvető problémát az jelenti, hogyan kell értelmezni a korai keresztények motivációját. Mivel a jelentős tudósok eltérő magyarázatokat adnak, a téma új áttekintésére van szükség.

Ami a tényeket illeti: Az Újszövetség korának végétől a 170–180-as évtizedig a leghalványabb utalás sincs arra, hogy keresztények jelen lettek volna a hadseregben. A 170 és 180 közötti évtized aztán két, egymásnak ellentmondó példával szolgál. Az első Celsusnak, a kereszténység pogány kritikusának a szemrehányása: „Ha mindenki éppúgy járna el, mint ti, akkor semmi sem őrizhetné meg a császárt a teljes egyedülléttől és elhagyatottságtól, és a birodalom fölötti uralom a legvadabb és legtörvénytelenebb barbárok kezére jutna.” Ezek a szavak elég világosak annak a feltételezésnek az igazolásához, hogy *Celsus* szerint nem létezett olyan keresztény, aki kész lett volna a hadseregben szolgálni. De ebben tévedett. Éppen ugyanebből az időből, 173-ból van az első bizonyságunk arra, hogy Marcus Aurelius idején léteznek keresztények a hadseregben, mégpedig az ún. „mennykőlégióban” (legio XII fulminata).

197-ben írt Apológiájában *Tertullianus* szembefordult azzal a keresztényekkel szembeni váddal, amely szerint ők „az emberi nem ellenségei”, és rámutatott arra, hogy keresztények jelen vannak a palotában, a szenátusban, a fórumon és a hadseregben is. 211-ben keletkezett, *De corona Militis* c. művében élesen elítéli az önkéntes katonai szolgálatot, s ezzel meglévő gyakorlatról tanúskodik. *Cyprianus* a Decius-féle üldözés idején, 250-ben két katonavértanút említ meg. – A 3. sz. vége felé alighanem megnőtt a hadseregbeli keresztények száma, mert *Galerius* még a 303/304-es nagy üldözés előtt megpróbálta kiiktatni haderejéből a keresztényeket. Amikor aztán kitört a vihar, az első csapás a katonák soraiban lévő testvérek ellen irányult. Számos keresztény katona halt meg a hitéért, de nem azért, mert elhajították fegyvereiket. A 2. és 3. századi sírfeliratok azt bizonyítják, hogy a keresztény közösségek nem tiltották a katonai állapot megemlítését a sírköveken.

Bármilyen szűkös is a rendelkezésünkre álló anyag, mégis lehetőséget ad **a téma földrajzi vonatkozásainak** tanulmányozására. Általánosságban megállapítható, hogy a pacifizmus a *Pax Romana* területén belül hatott a leginkább, a határmenti, barbárok által fenyegetett provinciákban viszont kevésbé érvényesült.

A katonai állapottól való idegenkedés a legerősebben kétségtelenül *a görög Keleten* uralkodott. Alexandriai *Órigenész*, aki 248-ban választ írt Celsus művére, világossá teszi, hogy az általa ismert területeken (Egyiptom, Palesztina, Görögország és Kisázsia) nem változott a helyzet: „Mi nem harcolunk a császár fennhatósága alatt, még ha követeli is.” Halálának éve, 251 azonban fordulópontot jelentett, mert ebből az időből származik egy frígiai sírfelirat, amely keresztény katonák létéről tanúskodik.

Az észak-afrikai anyag a katonai szolgálat jóváhagyását és elvetését egyaránt tartalmazza. Az említett *Tetullianus* azt is megerősíti, hogy sok keresztény kilépett a hadseregből azután, hogy megtért.

A konstantini kor előtt, keresztény katonákat említő nyolc sírfelirat közül hat Rómából származik (egy Besançonból, és egy Frígiából). *Róma egyháza* mindig az élen járt abban, hogy elnézést tanúsítson a bűnösökkel szemben, akár szexuális bűnökről volt szó, akár hitehagyásról. Bár a végső bizonyíték még hiányzik, jó okkal feltételezhetjük, hogy Róma más keresztény közösségeket megelőzően lett engedékeny a katonai foglalkozást illetően.

A legvilágosabb és leggazdagabb hagyomány ama tényre vonatkozóan, hogy a katonáskodás elnyerte a keresztények jóváhagyását, *a keleti provinciákból* származik. Az említett „mennykőlégiót”, amelyhez 173-ban keresztények is tartoztak, Melitene provinciában, Örményország déli részén állították föl. – Amikor a 4. sz. elején ugyanezen a vidéken a keresztényüldözések során a császár megpróbálta érvényre juttatni a császárimádást, az örmény keresztények fegyvert fogtak, és vereséget mértek rá. – Szíriában IX. Abgar, Edessza királya (179-216) megtért, és uralkodásának hátralévő részére államvallássá tette a kereszténységet Osroenében, vagyis egy teljes évszázaddal elővételezte a konstantini fordulatot a birodalom keleti peremén, és alighanem feltételezhetjük, hogy egy keleti provinca uralkodója felvette volna a hitet, ha ezzel megfosztotta volna magát katonai támaszától. – Palmyrában 278-ban Szamoszatai Pál volt az első püspök, akinek civil hivatalnoki állása volt, és testőrséget tartott.

Ezen a keleti területen azonban még egy másik szempontból is elővételezték a konstantini forradalmat. Amikor az állam támogatta az egyházat, az egyház pedig jóváhagyta a katonáskodást, szakadás támadt az egyházban: a szigorúbb felfogásúak tevékeny, aszketikus, sőt kolostori életet választottak, és elvetették a katonáskodást (már a 2. században Tatianosz, majd a 3. század elején Bardeszanosz szírül íródott könyve).

Az egyházi írók beállítottsága a keresztények katonáskodását illetően megfelel a tényleges gyakorlatnak. 180-ig nem találkozunk e foglalkozás kifejezett tilalmával (mivel nem volt mit tiltani). *Jusztinosz* vértanú azt írta: „Mi, akik tele

voltunk háborúval, kölcsönös gyilkossággal és mindenféle elvetemültséggel, az egész világon kicseréltük a fegyvereinket – a kardokat ekevasra, a lándzsákat földművelő eszközökre. Mi, akik korábban kölcsönösen öltük egymást, most nem csupán az ellenségeinkkel szembeni háborúról mondtunk le, hanem – hogy ne hazudjunk vagy ne csapjuk be bíráinkat – boldogan halunk meg Krisztus mellett tett hitvallásunkkal.”

A 180-tól Konstantin koráig tartó időszak Keleten és Nyugaton egyaránt a katonai szolgálat többékevésbé kifejezett elítéléseinek egész sorát nyújtja számunkra. Keletről már hallottuk Órigenész hangját, aki 250-ig a hadseregtől való radikális távolmaradásról tanúskodik. Amikor *Alexandriai Kelemen* védőbeszédet mondott a férfiakra és a nőkre egyformán vonatkozó magatartási szabályokról, valaki ellene vetette, hogy a férfiaktól eltérően a nők nem kapnak katonai kiképzést, rögtön helyreállította az egyensúlyt azzal, hogy a férfiaknak is megtiltott minden katonai tevékenységet. Bár *Ireneus* Galliában élt, származását, nyelvét és gondolatvilágát tekintve a Kelethez lehet számítani; a kardok ekevassá kovácsolásának próféciáját a keresztényekre vonatkoztatta, mondván: ők nem értenek a harchoz, hanem ha megütik őket, akkor még a másik arcukat is odatartják.

Nyugaton *Tertullianus* fejezi ki magát a legvilágosabban, amikor azt mondja, hogy Péter lefegyverzésével (Mt 26,52) Krisztus minden katonát lefegyverzett. Apológiájában azt írja, a keresztények elég számosan lennének ahhoz, hogy eredményesen szálljanak szembe az üldöző császárral, de ők jobbnak tartják, hogy inkább agyonverjék őket, mint hogy ők verjenek agyon másokat. – *Cyprianus* megjegyezte, hogy az egyes ember által végrehajtott gyilkosság bűncselekménynek számít, de ha állami szinten történik, akkor erénynek tekintik; Isten azonban a föld megművelésére rendelte a vasat, nem pedig gyilkolásra. – Egyik 304–310 között keletkezett írásában *Arnobius* feltételezte, hogy a *Pax Romana* nyugalma a keresztények békességes mivoltának köszönhető. – *Lactantius* azt állítja 304/305-ben: „Az ölés tilalmával Isten nemcsak azt a bűnözői gyilkosságot veti el, amely áthágja az emberi törvényeket is, hanem azt a gyilkosságot is, amelyet az emberek törvényesnek tekintenek. Az igaz ember számára tehát, aki számára az igazságosság gyakorlása jelenti a katonai szolgálatot, a háborúban való részvétel igazságtalannak fog tűnni.”

Mégis úgy tűnik, mintha **egyesek jóváhagyták** volna a katonáskodást abban az esetben, **ha az nem foglalt magában háborús akciókat**; így volt ez például azoknak a katonáknak az esetében, akik nyugalmas vidéken helyőrségi szolgálatot láttak el, vagy rendőri feladataik voltak olyan köztestületben, amelyben nem választották szét a katonai és a rendőri szerepeket, így például Rómában arra a katonai egységre bízták a tűzvédelmet és a béke megőrzését, amelyet *Vigiles*nek hívtak. De más hasonlók is léteztek, például a *beneficiarii*, olyan csapatok, amelyeket a provinciák kormányzói mellé adtak segítségül a közigazgatás ellátására, vagy a *protectores* (*protectores domestici*, vagy egyszerűen *domestici*), akiknek a feladatköre a császár személyének védelmét, a foglyok őrzését, a postai és szállítási szolgálatot, sőt titkári szolgálatokat foglalt magában.

Tekintettel a római katonák különböző funkcióira, némelyek (pl. Hippolütosz vagy Alexandriai Kelemen) nem egyszerűen a katonai szolgálatot ítélték el, hanem csak az emberölést, mások viszont mindkettőt elutasították (pl. Tertullianus, aki azt írta: „Hogyan vehetne részt egy keresztény a háborúban, sőt hogyan szolgálhatna akár békeidőben is?”).

Mindenesetre a szóban forgó megkülönböztetés által válik érthetővé a 314-ben megtartott Arles-i Zsinat meghökkentő rendelkezése: azok, akik „békében” leteszik fegyvereiket, maradjanak távol a szentáldozástól: *De his qui arma proiciunt in pace placuit abstineri eos a communione* (III. kánon). Különösen nehézzé tette e rendelkezés értelmezését az „in pace” kifejezés eltérő felfogása. A legtöbb tudós az egyház békeidőire vonatkoztatta; ekkor arról lenne szó, hogy egy üldöző császár uralkodása idején a kereszténynek szabad elhagynia a hadsereget, viszont olyan megengedő uralkodó idején, mint Konstantin, nem. De biztosan nem ez az alapjelentése az „in pace” kifejezésnek, hiszen az *in pace* természetes ellentéte az *in bello*, azaz „a háborúban”. A zsinati rendelkezés tehát azt mondja ki, hogy a kereszténynek békeidőben, ha csak rendőri szerepkörben vetik be, nem szabad letennie fegyvereit, de szabadon elhagyhatja a szolgálatot háború esetén. Ezt az értelmezést támasztja alá *Tours-i Szent Márton* példája is, aki megtérése után még két évig megmaradt a hadseregben, és csak akkor tagadta meg a további szolgálatot, amikor valóban csata volt a láthatáron. Ez 336-ban történt. Tehát azt mondhatjuk, hogy a Konstantin előtti kor egyházi írói elítélték a keresztények részvételét a háborúban, de ez nem foglalta magában szükségképpen a békeidőben teljesített katonai szolgálat elítélését.

A történészek eltérő válaszokat adnak arra a kérdésre, hogy a korai egyház **miért utasította el** a katonáskodást. *Három fő okot* találunk részükről.

Egyesek azzal indokolják a korai egyház tartózkodását, hogy a hadseregben nagy volt *a bálványimádás veszélye*. Ez kétségtelen tény. Az istenített császár kultusza különösen erős volt a katonai táborokban. A tiszteket felszólították, hogy mutassanak be áldozatot, a közkatonák pedig legalábbis jelenlétükkel részt vettek abban, de ők nem kaptak parancsot a tényleges áldozatbemutatásra. Különben sem érthető, hogyan engedhette volna meg tagjainak a Konstantin előtt egyház, hogy akár békeidőben is katonáskodjanak, ha a bálványimádás ténylegesen elkerülhetetlen lett volna.

Mások szerint a keresztények azért utasították el a császári birodalomért folytatott harcot, mert közvetlen *közelre várták a világvégét*, „az utolsó napot”. Csakhogy ez az eszkatologikus remény lényegében már a 2. században eltűnt, a 3. század egyházi írói pedig spiritualizálták az egész elképzelést. Még jellemzőbb azonban, hogy a keresztények inkább féltek a végtől, mint hogy előre örültek volna neki, hiszen azt az eredeti elképezelés szerint katasztrófáknak kellett megelőzniük.

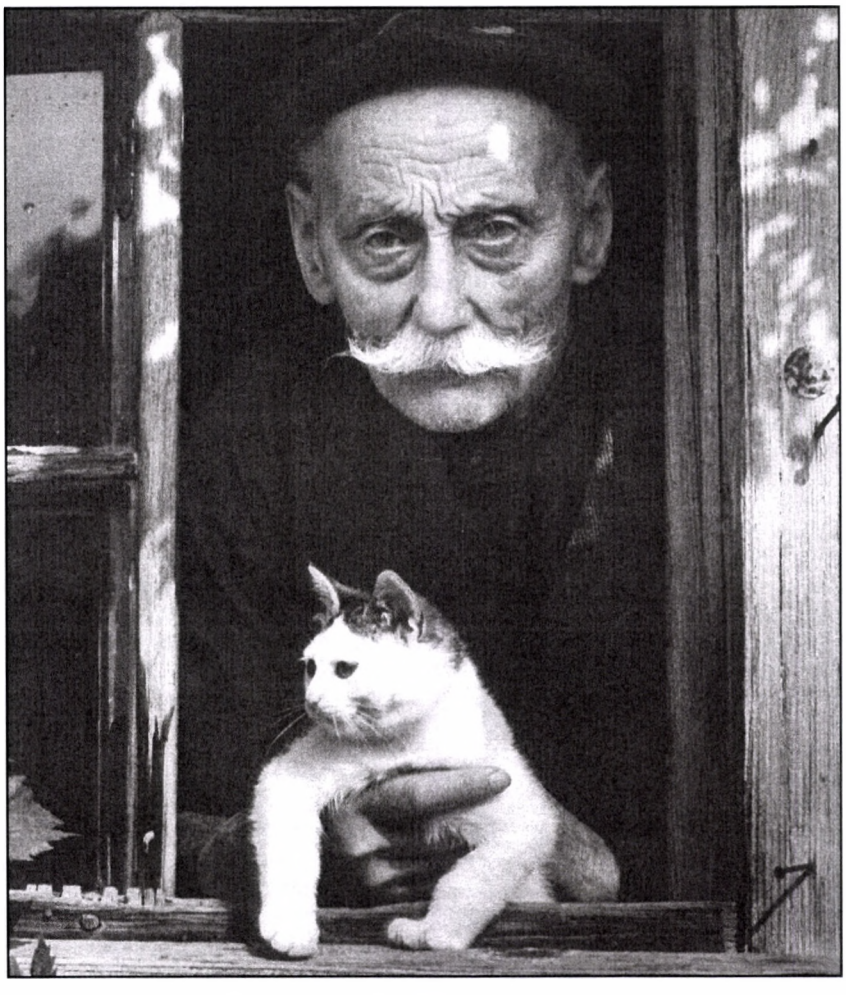
A harmadik felfogás a keresztényeknek a Rómával mint üldöző hatalommal szembeni *ellenséges beállítottságával* magyarázza a keresztények idegenkedését a katonáskodástól: Miért harcoljanak egy olyan birodalomért, amely a vadállatok elé veti őket? Nos, a keresztények nem ítélték meg egységesen a birodalmat. A két szélsőséget Lukács művei (evangéliuma és az Apostolok cselekedetei), illetve a Jelenések könyve képviselte: az előbbiek voltak a legbarátságosabb Róma iránt, az utóbbi a legellenségesebb. Mindenesetre a keresztények nem hunytak szemet Róma bűnei fölött, de nem is vetették meg jótéteményeit. A korai egyház a

maga egészében nem követte a Jelenések könyvét abban, hogy az Antikrisztussal azonosítsa Rómát, hanem meg tudta becsülni a *Pax Romana* áldásait. A keresztények nem vágyakoztak a birodalom bukására.

De ebben az esetben nem kellett volna-e fegyveres erővel is segíteniük abban, hogy a birodalom fennmaradjon? Amint az elején láttuk, *Celsus* éppen ezt a kérdést vetette föl, és politikai felelőtlenséget vetett a szemükre. Csakhogy a korai keresztények hittek abban, hogy az általuk vágyott birodalom fegyverek segítsége nélkül is fenntartható: *Órigenész* kijelentette, hogy imáikkal és fegyelmezett életükkel a keresztények több hasznot hajtanak a királyoknak, mint a katonák, mert a legnagyobb ellenség a gyűlölet, amely egymás ellenségeivé teszi az embereket. *Jusztinosz* vértanú nem a birodalomban, hanem a kereszténységben látta azt az erőt, amely feltartóztatja a káosz hatalmait. *Irenaeus* az elveszett Paradicsom helyreállításának tekintette az egyházat.

Emögött a kereszténységnek az a felfogása állt, hogy a béke dinamikus erőt jelent, és több, mint a háború hiánya. Úgy gondolták, hogy **a béke a szeretet gyümölcse**, annak a fajta szeretetnek a gyümölcse, amelyet a tékozló fiú apja tanúsít, amikor hazatér a fia. *Tertullianus* azt kérdezi: „Ha azt hagyták ránk, hogy szeressük ellenségeinket, akkor kit gyűlöljünk? Ha jogtalankodnak velünk, nem szabad megtorolnunk.” *Alexandriai Kelemen* így szól pogány olvasójához: „Ha belépsz Isten népébe, akkor az ég a te hazád, és Isten a törvényhozód. És mik a törvényeid? Ne ölj! Szeresd embertársadat, mint önmagadat! Ha megütik az egyik arcodat, fordítsd oda a másikat is!” *Jusztinosz* azt kérdezte: „Ha csak azokat szereted, akik téged szeretnek, mi újat teszel?” – Ez volt az eszmény, bármennyire csődöt mondtak is időnkint a gyakorlatban. A megváltó szeretet iránti odaadás folytán az emberek hittek abban, hogy a rosszat más eszközökkel is le lehet győzni, mint fegyveres erővel.

Konkrétan szólva: a korai egyház összeegyeztethetetlennek tartotta a szeretetet és az emberölést, és ezt a gyilkosságra, a halálbüntetésre és a háborúban történő vérontásra egyaránt vonatkoztatta. Erre a birodalom minden részéből találunk példát:

Nyugaton: Tertullianus kijelentette, hogy a keresztény inkább engedi megölni magát, mint hogy ő öljön meg valakit. *Cyprianus* felpanaszolta, hogy a föld nedves a kiontott vértől, és ha nyilvánosan követik el a gyilkosságot, akkor erénynek számít. *Lactantius* elmagyarázta, hogy az ölés tilalmával Isten nemcsak a rablógyilkosságot tiltotta, hanem azt az ölést is, amely az emberek között törvényesnek számít.

Keleten: Athenagorasz azt mondta: egy keresztény nem képes végignézni, hogyan ölnek meg valakit, még akkor sem, ha az jogszerűen történik. *Órigenész* állította: „Isten nem tartotta megfelelőnek, hogy saját isteni törvényhozására vonatkozóan megengedje egy ember megölését, bárki legyen is az.” *Hippolütosz* kánonjai elrendelték, hogy „a civil hatóságokban dolgozó katonákat tanítsák meg arra, hogy egyetlen embert se öljenek meg, és ha ezt megparancsolnák nekik, akkor tagadják meg a parancsot”. A vérontástól való idegenkedés még akkor is fennmaradt, amikor az egyház már lemondott a katonáskodás elvetéséről; *Nagy Szent Bazil* azt írta: „Atyáink különbséget tettek a háborúban történő ölés és a gyilkosság között. Ennek ellenére talán jó lenne, ha azok, akiknek tisztátalan a kezük, három évig távol maradnának a szentáldozástól.”

Eddig csak ortodox keresztény szerzők álláspontját vettük tekintetbe; létezik azonban a korai egyháznak egy olyan *eretneke*, aki feltétlenül megérdemli, hogy megemlítsük, ugyanis azt, hogy elvetette az Ószövetséget és annak Istenét, messzemenően az motiválta, hogy elvetette annak harcos jellegét. *Markion*ról van szó. Ő szemére vetette Dávidnak, hogy vakokat gyilkolt meg, holott Krisztus meggyógyította a vakokat. Illésnek azért tett szemrehányást, mert tüzet hozott le az égből, amit Krisztus megtiltott, s a „szemet szemért” törvényével a másik arc odatartásának parancsát állította szembe. Rámutatott: „Mózes a hegycsúcson kitárta a kezét Istenhez, hogy így minél több embert semmisítsen meg a háborúban. A mi Urunk jóságában kitárta kezét a kereszten, hogy megmentse az embereket.”

Roland H. Bainton

Forrás: Das frühe Christentum im römischen Staat, Darmstadt 1971, 186-216.

Cikkünk az eredeti tanulmány kivonatos ismertetése.

Tűz és vas nélkül

Az erőszak és annak megfékezése a kereszténységben

A keresztények rosszul tennék, ha kioktató hangon vennének részt a vallásokban rejlő erőszak lehetőségéről folytatott vitában, ugyanis egyet kell értenünk *Ernst Benz* egyház- és vallástörténész állításával: „Sem az iszlám, sem a buddhizmus, sem a hinduizmus nevében nem öltek meg távolról sem annyi embert, mint a keresztény egyházak.” A művészek ezt olykor igen drasztikusan fejezték ki, például *Krisztus összetöri a keresztjét* c. festményével a mexikói *José Clemente Orozco*: Ha Krisztus visszatérne, elsőként törné össze a keresztet, mivel a keresztények ebben a jelben hagyták hátra az erőszak nyomát a történelemben. A kereszténység történetéből azonban azt is meg lehet tanulni, hogy a teológiai-filozófiai értelem és a világi állam- és jogfejlődés segítségével miképpen győzték le az erőszak bizonyos megnyilvánulásait. S a keresztényeknek öntudatosan bele kellene vinniük ezt az önkritikus szemléletet a vallásilag motivált erőszakról folyó vallásközi párbeszédbe.

Sepúlveda és Las Casas

A keresztény szentírás-magyarázók ma egyetértenek abban, hogy az erőszak igazolásához nem lehet a Bibliára hivatkozni. Ez nem mindig volt így. A 16. században a humanista *Juan Ginés de Sepúlveda* (1490-1573) azon igyekezett, hogy az indiánok hitetlenségének vagy bálványimádásának érvével igazolja a spanyolok általi katonai leigázásukat. Az Ószövetségre utalt, mindenekelőtt a Második Törvénykönyvre, és azt hitte, hogy az Ígéret Földjének bizonyos lakóit „istentelenségük miatt” pusztította el Isten, ahogyan ez Mózes 5. könyve 9,4-ben áll. És úgy vélte, hogy más népek, amelyek nem váltak ilyen mértékben bűnössé, „hitetlenségük és a bálványimádás alapján” lettek háborús erőszakkal alávetve a hűséges zsidó népnek.

A Bibliából nem lehet eltávolítani azokat a történeteket, amelyek szerint maga Jahve vitte végbe vagy legalábbis engedte meg Palesztina népeinek elpusztítását a héber seregek által. Az a „vérszomj”, amelyről ez az Isten bizonyságot tett az Egyiptomból való kivonulás és a honfoglalás során, manapság sok liberális kortársunk számára elegendő ok arra, hogy hátat fordítson az egyháznak vagy a zsinagógának. Ezeknek a szövegeknek az alapján *Jan Assmann* egyiptológus azt a tételt képviseli, hogy a monoteizmus bizonyos szükségszerűséggel türelmetlenséghez, kirekesztéshez és erőszakhoz vezet. Egyes modern teológusok azzal próbálják viszonylagossá tenni ezeket a szövegeket, hogy a történetkritikai olvasásmódot alkalmazva például arra mutatnak rá, hogy az óizraeli honfoglalás sokkal kevésbé volt erőszakos, mint a róla szóló beszámolók, sőt, hogy sok ilyen szövegrész a nemzeti legendaképzés és a mítosz műfajához tartozott. Vagy pedig – mint *Erich Zenger* és *Othmar Keel* – az „éretlen” monoteizmus kifejeződéseinek tartják e szövegeket, és azt mondják: az érett és tulajdonképpeni monoteizmust, a népeket összekötő hitet Izajás könyvének második fejezete vázolja föl.

Bartolomé de Las Casas (1474–1566), Sepúlveda ellenfele nem támaszkodhatott a modern szentírás-magyarázat e felismeréseire, Sepúlveda érveire adott válasza mégis elárulja, hogy a Jahve nevében végbevitt vérfürdők miatti rossz érzést az akkori, inkább allegorikus bibliamagyarázat eszközeivel is ki lehetett fejezni: Az egyiptomiak és a kánaániták elleni – vagy maga Jahve által kivitelezett, vagy általa szított – szélsőséges erőszak *Las Casas* számára a mindenható Isten rejtélyes, a józan észnek és az igazságos háború elméletének ellentmondó tette volt, amelyen mi csodálkozhatunk, de amelyet semmiképp sem szabad utánoznunk („admirari, sed non imitari” – ahogyan *Ágoston* is mondta).

Az élettérnyerés érdekében vagy hatalomvágyból folytatott háborúkat mindig kárhoztatták – de a legtöbb háborút akkoriban is ezen okokból vívták, és vívják ma is. Az igazságos háború elmélete abból a megfontolásból indul ki, hogy a háború alapvetően rossz, és korlátok közé szorítani akarja a háborút, nem pedig előmozdítani: szilárdan fennálló, súlyos jogtalanság híján a háború nem igazolt – mondja *Ágoston*, aki a sztoikus tanításra támaszkodott. Az igazságos háború három ismérvét – amelyek Ágostonnál elszórtan találhatók meg – *Aquinói Tamás* az ettől kezdve szokásos sorrendbe állította: törvényes tekintély, igazságos ok, helyes szándék. Ha egy agresszort, valakit, aki jogtalanságot cselekszik, csak az erőszak eszközével lehet visszatartani a további bűnöktől és gaztettektől, akkor vállalni kell a háborúval együtt járó rossz dolgok kockázatát.

A 16. században a salamancai teológusok és jogászok (mindenekelőtt *Francisco de Vitoria*) az igazságos háború további ismérveit fogalmazták meg: A háborús akciónak arányosnak kell lennie, és sikerrel, azaz a helyzet javulásával kell kecsegtetnie; végső eszköznek kell tekinteni („ultima ratio”), miután minden más eszköz alkalmazhatatlannak vagy hatástalannak bizonyult; végül a háborúban, valamint a legyőzöttekkel és a foglyokkal való bánásmódban is érvényben marad a jog, ill. az erkölcsi törvény („ius in bello”), tehát nincs szó arról, hogy bármi megengedett lenne. Ez az utóbbi elv – amely a kereszténység talaján jött létre – vezetett a Genfi Konvencióhoz.

A „missziós jog”

Az egyház történelmében találkozunk a „missziós jog” konstrukciójával is. A középkorban a hit követeinek azt a jogát értették ezen, hogy hirdethessék az evangéliumot, akár a keresztény fegyverek támogatásával is, de azt a jogot nem, hogy a másként hívőket a prédikáció meghallgatására vagy megtérésre kényszerítsék. Az Újvilág meghódításával és evangelizálásával összefüggésben e missziós jog biztosítása fontos szerepet játszott annak igazolásában is, hogy fokozatosan birtokba vették az indiánok területeit. Kölcsönösségre nem gondoltak, vagyis arra, hogy más vallásoknak is joguk van misszionálni keresztény országokban. Így aztán ebből jogból a világ evangelizálásához és meghódításához vezető egyirányú utca lett. 1243-ban *IV. Ince pápa* igazolta a pogányoknak azt a kötelességét, hogy megengedjék a keresztény misszionáriusok tevékenységét, de egyúttal tagadta, hogy a keresztény uralkodók a maguk részéről kötelezve lennének arra, hogy engedélyezzék a „csalárd” iszlám hirdetőinek tevékenységét: „Azokat

nem lehet ugyanolyan módon megítélni, mint minket, mivel tévedés foglyai, mi viszont az igazság útján járunk, ami számunkra a hit bizonyosságaként garantált.”

A katolikus egyház még a II. Vatikáni Zsinat előestéjén is a „missziós jog” keretei között gondolkodott. A jezsuiták egyik folyóirata, a *La Civiltà Cattolica* még 1948-ban is azt a véleményt képviselte, hogy a vallásszabadság csak az „igaz” vallást, tudniillik a katolikus hitet illeti meg. A római katolikus egyház ettől a kóros gondolkodásmódtól is megvált a zsinaton, s azóta, amint ismeretes, buzgó védelmezője a vallásszabadságnak, amelyet *II. János Pál pápa* „minden emberi jog anyjának” nevezett. Ez a pozitív fordulat csak a filozófiai gondolkodás és a világi állam- és jogfejlődés segítségével következhetett be – és csak azután, hogy megszüntették az állam és az egyház egybeolvadását.

Harc az eretnekek ellen

Hasonló vonatkozik az eretnekek elleni erőszakos, a tűzhalállal történő „életkioltásig” menő harctól való búcsúvételre is. Az eretnekekre vonatkozó jog végső soron annak a „pogány” római jognak a paradox átvétele volt, amely azok ellen irányult, akik megtagadták a császárkultuszt, s amelynek az áldozatai főként keresztények voltak. A keresztény eretnekjog ténylegesen csak a 16. században került válságba, s ebben döntő mozzanat volt a spanyol *Szervét Mihály* elleni genfi per, s az ő kivégzése 1553. október 27-én.

Miután Szervét 1553-ban, Vienne-ben ezer példányban kinyomatta *Christianismi restitutio* c., érett művét, amelyben igazolta fő tételét, hogy búcsút kell venni a dogmatikus Szentháromság-hittől, és a kereszténységet vissza kell vezetni eredeti bibliai alapjára, Vienne püspöke inkvizíciós eljárást indított ellene. 1553. augusztus 13-án Szervét Genfbe menekült, nem sejtve, hogy ezzel csöbörből vödörbe kerül. *Kálvin* fölfedezte őt egy vasárnapi istentiszteleten, azonnal parancsot adott letartóztatására, és vádat emelt ellene a Szentháromság dogmája és Jézus Krisztus istensége elleni eretnekség vétkével. Különösen érdekes, hogy a perben különleges szerepet játszott Szervét viszonyulása a zsidókhoz, a Koránhoz és a muszlimokhoz. Vajon zsidó származású-e, miért olvasta a Koránt, és nem tudja-e, hogy tézisei előnyösek a zsidók és a törökök számára, mivel amazoknak az érveivel próbálja meg cáfolni Krisztus istenségét? Így hangzott néhány kérdés. Az elítélés előtt Kálvin megszerezte Svájc többi reformált egyházának támogatását, úgyhogy Szervét kivégzését *René Girard* kultúrelméletének értelmében a svájci protestantizmus „alapító gyilkosságának” lehetne tekinteni.

Szervét halála vitát robbantott ki a vallási dolgokkal kapcsolatos toleranciáról és véleményszabadságról. A genfi per idején maga Szervét értésre adta: az, hogy a bibliai alapokra vezette vissza a kereszténységet, búcsúvételt jelent a konstantini fordulattól és a középkor *Ágoston* által meghatározott politikai gondolkodásmódjától. Nevezetesen: az, hogy az egyháznak felhatalmazása van az eretnekeket halállal büntetni, és hogy a halálos ítéletet a világi kardnak kell végrehajtania, új találmány, „amelyet az apostolok és a régi egyházbeli tanítványok nem ismertek”. Pontosan ezt az érvelést képviselte a Bázelben élő, savoyai *Sebastian Castellio* is. Kifejezte felháborodását amiatt, hogy megölnek valakit a vallása miatt, és azt mondta, hogy ez a búzáról és a konkolyról szóló példabeszéd értelmében ellentmond Isten akaratának. Egy 1554-ben készített, Kálvin elleni vitairatában – amelyet azonban csak 1612-ben lehetett nyilvánosságra hozni Hollandiában – írta le Castellio azt a nevezetes mondatot amely bevonult a tolerancia történetébe: „Egy embert megölni nem azt jelenti, hogy megvédünk egy tanítást, hanem azt, hogy megölünk egy embert.” De az Ancien Régime feltételei között nem lehetett búcsút mondani az eretnekjognak.

Görbe kereszt

A kereszténység történetében nagy fáradsággal le lehetett győzni az erőszak néhány beteges megnyilvánulását. A vallások és ideológiák azonban továbbra is könnyen erőszakba csaphatnak át. Ne felejtsük el, hogy a Biblia elbeszélése szerint az emberiség megsebzett, „káini” természetű, ezért aztán az emberiség története afféle „pokoli gépezetnek” tűnik (*Th. Adorno*). Az őskori parittya és korunk tömegpuszító fegyverei között kétségtelenül létezik technikai haladás – de létezik-e erkölcsi haladás is?

Immanuel Kant gyanította, hogy az emberiesség eszméjének megvalósulásához vezető fejlődés éppen az ember természetén bukhat meg. Mert „egy annyira görbe fából, mint amilyenből az ember készült, semmi egészen egyeneset nem lehet kifaragni”. A civilizáció folyamata nem utolsósorban ebből az okból nem volt képes megoldani az erőszak problémáját. A történelem azt tanítja, hogy a modern kor politikai vallásai – a nacionalizmus, a nemzeti szocializmus, a fasizmus és a kommunizmus – még a hagyományos egyházaknál és vallási közösségeknél is erőszakosabbak voltak.

Továbbra is együtt kell élnünk a beteges erőszakkal, „a Szentlélek” *Joachim von Fiore* (†1202) által megálmodott boldog „korszaka” nincs a láthatáron. De ha párbeszédes erőfeszítéseket teszünk az „éretlen” vallások beteges erőszakának leleplezésére – például úgy, hogy eszmét cserélünk a szentírások értelmezésének módszereiről, illetve a vallásokban és kultúrákban rejlő lényegi értékekről és normákról –, akkor talán mégis kissé közelebb kerülünk ahhoz, hogy viszonylag békésen éljünk együtt a földön.

Mariano Delgado

A szerző a közép- és újkori egyháztörténet professzora a fribourgi egyetemen.

Forrás: www.theologie-und-kirche.de

Lélekharang az igazságos háborúért

A Vatikán történelmi fordulata az erőszakmentesség felé

Első három évszázadában a kereszténység Jézus tanítása szerint megkövetelte az aktív erőszakmentességet. A korai keresztények megtagadták, hogy Róma hadseregében szolgáljanak vagy gyilkoljanak a háborúikban. Mindez megváltozott 313-ban, amikor Konstantin császár elfogadta a kereszténységet, és mint a birodalom hivatalos vallását alapította meg. Valójában kihajította az ablakon az ellenségszeretet parancsát, és a pogány Ciceróhoz fordult, hogy igazolja a keresztény erőszakot, elvetve ezzel az igazságos háború elméletének magját.

Az elmúlt tizenhét évszázad alatt a keresztények háborúztak, keresztes háborúkat vezettek, boszorkányokként nőket égettek el, üldöztek zsidókat és muszlimokat, rabszolgát tartottak, koncentrációs táborokat létesítettek, sikeres légitámadásokért imádkoztak, nukleáris fegyvereket gyártottak és vetettek be. Jézus erőszakmentességről szóló tanítását – többé-kevésbé – csupán szóban teljesítették. Hasonlóképpen az újkori pápák, miközben „az Élet evangéliumát” hirdették, kivételeket tettek, kiskapukat hagyva ezzel az igazolt öldöklés számára.

Ebben talán változás állhat be. 2016 áprilisában huszonöt országból hetven vezető katolikus békeharcost hívtak meg hivatalosan a Vatikánba, hogy konferenciát tartsanak az igazságos háború elméletének elvetésére. Az eseményt az Igazság és Béke Pápai Tanácsa szervezte. *Peter Turkson* kardinális, a Ferenc pápa legutóbbi környezeti enciklikája mögött álló vezető nyitotta meg a konferenciát, és hagyta jóvá a záró-nyilatkozatot, mielőtt az a pápához került volna.

Három napon keresztül átgondoltuk az erőszak, a háború és az erőszakmentesség kérdéseit. Számos résztvevő osztotta meg – gyakran a háborús övezetekből származó – személyes tapasztalatait az erőszakmentességről. Engem felkértek, hogy Jézusról és az erőszakmentességről beszéljek. Ez nem lesz nehéz – válaszoltam. Jézus nem tanította nekünk, hogyan gyilkoljunk vagy indítsunk háborút vagy csináljunk pénzt; azt tanította, hogyan ne legyünk erőszakosak. A Hegyi Beszédben így tanított: „Boldogok a békességteremtők, ők Isten fiai és leányai... Hallottátok, hogy megmondatott: Ne ölj! Én pedig azt mondom nektek, még dühbe se guruljatok... Hallottátok, hogy megmondatott: Szemet szemért... Én pedig azt mondom nektek: Ne álljatok ellen annak, aki gonoszat tesz... Szeressétek ellenségeiteket!” Sehol sem mondta: „...De ha ellenségeid valóban gonoszak, és ezzel hét helyzetben találkozol, öld meg őket!” Jézusnak nincs elmélete az igazságos háborúról, nincsenek kivételek.

A végén megvitattunk, megerősítettünk és nyilvánosságra hoztunk egy nyilatkozatot, felszólítva Ferenc pápát, hogy írjon egy olyan enciklikát, amelyben egyszer és mindenkorra hivatalosan visszautasítja az igazságos háború elméletét, és amely által az Egyház visszatér Jézus erőszakmentességéhez. A nyilatkozat négy pontot javasol: Jézus erőszakmentes volt. Nincs igazságos háború. Az erőszakmentesség működik. Az Egyház számára elérkezett az idő, hogy a világban minden szinten alkalmazza és tanítsa az erőszakmentességet.

Néhány fontos részlet a nyilatkozatból:

„Szörnyű szenvedések idejét éljük, széles körű trauma és félelem kapcsolódik a fegyverkezéshez, a gazdasági igazságtalanságokhoz, a klímaváltozáshoz és az erőszak más speciális formáinak millióihoz. A hitelesített és általános erőszaknak ebben a szövevényében közülünk azok, akik a keresztény tradíció talaján állnak, hivatottak vagyunk felismerni a katolikus egyház élete és gyakorlata számára az aktív erőszakmentesség központi jellegét Jézus világos üzenetében, illetve felismerni hosszú távú küldetésünket mind az emberek, mind a bolygó gyógyításában, valamint a világ népeinek összebékítésében.”

„Egyházunk számára eljött az idő, hogy élő tanú legyen, és hogy sokkal nagyobb emberi és pénzügyi forrásokat fektessen az aktív erőszakmentesség spirituális és gyakorlati előmozdításába, katolikus közösségeinkben pedig konkrétan a hatékony erőszakmentességi gyakorlat megformálásába és begyakorlásába. Mindezekben Jézus a mi lelkesítőnk és példánk.”

„Saját idejében, amely bővelkedett strukturális erőszakban, Jézus Isten feltétel nélküli szeretetében gyökerező erőszakmentes rendet nyilvánított ki... Jézus erőszakmentessége a működő szeretet ereje volt: sem gyenge, sem passzív nem volt. Ő láthatóan és tetteiben Isten erőszakmentességének kinyilatkozása és megtestesülése, maga az igazság volt, különösképpen megvilágítva ezt a kereszten és a feltámadásban. Ő hív minket, hogy fejlesszük az erőszakmentes béketeremtés erényét.”

„Világos, hogy Isten Igéje, Jézus áldozata sohasem használható az erőszak, az igazságtalanság vagy a háború igazolására. Valljuk, hogy Isten emberei számtalanszor elárulták az evangélium központi üzenetét a háborúkban való részvétellel, üldözéssel, zsarnoki elnyomással, kizsákmányolással és megkülönböztetéssel.”

„Hisszük, hogy nincs igazságos háború. Az igazságos háború elméletét sokkal többször használták a háborúk támogatására, mint azok megelőzésére vagy korlátozására. Ez arra utal, hogy lehetséges olyan igazságos háború, amely aláássa az erkölcs felszólítását arra vonatkozólag, hogy eszközöket és képességeket fejlesszünk ki a konfliktusok erőszakmentes megoldására. Olyan új keretre van szükségünk, amely összhangban áll az evangélium erőszakmentességével...”

A nyilatkozatnak van néhány külön felhívása is az egyház számára, hogy fejlessze az erőszakmentességről szóló szociális tanítását; hogy támogasson olyan erőszakmentes gyakorlatokat, mint például a helyreállító igazságszolgáltatás, a szenvedésgyógyítás, a fegyvertelen civil szolgálat; hogy a jövőben ne használja és tanítsa az igazságos háború elméletét; hogy folytassa a küzdelmet a nukleáris háború és fegyver-

kezés ellen – és hogy támogassa és védje meg azokat az erőszakmentes aktivistákat, akik életüket kockáztatva a békéért és igazságosságért küzdenek. Bátorítalak, hogy olvasd el az egész nyilatkozatot a *nonviolencejustpeace.net*-en.

Ha törődik ezzel a hívással, a katolikus egyház meg tudja változtatni az elmúlt tizenhét évszázad folyását, megnyitva a kereszténység egészen új történetét, és vissza tud téríteni bennünket a korai egyház lelkéhez, amely nem engedte meg a kereszténynek a háborúban és annak előkészítésében való részvételt, vagy bármely emberi lény meggyilkolását. Ha Ferenc pápa írna egy ilyen enciklikát, az az egy milliárd katolikuson messze túl is képes lenne hatni. Képes lenne segíteni nekünk mélyen megérteni, hogyan válhatott a háború elavulttá, hogyan kínál az erőszakmentesség sokkal jobb lehetőségeket az ellentétek megoldására, és miért jött el az ideje a nukleáris fegyverkezés és háború megszüntetésének.

„Egy egyszerű ember halála túl nagy ár bármilyen elv fenntartásáért, bármennyire szent legyen is az” (Daniel Berrigan).

John Dear

Fordította: Farkas István

Forrás: Plough, 2016. augusztus

Gandhi nyomdokain

John Dear erőszakmentes akció

John Dear barátságosnak, fiatalosnak és ébernek hat. Az ember alig hinné, hogy ez a rövid ujjú kockás inget viselő férfi az a katolikus pap, aki újból és újból összekap az amerikai állammal, és akit háború- és atomfegyver-ellenes demonstrációk alkalmával már 75-ször tartóztattak le az USA-ban. Az 55 éves Dear nem rég Németországban járt, s a *Pax Christi* katolikus békemozgalom meghívására előadásokat tartott.

Dear gyakran nevet, s hangja megbicsaklik, amikor csodálkozik a politikai hatalmasokon, akik csődöt mondanak az erőszak eszközeivel, miközben őt naivnak vagy bolondnak tartják az erőszakmentesség melletti kiállása miatt. „Nonviolence”, erőszakmentesség – ez a leggyakrabban használt szava. Szívesen és érdekfeszítően mesél sok kalandjáról. De bármilyen lazának tűnik is, nagyon komolyan veszi ezt az ügyet. Ismételten a hatalmasok útjába áll, és békésen eltorlaszolja a Pentagont, katonai létesítményeket vagy a Fehér Házat. Az USA-ban megvonták tőle a választójogot. Néhány hónappal ezelőtt azért tartóztatták le, mert négy másik aktivistával együtt elzárta a Barack Obama hivatali székhelyéhez vezető bejáratot. Azon a transzparensen, amelyet Dear maga előtt tartott, ez állt angolul: „A hadsereg nem megoldás.” Az egyházban is ellenszele van. Tavaly kilépett a jezsuita rendből, mivel túl nagy nyomás volt rajta, hogy hagyjon fel tevékenységével. De megmaradt katolikus papnak.

Dear gazdag katolikus családból származik. Apja kezében harminc újság volt, és az Egyesült Államok Sajtószövetségének élén állt. A fiú a zene iránt érdeklődött, és beiratkozott a duke-i egyetemre. Élvezte a diákok bulizós életét, és rocksztár akart lenni. De azután történt valami, ami teljesen megváltoztatta azéletét. Ehhez hozzátartozott találkozása a dzsessz-zongorista és misztikus Mary Lou Williams-szel, s egy súlyos hörghurut idején Martin Luther Kinggel foglalkozott, a rasszizmus elleni harc nagy alakjával, akit 1968. április 4-én gyilkoltak meg. Deart ez annyira megrendítette, hogy elhatározta, pap lesz.

A halála előtti éjszakán King azt mondta: „Nem az erőszak vagy az erőszak hiánya között kell választani. Vagy az erőszakmentességet választjuk, vagy azt, hogy megszűnünk létezni.” Ez a mondat mindmáig érvényben van Dear számára. Meggyőződése, hogy a katasztrofális éghajlatváltozás éppúgy fenyegeti az emberiséget, mint az atomfegyverek arzenálja. Az USA-kormányzat éppen most adott ki egy milliárd dollárt az amerikai atomfegyverek megújítására. „Ezzel a pénzzel véget lehetne vetni a világéhezésnek”, véli Dear, akinek lényegi elkötelezettsége az atomfegyverek elleni föllépés. Kingen kívül van még egy szellemi vezető, akitől „nem tud szabadulni”: Mahatma Gandhi. Őrá is sűrűn hivatkozik. De számára Jézus áll a középpontban: „ő az erőszakmentesség legnagyszerűbb személyisége a történelemben”, vallja.

„Második elhivatását” egy izraeli látogatáson élte át Dear. Ez 1982-ben történt, éppen akkor kezdődött a libanoni háború. A Genezáreti-tónál, egy kápolnában fölfedezte Jézus Hegyi beszédét, és abban ezeket a szavakat: „Boldogok, akiket az igazságosságért üldöznek, mert övéké a Mennyek országa.” Ennek hatása alá kerülve kijelentette Istennek, hogy kész őt követni, és szeretni az ellenségeit, mégis jelet kér. Amikor pár perccel később észrevette két sugárhajtású katonai gép támadását, megszilárdult az elhatározása, hogy a jövőben a békéért, az erőszakmentességért és az igazságosságért fog küzdeni. Azóta demonstrációk és békés tiltakozások százait szervezte meg, egyszer nyolc hónapig tartották fogva.

Jelenleg nagy „nonviolence”-kampányt tervez az USA-ban. Volt már ilyen 2004-ben, 250 demonstrációval, de most kétszer ennyit szeretne. „Új bázismozgalomra van szükségünk ahhoz, hogy megállítsuk a szegénységet, az atomfegyverkezést és a környezetpusztítást”, mondja Dear, aki nagyon élvezi az életét: „Nagyon izgalmas, az egész világon vannak barátaim.” Így a zene nélkül is afféle rocksztárrá vált: Jézusért és egy igazságos világért „rock-and-rollozik”.

Markus Dobstadt

Forrás: Publik-Forum, 2015/13

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Feladat

Egy nyári vasárnap reggelen így szólt hozzám édesanyám: „El kell mennem Borbála nénihez, hogy segítsek neki takarítani a meszelés után. Te, ugye, úgyis itthon maradsz Ugribugri mellett – hiszen beteg –, mesélhetsz neki. Ha elfogy a limonádéja, készíts neki frisset!”

Elkedvetlenedtem. Vasárnap reggel ugyanis nagyon szerettem sétálni az ünnepélyesen csöndes erdőben, de amit ennél fontosabbnak tartottam: osztálytársam, Hetykepötyke, aki ekkoriban barátkozni próbálgatott velem, megkért az előző este, hogy segítsek neki ma délelőtt felmászni a krétabarlanghoz. Mészkőbarlang az tulajdonképpen, egy nagyon meredek sziklás hegyoldalban van Törpeháza közelében. Egymagában nemigen merészkedett fel oda kistörpe. Jólesett tehát a hiúságomnak, hogy engem kért meg Hetykepötyke, segítsek. No meg magának a sziklamászásnak is örültem. És most kútba esett a mászás is, a vezetői dicsőség is.

Miután édesanyánk elment, Ugribugri úgy mosolyodott el, mint aki biztos benne, hogy tüstént teljesítem, amit kér, és odaszólt hozzám az ágyból: „Mesélj!” Meghökkentem. Nagyon nehezemre esett volna ilyen nyugtalan lelkiállapotban mesélni. Ezt válaszoltam: „Már minden mesét ismersz.” Csodálkozva nézett rám, és láztól lassú szóval magyarázta: „Olyan mesét mesélj, amit most találsz ki.” Gyors mozdulattal leültem az ágya mellé, kezére tettem a kezemet: „Most olyant sincs kedvem mesélni, ne haragudj, öcskös!” „Nem haragszom. Az is nagyon jó, ha csak itt ülsz.”

Zördült a kertünk ajtaja. Felugrottam: „Megnézem, ki az.” Sejtettem ugyan, hogy Hetykepötyke, de hallgattam róla. Mert már előre furdalt a lelkiismeret, amiért valószínűleg engedni fogok a rábeszélésnek, és elmegyek vele. Csakugyan ő jött. A verandán halkan elmondtam neki, hogy nem mehetek el, Ugribugri beteg, nekem most az a feladatom, hogy mellette maradjak. A „feladat” szóra gúnyosan megrándult a szája: „Ezek csak szavak, mondva csinált ürügy. Jól van, tudomásul veszem, hogy elutasítasz engem. Pedig én barátkozni akartam veled.” És úgy tett, mintha indulna. Megijedtem, hogy nem beszél rá az elmenetelre, és utánaszóltam: „Ne rohanj el! Hát te... lehetségesnek tartod, hogy elmenjek?” Nevetett: „Miért ne volna lehetséges? Tégy oda neki egy csomó képeskönyvet, és már mehetünk is. Nem egész délelőttre jössz el, csak egy órára. És Ugribugri is örülni fog, ha hozol neki néhány szép krétadarabot.” Most ismét azt éreztem: sose lehet a barátom, akiből így ömlenek az érvek feladatom teljesítése ellen. De nagyon szerettem volna elmenni, így szóltam hát: „Beszélek Ugribugrival.”

Az öcskös azzal fogadott: „Ha el akarsz menni, miattam nem kell, hogy itthon maradj.” De olyan szomorúan nézett az ágya mellett üresen álló székemre, hogy majdnem felkiáltottam: „Dehogyis megyek el! És megpróbálok mesélni is.” Ehelyett azonban azt kérdeztem tőle: „Megígéred, hogy nem mászol ki az ágyból?” Csöndesen, még mindig az üres széket nézve felelte: „Megígérem.” Előkaptam könyveim közül a képeseket, és az ágyára tettem őket. Ekkor rám nézett: „A krétabarlangba mentek?” „Oda. De csak egy percre. Hozok neked is krétát.” Ezt felelte ugyan: „Jó lesz” – de olyan szomorúan mosolygott, hogy lehetetlen volt nem értenem a gondolatát: „Bánom is én a krétát. Nekem az kellene, hogy itt ülj mellettem..., és hogy..., ha talán kedved lesz rá..., mesélj is.” Gyorsan vittem még be egy bögre ivóvizet is, arra az esetre, ha elfogyna a limonádéja. Bántott közben a gondolat: akkor friss limonádét kéne készítenem – de már sodort a sietés: „Úgy el fog röppenni az az egy óra, hogy észre sem veszed. Szervusz.”

Kék bácsi, a szomszédunk, nagyon szeretett vasárnap délelőtt beülni a kertjük árnyas kis lugasába, és ott ebédig játszani a citeráján. Meglepte hát Hetykepötykét is, engem is, hogy munkára öltözve találtuk, pedig szerettük volna hallgatni egy kicsit, amint muzsikál. Hetykepötyke így szólt: „Nahát, akkor mit ácsorgunk itt? Irány a krétabarlang!”

Elértük ismét a felvéget, kimentünk a faluból, be az erdőbe. Egyszerre csak éppen a fejünk fölött hangosan és haragosan csivogni kezdett egy madárka. Megálltam, és megkerestem a tekintetemmel. Egy kis rozsdás barna ökörszem állt egy ágon, és csapkodva szárnyával, haragosan csivogott a mellette nyugodtan ülő, világosabb színű tojóra. Végül – minthogy a szidás nem használt – bele is csípett. Ekkor a tojó nyílegyenes vonalban egy bokorba röpült. Lassan és halkan széthajtottam a bokor ágait – kukucskált mellettem Hetykepötyke is –, és megpillantottuk a gömbszerű fészket, a bejárónyílásban meg az ökörszem mama fejecskéjét. Tudtuk, mi történt. Elunta a tojó a kotlást, a papa meg visszakergette. Tovább indultunk. De alig mentünk néhány lépést, megint felhangzott a dühös csivogás. A tojó megint ott ült az ágon. Hetykepötyke nevetett: „Nézd a mamát! Úgy rázogatja a fejét, mintha azt mondogatná: 'Nem megyek! Nem megyek!' Meg is értem, hogy ilyen szép időben

nincs kedve a fészekben kuksolni.” Én meg azt mondtam: „A papát nézd! Milyen felháborodott. Mert biztos benne, hogy jogosan követeli: teljesítse a feladatát.” Hetykepötyke haragosan ellenkezett: „Miért követelné jogosan?! Nem írt alá kötelezvényt a tojó, hogy kikölti a tojásokat! Na gyere, menjünk!” De nem mozdultam. Nem tudtam elhatározni, merre induljak. Ekkor azonban hirtelen elhallgatott a csivogás. A tojó nyilván ismét visszaröppent. És ez a csönd erőt adott hozzá, hogy meginduljak – hazafelé. Hetykepötyke most már dühöngött: „De hiszen te bolond vagy! Már néhány perc múlva ott lettünk volna!” De nem a dühöngése ingatott meg a hazamenetel szándékában, hanem vágyakozásom a felmászásra és a vezetői dicsőségre. Úgyhogy hamarosan ismét a krétabarlang felé loholtunk.

A hegyoldal alatt leültem a fűbe, és lépésről-lépésre végigszemléltem, kiterveztem a mászó utat. Melyik sziklába, melyik cserjébe fogunk kapaszkodni. Amikor azonban elkészültem, és már mozdultam is, hogy felálljak, megpillantottam a fű között egy hátán fekvő katicabogarat. Letéptem gyorsan egy levélkét, hogy megfordítsam vele. De ekkor észrevettem, hogy nyugtalanul jár-kel körülötte egy másik katicabogár, és szóltam Hetykepötykének: „Nézzed csak! Egy katicabogár meg fog fordítani egy másikat, aki a hátára esett.” De a járkáló katicabogár – mintha hirtelen elhatározta volna, hogy nem bajlódik a hátán fekvővel – mászni kezdett fölfelé egy fűszálon. Hetykepötyke nevetett: „Eszében sincs, hogy megfordítással piszmogjon! Nézd, milyen fürgén mászik fölfelé!” De nem sokáig nevetett. Mert felkiáltottam: „A fűszálat nézd!” A vékonyka fűszál ugyanis egyre lejjebb és lejjebb hajolt a katica súlya miatt, s mire a csúcsára ért, szépen visszatette a mászó katicát a hátán fekvő mellé. Megint mászkált körülötte nyugtalanul, aztán megint nekiiramodott, és mászott fölfelé ugyanazon a fűszálon. De a fűszálat megint lehajtotta a súlya, és az visszatette a másik mellé. Ismét mászkált egy kicsit, aztán újból neki a fűszálnak. Hetykepötyke megint nevetett: „Jól teszi! Mert röpködni akar! Igaza van!” Most már nem hagyhattam tovább aggódni a hátán fekvőt, megfordítottam a levéllel, és rohanni kezdtem hazafelé. Loholt mellettem Hetykepötyke is, és tombolt: „Félbolond! Egészen bolond! Amikor már itt voltunk a célnál!” Megálltam, szemébe néztem: „Ha észrevennéd, hogy tévedésből mérget töltöttél a gyógyszeres kanaladba, bevennéd-e pusztán azért, mert már a szádig emelted?” És rohantam tovább. Hetykepötyke most már nem rohant velem. Szomorkásan gondoltam: „Erős neki a tempóm.”

Szobánkba már lassan mentem be, hátha alszik az öcskös. Nem aludt. Nézegette a képeket. A limonádés bögre üres volt, készítettem hát gyorsan frisset, aztán leültem a székre, és nevettem: „Megjött a mesélő kedvem!” Becsukta a könyvet, és rám csillogott lázas szemecskéje: „Mesélj!”

„Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy katicabogár. Az volt a neve: Domokos. Elhatározta egy reggel, hogy felmászik egy fűszál hegyére, kiterjeszti szárnyacskáit, felröppen a levegőbe, és boldogan fog röpködni az erdő fölött a napsütésben. De amikor az alkalmas fűszálat kereste, egyszerre csak egy másik katicabogár előtt találta magát. Ennek Pongrác volt a neve, a hátán feküdt, és így szólt Domokoshoz: „Jaj de jó, hogy rám találtál! Már két napja küszködöm, hogy visszaforduljak a hasamra, de nem bírok. Légy szíves, fordíts meg!” Domokos azonban ezt felelte: „Az hosszadalmas, unalmas munka. Majd bizonyosan rád talál másvalaki is, és megfordít. Én fel akarok mászni egy fűszálra, ki akarom terjeszteni a szárnyamat, fel akarok röppenni a levegőbe, és boldogan akarok röpködni az erdő fölött a napsütésben.” És mászni kezdett fölfelé egy fűszálon. De a fűszál – pedig neki neve sem volt – okosabb is volt, jobb is volt, mint Domokos. Amint mászott fölfelé Domokos, a fűszál hajolt, hajolt, és mire Domokos a hegyéig ért, már vissza is tette őt a földre, éppen Pongrác mellé. Domokos csodálkozott is, bosszankodott is: „Hát ez mi dolog?” És megint mászni kezdett fölfelé a fűszálon. De a fűszál újból és újból visszatette Pongrác mellé. Végül is Domokos ráeszmélt: mindaddig nem engedi elrepülni a fűszál, amíg meg nem fordította Pongrácot. Nekidurálta hát magát, tolta jobbra, tolta balra, és egyszerre csak egy fűszál tövéhez kerültek. Pongrác megkapaszkodott a fűszálban, visszafordult a lábacskáira, Domokos meg már mászott is fölfelé azon a fűszálon. Ez vastagabb fűszál volt, mint a másik, nem hajolt meg Domokos súlya alatt.”

Ekkor kinyílt az ajtó, és bejött édesanyánk: „Nincs szükség rám Borbála néninél, hazajöttem. Most már én ülök ide egy kicsit Ugribugrihoz, te meg, Mohácska, ha el akarnál menni, menj. De ha be akarod fejezni a mesét, csak folytasd.” De Ugribugri felkiáltott: „A végét már úgyis tudom! Édesanya üljön ide! Ne haragudj, Moha!” Eszembe sem volt haragudni! Kiszaladtam a kertbe, ki az ajtócskán, át az úton, be az erdőbe, és sétálgattam a vasárnap délelőtti ünnepélyes csöndben.

Ó, milyen jó is volt! Úgy éreztem magam, mintha nem is az erdő földjén, a fák törzse közt sétálgatnék, hanem mintha felmásztam volna egy jegenye csúcsára, kiterjesztettem volna a szárnyamat, felröppentem volna a levegőbe, és most az erdő lombjai fölött röpködnék a napsütésben, boldogan.

Három ország – három főváros

Bevezető

Szeretek kerékpározni. Hosszú időn át „irigykedve”, vágyakozva néztem azokat, akik biciklivel mentek nap mint nap dolgozni. Sokáig olyan munkát végeztem, hogy a napi kétszer 1 órás közösségi közlekedés idejét jól ki tudtam használni, munkám egy részét közben végeztem el. Munkahelyeimen pedig nem volt zuhanyozási lehetőség és öltöző sem. 2010-től végre olyan munkahelyem lett, ahol minden adott volt ahhoz, hogy én is kerékpárral járjak munkába. Eleinte csak márciustól októberig használtam a biciklit, a 2015/2016-os télen azonban már csak nagyon zord napokat hagytam ki (a téli hónapokban 3-4 munkanapot havonta). Átlagosan havi 600 km-t kerékpározom. Tapasztaltam a rendszeres mozgás testi-lelki pozitív hatását, ezért 2016-ban már hat egynapos túrát is tettem, ezek 60-120 kilométeresek voltak.

Tudom, hogy közösségeinkben és másutt is sokan vannak, akik nálam elkötelezettebb kerékpárosok, túrázók. Én csak azért írtam most erről, mert szívesen osztom meg a látott szépségeket, örömeimet. De még nagyobb örömmel olvasnám biciklis társaim élményeit.

Előzmények

Az „Európai autómentes nap” olyan rendezvénysorozat, amelyet 1998 óta minden évben megtartanak szeptember 22-én – a társadalom környezettudatosságának erősítése céljából. Fel kívánja hívni a *városlakók* és a *városvezetés* figyelmét

- a megnövekedett autóforgalom okozta környezeti, baleseti és városképi problémákra,
- a közlekedési mód felelősségteljes megválasztására,
- a fenntartható, környezet- és emberbarát városi közlekedés előnyeire,
- a közösségi, a kerékpáros és a gyalogos közlekedés fejlesztésének szükségességére.

2002 óta ehhez kapcsolódik az „Európai mobilitási hét”, szeptember 16-22-ig. Körülbelül 2004-óta szervezik intenzívebben Magyarországon is, lásd Critical Mass-felvonulások, majd BAM-mozgalom (Bringázz a munkába), Biciklis reggelik stb. 2008 óta a mobilitási hét alatt a MÁV-START Zrt. és a GYSEV Zrt. járataira díjmentes kerékpárjegy váltható. (Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%B3pai_aut%C3%B3mentes_nap - cite_note-17)

Néhány éve az európai autómentes napon az autósok a forgalmi engedély felmutatásával ingyenesen utazhatnak a személyvonatokon.

Eleinte csak „CriticalMass” felvonuló voltam, majd szeptember 22-re terveztem olyan utazásokat, gyalogos kirándulásokat, amelyeket amúgy a magas költség (vonatjegy ára) miatt nem tettem volna meg.

2014: Ingyenes utazás a Budapest – Tata – Budapest útvonalon. Tata: városnézés, gyalogos tókerülés.

2015: Ingyenes utazás a Budapest – Miskolc és Szilvásvárad – Budapest útvonalon. Túra a Bükkben: Ómassa – Bánkút (Bálvány) – Istállóskő – Szalajkavölgy – Szilvásvárad útvonalon.

Autómentes nap 2016

2016-ban először a kerékpárral utazás ingyenességét is használtam

2016: Ingyenes utazás kerékpárral Budapest – Rajka és Hegyeshalom – Budapest útvonalon.

Biciklitúra a ***Rajka – Pozsony – Hainburg an der Donau – Bécs*** útvonalon (Donauradweg – Eurovelo 6-os útvonal)

Az útvonalat inkább a Bécs – Pozsony – Rajka irányban szerettem volna megcsinálni, mert:

– jobb úgy biciklizni, hogy „hazafelé” kerekezem,

– általában nyugati, észak-nyugati széljárás van a Duna mentén, és jobb a hátszél, mint a szembeszél, de végül a menetrendi sajátosságok miatt lett a Rajka – Pozsony – Bécs irány.

Korán keltem, szinte még éjszaka (2:30), majd 3:30-kor indultam biciklivel a Déli pályaudvarra (11 km), ahonnan 4:30-kor indult a vonat Győrbe. Itt némi várakozás után átszálltam a Rajkára induló vonatra. 4 perc késéssel érkeztem Rajkára, így 7:52-kor már tekertem is a Mosoni-Duna felé. Nemsokára átértem Szlovákiába, ahol a Duna gátjának tetején megy a bicikliút. Itt majdnem eltévedtem, mert egy, a kerékpárosoknak kötelező jobbra haladást előíró tábla volt az egyik kereszteződésben, én hittem ennek, és elindultam jobbra.

Szerencsére kb. 200 m után utolértem egy kerékpáros fiatalembert, akit megkérdeztem, hogy jó-e ez az irány Pozsony felé, és ő elmondta (tört magyarsággal, mert valószínűleg szlovák anyanyelvű volt), hogy egyenesen kellett volna mennem, ez az út Gabcikovo (Bős) felé vezet.

Nemsokára megpillantottam a földuzzasztott Dunát. Ez a Dunacsúny fölötti rész. Azt gondoltam volna, hogy itt mély a víz a duzzasztás miatt, de mégis kiálló, fekvő fákat látni a vízben. Kormoránok és egyéb vízimadarak is láthatók a képen. Ezen a szakaszon két bicikliút megy egymás mellett. Egyik a gáton, itt nagyobb a szembeszél, de szebb a kilátás (ezt választottam), a másik a gát mögött egy csatorna túloldalán. A szlovák 24 km-es szakaszon nagyon kevés tájékoztató táblával találkoztam, elég nehéz volt tájékozódni, mivel GPS-t egyelőre nem használok.

Pozsonyba érkezve az volt az első megdöbbentő tapasztalatom, hogy a Duna jobb partján lévő városrészen (Pozsonyligetfalun) átvezet a D1 autópálya. (Volt ilyen terv Budapesten is a rakpart kiszélesítésével. Szerencsére ez nem valósult meg.)

Pozsonynak van egy „Starý most” nevű hídja, magyarul „Régi híd”. Na, ez a híd Pozsony legújabb hídja, 2016 májusban adták át. Története itt olvasható: https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%96reg_h%C3%ADd.

A híd közepén van egy kis kiszélesedés padokkal, ahonnan a Dunában lehet gyönyörködni. A bicikliúthálózat – sajnos – Pozsonyban sem összefüggő (ahogyan Budapesten sem), így az óvárosi oldalon elég „érdekes” és forgalmas helyeken igyekeztem a „Most SNP” felé. Orosz tanulmányaimból emlékeztem, hogy a „Most” (мост) hidat jelent, de akkor még nem tudtam, hogy mit is jelenthet az SNP? Most már tudom, ez a „Szlovák Nemzeti Felkelés” hídja.

Lehet, hogy figyelmetlen voltam, de nem láttam semmi táblát, amely a híd biciklis részére vezető felhajtást mutatta volna, de miután áthaladtam a híd alatt, és jobbra kívántam volna fölkanyarodni, egy jobbra kanyarodást tiltó tábla fogadott. Így nem maradt más, mint

áttolni a biciklit a füves részen a csigalépcsőig. A csigalépcső vezetett fel a gyalogos-biciklis járdához, amely a híd alatt van elhelyezve (zaj és büdösség), miközben a híd kapacitása napi 37000 jármű (https://hu.wikipedia.org/wiki/Szlov%C3%A1k_Nemzeti_Felkel%C3%A9s_h%C3%ADdja).

A Duna túloldalán egy darabig az ártéri erdő melletti gáton halad a bicikliút, s a hídtól már csak 4,5 km az osztrák határ. Az első falu Wolfsthal. A Wikipédia szerint ez Ebes vagy Ebesfalva, de Ebes Hajdú-Bihar megyében van, Ebesfalva pedig az erdélyi Erzsébetváros régi neve. A „merretekerjek.hu” térkép szerint viszont Wolfsthal magyarul Farkasfalva. Farkasfalva a szlovákiai eperjesi járásban van Poprád és Lőcse között. Persze akár lehetnek azonos nevű falvak is. Wolfsthal fölött a hegyen Pottenburg tornya látszott.

Furán néz ki a Duna túlpartján látható új városrész (talán Pozsony Károlyfalu nevű része), olyan, mint egy túlméretezett Gazdagréti lakótelep. Útközben messze északon egy szikla vagy vár volt látható, amiről most már tudom, hogy a Dévényi vár volt.

Hainburg an der Donau következett, ahol a bicikliút először a kikötő mellett a Duna-parton haladt, majd egy szép fasorban. Következett az első ausztriai híd (ha lentről fölfelé haladunk a folyó mentén), amelyen a Duna bal partjára kerekeztem át. Keskeny bicikliút vezet a nagy forgalmú híd két oldalán. Innen a Duna gátjára kanyarodtam, ezen vágtam neki a következő 32 km-nek. Közben zörögni kezdett az első sárvédőm, rövid bicikliszerelés következett, szerencsére csak egy csavart kellett meghúzni, igaz, ehhez ki kellett venni az első kereket. Ehhez minden szükséges szerszám megvolt nálam. Körülbelül 2-5 kilométerenként pados-asztalos pihenőt találni, sajnos szemetes hiányában kisebb szemetelések nyomait is láttam. Vízvételi lehetőség sem volt ezen a szakaszon, de volt még nálam otthoni víz. Rövid pihenőkkel és fotózásokkal megszakítva siettem előre, mert egy bécsi, Duna-parti ebéd képe lebegett a szemem előtt, ehhez már otthon kinéztem néhány büfét és azok kínálatát. A gát oldala sűrűn tele volt őszi kikericcsel, a nap sütött, de voltak árnyékos részek is, a szél nem volt túl erős, az út jó minőségű, hol aszfalt, hol kemény és sima murva. Holtágak madárvilága, ártéri rétek, kaszálók és erdők tették kicsit változatosabbá az utat. Sok biciklissel találkoztam, némelyik visszaköszönt, némelyik nem. Kisebb csoportok, egyedüli biciklizők és párok is tekertek. Sok volt a nyugdíjas, hétköznap lévén, de fiatalok is voltak. 22 km után, *Schönau an der Donau* mellett vezetett a gáton az út, itt volt az első büfé, de itt még nem volt dunai kilátás, és még közel 28 km volt hátra (amiből 32 lett) a Hauptbahnhofig, így még kerekeztem 14 km-t.

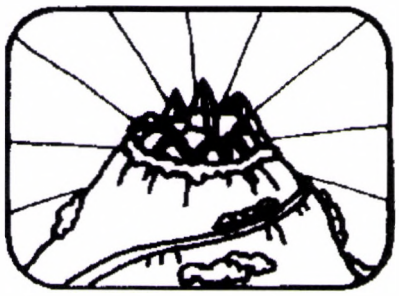

Bécs előtt az ÖMV kettéosztott óriási telephelyei között vezet az út. Jobbra és balra méretes benzin- és gáztárolók. A „Mosquito” büfénél végül megálltam. A bécsi Duna-parton bécsi „bécsi szeletet” rendeltem (krumpli nélkül, csak salátával), miközben a Dunát néztem, és Bécs kinyomtatott vázlatos térképét. Még egy „NullKomma Josef” alkoholmentes sör is belefért a költségvetésembe. Teljesen frissen készült a Wiener Schnitzel, hallottam, amint klopfolja a húst a szakács (bár lehet, hogy magnóról jött a hang ☺), 15 percet vártam, de mivel jól jöttem, ez belefért.

Ebéd után indultam tovább. Arra emlékeztem, hogy a *Praterstern*en keresztül terveztem bemenni Bécs belvárosába, ahonnan a *Ring*re jutok majd, amitől nyugatra lesz a belváros a *Stephasdom*mal. A baj ott történt, hogy a *Praterstern* nem volt kiírva az egyébként kiváló kerékpáros útjelző táblákon, de helyette találtam *Praterbrücke* kiírást. Ezen keltem át a *Donauinsel*ről (Dunasziget), de mivel nem kereszteztem a *Praterstern Bahnhof*ot, sejtettem, hogy keletebbre vagyok a tervezettnél. Megtaláltam a nyomtatott térképvázlatomon, hogy hol vagyok, és elindultam nyugatra. Később a biztonság kedvéért megkérdeztem egy fiatalembert, aki megerősített, hogy jó irányba megyek. A *Ring*et kellett megtalálnom, kereszteznem, de jó ideig nem találtam meg. Amikor újra megnéztem a térképvázlatot, kiderült, hogy kicsúszott a zsebemből, elvesztettem. A *Landstraße Hauptstraße*n tekertem, a napsütés irányából ítélve jó irányban. Végre megpillantottam a *Stephansdom* tornyát, és megkerült a *Ring* is. Fényképeztem, és a *Ring*en hamarosan megleltem a táblát: „Hauptbahnhof 2,4 km”. Innen már csak követnem kellett a táblákat, a bicikliutat. Kiválóak a bicikliutak, a biciklisávok, a felfestések, a táblák. Emlékszem 2004-es *grazi* biciklis tapasztalatomra, akkor néhány napig már kerékpároztam Ausztriában. Most, 12 év után újra Ausztriában bicikliztem, és nagyon élveztem. Persze Magyarországon is rengeteget fejlődött a hálózat, de még messze vagyunk a jótól.

16:18-kor indult Bécsből Hegyeshalomba a vonat, majd hegyeshalmi és győri átszállással (a magyar részen már ingyen utazva) 20:39-kor megérkeztem a Délibe. Útközben eszembe jutott, hogy ma nemcsak két ország (Szlovákia, Ausztria) két fővárosát (Pozsony, Bécs) látogattam meg, hanem háromét. Ezért hazafelé még megálltam a Duna-parton, hogy lefényképezzem a kivilágított Országházat. Hazatekertem, és betoltam a biciklimet a garázsba. A kilométerórán a ma megtett távolság 126,43 km volt. Jól éreztem magam. Szeretek biciklizni.

Botlik Benedek

A mintafalu

Izraeliek és palesztinok békés együttélése

A béke oázisa – ezt jelenti a héber *Neve Salóm*, arabul *Vahat al-Szalam*. Az ezt a nevet viselő falu egyáltalán nem mindenkinek a támogatását élvezi Izraelben. „Ismételten értek minket éjszakai támadások”, emlékszik vissza *Rita Boulos*, a faluközösség afféle sajtószóvivője. „Nyilván kihívást jelent az az elképzelés, hogy zsidók és arabok békésen élnek együtt.” De zsidók, keresztények és muszlimok 35 éve tanúsítják, hogy ez lehetséges. Egyikük *Rita Boulos*, aki palesztin. Az 1980-as évek végén költözött családjával a békefaluba. Hatvan család él itt, a felük zsidó, a másik felük palesztin. *Vahat al-Szalam* Izrael közepén fekszik: húsz perc alatt el lehet érni a tel-avivi repülőteret, a másik irányban pedig egyes falulakók Jeruzsálembe járnak dolgozni. Ha éppen nem ködösíti el az eget homokvihar, akkor az erdősített dombokról rálátni a Földközi-tengerre.

Bruno Hussar domonkos szerzetes alapította a faluközösséget, 1972-ben. A földterületet ajándékba kapta a szemben fekvő dombon lévő latruni kolostortól. A szerzeteseknek tetszett *Hussar* elképzelése egy vallásközi közösségről a „zöld határon”, az Izrael és Ciszjordánia közötti fegyvernyugvási övezetben. A vallásközi közösség lett: zsidók és palesztinok egyenjogúan éljenek együtt.

„Először a feleségemtől, Dyanától hallottam erről a közösségről”, emlékezik *Rayek Rizek*. Ő a falu polgármestere volt, de az általános iskolában, a vendégházban és a békeiskolában is dolgozott, mielőtt megnyitotta volna a falu egyetlen magánvállalkozását, egy kávéházat. „1984-ben Názáretből költöztünk ide, a közösség hatodik párjaként”, tájékoztat a 61 éves férfi. Előtte hét évig az USA-ban élt. Amikor visszatért Izraelbe, más lakóhelyet keresett, „nyitottabb, liberálisabb helyet, mint Názáret”. Túlnyomóan zsidók által lakott városok nem jöttek számításba számára, „mivel nem akartam még egyszer átélni azt az idegenséget, mint Amerikában. Az izraeli kis arab falvak pedig túl konzervatívak voltak számomra.” *Rizek* kinn ül a kávézója előtt, felesége jéghideg limonádét hoz. A falu főtere szinte kihalt; a rádió azt ajánlotta, hogy homokvihar közeledése miatt senki se hagyja el a házát.

„Ez a hely vonzott, jóllehet nem volt mindennap víz és áram, az utcáknak nem volt szilárd burkolatuk, és nyáron csak úgy nyüzsögtek a szúnyogok”, meséli. De *Rizeket* izgatta az idealizmus: „Részese akartam lenni annak a keresésnek, amely a zsidók és palesztinok együttélésének új útjára irányult”, mondja, majd kiegészíti: „Természetesen itt is vannak konfliktusok, és olyan kérdések, hogy ’Miért nevezed magad palesztinnak? Hiszen te arab izraeli vagy!’” Az 1990-es években csaknem szétzilálta a békefalut egy ilyen konfliktus: Egy zsidó család a fiát gyászolta; *Tom Kitain* helikopterbalesetben vesztette életét, s a család emlékművet akart állítani neki Neve Salómban. „De itt nem építünk emlékművet halott katonáknak”, mondja határozottan *Rita Boulos*. A hangja éles: „Olyan embereknek állítunk emléket, mint az alapítónk, Bruno Hussar, de olyanoknak nem, akik háborúba vonulnak népem ellen.” A barátságos nő felizgulása határozottan érzékelhető, jóllehet már húsz éve történtekről van szó. „Egy évnyi meditációra volt szükségünk ahhoz, hogy megoldásra jussunk; egy év – sok könnyel, veszekedéssel és sértett érzelmekkel.” A falu akkor gyakran találkozott elkülönült nemzeti csoportokban. A végén az egyik összejövetel megegyezett egy emlékplakettben, amelyet aztán azon a kosárlabdapályán helyeztek el, ahol Tom a szabadidejét töltötte. Ma már semmit sem látni belőle.

A második nemzedék

„Az első négy gyerek egyikeként születtem Neve Salómban”, emlékezik a 35 éves *Sagi Frish*, aki a falu lakóinak második nemzedékéhez tartozik. Szülei 1979-ben költöztek a kopár dombra, az akkor még csak hat házat számláló közösségbe. „Mi gyerekek élveztük a természetet, és a közösség olyan volt, mint egy nagy család”, meséli. „Az ajtók mindig nyitva álltak, és mi az egész napot a barátainkkal töltöttük. Egyes gyerekek ’Szalam!’-mal köszöntek egymásnak reggelenként, mások ’Salóm’-mal. Pontosan tudtuk, ki zsidó, ki arab, de ennek semmi jelentősége sem volt számunkra.” Szívesen emlékezik vissza erre az időre: „Boldog gyerekkorom volt. Jó barátok kis csoportját alkottuk. De később, fiatalokként kicsit függőnek éreztük magunkat a kinti élettől.” Hogy középiskolába járhasson, elhagyta a falut, azután pedig Svájcba költözött, s a balliberális zsidó ifjúsági szervezetnek, a *Ha-Sómer – Ha-Tzair*nak dolgozott Zürichben. De aztán visszatért a faluba.

A második nemzedék más gyermekei is visszatértek, miután egy ideig „kinn” voltak, egyesek Izraelben, mások külföldön. Így *Sagi Frish* legjobb gyerekkori barátja, egy palesztin fiú is. „Szívesen nevelném föl itt a gyerekeimet, ha lesznek”, hangsúlyozza. „Ne nőjenek föl azokkal a nemzetek közötti akadályokkal, amelyek szokásosak az izraeli hétköznapokban.” Egyelőre azonban politikatudományt és iszlám történelmet tanul, és szeretné befejezni tanulmányait a jeruzsálemi Héber Egyetemen.

Röviddel ezelőtt workshopot szervezett Neve Salóm fiataljainak, s azon a falu fejlődését vitatták meg. A helység egyre nagyobbá válik, harminc új család számára már megvan az infrastruktúra. Ennek a felét a második nemzedék számára tartják fenn, vagyis azok számára, akik itt töltötték gyerekkorukat. „Azt kívánom, hogy a második nemzedék jobban bevonódjék a falu életébe, és nagyobb felelősséget vállaljon”, mondja *Frish*. A workshopok talán adnak ehhez motivációt. Arra a kérdésre, hogy ő maga akarna-e polgármester lenni,

nemmel válaszol, mondván, az alapító nemzedék még erősen jelen van, és tagjai valamennyien erős személyiségek. „Ezek az emberek egy álmot valósítottak meg. Az élet itt nagyon kemény volt, az összetűzések viharosak. A második nemzedéknek előbb meg kell mutatnia, hogy ugyanilyen elkötelezetten bocsátkozik bele a falu életébe, és szintén hordozója az ezzel kapcsolatos terheknek és kényszereknek", magyarázza *Sagi Frish*. Igen közel érzi magát az alapítókhoz, meleg szavakkal szól azok eszméiről és erőkifejtéséről, de friss szélben reménykedik, kívülről jövő ötletekben: valami újban.

A harmadik nemzedék

Nathalie kétéves, a bátyja, Michel hat: ősszel megy a falu iskolájába. „A feleségem, Laialy jelenleg kórházban van", mondja *Nader Bagdazar*, „hamarosan újabb babánk lesz". A Názáretből való örmény férfi a házába invitál, s hideg limonádéval kínál. „Hat évvel ezelőtt pályáztunk itt egy házra. Két éven át minden hónapban idejöttünk, hogy részt vegyünk az összejöveteleken vagy közösségi munkákban. Nagyon gondosan választják ki, hogy kinek szabad itt laknia." Ez a keresztény család átmenetileg egy kis házban lakik, amelyet hiányos kerítés vesz körül. „Jövőre végre beköltözhetünk a saját házunkba." *Bagdazar* vidáman tekint a jövőbe. Ő is itt szeretné felnőni látni a gyerekeit. „Természetesen köztünk is vannak konfliktusok. De az emberek megtanulták, hogyan bánjanak velük, sőt talán azt is, hogyan oldhatják meg őket, mint akkoriban azt az ügyet a halott katonával."

„Olyan emberek beadványainak százai vannak előttünk, akik itt akarnak lakni", erősíti meg *Rita Boulos*. Olyanok is részt vehetnek a falu életében, akik nem laknak ott: 180 gyerek jár itt iskolába, a legtöbb közülük más faluból való. Tíz év múlva 150 család lakik majd a dombokon. „Több nem fér el ezen a kis darab földön." *Rita Boulos* büszke arra, amit a közösség elért. Két lánya Haifában és Londonban tanult, fia Németországban. Most minden gyerekük ismét Neve Salómban lakik családostul. „Megmutatjuk a népeinknek, hogy lehetséges békében együtt élni, ha megismerjük és tiszteljük egymás eltérő kultúráját", hangsúlyozza. „Számomra gazdagító, ha mások másmilyenek, mint én, ez nem jelent fenyegetést." A mások iránti tiszteletet már az óvodában megtanulják a gyerekek. *Vahat al-Szalam*ban immár a harmadik nemzedék nő fel Nathalie-val, Michellel és a többi gyerekkel.

Karl-Heinz Behr

Forrás: Publik-Forum, 2016/15

A szerző szociálpedagógus és újságíró.

A megtagadó

Tair Kaminer – szemben a hadsereggel

Tair Kaminer: 8218755. Ezen a számon tartja nyilván az izraeli katonai börtön. A fiatal, hosszú fekete hajú lány ott tölti immár harmadik börtönbüntetését. Az ok: vonakodik a hadseregben szolgálni.

„Hogy ne játsszam aktív szerepet a palesztin területek megszállásában, és abban a jogtalanságban, amellyel a palesztin népet sújtják. És hogy ne legyen részem a gyűlölet körforgásában." A 19 éves lány ezekkel a szavakkal indokolja katonaságmegtagadását. „Ez az ország túlságosan fontos számomra ahhoz, hogy hallgassak", mondta első letartóztatásának napján az *Amnesty International* képviselőinek. Azt akarja, hogy nyilvános vita folyjék a katonai szolgálatról, valamint az erőszakról, amely sehová sem vezet. És kész arra, hogy személyes árat fizessen ezért. „A katonai börtön kevésbé kelt félelmet bennem, mint az emberség elveszése társadalmunkban", írja Miért vagyok megtagadó? c. nyilatkozatában.

Tair Kaminer baloldali aktivista családból származik. Ameddig csak vissza tud emlékezni, mindig vitáztak a családban politikai kérdésekről, és a „két államos megoldás" szükségességéről. Ennek ellenére a család egyes tagjai bevonultak a hadseregbe, és ezért *Tair* maga is tétovázott. Döntésében az az önkéntesi év volt mérvadó, amelyet Sderot városában töltött, amelynek lakóit 1948-ban elűzték az izraeli erők. *Tair* gyerekekkel dolgozott ott, látta szemükben a félelmet és a gyűlöletet – és döntött: „Elég!" Január 10-én Tel Hashomer toborzóirodáján nyilatkozott arról, hogy megtagadja a katonáskodást, és kérte, hogy helyette polgári szolgálatot teljesíthessen. Még ugyanezen a napon húsz napi elzárásra ítélték.

Facebook-oldalán a világ minden tájáról kinyilvánítják szolidaritásukat: „Légy erős!", „Te vagy a hősnőm!"... A fotók egy nevető fiatal nőt ábrázolnak pólóban, de a komoly Tairt is szögletes szemüveggel és elszántan előreálló állal. Képek Tairről és barátnőiről: egy kávézóban, a hegyekben, egy fürdésről valamelyik folyóban.

„Ezekben a napokban minden barátom bevonul a hadseregbe, jóllehet elutasítják a megszállást", nyilatkozta még 2015 novemberében, amikor Németországban járt. „Azért tesznek így, mivel úgy vélik, nincs más választásuk." Ő szeretné megmutatni, hogy nagyon is van más választás. És megtagadásával másokat is megfertőz: január végén a húszéves *Tanya Golan* is a fegyveres szolgálat megtagadása mellett döntött. Szintén letartóztatták.

Február 29-én *Tair Kaminer* megkezdte harmadik börtönbüntetését. Aligha lesz ez az utolsó. Cellájából ezt írja: „Nem hagyom magamat legyűrni. Tovább fogok küzdeni."

Elisa Rheinheimer-Chabbi

Forrás: Publik-Forum, 2016/6

A Kobra harapásai

„Az erőszaktörvény be nem tartására
a szeretettörvény kötelez.”
(Részlet A törvény c. versből)

Az Állami Népességnyilvántartó Hivatal (ÁNH) számítógépes adatfeldolgozással foglalkozó munkahelyet telepített a börtönben. Nagy érdeklődéssel ültünk be a rabóba, amely K. Marci Jehova Tanújabarátunk gyors és vagány autóvezetésének köszönhetően hamar kivitt minket Robozba. Alapos gonddal elkészített irodai termeket találtunk. Az asztalokon terminálok sorakoztak, ezek vastag kábeleken egy nagy központi számítógéphez voltak csatlakoztatva. A munkáltató kedves, megnyerő tekintetű fiatalember volt. Elmagyarázta a ránk váró munka elméleti részét, majd mindezt a gyakorlatban is megmutatta. A lakosság lakcímváltozásainak adatait kellett rögzíteni a számítógépen. Hosszú számsorokat és kódokat bepötyögni a gépbe a lehető leggyorsabban és lehetőleg hibátlanul. Mindenki kapott egy vastag köteggel ezekből az űrlapokból, és megkezdődhetett a munka. Miután végeztünk az előttünk levő mennyiséggel, az űrlapokat továbbadtuk egymásnak, így még egyszer rögzítésre kerültek az adatok. Amikor nem ugyanazt a karaktert ütöttük le, a gép hangjelzéssel jelezte a hibát. Miután a helyes adat rögzült, át lehetett térni a következő lapra. Jó munka kellemes környezetben, és ami a lényeg, nagyszerű kollégákkal, ugyanis néhány Jehova Tanúval és balesetes elítélttárssal együtt dolgozhattunk: Lici, Jani, Tanci, Szevi, Jancsi és én. Lakhelyünk a régi otthonom, a IV/4-es zárka lett. Hamar otthonossá vált mindannyiunk számára, mondhatnánk „paradicsomi” állapotba kerültünk. Délutánonként ide sietett Józsi is, mivel ez a zárka lett a mi „sasfészkünk”.

A IV/4-es zárka kiemelkedett a többi cella közül, olyan legendás hely volt. Nem őrzött egykor hírhedt gyilkost, vagy később kiemelt szerephez jutott kommunista „elvtársat”, legalábbis nem volt tudomásunk ilyenről. Talán emberemlékezet óta mindig főként Jehova Tanúi lakták. Nagyon ügyeltek arra, hogy mindig lakja valamely vezető Tanú, mivel olyan titkos helyek voltak kialakítva ebben a zárkában, ahol „tekintélyes” mennyiségű tiltott irodalmat rejtegettek. Ügyesen álcázták a „raktárt”, nem tudtam én sem, hogy hova tünteti el a felelős azt a vaskos mennyiségű anyagot. Igaz, nem is kutatgattam. Tiszteletben tartottam dolgaikat, vallásukat, életvitelüket, még ha nem értettem is egyet velük jó néhány dologban.

Zs. tanár úr volt ekkor már ennek a szintnek a nevelője. Ismert ő minket nagyon jól, és a maga módján tisztelt, elfogadott minket. A mackó külsejű emberben érző szív dobogott. Különös nevelő volt. Óvatosan kellett viselkedni vele.

Úgy közeledtem mindig feléje, hogy igazából ne csökkenjen a köztünk levő távolság. Úgy gondoltam, kritikus, éles szituációban hátat fordítana nekünk. Túl szép volt minden ahhoz képest, amit eddig megéltünk. Nem sokáig örülhettünk ennek az idilli állapotnak. Valaki felhívhatta a parancsnokság figyelmét erre a zárkára. Egyik délután megjelent Kobra (Sz. főhadnagy, parancsnokhelyettes), és szétköltöztetett minket a szinten, Jancsit pedig fogdára vitette levelezési szabály megsértése vétsége miatt.

A kilences zárkába kerültem Tancival. Sem mi, sem e zárka lakói nem örültek ennek a kényszerű együttlétnek. Eddig szigorú rend volt jellemző a zárkák összetételére. Egy cellában azonos munkabrigádok tagjai laktak, de ettől kezdve felborult a megszokott rend. Gazdasági szállítók laktak ebben a zárkában, de már nem olyan jó emberek, mint annak idején, amikor Imi volt az írnokuk.

Jó, hogy ketten vagyunk, gondolhattuk Tancival, így valamivel könnyebb az átállás, az elfogadás és az elfogadtatásunk. Belépve a cellába, nem láttam el az ablakig, olyan tömény cigarettafüst fogadott. Egyszerű, szemmel láthatóan igénytelen emberek ücsörögtek ágyukon. Az „írnok urak” ezen túli jelenléte némi zavart keltett a zárka megszokott életében. Kobra átrendezte a fogházat.

Valószínűleg nem olvasta főnökének a makarenkói elvre épülő nevelési koncepcióját. Egész napos együttlétük alatt önmagukat „kezelték”, fegyelmezték az elítéltek. Könnyebb volt betartatni a szabályokat, és figyelemmel kísérni a rabok mindennapjait, ha azonos munkabrigádok egyazon zárkaközösséget is alkottak. Ezen a szárnyon lakott Józsi is, akivel így többet tudtam együtt lenni. Józsi már régen kivívta a tiszteletet zárkájában, így inkább ott tartózkodtam többet, vagy a folyosón, mint a sajátomban. A munkahelyen is nagyon megváltozott a helyzet. Kobra vérszemet kapott, egyre sűrűbben jelent meg és tartott ellenőrzéseket. Ennek senki sem örült. Félt a ránk vigyázó smasszer, stresszben volt a munkáltatónk, és szabályosan rettegtek elítélttársaink is. Ezért a megváltozott helyzetért minket tartottak felelősnek, és ezért nagyon haragudtak ránk.

Kobra lecsapott Licire. A beszélőjén barátunkat egyik paptestvére látogatta meg, aki engedélyezett kapcsolattartója volt, de papi mivoltáról addig nem volt tudomása a börtönvezetésnek. A beszélő folyamán váltott néhány szót Gáborral is. A hadnagy észrevette az esetet, és jelentette feletteseinek. Kobra lehetőséget látott a dologban, és elkezdődött Lici kálváriája. Fegyelmik, büntetések sorozata vette kezdetét. „Kapcsolattartó kilétének elhallgatásáért” kapott először fogdabüntetést, majd áthelyezték a Köfémbe fizikai munkára. Figyeltette az embereivel, személyesen ellenőrizte felszereléseit, kereste az esetleges hibákat, amelyeket felhasználhat ellene. Igyekeztünk körülvenni testvérünket szeretetünkkel, sokszor kerestük zárkájában, s ezt bizonyára jelentették az emberei Kobrának. Egyik nap megjelent az ÁNH-ban, és hipist [motozást] tartott. A késemet, amely a kenyér szeletelésére sem volt alkalmas, elkobozta, mondván, hogy túl éles. Félreállíttatott minket – katolikus fiúkat – a többiektől, és undorító, kaján mosolyával az arcán kijelentette, hogy ezentúl ő lesz ami nevelőnk. Majd megkérdezte, hogy örülünk-e neki?

Megpróbáltam közömbös arckifejezést mutatni, amikor mellettem Tanci kellő hanyagsággal odavágta neki, hogy: „nem különösebben”. Tetszett testvérem csípős megjegyzése, s én is elengedtem egy kihívó mosolyt egyfajta jelzés gyanánt, hogy ha kell, mi felvesszük a kesztyűt.

Kobra a civil világban átlagos senki lett volna. Alacsony, vékony testalkatú, gyenge fizikumú, és olyan „tenyérbe mászó” képű, jellegzetesen „Na majd én megmutatom” figura volt. Viszonylag rövid idő alatt tornászta fel magát a második parancsnokhelyettesi rangra. Valószínűleg „jó hátszele” volt. Igazából nem sok rátermettsége volt a nevelői „munkakör” betöltéséhez. Ez irányú tanulatlanságát hatalomgyakorlással igyekezete pótolni. Félelmet kelteni és a megszerzett félelemérzést fenntartani, talán ez lehetett hatalomra törő célkitűzésének vezérfonala.

A megfelelő útvonalakon jeleztük a kinti testvéreinknek, hogy miként bánnak velünk. Természetesen megkaptuk a megtorló intézkedéseket. Kobra újabb harapása megint Licit sebezte meg. Testvérünk tiltakozó leveleket írt, amelyek felbőszítették a főhadnagyot. Az elítéltek számára egyetlen jogorvoslási lehetőség az ügyészi meghallgatás volt. Lici élni kívánt ezzel a „jogával”. Kobra ezt kihívásnak tekintette. Elrejtetett testvérünk szekrényében tiltott tárgyakat: egy kést és egy szexképet, amiket természetesen diadalmasan ő fedezett fel. Így már volt indoka, hogy barátunkat újból fogdába zárassa. Tartva kinti testvéreink reagálásaitól, a beszélőn odaültette mellénk embereit „fülelőnek”, hogy ne tudjunk üzenni. Bizony nagyon kellemetlen úgy társalogni szeretteinkkel, hogy minden szavunkat hallja egy illetéktelen személy. Persze túljártunk főhadnagyunk okosnak hitt eszén úgy, hogy valamely szabaduló elítélt, akivel személyes jó kapcsolatot tartottunk együttlétünk alatt, kivitt magával egy levelet, és egyszerűen a postai úton eljuttatta hozzátartozóinkhoz. A minket ért jogtalanságokról beszámolt a Szabad Európa Rádió. Kobra – ahogy fogságba esett névadója – harapdált összevissza, ész nélkül, de a sebek, amelyeket rajtunk ejtett, csak erősítették „immunrendszerünket”.

Az ügyészi kivizsgálási folyamat „lassúsága” elég esélyt adott a parancsnokságnak az ügy „kellő megoldásához”. „Önkényes megfázás” fegyelemsértésért csomagmegvonás büntetést kapott testvérünk. Az orvos – Kobra utasítására – nem találta kellően betegnek Licit.

Testvérünk ezek után a munkahelyéről próbált levelet kijuttatni. Elcsípték a levelet, és ezért tíz napra fogdába zárták. A sorozatos fegyelmi sértések miatt – amelyek természetes velejárói voltak ennek az ügynek – maga az ügyész figyelmeztette határozottan, hogy változtasson magatartásán. A Licit ért sorozatos jogtalanságok, aljasságok miatt Jani is kért katonai ügyészi kihallgatást. Úgy gondolta, támogatnia kell a barátját. Ha lehetősége lesz, elmondja az ügyésznek a testvérünket ért „szemétségeket”. Mivel a munkánk nem tartozott a nehéz fizikai munkakörökhöz, társadalmi munkavégzésekre is kötelezték, amit a mi sanyargatásunkra kiképzett ügyeletesek előszeretettel hajtattak velünk végre. Az egyik ilyen alkalom volt, amikor az ÁNH legénységét felsorakoztatták a központi ügyeleten abból a célból, hogy takaríttassanak velünk az átadásra váró VI. épületben. A munkavégzést irányító ügyeletes megdöbbenésére mi nem indultunk el a többi munkatársunkkal. Megtagadtuk ezt a munkát, mondván, hogy lelkiismereti okokból nem vagyunk hajlandók börtönt építeni. Amíg az épület nem üzemel, mi semmilyen munkát nem végzünk benne. Hivatták a parancsnokot. A helyettese jelent meg, s mivel látta kitartó makacsságunkat, az ebédlőhöz vezető utat söpörtette fel velünk. Jehova Tanú kollégáink rosszallásuknak adtak hangot, hogy mi bajunk van a börtönépítéssel, amikor ők örömmel végezték, kialakítva olyan helyeket, ahova majd hittestvéreik elrejthetik tiltott irodalmaikat.

Valamelyik ügyeletes vamzer hívhatta fel Kobra és kollégái figyelmét könyvtárbeli tartózkodásainkra. Ugyanis utánanéztek, hogy milyen könyveket is olvasunk a könyvtár állományából. Rendes volt a könyvtáros, mert kiszivárogtatta, hogy az általunk olvasott írók könyveit begyűjtik és elzárják. Gyorsan összeszedtük – amit sikerült – a számunkra fontos művekből. A vaskos könyvek elrejtéséhez egyetlen megfelelő hely kínálkozott, a hosszú folyosón levő kultúrterem szellőzőcsövének teteje. A könyvek elrejtésének végrehajtásához összehangolt tevékenységre volt szükségünk. Kiosztottuk a feladatokat magunk között, és ugrásra készen vártuk, hogy csak mi maradjunk a teremben. Miután rabtársaink kimentek, munkához láttunk. Egyikünk megfogta a kilincset, hogy ne tudjanak benyitni. Villámgyorsan a szellőzőcső alá került valamelyikünk. Az asztal tetejére feltett székre tornászügyességgel felállt, és a feldobott könyveket elrakta úgy, hogy a terem egyetlen pontjáról sem lehetett látni. Majd másodpercek alatt minden visszakerült megszokott helyére, és folytattuk az akció előtti tevékenységeinket. Ha valakinek szüksége volt valamelyik elrejtett könyvre, szólt, és hasonló módon előszedtük a kért kötetet. Kénytelenek voltunk kemény küzdelmet vívni az „elítélt-smasszerekkel” (az-az smasszeri feladatokat ellátó elítéltekkel). Kobrától való félelmükben néhányan az általánosnál keményebben bántak velünk.

Izgalmas számháborúba keveredtünk. Sajnos kevés „fa” akadt, amely mögé bújhattunk. A kultúrtermekben, a könyvtárban, az udvaron és egymás celláiban hamar ránk találtak, és elvittek intézeti fenntartási munkavégzésre, mivel a társadalmi munkára való felszólításaiknak nem tettünk eleget. Az adott hónap utolsó negyedében „lazán” megtagadhattuk a társadalmi munkára történő kivonulást – „Teljesítettük a kötelező harminc órát!” felkiáltással. A nevelő írnok feladata lett volna az elítéltállomány társadalmi munkavégzésének idejét számon tartani. Ez lehetetlen feladat volt. Ezt igyekeztünk kihasználni. A „gyenge karakterű” ügyeletesek esetében sikerrel jártunk, de a keményekkel szemben hatástalan védekezés volt. A takarítást végre kellett hajtatnia. Ha nem társadalmi munkaként, akkor intézeti fenntartási tevékenységként. Így a „zsiványok” zárkáiban voltunk kénytelenek elbújni a kötelező takarítások elől. A reggeli munkára való kivonulásunk előtti félórányi nyugalomban, amelyet a nyüzsgő zárkában megtalált mozgolódásmentes szigeten, az ablak melletti asztalnál töltöttem, egy stokin ülve Villon verseit olvasgattam.

A hétvégi napokon délután kettő és négy óra között csendes pihenő volt. Ilyenkor elnémult a zajláda is. A táborban visszafogott nyugalom lett úrrá. Nagyon sokan szundikálásra adták fejüket, néhányan csendes elfoglaltságot találtak maguknak (leveleket írtak, rajzolgattak, olvasgattak, játszottak). Ha az időjárás engedte, ilyenkor az udvaron beszélgettünk. Amikor az épületeken belül kényszerültünk tartózkodni,

többnyire egyéni tevékenységeinkkel töltöttük el a csendes pihenő idejét. Néha ilyenkor vívtunk sakkjátszmákat Józsival.

Amikor egy nap leforgása alatt többünknek kellett áttanulmányoznia a heti irodalmat, beosztottuk az írás útvonalát. Amikor zárkazáráskor került hozzám az anyag – azzal, hogy reggel tovább kell adnom –, az éjszakai lehetőséget kellett igénybe venni. Csak a mellékhelyiségben volt mód a világítás használatára. A Tanú zárkatársak mindig ilyenkor olvasgatták tanulmányaikat, vagyis sorba kellett állnom. Igyekeztem ébren tartani magam, amíg alkalmas időpont nem kínálkozott az olvasásra.

Habos László

„Szívbaj”

Szégyen. Megsemmisülés. Szétmar mindent. Elbujdosás (elcsépelt), de hová? A test igen, behúzódik valahová, ahol nem látják. A lélek? Összekucorodik, de elbújni nem tud. Szégyen mások előtt. Rossz. A legrosszabb – szégyen magunk előtt.

*

Az utazási prospektusok szétdobálva hevertek a dohányzóasztalon. A színes tengerparti képek hívogatóak voltak. Csupa mosolygós ember nézett a kamerába, a hátteret sokszintes, modern szállodák adták. Emma ingerülten beletúrt a kupacba, karján karkötők csörrentek meg.

– Miért nem lehet már végre eldönteni, hogy az idén hova megyünk!? – gondolta bosszúsan.

Minden évben ez van. Hajtanak, robotolnak a vállalkozásban, s aztán olyan nehezen jön össze a nyaralás. Pedig hála Istennek, pénz, az van rá. Persze ő már nem is menne akárhová. Tavaly is megmondta Lalinak kerek-perec, hogy csak ötcsillagosba és all inclusive-ba.

Felállt, és indult kifelé a hatalmas nappaliból, amikor megcsörrent a telefonja. Felkapta. Átfutott a gondolat az agyán, hogy ha Lali hívja, kész tények elé állítja. Az idén Jordániába mennek. Meg se nézte a kijelzőt, ezért meglepődött, amikor egy határozott női hang szólt a telefonba:

– Jó napot kívánok! Az Alkonyszárny Idősek Otthonából a főnővér vagyok. Tarainé?

– Igen – válaszolt Emma, s ebben a pillanatban eszébe jutott a Mama. Talán nem fizettek be valamit? – Mi a baj?

– A Mama nagyon nyugtalan, s mindenképpen látni szeretné Önt. Mikor tudna bejönni Hozzá?

– Hogy-hogy mikor? Most semmiképpen nem, készülünk nyaralni, majd utána.

– Kedves Tarainé, ez egy órácska, s a Mama biztosan megnyugodna. Három hete nem látta Önt.

A főnővér hangja szemrehányó volt. Emma ideges lett:

– Na, ez már sok! Havi 150 ezerért még számon kér engem? Mégis hogy képzeli?

– Én nem kérek számon semmit. A Mama valóban jó helyen van azért a 150 ezerért, de tudja, egy kézfogás, egy simítás az arcon többet érne.

– Jó, jó, ne papoljon, beugrom még az utazás előtt.

Emma letette a telefont. Fel volt háborodva. Nem elég, hogy Lali ilyen bizonytalan az úti célban, még ez is. Nem csoda, hogy állandóan ideges. Mindig van valami. Tényleg be kellene ugrani az Otthonba. Most mindenesetre fodrászhoz indult, és el is megy. Ott majd ellazul, ahogy masszírozzák a fejét.

Telefonált Lalinak, hogy Jordánia. A férje persze egy tárgyalás kellős közepén volt, ráhagyott mindent. Tessék, a fodrász után neki kell beugrania az utazási irodába. Ezek nem olcsó utak, hely lesz. Három nap múlva már ülnek a repülőn. Itthon hagyják a gondokat, az alkalmazottakat, az APEH-et, mindent.

A fodrász tényleg mennyei volt. Felfrissülve lépett ki a szalonból, és a tennivalókon gondolkodott. Ekkor eszébe jutott az a kellemetlen főnővér az Otthonból. Jobb, ha most bemegy. Ahogy leparkolt a Mercivel, rájött, hogy nem hozott semmit. Nem baj.

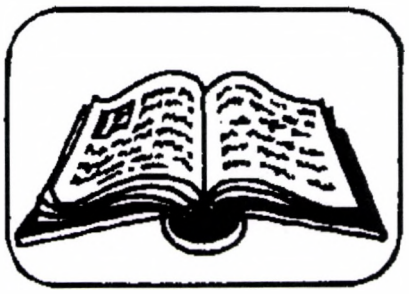
A Mama szobájában be volt sötétítve, az éles, bántó napfényt kizárták.

Emma belépett, és látta, hogy a Mama alszik. Odament az ágyhoz, és nézte azt a kicsi testet a takarók alatt. Két keze, mint két törékeny gally, amelyeket egy szélroham el is törne. A lélegzetét alig lehetett hallani. Szinte csak pihegett. Az arca nyugodt volt, áttetsző bőre még mindig szép volt. Az emlékek betöltötték a szobát. Emma gondolatai végigvágtattak a gyerekkoron. Visszagondolt sok mindenre, s valami szorító, furcsa érzés kerítette hatalmába. A gyomrából indult, de igazából semmi köze nem volt a gyomrához. Olyan erős érzés volt, hogy le kellett hajtania a fejét, hullámokban tört rá. Az arca égett, mintha lázas lenne.

Az alvók mindig megérzik, ha nézik őket. A Mama kinyitotta a szemét, s rögtön meglátta az ágynál tétován álló lányát. Hálás mosoly ült ki az arcára. Nem szólt, de lelkének boldogsága látszott rajta.

Emma odahúzott egy széket, leült, s kezébe fogta azt a két kis törékeny kezet, s belepillantott azokba a végtelenül hálás szemekbe. Nem értette, mi történik vele. Most nem gondolt Jordániára, a vállalkozásra, a pénzre, semmire. Csak egy dolog uralkodott el rajta egyre jobban: az a végtelen szorító érzés, amely szavak nélkül is földbe döngölte őt.

Szvitil Ila

BIBLIA

A júniusi elmélkedéseket Sulyok Gábor (Budapest) készítette, a júliusiakat a székesfehérvári HB közösség tagjai, sorrendben Fekete Tibor és Zsuzsa, Magyar Laura, Singer József és Judit, Miklós Tibor és Tanos Gábor.

Június 4. – Pünkösdvasárnap – Jn 20,19-23 – A felülről nyitott ember küldetése

Elgondolkoztató, hogy a 4. evangélium szerzője Jézus életének csaknem minden jelentős eseményét szombathoz köti, így gyógyításai, templomi botránya, halála és küldetésének továbbadása, vagyis a pünkösd is szombatra esik.

A tanítványok értetlenül hallgatták Jézus közeledését a már-már túlzottan elkoptatott köszöntéssel: Béke veletek! Minden bizonnyal az Ószövetség békessége zümmögött a fülükben, ahogy Izaiásnál olvashatjuk: „Gyermek születik nekünk, a béke fejedelme *nekünk*! Uralmának és békéjének nem lesz vége *nekünk*”! (Iz 9,6) – Milyen jó, hogy bezárkóztunk. Ide nem jöhet be senki, még a zsidók sem. Igaz, hogy félünk tőlük, de az ajtó zárva van, és a békesség megmarad nekünk.

De vajon Jézus ezt bízta rájuk és ránk? Valami furcsa bizonytalanság lengi át a levegőt! Ez az, amit Jézus akart tőlünk? Bezárkózni és rettegni? Védeni, bebiztosítani magunkat? Aligha! De hát akkor mit?

Jézus egyre csak ismétli: „Békesség nektek! Ahogyan engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket!” – Békesség nektek! A tanítványok sem értették Jézus szavát, hiszen máskor világosan megmondta hogy nem békét, hanem kardot, tüzet akar hozni. Miféle békesség a küldetésünk? Mintha Jézus beszélt volna az ő békéjéről, amit a világ összes békéje sem adhat meg.

A Jézus szerinti béke az ember és az Isten újfajta, feltétel nélküli kapcsolatát jelenti. A béke lényege, hogy itthon vagyunk ebben azt istenes világban, békében vagyunk önmagunkkal, békében másokkal, és *ezáltal* békében Istennel! Nincs mitől félnünk, mert a hit legyőzi a félelmet, és képessé tesz a szeretetre! A jézusi béke lényege a feltétel nélküli megbocsátás hite! Jézus nem azért jött, nem azért hirdette az Isten Országát, nem azért vállalta küldetésének szörnyű következményét, a kereszthalált, mert mi bármit tettünk volna ezért. Isten szeretetének nincsen miértje! Isten Országa a lélek békéje és öröme (Róm 14,47). Ez a béke van ránk bízva.

Nem fojthatjuk bele Jézus békéjét egy zárt szobába, elkülönített steril világba. Nekünk a megbocsátásra épülő békességet meg kell hirdetnünk, mert ez a Pünkösd lényege. A mi békességünknek le kell döntenie az ellenségeskedést és a válaszfalakat (Ef 2,14), akár a másik ember felé, akár Isten felé épültek azok. Ki kell nyitni magunkat, és így fölülről nyitottan találunk utat Jézus békéjével mások felé.

Jézus békéje? Jézus békéje tüzet jelent (Lk 12,49), de csak akkor fog gyújtani, ha mi már égünk. El kell hitetnünk, hogy a jézusi tűz az egyedüli, amely igaz meleget tud hozni az életünkbe, és képes felmelegíteni az embereket. Küldetésünk, hogy az embereknek kedvet csináljunk körülülni a Jézus által hozott isteni tüzet, és egymástól elfogadni az isteni békejobbot.

Június 11. – Szentháromság vasárnapja – Jn 3,16-18 – Mi a mi isteni személyazonosságunk?

János számára jelentéktelen és súlytalan Jézus csodás, szűzi születése és származása; talán azért hagyja ki ezeket, hogy bosszantsa a zsidókat, hiszen Jézust mint az Isten küldöttét a botrányos hírű Názáretből származónak mutatja be. Názáretből származni ugyanis egyet jelentett az erkölcstelenséggel, a szodomai vagy gomorrai származással. János számára Jézus emberi voltát nem lehetett megkérdőjelezni, de bosszantotta, hogy nem tudja őt egyértelműen besorolni valamilyen kategóriába. Hol „Emberfiának”, hol „Isten fiának” nevezi, mintegy küszködve önmagával, meg korának szellemiségével, amely aligha tud mit kezdeni egy szürke názáreti tanítóval. Talán ugyanazon az úton jár, amelyen Pál szerint Isten a semminek látszót választja ki.

De a *„megtestesülés”*, a testi, emberi valóság elengedhetetlen volt, hogy a zsidók számára Jézus *„a próféta”* lehessen, és megfeleljen a próféták elvárásoknak: „Rügy fakad majd Jessze törzsökéből, rajta nyugszik az Úr lelke” (Iz 11,1-2). Persze a zsidó, emberi Jézus már kevésnek tűnt a kor hellenista, gnosztikus szellemiségének, ezért egy sajátos „Isten fia” jelenik meg Jánosnál. Ő az, aki az egyetlen utat és kapcsolatot hordozza testében. Ez az istenfiúság azonban nem öncélú, elsősorban nem Istenről szól, hanem rólunk, emberekről.

A jánosi evangélium egyik csúcspontja éppen a mai szakasz, amelynek nem az Isten fiának léte, emberré születése a lényege, hanem az *„egyszülöttség”*. Ez önmagában elégséges ok arra, hogy valaki evangéliumot, örömhírt adjon a kezünkbe. Nem az isteni család mikéntjéről, hanem Isten felülmúlhatatlan szeretetéről szól ez. Ki az, aki egyszülött, egyetlen gyermekénél is jobban szereti a másik embert? Egyedül az Isten, az az Isten, aki mindeneket egyszülöttjeként fogad szeretetébe. Ő az, aki azért küldte Jézust, hogy ezt a mindent felülmúló szeretetet megmutassa nekünk.

Valamiféle belső küzdelem érződik a sorok mögött; az Ószövetség haragvó, büntető ítéletével az embert sokkoló Istenét akarja jól-rosszul felülírni a mindent felülmúló szeretetű, megértő új Istennel, aki Jézusban lett jelenvalóvá közöttünk. A mai ember éppen olyan zavartan áll Istennel szemben, mint annak idején a 4. evangélium összeállítója: Melyik az igazi Jézus-arc, melyik az igazi isten-arc? Jézus küldetése Isten „egyszülötti”, önmagát odaadó szeretetének világra hozása és ránk bízása.

Hogyan szeretem Istent? Mit vagyok képes feláldozni érte? Hogyan szeretem a másik embert? Mit vagyok képes feláldozni érte? Ez a mi önazonosságunk záloga!

Június 18. – Úrnapja – Jn 6,51-58 – Isten kenyere vagyok-e?

Ahhoz nem fér kétség, hogy a 4. evangélium mesteri módon összegyűjti mindazt a botrányt, ami Jézus fellépéséhez köthető. Talán ezeknek is a csúcspontja az, amikor Jézus önmagáról mint Isten küldöttjéről beszél. Ebbe illeszkedik bele a kenyér és vér evésének/ivásának a kafarnaumi zsinagógába elhelyezett, megdöbbentő gondolata. Meglehetősen furcsának tűnik, hogy a beszédnek csupán a tanítványai körében van bizonyos hatása, hiszen „néhányan ettől kezdve elmaradtak”. Ezzel szemben a názáreti zsinagógában csaknem meglincselik azért, mert magára vonatkoztatta az izajási ígéretet (Lk 4,28-29). Nagyon gyanús az, hogy testének és vérének kannibalizmusra hajazó ajánlását szinte kicsiny zúgolódással intézték el zsidó kortársai. A mózesi törvény ugyanis világos passzusban rögzíti: az ilyen embert el kell pusztítani, „mert semmiféle test vérét ne egyétek, mert lelke a vérben van – aki eszi, vesszen el” (3Móz 17,14).

Bár nem változtat a lényegen, mégis inkább tűnik valószínűnek a názáreti zsinagóga a mai evangélium helyszíneként, hozzátéve, hogy a szöveg maga is több rendbeli zavarban van, hiszen tömegről beszél, ugyanakkor zsinagógáról. A mondanivaló pedig inkább a kenyérszaporítást mint előzményt tételezi fel.

Hogy a zsidó hallgatóság mire gondolt, azt ezek után nem nehéz kitalálni; a nehezebb, hogy mi magunk mit kezdjünk az „én vagyok az égből leszálló kenyér” kijelentéssel. Az egyház gyakorlatába átültetett teológiai értelmezéssel tisztában vagyunk, hiszen hetenként felkínálja nekünk a szertartás: „Vegyétek és egyétek, mert ez az én testem!” De vajon Jézus szertartást akart-e, vagy valami egészen mást? Vajon azt várta hallgatóitól, hogy a filozófia ingatag lajtorjáján felmászva keressenek magyarázatot az értelmezhetetlen jézusi kívánságra? Jézus szándéka talán az lehetett, hogy naprólnapra „beegyük magunkat az örök életbe”? Aligha hihetjük!

Világosan kell látnunk, hogy nem étkezési etikettet akart követőire, így ránk is bízni, hanem a jézusi, mindent odaadó élet mindenkinek valóságát akarta a lelkünkbe vésni, hogy amint az életünket jobbára el sem lehet képzelni kenyér és bor, test és vér nélkül, úgy mi legyünk az a kenyér és az a vér, amely nélkül ehetetlen, élhetetlen az élet.

Tegyük fel a kérdést: Az életünk, a jelenlétünk olyan nélkülözhetetlen a világnak, az embereknek, mint a jézusi kenyér és a másokért odaadott vér? Másoknak akarunk most kenyér lenni, vagy az egésszel csak az „örökségünkért” mesterkedünk? Úgy hiányzik Isten szeretete ebből a világból, mint egy falat kenyér! Én vagyok az a falat kenyér?

Június 25. – Évközi 12. vasárnap – Mt 10,26-33 – Isten verebe vagyok?

Talán ez a Mátéról nevezett evangélium legmeglepőbb gondolatainak egyike: Ne féljetek a gehennától, a pokoltól se, sőt magától Belzebubtól se!

Zsidókból megtért kereszténynek címzett evangéliumban meglehetősen meglepő az a keménység, amellyel szembeállítja a Jézus által megrajzolt, bizalomra és hitre épülő istenarcot az Ószövetségével, amely tele van félelemmel és fenyegetéssel. Mózes Istene még a nép biztatásaként is ezt üzeni: „Én, az Isten, féltékeny vagyok, fel ne gerjedjen az Úrnak, a te Istenednek haragja ellened, hogy el ne pusztítson a föld színéről” (5Móz 6,15). A vak is látja, hogy ez az Isten nem azonos Jézus Istenével, akinek még az értéktelennek tűnő verebekre is van gondja.

Jézus világossá teszi, hogy a tanítványoknak egyértelműen választaniuk kell, hogy a valódi Istent vigyék az emberek közé, hiszen a két isten nem fér meg a világban, a földön és a mennyben. Dönteniük kell: Vagy az egyik, vagy a másik, vagy a félelem, vagy a bizalom!

Nem véletlen az, hogy Pál sem tud szabadulni ettől az istenarctól, hiszen azt írja *biztatásként* a hallgatóinak, hogy „félve és reszketve munkálják üdvösségüket” (Fil 2,12). Péter meg ezt írja: „Szent félelemmel éljétek le vándorlástok idejét” (1Pét 1,17)! Pál tanácstalanságát mutatja az is, hogy mintegy egyidejűleg az ellenkezőjét is mondja: „Nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét félelemben éljetek” (Róm 8,15). „Isten nem a félénkség lelkét, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét adta nekünk” (2Tim 1,7). – Ezek után mihez tartsuk magunkat?

Érdekes példabeszéddel él Jézus. Melyik veréb kezd filozofálni a jövőjét illetően, melyik képes állandó félelemben élni? Jézus a megbízható Istent akarta ezzel a példázattal elénk állítani, azt, aki valóban sohasem változik irányunkban, akire mindig számíthatunk. Neki nincsenek fenntartásai velünk szemben; ha az életünk két fillért sem ér, Ő akkor is szeret, és akkor is számíthatunk rá, ha a semminél is kevesebbnek érezzük magunkat. Amilyen tudattalan bizalommal élnek ezek a semmi madarak, akiket mi emberek észre sem veszünk, még a madarak között is a legjelentéktelenebbnek gondolunk, olyan tudatos bizalommal kell élnünk ahhoz, hogy Isten iránti elkötelezettségünk hihető legyen.

A jézusi élet kiindulópontja az a feltétlen bizalom, amely vonzóvá, érdekessé teheti azt, amit Jézus ránk bízott; Istent, a megbízható Istent. Ezt az ősbizalmat kell, hogy leolvassák rólunk, akár fülbe súgva, akár mindenki előtt, akár örömeink közepette, akár fájdalmas kínjaink között kell számot adnunk verébnyi hitünkről, bizalmunkról..

Július 2. – Évközi 13. vasárnap – Mt 10,37-42 – Aki atyját vagy anyját jobban szereti…

A kisgyermek az, akit a legjobban szereti édesanyja, édesapja. Tőlük kapja a lelki és testi útravalót az élethez, ők adnak támaszt, kiindulópontot neki. Ők ismertetik meg Jézussal, az ő útjával.

A felnőtt élet felé közeledve a gyermek is ráeszmél, hogy keresztet kell vinnie az élete során. Nem hullik minden az ölébe, most már nem kap meg mindent a szüleitől. Az élet keresztekkel jár, ehhez fel kell nőnünk, meg kell tanulnunk a feladatok elfogadását, megoldását. Meg kell tanulnunk felállni, ha elestünk, ha elbukunk.

A Szentírás azt mondja, hogy „aki jobban szereti anyját-apját, az nem méltó hozzám”. Életünkben Jézus az első, a kiindulópont. Ezt nehéz megoldanunk, de tudatos és rendszeres gyakorlással visszatalálhatunk hozzá, minduntalan újra kezdhetünk botlásaink után.

Hétköznapjainkban meg kell tanulnunk minden emberben Jézus képmását meglátnunk. Komoly eredmény csak komoly befektetéssel, kitartással érhető el. A nagy célok nagy összpontosítással, lemondással járnak. El kell döntenünk: Mit akarunk? Kinek akarunk megfelelni? Mindenkinek? Ez biztosan nem sikerül… Szeretteinknek? Én vagyok a jóember… Istennek? Akkor most kit szeressek, mit tegyek?

Szerencsére szeretetet bárkinek, bármikor adhatok úgy, hogy nem fogy el. Aki tiszta szívvel tud egy pohár vizet adni, ugyanúgy jót tesz, mint aki mindenét feláldozza. Nem a jutalom a cél, hanem a cselekedet.

Tudok így élni, cselekedni? Célom, hogy ezt elérjem, megéljem? Tényleg kemény ez a kérdés, de döntenem, döntenünk kell. Megéri!

Július 9. – Évközi 14. vasárnap – Mt 11,25-30 – Édes és könnyű teher?

Az Atya és Fiú egysége csodálatos példa előttünk, szinte megfejthetetlen. Az egészhez, a teljességhez szoktuk hasonlítani, valami olyan bensőségességhez, amelyet életünk során talán mi is átélhetünk, megtapasztalhatunk egy-egy szeretetteljes, hozzánk közel álló emberrel alkotott kapcsolatban.

Öröm, hogy Isten ránk figyel, az Atya megnyilvánul számunkra Jézusban. Jézus a befogadó, az Atya őt választotta ki, neki tárta fel önmagát, jóságát. Ő az isteni áthagyományozás küldötte. Üzenetét magától a szerető Istentől kapta, és ezt válogatás nélkül akarta megosztani minden emberrel. Ő tanúságtevő példa számunkra. Nyitottsággal, szeretettel hív, vár mindnyájunkat, de csak akkor kerülhetünk hozzá közel, érhetjük el őt, érthetjük meg tanítását, ha mi is nyitottá, befogadóvá válunk. Elhagyjuk a sok és felesleges gátló tényezőt (hatalom, erőszakosság, vagyon, evilági siker, önzés, rossz szokások, stb.), lebontjuk a falakat, lerázzuk a terheket, és megnyitjuk a szívünket.

Jézus azonban nem egy partira, laza szórakozásra hív bennünket, hanem tanulásra, fejlődésre, munkára, „igavonásra”. Vajon édes és könnyű ez a teher? Néha igen, néha nem, kinek igen, kinek nem. Ezt mindenkinek magának kell megválaszolnia, az adott élethelyzetében. Egyszer egy barátom azt fogalmazta meg, hogy a problémákat, feladatokat nem kell keresni, jönnek azok maguktól is. Az élet gyakran komoly kihívások, döntések elé állít bennünket, amelyek odaadást, lemondást, fizikai, szellemi, lelki erőfeszítést kívánnak tőlünk. Ezt csak akkor tudjuk hitelesen átélni és megcselekedni, ha az, amit teszünk, és amit a lelkünk diktál, harmóniában van egymással. Ez teremti meg bennünk azt az érzést és tudatot, hogy a „terhet” érdemes és fontos hordozni, hiszen az nemcsak nehézségekkel, de ajándékokkal is jár.

Július 16. – Évközi 15. vasárnap – Mt 13,1-23 – Példabeszéd a magvetőről

Jézus életével és tanításával a végtelen Isten megszólította az embereket, bennünket is. Erre a megszólításra különböző válaszaink lehetnek, és válaszunk nagyban függ saját egyéniségünktől, gondolkodásmódunktól, a ténylegesen megélt „csúcsértékünktől”. Csúcsérték az, ami mindennél fontosabb nekünk, ami bármely döntésünket felülírja. Ilyen csúcsérték lehet jó esetben a szeretet, de sajnos lehet az anyagiasság, a hiúság vagy az önzés is. Ezért is kell rendszeres imával, elmélkedéssel, szentírás-olvasással, közösségi beszélgetésekkel, lelkigyakorlattal, lelki vezetéssel a gondolkodásmódom tisztaságát, jézusi irányultságát fejlesztenem, ellenőriznem.

Általános veszélyként leselkedik ránk az izajási jövendölés a szembehunyásról és a nagyothallásról. Be kell vallanunk, hogy ezektől bizony mindnyájan sokszor szenvedünk, pedig nem is gonoszságból hunyjuk be a szemünket, csak kényelemből, a kényes helyzetek, nehéz válaszok elkerüléséért. De sajnos ezek az esetek is a megtérésünk akadályozói lehetnek.

Érdekes kérdés, hogy Jézus miért példabeszédekben beszél, miért nem mondja meg egyszerűen „a tutit”, hogy mi a jó, mi a rossz? Szerintem ebben részint pedagógia van, mert aki gondolkozik a példabeszéd értelmén, az már tett valamit az igazság megismeréséért, és a megértett tanítás kicsit már a sajátja, és ezért könnyebben azonosul vele, váltja életre. Másrészről viszont az Isten Országa egykönnyen nem látható át számunkra, a mi nyelvünkön nem lehet egzaktul elmondani, ezért csak hasonlatokon keresztül érthetünk meg belőle valamit, de az egészet sem elmondani, sem megérteni nem lehet, ahhoz a teljes szívünkkel kell vele azonosulni.

Igazságtalannak tűnhet Jézus magyarázata, hogy „akinek van, annak még adnak, akinek nincs, attól még azt is elveszik, amije van”. Pedig ez a kijelentés fontos üzenetet hordoz. Akinek nyitott szíve van, és őszintén tud érdeklődni, az még kap hozzá hitet, meggyőződést, ismereteket, támaszokat, barátokat, értelmet az életének, sőt örök életet is, szóval mindent, de aki elutasító, mindent jobban tudó, önző, semmihez saját magát hozzáadni nem tudó, az sajnos még a saját kis nyugalmát, komfortérzetét is elveszti.

Nagyon fontos még megfigyelni, hogy Jézusnak mennyire más a gondolkodásmódja, mint bármelyikünknek. A termést hozókat csoportosítja ugyan, de egy szóval sem dicséri a százszoros termést hozót a harmincszoroshoz képest. Csak mi akarunk aranyérmesek, ezüstérmesek lenni, nála mindenkinek saját magához képest kell termést hoznia, és neki éppoly kedves a kisebb termés is, mint a nagyobb. Tehát próbáljuk jó szívvel, örömmel megélni azt az életet, amit tudunk, s így lehetünk Istennek tetszők.

Július 23. – Évközi 16. vasárnap – Mt 13,24-43 – Nehogy a búzát is kitépjétek!

Furcsa világban élünk. Nem könnyű eligazodni. Elterjedt a „politikai korrektség”. Vezérlő elv lett, sajnos nemcsak a politikában, hanem a mindennapi életben is. Mit jelent valójában? Tégy úgy, mintha mindent másként látnál, mint amilyen valójában, tagadd a valóságot, hazudj!

Ez az a mentalitás, amely nem néz a dolgok mélyére, nem gondolja végig a történéseket… Mondja, amit várnak tőle. A kommunikációban szinte természetes, de uralja a gazdaságot, és lassan átjárja mindennapjainkat is. Aki másként értelmezi a valóságot, aki másként gondolkodik, másként beszél, annak tartania kell attól, hogy kirekesztik. Alkalmazkodni kell, mert különben hátrányok érik a sorból kilógót.

A globalizált világállam eszménye nem egyeztethető össze a hagyományaira építő, ember léptékű világlátással. A nemzet, a család, a vallás túlhaladott fogalmak lettek. A manipulatív, irányított beszéd igyekszik elsöpörni a lokális gondolkodást.

Furcsa világban élünk! Nem könnyű eligazodni. E világ hatalmasságainak erős törekvése elfedni a helyes utat.

Jézus megígérte övéinek az Igazság Lelkét, amely elvezeti őket a teljes igazságra. A Lélek örökre velük, bennük lesz. A Lélek által lesz Jézus a tanítványokkal, ott, ahol ket-

ten-hárman együtt lesznek az ő nevében. Ez segíti világos látásukat. A Lélek ereje hatja át övéit, amikor evilágban ténykednek: bizonyságot tesznek, küzdenek.

A Lélek által Isten állandóan az igazságot akarja közölni velünk. Ezzel szemben a világ valóságos maffiának bizonyul az igazság eltemetésében.

A Lélek eszünkbe juttatja, feleleveníti azt, amit Jézus tanított. Új tanításokat is kinyilvánít, segít választ találni az újabb problémák megoldására. A teljesség felé vezet. Az igazság mindenkor éppen elérhető teljességét, az akkor birtokolható szintézist segíti megteremteni.

Van tehát eligazodási lehetőségünk! Csak ráfigyelés kell!

Hogyan próbálok eligazodni a világban? Figyelek a bennem élő Lélekre? Baráti közösség segít megmaradni az igaz úton?

Július 30. – Évközi 17. vasárnap – Mt 13,44-52 – A gyöngyön át nézve mindent másképp látunk

A mai evangélium három példázatát már csak tanítványainak mondta Jézus, akik számára még érthetőbben próbálta megvilágítani az Isten Országának mibenlétét. Az első példázatban a kincs megtalálója éppen haza is vihette volna a kincset. De akkor nem válna világossá számunkra, hogy csak az olyan kincs jelképezi az Isten Országát, amiért mindenét odaadta a tulajdonosa. A második példázatban szereplő gyöngy számomra átlátszó, mint a kaleidoszkóp gyöngyei, kristályai. Ezáltal nemcsak maga a gyöngy szép és megunhatatlan, hanem minden azzá válik, aminek a fénye áthatol rajta. Ez a „gondolatkísérlet" talán még plasztikusabban kifejezi a gyöngy birtokosának örömét, látásmódjának megváltozását. Úgy képzelem, hogy nem otthon akar ülni, „kettesben" a gyöngyével, hanem kíváncsi arra, hogy milyen az egész világ – most már a gyöngyön keresztül szemlélve.

Vizsgáljuk meg alaposabban, hogy pontosan mi is hasonlít Isten Országához a három példázatban! Az elsőben a kincs, a másodikban a gyöngyöt megtaláló személy, a harmadikban a háló, vagy még inkább annak szétválasztó funkciója, „tette". Mondhatnám, egy kis keveredés támadt hirtelen, hiszen nyelvtanilag hol az alany, hol az állítmány, hol pedig a tárgy jelképezi Isten Országát. Bulányi Gyurka bácsi emlékezetes elemző módszere azonosítja a vonatkozás (cselekvés) első, második és harmadik pontját (lásd pl. „Merre menjek", 11/d. pont). Ha ezt a módszert próbálom alkalmazni, akkor úgy is fogalmazhatok, hogy Isten Országa a vonatkozás első, második és harmadik pontjaként is megjelenik. Úgy tűnik, mintha meghaladná ezt az értelmezési keretet, mintha ellenállna a „definiálási" törekvésünknek. Talán nem is véletlen ez az ellenállása, talán Jézus tényleg azt szeretné, hogy inkább „ráérezzünk az ízére", mint megértsük.

Úgy mondják, hogy amikor eggyé válik a szemlélő, a szemlélt dolog és maga a szemlélés aktusa, akkor bekövetkezik a megértés, a megvilágosodás. Talán Jézus három példázatának is eggyé kell válnia, „fedésbe kell kerülnie" bennünk. És amikor eggyé válik az alany, az állítmány és a tárgy, amikor a szívünkkel látunk, akkor értjük meg Jézus mondanivalóját.

FELMÉRÉS

Tisztelt Olvasóink!

Az „Érted vagyok" szerkesztői szeretnék felmérni a folyóirat világhálós kiadásának hatékonyságát, ezért arra kérik a nyomtatott változat olvasóit, hogy az alábbi kérdésekre adott válaszaikat küldjék el elektronikus levélben a főszerkesztő címére (gromonandras@gmail.com).

1. Használ-e világhálós kapcsolattal rendelkező számítógépet, maroktelefont vagy böngészővel rendelkező könyvolvasót?

– igen
– nem

2. Szeret-e képernyőn olvasni?

– egyáltalán nem
– ritkán
– csak ha nincs nyomtatott kiadás
– gyakran
– ha csak lehet, képernyőn olvasok

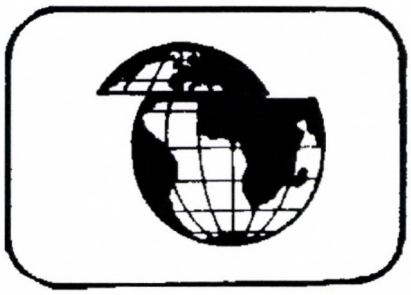
3. Milyen gyakran látogatja meg a folyóirat elektronikus kiadását az „Érted vagyok" (www.ertedvagyok.hu) vagy az Országos Széchényi Könyvtár (http://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=2395) honlapján?

– soha
– ritkán
– minden szám megjelenése után
– havonta
– hetente

4. Ha bármilyen okból nem jutna hozzá az „Érted vagyok" nyomtatott kiadásához, áttérne-e a világhálós elektronikus kiadás olvasására?

– nem
– talán
– valószínűleg
– igen

Válaszaikat előre is köszönik:
a szerkesztők

A globális éghajlatváltozás okai és következményei

1. Miattunk változik a klíma?

Igen, a földfelszíni átlaghőmérséklet növekszik, és ezt jelentős részben az emberi tevékenység okozza. Ezt ma már nagyon nagy biztonsággal mondhatjuk. Az ENSZ 1988-ban létrehozta azt a több mint ezer kutatóból álló Kormányközi Testületet, amelynek angol rövidítése IPCC. Aki ismeri a természettudományos publikációk és különösen a tudományos testületek állásfoglalásának világát, az tudja, hogy a bulvársajtóval szemben nem a szenzációk hajhászása jellemzi. Tehát amikor az IPCC ötödik jelentésében úgy fogalmaz, hogy Földünk felszíne a műszeres jelentések kezdete óta jelentősen melegszik, és *highly probable* (rendkívül valószínű), hogy ennek hátterében az üvegházhatású gázok emberi tevékenység miatt növekvő koncentrációja áll, akkor ezt a hétköznapi nyelvre úgy fordíthatjuk, hogy *teljesen biztos*. Az üvegházhatású gázok nem az ördögtől – és nem is csak az embertől – valók. *Kellemetlen igazság* című könyvében *Al Gore* gyönyörű ábrák és képek segítségével magyarázza a globális éghajlatváltozás lényegét. Ő használja a „tündérbolygó” kifejezést, arra utalva, hogy a Vénuszon az üvegházhatású gázok koncentrációja nagyon nagy, ezért a hőmérséklet az emberi élethez túl forró, a Marson viszont alig vannak üvegházhatású gázok, ezért ott dermesztő hideg van. Ez a mi Földünk viszont egy „tündérbolygó”, ahol a hőmérséklet éppen abba a szűk tartományba esik, ahol kialakulhatott az élővilág változatossága, és benne az ember. Ezt veszélyeztetjük az elmúlt jó kétszáz évben azzal, hogy a légkörbe óriási mennyiségű szén-dioxidot, metánt, dinitrogén-oxidot, klórozott-fluórozott szénhidrogéneket, vízgőzt és egyéb üvegházhatású gázokat eregetünk. Az éghajlatváltozás szempontjából a leglényegesebb kérdés a szén-dioxid koncentrációja, úgy becsülik, hogy 80%-ban ez a gáz okozta és okozza a változásokat, mégpedig annak következtében, hogy szenet, kőolajat és földgázt égetünk. A szén-dioxid koncentrációja az iparosodás kora előtt 0,028% volt, ami a tudományban megszokott módon, milliomodrészben kifejezve 280 ppm. 2015. május 6-án az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériumának Országos Óceáni és Légköri Igazgatósága (NOAA) azt jelentette, hogy 2015 márciusában a globális légköri szén-dioxid koncentráció átlépte a 400 ppm-es határt. Ha most nézek rá a honlapjukra, azt látom, hogy 2016 májusában az érték már 404,21 ppm volt, és nagyon félek, hogy az olvasó ugyanezen a helyen néhány hónap múlva még magasabb értéket fog találni.

A közelmúltban még egy rekord veszélybe került, vagy talán már meg is dőlt. Az Egyesült Királyság Meteorológiai Hivatala azt az adatot közölte, hogy a 2015. január és szeptember közötti földfelszíni átlaghőmérsékletek 1,02 fokkal magasabbak voltak, mint az 1850 és 1900 közötti átlagértékek. Az ipari forradalom kezdetét jelző 1750-es évből senkinek sincsenek pontos adatai, ezért lehetnek kis különbségek annak megítélésében, hogy 1750-hez viszonyítva mikor léptük át az 1 Celsius fokos határt, de az biztos, hogy már jóval meghaladtuk az 1 fokot. A trend teljesen egyértelmű. A műszeresen mért 150 év alatt a legmelegebb 16 évből 15 a 2000 és 2015 közötti időszakban volt. Az eddig mért legmelegebb év 2015 volt. De valószínűleg csak addig, míg 2016 nem ér véget. Mi, itt Magyarországon 2016 nyarát kegyelmi időnek éljük meg. Meleg van, néha 30 fok is, de kánikula alig. Viszonylag gyakran esik az eső, jól érzi magát a kertünkben a padlizsán. Ám a globális változásokat nem aszerint kell megítélnünk, hogy nekünk most éppen mennyire van melegünk. A legfrissebb hírekhez nem kell tudományos közleményeket olvasnunk, elég a magyar lapokat kezünkbe vennünk. A HVG 2016. augusztus 11-ei számában arról olvashatunk, hogy a Közel-Kelet és Észak-Afrika a klímaváltozás egyik legnagyobb vesztese. Az 50 fok feletti hőhullámok tényleg elviselhetetlenek, a csapadék egyre kevesebb, gyakoribbakká válnak a homokviharok. Az ENSZ környezetvédelmi programja szerint évente 230 ezer ember hal meg a kíméletlen éghajlat miatt, többen, mint a háborúkban. Nem csoda, hogy egyre nő a menekültek száma. Persze mondhatnánk, hogy a Közel-Kelet is csak egy térsége a bolygónknak, náluk most éppen elviselhetetlen a nyár, nálunk meg kellemes. Ám sajnos a trendek egyértelműek. 2016. július 31-én egy magyar honlapon is megjelent a hír: a NASA friss adatsora szerint a mérések kezdete óta most először fordult elő, hogy a földfelszíni átlaghőmérsékletek tekintetében (2015. novembere óta) hét egymást követő hónap is rekord meleget hozott. Az előzetes adatok alapján már valószínűsíthető, hogy minden idők legmelegebb májusát minden idők legmelegebb júniusa követte.

2. Direkt jó, ha kicsit melegebb lesz?

Még mindig vannak olyanok, akik a globális éghajlatváltozásra csak legyintenek, de egyre nehezebb dolguk van. Ha a tények hatására kénytelen-kelletlen beismerik, hogy a klíma valóban melegszik, akkor hozzáteszik, hogy nincs ezzel semmi baj. Áltudományos klímaszkeptikus nézetek szerint a szén-dioxid koncentráció növekedésének hatására fokozódik a fotoszintézis intenzitása, tehát jobban fognak nőni termesztett növényeink. Mit számít itt 1-2 fok? Sajnos a klimatológusok arra hívják fel a figyelmet, hogy rengeteget. Megfúrták és elemezték a grönlandi és antarktiszi kilométeres vastagságú jégtakarót, ebből tudjuk, hogy a jégkorszakok alatt Földünk középhőmérséklete csupán 4-5 fokkal volt alacsonyabb. Ez pedig azt jelentette, hogy fél Európát vastag jégtakaró borította, Magyarország területén pedig fátlan tundra-vegetáció tengődött. Lehet arra hivatkozni, hogy a klíma mindig változott, de tudni kell, hogy az

ember felemelkedését és megmaradását éppen az elmúlt 10 ezer évben tapasztalható viszonylag stabil klíma tette lehetővé. A civilizációra alkalmas életfeltételeket veszélyezteti az a szén-dioxid mennyiség, amit az elmúlt kétszáz évben a légkörbe pumpáltunk. Most 1 fokos emelkedésnél tartunk, de a növekedés egyáltalán nem lineáris. Ha néhány éven belül nem történik határozott beavatkozás, akkor „pillanatok alatt" – mondjuk egy évszázadon belül – 4-5 fokos átlaghőmérséklet emelkedés várható, siralmas következményekkel. Ez „csak" még egyszer akkora átlaghőmérséklet-emelkedés, mint amennyit a jégkorszakok óta melegedett a klíma, de az emberi civilizáció ennyit már aligha viselne el, és a folyamat tovább folytatódna. Jól hangzik, hogy semmi baj, legfeljebb eltolódnak az éghajlati övek, nálunk beérik a banán, a gabonatermesztés pedig északra tolódik. Ám *Vida Gábor* arra hívja fel a figyelmet (Interjúkötet a klímaváltozásról, 2016), hogy a gabonarégió északra tolódásának vannak akadályai. Európa belsejében, így Ukrajnában is, kiváló minőségű *csernozjom* talajokat találunk. Északon viszont a gabonatermesztésre alig használható silány *podzol* talajok a jellemzők, azokon aligha fognak búzát termeszteni. Ez csak egy példa arra, hogy a mezőgazdaságban is nagy bajok lesznek – ha tétlenül nézzük a változásokat.

Ma már nemcsak a tudósok, hanem az újságírók is globális felmelegedés helyett inkább globális éghajlatváltozásról beszélnek, hiszen a melegedő klímából következik a csapadék mennyiségének és eloszlásának változása, és az is, hogy a rendkívüli természeti jelenségek gyakorisága megnő. Említett könyvében *Al Gore* sorba veszi a „csapásokat". A hőhullámokat és aszályokat, a hurrikánok pusztítását, a környezeti menekültek szenvedéseit. Célja azonban nem az, hogy katasztrófával fenyegesse az olvasókat, hanem hogy tudatosítsa bennük: „A globális felmelegedés nem csak a tudományról szól, és nem csak politikai téma. Valójában erkölcsi kérdés."

3. Az atyák bűne

Abban, hogy a globális felmelegedés miért erkölcsi kérdés, néhány természettudományos ténynek fontos szerepe van. Az első, hogy a kéményekből, kipufogókból, földekről a levegőbe kerülő szén-dioxid eloszlik a légkör alsó rétegében, a troposzférában. Ez azt jelenti, hogy ha Amerikában felelőtlenek, és nem csökkentik a szén-dioxid kibocsátást, akkor lehet, hogy emiatt a Fülöp-szigeteket tarolja le egy tájfun.

Ráadásul a szén-dioxid tartósan megmarad a légkörben. Nehéz meghatározni, hogy pontosan menynyi ideig, de kb. 20-150 évig, az egyszerűség kedvéért azt mondhatjuk, hogy 100 évig. Gondoljunk bele, hogy Nagy-Britanniában az elmúlt 100 évben mennyi vasat és szenet bányásztak, hány mérföldet hajóztak és autóztak, mennyi gépet és whiskyt gyártottak, és eközben mennyi szén-dioxidot engedtek a levegőbe. Teljesen érthető, ha a klímatárgyalásokon az ún. fejlődő országok képviselői között vannak olyanok, akik azt mondják, hogy ők még csak most kezdik az iparukat fejleszteni, a briteknek (és más iparosodott országoknak) nincs erkölcsi alapjuk, hogy ez ellen szóljanak.

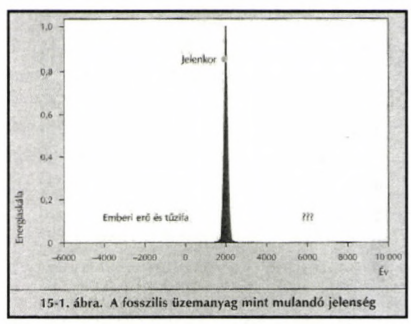
4. A fosszilis üzemanyagok kora

A washingtoni Worldwatch Institute *A világ helyzete, 2013* című kötetében *T. W. Murphy, Jr.* kaliforniai fizikus arról ír, hogy korunkat a történetírók minden bizonnyal „a fosszilis üzemanyagok kora" néven fogják emlegetni. Nagyjából kétszáz évről van szó, bár különböző szerzők a korszak kezdetét másmás évszámhoz kötik. A modern gőzgép kifejlesztése – 1769 – szükséges feltétele volt a nagyüzemi szénbányászat megkezdésének, de igazán jelentőssé csak 1890-től vált, ezért van, aki a későbbi dátumot jelöli meg a fosszilis üzemanyagok korának kezdeteként. Azt, hogy meddig tart, nem tudjuk, de biztos, hogy nagyon közel vagyunk a végéhez. A korszak lényegét megfogalmazhatjuk romantikusan: Az ipari forradalom első szakaszában feltalálták a szénfűtésű gőzgépet, aminek segítségével előbb Nagy-Britanniában, majd Európa és Észak-Amerika több régiójában csodálatos fejlődés indult meg. Az ártermelés megsokszorozódott, a mezőgazdaság termelékenysége megnőtt, elképesztő technológiai fejlődés indult meg. A fosszilis tüzelőanyagok korának későbbi szakaszában már a kőolaj és földgáz volt a fő hajtóerő, az ipari módszerekkel előállított élelmiszerek lehetővé tették, hogy a Föld népessége 7 milliárd főre növekedjék (sőt, ha az előrejelzések beválnak, elérje a 9 milliárdot), eljött az űrkorszak, a robotok és számítógépek kora.

Murphy gondolatait felhasználva próbálkozhatunk egy kevésbé diadalittas megfogalmazással is: A fosszilis tüzelőanyagok korában az évmilliók során növényi és állati maradványokból képződött ásványi kincseket az emberiség kétszáz év alatt elégette. A fosszilis energiahasználat hatására az emberi népesség és az ipari tevékenység robbanásszerűen megnőtt, de egyre inkább jelentkeztek a növekedés árnyoldalai is. A fosszilis energiaforrások végső kimerülését megelőzte a globális éghajlatváltozás, a biológiai sokféleség pusztulása, a vizek és talajok elszennyeződése…

5. Milyen jövő áll előttünk?

Az amerikai fizikus tanulmánya bemutat egy egyszerű és megrázó ábrát:

15-1. ábra. A fosszilis üzemanyag mint mulandó jelenség

Ha az emberiség energiafelhasználását egy időskálán ábrázoljuk, a 19. század közepétől-végétől a 21. század közepéig-végéig terjedő időszak hegyes lándzsaként jelenik meg. 2016-ban alighanem a lándzsa csúcsának közelében járunk. A San Diegó-i fizikus megfogalmazása szerint hamarosan belépünk az ismeretlenbe: „egy olyan erőforrás elveszítésének korába, amely a növekedés és fejlődés vitathatatlan motorja volt". *Murphy* kétféle folytatást tart lehetségesnek. Az örök optimista technokraták szerint a fosszilis tüzelőanyagok megadták a kezdeti energialöketet egy folyamatosan növekvő és fejlődő technológiai társadalom kialakításához, most ez következik. Sajnos számolni kell a másik változattal is, azzal, hogy a társadalom nem tudja megfelelő módon pótolni a fosszilis tüzelőanyagokat, ezért a népesség száma és életmódja visszaesik majd az iparosodás előtti szintre. *Murphy* megfogalmazásából úgy tűnik, hogy ez egy durva összeomlás után következhet be, de sokan reménykedünk abban, hogy ha az emberi értelem és önmérséklet nagyobb teret kap, akkor elviselhető mértékű válság vagy válságok sorozata után

elérhetjük a népesség és a fogyasztás olyan szintjét, amely az ember számára hosszú távon is lakhatóvá teszi Földünket. Ennél optimistább változattal én nem szolgálhatok, mindjárt megpróbálom megmagyarázni, hogy miért. Mielőtt előre nézünk, fejezzük be a történelmi értékelést *Wolfgang Sachs* gondolatával. *A világ helyzete, 2013* kötetben magyarul is megtalálhatók a Wuppertal Intézet főmunkatársának szavai: „Utólag visszanézve az euroatlanti fogyasztói fejlődési út speciális esetnek tűnik; sehol és semmikor nem lehet megismételni. A gyarmatokon a biológiai forrásokhoz, a földkéregben pedig a fosszilis nyersanyagokhoz való hozzájutás lényeges feltétele volt az euroatlanti civilizáció felemelkedésének... Az éghajlati káosz és a növekedés korlátai arra utalnak, hogy az euroatlanti feljődés elmúlt 200 éve zárójeles fejezet marad a világtörténelemben."

6. A párizsi klímacsúcs

Annak alapján, amit a globális éghajlatváltozásról írtam, az olvasó talán érti, hogy 2015. decemberében milyen izgalommal lestem az ENSZ párizsi klímavédelmi csúcstalálkozójáról érkező híreket. Egyáltalán nem voltam egyedül. Eleinte talán csak a környezetvédelem ügyére fogékony emberek figyeltek fel arra, hogy a világ vezető államai feltűnően magas szinten képviselték magukat a komoly tárgyalásokat bevezető közös fényképezkedéseken, aztán már arról érkeztek hírek, hogy a klímaszkeptikusok végre a partvonalon kívülre kerültek. Komoly emberek már nem próbálják tagadni az éghajlatváltozás tényét.

December 10. után Magyarországon is olyan volt a hangulat, mintha egy világbajnoki focidöntő végeredményét várnánk. Végül értesültünk a megállapodás tényéről, és kicsit később a tartalmáról is. Az eredmény legrövidebben talán így foglalható össze: a globális melegedésnek az iparosodás előttihez képest +2 °C alatt kell maradnia, és erőfeszítéseket kell tenni azért, hogy ne haladja meg a +1,5 °C-ot. A derülátók azt hangsúlyozták, hogy valamennyi résztvevő ország aláírta az óriási jelentőségű megállapodást, a borúlátók azt, hogy a megállapodás semmi konkrétumot nem tartalmaz. A *Guardian* című brit lapban rendszeresen publikáló *George Monbiot* tudományos újságíró és aktivista két rövid mondatban jól kifejezte a lényeget. „Ahhoz képest, ami Párizsban történhetett volna, ez egy csoda. Ahhoz képest, amire szükség lenne, katasztrófa."

De hát mire lenne szükség?

A *Nature* című tekintélyes brit tudományos folyóirat 2015. január 8-ai számában megjelent *Cristophe McGlade* és *Paul Ekins* cikke arról, hogy mennyi fosszilis tüzelőanyagot kell a földben hagynunk, ha a globális felmelegedést 2 °C alatt akarjuk tartani. A számítás nem tűnik nagyon bonyolultnak, csak merészen következetesnek. Ahhoz, hogy a 21. század végére legalább 50% esélyünk legyen arra, hogy a melegedés 2 °C alatt maradjon, 2050-ig az emberiség összesített szén-dioxid kibocsátásának nem szabad meghaladnia az 1100 gigatonnát. Ám ha a föld alatt rejtőző fosszilis készleteket felhasználnánk, azok becsült szén-dioxid kibocsátása ennek 3-szorosa lenne. Kiszámolták, hogy ha komolyan gondoljuk célunk megvalósítását, akkor 2050-ig a földi kőolajkészletek harmadának, a földgázkészletek felének és a szénkészletek több mint 80%-ának a földben kell maradnia. Csak azóta, hogy a cikket lektorálták, közlésre alkalmasnak nyilvánították és megjelentették, eltelt 2,5 év. A kitermelés pedig folyamatosan zajlik, a földalatti készletekből légköri szén-dioxid lesz.

Gadó György Pál

A fentiekben a szerző Fogyasztói szokásaink és életvitelünk következményei *címen megjelent tanulmányának 3. fejezetét közöltük. A hivatkozott irodalom jegyzékét is tartalmazó eredeti tanulmány forrása: Kodácsy-Simon Eszter (szerk.): Értelmes szívvel. Etikai témák az evangélikus oktatásban. Luther Kiadó, Budapest, 2016.*

(Folytatjuk)

Zöld út egy szerethető temetőhöz

Ebben a művében ***Zámbó Zoltán*** előbb röviden vázolja a temetők mai állapotát, amelyet a sok életidegen anyag – kő, vas, beton, márvány, műanyag – és a folyamatosan termelődő rengeteg szemét miatt lehangolónak tart.

A második részben, a további mondanivaló megalapozásaként, Isten létéről, mibenlétéről van szó – segítségül híva az ókori bölcsek megállapításait, a halálközeli élményt átéltek tudását és a személyes tapasztalatokat egyaránt.

Ezt követően a halálról alkotott elképzelések körüljárása következik, az előző rész természetes folyományaként eljutva ahhoz a reményt nyújtó, megnyugtató felismeréshez, hogy nincs „utolsó út", „végső búcsú", „örök nyugalom", csak átmenet egy másik, magasabb rendű létformába: az isteni szeretet csodálatos honába.

A leghosszabb szakasz arról a zöld útról szól, amelyen az előzőekben leírtak alapján itt a Földön járnunk kell ahhoz, hogy Isten tetszését elnyerhessük, s a sokszínű és gazdag földi élővilágot, valamint az emberi civilizációt megőrizhessük.

Ezen az úton haladva egy olyan temetőbe léphetünk be, amely virágaival, fáival, bokraival, méhzümmögésével és madárénekével a természet része, amelyben nincsen semmilyen természetidegen, azaz le nem bomló vagy mérgező anyag, s amely nem a halálról, hanem az életről szól.

Ez a temető lehetőséget nyújt az emlékezésre, az elmélkedésre, a teremtett világ egységének átélésére, tudva azt, hogy a szerény jelzésként szolgáló fejfák alatt senki sincsen eltemetve, csupán szeretteink legutolsó, legbelső földi ruhája: halandó teste porlad a rögök alatt, s hogyha innen eltávozunk, odaát majd ők várnak ránk.

A szerk.

A könyvet a Magyar a magyarért Alapítvány *jelentette meg 2016 decemberében, forgalmazza a Bookline és a Libri könyvkiadó.*

Ld. még a szerző rövid írását 2016. októberi számunkban: Álom egy másfajta temetőről

TARTALOM

Tanulmány
Egon Spiegel: Erőszakos Isten? 2-4
Martin Hengel: Az erőszak legyőzése Jézus üzenetében 5-7
Hildegard Goss-Mayr: Az erőszakmentes fellépés ismérvei 7-8
Roland H. Bainton: A korai egyház és a háború 9-11
Mariano Delgado: Tűz és vas nélkül 12-13
John Dear: Lélekharang az igazságos háborúért 14-15
Markus Dobstadt: Gandhi nyomdokain 15

Mese
Leszkay András: Feladat 16-17

Úti beszámoló
Botlik Benedek: Három ország – három főváros 18-19

Életpéldák
Karl-Heinz Behr: A mintafalu 20-21
Elisa Rheinheimer-Chabbi: A megtagadó 21
Habos László: A Kobra harapásai 22-24

Meditáció
Szvitil Ila: „Szívbaj" 24

Elmélkedések
Vasárnapi szentírási elmélkedések 25-28

Környezetvédelem
Gadó György Pál: A globális éghajlatváltozás okai 29-31

Könyvismertetés
Zámbó Zoltán: Zöld út egy szerethető temetőhöz 31

Ismét kapható:

Karl Herbst
A valódi Jézus

Ára: 1.500,- Ft (+ postaköltség)
Megrendelhető: gromonandras@gmail.com,
vagy: 06-26/334 155

Hiszek a Szentlélekben

Hiszem,
hogy megszabadít előítéleteimtől.

Hiszem,
hogy megváltoztatja szokásaimat.

Hiszem,
hogy legyőzi közömbösségemet.

Hiszem,
hogy szeretettel tölti el lelkemet.

Hiszem,
hogy megállít a rossz előtt.

Hiszem,
hogy felbátorít a jóra.

Hiszem,
hogy legyőzi szomorúságomat.

Hiszem,
hogy szeretettel tölt el Isten igéje iránt.

Hiszem,
hogy elveszi kicsinyhitűségemet.

Hiszem,
hogy megerősít szenvedésemben.

Hiszem,
hogy áthatja egész lényemet.

Karl Rahner

„Érted vagyok"

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata
XXVIII/3. (163.) szám
Megjelenik évente hatszor
Alapította: Simonyi Gyula
Szerkesztőbizottság:
Bajnok Dániel
Deliné Szita Annamária
Demeczky Jenő
Garay András
Garay Zsófia
Gromon András főszerkesztő
(Tel.: 06-26/334-155)
Kovács László
Schanda Beáta
A címlap emblémáját Magyar Mihály,
a rovat-emblémákat és a Moha-mesék
illusztrációit
Garay Dóra készítette.
Szerkesztőség:
1076 Budapest, Thököly út 11. I. 6.
Internet: www.ertedvagyok.hu
E-mail: gromonandras@gmail.com
A lap az „Ingyen kaptátok,
ingyen is adjátok" (Mt 10,8) szellemében
szerzői honoráriumot
nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős, és az
nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét
fejezi ki.
Az „Érted vagyok"-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratot nem őrzünk meg,
s nem küldünk vissza.
Készült: FÉBÉ Ev. Szeretetszolgálat, Piliscsaba
Tördelő: Szitár Zsolt
Felelős vezető: Dávid István
ISSN 0865-8021 (Nyomtatott)
HU ISSN 1588-0400 (Online)

Bimonthly newspaper for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education and radical renewal movement in the Hungarian Catholic Church.
The materials published by „Érted vagyok" can be republished free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentary copies in case of republication.

ELŐFIZETÉS ÉS TERJESZTÉS:
Kovács László („Érted vagyok")
1076 Budapest, Thököly út 11. I. 6.

Előfizetést *belföldi rózsaszín postautalványon* a fenti címre lehet küldeni. Kérjük, az utalvány Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta, címzésében a Kovács László és az „Érted vagyok" név egyaránt szerepeljen, a hátán, a közleményben pedig világosan legyen leírva, hogy a feladó mire küldte a pénzt.

Előfizetési díj 2017-re (postaköltséggel):
Belföldre: 3000,- Ft
Szociális előfizetés:
a szerkesztőséggel történt egyeztetés szerint
Külföldre:
Itthon forintban előfizetve: 5000,- Ft
Nyugaton előfizetve: 20,- Euro

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát.
Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat.
Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata

XXVIII. évf. 4. szám
2017. augusztus
275,– Ft

Jézus lelkisége

Érzelmi intelligencia

Mi az ember?

A 85 éves Merza József köszöntése

Moha-mese

Spiritualitás a fogászatban

Búcsú Molnár Bélától

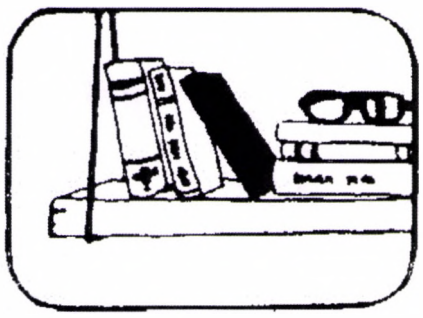
Megemlékezés Kurt Martiról

Vasárnapi szentírási elmélkedések

Környezetvédelem

Afrika éhezés előtt

Barcza Barna

Jézus lelkisége

Nekünk, akik vallás vagy hit címén mindig valami lelkiségről tanultunk, érdemes föltennünk a kérdést: Milyen volt Jézus lelkisége? Miben állt a lelki élet Jézus számára?

Mivel egy mai átlagkeresztény úgy él lelki életet, hogy hétköznapjai ugyanúgy telnek, mint az evilág fiaié, vagyis pénzszerzés és élvezetek habzsolása tölti ki, de időnként egy kis időre benyit ünnepi szobájába, és ott lelki életet él, vagyis misén vesz részt, vagy imádkozik, lelki olvasást végez, ezért nagyon fontos észrevennünk Jézus esetében, hogy neki nincs két élete: hétköznapi élet és lelki élet. Neki csak egy élete van. A minden percében és minden körülmények között az Atyához igazodó élet.

Jézus esetében lelki élet helyett inkább lelkületi alapállásról beszélhetünk. Ő küldetésben járó ember, aki nagyon szereti Küldőjét, és maximálisan hozzá igazodva teljesíti küldetését.

Igaz, nem írták le napirendjét, de azt leírták, hogy sokszor enni sem volt ideje. Mégis azt mondta értetlenkedő tanítványainak: „Az én eledelem az, hogy annak akaratát vigyem véghez, aki engem küldött” (Jn 4,34).

Amikor most Jézus lelkiségét szeretnénk megfogalmazni, akkor ezt három oldalról közelítjük meg. Az első három pontban lelkületének alaprétegét szeretnénk megragadni, a második három pontban lelkületének gyakorlati összetevőit, míg a harmadik három pontban lelkületének színező vonásait. Ez a háromszor három, tehát kilenc pont talán jó közelítést ad Jézus lelkületéhez, ráadásul a saját lelki életünk elrendezéséhez avagy eltervezéséhez is segítséget adhat.

1. Jézus lelki életének lelkületi alapállása

1.1. Állandó Atyához igazodás, ráfigyelés, kedvében járás

Halász Piusz azt írja *Alter Christus* c. elmélkedésében, hogy Jézus az Atyára néző ember. Mi nyugodtan átfogalmazhatjuk: „Jézus az Atyától meghatározott életű ember.” Sőt. Ez az Atyától meghatározottság nem is akármilyen hőfokon zajlik. Nyugodtan mondhatjuk: Jézus szerelemmel szerette az Atyát. Vagyis olyan hőfokon, amire nekünk embereknek nincs jobb szavunk a szerelemnél. Ez a szerelem nemcsak az elragadtatások magasztos csúcsán nyilvánult meg, hanem a vergődések mélypontjain is, például éppen a Getszemáni-majorban. Még ott is azonosulni tudott Atyja szándékaival. Még ott is fontosabb volt számára küldőjének akarata, mint a saját akarata. Ez a totális azonosulás az isteni akarattal számunkra is mint elérhető csúcs, mint eszmény jelentkezik.

Ezt az Atyához igazodó életet úgy is jellemezhetnénk mint transzcendens alapbeállítódást. Ez annak nyilvánvalóvá tétele, hogy életünk súlypontja nem anyagi oldalunkon, hanem szellemi oldalunkon van. Szellemi oldalunk, vagyis Istenbe gyökerezésünk a lényeges. Ezt az oldalunkat kell dominánssá tennünk. Ami ugyanaz, mint hogy életünkben Istent kell tapasztalhatóvá tenni. Ennek kimagasló művésze volt Jézus.

1.2. Emberszolgálat – Megtanítani az embereket egymás és Isten szeretetére

Ezt nevezhetnénk küldetése tartalmának. Azért igazodik oly hűségesen az Atyához, hogy ezt az embert tanító szolgálatot egyre maradéktalanabbul végezhesse.

Mennyire szerette volna átformálni embertársait a szeretet alapállására, amelybe még az ellenség szeretetének is bele kell férnie! Hogy remélt abban, hogy lehet ebből valami látható, valami tapasztalható! Azért hitt ebben annyira, mert ahonnan jött, ott ez annyira magától értetődő volt. De itt már csak azt a felvonást tudta végigjátszani, ahol azt mutatta be, hogy még saját hóhérainkat, saját kivégzőosztagunkat is szeretnünk kell.

1.3. Nem az egyéni élet a legfontosabb, hanem a közösség élete

A közösség élete, vagyis az emberi társadalom boldogsága, a földi Isten-ország megvalósítása. Ezt kell elkezdeni és megtapasztalni a kisközösségi életben.

Ha egyszer az Isten élete nem egyedi élet, hanem Szeretetközösség, akkor a képmás, az ember élete sem lehet más, mint emberi szeretetközösségek hálózata. Ám a valóság milyen távol áll ettől!

Amikor az utolsó vacsora előtt azt mondotta, hogy vágyva vágytam elkölteni veletek ezt a lakomát, akkor ebből kiérezzük, hogy a sok emberi ellenségeskedés elviselésekor és ezek után mennyire vágyott végre legalább egy kis mintadarabnak, egy kis kóstolónak az ízlelgetésére.

2. Jézus lelki életének gyakorlati összetevői

2.1. Célra irányuló, távlati tervet készítő

Koncepcióval rendelkező ember volt a mi Urunk, Jézus. Tisztában volt küldetésével. Tudta, mit kell megvalósítania. El is készítette ennek végrehajtásához a kivitelezés hogyanját. A stratégiát is, a taktikát is. Az előbbit „egy szuszra”, az utóbbit részletekben.

Az „egy szuszra” tervkészítés, a stratégia elkészítése azonban nem összecsapott és elnagyolt fércmunka volt. Negyven nap teljes csendet áldozott erre. Negyven nap pusztába vonulást. Negyven nap távolságtartást a világ közvetlen, tehát zavaró behatásaitól. Csak a három megkísértés leírásából következtethetünk arra, mi minden fordult meg a fejében. Mennyire a legjobb módszert kereste és akarta megtalálni Atyja tervének megvalósításához!

Nem Hűbele Balázs módjára ugrott bele a világra szóló vállalkozásba. Kb. negyvenéves emberi tapasztalatait ötvözte egybe negyven nap alatt az Atyjánál tanultakkal. Igazán alapos, felelősségteljes lelkületű ember volt ez a Názáreti.

Nemcsak elkészítette távlati tervét, hanem nagyon hűséges is volt hozzá. Bár rugalmasságáról a következő pontban szólunk, itt pedig eltéríthetetlenségéről. Nem olyan lelkületű ember volt, aki szíre-szóra odébbáll. Erényeinek sorában a szeretet után mindjárt második helyre tehetjük eltéríthetetlenségét. A hűséget küldetéséhez és Küldőjéhez. A kitartást. A nehézségek vállalását. A keskeny utat is, meg a keskeny útról eltéríteni akarók csapásait is.

2.2. A valósághoz igazodóan rugalmas

Ez lelkiségének józansági oldala. Noha nagyon bízik az emberben, ugyanakkor „tudja, hogy mi lakik az emberben”. Ismeri az emberi természet rosszra hajlását, a hatalom nagy befolyásoló szerepét, a titokfegyelem megszegését stb. Így próbálkozik ugyan a farizeusokkal is, de végül eláll ettől a tervétől, mert reménytelennek látja ezen próbálkozását. A hírverés kivédésére tudja titokban tartani jeruzsálemi útját (Jn 7,8). Le tudja szerelni a fölizgatott tömeget (Jn 8,7), vagy ki tud térni előlük (Jn 8,59; 11,54).

Szembe tudott nézni a keserű valósággal. Tudta, hogy a szeretetnek mi a sorsa a világban (Jn 12,24-26). Nem illúziókat kergetett. A szenvedésre övéit is felkészítette (pl. Lk 9,45).

2.3. A Terv és az emberi Szabadság ütközésekor korrekciót alkalmazó

Nagy célrairányultsága, koncepciózus volta jelentős kísértést szolgáltat abba az irányba, hogy ideakergető legyen. Ám valóságérzéke, az eszmények mellett a realitások érzékelése – bár jelentős szenvedések kíséretében, mégis – az ütközések tudomásulvételére késztetik. Lelkiségének igen kimagasló vonása ez a korrekciók készítésére késztető józanság. Még akkor is nagyon dicsérendő és kiemelendő ez Jézus életéből, ha lélektanilag nagyon megszenvedte ezeket az ütközéseket.

Csak két jelentős példát idézünk fel életéből: Az egyik a kafarnaumi nap (Mk 1,21-39). Ugyebár tanítani küldte őt az Atya? Ezt akarta tenni a kafarnaumi zsinagógában is, míg csak meg nem zavarta tanítását az ördögtől megszállott. Kénytelen volt csodát tenni, hogy a zavaró őrjöngőt elhallgattassa. Igen ám, csakhogy ezután az embereket már nem a tanítás érdekelte, hanem a csodás gyógyító. Özönlöttek is Péter házához a gyógyulást keresők. Így a terv, a tanítás meghiúsult, mert a valóságos ember gyógyítást követelt. Hajnal előtti imájában tisztázza ezt az ütközést, majd korrekciót alkalmaz. Ott hagyja a gyógyulásra várókat, és indul másfelé tanítani.

A másik példa a csodálatos kenyérszaporítást követő nagy konfliktus Jézus lelkében; ezt a Terv és Valóság ütközése váltotta ki belőle (Mt 14,22-25; Jn 6,14-15). Hiába beszélt nekik naphosszat a szeretetről, az erőszak és hatalomgyakorlás elutasításáról, a csoda láttán mégis hatalomgyakorlóvá, vagyis királlyá akarták tenni. Kénytelen föloszlatni az értetlen tömeget, és az értetlen tanítványokat is átküldeni a túlpartra, hogy belső vívódását az Atyával megbeszélhesse kb. 9 óra hosszán át. Ti. az éjszaka negyedik őrségváltásakor, vagyis éjfél után 3-kor fejezte be imáját. Az ilyen „tisztázó”, „korrekciót megállapító” imákból mindig nagy határozottsággal, nagy bizonyossággal indul tovább.

3. Jézus lelkiségének színező vonásai

3.1. Szánja a bajbajutott embert

Akár a beteget, akár az elhibázott életvitelűt, akár csak a társadalmi gúla alján elhelyezkedőt. De szánja az össze nem gyűjtött, a nyájba nem tartozó, az így vagy úgy elmagányosodott embert. „Megesett a szíve rajtuk, mert olyanok voltak, mint a pásztor nélküli juhok” (Mt 6,34).

Nála a szeretet nem csupán eszmei magasságokban lebegett, hanem konkrét emberi bajok, nyomorúságok indítják meg szívét és cselekedetsorát. Nem tud részvétlenül elmenni semmiféle emberi nyomorúság mellett, legyen az bár halott fiát kísérő özvegyasszony vagy 38 éve bénaságban fekvő beteg, avagy vak vagy vérfolyásban szenvedő, esetleg gazdag ifjú, aki önbecsapásban él. Ezért tódultak hozzá a kicsik, az alul levők, a szenvedők, az élet igazi célját meg nem találók. Egymásra akarta találtatni azokat, akik adni tudtak volna, s azokat, akik nagyon rászorultak az elfogadásra. De azt is tudta, hogy a bajban levő hamarabb megérzi a más baját, viszont a gazdagok és bebiztosítottak rendszerint érzéketlenek mások szenvedése iránt. Jézus lelkiségére jellemző, hogy noha alapvetően távlati koncepciója, vagyis a földi Isten-ország megvalósítása útján akarta fölszámolni a fölösleges szenvedéseket, mégsem ment el segítség nélkül a konkrét bajok mellett. A távlati terv nem iktatta ki életéből a közvetlen segítést.

3.2. Szenvedélyesen képviseli az igazságot

Ez a színező vonás nagyon jellemző Jézus lelkiségére. Ugyanis nagy ellentét van a között a világ között, ahonnan jött, és az evilág között, ahová jött. Odaát minden az igazságra épül. A legfőbb igazság, hogy a szeretet tesz boldoggá. Ott ez az élet, ez az állandó valóság. Itt pedig úgyszólván mindenki az igazság elfojtására törekszik. Itt igazságnak az egyéni érdeket, meg a klikkérdeket kiáltják ki. Itt nem az igazság, vagyis nem a valóság megragadása a cél, hanem inkább annak megerőszakolása rövid lejáratú előnyök szerzése miatt.

Jézus nagyon jól látja, hogy addig nem indulhat meg evilág hozzáigazítása az Ősminta életéhez, ameddig ilyen erős bástyái vannak az igazság elfojtásának. Tehát szenvedélyesen világgá akarja kiáltani az igazságot, mert rabságunkból csak az igazság szabadíthat meg minket (Jn 8,32). Ezért háborodik fel annyira, ha valaki eltorzítja az igazságot, és Szentlélek elleni bűnnek nevezi ezt. Szenvedélyesen minősíti is azokat, akik nem az igazságot keresik, hanem saját érdekeiket és előnyeiket. Jézus szerint gondolatnak, szónak, tettnek összhangban

kell lennie egymással, s mindháromnak az igazságot kell megmutatnia. Csak az igazságot képviselő ember lehet Isten előtt igaz ember. Ilyen volt Jézus mindenáron és minden körülmények között. Még élete árán is.

Mivel annyian eltemetik az igazságot, ő ellenáramot indított el: az igazság feltárásának és felragyogtatásának áramát. Az emberiség akkor lesz boldog, ha nem hatalmaskodó és az igazságot elfojtó kiskirályok ülnek majd a trónon, hanem maga az igazság.

3.3. Nem aszkéta, hanem természetet és életet szerető

Keresztelő János tanítványai is, a farizeusok is folyton számon kérték tőle a hagyományos aszkézis elmaradását, főleg a böjtölést. Noha mi tudjuk, hogy működését épp nagyon szigorú, 40 napos böjttel kezdte, mégsem csodálkozunk a farizeusok kritikáján, hiszen valóban nem a böjtölés, és nem a keresett és mutogatott aszkézis volt jellemző rá.

Igaz, a másik végletet is hamisnak tartjuk. Az iménti tábor ugyanis falánknak és borisszának nevezte, mivel nem egyszer látták őt részt venni lakodalmakon, lakomákon. Hiszen szerette az emberek egymásra találásának és örömének ezt a módját, többször az Isten Országa örömét is lakomához hasonlította. Ráadásul első csodája is a víz borrá változtatása volt egy lakomán, és azt se felejtsük, hogy az előkelő emberek lakomameghívásai adtak alkalmat neki emberi kapcsolatok kiépítésére és nagyon sok tanítás elmondására. Azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a nem túltáplált tanítványok számára, akik néha kalásztépdeséssel enyhítették kínzó éhségüket, bizony jól jött, ha ilyen lakomameghívásokon részesülhettek jobb falatokban, és tölthették meg kielégítően gyomrukat.

Jóllehet ennyi szempontot tudtunk összeszedni Jézus mentegetésére, mégis az az igazság, hogy nem volt falánk és borissza, de az is igazság, hogy a fejezet címe bizony alkotórésze volt lelkületének. Tudta, hogy a szépet és jót Isten adta az embernek. Tudta elfogadni, tudott örülni neki. Nem látott bűnt abban, ha élvezi. Az életszentséget nem a rendkívüli önmegtagadások gyűjtögetésében látta, hanem az irgalmas szeretetben. Viszont szent igaz, hogy amikor a Lélek ügye, az Isten Országa építése nagy erőbedobást kívánt, akkor ennek annyira alá tudta rendelni a testet és a testi örömöket, hogy akár teljesen is félretolta ezeket.

Természetszeretete akár legendás is lehetne. Nemcsak azért, mert imáit is segítette a hegyről lenéző távlat és csend, hanem főleg azért, mert tanítása tele van tűzdelve természetszeretetének, sok-sok megfigyelésének nyomaival. Ezekben a természeti szépségekben és gazdagságokban Atyjának gondviselését látta. Ezért olyan közvetlenek és valósághűek példabeszédei. Úgy szerette és úgy látta a természetet, hogy mögötte mindig Isten jóságát és szeretetét vette észre, és mutatta meg nekünk is.

* * *

Jézus lelkiségére 3x3, azaz kilenc szempontból vetettünk egy-egy pillantást. Hármat lelkületi alapállására, hármat gyakorlati összetevőire és hármat a színező elemekre. Most Jézus lelkiségét tükörnek használva megvizsgálhatjuk saját lelkiségünket. Legkevésbé az alapállásban lenne szabad eltérnünk tőle, és legjobban a színező elemekben térhetünk el..

EQ-tájéki barangolás

Töprengés az ember érzelmi intelligenciájáról

„...megijedni, nekibátorodni, megkívánni, megharagudni, megszánni — általában örülni és bánkódni lehetséges a kellő mértéknél jobban is, kevésbé is, csakhogy persze mind a kettő helytelen; ha ellenben mindezt akkor tesszük, amikor, ami miatt, akikkel szemben, ami célból, s ahogyan kell: ez jelenti a középet és a legjobbat, ez pedig éppen az erény sajátsága”

(Arisztotelész: Nikomakhoszi etika, 1106 b).

Az emberi érték fogalma erősen átalakulóban van. Régen úgy mérték az embert, hogy milyen okos, hol és milyen végzettséget, képesítést szerzett. A megszerzett tudás, ill. hogy változó összefüggésekben az ember hogyan képes alkalmazni azt – ezek határozták meg az ember értékét. Ennek megközelítő elemzésére, „mérésére” született meg az IQ [*Intelligence Quotiens*]-teszt, azaz az intelligenciatényező meghatározása.

Ma már új tendenciák érvényesülnek az ember megítélésében: például milyen önismerettel rendelkezik valaki, mennyire kreatív, hogyan tud a másik emberrel bánni (empátiakészség, meggyőző képesség...). Ezzel párhuzamosan megjelent a tudás alkalmazására való képességeken túli más képességek vizsgálatának igénye is.

Sokáig úgy tartották, hogy a magas IQ-érték megjósolja a sikert az élet minden területén. Ám „az IQ a legjobb esetben is csak 20 százalékát teszi ki a sikert befolyásoló tényezőknek, a fennmaradó 80 százalék más képességekre vezethető vissza”, állítja *Daniel Golemann* amerikai pszichológus. Ezen képességek elemzésével más tesztvizsgálatok (EQ, SQ, AQ) foglakoznak. Ebben az írásomban az ember érzelmi képességeivel szeretnék foglakozni, összefoglaló néven az ember érzelmi intelligenciájával. Ezt a területet az EQ [*Emotional Quotiens*]-tesztek segítségével próbálják vizsgálni. „Kutatási eredmények bizonyítják, hogy életünk majd minden területén fontosabb szerepet játszik az EQ, mint az IQ. Ez a törvényszerűség fokozatosan érvényesül napjainkban, amikor a kontrollra épülő ipari korszakból átlépünk a motivációra épülő információs korszakba. Az éntudatosság, az önmotiváció és az önmenedzselés lényeges összetevője az empátiának és a társas kapcsolatoknak” (*Stephen Covey* szervezetfejlesztő).

Elméleti megfontolások

Az *érzelmi intelligencia* a képességek azon fajtája, amely a saját és mások érzelmeinek érzékelésével, megélésével, kezelésével és pozitív befolyásolásával kapcsolatos. Képességeket összefoglaló fogalom.

Az ember saját érzelmeinek kezelésével kapcsolatos képességei például: önmaga ösztönzése, a csalódásokkal dacoló rendíthetetlen kitartás, az indulatok lefékezése, a vágykielégítés késleltetése, a hangulatváltozások kiegyensúlyozása, érzelmi harmóniára való törekvése. Az ambíció, az önkontroll és az önismeret is ide sorolható.

Az ember kapcsolataiban az érzelmi intelligencia fejlettségére utal, ha „bánni tud" embertársaival. Ha saját és mások érzésvilágában is eligazodik, ha megtalálja társaival a közös hangot, és ha képes egyrészt olvasni a másik gesztusaiból, másrészt beleélni magát a másik helyzetébe. Ha hatni tud embertársaira. Ha az érvein túl más eszközei is vannak arra, hogy el tudja fogadtatni meglátásait. Vannak olyanok, akiknek az érzelmi intelligenciájuk annyira fejlett, hogy valósággal elvarázsolják a környezetüket. A művészek, sikeres közéleti személyek, lelki és társadalmi alakulatok vezetői sohasem az IQ-jukkal hódítják meg környezetüket, hanem érzelmi intelligenciájukkal, fellépésükkel, bájukkal, amit másként karizmának is neveznek.

A magas EQ birtokában az embernek jóval nagyobb esélye van a kiegyensúlyozott, harmonikus, önmagát és környezetét elfogadó (nem elégedetlenkedő) életre. Hatalmas előnyt szerez a magánélet, a közösségépítés, a kapcsolatteremtés területén. Önmaga és környezete helyesebb és mélyebb megismerése által képessé válik hosszú távú döntések meghozatalára. „Érzelmeink kezelése – főként egy komolyabb kihívás esetén – sokunknak problémát okoz. Pedig a jó döntéshez tárgyi tudás mellett önismeretre és érzelmeink kezelésében való jártasságra is szükség van. Mégpedig akkor, amikor azt a legnehezebb alkalmazni" (*Travis Bradberry* klinikai pszichológus).

A valódi együttműködés kialakulása szempontjából elengedhetetlen az érzelmi intelligencia magasabb szintje. Az együttműködés akkor valódi, ha a közösség teljesítménye jóval felülmúlja az egyének teljesítményeinek összegét, azaz ha a csoportszinergia hatása érvényesül.

Goleman az érzelmi intelligencia definícióját a következő öt érzelmi képességre alapozva határozta meg (1995):

1. Képesség felismerni és megnevezni saját érzelmi állapotunkat, megérteni a kapcsolatot az érzelmeink, gondolataink és tetteink között (öntudatosság).
2. Képesség érzelmeink kezelésére – képesség arra, hogy ellenőrizni tudjuk érzelmeinket, illetve a nem kívánatos érzelmi állapotokat kívánatosabb érzelmi állapotok irányába tudjuk eltolni (önirányítás).
3. Képesség arra, hogy tudatosan olyan érzelmi állapotba kerüljünk, amely produktivitáshoz és sikerességhez vezet (önmotiválás).
4. Képesség mások érzéseinek olvasására, érzékenynek lenni mások érzéseire (empátia).
5. Képesség kielégítő (kölcsönösen elégedettséget és örömöt adó) kapcsolatok létrehozására és fenntartására (kapcsolatteremtés).

Fogalomtisztázás

Ami az érzelmi intelligencia kutatók gondolataiban közös:

• Mindenkinek vannak érzelmei. Az értelmi vagy racionális beállítottság, bár erősen befolyásolja érzelmi képességeinket, de nem határozza meg azokat. (Jung óta tudjuk, hogy ami a tudatunkban domináló, annak ellentétpárja a tudattalanban él és hat, sőt ott fokozott energiával rendelkezik, és tör fel időnként a legváratlanabbul.)

• Az embernek ki kell mutatnia az érzelmeit (ez Arisztotelésznek sem volt kérdés). A kérdés csupán az, hogy mit jelen a „kellő mértéknél kevésbé, vagy jobban" történő kimutatás, azaz a két egyformán helytelen magatartás, amelyeket az embernek kerülnie kell.

• Az ember érzelmeinek kimutatása elsősorban az önmagával kapcsolatos, belső világában zajló folyamatokat leíró érzelmekre vonatkozik, de természetesen a mások iránti érzelmeire is.

• Az embernek meg kell tanulnia az érzelmeit kezelni!

De mi is az érzelem?

„Az érzelem a személy számára jelentős esemény okozta belső, több tényezőből kialakuló állapotváltozás. Részei: a szubjektív érzés, a fiziológiai változások, az arckifejezés, a kognitív kiértékelés és a viselkedésicselekvési tendenciák" (*Pléh Csaba* pszichológus).

Nemcsak a személy számára rendkívüli, jelentős események okozhatnak állapotváltozást, hanem a különböző feldolgozandó információk is, amelyeknek két alapvető területük van: a személyen belül keletkező (intraperszonális), ill. a személyek közötti érintkezés során keletkező (interperszonális) információk. A változások maguk is – mivel kizökkentik az embert a megszokottból – stresszhelyzetek, azaz olyan események, melyek állapotváltozást idéznek elő az emberben. Az ember számára elsősorban azok az események tűnnek jelentősnek, amelyek az életét közvetlenül érintik, és közérzetét befolyásolják.

Az ember érzelmei rendkívül összetettek, több tényező együttes kölcsönhatását jelentik:

• Belső, testi változások, válaszok, elsősorban a vegetatív idegrendszer reakciói.

• Kognitív kiértékelés által létrejövő vélekedés, amelynek tartalma, hogy egy negatív vagy pozitív esemény megy végbe. (Azazhogy egy helyzet vagy esemény a személy céljai és jólléte [jó közérzete] szempontjából milyen.)

• A partner arckifejezéséről érkező visszacsatolás (mimikai visszajelzés, nonverbális jelzések).

• Érzelmi reakciók. Például a düh gyakran vált ki agressziót, a félelem menekülést, az öröm pedig nevetést.

Különösen az erős érzelmek (pl. öröm, félelem) átélésekor az ember megfigyelhet önmagán bizonyos testi változásokat, pl. gyors szívritmus, szaporább légzés, izzadás, kézremegés stb. Az érzelmeket kísérő élettani változások többsége elsősorban a vegetatív idegrendszer „szimpatikus" tónusának eredménye. Az idegrendszernek ez a gerjesztettségi, készenléti („aurosal") állapota készíti fel a szervezetet (a szervezet tartalékait mozgósítva), például félelem esetén a veszély forrásának elkerülésére, vagy öröm esetén a válaszreakcióra. Éppen ezért a tartósan fennálló „szimpatikus tónus" előbbutóbb a szervezet kimerüléséhez vezethet. Az erős (intenzív, tartós) érzelmek fizikailag is kimerítőek.

Az érzelmek osztályozása

Az ember érzelmeit sokféle szempont szerint lehet csoportosítani (csak néhány példa):

• *Egyetemes vagy alapérzelmek*, amelyek minden kultúrában, sőt legtöbbjük az állatok világában is megtalálhatók és felismerhetők. Kezdetben a szakirodalom négy alapérzést nevezett meg, Golemann már nyolc alapérzésről beszél: düh (harag), szorongás (félelem), gyász (szomorúság), undor, meglepettség (meglepődés), boldogság (öröm), szeretet, szégyen (bűntudat), bár ez utóbbit mások összetett, nem pedig alapérzésnek tartják, mint pl. a káröröm (zárójelben a korábbi elnevezés).

Vannak kutatók, akik kilencedik alapérzésnek a kíváncsiságot, más néven tudásvágyat jelölik meg.

• *Csak az emberre jellemző érzelmek.* Intellektuális érzelmek („aha-élmény", biztonságérzet...); erkölcsi vagy morális érzelmek (meghittség utáni vágy, szelídség, bátorság, és egyéb erények megfelelő mértékének megérzése); esztétikai érzelmek (harmónia, romantika érzése, katarzisélmény).

• *Az evolúció során kialakult, ill. tanult érzelmek.* Ez utóbbiakat az ember a szocializáció során sajátítja el (pl.: empátia, részvét...).

• *Polaritás szerint:* kellemes vagy pozitív érzések, ill. kellemetlen vagy negatív érzések.

• *Az érzelem intenzitása, ill. tartóssága szerint:* Kevésbé intenzív, de tartós érzelmi állapot (pl. a hangulat; itt a tartósság mértékére kell figyelni); nagyon intenzív, rövid ideig fennálló érzelmi állapot (pl. az indulat; itt az intenzitás mértékére kell figyelni); nagyon intenzív és tartós, akár életünk végéig fennálló érzelmi állapot (pl. a szenvedély; itt mind az intenzitás, mind a tartósság mértékére figyelni kell).

Érzelmi intelligencia a gyakorlatban:

Érzelmeink átélése, kezelése

Baruch Spinoza (holland filozófus, 1632-1677) az érzelmekkel kapcsolatban kétféle érzelemről beszél:

• A szenvedő érzelem átélése közben az embert kényszer hajtja, olyan indítékoknak válik eszközévé, amelyeknek nincs is tudatában.

• A cselekvő érzelem átélése közben az ember szabad, ura érzelmeinek.

Az embernek meg kell tanulnia az érzelmeit kezelni. Az érzelemkezelés helyes mértékű meglétét jelzik az alábbiak: Tudom uralni érzéseimet/hangulataimat. Erős stresszhelyzetben képes vagyok megőrizni a nyugalmamat. Félelmeim nem hatalmasodnak el rajtam. A negatív élményeket belátható időn belül képes vagyok feldolgozni.

Jézus zseniálisan kezelte érzelmeit. A Mk 1,40-45-ben egy leprást megérint, az meggyógyul, és Jézus a paphoz küldi, hogy mutassa meg magát [3Móz 13,49], és ráparancsol, hogy senkinek se szóljon erről; de az, mihelyt elindul, híresztelni kezdi a dolgot, úgyhogy Jézus már nem mehet nyilvánosan a városba. – Mi is történt? Jézusnak megesett a szíve a rászorulón, majd menekült a „csodadoktor" szerep elől. (Ez újból és újból ismétlődött.) A törvényre figyelmeztette a volt leprást, miközben ő maga is megsértette a törvényt a leprás megérintésével. Mindent odaadott a küldetésért, mégis egyetlen emberért hajlandó volt azt veszélyeztetni (a meggyógyított híresztelése által). Mennyi látszólagos ellentmondás! Vajon mi játszódhatott le Jézus érzelemvilágában? Az is figyelemre méltó, hogy hogyan tudott élni az erények dialektikájával (félt, békéjét mégis félelemmentesnek nevezte; sírni is és mulatni is tudott, szelíd volt, de haragra gerjedni is tudott, ha a „kell" ezt diktálta neki). Érzéseinek meg volt a helyük.

Az érzelmek kimutatása

Az érzelem kezelése mellett fontos az érzelem kimutatása is, amely az emberben lévő érzelem kommunikációját szolgálja. Az érzelem kimutatása igen összetett folyamat, a verbális kifejezésen túl testünk számtalan megnyilvánulása részt vesz benne. Az ember érzelmeit legszembetűnőbben arckifejezése tükrözi, de testének igen sok jelzése is árulkodik róla: gesztusai, hanglejtése, hangszíne, beszédtempója, testtartása... Például a hangmagasság hirtelen emelkedése félelmet jelezhet, vagy a felgyorsult beszédtempó szorongásra utalhat.

Érzelmeink kimutatása szempontjából két elítélendő, szélsőséges magatartásforma létezik: a határt nem ismerő önmutogatás, ill. a szkafander mögé rejtőző teljes elzárkózás. A két szélsőség között a helyes mértéket megtalálni gyakran nem is olyan egyszerű, és folyamatos (tudatos/tudattalan), belső mérlegelő küzdelem vállalását jelenti, amelyben – mint folyamatban – megfér:

• Az ambivalens érzés. Az érzelemkimutatás közben az ember egyszerre éli át a szabadság és kiszolgáltatottság érzését.

• A kilengés az egyik vagy másik szélsőség felé, majd visszatérés a helyes mérték irányába.

• Olyan szélsőségesnek tűnő érzelem, amelyet csak a körülmények tesznek elfogadhatóvá. Az „amikor, ami miatt, akikkel szemben, ami célból" adhat értelmet/értéket ezen érzéseinknek (Arisztotelész), például a szelíd Jézus asztalborogatása (erős indulata) a templomban (Mt 21,11-12).

Akinek kellő mértékben fejlett az érzelmi intelligenciája, az önmagával kapcsolatosan:

• Vállalja, nem szégyelli az érzéseit. Nem zavarja, ha egy megható jelenetnél – férfi létére – könnycsepp szökik a szemébe, vagy nem zavarja, ha esetleg megmosolyogják lelkesedését.

• Képes különbséget tenni egy gondolat és egy érzés között. Érzéseit nem nevezi gondolatnak. „Ez a szöveg számomra túl magas, szinte butának érzem magam" (érzelem) helyett nem mondja: „Azt gondolom, ez túl érthetetlen és magasröptű duma volt" (gondolat).

• Képes a düh bénító érzését a változtatás vágyával helyettesíteni. A düh és a harag érzését képes átalakítani úgy, hogy energiát érezzen magában a helyzet produktív megoldására.

• Igyekszik (az erőltetett mosoly helyett) pozitívvá formálni negatív hangulatait, érzéseit. Azt kérdezi önmagától: „Mit is érzek én most? Mit szeretnék helyette érezni?" Majd pedig: „Mit tehetnék azért, hogy így érezzem magamat?" Azt kérdezi a másiktól: „Mit érzel most?" Majd pedig, „Mivel lehetne neked segíteni, hogy jobban érezd magad?"

Érzelmeink megosztása másokkal

Az embernek vannak megosztható, illetve meg nem osztható érzelmei.

A meg nem osztható érzelemnek megosztani akarása igen súlyos tévedés! Egyrészt mert *nem képes megosztani* (nagyon mély, erős testi-lelki fájdalom), vagy mert *nem szabad megosztani* (intimszférahatár-átlépés lenne). Mert ami Istenre és rám tartozik csupán, azt nem oszthatom meg a hozzám legközelebb állóval sem (akár a lelkiatyámmal sem), ami csak feleségemmel/férjemmel osztható meg, az nem osztható meg más kívülállóval.

A megoszthatót viszont *meg kell osztani*! Itt csak a határokra kell figyelnem. Ezen a téren a „kellő mértéknél kevésbé, vagy jobban" az, ami feltétlen kerülendő! A kellő mérték nyilván a kapcsolat intimitásának is függvénye. Az érzelem kimutatása, megosztása teljesen más, mint a Bokor Közösségben joggal elítélt „nózitörlés" magatartása (a bajok és problémák parttalan kitárgyalása; amikor mértéken túlivá válik egymás vigasztalása, ill. a ráfordított idő). A megosztás azt jelenti, hogy az eseményeket és másokat az ember nem kívülről szemlél, hanem kapcsolatba kerül velük, hat rájuk, és engedi, hogy hassanak rá is. Beengedi a másikat az életébe, *osztoznak egymás életében* (együttlét – együttműködés – együttérzés), vagy másként fogalmazva a bennük lévő Élet Egy-ségét állítják helyre.

Akinek kellő mértékben fejlett az érzelmi intelligenciája, az a kapcsolataiban:

• Saját érzéseit fejezi ki, nem pedig másokat vagy helyzeteket jellemez (pl.: „Te egy érzéketlen bunkó vagy!” helyett: „Szomorú vagyok, hogy amit a kedvedre készítettem, nem vetted észre, vagy nem jelezted.” Vagy: „Úgy száguldasz, mint egy őrült!” helyett: „Nagyon félek, ha gyorsan vezetsz!”).

• Vállalja a felelősséget a saját érzéseiért, és nem másokat jellemez: „Olyan a viselkedésed, hogy az embert féltékennyé teszed” helyett: „Féltékeny vagyok”. – Ha az ember – a fenti példákban – a saját érzéseiről beszél (és nem valamilyen lezáró jellegű megállapítást tesz a másikról), azzal lehetőséget kínál fel a másik számára a kommunikáció folytatására (nyit a másik felé). A másik rákérdezhet a vállalt, kimutatott és megnevezett érzés „miért”-jére.

• Elismeri és megerősíti mások érzéseit: Empátiát, megértést és elfogadást mutat mások érzései iránt.

• Döntései során képes a saját és az érintett személy érzéseire is figyelni, és ezeket az érzéseket igyekszik tiszteletben tartani. (Megkérdezi döntése előtt a másikat: „Hogy éreznéd magad, ha így döntenék?” Vagy saját döntése előtt felteszi önmagának a kérdést: „Hogy érzem majd magamat, ha ezt a döntést meghozom?”)

• Nem fél a konfliktustól, mert tudja, hogy a konfliktusok feldolgozásán keresztül fejlődnek a kapcsolatok.

• Vigyáz arra, hogy betartsa érzései kimutatásának (intenzitás és időtartam) kellő mértékét, mert tudja, hogy a túlzott kimutatás a másiknak terhes lehet. Főleg nem akarja negatív érzéseit (csalódásait, kudarcait) mindenáron megosztani a másikkal, mert az nemcsak terhes lehet, de még a másik energiáját is felemészti. Ugyanakkor nem is zárja el mások elől érzéseit, nem válik gépemberré, akivel az ember képtelen kapcsolatba lépni.

• Képes kapcsolataiban kellő mértéken tartani érzékenységét. A „gyűrődések” elviselésének képessége és az érzékenység képessége is egyformán értékes, ha kellő a mértéke. Azonban mindkettő rombolóvá tud válni, ha túlzássá válik. Ugyanis ha valaki (mértéken túli módon) nagyon bírja a gyűrődést, az túllép a másik érzelmein (leperegnek róla mások érzelmei), ezáltal képtelenné teheti magát az együtt létező, együtt érző valódi kapcsolatra. Ha valaki pedig (a kellő mértéken túl) túlérzékennyé válik, az sok-sok vélt vagy valós csalódása, sérelme miatt veszítheti el együtt létező, együtt érző kapcsolatait.

Az érzelem más szempontból is fontos. Akit az ember kedvel (érzelmileg közelebb áll hozzá), attól könnyebben tudja elfogadni a gondolatait. Annak érdekében, hogy az ember megkedveltesse magát másokkal, érdemes tanulnia *Dale Carnegie* amerikai írótól, aki a következőket javasolja: „Mosolyogjunk, nevezzük az illetőt a keresztnevén, őszintén figyeljünk arra, amit mond, beszéljünk az ő szempontjairól, érdekeiről és segítsük, hogy fontos személynek érezze magát” (Hogyan szerezzünk barátokat, hogyan bánjunk az emberekkel?).

Végül elgondolkodtató, hogy amikor Jézus bemutatta, elénk élte az Isten világát, azt Öröm-hírnek nevezte, és például nem ismeretnek vagy tudásnak az örökélet elnyerése érdekében.

Végső konklúzió

A fenti barangolás célja nem az volt, hogy az empátiára hivatkozva megpróbáljuk visszacsempészni a nagyon is elítélendő „nózitörlést”. Nem volt cél a finomkodó, kedves modor, magatartás reklámozása sem. A cél érzelmi intelligenciánk fejlesztési lehetőségeinek keresése volt, hogy a tanulással elért fejlődés hatására helyükre kerüljenek az ember érzései, felismerje azok hatásait, és megtanulja kezelni azokat, és ezáltal eddigi szenvedő (passzív) érzelmei cselekvő (aktív) érzelmekké alakuljanak. Csak azokat az érzelmeit tudja az ember helyesen kezelni, használni, amelyeket ismer (ehhez nélkülözhetetlen az önismeret, azaz erősségeinek, gyengeségeinek és korlátainak ismerete).

Egyéni életében az ember merje átélni, vállalni, kimutatni érzéseit a kiszolgáltatottság és kockázatvállalás tudatában is! Igyekezzen átélni vállalt, kimutatott érzelmeinek felszabadító hatását, hogy többé már nincs szüksége álarcaira! Ügyeljen a mértéktartásra, vagyis kerülje a „kellő mértéknél kevésbé, vagy jobban” történő érzelemkimutatást!

Az ember közösségi életében a fejlett érzelmi intelligencia elengedhetetlen eszköze a kapcsolatápolásnak, az életmegosztásnak, a valódi együttműködésnek (amelynek során érvényesül a csoportszinergia hatása [azaz a közösség teljesítménye felülmúlja az egyének teljesítményeinek összegét], és amelynek közösen vállalt célja, tétje és felelőssége van).

Az ember *transzcendens létének* (hamvasi értelemben vett éber állapotának) legmélyebb érzései a szeretetközösségben megtapasztalható valódi együtt-Lét, együttrezdülés, illetve a Mindenséggel való Egy-ség átélése során tapasztalhatók meg. Ezen érzések, élmények képesek tovább erősíteni stabilitását a mindennapi életben.

„Jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.”

(Antoine de Saint-Exupéry)

Bóta Tibor

Mi az ember, hogy megemlékezel róla?

Indiában nem a keresztények közti ökumené a probléma, hanem a vallások közti, különösen a hinduizmus és a kereszténység közti párbeszéd. Alábbi észrevételeimet *keresztény*ként és *indiai*ként teszem: olyan valakiként, aki a keresztény hagyományhoz igazodó emberképben nőtt fel, szemben a hindu hagyomány emberképével. Ismertetem a hindu hagyomány tapasztalatait, és azt, hogyan látom Jézus tapasztalatait ebben az összevetésben.

A BIBLIAI HAGYOMÁNY azt tanítja, hogy *„Isten megteremtette az embert saját képére és hasonlatosságára”* (Ter 1,27). A Zsolt 8,5-7-ben ezt olvassuk: *„Mi az ember, hogy megemlékezel róla, az ember fia, hogy gondot viselsz reá? Majdnem isteni lénnyé tetted, dicsőséggel és fönséggel koronáztad. Hatalmat adtál neki kezed műve fölött, mindent lába alá vetettél.”* Szent Pál ezt Jézussal hozza kapcsolatba: *„De annyit azért már látunk, hogy Jézus, aki kevéssel lett kisebb az angyaloknál, a halál elszenvedéséért a dicsőség és nagyság koszorúját nyerte el, hiszen Isten irgalmából mindnyájunkért megízlelte a halált”* (ld. Zsid 2,6-9).

INDIA SPIRITUÁLIS HAGYOMÁNYA két fontos dolgot tanított meg nekem. Ezek egyike a végtelen szabadság az igazság keresésében. A másik pedig, hogy ezt a keresést azzal a kérdéssel kell kezdeni: *„Ki vagyok én?”*, valamint hogy nem elégedhetünk meg azokkal a válaszokkal, amiket mások adtak erre. India spirituális hagyománya nem tesz fel olyan kérdést, hogy *„Ki az Isten?”*, *„Hol van az Isten?”* vagy *„Létezik-e Isten?”*, hanem azt kérdezi, *„Ki vagyok én?”* Ez az én igazi valóságom, az *önvalóm* kérdése. Elmondhatjuk, hogy az indiai spirituális hagyomány meghatározó (ha nem is kizárólagos) irányultsága az emberi lénynek ez az igazságra irányuló keresése. A bölcsek visszavonultak az erdőbe, hogy megismerjék az önvalót. Az ember önmagára irányuló keresése az upanisadokban leírt spirituális tapasztalatokban ér véget (az „upanisadok” fogalmáról ld.: https://hu.wikipedia.org/wiki/Upanisadok). Az upanisadok másik neve a *Védanta*. *„Véda”* a tudást jelenti, az *„anta”* a véget. A Védanta tehát a végső tudást jelenti. Az upanisadok tartalmazzák az igazság keresésének végső tapasztalatait. Ez a felfedezés igazi spirituális forradalom volt.

A tapasztalat nagyon egyszerű.

„OM” – e szótag az egész mindenség. Ennek magyarázata: az OM minden, ami volt, ami van és ami leend. Mindaz, ami a három időn [múlt, jelen, jövő] túl van, szintén maga az OM. Bizony a Brahman ez a mindenség. A Brahman ez az Atman. Ez az Atman... négy negyedrészből áll. Az ébrenlétben lakozó az első negyedrész. Az álomban lakozó a második negyedrész. A mélyalvás a harmadik negyedrész: láthatatlan, túl van az empirikus viszonyokon, megragadhatatlan, jegyek nélküli, elgondolhatatlan, leírhatatlan. Békés, áldott és nem-kettős: ezt tartják a negyediknek, ez az Atman, ezt kell megismerni. (Māndūkya Upanisad, fordította Pál Dániel).

Az upanisadok nyelve szimbolikus, költői nyelv. A szimbolikus nyelv dekódolásával lehet megtalálni benne az üzenetet. Jézus a példabeszédek szimbolikus nyelvét használta. A szimbolikus nyelv nem definíció, hanem leírás. A definíció olyan, mint egy sír vagy egy ketrec. Ha az igazságot definiáljuk, akkor megöljük, és sírba tesszük, mint egy halott testet. A körülírás viszont olyan, mint egy ajtó nélküli fészek, amely megvéd valakit az ég mérhetetlenségétől, ugyanakkor mindig az égre mutat mint az egyén sorsára, nehogy a halálig a fészekben maradjon.

AZ OM SZÓTAG JELENTÉSE Isten, akinek két aspektusa van: az immanens aspektus a megnyilvánulás, ami a teremtés, illetve a transzcendens aspektus, amely az időn és a téren túl van. A transzcendens és az immanens közti kapcsolat nincs kifejtve olyan módon, mint a mi zsidó-keresztény hagyományunkban, amely szerint Isten a semmiből alkotta meg a mindenséget, és az embert a saját képére és hasonlatosságára teremtette.

Ez utóbbi elmélet, úgy tűnik, megoldás a teremtés eredetére, valamint Isten és a teremtmények viszonyára, de ez nem annyira felszabadító, hanem inkább nyomasztó. Szakadékot hoz létre Isten és az emberiség között, és így az emberiség és a teremtmények véglegesen Istenen kívül rekednek, annak lehetősége nélkül, hogy egy „nem-kettős” megtapasztalásban Istennel egyesüljenek. Az emberi lények csak Isten boldogító látására tudnak eljutni, vagy az Istennel való egységre oly módon, hogy bár Isten megjelenik a személyben, és a személy Istenben – de az végig az Istenen kívül marad. A teremtéstörténet csak Istennek – a teremtéssel kapcsolatos – titokzatos tettét mutatja, valamint azt, hogy az emberi elme képtelen megérteni Istennek e tettét.

Az OM szótag azonos Brahmannal. Brahman Isten, aki a mindenség alapja – és maga a mindenség is, amely az ő megnyilvánulása. Brahman azonos Atmannal is. Atman az alapja az emberi tudatosságnak a mikrokozmosz szintjén, ahogyan Brahman az alapja a mindenségnek a makrokozmosz szintjén. De alapvetően Brahman Atman és Atman Brahman. A kettő egy és ugyanaz. Tehát ez a három szó: *OM*, az örök szó, *Brahman*, a mindenség alapja és *Atman*, az emberi tudatosság alapja – ugyanaz.

Ha egy indiai keresztény olvassa ezt az upanisadot, egyből eszébe jut a János-evangélium bevezetője: *„Kezdetben volt az Ige, az Ige Istennél volt...”* Istennél lenni azt jelenti: az Istenen kívül, tőle elválasztva lenni. Ez a megkülönböztetés, a kettősség állapota. *„...Isten volt az Ige”* – ez pedig az azonosság, a „nem-kettősség” állapota. Az Ige tehát azonos Istennel, és egyben különbözik is Istentől. A valóság természete kettős és nem-kettős. A nem-kettősség a valóság lételméleti állapota, a kettősség pedig a működésmódja, megnyilvánult állapota. Az Isten és a teremtés közti kapcsolatnak ez a titka: egyszerre azonos és különböző.

Kérdésünket, hogy *„Ki az ember?”*, a hindu hagyomány így teszi fel: Mi az igaz énem, amiben nyugalomban pihenhetek? A válasz világos és egyértelmű. Az igazi énem Isten, Brahman, Atman vagy OM. Ezt a tapasztalatot fejezi ki a híres kijelentés: *„Brahman vagyok”*, *„Isten vagyok”*. Számunkra, keresztények számára ez a kijelentés büszke és öntelt. A hindu bölcs számára azonban ez annak a nagyfokú alázatnak a kinyilvánítása, amely szerint a személyben minden

meghal önmaga számára, ami nem Isten – így végül csak Isten marad. Az egyén létének állításához az Istenen kívüli valóság, és így a kettősség létrehozása szükséges. *„Aki meg akarja találni életét, elveszíti; aki azonban elveszíti értem életét, az megtalálja”* (Mt 10,39). Ahhoz, hogy megtaláljuk az igazi énünket (önvalónkat), fel kell adnunk a hamis énünket.

AZ IGAZI ÉN MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ viszont a tapasztalatok különböző szintjein kell áthaladni. A hindu hagyomány *négy szintről* beszél.

Az első szint az *ébrenlét tudatossága,* amelyben a személy a saját testével azonosítja magát, testi és személyes vágyainak kielégítésében él, személyes tervei a külső világra vonatkoznak.

A második szint, az *álom tudatossága* nem az alvás közbeni tényleges álmodást jelenti, hanem az eszmények világának az álmait, az olyan eszményekét, amelyeknek az egyén az életét szenteli. Ez lehet anyagi, politikai, tudományos, filozófiai, teológiai vagy vallási eszmény, vagy egy konkrét személy. Ezt az állapotot „fénylő”-nek nevezik, mert ebben az egyén egy eszmény vagy egy karizmatikus személy vonzásában él.

Mindnyájunknak vannak eszményképeink, mintáink az életünkben. De honnan vesszük ezeket az eszményeket vagy álmokat? Természetesen a múltból, az emlékeinkből. Olyan eszményeket fogadunk be, amiket valaki más hagyott hátra a múltban, egy olyan ember, aki másokat inspirált ezzel. Az ébrenlét tudatosságát tehát a személyes emlékek és eszmények határozzák meg, az álom tudatosságát pedig a kollektív emlékezet.

A tudatosság *harmadik* szintjét a *mélyalvás tudatosság*ának nevezik. Ez megintcsak nem fizikai alvás, hanem pszichológiai és spirituális. A személy itt ráébred, hogy élete az egyéni és a kollektív emlékektől függ, hogy nem a saját életét éli, hanem azokat az emlékeket másolja, amelyeket valaki a múltban hagyott – és megállítja az álmoknak ezt az áramlását. Ebben a mélyalvásos tudatosságban nincsenek álmok, eszményképek, látomások, az emlékek bármilyen áramlása – csak a mély csend. Ezen a szinten a tudat a Brahman, az Atman, vagy az OM (az örök szó) tiszta tükre, visszaadva annak teljes ragyogását.

Az emberi tudat ebben a tapasztalatban felfedezi saját tiszta forrását, amely Brahman, vagy Atman. Boldogan mondja ki: Brahman vagyok, Atman vagyok, az OM vagyok. Vagy: Az igazi önvalóm Brahman, Atman, vagy az OM. Ezt a ráeszmélést, a *negyedik* szintet a *Samdhya* írja le, ami *hajnal*t jelent – amikor a sötétség eltűnik, és a nap felkel. A megvilágosodásnak ebben a folyamatában a múlt és az emlékek Istene eltűnik, az örökkévaló Isten először, szemtől szemben megjelenik valaki életében.

Amikor ezen indiai tapasztalatok fényében Jézus megtapasztalásait olvastam, nagyon mély és felszabadító üzenetre bukkantam. Jézusnak mint emberi lénynek az életében különböző fontos mozzanatokat találunk. Elmondhatjuk, hogy az ő életében négy ilyen mozzanat van. Az *első* ilyen az ő megfoganása test szerinti anyjának méhében, amikor megkapja a fizikai testét. A test szerinti anya megfogan és szül. A *második* mozzanat Jézus megfoganása a lelki anyjában, amely a zsidó spirituális hagyomány. Ez az „anya” Ábrahám, Jákob és Izsák Istenének, Mózes és Dávid Istenének tapasztalatával táplálja Jézust. Ezen a módon Jézus csak egy ember, de zsidó, izraelita.

A zsidó hagyomány fő iránya szerint Isten keresi az emberiséget. A zsidó hagyomány szerint az ember nem keresi Istent. Isten volt az, aki hívta, és tette őket saját népévé. Az upanisadok fő iránya szerint az emberiség keresi Istent. Az upanisadok Istene – az Ószövetség Istenével ellentétben – nem szólal meg.

Az én értelmezésem szerint Jézus megkeresztelkedése az a pillanat, amikor ez a kétfajta tapasztalat egyesül: az ember is megtalálja Istent, és Isten is az embert. Jézusnak a Jordán-beli megkeresztelkedésekor szerzett tapasztalata a *harmadik* fontos mozzanat az életében: az ő „spirituális anyja” megszüli őt, és megfogan az „örök Anyában”. A keresztelkedés az a pillanat Jézus számára, amikor elhagyja az álmodó tudatosságot, az emlékek Istenét, és a mélyalvás tudatosságába lép. Felfedezi, hogy önmaga mélyén az Atya lakozik, és belép az Atya/Anya örök méhébe, és azt állítja, hogy „Én és az Atya egy vagyunk”. Az Isten méhébe történő belépés egyben belépés a nem-kettősségbe: „Én és az Atya egy vagyunk.” De Jézus nem marad az Isten méhében, visszatér a kettősség világába, és olyan kapcsolatot hoz létre az Atyával, ami a kettősségnek felel meg: *„Én az Atyában vagyok, s az Atya bennem”, „Az Atya nagyobb nálam”.* A kettősség megtapasztalása nem az ontológiai, hanem a működésbeli szinthez tartozik. Az ontológiai azonosság nem szünteti meg a működésbeli kettősséget, de a működésbeli kettősség sem szünteti meg az ontológiai nem-kettősséget. Az Istennel való azonosság az ontológiai szinten, illetve a dualista szemléletben történő cselekvés a jelenségek szintjén: ez maga az élet titka.

ÚGY TŰNIK, a hindu hagyományban van néhány olyan iskola, amely olyan tévedést tanított, ami az ontológiai azonosságot kiterjesztette olyan fokban, hogy tagadja a világ valóságos voltát, és a teremtést káprázatnak, *maj*ának tekinti. A bibliai hagyományban pedig egy olyan tévedés látszik a működésbeli dualitással kapcsolatban, hogy azt kiterjesztve elutasítja az Istennel való ontológiai azonosság megtapasztalását. A teremtéstörténet *önmagában* valóban tagadja ezt a lehetőséget. Jézus tapasztalatában azonban úgy látszik, van helye az ontológiai azonosságnak („Én és az Atya egy vagyunk”) és a működésbeli kettősségnek („Én az Atyában vagyok, és ő énbennem”, „Az Atya nagyobb nálam”). Az emberi tudatosságot a teremtmény szintjéről indulva Jézus megnyitja a felé a szint felé, amelyben az ember belép az Isten méhébe, és önmagát az Atyával azonosnak ismeri fel. Az, hogy Jézus megtapasztalja az Istennel való azonosságát, forradalmi a zsidó hagyományban: az emberi létet úgy fogta fel, hogy az az Isten képére és hasonlatosságára lett alkotva. Egy zsidó számára az Isten Ábrahám, Izsák és Jákob Istene. Jézus számára az Isten már nem Ábrahám Istene, hanem az Atya. Ez az átlépés Ábrahám Istenétől az Atyához igazi kvantumugrás.

A HINDU HAGYOMÁNY szerint ki az emberi lény? Az emberi lénynek kettős jellege van: a transzcendens, amelyben azonos Istennel, és az immanens, amelyben Istennek a megnyilatkozása, korlátozva az időben és a térben. Lehet, hogy jobb máshogy feltenni a kérdést: Ki az Isten? Istennek kettős jellege van: egy transzcendens és egy immanens. Ha megmondjuk, ki az ember, egyben azt is megmondjuk, ki az Isten. Ha azt kérdezem: *„Ki vagyok én?”*, akkor azt is kérdezem: *„Ki az Isten?”*

Ha egy indiai keresztény szembesül az alapvető indiai hagyománnyal, akkor nagyon fontos és radiká-

lis kérdések merülnek fel. A mi keresztény hagyományunkban az emberi személy felfogását Isten teremtményére korlátoztuk, bár Isten képére és hasonlatosságára lett alkotva. Az emberi lényeknek lehet üdvözítő látomásuk Istenről, részesei lehetnek az isteni természetnek, de soha nem ébredhetnek rá arra, hogy egyek az Istennel. A hindu hagyomány azt mondja, hogy az emberi lény nem Isten *alkotása,* hanem Isten *manifesztációja.* Ahhoz, hogy kimondhassuk, az ember Isten manifesztációja, nem kapcsolhatunk hozzá egy teremtéstörténetet, csak annyit mondhatunk, hogy Isten és a teremtés elválaszthatatlan egymástól. Az ember nincs örökre arra ítélve, hogy teremtmény maradjon, hanem lehetősége van arra, hogy megvalósítsa azonosságát Istennel. Ez nem azt jelenti, hogy az ember Isten lesz. Emberi lény soha nem lehet Isten, de ráébredhet, hogy csak egy Isten van, egy valóság, és hogy létezésének alapjánál azonos Istennel.

Jézus tapasztalatának megfelelően ki az ember? Jézus tapasztalata szerint az ember egy Istennel („Én és az Atya egy vagyunk”). A keresztény hagyományban az Istennel való azonosságnak ez a megtapasztalása csak Jézusra korlátozódik, és ezen azonosság megtapasztalásának ajtaja a többi keresztény számára zárva marad.

A KERESZTÉNY EMBER így nemcsak mindig Istenen kívül marad, hanem Jézuson kívül is. A keresztény hagyományban szó van egyházközpontúságról, Krisztus-központúságról, Isten-központúságról vagy a valóság középpontba állításáról, de a szegény *„antróposz”*, az ember a második helyre szorul. Az emberi lét az Egyház, Krisztus, Isten vagy a valóság szolgálatának szerepére korlátozódik. A valóságban az Egyház az „antróposz”, az ember szolgálatára van meghíva: ezáltal az emberi lét Egyház- és emberközpontú lesz. A Krisztus-központúságnak az emberiséget kell szolgálnia, hogy *„az út, az igazság, az élet”* segítse az embereket Istenhez eljutni – így a Krisztus-központúságból Krisztus-ember-központúság lesz. Emlékezzünk Jézus szavaira, aki ezt mondta: *„Az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon másoknak”*. Végül, az Isten-központúságnak az emberiséget kell szolgálnia, hogy az felismerje saját isteni természetét. Így ez is Isten-ember-központúsággá válik. Ha az upanisadok hagyománya istenközpontúságról beszél, akkor ember-központúságról is beszél, ezért azt Isten-ember-központúságnak hívhatjuk. Az emberi méltóság magában foglalja önmaga alapjának megvalósítását, vagyis hogy az „antróposz” (az ember) a „Theosz” (isten). Az upanisadok felszabadító üzenete ez.

Azzal a kérdéssel kezdtük: „Mi az ember, hogy megemlékezel róla?” A zsidó és a keresztény hagyomány válasza az lenne, hogy Isten megemlékezik az emberről, mivel az ember az ő képe és hasonlatossága (Ter 1,27). Jézus válasza az lenne, hogy Isten megemlékezik rólam, mivel létezésem alapjában azonos vagyok Istennel. Én és az Atya egy vagyunk. A hindu hagyomány válasza az, hogy Isten megemlékezik rólam, mivel létezésem alapjában azonos vagyok Istennel. Én vagyok Brahman. Egy keresztény milyen választ tud adni? A keresztények számára tilos a második vagy a harmadik válasz, csak az első megengedett. Milyen választ adhat egy *indiai* keresztény? Erre nem akarok választ adni; hadd fejezzem be azzal, hogy egy indiai keresztény szíve az első és a második válasz közti konfliktustól szenved.

John Martin

A szerző bencés szerzetes, 1984 óta él a Shantivanam asramban, jelenleg az asram spirituális vezetője.

Ford. Tanos Gábor

Forrás: „The Golden String” (Bulletin of the Bede Griffiths Trust), Vol. 5 No. 2, Winter 1998-99 and Vol. 6 No. 1, Summer 1999.

Kozmikus kereszt

A szimbolikus kozmikus kereszt a bencés szerzetesek által fenntartott Saccidananda (Szentháromság) asramban van Dél-Indiában. A kereszt középpontjában az „OM” szanszkrit felirat áll. Az OM szó *Shabda Brahman*-t, a hang nélküli hangot jelenti, amely visszhangzik az egész teremtésben. Keresztény értelmezésben ő Jézus mint az isteni Logosz.

Ken Wilber

Áldás és állhatatosság

Spiritualitás és gyógyulás – *Treya Killam Wilber* élete és halála

(könyvismertetés)

Ken Wilber nevét sokan ismerik. Magyar nyelven sem nehéz megismerkedni fontosabb gondolataival, mert vannak idehaza is tanítványai, lelkes követői, mint ahogyan szerte az egész világon. Gánti Bence sokat tett azért, hogy a magyar keresők is könnyen hozzájussanak egyes írásaihoz, egy jelentősebb interjút is készített Kennel, amely a világhálón szintén elérhető. Ugyanakkor másfelől az is egyértelmű, hogy nem mindenhol és nem mindenki lelkesedik Ken Wilber munkáiért és személyéért. Eddigi munkásságának nagyon rövid összefoglalása e könyvismertetés végén olvasható.

A szerző és elragadó felesége rövid házasságának története 1983 és 1989 között játszódott, a könyv gerincét a különösen rosszindulatú rákkal küzdő fiatalasszony naplója, írásai és levelei adják. Tíz nappal a házasságkötésük után született a diagnózis, a könyv tárgya a házaspár közös és párhuzamos útja, küzdelmes reménykedése, kétségbeesése és mégis helytállása. Ken és Terry (Treya) ezen az embert próbáló időszakon át valóban sötét mélységeket járt meg, és igazi fényes átalakulásokat ért el.

A nagybetegek és őket gondozó szeretteik, valamint ezeknek a szerepeknek a lehetséges várományosai, szóval mi mindnyájan beletekinthetünk az ő vallomásaik, nekirugaszkodásaik és csalódásaik során a rákbetegek érzelmi hullámvasútjába. Helyenként a trágárságig menően szókimondó és a részletekbe belebocsátkozó üzenet ez a könyv minden sorstársuknak, akár a betegek, akár a betegek gondozói közé tartozzanak.

A történet egyik rétege a lehetséges hozzáállások és a választható megküzdési stratégiák közötti egyensúly szüntelen keresését állítja elénk. Elfogadom a sorsomat, vagy leküzdöm a betegséget? Mindenben a hivatalos orvoslás képviselőinek rögzített protokolljai által előírt kezeléseknek és beavatkozásoknak vetem alá magam, vagy megpróbálok esetenként én dönteni, mi való nekem, és mi nem segít rajtam? Elfogadom-e a környezetem által rám erőszakolt hiedelmeket, hogy a betegségemet részben én is okoztam, vagy inkább képes vagyok felhagyni önmagam hibáztatásával? És végső soron melyik a fontosabb: Tenni vagy lenni?

<u>Treya naplója:</u> *Nagyon jól emlékszem a hozzáállásomra, amikor először ébredtem rá, hogy emlőrákom van. Olyasmi volt, hogy: Hát jó, ha meghalok, hát meghalok. Valamikor meg kell történnie. Nem rettegtem magától a haláltól, bár a hosszú és fájdalmas haldoklás perspektívája megrémített. Eléggé elfogadónak éreztem magam, szinte rezignáltnak, és mindez keveredett a tudatlanság félelmével meg a felfedezés utáni sokk fájdalmával. De leginkább azt éreztem, hogy ha így kell lennie, hát legyen.*

Később azonban ez az érzés kezdett megváltozni. Ahogy utánaolvastam és több emberrel is beszéltem, úgy döntöttem, hogy ez az elfogadó magatartás veszélyes lehet. Félni kezdtem, hogy ha nincs bennem erősebb élni vágyás, akkor közelebb hozom a halálomat. Eldöntöttem, hogy nagyon határozottan és feltétlenül az életet kell választanom, hogy rá kell kényszerítenem magam az élet választására. (...)

Ezentúl megpróbálom kicsit könnyedebben és nem olyan mereven felfogni a dolgokat. Ez a merev felfogás vezet nálam a „vagy-vagy gondolkodáshoz”: vagy élni akarok, vagy meg fogok halni. Úgy látom, a könnyedség az „is-is gondolkodáshoz vezet”: vágyhatok arra, hogy éljek, és közben hajlandó lehetek az elengedésre, ha eljön az idő.

Ez egy új érzés, és még nem tanultam bele teljesen. Még mindig aggódom egy kicsit, ha fáradt vagyok vagy fáj a szemem. De elfogadóbbnak érzem magam, hajlandóbbnak arra, hogy bármi is történjék, végigcsinálom. (...)

Olyan ez, mint a borotva élén táncolni – próbálkozni, erőlködni, koncentrálni és fegyelmezettnek lenni –, s ugyanakkor csak létezni – nyitottan, megengedően, ellazultan. Oda-vissza, oda-vissza. Tudom, hogy kibillenek az egyensúlyomból – az idő nagy részében –, amikor ráébredek az erőfeszítéseimre, vagy amikor lustaságba süllyedek. Az aggodalmammal magyarázom, ha kibillenek az egyensúlyomból, ha túl erősen kapaszkodom az életbe. Felborul az egyensúly az élni akarás és annak elfogadása között, ami van. Trükkös. De így sokkal jobb érzés. Az aggodalom – egyszerűen és tisztán – csak „enni kér”.

Terry legidősebb gyermek volt a családjában, és önkéntelenül próbált a család legidősebb fiúgyermekének szerepében férfias attitűdöt és sikerességet megélni az életében, a betegség idején fedezte fel igazán női mivoltának belső indításait, és érezte meg annak ízét. Ebben az átalakulásban próbálta a tevékenység elé helyezni a létezés választását, ezeket a törekvéseit tükrözi új névválasztása. A spanyol Estrella (csillag) szó van a Treya alak mögött.

1988-ban felkérték, hogy beszéljen egy összejövetelen (ennek a rövid, angolul elhangzott beszédnek a videóváltozata az interneten könnyen megtalálható); ezeket mondta:

Jó estét!

A nevem Treya Killam Wilber. Sokan közületek „Terryként” ismernek. A kezdetektől részt vettem a Windstar munkájában.

Öt éve, ugyanebben a hónapban, '83 augusztusában megismertem Ken Wilbert, és teljesen beleszerettem. Mindig úgy hívtam ezt, hogy szerelem első érintésre. Négy hónappal később összeházasodtunk, majd tíz nappal az esküvőnk után kettes stádiumban lévő emlőrákot diagnosztizáltak nálam. A nászutunkat a kórházban töltöttük.

Az azóta eltelt öt évben kétszer volt helyi kiújulásom, és sokféle kezelést kaptam, mind a hagyományos, mind az alternatív gyógymódok terén. Idén januárban azonban felfedeztük, hogy a rák átterjedt az agyamra és a

tüdőmre. Az orvosok, akikkel konzultáltunk, kettő-négy évet adtak nekem.

Ezért, amikor Tommy felkért, hogy beszéljek ezen a rendezvényen, első gondolatom az volt, hogy: hiszen még beteg vagyok. A többiek, akik ma este itt felszólalnak, valamilyen módon legyőzték az akadályokat, vagy valami konkrét eredményt kovácsoltak életük kihívásaiból – ahogy hallani fogjátok Mitchelltől, egy kedves barátomtól, akit tizenöt éve szeretek és csodálok.

Rendben, gondoltam, még beteg vagyok. Akkor talán megnézem, mit kezdtem az életemmel a diagnózis óta.

Rákbetegek százaival dolgoztam tanácsadóként, telefonon és személyesen. San Franciscoban részt vettem a Rákbetegek Támogató Közösségének megalakításában, amely az ingyenes szolgáltatások széles skáláját nyújtja, és minden héten emberek százainak biztosít találkozóhelyet. Amilyen őszintén csak tudtam, leírtam a tapasztalataimat és belső kutatásaimat, oly módon, hogy sokan – állításuk szerint – hasznosnak találták, és hamarosan tervezem egy könyv kiadását.

De amikor tetteim listájának végére értem, hirtelen ráébredtem, hogy beleestem egy jó öreg csapdába: a sikert úgy értékelem, mint a fizikai egészség elérését minden gond ellenére, vagy pedig mint konkrét eredményeket a külvilágban. Ehelyett azt érzem, hogy a nézőpont változása az, amit ma este itt ünneplünk, a magasabb szint választása, egy belső változás, egy belső döntés, amikor lényünk belülről változik meg. Könnyű világi cselekvésről beszélni és azt elismerni, de engem jobban izgatnak a belső változásaim, az az érzésem, hogy egészségesebbé válok, a fizikainál magasabb szinteken, a naponta végzett spirituális munka által.

Ha elhanyagolom ezt a belső munkát, úgy találom, hogy ez az életemet fenyegető helyzet hamar ijesztővé vagy nyomasztóvá válik, sőt, néha pusztán unalmassá. A belső munka által – és elég széles körű az érdeklődésem, sokféle tradícióra és tanításra hagyatkozom – állandó kihívást és izgalmat érzek, és teljes mértékben részt veszek az életben. Úgy találom, hogy az előrehaladott rák érzelmi hullámvasútja csodálatos lehetőségévé válik annak, hogy gyakoroljam az egykedvűséget, miközben az élet iránti szenvedélyem egyre növekszik.

Az, hogy megtanultam megbarátkozni a rákkal, megtanultam megbarátkozni egy korai és talán fájdalmas halál lehetőségével, sokat tanított számomra arról, hogy megbarátkozzak önmagammal, úgy, ahogy vagyok, és hogy megbarátkozzak az élettel, úgy, ahogy van.

Tudom, hogy sok dolgot nem tudok megváltoztatni. Nem tudom kényszeríteni az életet, hogy értelme legyen, vagy hogy igazságos legyen. Ez a növekvő elfogadása az életnek úgy, ahogy van, minden bánattal, fájdalommal, szenvedéssel és tragédiával együtt, egyfajta békét hozott számomra. Sokkal erősebb kapcsolódást érzek minden szenvedő lényhez, igaz módon. Az együttérzést sokkal teljesebben élem meg. És még kitartóbb vágyat érzek, hogy segítsek, ahol csak tudok.

Van egy régi mondás – népszerű a rákosok között –, amely így szól: „Az élet halálos." Bizonyos módon szerencsésnek érzem magam. Mindig felfigyelek rá, hány évesen halnak meg az emberek. Mindig a szemembe ötlenek újságcikkek fiatal emberekről, akik balesetben vesztették életüket, régen ezeket kivágtam emlékeztetőül. Szerencsés vagyok, mert előre figyelmeztetést kaptam, és időt, hogy cselekedjek ennek hatására. Ezért hálás vagyok.

Többé nem hagyhatom figyelmen kívül a halált, ezért még jobban figyelek az életre.

(A mindig nagyon becsületes Treya itt füllentett, hogy családtagjait kímélje, ugyanis nem kettő-négy évet, hanem kettő-négy hónapot mondtak az orvosok.)

Treya végigmegy egy olyan úton, amelynek során Kelet és Nyugat vallási és spirituális tanításaiból, örökségéből egyaránt merít. Mindent megvizsgáló és mindennel szóba álló „à la carte" szellemi, lelki „étlapja" többek számára talán visszatetsző lehet. Treya és Ken ugyanakkor számtalan kapcsolódást, megegyezést, az eltérő szóhasználat ellenére ugyanabba az irányba mutató tapasztalatok egész sorát fedezi fel a keresztény, a mohamedán vagy a hozzájuk igen közel álló buddhista misztikus hagyományban.

Treya naplója: Befogadom a félelmet a szívembe. Nyitottan fogadni a fájdalmat és a félelmet, átölelni, nem félni tőle, megengedni – erről van szó, ez történik. Ez a szenvedés, amely tudjuk, hogy mindig, állandóan változik és változik. Ettől a felismeréstől válik az élet csodává. Tényleg így érzem. Ha csak meghallom a madarakat az ablakom alatt, vagy átutazunk a vidéken, elégedettséggel tölti el a szívemet, és táplálja a lelkemet. Akkora örömöt érzek! Nem próbálom „legyőzni" a betegségemet; beleengedem magam, megbocsátom. Ahogy Stephen Levine mondja: „A sajnálat az, amikor a fájdalmat félelemmel fogadjuk. Amiatt akarjuk megváltoztatni a pillanat természetét. (...) De amikor ugyanazt a fájdalmat szeretettel érintjük meg, és hagyjuk olyannak lenni, amilyen, s megbocsátással fogadjuk félelem vagy gyűlölet helyett, akkor az maga az együttérzés."

Kitárni a szívemet. Az utóbbi időben különösen Ken iránt éreztem rengeteg nyitottságot és szeretetet, ő annyira nyitott és jelen lévő, miután átment ezen a válságon. Azt hiszem, ez a gyógyulás lényege, akár meggyógyulok fizikailag, akár nem – meglágyulni a szívem körül, kitárni a szívemet. Mindig erről van szó, nem igaz? Mindig erről van szó.

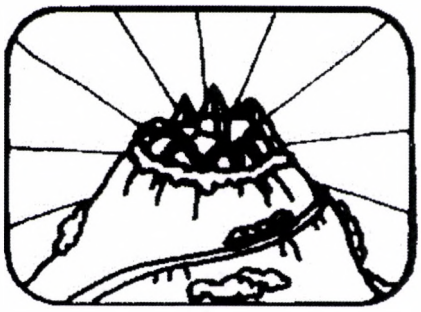
Az igazán végső kérdésekkel kapcsolatban engem vonz az a tágölelésű, kereső magatartás, amit ez a házaspár tanúsít. Azt olvasom ki a történetükből, hogy mindegyikünknek meg kell találnia egészen egyéni, saját útját, amely – több-kevesebb szenvedést és megpróbáltatást hozó szakaszokon át – a halálunkig vezet el.

Tegzes István

Kenneth Earl Wilber II (Oklahoma City, 1949. január 31.) amerikai gondolkodó, aki elsősorban fejlődéslélektani, filozófiai, pszichológiai és hittel kapcsolatos munkáiról ismert, amelyeket összefoglalóan integrál-elméletnek hív.

Először orvostudományi egyetemre járt, de később ezt otthagyta, és biokémia szakon szerzett mesterfokú diplomát. Kiábrándult a tudomány anyagközpontúságából. Saját szellemi útjára lépve önállóan olvasta és foglalta szintézisbe a nyugati és keleti tudományos, filozófiai és pszichológiai irányzatokat. 1973-ban, 24 évesen írta meg első könyvét, amelyet 20 kiadó utasított vissza. A több tudományág ismereteit integráló könyvet „The Spectrum of Consciousness" (A tudat spektruma) végül 1977-ben adták ki. Ezzel a művel komoly elismerést és heves kritikát váltott ki. Azóta több mint húsz könyvet és számos esszét publikált.

Minden létező jelenséget négy szempont szerint vizsgál, külső és belső, egyéni és közösségi nézőpontok adják híres quadránsainak sarkait.

*85. születésnapja alkalmából örömmel köszöntjük **Merza Józsefet**, a BOKOR Közösség egyik alapító tagját és első katonaságmegtagadóját, lapunk régi és rendszeres szerzőjét. Köszönjük írásos és gyakorlati tanúságtételét, és szívből kívánjuk, hogy Isten áldása kísérje további életútján is, a lehető legjobb testi-lelki egészségben!*

A kérdező helyzete

Gondolatok M. J.-ről

Az ember idővel ráébred, hogy a kérdések lényegesebbek, mint a válaszok. A kérdés mindig a válasz felé mutat, de amíg az utóbbi többnyire – legfényesebb karrierlehetőségével is számolva – igazsággá szentesülésre, elmerevülésre és hiteltelenedésre kárhoztatott, az előbbi, jó esetben, megőrizheti szavatosságát. Idővel ráébredünk, hogy nem olyan könnyű kérdezni, és felfigyelhetünk a kérdés és kérdésfeltevő helyzetének az összefüggésére is. A válaszok keresése soha nem pusztán elméleti igényből fakad – talán még a matematikában sem! –, hanem mélyebb, lelki indíttatásból. Érintettségből, sorsszerűségből, „félelemből és reszketésből”, mondjuk ki: „a létbe vetettség” transzcendenciájából. Megélt élethelyzetben, úton baktatáskor – ilyen-olyan hátizsák súlyával a fújtatónkon – az elhangzó kérdés akusztikája is átszíneződik, és aki hallja, ezt érzi is.

Igen, az emberi hitelességről van szó.

A Matematikai Kutatóintézetben, a Reáltanoda utcában, az emeleti lépcsőforduló melletti kisasztalnál ülve néhány hónappal ezelőtt elmeséltem neki, hogy szerkesztem már a kötetét, és ennek kapcsán szeretnék pár mondatot írni róla.

– Légy szíves, ne bálványozzál – fordult felém Jóska.

– Jó. Még csak a nevedet sem fogom leírni. Csak a monogramot…

– Arra sincs semmi szükség – így J.

Érzem a kérés terhét, mégsem tudok megfelelni neki. A semmibe lebegnek a gondolatok, tét nélkülivé válnak a közvetített tapasztalatok, ha nem láthatjuk az embert, aki mögöttük áll. Nem pletykarovat-kíváncsiságról, magánéleti adalékok kiteregetéséről, de nem is magasztaló mondatok harsogásáról van szó. Ez összhangzattani – tehát megintcsak zenei – kérdés; nem elég, ha valaki egymaga beszél önmagáról a vélelmezett legnagyobb őszinteséggel (ne felejtsük el idefűzni: M. J. gondoskodik, talán túlzott alapossággal is, emberi esendőségének érzékeltetéséről), mert kell a hang, amely polifonná teszi a megszólalást. Elbeszélni, eldalolni olyan tényeket, amelyekről a szólista hallgat.

M. J.-ről életrajzi szócikk olvasható a Wikipédián, a szöveg matematikusként tárgyalja őt, és igencsak a lábjegyzetes részekig kell alámerülni, ha valaki a számok világán túli egyéb vonatkozásokra is kíváncsi. Az 1970-es években lelkiismereti okból megtagadta a katonai szolgálatot – gondolkodtam rajta, hogy ideírjam, „a kádári rendszer konszolidációjának legsikeresebb, éppen ezért működésének legmagabiztosabb éveiben”, de közben rájöttem, ennek nincs külön nyomatéka; katonai szolgálatot megtagadni, ameddig csak az emberi emlékezet visszanyúlhat, mindig főbenjáró és hatalmilag keményen megtorlandó lépésnek számított –, és a példaadásban oly messzire ment (ne integessél, Jóska, úgysem hagyom abba…), hogy az elkövetkezendő évtizedekre „intézménnyé” vált, támaszává minden útkeresőnek, békességre törekvőnek.

Bárki előtt nyitva állt az ajtaja, nyitott szívvel és igaz odafigyeléssel tudott erőt és hitet csepegtetni, nyugalmat, az „igen, így is lehet csinálni” magabiztosságát, miközben humorral – a merzás humor! külön fejezetet érdemelne! – és a felmerülő kétségek és eshetőségek arányos taglalásával a normalitás hangulatát csempészte vissza a bilincsesvezetőszáras, abszurd viszonyok közé. Képes volt oldani azt a pszichotikus feszültséget, lidércnyomást, amely az elmúlt rendszerben és a rendszerváltozás utáni, de még hadkötelezettséggel (és mindenféle egyébbel: hazugságokkal, értékvesztéssel, áldemokráciával, köpönyegforgatással stb.) terhelt világban sokunkat jó ideig kínzott.

Esetemben is.

Hamvas Béla szerint emberi pályafutásunk egyetlen komoly kihívást tartogat számunkra: megélt életünket összhangba hozni a gondolatainkkal. Hamvas ezt realizációnak hívja, s szerinte aki nem realizálja, érvényesíti a gondolatait az életében, az hazug disznó; becsapja önmagát, becsapja a világot, és végső soron létrontást követ el.

Ha csak nagy általánosságban, a személytelenség kényelmes mezsgyéjén maradva nézelődünk, akkor is jól látható, hogy minő ideákat cizelláltunk lelki szemeink elé művészetben és filozófiában, és milyen etikájú ösvényeken tapodunk közben évszázadok, évezredek óta.

M. J. számára a legmegrázóbb élmény, amely meghatározza kérdezői helyzetét, töprengéseit és lelkiismeretes ember lévén hétköznapi cselekvéseit is: Kétezer évvel ezelőtt járt itt valaki, átadta tanításait, a gondolatok döbbenetes erővel hatottak, aztán intézményesültek, kanonizálódtak, mára pedig a hitgyakorlat (szószékről hirdetett, illetve hívek által kívánatosnak tartott gyakorlat) többnyire csak a tanítás fájdalmas paródiájának érezhető. Vagy az annulálás sokkal korábbi? Akárhogy is: M. J. ezt nem társadalompszichológiai válságjelenségnek, még kevésbé démonikus erők aknamunkájának fogja fel, ami miatt égre lendülő karral zokognunk kellene, hanem egyszerűen csak ténynek, amelytől függetlenül a tanítást még – a maga számára – követhető medernek tekintheti. És nemcsak tekinti, hanem folyatja is benne az életét, csörgedezve, kövekhez csapódva, gátakat megkerülve, buckákon áthullámoztatva – a lehető legkevesebb habot vetve.

Szerencsénk van veled, Jóska, nagy szerencsénk. Más korokban, kedvezőtlenebb körülmények között az ilyesféle tanokat hirdetőket már réges-rég megpörkölték, felnégyelték, föld alá passzírozták, Te azonban élsz, futnak az áramkörök a koponyádban, és mivel életutad olyan szakaszába jutottál, amikor távlatokat nyerve lehet már elmélkedni, és olyan életstratégiából, amelyet nem szokás lábon kihordani, hiánypótló összegzéseket adhatsz. A vének tanácsában ülő bölcs öreg indiánok lehettek ilyenek, akik a legvérforralóbb helyzetekben is tudtak szelídebb, életszentséget

jobban tisztelő javaslatot előhúzni a tarsolyukból, majd megtámogatni azt hajdan volt időkből vett példázatokkal (nem rajtuk múlt – hacsak nem a békességükön és naivitásukon –, hogy a történelem talán legnagyobb holokausztjának áldozatává váltak).

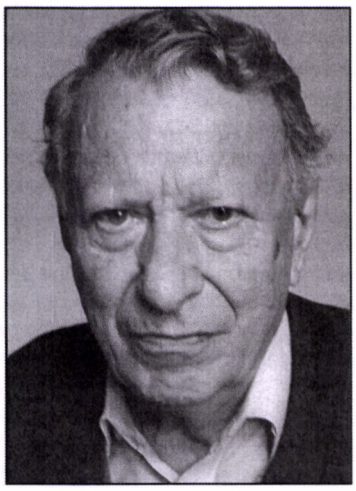
Az ágvég, napszaktól függően, Napra vagy Holdra mutat, no de mit tudhat a gallyról, aki nem látja a törzset, és mit tudhat a fáról, akinek nincs fogalma a gyökérről? Sétáljunk sokat, nézelődjünk – javaslod –, és előítéleteinket sutba dobva igyekezzünk mindenben az önmagán túlmutatót, a múlhatatlanul csodálatosat, a nagy egészhez kapcsolódót felfedezni.

Köszönjük a kérdéseket, Jóska, és köszönjük a szemléletet; a rányitásokat, ahogy szelíden odafordítod tekintetünket az örök emberi vizsgálnivalókra, és nyitogatod szívünket az örök és egyetlen valóságra – a szeretetre.

Kállay Kotász Zoltán

Merza József válogatott írásainak kötetét Mivé lesz az ember? címmel a Cédrus Művészeti Alapítvány megbízásából a Napkút Kiadó jelentette meg. A könyv bemutatója ***szeptember 25-én,*** *hétfőn 18 órakor lesz az Országos Idegennyelvű Könyvtárban (Bp. V. ker., Molnár u. 11.).*

Hol fúj a Lélek?

Nem vagyok tudományellenes, de ellene vagyok a megtévesztő ideológiáknak, amelyek tudományos mezbe öltözve lejáratják a szavaknak, az ítéleteknek, az összefüggéseknek s végül magának a tudománynak a becsületét. A hazug szavak nem köteleznek semmire, csupán megfosztják az embert abbeli hitétől, hogy egyáltalán létezhetnek olyan igék, amelyekre felteheti az életét. Ez a *hitrontás* a hamis ideológiák bűne. Nem az, hogy valahol tévednek, hanem az, hogy el akarják hitetni velünk abszolút igazságukat, egyedüli tudományosságukat. Az egészséges ember szívesebben fogad el javaslatokat akkor, ha nem kell hinnie a javaslattevő igazságmonopóliumában. Ha tudhatja azt, hogy ő is részese az igazság kifejtésének, abban a mértékben, ahogyan befogadni képes az emberiség egészét – és nem egy kinevezett részét – minden igazságra elvezető Lelket. Ha érezheti: benne is megszólal a Lélek, s ő közölheti a megszólaló Lelket minden emberrel.

Hol fúj ma a Lélek? „A vallás reneszánszának terjedése jóformán egyetlen komoly akadályba ütközik. Meglepő módon nem az állam..., hanem az egyházak, az egyházak vezetői képezik a legnagyobb akadályát a vallás terjedésének. Az elmúlt 40 esztendőben olyan konzervatív szellem alakult ki a különböző egyházakban és felekezetekben, amely elriasztja az érdeklődő fiatalt, a gyerekeket is. [...] Az egyházak vezetői [...] nagyon ósdi szellemet képviselnek.” A zsidó rabbival, Raj Tamással együtt minden vallásfelekezet hívei arról panaszkodnak, hogy a Hivatal ellene dolgozik a hit fejlődésének. Ez a derék rabbi viszont még nem elég idős ahhoz, hogy saját emlékei lehetnének a negyven év *előtti* állapotokról. A panasz ugyanis már korábban is panasz volt, és okkal. Egyre-másra születnek ma cikkek és könyvek arról, hogyan tévesztette és téveszti össze a hierarchia és a hierarchia által gyermeknek nevelt hívő nép Isten Országát az egyházzal, és az egyházi vezetőket magával Jézus Krisztussal – ebből következően pedig a vezetők megnyilatkozásait vagy utasításait Jézus tanításával vagy parancsaival. Fegyelmezett, nagy tudású emberek estek ebbe a tévedésbe. Nagy Töhötöm, a jezsuita rend egyik kiválósága, átélte az egyházi reformtörekvések kudarcát ’45 előtt és után, majd – egy másik földrészen – ismét engedelmességre, meggyőződésének feladására akarta őt kényszeríteni a felsőbbség. Minthogy nem tudta felismerni elöljárói szavában a Lélek hangját, az előző téves azonosulás alapján arra a következtetésre jutott, hogy nincs Szent Lélek, s ezért szabadkőművessé vált. Azt hiszem, nem jó helyen kereste a Lélek hangját.

Olvasom a német püspököknek a hitleri időkben tett nyilatkozatát. Keresem, de nem találom bennük a felhívást a Gonosszal szembeni ellenállásra. Mások sem találták, ezért a vád az egyház ellen. Ha nincs Bonhoeffer vagy Faulhaber, akkor azt kellene mondanom: ne is keresse senki a magas rangú tisztségviselők mondataiban, hallgassák inkább Jägerstettert, a falusi sekrestyést, ő képviseli az evangéliumot. De jó, hogy van Bonhoeffer, mert így nem válunk igazságtalanná, nem esünk át a ló túlsó oldalára. Úgy látjuk azonban, hogy a Lélek, akkor és ott, nem a püspökkari nyilatkozatokból szólalt meg, hanem egyes tanúságtevők szavában.

„Az Úr Lelke lebegett a vizek felett" – mondja a Teremtés könyve. És hol lebeg ma, a befejezett teremtés után, a fejlődőnek hitt világban? – teszem fel a kérdést.

A válaszadás érdekében kinyitom a napi újságot. Igen, a napi újságot! Nem imakönyvet, nem a pápai évkönyvet, nem a magyar egyházi almanachot. Nem hitbuzgalmi folyóiratot, teológiai szemlét, még csak nem is a szentek életét. Az emberek életéről akarok olvasni, hogy értelmezni tudjam az emberek életét.

A kép a szokott: e világ fiai küzdenek egymással. Pártok, országok és hatalmi tömbök mérik össze erejüket. Valakik felemelkednek, mások lebuknak. A kormányok kemény kézzel igyekeznek dolgoztatni alattvalóikat, a dolgozók magasabb bérért és jobb életkörülményekért harcolnak. Itt munkanélküliség, ott éhezés, másutt járványok vannak. Ideológiák készülnek, amelyek a szebb jövőt ígérik. A vallások az istenségekre mutatnak, szertartásokra és erénygyakorlatokra hívják híveiket. A mindennapok nyüzsgésében élünk, miközben a Lélek lebeg a világ felett. A keresztény elmélet szerint ez a világ már más világ, mint az a kezdeti. Ez ugyan bűnbe esett, de megváltott világ. Azt is tudjuk, hogy ki váltotta meg és hogyan. Azt is tudjuk, hogy melyek azok a vallás nyújtotta lehetőségek, amelyekkel élnünk kell, hogy mi is megváltottak legyünk. A keresztény ember fel is használja ezeket, s négy vagy öt szentség birtokában vesz részt a társadalom életében.

Az emberi lét és magatartás örök veszélye a megmerevedés. Az a jelenség, amikor az élet kihal egy forma mögött. Ilyenkor a nem-kreatív elmék rendszereznek és kodifikálnak, s ha még egzisztenciális érdekeik is fű-

ződnek a kodifikált elmélethez, akkor apológiát fejlesztenek ki, cenzori hivatalt létesítenek, minősítenek és ítéletet mondanak a gondolkodás megtiltásától, a publikációs tilalmon, állásvesztésen, kizáráson át esetleg az életvesztésig. Nem, itt nincs Lélek, mivel még a szellem is elmenekült.

Vannak mélyebben fekvő valóságok is, mint egy gazdasági-politikai rendszer. Vannak örökebbnek látszó igazságok is, amelyek egyrészt általánosabbak, másrészt kevésbé materiálisak, fizikai erő nem fér hozzájuk. Jézus igazságai ezek közé tartoznak. Ő volt az, aki hatalommal tanított, aki élően, teremtő öntudattal adta elő mindazt, amit az Atyától hallott. Ez a tanítás, akár formáját, akár tartalmát tekintjük, igazi kihívás volt minden elméleti ember, minden rendszerező, értelmező számára. Megjelent egy tanító az ókori vallások világában, és történeteket mondott el, továbbá a tér és idő korlátaival küszködve be akart számolni egy olyan világról, amelyben a Három Egy, ahol szüntelen tevékenység és vonatkozásokban kifejezett önátadás folyik, s ahová meghívása van az embernek.

A zseniális tanítóra való első reflektálást kodifikálta az egyház, és tette vele ugyanazt, amit az ember másféle elméletekkel is tett. Pedig az evangélium nem az első teoretikusé volt, hanem Istené, az első elméletfelépítő gondolkodását – ma így látom – jobban meghatározta saját alkata, mint a magányban kapott látomásai. Az első gondolati építmény ugyanúgy részleges, mint minden más emberi tan. Ez, persze, még nem baj. Ez az emberi tudomány ismertetője. A baj a kodifikáláskor kezdődik, amint kezdődött is, hiszen ugyanúgy kifejlődött az apológia, a cenzúra, a minősítés, az elítélés, kizárás, mint emberi művek esetében a történelemben akárhányszor. Kaptunk egy mechanizmust, amely meglehetősen gépies volt, amely felett a történelem során gyakran lebegett kétségbeesett szárnycsapkodással a Lélek, mert ezzel a tanítással választ akartunk adni a megosztott, harcoló, ezer gonddal, hiánnyal és szenvedéssel küzdő világnak, de húsz évszázad után látnunk kell, hogy nem sikerült.

Az ember megmentésének valódi története más, mint egy zsidó hagyomány elemeiből összegyúrt abszurd mítosz. Tanúsítják ezt a tan tisztaságáért vívott harcokban kivégzettek, tanúsítják a tan által szentesített háborúkban elpusztultak, s tanúsítja az is, hogy ez az elmélet nem talált elfogadásra a világban, helyes erkölcsi érzékkel bíró emberek nem tudták magukévá tenni, s a társadalom is elmegy mellette, mert a valóságban gyilkolást is eredményezni tudó, kétarcú, fantasztikus alkotás, amelynek valójában azt kellene szolgálnia, hogy az emberek egymást segítve igyekezzenek eljutni a Meghívóhoz, ám a valóságban sokszor éppen hogy szembefordítja egymással az embereket. A téves teológiai nézetek felett sem lebeg Isten Lelke, bármily sokszor emlegetik is.

Natalja Gorbanyevszkaja pár lépéssel előttem állt a birkenaui emlékmű talapzatán, és csendes szavakkal beszélt az ártatlanul kivégzett emberekről. Gorbanyevszkaja 1968-ban tíz társával együtt tüntetett a Vörös Téren azért, mert a szovjet csapatok elvették egy másik nép szabadságát. Hosszú időre pszichiátriai intézetbe zárták. Gorbanyevszkaja felett ott lebegett Isten Lelke.

Karl Lutz, Raoul Wallenberg és Giorgio Perlasca magyar zsidók ezreit mentette meg a haláltól. Wallenberget börtönbe hurcolták, Lutz és Perlasca érdemeit 45 év múlva ismerték el hazánkban. Ámde akár a börtönben, akár a méltánytalanságban, ott lebegett felettük Isten Lelke.

A 60-as évek második felében Alexander Szolzsenyicin laikus szovjet állampolgár a nagyböjti időben levelet intézett Pimenhez, Moszkva és egész Oroszország pátriárkájához. A levél vádirat, amely az ortodox hit tönkretételével, az állam kiszolgálásával vádolja Piment. A levélből egy igazhitű, mélyen megrendült ember hangja csendül ki. A levél írója felett ott lebegett Isten Lelke.

Márton Áron gyulafehérvári püspök másfél évtizedig volt börtönök lakója kereszténysége, magyarsága és meg nem alkuvása miatt. Isten Lelke lebegett felette, akár híres kolozsvári beszédét mondta, akár néma fogoly volt, akár papjainak adott valóban atyai tanácsokat.

Karig Sára laikus nőnek sok ember köszönhette az életét, mivel nem kímélte magát akkor, amikor sokan meghúzódtak zárt ajtajuk és árja származásuk védőfala mögött. A bőséges jutalomra érdemes nőt a kékcédulázásra tett észrevétele miatt a sarkkörön túli Vorkutába deportálták. Isten Lelke, amint írásai tanúsítják, ott sem hagyta el.

Az ifjú Balogh István Isten Lelkének hatására Szibériába, majd a Csendes Óceán partjára kísérte el a fogságba vetett nemzetközi tiszti tábort. Isten Lelke lebegett felette, amikor a táborban misézett, temetett, és kétszer is inkább a kinn maradást választotta, mintsem azt, hogy a több ezer elhalt fémlapjai nélkül térjen haza. Méltó jutalma itthoni bebörtönzése volt, de a Lélek fölötte maradt.

Ott érzem Isten Lelkét mindazokon a politikai vagy vallási tanácskozásokon, ahol a résztvevők az erőszakról lemondva akarják megvitatni és elrendezni közös dolgaikat. Isten Lelke hozza és viszi az üzeneteket országok és kontinensek között, amikor támogatjuk a keresztények béketörekvéseit, amikor elmondjuk, hogy fegyverek nélkül akarunk élni, amikor a kisemmizetteknek adjuk a pénzünket.

Hol fúj a Lélek szele? Nem akarok egyoldalú lenni, s ezért nem fogom azt mondani, hogy a Lélek nem fúj a májusi litániákon, a mátraverebélyi búcsún, a kórussal és zenekarral kísért főpapi miséken, a gyermekkeresztségeken, a misén kívüli szentáldozásokon. Nem fogom azt mondani, hogy a Lélek nem fúj a doboló és zenélő barokk angyalok s a kedvesen csilingelő betlehemek fölött. Nem mondom. Mondom viszont azt, hogy tovább kell fejlődnünk a magatartások és cselekvések jézusi értékelésében. Egyre lényegesebbnek érzem a harcot az erőszak és összes következménye ellen. Ami a magatartás tekintetében a gőg, az a cselekedetek között az erőszak. Hiszen erőszakkal minden más bűn is rákényszeríthető az emberre. Ahol elszabadul az erőszak, ott ölnek, lopnak, hazudnak és nemi bűncselekményeket követnek el. Megszűnik a szeretet, az igazság, a béke. Nem rögeszme tehát, ha szüntelenül küzdünk az erőszak ellen, hanem céltudatos harc a Bűn középhadával. Azt hiszem, hogy *ez* korunk egyik nagy felismerése. Ezt képviselte a század első felében Gandhi, a második felében King és persze sok más ismert vagy ismeretlen ember.

Át kell alakítanunk az értékrendünket. Át kell strukturálni az értékek rendszerét. Ez az évszázad arra tanít, hogy nem vallási gyakorlatok, nem az eucharisztikus kongresszusok következtében ment előre az emberiség ügye, hanem annak következtében, hogy valakik fegyvertelenül álltak szemben fegyveres katonákkal; annak következtében, hogy a paradicsom- és tojásesőben haladó, majd köveket is elszenvedő felvonulók nem válaszoltak téglákkal brutális ellenfeleiknek. Ha egy keresztény csak annyit tud, hogy hangját meghatottan csavar-

gatja az istentiszteleteken és imádkozásokkor, ha egy pap úgy véli, hogy kétszer annyi ideig kell felemelnie az Úr testét és vérét, miközben elragadtatottan szemléli, félő, hogy tévedésben van. A városi élet mindennapjai igazolják, hogy könnyebb az embernek tíz percig rajongani az Úrért, mint akárcsak arra az öt másodpercre befogni a száját, ami alatt egy meggondolatlan, de gyakorta inkább jól meggondolt bántó mondat kiszalad rajta. És hol vagyunk még akkor a cselekvő szeretet magatartásától! Ez a század azzal lépett előre, hogy az ötvenes évek második felében, a bölcsesség birtokában lévő püspökök mertek összegyülekezni, leülni és vitázni, összefoglalni, mérlegelni és újból vitázni és engedményeket tenni; valamiben szótöbbséggel megállapodni, megjelölni az eltérő véleményeket is, és senkit sem sújtani kiközösítéssel. E gyülekezet felett ott lebegett Isten Lelke, ennek az eseménynek is köszönhető az, hogy ma is hiszünk, és ezt a hitet nem tartjuk méltatlannak az emberhez.

A huszadik század történelme azt tanítja, hogy nem a teológiai-filozófiai rendszerek, ilyen vagy olyan tomizmus, perszonalizmus, új arisztotelianizmus döntött abban, hogy mi volt a viszonya embernek emberhez, országnak országhoz, hanem az, hogy a népek engedelmeskedtek-e a gyilkosnak, amikor engedelmességet kívánt tőlük, vagy többre tartották lelkiismeretük hangját, mint az erő vagy a csábítás akármilyen mesterkedését. Szándékosan hivatkoztam a lelkiismeretre, s nem Istenre, mert nem akartam különbséget tenni a *dikaiosz*, vagyis igaz emberek között. Istent sokan nem ismerik, ettől még sokakban ott lehet a Lelke. Anélkül, hogy ők maguk tudnának róla.

Itt kell még maradnunk ennél a témánál. Lehet, hogy minden mondat ismert közhely számotokra, de engem fogva tart ez az élmény, 1914, 1919, 1939, 1945, 1949, 1956, 1968, 1981, 1986-89 történései. Szeretném újra és újra átgondolni, világossá tenni azokat a tanulságokat, amelyek egybefonják a vallásos hit és a társadalmi cselekvés világát egyetlen felfogásba és magatartásba, ahol minden szavamat és munkámat átjárja a vallásosra és világira szét nem bontott hit, amely egységben gyökerezik az egyetlen Istenben, akinek a kezéből került ki anyag és szellem, transzcendens és világi egyaránt. Hit az egységben látott, egyetlen, teljes világban.

Merza József

(1989)

Megsajnáltam önmagamat

1. Égi, lelki üzenetnek fogom fel, amit egy imádságban megértettem.

Bennem és körülöttem sok probléma gyűlt fel. Soroltam mindezeket a mennyei Atyának. Közben megsajnáltam önmagamat. Körülményeimet, eredményeimet, munkámat, megítélésemet elégtelennek éreztem, gondoltam. Ekkor elindult a lavina:

- felelősöket találtam, persze magamon kívül,
- szerencsétlennek, elhagyottnak, otthontalannak éreztem magamat,
- mindenki mást jobb helyzetben láttam önmagamnál,
- magányosság, elhagyottság vett erőt rajtam,
- mártírnak képzeltem önmagamat, és ebben egy kicsit tetszelegtem is.

2. Ekkor jutottam arra a felismerésre, hogy az önsajnálatnál rosszabb, lehangolóbb, tönkretevőbb, megalázóbb dolog kevés van a világon. Gyorsan kiűztem a lelkemből a sátáni gondolatokat, érzéseket. Megteltem lelki energiával, és elhatároztam: soha többé nem engedek az önsajnálat kísértésének.

3. Azóta tudatosan gyűjtöm, hogy miből keletkezik az önsajnálat, és milyen negatív hatásai vannak.

Az önsajnálat az alapja:

- *Az állandó kritizálásnak, zúgolódásnak.* „Van, aki a virágoskertben is temetőt lát, minden kőben keresztet, minden fában fejfát” (Perlaky Lajos) „Aki elégedetlen önmagával, kivetíti másokra, ezért a maró gúny és kritika” (Montaigne).
- *Az állandó panaszkodásnak, a kimeríthetetlen kifogáskeresésnek.* „Hány asszony tetszeleg magának a meg nem értett, méltatlanul kezelt asszony szerepében, pedig alapjában nincs egyéb baja, minthogy túlságosan jól megy a sora. Az ilyenek panaszkodnak állandóan, hogy nem is kellett volna megszületniük, ők emlegetik az öngyilkosságot mint egyetlen méltó választ az élet igazságtalanságaira. Márpedig akik olyan szerencsétlenek, hogy mindenben a fogyatékosságot látják, mindig a mások hibáin rágódnak, minden sértést nyilvántartanak, azoknak az élete epévé változik, mindennapi italuk az ecet, és mindennapi eledelük a keserűség. Az ilyen maga rohan bele a boldogtalanságába, az ilyen ember azért él, hogy magát meghalni lássa” (Perlaky Lajos: Vigasztalások könyve, 29. o.).
- *A titkolt egoizmusnak, öntörvényűségnek.* Mindenki másnál jobb sorsot akarok magamnak. Ki akarom kerülni a bajokat, nehézségeket, problémákat, katasztrófákat. Másokhoz mérem önmagamat, ezért mindig keserű a valóság. Magamhoz megbocsátó vagyok, másokhoz elviselhetetlenül kemény. Nem segítséget kérek, hanem sajnálatot. Elvárom, hogy önmártíromságomban támogassanak.
- *A mártíromság érzésének.* Engem mindenki kihasznál. Amikor segíteni kell, jó vagyok. A legnehezebb munkát bízzák rám. Az én vállamon van a legnagyobb teher. – Az igazi mártírok, vértanúk azonban a harcban születnek, nem az önsajnálatban.
- *Hogy elveszítjük képességünket arra, hogy másokkal együtt érezzünk.* Az önmaga faragta mártír szánalmas, taszító, lehangoló.

4. Jézus Krisztusnak lett volna miért megsajnálni önmagát. Találkozott gyűlölettel, rosszindulattal. Tanítványai nehezen értették meg igazságait. Többször küzdött az otthontalanság érzésével. Elfogták, megalázták, megkínozták, megölték. De az ő lelke végig egészséges maradt. Mert amit meg tudott oldani a problémák közül, azt megoldotta, amit nem, azt elfogadta, elviselte. Jézus Krisztus soha nem sajnálta meg önmagát, hanem mindig a másik embert.

5. Megértettem, hogy soha nem szabad engedni az önsajnálat kísértésének. Mostani világrendünkben együtt van a jó és a gonosz, az öröm és a fájdalom, a siker és a kudarc, az egészség és a betegség, az erény és a bűn, az élet és a halál.

„Bú-baj közt is szép az élet,
Virágért a tüskét tűrd el,
Vedd, mint sorsod közli véled,
Az édeset a keserűvel!” (Herder)

Vincze József

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Pittypalatty, a nagy kópé

Egy nyári estén új barátocskámmal, Pittypalattyal ballagtam hazafelé Törpeházára az erdőben. Barátocskámnak azért nevezem, mert négy esztendővel fiatalabb volt nálam. Én már tizenegy éves voltam, ő meg hét. Újnak pedig azért mondom, mert csak a nyári szünet kezdetekor csatlakozott hozzám, és szeretett meg. Ekkor azonban igen erősen rákapott a velem való együttlétre. Még attól is elkedvetlenedett nap-nap után, hogy az ebéd idejére el kellett válnunk. Erre a délutánra azonban nem beszéltünk meg találkozót. Kedvenc olvasóhelyemre, a Szikláshegyre szerettem volna felmenni. De a kapunk mellett, a kispadon már várt rám Pittypalatty, és nem volt szívem elküldeni. Vele töltöttem hát ezt a délutánt is, csatangoltunk az erdőben, és türelmetlenség nélkül válaszolgattam kérdéseire. Ő meg időnként előre futva nagyokat rikkantott jókedvében: „Pittypalatty! Pittypalatty!”

Ezen a napon azonban estefelé már nem bírtam tökéletesen leplezni, hogy terhemre van, és egyre hosszabbakat hallgattam. Ettől lassacskán ő is elcsendesedett, és egyszerre csak azt mondta: „Ne búsulj, Moha! Ígérem, hogy ma vagyok veled utoljára.” Zavarba jöttem: „Miért mondod ezt? Hiszen én nagyon..., én nagyon szívesen vagyok együtt veled.” Ekkor azonban elnevette magát: „Szívesen is, nem is.” Most már megharagudtam rá. Tudja, hogy terhemre van, mégis minden nap rám akaszkodik. Nem tudtam, mit feleljek, de el is vonta valami a figyelmemet. Vizeskanna pendülése hallatszott a patak felől. Így szóltam hát Pittypalattyhoz: „Bizonyára valamelyik öreg néni cipel haza vizet magának. S minthogy éppen keresztúthoz értünk, így folytattam: „Te azon az úton mégy, én ezen. Aki találkozik vele, kiált a másiknak, és hazavisszük neki a kannáit.” De egészen a patakig kellett mennem, ott is csak egymással találkoztunk, és Pittypalatty azt állította, ő sem látott senkit.

Néhány perc múlva utunk magasabb részéről letekintettünk arra az erdőrészre, amelyet Pittypalatty vizsgált át, és ámulva pillantottam meg az úton Borbála nénit. Két kanna vizet cipelt. Pittypalattyra bámultam: „Hogyan lehetséges ez? Látnod kellett volna az előbb is.” Megint elnevette magát: „Láttam is. És én mindig segítek is mindenkinek, aki vizet cipel, ha véletlenül találkozom vele, de keresgélni, hogy merre van, az túlzás.” Most jó alkalom kínálkozott arra, hogy kijelentsem: ezentúl csakugyan nem kívánok olyan sűrűn együtt lenni vele, de észbe kaptam, hiszen minél inkább ilyen, annál kevésbé vonhatom meg tőle szavaimat, példámat. Megmagyaráztam hát neki, hogy igenis fel kell kutatni, hol van szükség a segítségünkre. Elválásunk közeledtével pedig – mint máskor is – megkérdeztem tőle: „Átjössz reggel?” Erre azonban komoran felelte: „Semmikor sem megyek át többé.” És mintha elpityeredés ellen küzdött volna, megbicsakló hangon tette hozzá: „Te most már úgyis elutazol nemsokára a nagymamádhoz.”

Tudtam, hogy aggasztja közelgő elutazásom, s minthogy hízelgett a hiúságomnak az aggódása, meggondolatlanul elmosolyodtam: „De holnap még nem utazom, tehát átjöhetsz.” Most már elvörösödött, és dühbe gurult: „Mit vigyorogsz?! Te is azt hiszed, amivel mindenki csúfol engem, hogy nélküled még lélegezni sem tudok?!” Elnevettem magam „Azt nem hiszem. Hiszen mindjárt agyoncsapsz.” Elnevette magát ő is: „Agyon is csaplak! Mert dühös vagyok, hogy annyira szeretek veled lenni! Pedig hozzád nagyobb fiú való. De megállj! Nagy kópé vagyok én! Kieszelek valamit, hogy akkor is jól érezzem magam, ha nem vagyok együtt veled. Ezt már holnapra ki is eszelem. Holnap már nem lógok a nyakadon.” És máris – noha még az erdőben voltunk – elrohant tőlem, és rikkantgatta futtában: „Pittypalatty! Pittypalatty!”

Másnap reggel csakugyan nem jött át, és nem várakozott rám a padocskán ebéd után sem. Engem viszont nyugtalanított a gondolat, hogy rosszul esne neki, ha nem törődnék az elmaradásával. Elmentem hát érte erdei otthonukhoz. Kertjük sövénye mellett azonban megállított a kihallatszó kiáltozás: Pittypalatty és barátja, a vele egyidős Nyuszilábú veszekedett egymással. Pittypalatty ezt kiáltotta: „De értsd már meg, te tökfejű! Ha csak véletlenül találkozol valakivel, aki vizet cipel, és elveszed tőle a kannát, az semmi, az természetes. Aki igazán jó, az felkutatja, hol van szükség a segítségre!” Kiabált ugyanakkor Nyuszilábú is: „De nem értem, és nem is akarok megérteni ilyen butaságot! Hiszen akkor egész nap mást se csinálhatnánk! Mert segítség mindig lehet!” Pittypalatty üvöltött: „Ez nem butaság, hanem jóság! És neked igenis ilyennek kell lenned! Mert a barátom vagy – ezentúl folytonosan együtt leszek veled –, és én olyannal akarok folytonosan együtt lenni, aki ilyen!” „Hát tudod mit?! Akkor inkább ne légy együtt velem!” És csattant a kertajtó, Nyusziláb elrohant. Nemsokára kijött Pittypalatty is, és lassan megindult felém. De az út közepe táján lassított, megállt. Aztán leült az út szélén a fűbe, és tenyere közé fogta az arcát, töprengett.

Ekkor odamentem hozzá: „Szervusz, Pittypalatty! Vártalak reggel is, ebéd után is.” Elmosolyodott. Láttam, hogy örömében, de rögtön vállat is vont: „Hja, én már kieszeltem, hogyan érezhetem jól magam nélküled is.” „És mit eszeltél ki?”

Most már diadalmasan nevetett: „Majd ha itt lesz az ideje, megmondom! Addig nem kötöm az orrodra!”

Ezt a délutánt ismét együtt töltöttük, és amikor már hazafelé ballagtunk, találkoztunk a törpeházi csacsifogattal. Tóbiás, a csacsi lassan húzta fölfelé az erdei úton a szekerét, a bakon meg két kistörpe dulakodott egymással a gyeplőért. Szokás volt, hogy ilyen esetben én döntöm el, melyiküknek van joga hajtani. Ezúttal azonban így ítélkeztem: „Mind a ketten szálljatok le. Tóbiás egész nap dolgozott, éppen elég teher neki ezen a meredek úton a szekér is.” A két kistörpét annyira meglepte újszerű ítélkezésem, hogy szó nélkül engedelmeskedtek, Pittypalatty azonban néhány perc múlva utánuk szaladt, és amikor visszatért, engem lepett meg ezzel a kijelentéssel: „Megmondtam nekik, hogy csak tréfáltál. Üzened, hogy üljenek fel mindketten, és az hajtson, aki kölcsönkapta Tóbiást.” Látva megdöbbenésemet, nevetett: „Mert az túlzás, ahogyan ítélkeztél.”

Elkedvetlenített a viselkedése, ismét nagyokat hallgattam, és ezen az estén már nem szóltam másnapi együttlétünkről. Nem is várt reggel a kapunk előtt, és felmehettem olvasni a Sziklástetőre. Déltájt azonban egyszerre csak odarohant hozzám, és a hegymászástól lihegve, diadalmas örömmel kiáltotta: „Nem zavarlak, ne félj, már megyek is vissza! Csak azt akarom megmondani, hogy most már igazán kieszeltem, mit tegyek: Megnevelem a testvéreimet nagyon jókká, és akkor ugyanolyan jól fogom érezni magam velük, mint veled! Először a barátaimat akartam megnevelni, de ők egyszerűen ott hagytak. De a testvéreim nem hagyhatnak ott, mert együtt lakunk. Már olvashatsz is tovább, most már szervusz egyszer s mindenkorra!” Azzal már szaladt is vissza Törpeházára, és boldogan rikkantotta futtában: „Pittypalatty! Pittypalatty! Pittypalatty!”

Ez egy pénteki napon történt, és este üzenetet kaptam nagyanyámtól, hogy vasárnap reggel üljek vonatra. Vacsora után tehát elballagtam Pittypalattyékhoz, hogy megbeszéljem vele, legyünk együtt másnap hosszabban. Mire odaértem, már besötétedett, és a verandán beszélgető testvérek nem vették észre, hogy a közelükben állok, odalent a kertben. Pittypalatty szinte könyörgött: „Jaj, Kisokos, ne akadékoskodj már! Kitől várjam, hogy jó legyen, ha még az ikertestvérem sem akar jó lenni?!” Kisokos nyugodtan magyarázta: „Az nem jóság, hanem éppen butaság, hogy hegynek fölfelé gyalog menjek, amikor kocsin is mehetnék.” Pittypalattynak már sírós lett a hangja: „Hányszor magyarázzam el, hogy Tóbiás este már fáradt?! Nehéz az a szekér üresen is. Aki igazán jó, az nem fárasztja Tóbiást a maga szórakozására! Nagyon szépen kérlek, Kisokos, légy te is ilyen

igazán jó! Mi folytonosan együtt vagyunk, és én nagyon szeretnék olyannal folytonosan együtt lenni, aki igazán jó! Értsd meg te is, hogy le kell szállni a szekérről! Értsd meg, kérlek, hiszen ikrek vagyunk!” Kisokos ásított: „De szerencsére nem sziámi ikrek. Azok ugyanis össze vannak nőve. Én viszont itt hagyhatlak, és lefekhetek. Szervusz!”

Pittypalattyot annyira lesújtotta a sikertelenség, hogy meg sem lepődött, mikor fellépegettem hozzá a verandára. Kértem, hogy elégedjék meg továbbra is az én barátságommal, és legyünk együtt másnap, mert vasárnap elutazom. Lassan és komoran felelte: „Jól van, együtt lehetünk. De tulajdonképpen te sem vagy az, akire nekem szükségem van. Holnapután el is utazol. És majd valamikor Törpeházáról is elköltözöl. Senkiről sem tudhatom biztosan, hogy mindig együtt marad velem.”

Hiába vártam reggel is, ebéd után is, nem jött át. Estefelé elmentem hozzájuk, és édesanyja azt mondta „Egész nap a kertben kuksolt, és töprengett. Fél órával ezelőtt hirtelen felugrott, és elrohant. Nem tudod, min törte annyit a fejét?” Felelni akartam, de felhangzott a kert előtt, a kocsiúton Tóbiás szekerének a nyikorgása, és ámulva láttuk, hogy nem Tóbiás húzza a szekeret, hanem két kistörpe, kettő meg tolja, és azok egyike Pittypalatty. Tóbiás meg kényelmesen ballag a szekér után.

Pittypalatty édesanyja nevetett „Megbolondultak ezek? Mi ez?” Én jól tudtam, mi ez, és meghatottan kísértem tekintetemmel szekértoló barátomat. A kertajtó előtt azonban elköszönt a többiektől: „Innen már magatok is hazatolhatjátok. Nekem még más dolgom is van.” És indult visszafelé. Erre már kiszaladtam a kertből: „Itt vagyok, Pittypalatty. Mert ugye hozzám indultál?” Mialatt ezt kimondtam, a közelébe értem, és óriási meglepetésben volt részem: Pittypalatty nem volt már sem ingerült, sem kapkodó, sem komor, nyugodt volt és derűs. Mosolyogva felelte: „Nem hozzád! Borbála nénihez, Mályva nénihez, Hajnalicska nénihez. Mindazokhoz, akik ilyenkor este vizet szoktak cipelni a patakról.”

Növekedett az örömöm, de korholtam is „Jó, jó, ez mind nagyon szép, de kifogatni Tóbiást, az túlzás volt. Ti nehezebben húztátok fel a szekérkét, nektek meg is árthatott volna. És miért nem jöttél el hozzám? Három hétre utazom el!” Azt hittem, erre el fog komolyodni, de továbbra is mosolygott: „Ne haragudjál, Moha, nem értem rá, egész nap gondolkodtam. Nagyon fontos volt, hogy találjak végre valakit, aki sohase hagy el engem. Most már csak az van hátra, hogy azt a valakit megneveljem igazán jóvá.”

Már értettem is: „Ez a valaki... ez ugye... te vagy?” Boldogan biccentgetett: „Hát persze. Én magam. Ez a valaki nem szalad el tőlem, aludni sem megy, és nem utazik el nélkülem a nagymamájához.” Most már huncutul fel is nevetett: „Ugye megmondtam, hogy kieszelem, hogyan érezhetem jól magam nélküled is? Tudtam, hogy sikerülni fog! Mert nagy kópé vagyok én! Nagyon nagy kópé!” Azzal beszaladt az erdőbe, Borbála néni kertje felé, és futtában rikkantgatta: „Pittypalatty! Pittypalatty! Pittypalatty!”

Spiritualitás a fogászatban

Transzcendencia és immanencia a gyógyításban

Rendhagyó interjú Dr. Vörös Magdolna fogorvossal

(avagy hogyan lesz a fogorvosok réméből rémesen jó „fogorvos”)

Kipeckelt szájjal ült, jobban mondva feküdt a páciens a fogorvosi székben, s neki úgy tűnt, mintha már egy évezred óta. Régi koronájától, hídjától végre megszabadította már a fogorvosnő, igaz, a betegnek még mindig a fülében zúgott a fúró sistergése. Most éppen egy vakolókanalat toltak a szájába, és várni kellett, míg az eperízű „malter” megköt. Az orvosnőnek tartania kellett a lenyomatos kanalat a beteg szájában, amíg megszilárdul az anyag, csak hát ő nem érezte azt, amit a páciens: az ő különben is megdolgozott ínyének már enyhén szólva nem volt ínyére a kanál nyomása. A beteg nyugtalanságát látva az orvosnő megkérdezte: „Minden rendben? Kényelmesen fekszel?” Erre lett volna mit válaszolnia a betegnek, aki egyben a doktornő nővére is volt, csak hát a vakolókanál nem engedte. Hirtelen az jutott eszébe, hogy visszajelzésképpen mindjárt egy igazi testvérieset harap kis húga gumikesztyűs ujjába, hogy kvittek legyenek a fájdalomokozásban. Csakúgy, mint gyerekkorukban. S erre a gondolatra elnevette magát. Rázta a vakolókanalas kacagás, s ez a nevetés átragadt fehér köpenyes húgára is. Mármár a lenyomat megkötése forgott kockán, de egyikük sem tudta abbahagyni a nevetést. Később kiderült, hogy a fogorvos húgnak is éppen ugyanaz jutott eszébe, s már-már félteni kezdte az ujját. Az asszisztensnő értetlenül nézte a beteg és orvosa eddig még soha nem tapasztalt reakcióit, majd kapcsolt, és hirtelen előkapta mobilját: „Ezt le kell fotóznom – mondta –, s a képet ki kell tenni Facebookra, mert ennél jobb reklámja nem is lehetne a cégünknek.”

Mindez nem itthon történt, hanem a messzi Kaliforniában, ahová nagycsaládunk legkisebb leánya kiszakadt. S mi tagadás, a virtuális testvéri kapcsolat, a skype-olás nem kedvez a fogászati beavatkozásoknak, aztán ha egyik-másik testvér nagy ritkán arrafelé repül látogatóba, szinte ki sem tud szállni a fogorvosi székből, annyi a behoznivaló.

Szóval, amint egy újabb szurkapiszkára vártam a húgom rendelőjében téblábolva, íróasztalán egy konferenciameghívó szórólapjára lettem figyelmes: „A holisztikus fogászat gyógyító kezei”. Gyorsan lapozni kezdtem emlékezetem szótárában, hogy ezt az ezoterikus ízű szót lefordítsam. A holisztikus gyógyászat hiányát már több ízben megszenvedtem. Legutóbb, amikor

az egyik külföldi klinikán, miközben a vesémet gyógyították, totálkáros lett az emésztőrendszerem, és a szakszerű orvosi beavatkozások tömkelegének mellékhatásaitól mármár kezdtem kimúlni ez árnyékvilágból. Azt tehát már régóta meszszemenően pártolom, hogy „egészben gyógyítsanak”, más szóval holisztikusan. Jólesik, ha visszajelzik, hogy nemcsak beteg szervem van, hanem itt vagyok még ***én*** is, s ha netán valaki még imádkozni is leül mellém, amikor a betegágyat nyomom, az már fél gyógyulás. Mindezek mellett azt azért mégsem tudtam megfejteni, hogy a lyukas fog betömésének mi köze a holisztikához.

Meg is kérdeztem tőle, mire ő így felelt:

– Szeretnék erről még többet megtudni, mert ez egy teljesen új szemlélet, ezért is tervezem, hogy elmegyek erre a konferenciára. Nemcsak a kétévenként 50 kredites továbbképzésért utazom el, hanem azért is, mert remélem, hogy tudok valamit hasznosítani belőle a betegeim javára. Jónéhány dolgot magam is fontosnak tartok abból, amit ez az irányzat képvisel. Azt például, hogy ráirányítja a figyelmet a fogászatban használt kémiai anyagok veszélyességére, arra, hogy azok az egész szervezetet mérgezik, ezért lehetőleg nem vegyi úton előállított anyagokkal, hanem gyógynövényekkel próbál kiváltani bizonyos beavatkozásokat. Vagy azt, hogy felhívják a figyelmet az amalgámtömések káros hatásaira; jóllehet ezt Svédországban már betiltották, de hát a világ más tájain a szegényebb rendelők még mindig ezzel dolgoznak. A holisztikusok dogmatikusan ellenzik a gyökérkezeléseket is, de ezzel szemben már fenntartásaim vannak, mert van, amikor csak két rossz közül választhatunk, vagy kihúzzuk, vagy gyökérkezeljük a rossz fogat. Az viszont fontos, hogy a holisztikus fogászat a részeknek, vagyis a fogaknak az egészhez való viszonyát kutatja. S erről nekem is van tapasztalatom. Volt egy betegem, akinek a szájába nézve rögtön láttam, hogy valami nem stimmel. Nem tudtam, hogy mi, de kértem, sőt könyörögtem, hogy csináltasson vérvizsgálatot. Nem hallgatott rám, aztán jó néhány hónap múlva kiderült, hogy leukémiás. Sajnos már későn. Magam is hiszek az összefüggésekben, de a fogászatban még nem magától értetődő az, ahogyan a holisztikusok összefüggésbe hozzák a fogak és a szervek viszonyát, például összekapcsolják a metszőfog állapotát és a veseműködés problémáját. Sőt a fogak és a lelki működés viszonyát is feltérképezik, és szerintük a bölcsességfog felelős a spirituális megvalósításért, a metszőfogak pedig az egóért, a férfi és női minőségért. Ezt túlzásnak tartom, jóllehet elfogadom, hogy a fogak nemcsak a szervezettel vannak kapcsolatban, hanem az egész ember életmódjával. Volt például egy betegem, akinek belül olyan

volt a szája, mintha megégette volna. Ilyet még nem láttam, és fogalmam sem volt, mitől. Aztán elkotyogta, hogy ő annyira szereti a Teqillát, hogy akár tíz percig is a szájában tartja, mintegy azzal öblögeti, mielőtt lenyeli.

– Akkor ez a probléma inkább alkoholelvonóhoz tartozik, mint fogászathoz...

– Szükség van az ún. egységszemléletre, mert több évtized tapasztalata alapján arra jutottam, hogy aki betér hozzám, annak többnyire nemcsak a foga fáj, hanem valahol az élete is. Ezért nekem előbb a beteg lelkét kell megérintenem ahhoz, hogy a szájában dolgozni tudjak, pontosabban a beteg fog ad lehetőséget arra, hogy esetleg másban is segíteni tudjam.

– Hű, de szépen mondtad! Máris megbizsergette az ujjaimat az interjúcím: „A fogászat spiritualitása”. De azért mégis, mi ennek a munkahitvallásnak a realitása, amikor a váróban síkideg betegek türelmetlenkednek, az asszisztensnő pedig tűkön áll, és nem szeretne túlórázni azért, mert a páciensnek nemcsak tömérdek szuvas foga van, hanem még mázsás lelki terhei is.

– Azért ez nem így van. Persze hogy nem minden betegem avat be az élete gondjaiba, de azért amíg várjuk, hogy az injekció hasson, van idő egy-két jó szóra, megnyugtatásra. Eleve itt más az orvos-beteg kapcsolat, mert minimum évente kétszer jönnek, ha másért nem, fogtisztításra. S mindig beszélgetéssel kezdem, megkérdezem, történt e valami változás, mióta nem láttam. Meg aztán tudják rólam azt, hogy hívő ember vagyok, sokan már emiatt is könnyebben megnyílnak.

– Honnan tudják ezt, hiszen a cégtáblán mindössze az áll: Gentle Touch Dentistry (Gyengéd érintéses fogászat)?

– A rendelőben mindig keresztyén zene szól. És munkatársaimmal minden reggel közösen elolvasunk egy-egy meditációt. Vehetjük úgy is, hogy ez amolyan reggeli szelíd igei érintés. Onnan felülről. Ami a cégtáblát illeti, a betegeknek nem én adom a szelíd érintést, hanem csak továbbítom, mert én is abból élek. Számomra egyáltalán nem természetes, hogy a munkatársaimmal Igét olvashatok. Eszembe jutnak a régi idők. Amikor otthon agyonaggódtam magam amiatt, hogy nem vagyok jó káder, és nem fognak felvenni a fogorvosi karra, mert priuszom volt, két teológus testvérem. Örültem a nagycsaládnak, persze, de azért főtt a fejem amiatt, hogy mit írjak az életrajzomba. Az egyetemen volt néhány vezető, akik ha jó néhány évszázaddal korábban születtek volna, még az egykori Sault is lekörözték volna a keresztyénüldözésben. Most pedig szabadon olvashatok Igét. Persze nem minden munkatársam hívő. A legjobb asszisztensem például egyáltalán nem a vallásosságáról híres, a múltkor legnagyobb csodálkozásomra mégis megkérdezte, hogy megvettem-e már a jövő évi meditációs könyvet, mert ha nem, ő megszerzi. Hiszem, hogy nemcsak a főnökénél akart jó lenni. Lehet, hogy – talán általam – ő is kapott néhány szelíd érintést. De annak is örültem, amikor múlt vasárnap a szájhigiénikus munkatársam kiáltotta már messziről a nevemet a templom udvarán.

– Azért én mégsem tudom összehozni a fogtömést vagy pótlást és a lelki életet...

– A szép fogak nemcsak arról szólnak, hogy az embernek hollywoodi mosolya legyen, hanem arról is, hogy az emésztés a szájban kezdődik. És ha az tele van időzített baktériumbombákkal vagy fogak hiányában éppenséggel kimarad az ételfeldolgozás első munkafolyamata, megsínyli a többi szerv. Az emésztetlen táplálék mint méreganyag kering a szervezetben, ami a testet-lelket egyaránt terheli, betegíti. A megjavított vagy pótolt fogak az egész életminőséget javítják.

– Igen, közös tanítónk, Gyökössy Endre mondta, hogy a lélek tükre nem a szem, hanem a vastagbél.

– Hát igen, és már itt is vagyunk a lelki síkon. A megemészteni tudás lehet akár szakrális történés is. Ha magunkba nézünk, melyikőnk életét nem mérgezi megemésztetlen történetek egész sora? Nekem sem volt egyszerű elhagyni szülőföldemet, a nagycsaládot, és itt kínnal-keservvel újrakezdeni! De döntenem kellett: vagy elválok, vagy két pici gyerekkel követem a férjemet a messze távolba. Valójában nem volt választásom. Aztán a férjem húsz év elteltével mégis meggondolta magát, és hazament. De hát én hogyan hagyhatnám itt a lányaimat és a betegeimet? Vannak törések, amelyek begyógyíthatatlanok, amelyekkel együtt kell élni. Mindannyiónknak ki kell innia a maga keserű poharát, amelynek a mérge nem párolog el belőlünk csak úgy! Nincs az az emésztést segítő tabletta, amelyik olyan hatékony lenne, mint ez a lélekméregtelenítő Ige, amely nekem konfirmációs Igém is volt: „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát (mérgező történeteivel együtt), vegye fel az ő keresztjét, és kövessen engem. Mert aki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt, aki pedig elveszti az ő életét énérettem és az evangéliumért, megtalálja azt” (Mk 8,34-35). Vagyis a lényeg ez az önelvesztődés, de ugyanakkor Krisztus- és önmegtalálás is a szolgálatban, nekem a fogászatban.

– Mégis, te hogyan tudod egészen konkrétan bevinni napi munkádba az Isten- megtapasztalást?

– Elejétől a végéig!

– Ezt hogy érted?

– Kezdve attól, hogy már amikor az injekciót beadom, fohászkodom, hogy ne fájjon a székben ülőnek, és el tudjam zsibbasztani, egészen addig, hogy nem lázadok fel, amikor hozzám jönnek a leghisztériásabb betegek. Igaz, néha megkérdezem magamtól, hogy miért is nekem kell kezelni őket. Ilyenkor persze erősebben kell fohászkodnom, hogy magamat is és őket is meg tudjam nyugtatni. Meg aztán visszagondolok arra, hogy annak idején én is mennyire féltem. Viszont – hála Istennek – vannak olyan betegek is, különösen a férfiak, akik még el is alszanak, sőt egyenesen horkolnak a kezelés alatt, mert van egy ügyes kis eszköz, ami kipeckeli a szájukat. Különben is fekvő helyzetben vannak, és persze hat az érzéstelenítő.

– Úgy tűnik, még a fogorvosi székben is lehet relaxálni, sőt meglélhetőek akár templomi pillanatok is, amit persze nekem nehéz elképzelni ebben a nagyon aprólékos és nem is éppen gusztusos, szemet, idegeket, kezet és állóképességet próbára tevő munkában...

– Nemcsak pillanatok ezek, hanem az egész az. Hidd el, nekem már az is csoda, hogy nem én ülök a beteg helyén. Egyáltalán, a csodasorozat már ott kezdődött, hogy másodjára mégis felvettek, és elvégeztem az egyetemet. Gyerekkoromban olyan sokat szenvedtem a fogaimmal, mint kevesen. Volt, amikor hisztériás félelmemben hasba rúgtam vagy lehánytam a fogorvost. Aztán tinédzser koromban egy sportbaleset kapcsán kitört az egyik frontfogam, és egy dúvad szájsebész kezébe kerültem, aki úgy adta be az injekciót, hogy az halálközeli élménybe taszított. Szabályosan láttam magam eltűnni a földben. És akkor mintha felülről azt súgta volna Valaki: Te majd másképpen

fogod csinálni ezt. S éppen ezt a nagy félelmet transzformálta bennem segíteni akarássá az Úr Isten. Olyan erős vágy volt bennem, hogy egyszer én gyógyíthassak másokat, lehetőleg fájdalommentesen.

De azt is alig akarom elhinni, hogy itt Amerikában újra sikerült megszerezni a fogorvosi diplomát, s hogy most saját rendelőm lehet. Emlékszem, amikor először elkezdtem itt dolgozni, vártam, hogy aszszisztens adja a kezembe a műszereket, amiket alig ismertem. Azt sem tudtam, hogyan kell a lézerrel műteni! Mert más az, hogy a tanfolyamon megmutatják, de aztán ott a beteg. Állandóan Isten erejére kellett támaszkodnom, különben már régen világgá futottam volna, jó messzire a szakmától. Emlékszem, hogy esténként sírva mentem haza, mert annyira alkalmatlannak éreztem magam, és reggelente csak az imádság vitte a lábaimat a rendelőbe.

– Hát innen nézve nagy utat tettél meg...

– Nekem még a tegnapi nap is csoda volt, hogy fel tudtam venni a fizetésemet! Éveken át nem maradt semmi, mire kifizettem az adót, a munkatársakat, a sok-sok költséget és a biztosításokat. Mennyien riogattak, hogy tönkremegy a rendelő, mert nekem nemcsak a fogászatot kellett kitanulnom, hanem az üzleti ügyeket is egy teljesen idegen világban. De az imádság hozott elém olyan üzleti konzultánsokat, akikben megbízhattam, és megérttették velem: kevés az, hogy jó fogorvos akarok lenni, az üzlethez is értenem kell. És nem szabad összetéveszteni a szerénységet meg a butaságot. Így aztán a sok adósság után valahogy helyrezökkentünk.

– Biznisz és az Úr Isten, ez is jó történet...

– Hát igen, a múltkor szólt a könyvelőm, hogy a rendelő már nem bírja el ezt a sok ingyen beteget. Mert itt is rengeteg nagyon szegény ember van, de hát nincs szívem nem segíteni. Legutóbb is volt egy drogos fiatalember, akit a nővére hozott hozzám elkeseredve. Hát én még olyan szájat nem láttam: különböző mértékben, de kivétel nélkül minden egyes foga el volt szuvasodva! A fiú megígérte, hogy abbahagyja a szert, ezért kezdtem el helyrehozni, pótolni a fogait, amit lehetett. Nagyon örültem, amikor felhívott, hogy amint elkészültek a fogai, másnap kapott állást, amit korábban hiába keresett. S ha akadozik is legalább a fogászati anyagár részletekben való visszafizetése, nem bosszankodom. Leginkább a jézusi mondattal nyugtatom magam: „Velem cselekedtétek meg."

– Igen, ennek a történetnek is van „egység"-üzenete, hiszen arról szól, hogy a fogak javulása még a szociális helyzeten is változtat.

– Nézőpont kérdése: nevezhetjük ezt holisztikának is, de ide inkább pontot tennék, különben érthetetlen a „jóllehet": jóllehet érdekel ez a terület, de én magamat elsősorban keresztyén fogorvosnak tartom. Nagyon örülök annak, hogy éppen most szerveződik ebben a városban is a Keresztyén Fogorvosok Egyesülete. Egy nyugdíjas lelkész a szellemi vezetője.

– Olyan sok a keresztyén fogorvos itt?

– Nagyon magas szintű a fogászati ellátás ebben a városban. Minden szakterület (fogszabályozás, endodontia, szájsebészet, periodontológia) képviselve van, sőt túl sokan is vagyunk. Kb. százhúsz fogorvos dolgozik itt, a mintegy százhúszezer fős településen, s a fogászoknak legalább a harmada keresztyén.

– Mi a célja az egyesületnek?

– Valójában még csak most formálódik ez a csapat. Olyasmikről beszélünk, hogy milyen szerepe van a hitnek a gyógyításban, hogyan lehetünk jobb eszközei Istennek.

– Vagyis hogyan testesül meg, pontosabban válhat megtapasztalhatóvá a „Foggyógyító Isten" a tudásotok és a kezetek munkája által?

– Igen, éppen ezért a saját lelkünk gondozása is fontos szempont. A munkánk során nagyon erős stressz alatt vagyunk, állandó koncentrálásra van szükségünk, nagy felelősség terhel. Elég egy milliméternyit vétenni, és a fúróval már a pulpában (fogbélben) vagyunk. De a beteg legkisebb mozdulata is komoly sérülést okozhat a szájban. Nem véletlen, hogy a sebészek után a fogorvosok között is nagyon magas a depresszió és az öngyilkosság. Szóval a lelki erőnlét létkérdés.

– Akkor ez afféle támogató csoport is.

– Igen. De segítjük egymást másban is. Például ha valaki megbetegszik, nagyon nehéz megoldani a helyettesítést. Igyekszünk a rivalizálás helyett a szolidaritást erősíteni, és megosztani egymással a szakmai tapasztalatokat. Az egyesületünk foglalkozik munkaerkölcsi kérdésekkel is, például azzal, hogy hol vannak a határai a keresztyén biznisznek. Persze vannak egészen gyakorlati dolgok is. Mondjuk ha hozzám olyan páciens jön, akinek a biztosítótársaságával nekem nincs szerződésem, és rákérdez, hogy melyik fogorvoshoz mehetne, akkor nyilván inkább egy általam ismert keresztyén kollégához küldöm tovább. Csak az a baj, hogy nehéz időpontot találni, mert mindenki annyira elfoglalt! De van egy hívő periodontológus kolléga, ő a csapat motorja, leginkább ő szokta felajánlani, hogy nála jöjjünk össze.

– Ha már elkezdtétek közösen is témává tenni a hit és a gyógyítás kapcsolatát, a magad számára hogyan foglalnád össze mindezt?

– Nekem a munkám és ez a rendelő körülbelül olyan, mint a bibliai példázatban a szántóföldben elrejtett kincs (Mt 13,44). Csak az Úr Isten a megmondhatója, mennyi mindent kellett nekem is eladnom, felszámolnom ahhoz, hogy ezen a területen munkálkodhassak! De nekem most ez a rejtett mennyországom. Olyan megtapasztalások sora, hogy a fogorvosi szék átváltozik Isten megsegítő hatalmának erőt adó színterévé! Igaz, ez a „szántóterület" alaposan el is fáraszt, és nem titkolom, hogy jobban szeretem a pénteket, mint a hétfőt. De van közben egy vasárnap, amikor új erőt kapok: az istentiszteleten is, meg a sportban, az asztaliteniszben.

– Köszönöm a szép végszót – meg a többit!

Vörös Éva

Redding, USA, 2016. március 5.

ÖSSZETEKERTE AZ ÍRÁST

(Lk 1,1-4; 4,14-21)

Ha érkezett a szombat,
még elsétált
a zsinagógába,
még beült
övéi közé,
még szólásra jelentkezett.

Ma
még tekercset
vett kezébe,
ma még abból olvasott.

Szemei
még a betűkön,
már föl-föl pillant,
olvas,
lassan búcsúzik a soroktól,
ki-kihagy néha valamit,
hozzá is tesz,
ami nincs a tekercsben.

Szépen összetekeri
az írást.

Lehet,
többé már nem nyitja ki.

Miért is?
Hisz
beteljesedett.

Épp ma.

Minden szem
reászegeződik.

Nézik,
ahogy a tekercset visszaadja,
a nyikorgó, ósdi lépcsőn
lépdel lassan,
lefelé.

Körülnéz.
A kapun kilép.
Búcsút int.
Vagy hívogat?

Dombtető,
tó partja,
pogányok udvara,
fura, kicsi vámos háza,
zsörtölődő asszony asztala
a szószék.

Tekercset bont,
magával hozottat, láthatatlant.

Ír
újakat,
porba,
szél hordja szerteszét,
szívekbe is,
sziklába, tövisbe, földbe
szórja,
nem nézi előre,
mi marad.

Csak ír,
keze vonásából
egy vessző,
egy kis betű
nem maradt.

Megpróbálták
többen is,
körbejárva
összegyűjteni,
könyvekbe zárni,
ami a végtelenből
szegényesen
sorokba szedhető,
akárcsak Lukács.

Végül,
esztendők után,
sejtette már,
aki mellette ült
a Vacsorán:
a könyveket nem tudja befogadni,
ha írni kellene,
az egész világ.

Molnár Béla

Molnár Béla pestújhelyi plébános – 2001-2013 között a Regnum Marianum házfőnöke –, akinek verses evangéliumi meditációi évek óta rendszeresen jelennek meg lapunkban, életének 71. évében, áprilisban váratlanul elhunyt. Fenti alkotásával búcsúzunk tőle – de nem véglegesen, mert néhány meditációja még tarsolyunkban van...

Feltámadás a halál előtt

Emlékezés *Kurt Marti* svájci költőre

„Már nem jutok hozzá az íráshoz, már csak eltemetnem kell az embereket”, panaszkodott 1969-ben a berni református lelkész, *Kurt Marti*, és elhatározta, hogy összekapcsolja a két dolgot, mégpedig oly módon, hogy megírja a *Halotti beszédek* vékony verskötetét – hogy megszabaduljon a rutintól és az olyan liturgikus formuláktól, mint például az „Úgy tetszett az Úrnak...”.

A Halotti beszédeket aztán ismételten kiadták, és *Marti* mosolyogva a bestsellerének nevezte a kötetet. A svájci irodalomnak ez a klasszikus kiadványa csak egyike számos publikációjának, amelyek közül sok jelent meg svájci dialektusban. Teológia és költészet – együtt „teoköltészet”. Mindenesetre *Marti* elutasította a „keresztény költő” címkét. Ideiglenesnek tekintett mindent, amit mondott és írt, mivel a nyelv mindig lemarad a valóság mögött. Ennek ellenére az irodalom, ha sikerül, egyúttal „epifánia” (megmutatkozás, megjelenés) is: „a lenyűgöző fényesség egy pillanatában a megszokott dolgokban hirtelen áttetszővé válik a szokatlan, a rendkívüli”, állapította meg.

Hogy ne gyártsunk képet Istenről – jóllehet csak képekben vagyunk képesek gondolkodni –, ez megköveteli, hogy szétzúzzuk a régi képeket, és megengedjük újak keletkezését. *Marti* tehát üdvözölte a feminista teológia fellépését: „A férfi istenelképzelés egyszerűen nem volt elégséges számomra, mivel döntő tapasztalatokat és belátásokat köszönhetek nőknek.” Ezért például átköltötte a Miatyánkot: „Mi Atyánk, aki Anya vagy...”

Kurt Marti 1921. január 31-én született egy berni közjegyző fiaként. Teológiát tanult, mivel azt remélte, hogy ezáltal bepillanthat az élet nagy rejtélyeibe. A háború következményeit Párizsban, az ökumenikus hadifogoly-lelkigondozásban élte át, a niederlenzi ipari gyülekezetben létrejött emberi kapcsolatai pedig politikai szempontból balra tolták őt, és társadalomkritikai kérdések vizsgálatára ösztönözték: „Vajon létezik-e élet a halál *előtt*?”

Marti „meggyőződéses svájci” volt. „A kis nemzetecskék konglomerátuma hasznosabb az ember számára, a semlegesség okosabb dolog, mint a katonai szövetségek”, mondta. Mégis szemükre vetette a svájciaknak, hogy pártolják az atomenergiát, és „gazdasági és profitliberalizmusra” korlátozzák a liberalizmust. A prédikációtudományi tanszéket megtagadták tőle: *Marti* túlságosan balos volt a kormány szemében.

Marti elkötelezettje volt a békemozgalomnak és az ökológiai mozgalomnak. Azt tanulta tőlük, hogy „valóban etikus manapság csak az a gondolkodás és cselekvés lehet, amely megkísérli megtörni a gazdaság abszolút elsőbbségét”. Ebben az „elemi élniakarás” megnyilvánulását látta: „Együttesen megtanulni élni jobb, mint együttesen elpusztulni.”

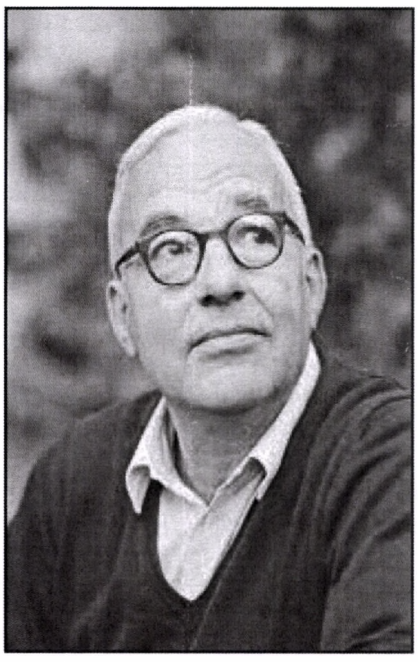
Lelkészként *Marti* 1983-ban idő előtti nyugállományba vonult. A fegyverkezés és a környezetpusztítás „totális terrorjának árnyékában” egyre szomorúbbá és tanácstalanabbá tette őt az általa tanított fiatalok várakozásteljes arca. „Kreatív védekező reflexe” a gyengédség volt, amelyet „megingathatatlanul felforgatónak” nevezett. Az apokaliptikus kilátásokkal, illetve a maga tehetetlenségével a hétköznapi csodákat és az ezen az életen belüli feltámadást állította szembe.

Felesége 2007-ben bekövetkezett halála óta *Marti* egy berni szociális otthonban élt. Felesége nagyon hiányzott neki. Az idő túl hosszúvá vált számára. Azt mondta, a megvakulás és az elbutulás szélén áll. Nem ámította magát. Nem menekült Istenbe: „Isten sosem jelent pótlékot, az egy életen át szeretett társ pótlékát pedig végképp nem.”

Kurt Marti 2017. február 11-én, 96 évesen halt meg. A fényképek olyan férfit mutatnak, aki nagy szemüvege mögül barátságosan néz a világra. Élete gazdag áldást jelent e véges világ számára.

Anne Strotmann

Forrás: Publik-Forum, 2017/4

azt kérdezitek
milyen
a holtak feltámadása?
nem tudom

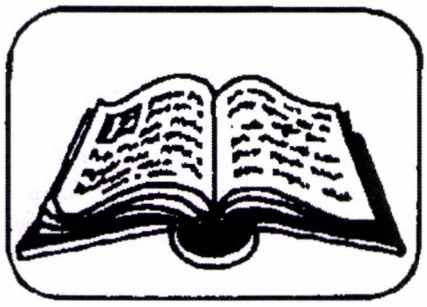
azt kérdezitek,
mikor lesz
a holtak feltámadása?
nem tudom

azt kérdezitek
létezik-e
a holtak feltámadása?
nem tudom

csak
azt tudom
amit nem kérdeztek:
az élők feltámadását

csak
azt tudom
mire hív minket Ő:
feltámadásra itt és most

Kurt Marti

BIBLIA

Az augusztusi elmélkedéseket Várnai László (Balatonboglár) írta, a szeptemberieket a „Keleti szél” közösség tagjai (Debrecen), sorrendben Kis Imre, Orbán Ágnes, Berta Erzsébet, Balogh László.

Augusztus 6. – Urunk színeváltozásának ünnepe – Mt 17,1-9 – A megerősítő imádság

Az Istennel való imatalálkozáshoz fel kell emelkednünk a hétköznapok világából. A mindennapok taposómalmából időnként ki kell lépnünk, hogy az istenélmények ünnepével megerősödve, folytatni tudjuk szolgálatunkat. Hogy a bibliai Márta tevékeny szeretete ne tegyen elcsigázottá, másokat kritizálóvá, szükségünk van Mária Jézus lábához ülő, ráhallgató, szemlélődő tapasztalatára.

Ilyen alkalom volt a három legodaadottabb tanítványnak Jézus meghívása a Tábor-hegyre. Ott fent, a külvilág zajától nem zavart csendben, érzékekkel megtapasztalhatóvá tette isteni mivoltát. *Látni engedte* mintegy a napfénytől ragyogó arcát – amelyből véresen eltorzult arc lesz nagypénteken. *Nézhették* ruhája fényes fehérségét – amelynek vértől elsötétült anyagára majd a Golgotán sorsot vetnek gyilkosai. *Szemlélhették* jobbján és balján az Ószövetség nagyjait: Mózest és Illést – akiknek helyét a szintén kereszten függő jobb és bal lator foglalja majd el a Kálvárián. *Megérezték* a pusztai vándorlás során a népet kísérő fényes felhőben Isten jelenlétét – amelyet felvált majd Mesterük halálakor az Istent nélkülöző sötétség (vö. Mt 27,45). *Hallották* az Atya kijelentését szeretett Fiáról, akire figyelniük kell – majd rémülten vették tudomásul az Atya némaságát kedveltje halálakor: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?” (Mt 27,46). Így akarta megerősíteni övéit, hogy majd akkor is hűségesek legyenek!

Első lelkesedésében Péter állandósítani szeretné a nagyszerű látványt a három sátor elkészítésével, majd halálfélelem vesz erőt rajta, mert eszébe jut Izajás próféta felfogása: „Jaj, meg kell halnom, mert saját szememmel láttam az Urat” (vö. Iz 6,5). Ekkor *átélhették* Jézus bátorító *érintését* és féleleműző *szavait.* Végül *tudomásul vették felhívását*, hogy addig ne beszéljenek a látomásról, „amíg az Emberfia fel nem támad a halottak közül”.

Az imádkozó Jézus arca mindig ragyoghatott, amikor Atyjával beszélt. Talán ezt a bensőséges tapasztalatot irigyelték meg első követői, amikor kérték, hogy tanítsa meg őket is hasonlóan imádkozni.

Ez az ünnep alkalom imaéletem felülvizsgálatára. Hol tartok az imakapcsolat útján? Csak én beszélek, vagy hallgatok is Istenre? Van-e rendszeres csendteremtő szemlélődésem? Mennyire vagyok színeváltozott ember? Meglátszik-e arcomon és tetteimen, hogy Vele találkoztam? Megízleltem már Teréz anya tapasztalatát: „Mindig fontosabb az, amit Isten mond nekünk, mint amit mi neki”?

Augusztus 13. – Évközi 19. vasárnap – Mt 14,22-33 – A megküzdött bizalom

A kenyérszaporítás csodája láttán a jóllakott emberek és Jézus tanítványai egyaránt beteljesülni remélték azt a vágyukat, hogy Jézus a legméltóbb a királyságra. Erőszakkal királlyá akarták tenni, ahogy ezt János evangéliuma megállapítja (6,15). Kényszerítenie kellett apostolait, hogy bárkába szállva hagyják el a helyszínt, amíg elküldi a népet. Súlyos válsághelyzetbe került, hiszen meghiúsulni látszott a küldetése. Még akiktől a legtöbbet remélte, azokban is csalódnia kellett. Ezek után kik fogadják el Isten Országa koncepcióját?

Éjszakai imádságában Atyjával erről gondolkodva arra jutott, hogy nem adhatja fel küldetését, nem mondhat le övéiről. Utánuk kell mennie, meg kell győzni őket a vele maradásról. Ebben a Genezáreti-tó vize sem lehet akadály. Ráadásul bajba kerültek, az ellenszél miatt nem tudtak haladni. Megmentésre szorultak. Hozzájuk kell sietni. Még a megijesztés kockázatának vállalásával is. Ezzel nekünk is bizonyítja, hogy minden bajban számíthatunk rá. Talán nem úgy, ahogyan előírnánk neki, de biztosan bátorító módon.

Péter vakmerő kérése azt feltételezi, hogy azt gondolja, a tanítvány mindenben utánozhatja mesterét. Annyira bízik már benne, hogy ő is járhat a vízen. Megkérdezhetném magamtól: *Hol járok a bizalom útján? Merek bátran fontos dolgot kérni Istentől? Ki merek lépni a megszokott megoldások szűk köréből?* Persze lehet, hogy Péter is meglepődött Jézus hívó szólításán. Most már nem léphetett vissza. Csak addig tudta legyőzni a természet törvényét, amíg mestere tekintete fenntartotta. Amikor azonban megijedt a széltől, és levette tekintetét róla, süllyedni kezdett. Szerencsére kishitűségében is Jézushoz fordult, ezért megmenekült. A szél lecsendesedését megtapasztalva a „király” címnél fontosabb felismerésre jutnak: „Isten Fia” van velünk!

Varga Laci apostolutóddá szentelésén, Kaposváron hangzott fel a fiatalok gitáros éneke, amelyet a mai evangélium ihletett: *„Meghívtál, hogy vízre lépjek, hol Nélküled elsüllyedek. / Ebben megtalállak Téged, a mélységben megtart hitem... / Lélek, add, hogy Benned teljesen megbízzak, / a vízen bátran Veled járjak, bárhová hívsz, menjek. / Vigyél tovább, mint a lábam tudna menni! / Taníts teljes hittel járni, jelenlétedben élni...”*

Augusztus 20. – Szent István király – Mt 7,24-29 – Aki Sziklára építkezett

Sík Sándor írja Szentkirály szólongatása című versében:

„Régi urunk keltegetjük:
Jöjj el, vigasztalj!”

Azért szólítgatjuk, mert szólítható, mert számunkra ma is él. Hiszen mint egyházunk szentje a mennybe jutott, és Isten közelségében tartózkodik. Rajta már nem fog az idő, részese Isten örökkévalóságának. Nemzetünknek számos vezetője, királya volt, akiknek nevét csak a történelemkönyv-

vek őrzik, esetleg a legendájuk teszi emlékezetessé őket. De akik igazán hatni képesek számos nemzedéken át, azok Istennek az erényeikkel tündöklő szentjei. Szent Istvánt nem feledjük el, mert alkotása gyümölcseit ma is élvezhetjük. A kereszténység sziklaalapján állva olyan országot alapított, amely azóta is áll. Olyan népet nevelt fel, amely nem olvadt fel a nemzetek kohójában, hanem befogadta az idegeneket, és értékeivel megajándékozta őket. Beillesztette hazánkat a keresztény népek közösségébe. A római pápától kapott koronával függetlenné tette országunkat. A keresztség felvételével és a jézusi tanítással erkölcsi alapot adott és támaszt nyújtott az állam fejlődéséhez, gyarapodásához.

Fennmaradt intelmeiben evangéliumi szellemű szabályok is találhatók: *„Uralkodjál szelíden, alázattal, békésen, harag és gyűlölködés nélkül! A király koronájának legszebb ékszerei a jótettek; azért illő, hogy a király igazságossággal és irgalmassággal, valamint a többi keresztény erénnyel ékeskedjék.”*

Személyes és családja hívő élete eszményivé magasztosult. Ő volt az a bibliai ember, aki saját életét, házasságát és országát egyaránt Jézus evangéliumi tanításának sziklaalapjára helyezte. Nemcsak utat mutatott, hanem járta is az életszentség útját. Lelkiélete az imádságból és a szentmiséből forrásozott. Elfogadta és vállalta a keresztény élettel együtt járó kereszteket: a csalódások, fájdalmak és kudarcok valóságát. Ezekhez Jézus és szentjei példájából merített erőt. Legnagyobb kudarca, Imre herceg halála eredményezte nemzetünk számára a legfőbb jót, azt az egyedülálló gondolatot, hogy Jézus édesanyjára, Szűz Máriára bízza országa jövőjét. Annak kezébe tette le, aki egykor Jézus kezét fogta, annak ajánlotta koronáját, aki az égben arra a legméltóbb.

Augusztus 27. – Évközi 21. vasárnap – Mt 16,13-20 – Ember vagy/és Isten?

A *Mária, Jézus anyja* című olasz játékfilmben Mária ezt mondja halála előtt a mennyből megjelenő fiának: „Én jobban szerettem a fiamat, mint Istent.” Erre Jézus így válaszol: „De hát az ugyanaz; érted, ugyanaz!”

Jézus személyének titka erősen foglalkoztatta kortársait. Simeon jövendölése Máriának – „Jel lesz, melynek ellene mondanak” (Lk 2,34) – hamar beteljesedett Jézus nyilvános fellépése után. Kezdve a názáreti zsinagógában elmondott beszédétől az ördögtől megszállottság vádjáig, végül az egyistenhit megsértése miatt őt káromlással vádoló főpapok halálos ítéletéig, megosztotta hallgatóit.

Sokan a prófétákhoz hasonlították. Nyilván a bűnök ostorozása, a hatalmasok kritizálása, csodatételei miatt, amelyek egyenes következménye a vértanúság lesz.

Mivel tanítványait kérdezte, főleg azt tudakolta, hogy ők mit tartanak róla. Kíváncsi volt, meddig jutottak már el ismeretében. Az apostolok Pétert tolják előtérbe, legyen ő a szóvivő.

Péter mindegyikük vágyát, emberi elképzelését fogalmazza meg a válasz első felében, amikor Krisztusnak, azaz Fölkentnek mondja. Hiszen benne remélték Dávid jeruzsálemi királyságának folytatóját, sőt beteljesítőjét.

A válasz második része viszont az élő Isten Fiáról inkább az ősegyház hitének visszavetítése az első pápa tekintélyének alátámasztására. Végül a Szentháromság tanának megfogalmazása mondta ki Jézust valóságos Istennek és valóságos embernek. Válaszul Péter lett a jövendő egyház sziklaalapja.

Jézus az első pápát sziklának szánta. Az ő szilárdsága pedig Jézus sziklaalapján áll. Péter szellemében vallja egyházunk: Urunk, Jézus, Te vagy az élő Isten Fia, Te vagy a közénk jött szeretet, aki megszabadítasz a bűn szolgaságából. Hiszünk benned, közeledni akarunk hozzád, találkozni akarunk veled, hogy szilárdan állhassuk az idők viharait.

Kérdésére Jézus ma is személyes válaszunkat várja. Kicsoda nekem Ő? Mennyire tudok, akarok azonosulni az evangéliumok és az egyház hitvallásával? Elég a tanúságtételhez csupán a legkiválóbb embernek tartanom? Dombi Feri bácsi ismert kijelentése szerint: „Embernek lenni olyan nehéz, hogy eddig csak Istennek sikerült.” Valóban?

Magam jelenleg az idézett filmbeli Máriával vallom: Egyetlen szeretet van. A szeretetben pedig ott az Isten, mert Isten a Szeretet.

Szeptember 3. – Évközi 22. vasárnap – Mt 16,21-27 – Ó, Istenem!

Micsoda évek! Milyen csodálatos órák, pillanatok! Mennyi csoda, mennyi gyógyítás, mennyi öröm, mennyi boldogság. Folyamatos extázis, egyre növekvő, lelkes, rajongó tömeg. Galilea, Kafarnaum, bénák, leprások, vakok, ördögtől megszállottak, Jairus leánya!

Mennyi-mennyi csodálatos gyógyulás, isteni cselekedet. És ezek a tanítások; mindannyian csak ámulunk tanításán, mert Jézus úgy beszél, mint akinek Istentől kapott hatalma, tudása van. Igaz a felét sem értem! És micsoda közösséggé formált bennünket. Mi tizenketten olyanok vagyunk, mintha testvérek lennénk.

És most, amikor már ismer és szeret minket, és rajong értünk az egész világ, amikor már minden olyan OK, akkor elkezd ilyen butaságokról beszélni, hogy neki Jeruzsálembe kell mennie, hogy sokat szenvedjen, és megöljék. Igaz, beszél valami harmadnapi feltámadásról is, ami szintén nagyon zavaros nekem.

Nem értem én ezt az embert. Miért nem választjuk a könnyebb megoldást? Miért kell nekünk Jeruzsálembe mennünk? Olyan jól elvagyunk itt. Miért kell nekünk a bajt keresni?

Szóvá is tettem neki! És hát amit kaptam Tőle! Levegőt alig tudtam venni; Sátánnak nevezett, és még azt is mondta, hogy én akadályozom meg küldetésében! Én, aki annyira szeretem!? És tudom persze, hogy ő is nagyon szeret engem. Ezért nem is sértődhettem meg.

És ezek a mondatok?! „Aki követni akar, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét, és kövessen!” Én követem tűzön-vízen át! Elhagytam nyugodt, békés, kiszámítható életemet, vállaltam a teljes létbizonytalanságot és sok-sok megpróbáltatást éltem meg mellette. Hogyan tagadjam meg magam? Milyen keresztet vegyek még fel?

A fejem mást gondol, és a szívem mást érez. A kereszt, a keresztre feszítés a legkegyetlenebb, legfájdalmasabb halálnem. Miért kellene ezt nekem vállalni?

Érzem én azt, ha mellette vagyok, és csak őrá figyelek, minden olyan egyszerűvé, tisztává válik. Szinte elveszítem magam, csodálatos, új világ jelenik meg előttem. Átjár a Lélek, és megnyugszom. A földi dolgok nem érdekelnek többé, igazán eggyé válok vele! Valami csodálatos érzés tölt el, de azt, hogy vegyem fel a keresztet, azt nem értem.

Hogy vegyem fel a keresztet???

Szeptember 10. – Évközi 23. vasárnap – Mt 18,15-20 – A testvéri közösség ereje

Minden kapcsolatban, közösségben előfordul, hogy abban óvatlanul közlekedve, megbántjuk egymást. Az adott helyzetekben megjelenő érdekek és szükségletek eltérősége miatt léptennyomon konfliktusok alakulhatnak ki. Ritkán vagyunk éberségünk és alázatunk teljességének birtokában, amikor egyaránt észlelni és elfogadni tudjuk mind önmagunk, mind embertársunk igényeit. A konfliktusok megjelenése tehát majdnem törvényszerű. Ma már szinte mindenki tisztában van vele, hogy tartósan megbántottnak és haragban lévőnek lenni árt a lelkünknek. A megbocsátás hiánya hosszabb távon betegségek kialakulásához is vezethet. A megbocsátás és a konfliktusok rendezése akkor kezdődik, amikor a megbántott fél megpróbálja elmondani, és megértetni megbántójával érzéseit, megélését. De bízhat-e abban, hogy megértésre is talál?

A Máté-evangélium ezen szövegrészének konfliktuskezelésre irányuló tanácsa mögött számomra egy testvéri közösség képe sejlik fel. Olyan közösségé, amelynek tagjai egyaránt fontosak és értékesek, legyenek éppen bármilyen szerepben az életükben vagy a közösségben. Hiszen egybehangzóan azt vallják, hogy mindannyian az Atya szeretett gyermekei, akik nem harcolnak a hatalomért és az érvényesülésért egymást félrelökve, megalázva, egymás ellenében. „Köztetek ez ne így legyen!” De ha mégis megtörténik – visszajelezhető, számon kérhető. Elsősorban személyesen egymás között az érintett feleknek, hiszen leginkább ők tudják feltárni és megérteni azt, hogy mi történt bennük, közöttük. A keretet, a kontextust azonban az a tudat adja, hogy az egység ellen vét az, aki nem tartja tiszteletben testvérét.

Akivel ez nem megy, akitől ez nem várható el, arra úgy kell tekinteni, mint pogányra, akit az életében más motivációk, vagy még inkább más – e világi – célok vezetnek; aki nem az összetartozást, hanem a megkülönböztetettséget akarja megélni; aki személyes érvényesülés útján kívánja beteljesíteni sorsát.

Amit a tudatunkban összetartozónak élünk meg, az összeköt bennünket. Amit nem, az szétválaszt.

Sikeresen együtt működni egyetértésben lehet a legjobban. Ennek az útját vallásosságtól függetlenül is sokan keresték már. Kortársunk, Puszta Csaba gondolataira véletlenül találtam rá az interneten: egyszerű, alapvető szempontrendszer. Szeretném megosztani veletek, abban bízva, hogy a gyakorlatban hozzá igazodva tovább segíthet bennünket a testvéri egymásra találásban és az együttműködésben.

Puszta Csaba: Becsületes játékszerződés

1. Érdekemben egy vagyok a Földdel és Veled.
2. Felelősséget vállalok magamért.
3. Tiszta kapcsolatokban élek magammal és veled.
4. Egyenesen kommunikálok.
5. Egyenrangú viszonyban létezem Veled.
6. Értékrendem szerint irányítom az életemet.

Szeptember 17. – Évközi 24. vasárnap – Mt 18,21-35 – Határtalanul megbocsátani?

A szentírási rész középpontjában a megbocsátás, keresztény létünk alappillére áll. Jézus (Máté által közvetített) szavai – „mert ha megbocsátjátok az embereknek az ő vétkeiket, megbocsát néktek is a ti mennyei Atyátok” – arról beszélnek, hogy a megbocsátásnak nincs felső határa, hogy fölötte áll az ítéletnek (ami a mérlegelés módszerével, és feltételek között érvényesül), hogy a megbocsátás abszolút parancsolat, hogy a megbocsátásra mindenki egyformán és feltétel nélkül jogosult – s ezt a jogát csak akkor veszti el, ha ő maga nem bocsát meg.

Hiszen mit jelent az, hogy nem bocsátok meg? Azt jelenti, hogy benne maradok az „adok-kapok”, a „Ha te így, én is úgy”, az „Adós fizess, beteg nyögj!” világában, a mérték, törvény és igazság(szolgáltatás) társadalmi normarendjében – vagyis hogy nem lépek át az Istennel kötött új szövetség, a kereszténység normarendjébe. Ez így világos és logikailag könnyen belátható.

De mit jelent az, hogy megbocsátok? Ez már nehezebb kérdés. Vajon azt jelenti-e, hogy elfelejtem, amit embertársam a sérelmemre elkövetett, hogy törlöm szívemből a haragot, a bánatot, a megalázottságot, és újra

bízom benne? Ha így lenne is, azzal valami olyasmit kellene tennem, ami ellentétes a bennem munkáló antropológiai programmal, hiszen *az* ember emlékező lény, s kultúránk is az emlékezésre épül. Nincs beszerelve az agyamba egy nagy *delete*-gomb, egy nagy radírgumi, hogy újra és újra helyreállítsam embertársaimmal a bizalom tiszta lapját; épphogy egy kis emlékezetgép vagyok, s attól (is) vagyok ember.

Vagy úgy kell elképzelnem a parancsot, hogy az emlékezés ellenére kell megbocsátanom: „megbocsátani, de nem feledni”, ahogy a történelmi emlékbizottságok is sugallják kollektív sérelmeink és veszteségeink terápiájaként? De lehetséges ez? Hiszen az emlékezés fenntartja a bűnös–áldozat viszonyrendszerét, a megbocsátás pedig eltörli azt. És akkor itt van még a mérték kérdése, a „hetvenszer hétszer”, vagyis embertársa(i)m ellenem elkövetett bűneinek mérték, válogatás és feltétel nélküli megbocsátása. Hogyan lehet megbocsátani annak, aki meggyalázza és megöli a gyermekemet, elhurcolja és brutális kegyetlenséggel kiirtja a családomat? Hogyan lehet újra megadni a bizalom hitelét a verőlegénynek, a tömeggyilkosnak, megannyi rejtett agresszornak?

És mégis milyen különös, hogy az ilyen helyzeteket megélt, túlélt társaink gyakran beszélnek arról, hogy megbocsátottak! Vagy épp a mértéken felüli bűnök közelében van esély felnőni a mérték nélküli megbocsátás lelki nagyságához – eljutni az igazi *metanoiához*? Ez azért kemény törvény lenne! De a legkeményebb mégis az, amit a Máté által elképzelt jézusi tanítás így fogalmaz: „Ha pedig nem bocsátjátok meg az embereknek az ő vétkeiket, a ti mennyei Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket”. Olyan mennyei Atyánk lenne, aki megbocsát minden csipri-csupri bűnöcskét, de a legnehezebben teljesíthető parancsra való képtelenségünket nem bocsátja meg? A keresztény Isten ekkor visszaváltozik Mózes Istenévé? Az Új-szövetség az Ó-szövetséggé?

Kérdések, kételyek, hitünk próbái.

Szeptember 24. – Évközi 25. vasárnap – Mt 20,1-16a – A Mennyország nem darabolható

Áldott emlékű Dombi Feri bácsi mesélte. Amikor Alsószentiványon volt plébános, egy miséjén felolvasta a fenti evangéliumi részt, majd ennyi volt a szentbeszéde: „Az Isten nem igazságos! Akinek ezzel problémája van, mise után várom a sekrestyében beszélgetésre.”

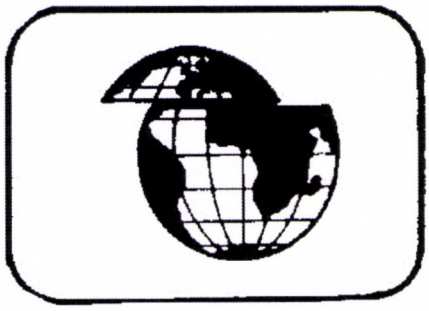
Néhányan be is mentek, és nekik elmondta a „megfejtést”: Isten több mint igazságos, Ő szeret. A szeretet pedig nem méricskél. Isten akkor is szeret engem, ha vétkezek, ha nem érdemlem meg az Ő határtalan szeretetét. Életem utolsó órájában is lehetőséget kínál számomra a megtérésre, életem utolsó órájában is hív a szőlőjébe dolgozni. Más kérdés, hogy ha évtizedeken keresztül nem az Ő útját járom, kicsi az esély, hogy felhagyok a bevéssödött, megszokott, széles úttal, és rálépek a keskeny – általam járatlan – jézusi útra. Ő felkínálja, hogy bármikor beállok dolgozni a „szőlőjébe”, bérem, jutalmam a Mennyország lesz.

A Mennyországot viszont nem lehet darabolni, órákra bontani, mint a munkaidőt. Nem lehet azt mondani, hogy aki egész életében jó volt, az egészet kapja, aki meg csak az élete utolsó negyedében, az egy negyed Mennyországot kap. Nincs negyed Mennyország, nincs fél Mennyország. Vagy bejutok, és akkor teljesen, egészen benne vagyok, vagy nem jutok be, és akkor egyáltalán nem a Mennyországban vagyok, tehát semmi nem jut belőle. Legalábbis így tudjuk a mai ismereteink szerint. Persze nagy tudású teológus bácsik többsége nem mond ilyet, hogy „a mai tudásunk szerint”. Így van, és punktum. Szerencsére máglyára már nem küldenek, ha másként gondoljuk. A nagy tudású természettudós bácsik – akiknek pedig sokkal konkrétabb, bizonyíthatóbb ismereteik vannak a Jóisten (természeti) törvényeiről, mint a teológus bácsiknak a teológia törvényeiről – gyakran mondják, hogy a tudomány mai állása szerint így magyarázunk egy jelenséget, de lehet, hogy mai magyarázatunk a jövőben megdől, vagy csak kis része lesz a nagyobb összefüggéseknek.

Jézus példabeszéde nem arra buzdítja a munkaadókat, hogy egy 1 óra munkáért is fizessenek annyit, mint 8 óráért. A Jóistent mintázó szőlősgazda példa számunkra a határtalan szeretetre. Vajon található-e az ember életében valami erre emlékeztető magatartás? Nem mondom, hogy ugyanolyan, mert az ember képtelen a tökéletességre, de a Teremtő a törekvést is értékeli. Talán a jó szülő, nagyszülő képes a gyereket szeretni akkor is, ha a gyerek rosszalkodik, kárt okoz, nem teljesíti a kötelességét, nem nyújtja a tőle elvárható teljesítményt. A pedagógus a teljesítmény alapján értékel, és nagyjából jól is van így. Akkor van gond, ha a pedagógus szülő otthon is pedagógus marad, és a gyerekeinek is kizárólag a teljesítmény szerint adagolja a szeretetet.

Mindannyiunk számára nagy feladat felülemelkedni a mai világ teljesítményközpontú szemléletén, és szeretni a gyerekemet, házastársamat, embertársamat. Csak azért szeretni, mert van, mert az én önzetlen szeretetem benne is elindítja a szerető Jézus utánzásának vágyát, és minél többen utánozzuk a Názáretit, annál szebb, otthonosabb lesz a világ.

Mennyit érnek az új technológiák?

1. A megújuló energiák felfutása

Ha csak a politikusokra hallgatunk, – sok más mellett – az energiatermelés kérdéseiben is nehezen tudunk eligazodni. Az egyik rádióállomáson meginterjúvolt politikusok szerint az atomenergia olcsó és biztonságos, a másikon azt halljuk, hogy drága és kockázatos. Keressük a megbízható forrásokat, még ha ez nem is könnyű feladat! A globális felmelegedés szempontjából talán a legfontosabb kérdés, hogy mi lesz a fosszilis energiahordozók jövője. Van lehetőség arra, hogy más energiaforrásokkal helyettesítsük őket? A különféle internetes oldalakon egyre-másra jelennek meg a lelkesítő hírek a megújuló energiák terjedéséről. Hogy ezt érzékeltessem, néhány mondatot kiragadok 2016-ban megjelent hírekből. Ha a címeket beütik a keresőbe, megtalálják hosszabb kifejtésüket is. Tehát:

34%-kal nőtt a világ napelemes piaca 2015-ben. – Hatalmas szárnyalás előtt a napenergia. Mintegy hatszorosára nőhet a napelemekből előállított energia mennyisége 2030-ig, ahogy a termelési költségek jelentős csökkenésével versenyelőnyt szereznek a gáz- és széntüzelésű erőművekkel szemben – mondja a Nemzetközi Megújuló Energia Ügynökség. – Kína leverte az EU-t szélfronton. A tervek szerint 2016-ban 22%-kal növelnék a beépített szélenergia-termelő kapacitások szintjét. – A világ is sokat nyerhet India közlekedési reformján. Az indiai döntéshozók célja az, hogy 2020-ra 6 millióról 7 millióra tornázzák fel a hibrid és elektromos meghajtású autók számát, 2030-ra pedig az utakon lévő gépek 100 százaléka tisztán elektromos meghajtású legyen.

Jó ilyen híreket olvasni. Az ember úgy érezheti, hogy a világ a párizsi klímacsúcs után kezd jó útra térni. Az eredmények pedig máris megmutatkoznak. Az *Enerdata* nevű független kutató és tanácsadó cég 2016-ban is elkészítette *Globális energiatrendek* című jelentését. E szerint 2015-ben globális szinten megállt az energiatermelés és a szén-dioxid kibocsátás növekedése. Kicsit pontosabban: A G20 országok adatai alapján 2015-ben a gazdasági növekedés 2,8%-os volt, miközben az energiafelhasználás csak 0,5%-kal nőtt, a szén-dioxid kibocsátás pedig 0,2%-kal csökkent. A G20 országokba a világ 19 legnagyobb gazdasága és az Európai Unió tartozik, ezek a világ energiafelhasználásából is több mint 80%-ban részesednek, tehát érthető, hogy az adatokat történelmi jelentőségűeknek nevezik. Ám attól még nagyon messze vagyunk, hogy sikerüljön elérni a felmelegedés megállítását 1,5-2 °C-on – ahogy abban a világ Párizsban megállapodott.

A *Greenpeace* még Párizs előtt, 2015. szeptemberében kiadott egy sajtóközleményt, amelynek már a címe is szívmelengető: *100% megújuló energia mindenkinek – kiszámoltuk, megvalósítható.* A Német Űrkutatási Központtal együttműködésben készített Energia [Forradalom] című tanulmányuk azt állítja, hogy ha a megújuló energiák robbanásszerű terjedését támogatjuk, akkor 2050-re a szén-dioxid-kibocsátások teljesen megszüntethetők. Forgatókönyvük szerint: „2035-re meg tudunk válni a legkárosabb energiaforrástól, a lignittől, 2045-re a széntől, azt követően az olajtól, és végül 2050-re már a gázra sem lesz szükség.” A Greenpeace tanulmánya a gazdasági és társadalmi változásokkal is foglalkozik, például kiszámolták, hogy ha tervük megvalósul, akkor a napenergia-ipar 2050-ben annyi munkaerőt tud majd foglalkoztatni, mint most a szénipar. Tanulmányuk annyira optimista, hogy terveik megvalósításához az energiaigény csökkentésére sincs szükségük. Azt írják, hogy a globális energiaigény továbbra is növekedni fog, hiszen a gazdaság és az életszínvonal is nő. A GDP-növekedést és a népességnövekedést figyelembe véve az energiaigény 2020-ban tetőzik, egy évtizedig a platón marad, aztán 2050-re a jelenlegi szint 85%-ára csökken. Úgy tűnik, hogy a Greenpeace tisztán technológiafejlesztéssel akarja leküzdeni az éghajlatváltozás rémét.

2. Megújulók korlátok nélkül?

Nagyszerű, ha igaza van a Greenpeace-nek, amikor azt állítja, hogy száz százalékban átállhatunk megújuló energiaforrásokra. Ha jót akarunk az emberiségnek, minden erőnkkel támogatnunk kell ezt a folyamatot. Talán a mi házunkra felszerelt napelemeknek is szerepük lehet abban, hogy ez a viszonylag új technológia egyre versenyképesebbé váljon. Ha a törvényhozást tudjuk befolyásolni, hogy a megújuló energiákat támogassa, akkor azt is meg kell tennünk. Ám nem szabad elhallgatnunk a felvetődő kételyeket.

A világ helyzete, 2013 című kötet 15. fejezetében *T. W. Murphy Jr.* összeállított egy terjedelmes táblázatot. Az alternatív energiaforrások tulajdonságait hasonlítja a fosszilis tüzelőanyagok jellemzőihez. Nemcsak a napenergia különféle hasznosításaival és a szélenergiával foglalkozik, hanem a vízerőművekkel, bioüzemanyagokkal, árapály-erőművekkel, atomerőművekkel, geotermikus fűtéssel és még néhány energiaforrással is. Érdemes tanulmányozni. Szembetűnő, hogy a fosszilis tüzelőanyagok mennyire könnyen hasznosíthatók a megújulókhoz viszonyítva. Időjárástól függetlenül állandóan alkalmasak fűtésre, áramtermelésre, a kőolaj-szállításra is. A megújulók közül a napenergia kapta a legmagasabb pontszámot, és az összehasonlításban a vízierőművek és a geotermikus áramtermelés is jobb eredményt ért el, mint a szélenergia. A sor legvégén pedig a bioüzemanyag áll, amellyel kapcsolatban egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy ha annyi repcét, napraforgót, szóját vagy kukoricát akarnánk termeszteni, amennyi az ásványi olajok kiváltására alkalmas, akkor az élelmiszertermelés elől óriási termőterületeket foglalnánk el. A hagyományos

atomerőművekről csak annyit, hogy megújuló energiaforrásnak aligha tekinthetők, az atomanyagok fűtőanyagául szolgáló urán a jelenlegi fogyasztás mellett legfeljebb 40-80 évre elegendő. Ám a biztonsági kockázatok és a hulladék elhelyezésének nehézségei miatt az atomenergia hanyatlása máris megkezdődött. Természetesen ez az összehasonlítás önmagában nem dönt el minden kérdést, arra azonban alkalmas, hogy bemutassa, mennyi mindent figyelembe kell venni, ha globális szinten akarjuk biztosítani az emberiség energiaszükségletét.

3. Messze vagyunk a száz százaléktól

Tény, hogy a megújuló energiák előállítási költsége rendkívül gyorsan csökken. Előrelátó üzletemberek máris inkább nap- és szélenergia-fejlesztésekbe fektetik pénzüket, mint kőolaj-kitermelésbe. Ám ebből még nem következik, hogy a Greenpeace *100% megújuló energia mindenkinek* projektje diadalmenet lesz. Azt a kiindulásukat hibásnak tartom, hogy 2050-ben a jelenleginél jóval magasabb energiaigénnyel számolnak. Nagyon is kétséges, hogy ennyi energiát megújuló energiákból elő lehet-e állítani. Nem a forrásokkal van a baj. A Napból a földfelszínt elérő energia önmagában ennek sokszorosához elegendő lenne. De ne felejtsük el, hogy ma hol tartunk. Az emberiség energiafelhasználásának jóval kevesebb mint 10%-át biztosítják a megújulók, és arra is gondolni kell, hogy az energiát hol és milyen formában kívánjuk felhasználni. Láthattunk már a híradásokban egy napenergiával üzemeltetett kísérleti repülőgépet, de nagyon messze vagyunk attól, hogy a világ minden légitársasága napelemes repülőgépeket használjon. Az igazán nagy gondot az jelenti, hogy mennyi anyagra és energiára lenne szükség ahhoz, hogy átálljunk megújulókra. Ha a Föld összes fűtési és szállítási energiaigényét is megújulókból akarjuk kielégíteni, akkor a szükséges napelemek, szélturbinák stb. megépítéséhez és telepítéséhez elképesztő mennyiségű betonra, acélra, rézre, ritkaföldfémre, üvegre, és persze az átmenet végéig az energiaigény biztosításához kőolajra, földgázra és szénre lesz szükségünk. Ezért van az, hogy a mai energiapazarló világ elszánt hívei úgy fogalmaznak, hogy megújuló energiákkal hajtott civilizáció nem létezik. Én inkább úgy fogalmaznék: megújuló energiákkal hajtott fogyasztói társadalom nem létezik. Ez persze nem a fosszilis energiák melletti érv. A fosszilis energiahordozók minél nagyobb részét a földben kell hagyni, amit pedig elfogyasztunk, azt egyre inkább arra kell használnunk, hogy szerte a bolygón minél előbb kialakítsuk a megújuló forrásokon alapuló energiarendszert. Ami pedig ennél is fontosabb, meg kell tanulnunk okosabban és szerényebben élni.

4. A növekedést kell leállítani

Megint visszajutottunk a növekedés határaihoz. *Kenneth Boulding* brit közgazdász, költő és kvéker békeaktivista mondása magyar környezetvédő körökben is rendkívül népszerű: „Aki azt hiszi, hogy egy véges világban az exponenciális növekedés örökké folytatódhat, az vagy őrült, vagy közgazdász." Ám a közgazdászok ma még elég befolyásos emberek, ezért az éghajlatváltozás elleni küzdelmet is sokan úgy akarják megoldani, hogy a gazdasági növekedés szükségességét megkérdőjelezhetetlennek tartják. Ebben a szellemben dolgoznak olyan eljárásokon, amelyek segítségével a kibocsátott szén-dioxidot meg lehet kötni, és mélyen a föld felszíne alatt, kőszénrétegekben, kimerült olaj- és gáztározókban lehet elraktározni. Ha ez jól működne, vidáman folytatódhatna a féktelen ipari termelés. Egyelőre szerencsére nem működik.

Az éghajlatváltozás ma az egyik legnagyobb globális probléma, de nem az egyetlen. Lássunk egyetlen példát! Két kanadai biológus kiszámította, hogy a Föld természetvédelem alatt álló területe 1965 óta 600%-kal nőtt, ám ugyanebben az időszakban a biológiai sokféleség 40%-kal csökkent. A WWF *Élő bolygó*-jelentésének 2014-es kiadása szerint a változatosság csökkenése már az 50%-ot is meghaladta. Örülhetünk tehát a jó állapotú kirándulóhelyeknek és bemutatóközpontoknak, de önmagában ez kevés. Magyarországon is dicséretes, hogy az ország területének több mint ötöde védett, de az örömbe üröm is vegyül. Egyrészt az elvi védettség nem minden területnek biztosít tényleges védelmet, másrészt az ország védett területeken kívüli 80%-ára a természetvédelemnek alig van hatása. Érdekes ellentmondás, hogy míg a nemzeti parkok igazgatóságainak vagy elődeiknek 20 évvel ezelőtt legfeljebb 1-2 autójuk volt, ma szinte minden természetvédelmi őr saját szolgálati autót és komoly technikai felszereléseket kap a munkájához. Szükség van rá, állítják, hiszen hogyan tudnák felderíteni az éjjel illegálisan horgászó természetkárosítókat, ha nem lenne terepjárójuk és infravörös fényforrással működő éjjellátó berendezésük? Igazuk van, mégis meg kell állapítanunk, hogy a természetvédelem intézményrendszere is része annak a fogyasztói társadalomnak, amely végső soron a természeti területek feldarabolásához és elszegényedéséhez vezet.

A szén-dioxid-kibocsátás csökkentése érdekében nem elég a megújuló energiákra történő átállás. Még nehezebb utat kell választanunk, olyat, amely a többi globális probléma megoldását is segíti. Le kell állítanunk a gazdasági növekedést, és meg kell tanulnunk beilleszkednünk a természet rendjébe. Egyelőre nehéz elképzelni, hogy miként fog ez megvalósulni, de csak így lehet megállítani az üvegházhatású gázok koncentrációjának növekedését, és egyúttal a biológia sokféleség csökkenése, az ökoszisztéma szolgáltatások gyengülése, a termőtalajok kimerülése, a tengerek és édesvizek elszennyeződése és persze az ezekkel szorosan összefüggő társadalmi-gazdasági-politikai válságok ellen is felvenni a küzdelmet.

5. A népesség változása

A Föld környezeti terhelését egy szorzattal szokták jellemezni, amelynek három tényezője a népességszám, a fogyasztás szintje és a termelés hatékonysága. Ezért nem hagyhatjuk ki a népességszám kérdését. Egyetlen kiváló honlapot szeretnék minden tanár és középiskolás diák figyelmébe ajánlani: *worldometers.info/world-population/*. Pár másodpercig csak nézem, ahogy a világ népessége 7 milliárd 443 millió 786 ezer 144-ről indul, és egyre csak növekszik. Aztán leolvasom, hogy ma mennyivel nőtt a népesség, és kezdem érzékelni a probléma súlyát. Kicsit lejjebb a 20 legnépesebb ország lakóinak száma pörög. Kína 1 milliárd 411 milliónál tart, de nemrég India lakóinak száma is meghaladta az 1 milliárd 300 milliót. Aztán megdöbbentő történelmi adatok következnek, például, hogy bolygónk népessége a 20. század folyamán 1,65 milliárdról 6 milliárdra nőtt. Lejjebb gördülök az előrejelzésekre. A népesség a 21. században is sokáig nőni fog, de már jóval lassabban, mint a 20.

században, most úgy számolják, hogy 2038-ban éri el a 9 milliárdot, és utána hamarosan tetőzik.

A népességszabályozás számos etikai kérdést vet fel, előre is elnézést kérek, hogy én elsősorban a környezeti szempontokat tartom szem előtt, mikor megfogalmazok néhány markáns állítást: 1. A Föld népességének növekedését minél előbb meg kell állítani. 2. A születendő gyerekek számának diktatórikus korlátozása nem helyeselhető. 3. Az ismeretek és a fogamzásgátlás eszközeinek terjesztésével a nők családtervezéshez való jogát kell biztosítani – a legszegényebb országokban is. 4. A Magyarországra és az európai országok jelentős részére jellemző lassú népességfogyás a korfa eltolódása miatt egyre nagyobb társadalmi gondokat fog okozni, mindent egybevéve mégis pozitív jelenség.

6. A hatékonyság kérdése

Amory Lovins és felesége, *L. Hunter Lovins*, az amerikai *Rocky Mountain Intézet* munkatársai és *Ernst von Weizsäcker*, a németországi *Wuperthal Intézet* alapítója 1998-ban adta ki Factor4 című könyvüket (a címet „4-es szorzónak" fordíthatnánk). Gyakorlati példákat adtak arra, hogy meglévő technológiákkal hogyan lehet ugyanazt a végterméket negyedannyi anyag és energia felhasználásával előállítani. A példák között a passzívház, hosszú életű bútorok és egy Alpokban eltöltött nyaralás is szerepel. A Wuperthal Intézet nevéhez fűződik az ökológiai hátizsák modell is, *Schmidt-Bleek* professzor dolgozta ki, aki eredetileg kémikus. Ahhoz, hogy egy terméket előállítsunk, a természetből nyert anyagokra és energiára van szükségünk. Egy bonyolult termék, mondjuk egy autó gyártásához számos országból bányásznak ki nyersanyagokat, hogy aztán nagy távolságokra szállítsák, feldolgozzák, s végül beépítsék őket. Eközben minden lépésnél rengeteg hulladék keletkezik. Így lesznek egyre nehezebbek az ökológiai hátizsákok. Az elektronikai termékek is rendkívül sokat falnak fel a természetből. Egy okostelefon saját tömegénél 600-szor nehezebb ökológiai hátizsákot cipel magával. 1 kg nyers gyapot előállításához egyes országokban 30-40 tonna vizet használnak fel. Ezért lehet egy 10 dkg-os póló ökológiai hátizsákja több mint 4500 kg. A cél természetesen az, hogy a termékek ökológiai hátizsákja drasztikusan csökkenjen.

Schmidt-Bleek alapította a *Faktor 10 Intézetet*, amelynek a nevéből már sejtjük, hogy a 10-szeres hatékonyság-javítás szükségességét hirdeti, és annak lehetségességét vizsgálja. A professzor az ökohatékonyság javítása érdekében nem csupán új technológiákat és gyártási folyamatokat javasol, hanem szakpolitikai és adózási kérdéseket is felvet. Nyilvánvalónak tartja, hogy a munkaerő járulékairól a természeti erőforrásokra kellene átterhelni az adókat. Ha ezt sikerülne elérni, más lenne a világ. A környezettudatosan gondolkozó embereket természetesen az foglalkoztatja, hogy mit kellene ahhoz tenni, hogy a nyilvánvalóan pusztuláshoz vezető folyamatokat leállítsuk. Ebből a szempontból kénytelenek vagyunk igazat adni Schmidt-Bleeknek, aki azt mondja, hogy a földi élet csak úgy válhat fenntarthatóvá, ha a kormányok lépnek. Ők azok, akik a gazdasági kereteket megváltoztathatják, és az árakba is beépíthetik a környezeti terheket. A rendszerszemlélet hiányát a városi vízhasználat is világosan tükrözi. A 20. század második felében szerte a bolygón több százmillió épületben kellett volna kiépíteni az esővíz hasznosító vezetékeket – mondja a német kutató. Érthetetlen, hogy a WC-k öblítésére óriási költségekkel megtisztított ivóvizet használunk, a lezúduló esővíz pedig többnyire csak bajt okoz, még a parkok öntözésére sem használjuk fel. Azt már én teszem hozzá, hogy ehhez kapcsolódik egy egészen abszurd jelenség. A kiváló minőségű vezetékes vizet sokan nem hajlandók meginni, helyette inkább autóval vagy gyalog PET-palackba csomagolt ásványvizet cipelnek haza, amelynek fogyasztása a legtöbb helyen kicsit egészségtelenebb, mint a vezetékes vízé. A példa azt is mutatja, hogy nem minden az államon múlik. Vízvezetékrendszert aligha tudunk építeni, de az ásványvizet otthagyhatjuk a hipermarketek polcain. A szokások megváltozása az egyénen és az őt körülvevő társadalmon is múlik. Nem láttam, de több híradásban beszámoltak arról, hogy Amerikában számos előkelő vendéglőben nem ásványvizet, hanem gyönyörűen csiszolt kancsóba töltött csapvizet szolgálnak fel. Észak-Európában is elhitték az emberek, hogy a csapvíz legalább olyan jó, mint az ásványvíz. Lehet, hogy ez Magyarországon is megtörténhet?

Gadó György Pál

A fentiekben a szerző Fogyasztói szokásaink és életvitelünk következményei *címen megjelent tanulmányának 4. fejezetét közöltük rövidítve, a 7-8. pont nélkül. A hivatkozott irodalom jegyzékét is tartalmazó eredeti tanulmány forrása: Kodácsy-Simon Eszter (szerk.): Értelmes szívvel. Etikai témák az evangélikus oktatásban. Luther Kiadó, Budapest, 2016.*

A nagy éhezés előtt

Katasztrófa fenyeget Afrikában

A világ évtizedek óta nem látott humanitárius katasztrófa előtt áll, és a hatalmasok közönyösen nézik ezt. Afrika több államában húszmillió ember halhat kegyetlen éhhalált a következő időszakban. Emberek által okozott, brutális tragédia körvonalazódik.

„Minden eszközzel rendelkezünk ahhoz, hogy ma eltüntessük a világból az éhezést. Nagy csalódás, hogy nem tesszük meg", írta másfél évvel ezelőtt Az éhezés c., 845 oldalas könyvében *Martin Capparos* argentin újságíró. E tételének bizonyítéka ma is érvényben van: „A világ népessége az utóbbi ötven évben több mint a duplájára nőtt, de az élelmiszer-termelés több mint háromszorosára."

Miért kiáltanak hát segítségért a kenyai pásztorok, mivel nem tudnak már enni adni gyerekeiknek? Miért éheznek százezrek az olyan olajban gazdag országokban, mint Nigéria, vagy éppen Dél-Szudánban? Mi a baj Szudánban, Szomáliában vagy Jemenben? Világszerte

800 millió embernek miért nincs még mindig elég ennivalója, ha egyszer létezik elegendő élelmiszer?

Öt fejlemény felelős ezért, s ezek jelenleg kölcsönösen erősítik egymást Afrika válságövezetiben.

Háború és erőszak

Azokban az államokban, amelyekben az emberek mostanság különösen szenvednek az éhínségtől, külföldi hatalmak, ellentmondást nem tűrő, gyakran diktatórikus uralkodók és terrorcsoprtok hadakoznak egymással, brutális módon. Még hat éve sincs, hogy Dél-Szudánban önálló államot kiáltottak ki, nagy reményekkel. A hatalomért és az olajért folytatott harcban a hadurak most elpusztítják a lakosság termését. Szűk két évvel ezelőtt a nigériaiak többsége éppoly nagy reményekkel juttatta hatalomra *Muhammadu Buharit*, mivel megígérte, hogy határozottan fel fog lépni a *Boko Haram* radikális iszlamistáinak terrorja és a gazdag olajállamban dühöngő korrupció ellen. De *Buhari* egy ideje egy londoni kórházban fekszik, miközben a hadsereg úthengerként vonul keresztül az országon. „Több civilt öltek meg, mint harcost, és valószínűleg több embert kényszerítettek menekülésre, mint a dzsihadisták terrorja", mondja *Robert Kappel* Afrika-szakértő, a nemzetközi kapcsolatok professzora. Jemenben és Szomáliában pedig szinte minden állami funkciót tönkretettek olyan külföldi hatalmak, mint Szaúd-Arábia, Irán vagy az Egyesült Államok, illetve a különböző hadurak és terrorcsoportok. Itt azoknak a joga érvényesül, akiké a legtöbb fegyver – és az éhezők nem tartoznak közéjük.

A globális kapitalizmus

Fejlesztési stratégiáiban sok kormány még mindig a világgazdaság uralkodó törvényeit követi. Ezek alapja a szabadkereskedelem koncepciója, amelynek rendeltetése, hogy előmozdítsa minden ország exportját. A befektetők ehhez igazodnak: pénzük olyan nagyprojektekbe folyik, mint például duzzasztógátak építése, vagy nagybirtokokba, hogy azokon exportra termesszenek gyümölcsöt vagy gabonát. Az utóbbi évtizedekben spekulációs alapok szántóföldeket vásároltak föl Afrikában – együttműködve korrupt politikusokkal. A szabadkereskedelemre vonatkozó filozófiájukkal ellentmondásban az Európia Unió és az Egyesült Államok oly erősen támogat fölöslegben előllított termékeket, hogy azokat olcsón lehet kínálni Afrikában, és így tönkreteszik a helyi piacokat: ez bizonyos élelmiszerekre vonatkozik az EU-ban, és a gyapotra az USÁ-ban. Ezekből a stratégiákból az exportőrök, a pénzbefektetők és a politikusok szűk rétege húz hasznot. Ez a fejlemény gondoskodik arról, hogy a jómódúak növelik húsfogyasztásukat, miközben 800 millió ember éhezik.

Teljesen elhanyagolják viszont azokat, akik valóban táplálni tudnák az embereket: kisparasztok százmillióit és sok tízezer pásztort. Csak kevés ország törődik a kisparaszti szövetkezetek támogatásával. A kormányokból hiányzik a bátorság a nagybirtokosok által tulajdonolt földek újraelosztásához. Afrika ezért is importálja ma élelmiszereinek kereken negyedét, és közben nem művel meg 600 millió hektányi mezőgazdasági földterületet. Mindehhez társul még azoknak a milliónak a menekülése, akik vidékről a városokba özönlenek: az elvileg lehetséges élelmiszer-termelőkből így vásárlóerő nélküli fogyasztók leszek.

A Föld túlmelegedése

Kelet-Afrikát mindig is sajátosan sújtották a szárazságok. Az éghajlatváltozás azonban fölerősíti ezeket, és az elmúlt évben az El Niño nevű éghajlati jelenség következményeitől szenvedett a régió. Mivel a Föld túlmelegedése elleni intézkedések legkorábban évtizedek múlva hatnak, nagy erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy enyhítsük az éghajlatváltozás következményeit. Különösen Etiópában – egy tekintélyuralmi kormánnyal bíró, vitatott országban – mutatták meg a segélyszervezetek, hogy ez lehetséges: kiépítették a napenergia felhasználását; kis töltéseket és tavakat hoztak létre az esővíz összegyűjtésére; visszaszorították a sivatagot, erdősítettek és szárazságtűrő vetőmagvakat ültettek el. Mindazonáltal számos effajta stratégiára van szükség ahhoz, hogy lépést lehessen tartani az éghajlatváltozással. És persze ez csak ott működik, ahol béke uralkodik, és legalább minimális államiság van, tehát Kenya számára segítséget jelentene, de Szomália, Szudán, Dél-Szudán és Jemen számára nem.

Cinikus uralkodók Afrikában

Szinte minden olyan országban, ahol éhínség uralkodik, vagy „megbukott az állam", tehát államiság nélküli államról van szó, vagy gátlástalan kormányzóktól szenvednek az emberek. Így például Kenya vitatott államelnöke, *Uhuru Kenyatta* csak igen későn tette ismertté országának éhségkatasztrófáját – mivel azt akarja, hogy újból megválasszák. Dél-Szudánban *Salva Kiir* elnök hadurakkal küzd a hatalomért. Az éhezés régióiba vezető utakat blokkolják, a segélyszervezeteknek is nehézségeik vannak. Nigériában ténylegesen a hadsereg kormányoz, és minden bűncselekményt a *Boko Haram* elleni háborúval igazol. Szomáliában és Jemenben az uralkodó klikkek olyan háborúkba kergették országukat, amelyeket a világ minden részéből érkező fegyverek és pénzek tüzelnek.

Cinikus kormányok Északon

Az ENSZ szintjén a világközösség csaknem teljesen csődöt mond. Szudán esetében még a fegyverembargó is kudarcot vallott, ezért tudják a fegyverkereskedők tovább szítani a konfliktust. AZ ENSZ nem próbál nyomást gyakorolni azokra a rendszerekre, amelyek terrorizálják népüket – a Biztonsági Tanács nem tud megegyezni. Mindemellett az ENSZ segélyszervezetei pénzügyileg nincsenek rendesen ellátva. „Az utóbbi években különösen erősen megnőtt a rés a szükséglet és az adományok között", írja a *Neue Zürcher Zeitung*: „2016-ban a szükséges pénzsegélynek csak 52%-a jött össze, a folyó évben pedig március elejéig csak a kívánatos adományok 7%-át kapta meg az ENSZ."

„A legrosszabbal kell számolnunk", figyelmeztet *Karl Otto Zentel*, a *Care Deutschland-Luxemburg* segélyszervezet főtitkára is. Vigasztaló azonban, hogy a magán segélyszervezetek készek gyorsan és bürokráciamentesen segíteni, és várhatók különböző adományok is. Mindenesetre mindez csak csepp a tengerben, ha a politika és a gazdaság felelőseit a globális közöny jellemzi továbbra is.

Wolfgang Kessler

Forrás: Publik-Forum, 2017/7

TARTALOM

Tanulmány

Barcza Barna: Jézus lelkisége 2-4

Bóta Tibor: EQ-tájéki barangolás 4-7

John Martin: Mi az ember, hogy megemlékezel róla? 8-10

Könyvismertetés

Ken Wilber: Áldás és állhatatosság (Tegzes István) 11-12

Köszöntő

Kállay Kotász Zoltán: A kérdező helyzete 13-14

Merza József: Hol fúj a Lélek? 14-16

Meditáció

Vincze József: Megsajnáltam önmagamat 16

Mese

Leszkay András: Pittypalatty, a nagy kópé 17-18

Interjú

Vörös Éva: Spiritualitás a fogászatban (Vörös Magdolna) 19-21

Megemlékezés

Molnár Béla: Összetekerte az írást 22

Anne Strotmann: Feltámadás a halál előtt (Kurt Marti) 23

Elmélkedések

Vasárnapi szentírási elmélkedések. 24-27

Környezetvédelem

Gadó György Pál: Mennyit érnek az új technológiák? 29-30

Wolfgang Kessler: A nagy éhezés előtt 30-31

Ismét kapható:

Karl Herbst

A valódi Jézus

Ára: 1.500,- Ft (+ postaköltség)

Megrendelhető: gromonandras@gmail.com,

vagy: 06-26/334 155

A szabadságról szokatlanul

1. Szabad mindenkiről a legjobbat feltételezni.

2. Szabad másokat önmagunknál különbnek tartani.

3. Szabad a felfedezett jót nyilvánosságra hozni.

4. Szabad egymást megdicsérni, és az elismerést elviselni.

5. Szabad köszönetet sem remélve, kérést sem várva felajánlani segítségünket egymásnak.

6. Szabad egész szívünket és minden időnket az Úrnak szentelni.

7. Szabad a család és a közösségek mellett egészen elköteleződni.

8. Szabad a jogosról és az igazságosan megilletőről önként lemondani.

9. Szabad az igazság és a szeretet mellett kiállva szimpatikusan érvelni.

10. Szabad mindenkit meghallgatni, csak azért, hogy az Úr szólhasson.

Szent Henrik *(973-1024)*

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata
XXVIII/4. (164.) szám

Megjelenik évente hatszor
Alapította: Simonyi Gyula

Szerkesztőbizottság:
Bajnok Dániel
Deliné Szita Annamária
Demeczky Jenő
Garay András
Garay Zsófia
Gromon András főszerkesztő
(Tel.: 06-26/334-155)
Kovács László
Schanda Beáta

A címlap emblémáját Magyar Mihály, a rovat-emblémákat és a Moha-mesék illusztrációit Garay Dóra készítette.

Kiadó: BOKOR
Közösségfejlesztő Kulturális Egyesület
Székhely: 1012 Budapest, Attila út 113.
Felelős kiadó: Véghné Ilkó Györgyi
Szerkesztőség:
1076 Budapest, Thököly út 11. I. 6.
Internet: www.ertedvagyok.hu
E-mail: gromonandras@gmail.com

A lap az „Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok” (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl. Minden írásért szerzője felelős, és az nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.

Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.

Kéziratot nem őrzünk meg, s nem küldünk vissza.

Készült: FÉBÉ Ev. Szeretetszolgálat, Piliscsaba
Tördelő: Szitár Zsolt
Felelős vezető: Dávid István
ISSN 0865-8021 (Nyomtatott)
HU ISSN 1588-0400 (Online)

Bimonthly newspaper for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education and radical renewal movement in the Hungarian Catholic Church.

The materials published by „Érted vagyok” can be republished free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentary copies in case of republication.

ELŐFIZETÉS

Lehetőség szerint banki ***átutalással*** a lapot terjesztő KISZE Bt. számlájára (számlaszám: 10918001-00000057-09540006), vagy az Unicredit Bank bármely fiókjában a fenti számlára történő pénztári ***befizetéssel.*** Rózsaszín belföldi ***postautalvánnyal*** is lehet, ekkor a KISZE Bt. a címzett, és a bankszámlaszámot kell feltüntetni. Ez esetben kérjük olvashatóan ráírni az előfizető nevét, címét, és a közleményben azt, hogy „Érted vagyok”-előfizetés. A terjesztéssel kapcsolatos bármilyen ügyben Gromon András főszerkesztőtől lehet tájékoztatást kérni.

Előfizetési díj 2017-re (postaköltséggel):
Belföldre: 3000,- Ft
Szociális előfizetés:
a szerkesztőséggel történt egyeztetés szerint
Külföldre:
Itthon forintban előfizetve: 5000,- Ft
Nyugaton előfizetve: 20,- Euro

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát.
Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat.
Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata

XXVIII. évf. 5. szám

2017. október

275,– Ft

Reformáció 500

Örök reformációt!

Luther fellépése

Vallásszabadság

Misztika és forradalom

Fegyverek nélkül

Isteni terv és emberi akarat

Kultúra előtti emberkép?

A reformáció radikalizálása

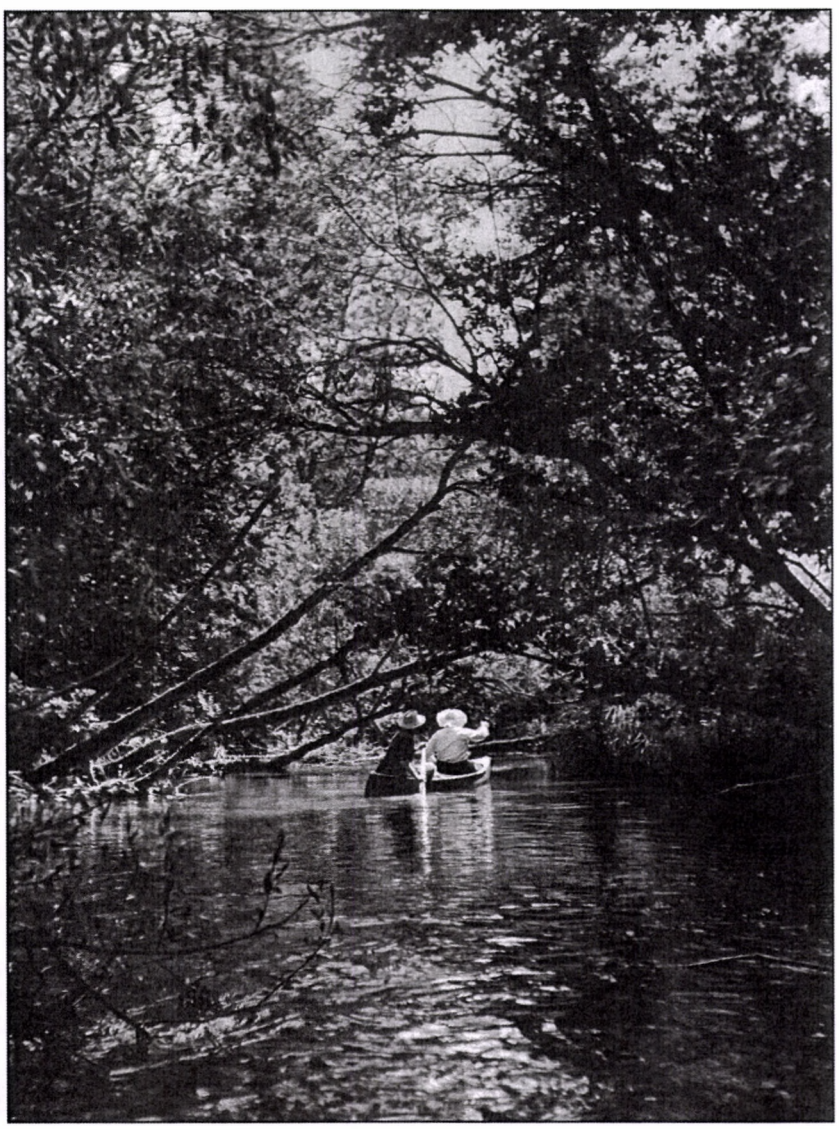
Moha-mese

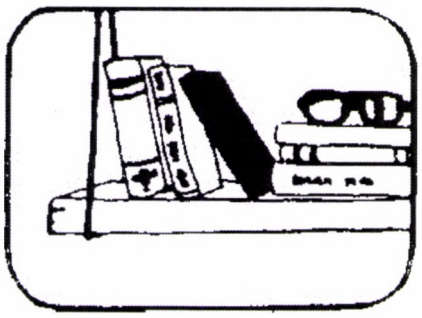
Egyensúlykeresés

Hírek Szíriából

Vasárnapi szentírási elmélkedések

Környezetvédelem

Farkas József

Örök reformáció

„Énekeljetek az Úrnak új éneket, mert csodadolgokat cselekedett;
(Zsoltárok 98,1)

A *MEGSZOKOTT TEOLÓGIAI* szakkifejezéssel így jelölöm meg mostani igehirdetésem témáját: örök reformáció. Arról van tehát szó, hogy miközben emlékezünk a régiekre, aközben előre is tekintünk; a régiekből tanulságot veszünk, és a tanulságok alapján azt fürkésszük, hogy innét előretekintve, ma miféle reformáció esedékes. Örök reformációt gondolt az Isten. A tegnapival nem zárult le az ő gondolata. Tegnap, a XVI. században valamit elvégeztek. Annak a lendületével, bátorságával, abban az irányban, amit akkor mutattak, ma előre kell haladnunk újabb reformáció felé. Így értem azt, hogy örök reformáció.

Az Ige másként beszél, de meggyőződésem szerint ugyanarról a témáról szól. Egyszerűbben, szebben, érthetőbben, melegebben így mondja: „Új éneket énekeljetek, mert csodadolgokat cselekedett az Isten!” Nem másról beszél, csak másként. Szebben, szinte azt mondhatnám, költőibben, de úgy is merem mondani, hogy igazabban. Új éneket énekeljetek, mert csodadolgokat cselekedett az Úr!

Első hallásra is kitűnik három gondolat ebből az Igéből.

Isten igénye az, hogy legyen *új*. Vannak régi zsoltárok, régi énekek, Dávid korában is voltak már tiszteletreméltó régi énekek. De Isten kérése az, hogy új énekkel dicsőítsék őt. Isten kérése, gondolata a megújulás, az örök úi.

Azután: *Énekeljetek!* Amikor Isten ezt mondja, azt kéri, hogy boldogan, lendületesen énekeljetek. Tehát nem masírozásról van szó, nem szervezkedésről, nem harcról van szó, hanem éneklésről. Jézus alapképlete az, hogy a köréje gyülekező emberek, tanítványok *„lakodalmas nép”*. Talán nem istenkáromlás, ha azt mondom: Új nótát, új dalt tehát az Istennek!

Végül: Nem azért kell új dalt énekelni, mert tehetséges poéták vannak az egyházban, vagy akár tehetséges teológusok, akik ki tudnak ötölni valami újat, hanem mert *csodadolgokat* cselekedett az Isten. Istennek időközben megtapasztalt cselekedeteit kell énekké szépíteni.

SZAKKIFEJEZÉSSEL ÉLVE: az örök reformációról szólok. Az Ige szavai szerint szeretném az új éneket tanítani, mivelhogy *valóban* csodadolgokat cselekedett az Isten. Egy okos marxista egyszer azt mondotta: az a jó marxista, aki Marxot idézve túllép Marxon. Nem tudom, hogy ők elfogadják-e ezt, de én mint kálvinista elfogadom Kálvin Jánosra nézve, hogy az a jó kálvinista, aki hálát adva Kálvinért, őt idézve, őreá emlékezve túllép Kálvinon. Kálvin maga kétségtelenül így gondolta az ő munkáját. Ilyen szellemben akarok szólni: Kálvinért, Lutherért hálát adva, túllépünk Kálvinon és Lutheron. De persze először emlékezünk rájuk, megköszönjük Istennek az ő munkájukat. És amikor az emlékezés világába lépek, beiratkozom tanítványul egy tanítómester iskolájába – és egy pillanatig kegyelettel emlékezem erre a tanítómesterre, annál is inkább, mert éveken át itt ült a mi gyülekezetünk sorainkban. Nemcsak az én meggyőződésem, de a szakmabelieknek is az a meggyőződésük, hogy a XX. század legnagyobb magyar kálvinista történettudósa volt. Révész Imrére, a debreceni egyetemi tanárra és püspökre gondolok. Amikor letette püspöki tisztét, idejött közénk, és éveken át itt hallgatta az Igét. Utólag megvallom, nagyon megilletődötten prédikáltam akkor. Hogy jövök én ahhoz, hogy Révész Imrének prédikáljak? Ezt a nyomasztó érzést az tette elviselhetővé, hogy beszélgetéseinkből tudtam: puritán kálvinista ember jön az istentiszteleteinkre, aki nem tudományának nagysága szerint kritizálja prédikációmat, hanem mint egyszerű kálvinista ember hallgatja az Igét.

RÉVÉSZ IMRÉNEK 1932-BEN megjelent egy könyve, amelyet a háború előtti egyház nem szeretett, és a mai egyház sem szeret. Címe: *A reformáció.* Olyan fájdalmasan éles igazságokat mondott ki ebben a könyvében, hogy az egyház nem tudta, és ma sem tudja elviselni ezeket az igazságokat. Úgy beszélt a reformációról, hogy az ítéletté lett az egyház felett. A háború előtti egyház felett is ítéletté lett, és a háború utáni, mostani egyházunk felett is ítélet ez a könyv. Érthető, hogy általában nem szeretik ezt a könyvet. De hát én szeretem, és rendkívül sokat tanultam belőle. Most ebből a könyvből idézek a reformációra vonatkozó három igazságot.

Az első nagyon egyszerű, de nagyon fontos igazság: a reformációban volt egy bizonyos *történelmi* elem, de volt benne *történelem feletti* elem is. Ezt fontos emlegetni, mert hol ide, hol oda csapódik a reformációt tanulmányozó ember. Az egyházat megkísérti, hogy csupa istenit lásson benne: csupa áldás, csupa Ige, csupa hőstett, csupa mártírium... Pedig voltak nagyon vaskos, emberi elemei is a reformációnak. Konkrét történelmi, hatalmi, gazdasági elemek. Van a marxista filozófiának is bizonyos igazsága, hogy a polgárság birkózott ekkor a klérussal, nemzeti államok ébredeztek és a Római Kúria ellen lázadoztak, és így tovább. A történelemtudomány nagyon pontosan kinyomozta, hogy milyen emberi-történeti elemek voltak a reformációban, de Révész Imre azt mondja, hogy ezek *mögött* az elemek mögött ott volt a lényeg: a történelem feletti elem. És az a helyes szemlélete a reformációnak, ha „megadjuk a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami az Istené”. A történelemnek, az emberi vonatkozásoknak megadjuk azt, ami emberi vonatkozás volt, de aztán keressük azt, ami több, mint emberi.

Második gondolatában azt konkretizálja, hogy a reformációban mi volt a történelem feletti. Úgy állítja fel a tételét, hogy a középkorban a vallásos intézmények eltakarták Istent az emberek elől. Isten nevében állítottak fel egy sereg intézményt: pápaságot, szerzetesrendeket, mindenféle egyházi szervezeteket, dogmákat. Végül úgy elhatalmasodtak ezek az intézmények, hogy eltakarták Istent az emberek elől. Más kifejezéssel: vallássá lett

az, ami eredetileg egyáltalán nem volt vallás. Évszázadok során elburjánzott a felépítmény, a szervezet, a szöveg, olyannyira, hogy mögötte szinte hozzáférhetetlenné lett az Isten. A reformációban az történt, hogy Isten áttörte ezt az akadályt, és ő maga hatalmasan megjelent Szentlelkével a világon. A reformáció tehát nem emberi csinálmány, nem emberi szervezés, nem alulról felfelé való dörömbölés, nem emberek vetették szét ezeket a falakat. Révész Imre szerint ez a reformáció lényege, ez a történelem feletti valóság: az, hogy Isten *felülről* áttörte ezt a rettenetes szövevényt, és megjelent a 16. század emberének, Luthernek, Kálvinnak, sokaknak, kicsi embereknek, más-más nemzetbelieknek, köztük a magyar reformátoroknak is. Az élő Isten megjelent a Szentlélek erejében.

A harmadik gondolat az, hogy a reformáció korántsem végzett el mindent. Ezzel az állításával Révész Imre szembefordul a nagy reformációkultusszal. A konfirmációs kátékban mi is azt tanultuk, hogy „a reformációban a reformátorok helyreállították eredeti tisztaságában Krisztus egyházát". Révész Imre azt mondja, hogy ez nem igaz. Nem állították helyre. Kezdték helyreállítani, valamit elvégeztek, de még *igen sok tennivaló maradt* nekünk is. Ebből már sejthető, miért nem tetszett ez a Révész Imre-féle tanítás sem a régebbi, sem a mostani egyházunknak. Ez fájdalmas igazság. Kiveszi azt a dicsekedést a szánkból, hogy a mi egyházunk eredeti tisztaságában visszaállított keresztyén egyház. Nem az! Nagyon sok középkori, nagyon sok társadalmi bevetülés érintetlenül maradt a protestáns egyházakban is. Révész Imre tétele az, hogy *folytatni kell* a reformációt. Valamit elvégeztek a reformátorok az ő korukban, többet nem lehetett. Áldjuk Istent azért a bátorságért, amellyel életüket kockáztatták az egyház megújításának szolgálatában. Hálát adunk azokért a dolgokért, amiket elvégeztek a nagyon sok tennivalóból, de ugyanakkor gondoljunk arra, hogy maradt még bőven.

Íme, ez a három fő gondolata ennek a könyvnek, amelyik tehát megérdemli, hogy végre elolvassa és megszívlelje az egyház. Ehhez még egy gondolatot fűzök: Amikor Kálvin János közeledni érezte a halálát, határozottan megtiltotta, hogy sírja fölé valami jegyet tegyenek. Mindmáig sem tudja senki, hol nyugszanak Kálvin János testének *földi maradványai* Genfben. Ő nagyon jól tudta, micsoda kultuszt csinálnak a keresztyének a szentekből, atyákból, vértanúkból, és tudta, hogy menthetetlenül „kálvinista" kultusz alakul ki az ő sírja körül, ha jól el nem rejteti a porait! Ez mutatja, miféle lélek volt benne. Nem fontos Kálvin, nem fontos, hol porlanak csontjai, nem szabad elakadni Kálvinnál! Legszentebb meggyőződésem szerint az a jó kálvinista, aki Kálvint idézve, érte nagyon mélyen hálát adva, továbblép Kálvinon. Az a jó kálvinista, aki Kálvin szenvedélyével hagyja maga mögött Kálvint. Teljes tisztelettel betagolja őt a történelem nagyjai közé, de ezután maga mögött hagyja, és elindul Kálvin szellemével, alázatával, Kálvin Ige-szerelmével az aktuális tennivalók, az örök reformáció felé.

A TOVÁBBIAKBAN HÁROM VONALAT mutatok fel a *ma aktuális* reformációról. Lehet, hogy ez a három igazában egy feladatnak három oldalról való megközelítése.

Először is vallom, hogy a megújulás, sőt az üdvösségre jutás ezen a három lépcsőfokon át érhető el: Találkozni kell a kendőzetlen valósággal, azután Krisztus fantáziájával föl kell ismerni, hogy mivé változhat el a mostani valóság, majd a Szentlélek hatalmával el kell indulni a valóság megváltoztatására. Ezt a vallomásomat most a reformációra alkalmazom. A reformáció feladata az, hogy az egyházak *a valósággal találkozzanak,* mert álmodozva élnek a valóság felett vagy a valóság alatt, vagy háttal a valóságnak. Az egyház megújulásában tehát az első feladat az, hogy a valósággal találkozzon az egyház. Aztán a valóságot *Krisztus fantáziájával* szemlélje, és látomását a *Szentlélek által* valósítsa meg.

A középkor végén, az újkor elején előállt Kopernikusz és Galilei, és új világképet rajzoltak az emberiség elé. De az egyház makacskodott, és nem akarta elfogadni ezt a világképet. Szívesebben megégette volna a csillagászokat, csakhogy maradjon minden a régiben. A valóságnak új távlata rajzolódott ki, és mennyit kellett az egyháznak kínlódnia, amíg megbékélt az új valósággal!

Ma ugyanígy esedékes az, hogy az egyház a mai sokféle vonatkozásban kitágult valósággal találkozzék. Az univerzum még nagyobbá lett a szemünkben a modern mérőeszközök által, de a társadalomtudományok terén is egészen új összefüggéseket ismertünk fel ember és ember között. És micsoda mélységeket ismertünk meg az ember belső világában Freud óta! Az a pap, aki ma úgy prédikál, mint ahogyan a XIX. században prédikáltak Freud előtt, az végzetesen eltéveszti a dolgot. Aki Einstein után úgy prédikált, mintha nem született volna egy Einstein nevű ember a világra, az végzetesen elvéti az Isten ügyét.

Döbbenetesen kitágult a valóság, zavaróan sokrétűvé lett, mert a régi törvények érvénytelenné lettek. A régi fizikai törvények, a régi élettani törvények, de a régi dogmák is megrendültek. Mindent újra kellett szövegezni. A fizikusnak új módon kellett találkoznia a valósággal, a népvezérnek meg kell ismernie a nép valóságát, ha vezetni akarja a népet. És az egyháznak is meg kell ismernie a valóságot! Ez a legsürgetőbb református feladat: *a valósággal találkozni.* A társadalomtudományokban felmutatott új társadalmi valósággal, a mélylélektanban felmutatott új embervalósággal, az univerzumnak az einsteini távlatokban kitágult új valóságával, és így tovább. Ma még messze van az egyház ezektől, inkább csak szidja az újítókat. Ezt nem szabad tovább csinálni! Végre találkoznia kell az egyháznak a valósággal!

És az új valóságot *fantáziával* kell nézni. Új fantáziával: mi minden lehet ebből a világból, milyen isteni lehetőségek rejtőzködnek ebben a kitágult embervalóságban és univerzumban, micsoda új, isteni gondolatok adódnak az új perspektívákból! Fantáziával, Jézus emberszerető fantáziájával kellene nézni ezt az új valóságot, és aztán a Szentlélek hatalmával azok közé kellene állni, akik a világ megújításán fáradoznak. Ez tehát az egyik megfogalmazása a mostani református feladatnak: a valóságot fantáziával és a *Szentlélek hatalmával* munkába venni.

A második megfogalmazás így hangzik: Az elmúlt évszázadokban az egyház megengedhette magának azt a luxust, hogy túl sokat foglalkozzon a túlnani világgal. Foglalkozott Istennel, a Szentháromsággal, megfoghatatlan misztériumokkal, az angyalok, az ördögök, a világvége témájával. Túlságosan sokat foglalkozott a túlnanival, és ezt mindig az itteni feladatok rovására tette. Innen reálisan le kell szállni a valóság talajára úgy, hogy az *embert* kell megfigyelni, az embert kell megszeretni, meggyógyítani. Az egyház feladata *az ember szolgálata.* És itt már csak részletkérdés az, hogy nem

szabad az emberhez sem úgy szólni, mint kétszáz évvel ezelőtt: Te bűnös vagy, te féreg vagy, te kárhozatra méltó vagy! Közben ugyanis kivirágzott *az emberi méltóság* tudata, és az ember elkezdett emberi módon berendezkedni a Földön. És ez nem rossz. Ez nem istentelen. Az embernek méltósága van, ez bibliai gondolat. Az ember méltósága felől kell megszólítani az embert. Azelőtt úgy szóltak az emberhez, hogy „te szegény, te boldogtalan, odaát majd csodálatos kárpótlást kapsz a földi nyomorúságodért". Ezt a hangot abba kell hagyni az egyházban! Jaj nekünk, ha csak azokhoz tudunk szólni, akik boldogtalanok, szegények, a halál közelében élnek, ínségben vannak. Persze hogy ilyenek mindig lesznek, és elsősorban mindig ezekhez kell elmennünk szolgálatainkkal.

De nem csupán ez a mi szolgálatunk. Itt is áll az, hogy több az egyház feladata, mint a szegénygondozás. Minden néphez küld minket a mi Urunk, és ez nemcsak földrajzi távolságokat jelent, hanem a társadalom rétegződésére is utal. Ahhoz az emberhez, aki jól érezni magát a Földön, ez az új reformátori hang: „Nagyon helyes, hogy jól érzed magad, de, ember, több az élet ennél! Örülök, hogy van kenyered, lakásod, ruhád, van békés életed. Áldjuk Istent, hogy ez mind megvan! Bárcsak így lenne az egész világon!" De ebben a helyzetben is van mondanivaló: Több az élet! Ezt a többet, a Krisztusban való többletet kell odakínálnunk az embereknek. A második gondolatnak tehát az a tartalma, hogy nem az égben kell kalandoznunk teológia címén, hanem az embert, a nyomorult, boldogtalan, éhező, vagy a jólétben, békében élő embert kell többre, üdvösségre segíteni. Már itt a Földön kell az üdvösség jó ízeit megízlelni.

A harmadik gondolat így szól: Ez ideig az egyház élete lényegileg a vallásosságban merült ki. Vallásos gyakorlatozásban: ima, ünnep, templom, liturgia, papi öltözékek stb. Az új reformáció ezeket egy kicsit háttérbe szorítja, és *a lényegre* irányítja a figyelmünket. A lényeg tudniillik a Szentlélek Úristen, akinek erejében Krisztus valósággá lesz közöttünk. Vagyis eddig a vallásos teljesítmények számítottak, ezután kisebb jelentőségük lesz ezeknek, a szertartásoknak, az ünnepeknek, és inkább a hétköznapi keresztyénséget kell megélni. A szekuláris, a világi keresztyénséget kell megélni úgy, hogy Szentlélekerőket veszünk magunkba. És az egyház legfőbb feladata az lesz, hogy tudakozza: Mik a törvényei a Szentléleknek, mikor szomorítjuk meg, mikor édesgetjük magunk közé Isten Szellemét? Mert a keresztyénség végül is a Szentlélekerőkben való járás.

BEFEJEZÉSÜL még egyszer idézem az Igét: „Új éneket énekeljetek!" Ezek a feladatok izgalmasabbak, kockázatosabbak, ezekben el lehet tévedni, az egzisztenciánkat is kockáztatni kell ebben a harcban. Szép, küzdelmes, kockázatos élet ez, de végül is akkor ér valamit, ha valóban új éneket énekelünk. A végén még egyszer szeretném megütni a szubjektív hangot: Nekem gyönyörűség a reformáción gondolkozni. Nekem gyönyörűség Kálvint olvasni, tisztelni, aztán magam mögött hagyni, és előremenni. Nekem gyönyörűség a mai világot, annak valóságát keresni, gyönyörűség ennek a világnak a valóságát fantáziával nézni. Gyönyörűség a Szentlélek titkát fürkészni. Gyönyörűség azt az Igét átélni, hogy „a szél fú, ahová akar". Gyönyörűség átélni azt, hogy „nem mértékkel adja az Isten az ő szellemét"! Ez az én vallomásom, mint ahogy egyszer a zsoltáros mondta: „Ének volt számomra a Te törvényed, Istenem!" Nem roskasztó, nem keserű teher, *ének* volt számomra a Te törvényed! Ez az én vallomásom, hogy ének számomra a reformáció. Ének, gyönyörűség. Bárcsak tudnánk közös plattformot találni, hogy ha igaz, amit mondok, akkor többen mondjuk, együtt mondjuk, és imádkozzunk érte! De ezt csak úgy érdemes csinálni, ha ez végső soron nem harc, nem szervezkedés, nem világnézet, nem valamilyen katonásdi, hanem a lakodalmas nép új nótája. Én így élek, hogy Isten lakodalmas népéhez tartozom, és szeretnék mindig új éneket énekelni. Mert felette igen jó dolog az Isten lakodalmas népe közé tartozni!

ELMÉLKEDJÜNK!

1. A te életedben is örök reformációt, szakadatlan megújulást akar munkálni az Isten. Azt kéri tőled, hogy új éneket énekelj őneki. Van-e a szívedben új Ige, új öröm, új lendület, vagy csak a régi idők szép emlékeiből tengeted nyomorúságosan lelki életedet?

2. A megújulás iránya: Jézus Krisztus. Semmit nem ér a keménynyakú kálvinizmus, ha hiányzik belőle Jézus Krisztus bölcsessége és bátorsága, szelídsége és szeretete. Ne elégedj meg az eddigi Krisztusismereteddel! Hidd el és fogadd el, Krisztus sokkal több annál, amennyit eddig megtapasztaltál belőle.

3. Ez a Jézus Krisztus most arra emlékezteti a gyülekezeteket, hogy fölöttébb haszontalan ünneplés lenne az, ha az egyház virágokkal ékesítené a régi próféták és reformátorok sírjait, és közben megölné a mostani prófétákat és az új reformátorokat. Megtaláltad-e a helyedet az egyház megújulásáért folyó, mostani kemény küzdelemben?

Forrás: Eretnek evangélium. A kockázatos szabadság (1969)

A reformáció előzményei és Luther fellépése

A középkor derekától fellépő eretnek mozgalmak, a hit, a liturgia és az egyházszervezet megújítását követelő törekvések zömében társadalmi természetűek voltak. Amint azonban ezek a szándékok a humanizmus kritikus szellemiségével is találkoztak, egyre határozottabban az egyház teljes megújításának programját kezdték követelni. A reneszánsz korának egyházában annak vezetői talán kényelemből és gondatlanságból halogatták a reformkövetelésekkel való szembenézést. Ez a tétovázás azonban elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy a késő középkori egyház realitásaival szemben ellenzéki szellemű reformátorok és reformmozgalmak lépjenek fel szinte egész Európában.

Ilyen volt már az 1300-as évek alkonyán az oxfordi teológus, John Wicliffe és tanítványai mozgalma. Wicliffe az invesztitúraviták szellemi hagyományához, de a kathar típusú vallási radikalizmushoz is visszanyúlva, tagadta a pápák hatalmát a világi uralkodók felett. Az angol hagyományokat követve különösen sérelmesnek tartotta a pápai udvar számára fizetendő adókat, bírálta Róma korlátlan hatalmát az egyházi méltóságok adományozásában, egyben erkölcsi lazasággal és anyagi visszaélésekkel vádolta kora egyházát. Népnyelvű istentiszteletet sürgetett, angolra fordította a Szentírást, Jézusnak az oltáriszentségben/úrvacsorában való jelenlétéről pedig azt tanította, hogy az pusztán jelképes.

Az ő szellemi követőjének tekinthető Husz János prágai professzor, akinek mozgalma a legkomolyabb eredményeket érte el a 15. század egyházát bíráló törekvések közül. Husz vallotta mindazt, amit már Wicliffe is állított, ám megtoldotta mindezt a búcsúk árusítása elleni tiltakozással, az eucharisztia/úrvacsora két szín alatti vételének szorgalmazásával. Husz bírálta a püspöki egyházat és a papi rend elkülönült, privilegizált helyzetét, azt pedig egyenesen tagadta, hogy csak a hierarchia, a pápa, a püspökök, egyáltalán az intézményesült egyház joga volna hitelesen magyarázni a hit dolgait. A császári hatalomra és az egyházi befolyásra féltékeny cseh rendek egy része melléje állt, populáris, olcsó egyházat és népnyelvű szertartást követelő radikalizmusa pedig széles néprétegek tetszését is elnyerte. A huszitizmus így tömegmozgalommá lett, hiába ítélte eretnekként halálra és végeztette ki magát Huszt az 1414-es konstanzi zsinat, az ügyből szakadás lett, vallás- és polgárháború kerekedett. A mozgalom egyik ága, a kelyhesek az egyház belső reformját sürgették, a népnyelv használatánál és a két szín alatti áldozásnál nem kívántak többet. A radikális ág, a táboriták soraiban viszont az a nézet diadalmaskodott, amely a teljes látható, hierarchikus egyházat elutasította, tagadta a teológiai hagyomány bizonyító értékét, és szociális egyenlőséget követelve a világban és az egyházban is a laikus papság egyetemességét is megfogalmazta. A mozgalom megfékezése komoly katonai erőt vett igénybe, a huszita gondolatok azonban számos szomszédos ország vallási világában is gyökeret vertek.

A kor reneszánsz pápái az Angliában, Németalföldön, Cseh-, Német- és Magyarországon is felbukkanó vallási nyugtalansággal alig törődtek. Így 1500 körül Németországban már állandósult a vallási nyugtalanság. Csak olaj volt a tűzre, amikor 1514-ben a Szent Péter bazilika költségeinek fedezésére X. Leó pápa engedélyezte a búcsúcédulák nagybani árusítását. A búcsú lényege az volt, hogy mindaz, aki a cédulákat megvásárolja, a maga és hozzátartozói tisztítótűzben való vezeklését válthatja meg, és mentességet szerezhet az ideiglenes isteni büntetések alól. Főleg Németországban a cédulák árusítása üzleti jelleget öltött és komoly anyagi visszaélésekhez vezetett. A paraszti és városi kézműves társadalom világában erre az időre tetőpontjára hágott a szociális elégedetlenség: a keresztes háború jelszavával a népet sarcoló, pompában élő egyház ezeknek a rétegeknek a szemében nem a keresztény üzenet tolmácsolójának, hanem sátáni hatalomnak látszott.

Ezen körülmények között került sor arra, hogy 1517 októberében Luther Márton Ágoston-rendi szerzetes 95 pontba foglalva közzétegye az egyház reformjával, a hit megújításával kapcsolatos javaslatait. Luther fő követelése is a búcsúcédulák árusításának tilalma, az anyagi visszaélések megszüntetése volt, de téziseiben tagadta a látható, intézményes egyház kizárólagos üdvközvetítő szerepét, a pápa korlátlan lelki hatalmát és azt az állítást, hogy a bűnök eltörlésére Istenen kívül bárkinek is hatalma volna. Követelései rövid idő alatt hatalmas visszhangot váltottak ki, és nagy vitát kavartak: őt magát a birodalmi gyűlés elé idézték, ügyét Rómába is felterjesztették, számos szerzetes, pap, fejedelem és a város azonban kedvezően fogadta javaslatait. Maga Luther Wartburg várában talált menedéket, ahol reformátori programja alaposabb kidolgozásához és az Újszövetség németre fordításához látott hozzá. Hívei és ellenfelei között heves polémia bontakozott ki, amely a könyvnyomtatás lehetőségének birtokában jókora nyilvánosságot is kapott. Azután 1521-ben megérkezett Róma ítélete az ügyben: X. Leó pápa kiközösítette Luthert, aki a pápai bullát elégetve az egyházfőt Antikrisztusnak nevezte, és végérvényesen szakított a katolikus egyházzal. Ugyanebben az esztendőben a birodalmi gyűlés törvényen kívül helyezte a reformátort, aki a vele rokonszervező fejedelmeknél lelt menedéket.

Schell János

A fentiekben a szerző A protestáns kereszténység rövid története *c., nyolcrészes írásának 2. pontját közöltük.*

Luther Márton: a szabadság élharcosa?

A reformáció 2017-es, 500 éves jubileuma alkalmából már megint a modern szabadság útkészítőjeként viszik színre Luthert; működése állítólag „átfogó társadalompolitikai fejlődést" indított el. Ezt lehet olvasni a reformáció jubileumának *Luther2017.de* című honlapján: „Abból kiindulva, hogy Luther a saját lelkiismeretére hivatkozott, az emberek egyre inkább fölfedezték saját személyiségüket", és állítólag felnőttebbekké váltak az egyházzal és az állammal szemben, e tekintélyek korlátlan hatalma pedig erősen megkopott: „Az egyének szabadságából létrejött az a lelkiismereti szabadság, amely mindmáig meghatározza együttlétünket az államban, az egyházban és a társadalomban."

Wolfgang Huber, a Németországi Evangélikus Egyház (NEE) egykori tanácselnöke élete témájává tette a szabadság témáját – és az egyház számára is elrendelte; az általa kezdeményezett 2009-es reformirat ezt a címet viselte: A szabadság egyháza. Ennek értelmében a „szabadságnak" nemcsak a jövő programjának kell lennie, hanem ez jelenti a protestantizmus erőteljes létrejöttének leírását is: „A keresztény ember újból fölfedezett szabadsága nagy nyomású hullámként terjed szét Európában", mondta Huber a NEE 2009-es jövőkongresszusán. Az ember Istenre vetett, Isten irgalmasságában megalapozott szabad tekintete és a hitből fakadó egyenes járás „a szabadság egyházává" tette a reformáció egyházait: „Ebből az ösztönzésből jön létre a ragaszkodás ahhoz a lelkiismereti szabadsághoz, amely a hatalmasok igényeivel szemben az Isten előtti felelősség és az ebből következő önmeghatározás sérthetetlen fórumát jelenti."

Luthertől a lelkiismereti szabadságig és az önmeghatározásig: ez a vélt hagyományvonal abban a wittenbergi szerzetesben találja meg a mintaképét, aki a wormsi birodalmi gyűlésen azt mondta: „Semmit nem tudok és nem akarok visszavonni, mivel bizonytalan dolog és az üdvösségünket fenyegeti, ha a lelkiismeretünk ellenére teszünk valamit. Isten engem úgy segéljen! Ámen."

A szabadság ténylegesen központi téma volt Luther számára. Olykor latinizálva, „Martinus Eleutherius"-ként írta alá a nevét, ami azt jelenti: „Megszabadított Márton". Megszabadítottnak látta magát, és ez Luther számára mindenekelőtt azt jelentette: megszabadítottnak Isten ítéletétől, mondván: Isten Krisztusra terhelte rá az emberek bűnét, és helyette Krisztus igazságosságát számítja be nekik; ily módon az emberek igazak Isten szemében, és szabadok az egyház minden olyan követelményétől, amely arra irányul, hogy bizonyos vallásgyakorlatok által jókká és igazakká váljanak. Megfordítva ez azt jelentette: Az ember pedig egyáltalán nem is képes igazzá válni saját erőfeszítéséből, egyedül Isten teszi megigazulttá az embert, az ember oldalán csak bűnt és képtelenséget lehet megállapítani. Meglehet, az Isten kegyelme által okozott öröm miatt ez nem esik latba, de nem marad következmények nélkül.

Az, hogy Luther számára az Isten színe előtti szabadság volt a tét, egyáltalán nem jelentette azt, hogy ez magával vonta síkraszállását a politikai szabadságért. Ezt meg kellett tanulniuk azoknak a lázadó parasztoknak, akik azt remélték, hogy Luther az ő oldalukra áll. „A sváb parasztok tizenkét cikkelyében", a parasztháború legismertebb programiratában ők nem csupán szabad lelkészválasztást követeltek, hanem a jobbágyság megszüntetését is. Jobbágyként védtelenül ki voltak szolgáltatva uraiknak, ami a köteles szolgálatok növelését és a különféle adókat illeti. Ezzel szemben politikai részvételt követeltek, önállóságot a dézsmákat illetően, és visszatérést „a régi joghoz". Mai nézőpontból szemlélve ezek a követelések egyáltalán nem voltak mértéktelenek, sokkal inkább a modern kori politikai közösség felé mutató reform képét mutatják. És a parasztok úgy látták, hogy ezzel annak az „új evangéliumnak" a talaján állnak, amelyet Luther és más reformátorok prédikáltak.

A parasztok ellen, az urak mellett

Luther azonban, akinek a parasztok megküldték véleményezésre a maguk tizenkét cikkelyét, élesen reagált, visszautasította az evangéliumra való hivatkozást: „De a keresztény nevet, azt mondom, hagyjátok el, és ne tegyétek a ti türelmetlen, békétlen, keresztényietlen viselkedésetek takarójává, ezt nem engedem meg nektek." Szemükre veti a parasztoknak, hogy nagyobb rablók, mint az urak, mivel meg akarják kurtítani az urak uralmát – az akkori szóhasználatban hatalmukat: „Ennek érdekében elveszitek a felsőbbség hatalmát és jogait is, sőt mindent, amije van; mert mit tart meg, ha elvesztette a hatalmát?" Szabad kérni az uraktól az adóteher enyhítéseit, aminek az ügyét Luther nagyon is igazoltnak tekinti, de fegyveresen összejönni és – modernül szólva – strukturális reformok által korlátozni a felsőbbség erejét, ez Luther szemében ellentétben áll az urakkal szemben megkövetelt engedelmességgel (vö. Róm 13,1-7!).

És végül: A keresztény szabadság Luther szerint nem jelenti a lemondást a jobbágyságról, mondván: Pál sem szabadította föl a rabszolgákat: „Ezért a ti cikkelyeitek egyenesen ellentmondanak az evangéliumnak, és a rablók felfogását tükrözik... Mert egy jobbágy bizonyára lehet keresztény, és tulajdona lehet a keresztényi szabadság, amint egy fogoly vagy beteg is keresztény, és mégsem szabad."

Érdekes, hogy Luthernek ezt a parasztháborúval kapcsolatos első írását – ellentétben későbbi felhívásával, hogy a felkelőket irgalmatlanul le kell mészárolni – sok Luther-kutató „békeintelemként" és „kiegyensúlyozottként" méltatja, mivel Luther igencsak lelkükre beszél a parasztok urainak is. Csakhogy a kutatók félreismerik azt a kortársi hatást, amit az váltott ki, hogy Luther drasztikusan elvitatta a parasztoktól eljárásuk jogosságát: „Jogtalanul hivatkoztok az evangéliumra!" Ez ült – és kapóra jött a régi felsőbbségnek.

Georg von Waldburg étekfogóról szóló életrajzában – az urak oldalán ő vezette a parasztok elleni háborút – *Peter Blickle* történész nem régiben bemutatott egy érdekes forrást: Az étekfogó megpróbálta kézben tartani zsoldosait – hiszen azok szintén parasztok voltak –, és

meggyőzni őket a parasztok elleni hadjáratának jogszerűségéről. A beszéd írásba foglalásakor az írnok ugyanazt az érvet használta, mint Luther: A lázadó parasztok megfosztják uralmuktól az urakat, pedig jobbágyként engedelmességgel tartoznak nekik; a felkelés ellentmond a világi és az isteni jognak is, ezért a parasztok nem nevezhetik magukat evangélikusnak („evangéliumiaknak"). Luther tehát nem segített korlátozni „a tekintélyek korlátlan hatalmát", ahogy a mai reklámüzenet állítja, hanem szellemi muníciót szolgáltatott a tekintélyeknek a politikai változások elleni harcukhoz.

Azt lehetne mondani: A felsőbbségről alkotott elképzelése, és talán a felfordulástól való félelme is útjában állt a reformátornak, de a keresztény szabadságra hivatkozása egyházi területen mégiscsak nagyobb lelkiismereti szabadsághoz vezetett, ahogyan a középkori egyház sok gyakorlata elleni tiltakozása mutatja. De a dolgok e tekintetben sem olyan egyértelműek.

Luther azt követelte, hogy ne terheljék meg a lelkiismeretet szükségtelen követelményekkel. Számára a Biblia volt ennek a mércéje. Ami abban nem volt rögzítve – például a cölibátus, a szerzetesi fogadalmak, az alapítványok, a zarándoklatok és sok más –, az az ő szemében legjobb esetben is csak önkéntes gyakorlat volt, de nem tekintendő kötelezőnek, és végképp nem az üdvösséghez szükségesnek. És a hivatalos egyházi tanítástól eltérő véleményét illetően is a lelkiismeretére hivatkozott, amely „Isten szavának foglya". Ez azt jelenti: az ő lelkiismereti döntésének mércéje – ahogyan egyáltalán a keresztényi felelősséggel vállalt lelkiismereté is – csak „az Írás" lehet. Ezért a lelkiismereti szabadságnak abban a pillanatban vége van, amikor a Biblia kijelentései állítólag világosak és egyértelműek. Luther pontosan ezt hitte.

A történész *Christine Christ von Wedel* megpróbálja ezt így magyarázni: a reformátorok összekuszálták az egész Nyugatot, és emiatt új, szilárd fogódzót kerestek az állítólag világos, szóról szóra ihletett Szentírásban.

Ezenkívül akkoriban a legtöbb ember számára elképzelhetetlen volt, hogy egyazon uralmi területen különböző vallási irányzatok létezhetnek: az uralkodók meghatározták, hogy alattvalóik melyik irányzatot kövessék, azaz megtiltották nekik, hogy attól eltérő istentiszteleteken vegyenek részt. Ez volt a felekezeti korszak politikai „megoldása", amellyel a protestáns reformátorok is éltek oly módon, hogy felépítették saját protestáns egyházi rendszerüket – éppen ott, ahol a tartományi fejedelmek vagy a városi kormányzatok jóindulattal voltak a reformáció iránt. Kezdetben a reformátorok toleranciát követeltek új hitük számára, írja *Christine Christ von Wedel*, de „mihelyt hatalmuk volt ahhoz, hogy érvényre juttassák istentiszteletüket, illetve tanaikat az iskolákban, rögtön azt mondták: 'Persze, senkit sem lehet a hitre kényszeríteni, ezt egyedül Isten teszi meg, de akárkit kényszeríteni lehet arra, hogy gyerekeit szabályszerűen kereszteltesse meg, akárkit kényszeríteni lehet arra, hogy gyerekeit a helyes oktatásban részesíttesse – mindenekelőtt azért, mivel most a helyes oktatásról van szó.'" És ez még nem elég: Luther és kollégái is megszavazták, hogy bizonyos „eretnekeket", különösen az ún. „újrakeresztelőket" ne csupán kiutasítsák, hanem megöljék.

Az első polgárháborúk

A reformáció könyörtelen szakadásokat és üldözéseket hozott magával: a történelemtudatos emlékezéshez az is hozzátartozik, hogy a reformációval meghonosodott Európában a polgárháború. Többé nem a nemesek harcoltak zsoldosokkal politikai céljaikért, hanem egyegy ország vagy tartomány polgárai, akik szemben álltak egymással, és a másikban az Ördög ügynökét látták. Ezt a fundamentalista látásmódot – „mi" az evangéliumot védelmezzük, a többiek az Ördög szolgái – Luther is osztotta.

Luther rossz szolgálatot tett a politikai szabadságtörekvéseknek, amikor teológiailag védelmezte a felsőbbség uralkodási jogosultságait, és azokat vallási területre is kiterjesztette. Ennek háttérbeli motívumát alighanem szélsőségesen pesszimista emberképében is kell látnunk, az ugyanis egyik lényegi összetevője az ő reformátori teológiájának: A bűnös embert, aki önmagától semmi jóra nem képes, egy erős uralkodónak kell sakkban tartania. Ehhez kapcsolódhattak azután évszázadokon át a politikának azon teoretikusai, akik úgy vélték, hogy azt a „realista emberképet" képviselik, amely számol az ember önzésével, együttműködésre való képességével azonban nem.

„A keresztény ember szabadsága" tehát csak címkecsalás lenne? Valóban óvatosnak kell lenni azzal, hogy Luther társadalmi hatását ezzel a fogalommal írjuk le – és a reformáció egyházai is csak az évszázadok során fejlődtek a nagyobb szabadság egyházaivá. Aki a keresztény szabadság politikai következményei iránt érdeklődik, az a 16. században inkább olyan teológusoknál talál anyagra, akik a lázadó parasztokat támogatták, semmint Luthernél. A reformáció hivatalos emlékezetében miért nem fordulnak elő olyanok, mint a memmingeni reformátor, *Christoph Schappeler* (1472-1551)? A lelkiismereti szabadságnak ugyancsak Luthernél jobb tanúi vannak a 16. században, például a bázeli tudós, *Sebastian Castellio*.

Luther keresztényi szabadsága azonban – amely a kegyelmes Isten megtapasztalásában gyökerezik – változatlanul erős ösztönzéseket ad személyes bátor őszinteségre: Aki úgy tudja, hogy az élet Eredetének megajándékozottja, és hálás tud lenni az életéért, az ezáltal talán elnyeri a szabadságnak azt a fajtáját, amelyet a misztikusok higgadtságként írtak le. Aki tudja, hogy nem a saját teljesítménye a döntő, annak nem kell ragaszkodnia ahhoz, amit állítólag megszolgált, és nem kell azt másokkal szemben megvédenie. Aki biztos saját életének alapjában, az remélhetőleg képes nagyvonalúan és félelemtől mentesen viselkedni. Olyan belső szabadság ez, amelyet persze nem örököl az ember a felekezete révén, hanem az életben tanúsított olyan magatartás, amelyet gyakorolni kell, és amely aztán ismételten beigazolódik. Egy nagyhatású lutheránusról, *Helmut Gollwitzer* teológusról mesélik azt a történetet, amely effajta szabadságról tanúskodik; ő azon kevés „liberális" professzor közé tartozott, akik az 1968-as időkben még akkor is a diákokkal tartottak, amikor azok radikálisabbá váltak. Ez az „állhatatossága" számos diák részéről csodálatot váltott ki Gollwitzer iránt, de slamposan így nyugtázták: „Nagy kunszt! Gollwitzer egyszerűen tudja, hogy Isten kezében van." Azok az egyházi emberek, akik e tudás birtokában politikai szempontokat figyelmen kívül hagyva hűek maradnak a lelkiismeretükhöz, kiemelkedő követei „a keresztény ember szabadságának" – függetlenül attól, melyik felekezethez tartoznak.

Christoph Fleischmann

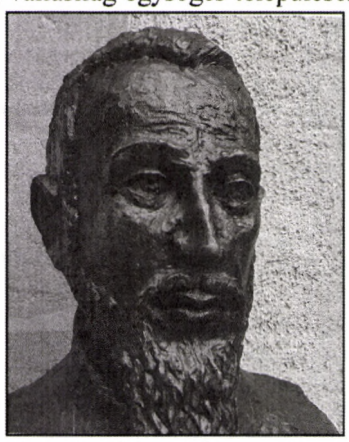
Forrás: Publik-Forum, 2016/4

A vallásszabadság úttörője: Sebastian Castellio

„Ez az esemény sok derék embert megrémített, a botrányok botrányát váltotta ki, s ez aligha fog valaha is feledésbe merülni", áll egy névtelen bázeli röpiratban, amely röviddel Szervét Mihály 1553. október 27-i elégetése után íródott. „Mert a derék emberek e tett láttán sok súlyos szemrehányást tesznek: Először is azért, mivel Genfben megöltek egy embert, másodszor, mivel Kálvin segítségével ölték meg."

Genf a reformátor Kálvin János városa volt. Ő volt annak vezető lelkésze, és egyik tanítványa által keresetet nyújtott be a városi tanácshoz Szervét Mihály spanyol orvos ellen – eretnekség miatt: Szervét megkérdőjelezte Isten háromságának egyházi tanát. De léteztek olyan protestánsok, akiket felháborított Kálvin eljárása: ezek egyike volt Kálvin egykori munkatársa, az időközben bibliafordítóvá és a görög nyelv bázeli professzorává lett *Sebastian Castellio* (1515-1563): „Egy embert megölni nem azt jelenti, hogy megvédeni egy tanítást, hanem azt, hogy egy embert megölni. Amikor a genfiek megölték Szervétet, nem egy tant védelmeztek, hanem megöltek egy embert."

A 16. században persze egyáltalán nem volt magától értetődő, hogy egy egyén életét fölébe helyezzék a helyes tanításnak. *Mirjam van Veen* amszterdami egyháztörténész új Castellio-életrajza szemléletesen írja le Európa vallási-politikai helyzetét a 16. század közepén: A protestáns egyházak létrejötte lényegében megszüntette Európa vallási egységét. Ez sokkolta az akkori embereket, mivel elterjedt volt az az elképzelés, hogy a vallási egység nélkül a társadalom káoszba süllyed. Ha valaki az általánostól eltérő vallási tant képviselt, az politikai fenyegetésnek számított. A protestáns egyházi vezetők már hamarosan megpróbáltak vagy a fejedelmek, vagy a városi magisztrátusok segítségével új, vallásilag egységes településeket

létrehozni. Ily módon azok, akik még az imént a maguk lelkiismereti döntésére hivatkoztak a pápával szemben, üldözöttekből üldözőkké váltak. *Mirjam van Veen* így foglalja össze Castellio álláspontját: „Kortársai megkíséreltek új egységet teremteni, neki azonban az volt a meggyőződése, hogy el kellene fogadni a különbözőséget."

Castellio másoknál előbb ismerte fel a felekezeti korszak problémáit: Aki egységet akar teremteni, az migrációt és háborút vált ki. Az első nagy vallásháborúk egyike Castellio szülőhazáját, Franciaországot rendítette meg: „Ez a háború más, mint a többi háború. Tudniillik vég nélküli háború", írta róla Castellio.

A reformáció révén a polgárháború európai jelenséggé vált. Már nem fejedelmek harcoltak hatalomért és területekért, hanem hétköznapi emberek látták szomszédaikban az Ördög eszközeit: „Minden párt arra törekszik, hogy tökéletesen megsemmisítse a másikat. Továbbá mindkét párt ünnepélyes fogadalmat tett, hogy utolsó leheletéig és utolsó csepp véréig harcolni fog." Castellio aztán rezignáltam folytatja: „Jobb lett volna, ha a keresztény felebaráti szeretet és az ellenségszeretet mellett kötelezték volna el magukat."

A bázeli tudós számára az Istennek tetsző élet volt fontos, nem pedig a tanításbeli összhang, főképpen hogy az olyan „homályos kérdéseket", mint Isten hármassága, emberek kiválasztottsága vagy a megigazulás, nem lehet egyértelműen megoldani. Castellio utolsó tanulmánya „A kétkedés és a hit, a nem-tudás és a tudás művészete" címet viseli. Castellio fölismerte, hogy az „Isten" szó többjelentésű, s az értelmezések között folyó vita arra utal, hogy nem lehet egyértelműen megtalálni az igazságot: „Mert az összes tudós férfiak összeadott értelme bizonyosan nem olyan vak, hogy már oly sok évszázad óta vitatkozniuk kellene egyértelmű kérdéseken", érvelt Castellio. Ezért úgy vélte, a keresztényeknek meg kellene tanulniuk együtt élni a kétségekkel. Ez egykor és ma is politikai jelentőségű gyakorlat: „Manapság, amikor a keresztény egyházakban mindenütt megölik a legszentebb férfiakat, a keresztények sosem követnének el oly sok gyalázatos gyilkosságot (amelyeket már hamarosan meg kell majd bánniuk), ha kétségbe vonnák saját cselekvésüket."

Christoph Fleischmann

Forrás: Publik-Forum, 2016/

Merészség és tágas szív

Katharina Zell szerepe a reformációban

A szeretetre méltó straßburgi reformátornőnek, Katharina Zellnek tágas szíve volt – miközben mindig készen állt a vitára is. Egy Schütz nevű asztalosmester lányaként született 1497-ben. Már kislányként sokat töprengett vallási kérdéseken. Gyakran járt szentmisére, és ahogy élete végén mondta: „Szerettem a plébános urakat, és féltem tőlük." Szülőföldje, a gazdag Elsass metropolisza, a Felső-Rajna partján elterülő Straßburg a maga 25 000 lakosával a birodalom egyik legnagyobb városa, a könyvkészítés egyik központja. A straßburgiak büszkék a székesegyházukra, amelynek tornya akkoriban a legmagasabb volt az egész kereszténységben. 1520-tól azonban a reformáció változásainak szele fúj a szabad birodalmi városban.

Az a *Matthäus Zell* nevű pap, akihez Katharina 1523-ban feleségül megy, és aki mellett élete végéig kitart, az első evangélikus prédikátor a straßburgi székesegyházban – *Wilhelm von Hohnstein* püspök és a katolikusok elkeseredett ellenállása ellenére. De a városi tanács támogatja Matthäus Zellt, aki egy fából készült, hordozható szószékről prédikál, amelyet követői készítettek, és amelyet a templom hajójában helyeznek el a prédikációkhoz. Prédikációit többnyire mintegy 3000

ember hallgatja! Luther Mártonnak a kicsi, alig több mint 2000 lelket számláló Wittenbergben sokkal kevesebb hallgatója volt.

Katharina Zell beleavatkozik a reformációról folyó nyilvános vitába. Ahogyan később beszámol róla, „nyers leveleket” ír Hohnstein püspöknek. Ezek indítéka, hogy pappal kötött házasságot, ami akkoriban még iszonyatos dolognak számított. A püspök beidézi mind a hét straßburgi papot, aki megnősült, és 1524 áprilisában kiközösíti őket. Nem csoda, hogy Katharina Zell élesen reagál az egyházi átokra. Öntudatos polgárasszony ő, aki képes keményen odamondogatni.

A konfliktus ide-oda hullámzik. A protestáns prédikációkat mindig a misék és nagymisék után tartják a székesegyházban. Amikor a vallási vita komolyan veszélyeztetni kezdi a város békéjét, a – többségében katolikusokból álló – városi tanács veszi át az egyház felügyeletét. De Straßburg továbbra is befogadja a vallási üldözötteket, még a másutt halálra keresett újrakeresztelőket is.

Katharina Zell 1524-től saját műveket is ír, mindenekelőtt azonban a betegekről és szegényekről gondoskodik. Férje oldalán vendégszerető parókiát vezet. Számos utazó reformátorra főzött. A nagy székesegyházi parókia gyakran menedékkeresők szálláshelyére hasonlított. A parasztháboru idején, amikor 3000 legyőzött paraszt menekült Straßburgba, Zell asszony emberek százairól gondoskodott. A napi

karitászmunkában két evangélikus özvegy segített neki.

A mások életben maradását segítő Katharina Zell azonban érzékeny lelkipásztornak is bizonyult. Legismertebb az a vigasztaló levele, amelyet „A kenzingeni gyülekezet szenvedő keresztény asszonyainak” írt. Ezek az evangélikus nők nincstelen menekültek voltak, akiket hitük miatt elűztek Ausztriához számító felső-rajnai hazájukból.

Katharina Zell sok reformátorral állt levelezésben. Amikor az urak az úrvacsora igazi jelentéséről vitatkoztak, hevesen közbelépett, és megrótta Luthert: a megbeszélések kudarca után szemére vetette a wittenbergi reformátornak, hogy nem vette eléggé tekintetbe az egymás iránti szeretetet, hiszen az „sokkal fontosabb, mint minden tanvita”.

1538-ban Katharina Zell elutazott a férjével Lutherhez Wittenbergbe, ahol az úrvacsorai vitáról folytattak megbeszéléseket. Ahogy férje, Matthaus Zell, úgy Katharina is volt annyira tágas szívű, hogy Luther mellett Ulrich Zwinglit és az újrakeresztelőket is hagyja érvényesülni.

Sikeres lett az általa szerkesztett énekeskönyv. Katharina azt kívánta, hogy „az énekek szóljanak az iparoslegényeknek munkájuk során, a szolgálólányoknak mosogatáskor, a vincelléreknek a szőlőskertben és az anyáknak, amikor síró gyermeküket ringatják a bölcsőben”. Katharina tágas szívű maradt férje 1548-as halála után is. Ő maga tartotta a gyászbeszédet.

A gyermektelen lelkészözvegy élete végén nincstelen volt, de szociális szolgálatát egészen 1562. szeptember 5-én bekövetkezett haláláig folytatta a straßburgi gyülekezetben.

Thomas Seiterich

Forrás: Publik-Forum, 2016/8

A próféta, akire nem hallgattak

Rotterdami Erasmus és a reformáció

Világpolgár és hídépítő volt, kiemelkedő teológus és korának egyik legműveltebb embere: *Rotterdami Erasmus* (1466-1536). Teológiai szempontból közel állt Luther reformeszméihez, de minden erejével azon volt, hogy megmentse az egyház egységét. Élesen támadta azokat, akik túlságosan gyorsan fegyverbe szólították híveiket. Amikor Luther 1517-ben megfogalmazta tételeit, Erasmus megírta *Querela Pacis* (A béke jajszava) c. könyvét, amelynek lapjain a béke egy olyan nő alakjában jelenik meg, aki azon bánkódik, hogy az emberiség eljátszotta az értelem utolsó morzsáit is, és képtelen arra, hogy harmonikus egyensúlyba hozza az ellenkező álláspontokat.

Erasmus emlékeztet arra, hogy az ember birtokolja a nyelv adományát, hogy képes a barátságra és a kölcsönös jóindulatra, vita esetén a megegyezésre. Hogyan történik meg hát az, hogy „kielégíthetetlen háborúszomj költözik az emberek szívébe”? Hogyan lehetséges, hogy „Krisztus tanítása, amely pedig messze kiválóbb, mint a természet

tanítása, nem képes meggyőzni híveit arról, amit a legsürgetőbben a lelkükre köt”, vagyis a békét és a jóindulatot? „Van-e még emberi érzület azokban, akik szakadatlanul viszályokban, villongásokban és háborúkban dulakodnak és hadakoznak?”, kérdezi Erasmus.

Megrettenve veszi tudomásul, hogy papok papokkal, püspökök püspökökkel veszekszenek, és „apróságok és szőrszálhasogatások” elegek ahhoz, hogy háborút indítsanak. Úgy tűnik, létezik „beteges veszekedési szenvedély”, a háború színtiszta élvezete: „Ha teljességgel hiányoznak az indítékok, egyszerűen kitalálnak okokat.”

Erasmus azzal vádolja az egyházakat, hogy elárulják üzenetüket. „Hiszen az egyház annyit jelent, mint egyesülés, a háború viszont meghasonlást.” Óva int: „Hogyan merészelhet a szent asztal – a barátság e jelképe – békelakomájához odalépni olyan, aki háborút szít Krisztus ellen, és tönkretenni készül azokat, akiknek az üdvösségéért Krisztus meghalt, és kiontani azok

vérét, akikért Krisztus a vérét ontotta?"

Reményvesztetten kérdezi: „Hát Krisztus semmit sem ért el összes parancsaival, szentségeivel és jelképeivel?" Megrettentik őt azok a „pokoli gépezetek", amelyeket egyes keresztények felvonultatnak más keresztények ellen: „Hát nem szégyellik magukat, hogy olyasmit indítanak el, amitől Krisztus annyira undorodott?"

Mivel jól ismerte a Bibliát, felizgatta, ahogyan „az értelmetlenségig, ha nem éppen az istenkáromlásig menően kicsavarják a Biblia szavait", és a kereszt jelét hadi jelvénnyé értelmezik át. „A kereszt annak a jele, aki nem harcolva, hanem meghalva győzött; aki nem megsemmisíteni, hanem megtartani akart... Mindkét táborban és mindkét fronton felragyog a kereszt jele, és mindkét oldalon istentiszteletet tartanak. Micsoda szörnyűség! A kereszt harcol a kereszt ellen? Krisztus Krisztussal folytat háborút?"

A harcosok imádságát képmutatásként leplezi le: „Szégyentelen szájhős! Atyádként merészelsz Istenhez fordulni, miközben testvéred torkának szegezed a kést? 'Szenteltessék meg a te neved!' Hogyan lehetne mélyebben a sárba rántani Isten nevét, mint ezekkel a kölcsönös verekedésekkel? 'Jöjjön el e te országod!' Így imádkozol, és közben a magad erőszakos uralmát akarod megteremteni? 'Legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is!' Isten a békét akarja, te pedig háborút készítesz elő? A mindennapi kenyeret kéred mindnyájunk Atyjától – és ennek ellenére fölégeted testvéreid vetését, mivel inkább tönkre akarsz menni, mint hogy azoknak hasznuk legyen vetésükből? Hogyan merészelsz így imádkozni: 'Bocsásd meg vétkeinket, ahogyan mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek', miközben testvérgyilkosságra készülsz?"

Erasmus már 1517-ben előre látja a közelgő szerencsétlenséget. Az igazságos háborúról szóló beszéd nem győzi meg. Azt mondja: „Nincs olyan igazságtalan béke, amelyet ne kellene előnyben részesíteni a látszólag 'legigazságosabb' háborúval szemben." Felhívása tehát így hangzik: „Adjátok át magatokat a béke tanulmányozásának!"

Ritkán fordul elő, hogy valaki ilyen nyomatékosan hirdesse a megegyezés lelkületét. Tanítása azonban éppoly kevéssé akadályozta meg az egyházszakadást, mint az utókor sok háborúját. De a „Querela Pacis" intelme épp olyan aktuális, mint 500 évvel ezelőtt.

Otto Betz

Forrás: Publik-Forum, 2016/14

Misztika és forradalom

Thomas Müntzer, az üldözött reformátor

A „forradalom első teológusa" volt az első liturgiareformáló is. *Thomas Müntzer* (ismertebb magyar szóhasználattal Müntzer Tamás) Luther Mártont megelőzően, már 1523-ban németül tartotta a misét. Meg akarta szabadítani allstedti gyülekezetét a „mágikusan ható" szövegektől, hogy az igazi Isten ismeretére vezesse el a híveket, egyúttal pedig azt akarta, hogy bizonyosak legyenek abban: a kiválasztott keresztények egyek Istennel a Szentlélek által. Ez a misztikus tapasztalat megerősítette politikai küzdelmét a felháborodott parasztok és napszámosok érdekében, akik fellázadtak az uralkodók mindenhatósága ellen. Maga Müntzer is az elszegényedettek közé tartozott. A parasztok szemében ő „Isten szolgája" volt. A nép özönlött a német misékre, hogy hallhassa Müntzer prédikációit. Az, hogy rögtön a protestáns liturgiareform után feleségül vette az egykori apácát, *Ottilie von Gersent*, csak a környék katolikus grófjait zavarta.

Az allstedti kastélyban, 1524 júliusában megtartott „fejedelmi prédikációjában" bibliai prófétákat idézve sürgette *Johann von Sachsen* herceget és más uralkodókat, hogy csatlakozzanak a nép tiltakozó mozgalmához, mondván, a népnek szent joga az ellenállás, és ha a fejedelmek ragaszkodnak uralmukhoz, akkor istentelennek számítanak, és a nép meg fogja semmisíteni őket.

Müntzer az uralkodókban látta minden nyomorúság okát. Jellemző, hogy erről a teológiai forradalmárról – Lutherrel ellentétben – nem maradt fenn hiteles portré. Ez is példázza, hogy milyen hévvel rekesztették ki őt már a wittenbergi reformátorok is. Még születésének pontos dátuma is ismeretlen (valószínűleg 1489, Stolberg). Kritikai összkiadás keretében csak az utóbbi években kezdődött meg kevés könyvének és számos levelének közzététele. Müntzer Lipcsében és az Oderamenti Frankfurtban tanult teológiát, 1513-ban szentelték pappá. 1525. május 27-i kivégzéséig nyughatatlanul úton volt, hogy síkraszálljon a misztika és a forradalom egységéért. Prága és Braunschweig, Wittenberg és Basel, Zwickau és Frankenhausen között ingázva mintegy harminc városban keresett prédikátori állást, de mindenhol üldözték és mindenhonnan elkergették. Hazátlan maradt.

1521-től vált nyilvánvalóvá gondolkodásának középpontja. Luther nyilvános haragja azonnal kiáradt rá, s ő éppen olyan heves választ adott rá. *Hans-Joachim Goertz* tanulmányainak köszönhetően ma már nincs esélyük a jólismert Müntzer-sablonoknak: ő nem volt a paraszthábórúk szocialista hőse, ahogyan az a „Főördög" sem, aminek Luther és egyháza hosszú időn át bemutatta. Müntzer önálló reformátor volt, aki megérdemelné, hogy a reformáció jubileuma alkalmából ismét figyelemre méltassák.

Luthertől eltérően számára az élő Isten mindenki számára egyéni, lélekkel teli megtapasztalása jelentett mindent. Gyakran gondolkodott úgy, mint a domonkos rend misztikusai, mindenekelőtt *Johann Tauler*. Müntzer számára Isten szava vagy a megigazulás tana is csak külső lökés volt ahhoz, hogy az ember megtapasztalja „önmagában" Isten Lelkét. És Isten Lelkét látta politikailag valósággá válni a szegények ellenállásában. Ő kizárólag

azt akarta szolgálni, hogy „Isten országa megvalósuljon a földön az idők végezetén". Eközben persze, akárcsak a többi reformátor, apokaliptikus módon gondolkodott. Az elnyomott nép felkelésében jogos önvédelmet látott, mert úgy vélte, hogy az erőszak kizárólag a fejedelmek részéről indult el. Müntzer „a jók erőszakának jogát" védelmezte, a jókat pedig a szenvedő keresztényekkel azonosította.

Megbotránkozhatunk Müntzer apokaliptikus nyelvezetén és radikalitásán, de tény, hogy az államhoz igazodó, a fejedelmekkel rokonszenvező Luther szintén nem a békét segítette elő. Ma azt kívánnánk, bárcsak az értelmes humanistáknak lett volna nagyobb befolyásuk abban a korban.

A „végső harcban" végül elfogták Müntzert, és Mühlhausenben kivégezték. Ma csak elvétve vetődik föl a neve a felszabadítás teológusainak körében, akik egyébként osztják Müntzer mély meggyőződését: Az egyháznak meg kell valósítania az igazságosságot az elnyomottak számára, különben minden tevékenysége istentelen marad.

Christian Modehn

Forrás: Publik-Forum, 2016/17

„Minden külső fegyverzet nélkül"

Michael Sattler radikális erőszakmentessége

Michael Sattler 1490-ben született, teológiát és a filozófiát tanult Freiburgban, majd belépett a Fekete-erdőben lévő, Szent Péterről nevezett, ismert bencés kolostorba. A teológiailag és humanisztikusan magas képzettségű fiatalember hamar elnyerte az apát bizalmát, és priorrá nevezték ki. Luther és Zwingli írásainak tanulmányozása révén mégis arra a meggyőződésre jutott, hogy a szerzetesi állapot „keresztényietlen". Ezért 1523-ban elhagyta a kolostori közösséget, 1525-ben megházasodott (ugyanabban az évben, mint Luther), és feleségével, Margarethával először a reformációs Zürichbe költözött. Ott mindketten csatlakoztak az újrakeresztelő mozgalomhoz, amely röviddel korábban indult meg. A Huldrych Zwinglivel folytatott egyik vitájuk oda vezetett, hogy a házaspárt kiutasították a városból.

Sattler ezután Oberschwabenben prédikált, Horbban és környékén sok hívet szerzett, s ezeket megkeresztelte a Neckar- folyóban; hamarosan a gyorsan növekvő mozgalom egyik vezető személyiségévé vált. A gyermekkeresztséget, amely által minden gyermek kereszténnyé válik, az újrakeresztelők a hit keresztségével helyettesítették, amelyet először Zürichben vezettek be, később egész Európában. Ráadásul pacifista magatartást képviseltek. *Sattler* alapmeggyőződése így hangzott: „A keresztények teljesen higgadtak, és minden külső fegyverzet nélkül bíznak Mennyei Atyjukban." Amint 1527-es „Schleitheimeri cikkelyei" bizonyítják, teológiai szempontból Sattler teljesen egyenrangú volt az olyan ismert reformátorokkal, mint Zürichben Zwingli vagy Straßburgban Bucer. De Jézusra és a Hegyi Beszédre alapozott békeszolgálata végzetessé vált számára és felesége számára is.

Az újrakeresztelők elutasították a fegyverhasználatot: „Jézus tiltja a karddal alkalmazott erőszakot." Elvetették az esküt: „Jézus megtilt övéinek minden esküt." Magukra vonatkozóan elutasították, hogy részt vegyenek a világi felsőbbségben, mondván: „A keresztényhez nem lehet illő, hogy a felsőbbség tagja legyen." Ezek a hivatkozások ott állnak a „Schleitheimeri Hitvallásban", amelyet *Michael Sattler* „Isten néhány gyermekének hét

cikkelyt érintő testvéri megegyezéseként" fogalmazott meg.

Luther „rajongóknak" nevezte az újrakeresztelőket, történészek ma „a reformáció balszányáról" beszélnek. De én úgy gondolom, hogy ők alkották az egyetlen olyan reformációs mozgalmat, amely a keresztény hitre hivatkozva elvetette a keresztény államvallás alapjait. Konstantin császár és utódai birodalmi vallássá tették a kereszténységet, s ezáltal Krisztus „Szent Birodalmává" nyilvánították a Római Birodalmat. Az újrakeresztelők kivételével minden reformátor gyakorlatilag és teológiailag is „a német nemzet szent római birodalmához" kötődött. Csak az újrakeresztelők reformációja volt „egyedül a hitből" fakadó reformáció (vö. „sola fides").

Amikor rottenburgi kihallgatásán *Michael Sattler* még azt is mondta, hogy „ha jön a török, semmilyen ellenállást nem kell tanúsítani, mert írva van: 'Ne ölj!'", akkor nyilvánossá vált az a veszély, amely az újrakeresztelők felől támadt, ugyanis erősen tódult hozzájuk a nép. Ezért *Sattler* elrettentésnek szánt kivégzése különösen kegyetlen volt: Kivágták a nyelvét, odaláncolták egy kocsihoz, izzó fogókkal letépték testéről a húst, és 1527. május 20-án mint őseretneket és az állam ellenségét elégették az akasztófák dombján. Feleségét néhány nappal később belefojtották a Neckarba.

Luther Márton kiszabadította az egyházat – ahogyan írta – *a pápa* „babiloni fogságából". *Michael Sattler* azonban kiszabadította *az államot* babiloni fogságából, ahogyan ez utána Németországban csak a „Hitvalló Egyháznak" sikerült a náci diktatúra idején. Tisztelettel meghajlok e vértanú egyház előtt, és a szomorúságtól lehajtom fejemet amiatt, hogy akkoriban sem a lutheri, sem a kálvini keresztények nem ismerték fel az újakeresztelőket egyazon szellemben és hitben való testvéreiknek és nővéreiknek. Itt az ideje, hogy ne csupán elődeink vétkeit valljuk meg, hanem hitvallási iratainkat és felülvizsgáljuk. A reformáció 2017-es évében ragyogjon *Michael Sattler* neve is!

Jürgen Moltmann

Forrás: Publik-Forum, 2017/5

Katona és keresztény?

Peter Walpot (1521-1578) posztónyíró volt Tirolban. Hatévesen végignézte, hogyan égetik el mágyán az eretneknek nyilvánított újrakeresztelőt, Georg Blaurockot. Később csatlakozott az újrakeresztelőkhöz, végül a hutteriek[1] *közösségének vezetője lett 1565 és 1578 között (ezt az időszakot nevezik a hutteriek története aranykorának). Szavai több mint 400 év múltán is aktuálisak.*

*

A HAMIS KERESZTÉNYEK a felebaráti szeretettel díszítik magukat, és azt mondják: „Ne siessek felebarátom segítségére, ha megtámadják, és az a veszély fenyegeti, hogy megölik, én viszont meg tudnám akadályozni ezt? Ez mindenkinek kötelessége, hiszen Isten megparancsolta: Úgy bánjak a felebarátommal, ahogyan szeretném, hogy velem bánjanak."

Ilyen segítséget akart nyújtani Péter apostol is az Úrnak, de Krisztus meggyógyította azt az embert, akire Péter lesújtott, és megsebesítette. Jézus elutasított minden olyan segítséget vagy szeretetet, amely által mások kárt szenvednek, és gyűlölet támad ellenük. Jézus még ma is ezt teszi. Szeretnünk kell legrosszabb ellenségeinket is, nem pedig gyűlölnünk, még akkor is, ha közösen vagy egyénileg bántanak minket. „Ha az egyik tag szenved, mindegyik vele szenved", mondja Pál.

Krisztus szeretete türelemből és szeretetből áll, és senkit sem sebesít meg egy másik ember iránti szeretet kedvéért. Ha másképpen cselekednénk, akkor szakítanánk az ellenségeink iránti szeretettel, és elhibáznánk Krisztus útját. Az eredmény a kölcsönös segítségnyújtás külsődleges szövetsége lenne, ahogyan az egész világ teszi: Segíts nekem, akkor én is segítek neked! De bárhol is sietnek igaz keresztények mások segítségére, akik bajban vannak – legyenek azok barátok vagy ellenségek –, ennek bántás nélkül kell történnie. Az igazi keresztényi szeretet nem sért meg senkit, sem barátot, sem ellenséget.

Az emberek azt mondják: „Egyetlen bibliai hellyel sem lehet bizonyítani, hogy ne viseljünk kardot." Holott a Biblia sok helyen és különböző módokon világossá teszi, hogy a bosszú, a háború, a harag és az erőszak tilos. Ha pedig tiltva van, akkor az ezekhez használt fegyverek is tiltva vannak. Mert ha megparancsolják neked, hogy hagyd abba a disznópásztorkodást, és légy városi tanácsnok, akkor le kell mondanod a disznók hajtására használt botról is.

TE KERESZTÉNY AKARSZ LENNI, ennek ellenére képmutató módon fegyvert is akarsz viselni, hogy a többiek ne vegyék észre, hogy keresztény vagy. Krisztus követője akarsz lenni, és ennek ellenére alkalmazkodni akarsz a világhoz. Az ilyen kétszínű, őszintétlen képmutatók olyanok, mint az öszvérek (amelyek se nem lovak, se nem valódi szamarak), mivel még a világnak és az embereknek akarnak tetszeni. Ezek nem Krisztus szolgái, hanem a világ szolgái: annak akarnak tetszeni.

Ők hamar megvádolnak minket, ahogyan a zsidók vádolták Krisztust és követőit: „Ellene mondanak a császárnak, megtiltják az adószedést, nem akarnak engedelmeskedni, nem akarnak felettes hatóságot. Saját uraik akarnak lenni, és ők maguk akarnak királyt kinevezni." Krisztust és követőit vádolják azzal a korlátlan ellenségességgel, amely a saját szívükben lakik. Krisztus azonban, és az ő követői is ártatlanok: leteszik a fegyvert és az uralkodást, s olyanok, mint a mészárszékre vitt bárányok.

De állítsd csak előtérbe e világ valamelyik gyermekét – az állítólagos keresztényeket, akik kardot viselnek –, és aztán lásd, nem civakodnak-e az uralomért, és nem próbálják-e meg zsoldosaik segítségével elérni azt! Mindegyik maga akar uralkodni, hogy senki se legyen úr fölötte.

MI AZONBAN CSAK SZOLGÁK MARADUNK, ahogyan a mi mesterünk, Krisztus, aki nem azért jött, hogy kiszolgálják őt. Nekünk nem kell gondban lennünk a felsőbb hatóság miatt. Épp elég uralkodót találunk. Csak arra ügyeljünk, hogy keresztények maradjunk, türelmesek legyünk és megőrizzük a Bárány győzelmét az Atya dicsőségére. Krisztus megmutatta, hogy az ő országa nem e világból való. Elmenekült, amikor királlyá akarták tenni. Megtagadta az örökség elosztását a veszekedő testvérek között, és a halálos ítélet meghozatalát a házasságtörő asszony ellen. A Krisztusban élő hívő ma sem tesz ilyeneket.

Krisztus megparancsolja, hogy követői az ő nevében a bűnök bocsánatát hirdessék az egész világon. A keresztény hitvallásban azt mondjuk: „Hiszem a szent keresztény egyházat a bűnök bocsánatára". Mindez hiábavaló lenne, sőt, a bűnbánatról szóló prédikáció értelmetlen lenne, ha nekünk, keresztényeknek halálos ítéletet kellene hoznunk, mert ez megfosztaná a bűnösöket ettől a kegyelemtől. Ezért a keresztényeknek semmi közük sincs ahhoz, hogy ítéletet mondjanak egy ember testéről és életéről. Mivel nekünk kötelességünk Jézus Krisztus kedvéért megbocsátani a bűnösök bűneit és kihágásait, hogyan ítélhetnénk halálra a bűnöst? Akkor hiábavalóak lennének Krisztusnak Péterhez intézett szavai is, hogy hetvenszer hétszer bocsásson meg testvérének.

Ha betű szerint megtartanánk Mózes törvényeit, akkor egyetlen bűnösnek sem bocsáthatnánk meg – mert mihelyt nyilvánvalóvá válna a bűn, meg kellene hoznunk a törvény szerinti ítéletet is a bűnös fölött.

A világnak megvan a maga törvénye. Mózes korában a zsidóknak megvoltak a maguk törvényei a testre és az életre vonatkozóan, és azok nagyon különböztek a világi törvényektől. Ugyanígy a kereszténynek is megvan a Krisztus által megszabott rendjük, és megvannak a sajátos törvényeik, amelyek mások, mint a zsidó törvények. Mert Krisztus országa nem testi, hanem lelki valóság. Ez a béke országa, ahol nincs veszekedés, nincs jogvita, és nem létezik a kard használata.

Peter Walpot

Forrás: Der Pflug, 2003. április

[1] *Jakob Hutter* a 16. században Jézus evangéliuma és az Apostolok cselekedetei szellemében olyan közösségeket alapított, amelyek teljes vagyonközösségben éltek. Az alapító az erőszakmentességet és a felnőttkeresztséget is lényegi elemnek tekintette. A róla elnevezett „hutterieket" üldözték, megölték vagy száműzték. Hutteri közösségek ma is léteznek, például az ún. „Bruderhof"-ok Ausztriában, Németországban, Angliában és az USA-ban.

„A brémai reformátor” vértanúsága

Hendrik van Zupthen életpéldája

Hollandiában már 1518-ban elterjedtek Luther Márton tanai. Írásait 1519-ben publikálták Antwerpenben és Leidenben. Ugyanebben az évben V. Károly császár megparancsolta, hogy „Hollandiában minden lutheri könyvet el kell égetni”. Mindenekelőtt ágostonos szerzetek voltak azok, akik nem hagyták megfélemlíteni magukat, és – wittenbergi rendtársuk által ihletve – igen korán hozzáláttak az egyházi élet reformjához. Egyik központjuk a dordrechti kolostor volt, élén *Hendrik van Zupthen* priorral, aki a „János atya” rendi nevet viselte.

Zupthen 1489-ben született, s már 1516-ban a kolostor vezetője lett. A katolikus városvezetésnek nem tetszettek „evangélikus” prédikációi, ezért elűzték őt és négy további szerzetest. Antwerpenben találtak menedékre, de még ott, az inkább liberális jellegű városban is reformszellemű ágostonosok nagy csoportjait tartóztatták le. Hendrik van Zupthen el tudott menekülni Wittenbergbe, ahol 1508 és 1512 között folytatott tanulmányokat, és megismerkedett Lutherrel.

Hendrik most megtapasztalta, hogyan szállt szembe Luther a kiátkozás pápai fenyegetésével, és égette el nyilvánosan a pápai iratot, a „bullát”: Így következett be a végleges szakítás Rómával. Ebben a zavaros időszakban Hendrick mindenekelőtt a Római levél teológiáját mélyítette el. 1521-ben „73 tételben” fejtette ki saját teológiáját: Például fellépett a „csendes magánmisék” ellen, amelyeket pénzért meg lehetett rendelni „a lelkek üdvösségért”. Ő úgy gondolta: az eucharisztia ünneplését sosem lehet Krisztus új, vértelen áldozataként felfogni, a mise inkább a hit és a szeretet jelszerű lakomája.”

Luthernek alighanem tetszettek ezek a tételek: Wartburgból üdvözletét küldte Hendriknek. Amikor Hendrik meghallotta, hogy Hollandiában egyre több evangélikust üldöznek, visszatért Antwerpenbe, hogy támogassa őket. De a katolikus felsőbbség nem akarta tűrni a vallási sokféleséget: letartóztattatta az

ágostonosokat. Mindenesetre a felháborodott nép az utolsó pillanatban kiszabadította Hendriket. Rendtársait, *Johannes van Esschen*t és *Henrik Vos*t 1523-ban, Brüsszelben máglyán elégették. Hendriknek sikerült eljutnia Brémába, ahol wittenbergi tanulmányai idején szerzett ismerősökkel találkozott. A Szent Anszgár-kápolnában elmondott prédikációit sokan hallgatták szívesen, azok még a városi tanács jóváhagyását is elnyerték, de kiváltották a klérus ellenkezését. Hendrik „a brémai reformátorrá” lett.

Az összes szerzetes rendek közül a leghatározottabban az ágostonosokat érintette meg a reformáció, a 160 ágostonos kolostor közül egyedül Németországban 69-et oszlattak föl.

Noha Hendrik 1524-ben kilépett a rendből, de azt mondta: „Sosem akarok hallgatni az evangéliumról..., amíg be nem fejeztem földi pályafutásomat.” Ezért 1524 novemberében eleget tett egy meghívásnak, hogy Meldorfban prédikáljon. A nép ismét lelkesedett, de az ottani klérus, mindenekelőtt a domonkos Pater Augustinus Torneborch már néhány hét múltán gondoskodott letartóztatásáról: Hendriket Heidébe hurcolták, ott először félholtra verték, majd tűzbe vetették. Mivel teste csak részben szenesedett el, levágták a fejét, kezét, lábát, és a törzsét gúnydalokat énekelve elkaparták. 1524. december 10-én ilyen irtózatos módon ért véget az első holland evangélikus, „a brémai reformátor” élete.

Luther megrémült, amikor értesült erről. Aztán Heinrich von Zuphten testvér mártírhalálának története címmel emlékiratot készített.

Mindent egybevetve a lutheri reformáció Hollandiában nem tudott érvényre jutni. Maga Luther 1530-ban azt ajánlotta az ottani evangélikusoknak, hogy vagy teljes csöndben, a nyilvánosság kizárásával tartsanak istentiszteleteket, vagy vándoroljanak ki azokhoz a fejedelmekhez, akik a reform barátai voltak. A történész *Johan Decavele* így ítél erről: „Ez az álláspont teljesen illik Luthernek ahhoz a hajlamához, hogy a felsőbbségnél keressen támogatást. A holland nép nem kedvelte ezt, inkább az újrakeresztelők radikális mozgalmához fordult, majd pedig a harcias kálvinizmushoz.”

Christian Modehn

Forrás: Publik-Forum, 2017/8

Isteni terv – emberi akarat

Jacobus Arminius, az eleve elrendelés ellenfele

Hollandiában csak vontatottan jutott érvényre a reformáció, de már a 17. század elején szakadások és üldözések következtek be a kálvinisták között. Modernül kifejezve arról volt szó, mennyiben érvényesülhet egy humanista jellegű hit a dogmatikusan megmerevedő kálvinista egyházban.

Eleinte mindenekelőtt menekültek terjesztették Hollandiában a Kálvin szellemében megreformált hitet. Az első szinódus 1574-ben zajlott le, s ezen megfogalmazták hitvallásukat is, Kálvinnak a predestinációról („isteni eleve elrendelésről”) szóló központi tanát képviselve: Isten öröktől fogva elrendeli, melyik ember részesül a megváltásban, és melyik kárhozik el. De csak Isten tudja, ki menekül meg, és ki nem, mondta Kálvin. „A Kálvin utáni teológusok azonban egyre nagyobb súlyt helyeztek bizonyos emberek elvetésére, és ily módon szigorú, félelemkeltő hitrendszer keletkezett”, írja *Marius van Leeuwen* teológus.

Ennek mondott ellent határozottan a holland teológus, *Jacobus Arminius*, aki 1559-ben született Utrecht tartományban, és többek között Kálvin utódjánál, *Theodor de Bèzé*nél folytatott tanulmányokat Genfben. Ezután Amszterdamban lett lelkész, és 1603-ban Leidenben

a teológia professzora. Humanista meghatározottságú lévén, nem tudta támogatni egyházának pesszimista tanítását; azt mondta: Ez a tan nem ad semmi szabadságot az embernek arra nézve, hogy Isten mellett vagy ellen döntsön; ha Isten mindent előre elrendel, akkor kishitűség és önfeladás, sőt talán erkölcstelenség uralkodik, mivel végső soron minden helyes cselekvés értéktelen.

Arminius síkraszállása az emberi szabadság mellett a legélesebb ellenállásba ütközött. Arminius viszont sajnos nem tudta átfogóan bemutatni teológiáját, mert már 1609-ben meghalt. Nagy baráti köre azonban védelmébe vette az ő humanista szellem által meghatározott hitét. 1610-ben 44 teológus megfogalmazta a *Remonstráció* („Tiltakozás") című alapvető írást, amely olyan szenvedélyes vitákat váltott ki, hogy híveit „remonstránsoknak" nevezték el, az ortodox kálvinisták pedig „kontra-remonstránsokként" határozták meg magukat. Az 1618-as dordrechti szinódusnak kellett volna nagyobb világosságot teremtenie, de semmiféle kiengesztelődés nem következett be: A remonstránsok kisebbségének el kellett hagynia Hollandiát, közülük sokan a Schleswig melletti Friedrichstadtba menekültek. A politikus *Johan van Oldenbarneveldet*, aki még küzdött a toleranciáért, lefejezték, a híres remonstáns jogfilozófust, *Hugo Grotiust* letartóztatták, de három év múltán meg tudott szökni. Csak tíz évvel később nyugodott meg a helyzet, s az „eretnekek", a remonstránsok legalább fölépíthették kis temp-

lomaikat, többnyire azonban a szokványos házak homlokzata mögé rejtve. Hatástörténetük azonban figyelemreméltó: azóta Hollandia vallásilag pluralista és toleráns, hiszen mindig sok katolikus is volt az ország déli részén. „A tolerancia az intelligencia és a belátás egyik követelménye; aki intoleráns, az tudatlan", mondja *Johan Goud*, remonstráns teológus.

A remonstránsok számszerűleg mindig kicsi egyház maradtak Hollandiában, de tovább ápolták saját arculatukat: „Szabadelvűekként" úgy értelmezik a Bibliát mint emberek tanúságtételét istenkeresésükről. Döntőnek tartják a kérdezést és a vitázást, mindennél magasabbra becsülik az egyén egyedi hitét. 2006-ban újrafogalmazott hitvallásuk csak javaslatként értelmezi magát. A nyitottság szellemében természetesen mindenkit meghívnak az eucharisztiában való részvételre, függetlenül az illető hitétől. Teológiájuk miatt a remonstránsok keresett beszélgetőtársak az agnosztikusok, az ateisták és a vallás nélküli humanisták számára. Mindent egybevetve a remonstránsok erősen racionális és a filozofikus viták által jellemzett egyházat alkotnak. Mivel azonban manapság sokan egyre inkább csak erős érzelmeket keresnek a vallásosságban, a remonstránsok mintegy 40 gyülekezete (összesen mintegy 6000 taggal és szimpatizánssal) inkább az intellektuális érdeklődésűek számára mutat áttekinthető képet.

Christian Modehn

Forrás: Publik-Forum, 2016/7

Kultúra előtti emberkép?

Interjú *Klaus-Peter Jörns* evangélikus teológussal

Professzor úr, az Ön által alapított „Társaság a hit reformjáért" egyik aktuális nyilatkozata szigorúan előveszi az evangélikus egyházat, mondván, annak olyan emberképe van, amely nem egyeztethető össze az emberi méltóság sérthetetlenségével. A reformáció óta 500 év telt el. Mi a probléma?

Az engesztelő áldozat teológiája kimondja, hogy nekünk, embereknek a bűn miatt nincs jogunk az élethez, és az ember csak úgy juthat megbocsátáshoz, ha valamilyen véres áldozat eltörli ezeket a bűnöket – és az ember hiszi, hogy Jézus halála engesztelő áldozat volt. Ezt nevezem én „kultúra előtti" felfogásnak.

Mikor kezdődik Önnél a kultúra?

Az említett nyilatkozatban (*Hofgeismarer Erklärung*) „Az emberi jogok egyetemes nyilatkozatára" (1948) és az 1949-es német Alaptörvényre hivatkozunk...

...ezt megelőzően nem létezett kultúra?

Nem így értjük. Természeten elismerjük, hogy a 2000 évvel ezelőtti emberek Istennel összefüggésben fogalmazták meg tapasztalataikat, annak keretében, ami számukra kulturális szabvány volt. De Jézussal olyan valaki lépett színre, aki már nem tette a megbocsátás előfeltételévé és az igazi élet feltételévé a véres engesztelést. Ezen a vonalon áll az emberi jogok nyilatkozata is. Az egyházak akkoriban hevesen küzdöttek az emberi jogok ellen, és megváltástanukban máig sem tudták átugrani ezt az árnyékot. Mi azt akarjuk, hogy végre megtegyék.

Ma már alig akad olyan ember, aki hisz az engesztelő áldozatok szükségességében. Nem az-e hát a helyzet,hogy a „Társaság a hit reformjáért" egyszerűen a szükségleteket figyelmen kívül hagyva akar reformálni?

Újból és újból ugyanazzal a „régi nótával" találkozunk szinte minden egyházi liturgiában, sok egyházi énekben és sok bibliai olvasmányban: Azzal, hogy az embernek megváltásra van szüksége; hogy a bűn megfosztja az embert az élethez való jogától; hogy Jézusnak kellett beugrania helyettünk annak érdekében, hogy visszaszerezze számunkra az élethez való jogot. Ötven éve vagyok lelkész, és ennek a tapasztalatai alapján azt mondhatom: A mai embereknek nincs szükségük ezekre ahhoz, hogy helyt tudjanak állni az életben. Ha egyáltalán hisznek Istenben, akkor arra a bizonyosságra van szükségük, hogy Isten feltétel nélkül az ő oldalukon áll, az első lélegzetvételtől az utolsóig. Olyan liturgiákat szeretnék, amelyekben az emberek a megbocsátást gyakorolják be mint nagy esélyt, és azt az emberi méltóságot, amely a miénk. Azért, hogy a megbocsátás erőként működjék a hétköznapokban – a politikáig terjedően.

Mi köze az egyházakon gyakorolt kritikának a politikához? Az 500 évvel ezelőtti reformáció politikummá vált. És a hit mai reformja?

Olyan korban élünk, amikor felismerhető a nacionalizmushoz, a rasszizmushoz és a fanatizmushoz való visszatérés trendje, épp elég gyakran a nemzeti egyházak támogatásával. A világ sok táján már nem ismerik el az emberek egyenrangúságát, s egyre nagyobb lesz a szakadék szegények és gazdagok között. Valamikor előrébb jártunk! Ebben a helyzetben sürgető szükség van arra, hogy az egyházak végre teológiai emberképükben is lehorgonyozzák az emberek jogát az élethez. Nem követelhetjük meg az iszlámtól, hogy elhatárolódjon a sária erőszakos tendenciáitól, ha közben mi magunk „a létezés halált érdemlő elhibázásaként" diszkrimináljuk az emberi létet. Ennek véget kell vetni. Csak az jelentene ugrást a kor színvonalára, ha ez a reformáció sikerülne.

Britta Baas

Forrás: Publik-Forum, 2016/22

„Radikalizáljuk a reformációt!"

Interjú *Ulrich Duchrow* evangélikus teológussal

Professzor úr, Ön intenzíven foglalkozott Lutherrel mint a korai kapitalizmus egyik prófétai alakjával. Véleménye szerint miben áll Luther maradandó hagyatéka?

A 11. századtól kezdve megerősödik a pénzgazdaság, amely végül a pénz uralmába torkollik. Noha a Biblia és a római jog tiltotta a kamatszedést, mégis virágzó kamatgazdaság alakult ki. Az akkori egyház ebből tőkét kovácsolt azzal, hogy olyan rendszert fejlesztett ki, amelyben pénzzel meg lehetett vásárolni a tisztítótűz büntetésének elengedését. Ehhez jön, hogy *Canterbury Anzelm* befolyásos teológiája révén mintegy spiritualizálták a kapitalista gondolkodási modelleket.

Mennyiben?

Anzelm elégtételtanának döntő gondolata abban áll, hogy az adósságokat vissza kell fizetni. Ezen alaptétel előtt magának Istennek is meg kell hajolnia, amiért is elküldi a Fiát, hogy az emberiséget megváltsa végtelen adósságától. Röviden szólva így alakult ki az a gondolat, hogy Istennel lehet üzletet kötni. Megtörténik az üdvösség üzletiesítése. Luther éleslátóan tiltakozott ez ellen. A reformációban elsősorban nem a helyes vallásosság kérdéseiről volt szó, Luther tételei inkább az egyház gazdasági vállalkozássá válásának kezdődő folyamatát találták szíven. Ezzel a pénz kirajzolódó uralmát is bírálta, a világnak azt a felfogását, amely szerint minden és mindenki megvásárolható.

Munkaetikája alapján mégis épp a protestantizmus számít gazdaságilag különösen sikeresnek. Hogyan magyarázza Ön ezt a paradoxont?

Max Weber tézise, amelyre Ön feltehetően utal a kérdésével, vagyis hogy a kapitalizmus a protestantizmus szellemiségéből született meg, történelmileg hamis. Nem Luther vagy Kálvin, de még Müntzer Tamás sem nyitotta meg a zsilipeket a kapitalizmus számára. Különösen Luther vetette el gyökeresen a kapitalista alapelveket. Ennek ellenére a protestáns egyházak – különösen kálvinista területeken – később alkalmazkodni kezdenek a modernitáshoz. A pietizmus a spiritualitásról alkotott individualista elképzelésekhez kapcsolódik, hasonlóan ahhoz, amint a felvilágosodás individuális, autonóm értelmes lényként gondolta el az „Én"-t. A kálvinizmusban ez összekapcsolódik a különleges kiválasztás tanával, amely Isten áldásaként értékeli a földi sikert. Luther rendszerkritikája sajnos háttérbe szorult.

Az evangélikus egyháznak a Luther-jubileumra előkészülő tíz éve során szintén kevés szó esett erről.

Ezért mondtuk az egyik nemzetközi előkészítő csoportban: Radikalizáljuk a reformációt! Úgy látom, hogy a jubileum alkalmából sokkal inkább van szó Luther elkótyavetyéléséről, és sokkal kevésbé arról, hogy mit tanulhatunk ma a reformációból. A programunkkal mi vissza akarunk térni a gyökerekhez, szembe akarunk nézni a Bibliával, illetve a jelenlegi válsággal, amely a pénz civilizációjának végét állítja szemünk elé.

Hogyan sikerülhet ez egy olyan korban, amelyben a vallás magánügynek számít?

A kapitalizmus maga is rendkívüli mértékben vallási töltésű. Korunk egyetlen és alternatíva nélküli vallásának tűnik. Ezzel szemben újból fel kell fedezni a Biblia alternatív, messiási kultúráját, együtt és kiegészítőleg a többi világvallás hagyományával. E tekintetben reménykedő vagyok, különös tekintettel arra, hogy Ferenc pápa jóvoltából ökumenikus szempontból egyedülálló helyzetet élhetünk meg. Gondoljunk csak híres mondatára arról a gazdaságról, amely öl. Vagy sok gyülekezet segítőkészségére a menekültekkel kapcsolatban. Ez egyáltalán nem individualizálódott vallásosság. Az egyház ott nyeri vissza hitelességét, ahol nem piaci jellegű tereket nyit meg.

Ennek ellenére senki sem szállhat ki a pénz civilizációjából. Valamennyien kénytelenek vagyunk fogyasztani, bérleti díjakat fizetni, nyereséget kigazdálkodni...

Egy 2800 éves hagyományt nem lehet egyszerűen felgöngyölíteni. Az a fontos, hogy az élet civilizációjára irányuljon a törekvésünk. Ehhez arra van szükség, hogy határozottan nemet mondjunk a pusztításra, a kizsákmányolásra, az emberi méltóság eltiprására. Továbbá már létezik számos kezdeményezés, például szövetkezeti jellegű összefogások a legalacsonyabb szinten, a nem központosított energianyeréstől az alternatív bankokig. Az újító jellegű modellek ragadósak lehetnek. Közép- és hosszú távon meg kell változtatni a kapitalizmus három oszlopát: a tulajdon rendjét, a pénz rendjét és a munka meghatározását. Ennek érdekében szövetségeket kötve kell dolgoznunk. Például az alapellátást (víz, gyógyítás, mobilitás, nevelés stb.) nem szabad privatizálni, hanem nyilvánosan-szolidárisan kell megszervezni. A pénznek közkincsnek kell lennie, amely szolgál.

„A reformáció radikalizálása" szempontjából menynyire fontos Isten és a vallási lehetőségek újbóli fölfedezése?

Ha jelenünket úgy tekintem mint a pénz istenének uralma alatt álló vallást, akkor döntő jelentőségű az, hogy emlékeztessünk arra az Istenre, aki éppen hogy nem kizsákmányoló, hanem empatikus, együtt érző, irgalmas és igazságos. Ez a központi vonatkoztatási pontja az ellenállás spiritualitásának és az átalakításnak.

Michael Schrom

Forrás: Publik-Forum, 2016/20

Egy nehéz hős

Új könyvek Lutherről

A jónevű történészprofesszor, *Lyndal Roper* számára Luther Márton „nehéz hős": a középkor és a kezdődő újkor között álló, zilált személyiség, aki jobbára fundamentalista módon olvasta és prédikálta a Bibliát, akit az Ördögtől való félelem és többféle bűntudat hajszolt, és aki inkább épített az uralmi rend struktúráira, mint a szabadságpárti, humanista értékekre. A professzorasszony látásmódjában Luther politikai szempontból inkább a múlt felé fordulóként, mint a jövőre nyitottként jelenik meg. 730 oldalas kötetében (*Luther Márton, az ember*) a 16. század szakértője bemutatja azt a személyes, érzelmi, vallási, kulturális, egyházi és politikai szövedéket, amelyben Luther mozgott, és amely mozgatta őt. Luther – részben akarata ellenére – kulcsfigurájává vált annak a korszaknak, amelyet olyan humanista, politikai, egyházi és teológiai reformeszmék hatottak át, amelyeknek a gyökerei részben száz évvel Luther elé nyúltak vissza. Luther egyidejűleg felismerte az esélyt arra, hogy egybegyűjtse a reformra készek sok kezdeményezését és motívumát, és a mozgalom élére álljon. Roper tüzetesen tárgyalja ezt, de Luther „belső világa" csak közvetve válik láthatóvá, a kortárs tanúk szövegei és képei révén, mindenekelőtt azonban részben grandiózus önstilizálásának tanúságai által. Roper szépítés nélkül antiszemitizmusnak nevezi Luther antijudaizmusát. A szabadságra vágyó parasztok elleni, a pápa elleni és a törökök elleni, egysíkú harcát tekintve a mai szóhasználattal gyűlöletprédikátornak kell nevezni Luthert.

Michael Lösch – író, egy evangélikus lelkész fia – számára Luther egyszerűen reakciós, mert kigúnyolta Kopernikuszt, a Földet tartotta a világ középpontjának és síkraszállt a szigorú büntetések mellett. Ily módon a „jobboldali reakciós nyárspolgáriság" foglalataként jelenik meg – mindenekelőtt a zsidókkal szemben. „Luther reneszánsszal ajándékozza meg a középkor irgalmatlanságát." Hatástörténete véres. Emiatt Lösch csupán középkori hőst lát Lutherben, és semmiképp sem az újkort elővételező gondolkodót. Ha egyedül a Szentírás számít („sola scriptura"), anélkül hogy reflektálnánk arra, hogy az is „emberi mű", akkor ez fundamentalizmust eredményez. Lösch *Ha nem létezett volna Luther* c. könyve (239 old.) szokatlan, érdekfeszítő vitázás Lutherrel és az ő történetével. Megéri elolvasni, mivel szembemegy számos Luther-életrajzzal.

Igen messze áll ettől *Joachim Köhler* Luther! c. életrajza (405 old.). A szerző, aki Nietzschéből doktorált, egy „felszabadult" emberről ír, de felszabadítóról nem. Csodálatraméltóan csekély jelentőséget tulajdonít Luther zsidók, parasztok és törökök elleni, gyűlölködő kirohanásainak. Inkább történelmi, mint kritikus méltatásról van szó.

Ugyanez érvényes *Willi Winkler* Luther c. könyvére (640 old.), amely „német felkelőt" csinál Lutherből. De a dolog nem ilyen egyszerű, ugyanis maga a szerző is így jellemzi „az egész Luthert": „Háttal a jövőnek, amelytől félt, szemét a múltra szögezte, amelyet – mivel az összetört – legszívesebben újra összeragasztott volna. A forradalom gondolata éppoly idegen volt tőle, mint az ún. szociális kérdés."

Luther éppen ezért idegen marad számunkra, ahogyan Lyndal Roper, Michael Lösch, Joachim Köhler és Willi Winkler egybehangzóan megállapítja.

A történész és filozófus *Klaus-Rüdiger Mai* „regényes életrajza" (*Martin Luther*, 447 old.) ellenben hamis bekebelezések nékül jeleníti meg Luthert, mert nem harmonizálja azt, ami benne zavaróan idegen: „Luther teljesen mrétékben kivonja magát a mi értékrendszerünkből." De lehet, hogy egy meghasonlott személyiség annál inkább képes tükröt tartani a mi meghasonlottságunk elé?

Martin Luther c. könyvében (254 old.) *Ulrich Köpf* egyháztörténész figyelmeztet: „A nyitott kérdések könnyen olyan konstrukciókhoz vezethetik a Luther-életrajz íróját, amelyek eltúlozzák a múlthoz tapadó vagy a jövőbe mutató mozzanatokat." Könyve jól olvashatóan, józanul és viszonylag tömören ábrázolja Luther életét és művét, és azt mondja, hogy korának hátterében kell szemlélni Luthert: „Szellemi és érzelmi gyökerei a késői 15. században vannak." 500 évvel Luther tézisei után még nem dolgoztuk fel az újkorba való átmenetet.

Norbert Copray

Forrás: Publik-Forum, 2017/2

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Nincs „én bajom”, csak „mi bajunk”

Egy hűvös, ködös őszi délutánon bekopogtattam Kuttykurutty szobácskájának ajtaján: „Eljönnél-e velem az erdőbe barangolni? Gombát is szedhetünk, mert most van elég.”

Kuttykurutty összecsapta a mesekönyvét, és máris vidáman ugrott: „Gyerünk!” – és indult volna ki az ajtón, de megállítottam. „Hohó, barátocskám! Vedd csak fel szépen a ködmönödet te is! Eshetik is, hűvös is van, megfázhatsz!” De Kuttykuruttynak nem volt kedve ködmönben sétálni. „Ha megfázom, hát megfázom. Ne törődj vele, az én bajom!”

Hallgattam és gondolkoztam. Már legalább százszor elmondtam neki, hogy nemcsak az ő baja, ha megfázik, hiszen nem is létezik én bajom, te bajod, ő baja. Ami baj létrejöhet, az mind a mi bajunk. Mert valamiképpen mi mindnyájan megszenvedjük. Semmi értelmét nem láttam, hogy százegyszer is elmondjam neki. Ledobtam vállamról a magam ködmönét is, és nevettem egy nagyot: „Tudod mit? Ne is menjünk ma sétálni, csináljunk inkább idehaza egy nagyszerű tréfát. Ne kérdezz semmit, csak feküdj be gyorsan az ágyadba, de hálóingben, és tégy úgy, mintha beteg volnál. Óriási sikere lesz a tréfának.”

Fogalma sem volt róla, mi a tervem, de tetszett neki a móka: betegnek tettetni magát. Kíváncsi volt rá, mit eszeltem ki. Sietve és kuncogva vetkőzni kezdett. Én meg kimentem a konyhába, és megkértem az édesanyját és a nagyanyját, jöjjenek be velem a műhelybe. Mondani szeretnék valamit az egész családnak. Kuttykurutty édesapja órásmester volt. Odahaza dolgozott, és csakis kakukkos órákat készített. Az volt a neve is: Kakukkos bácsi. Ekkoriban már tanulgatta a mesterséget Kuttykurutty bátyja, Erdő Csöndje is. Ott volt ő is a műhelyben, amikor a két néni meg én bevonultam. A műhelynek mind a négy fala tele volt aggatva kakukkos órákkal, és éppen amikor el akartam kezdeni a mondókámat, a kakukkos órák megelőztek. Mindnyájan kattantak egyet, mindegyikükön kicsapódott az ajtócska, mindegyikükből kiugrott a kakukk, és mindegyik kakukk négyszer kakukkolt. Amikor az ajtócskák hangos csattanással becsapódtak, és csak az erős tikktakkolás töltötte be a műhelyt, így szóltam: „Most 4 óra van. Hajlandók-e Kakukkos bácsiék két óra hosszat, tehát pontosan 6 óráig elviselni egy kis kellemetlenséget egy nagyon fontos cél érdekében? Amint tudják Kakukkos bácsiék,

Kuttykurutty igen gyakran megfázik, mert ködmön nélkül szaladgál kinn hűvös időben is. Én azonban tudom a módját, hogy abbahagyassam vele ezt a könnyelműséget. De csak akkor bírom elérni, ha Kakukkos bácsiék elviselnek egy kis kellemetlenséget, és megígérik, hogy nem haragszanak rám!”

Mindnyájan bólogattak: „Hát persze, hogy elviseljük, dehogyis haragszunk rád. Bízunk benned, Mohácska.” Kuttykurutty édesanyja meg tüstént ezt kérdezte aggódva: „Csak nem fázott meg megint az a haszontalan?”

Most már én bólogattam, de szomorúan. Kértem is azonnal lázmérőt, s mire Kuttykuruttyhoz, a fiúk szobájába értem vele, már 38 fokra fricskáztam fel a higanyszálat. A ház nyugalma persze odalett. Kuttykurutty édesanyja hideg vizes borogatást csavart Kuttykurutty mellkasára. Nagymamája hársfateát főzött. Erdő Csöndje a maga ágyneműjét cipelte át a szüleik szobájába, mert ha Kuttykurutty beteg volt, édesanyjuk aludt Erdő Csöndje ágyában. Kakukkos bácsi pedig sietve öltözködött, hogy maga menjen orvosért a völgybeli falucskába, és egészen bizonyosan felhozza. Sikerült azonban elhitetnem vele, hogy szóltam Gyopár bátyámnak. Ő aznap valóban lement a faluba, és 6 órára okvetlenül felhozza az orvost. Végre lassacskán lecsendesült a felbolydult ház, és egymagam ültem Kuttykurutty ágya mellett. Akkor aztán így szóltam hozzá:

„Most pedig tennünk kell valamit, hogy valóban sikere legyen a tréfánknak. Dobd le gyorsan a borogatást, törölközzél meg, húzd fel a papucsot, kapd magadra a nagykabátot, s gyere velem.” Lábujjhegyen a konyhaajtóhoz vezettem, és hallgatóztunk. Hosszú ideig csönd volt, aztán egyszerre csak Kuttykurutty édesanyja ezt mondta:

– Most veszem észre, édes mamám, hogy kevés ez a tej, pedig madártejet szeretnék adni vacsorára ennek a haszontalannak! Mindig azt kér, ha beteg. Engedd meg, hogy majd elvegyem a te vacsorai tejedet!

– Vegyed csak, Zsuzsókám, vegyed csak! Hát persze, hogy vedd el!

– Köszönöm, édes mamám! Te meg ehetnél ma kivételesen tojást.

– Ne törődj még azzal is, hogy mit eszem. Mást én úgy sem kívánok enni, csak amit megszoktam. Azt a kis kávét. De nem baj, ha azt se iszom. Még egészséges is, ha egyszer-egyszer semmit sem vacsorázom.

Kuttykurutty megdöbbenve rám nézett, és mondani akart valamit, de már meg is szólalt ismét a nagymamája.

– Ha megengednéd, Zsuzsikám, én szívesen aludnék helyetted Kuttykurutty mellett.

– Köszönöm, édes mamám, de félek, hogy elszundítasz egy-egy

percre, Kuttykurutty pedig lelép a padlóra, és még jobban megfázik.

– De hiszen te is el-elszundíthatsz!

– Nem, én mindig ébren vagyok egész éjjel, ha beteg ez a haszontalan! Talán át sem kellett volna költöztetnem Erdő Csöndjét. Elég lett volna nekem egy karosszék is, mert sokat kínlódik szegény ilyenkor az én ágyamban. Rövid neki.

Kuttykurutty most már ijedt szemmel bámult rám, nyúlt a kilincs felé, és azt súgta: „Mondjuk meg, hogy semmi bajom! Szegény édesanya!”

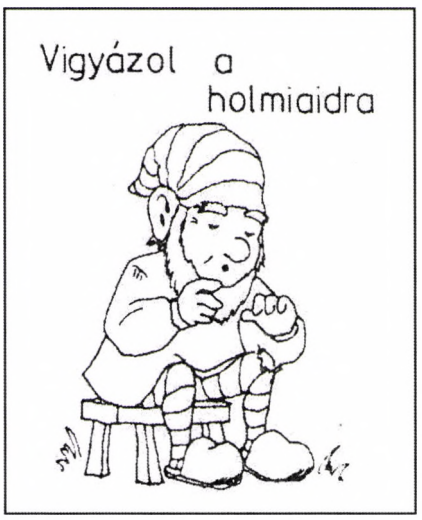
De lefogtam a kezét: „Várjunk még!” Odavezettem a műhelyszobácska ajtaja mögé. Egy ideig ott is csak a munkálkodás apró zajait hallottuk, aztán egyszerre csak Kakukkos bácsi felkiáltott: „Na tessék! Puff neki!” Erdő Csöndje megkérdezte: „Mi történt édesapám?” „Leejtettem egy kis fogaskereket. Kiugrott az ujjaim közül.”

Erdő Csöndje ámult: „Hát ez hogyan történhetett? Amióta az eszemet tudom, édesapa nem ejtett le alkatrészt.” „Úgy történhetett, fiacskám, hogy most remeg a kezem.” Egy kis csöndes motozás után Erdő Csöndje szólalt meg: „Nem találom a sok lim-lom között.” „Hagyjad, fiacskám, másikat kell reszelni. Ez pedig nagy baj, mert a harmadik faluból jön át ma este az óráért az öreg Sümegi.”

Kuttykuruttyra sandítottam, de most sem nézett rám. A levegőt azonban egyre gyorsabban szedte, a műhelyben meg Erdő Csöndje nyugtató hangon így szólt: „Máskor is volt már 38 fokos láza!”

Kakukkos bácsi meg – mint aki kimondani is fél – nagyon lassan, nem is mondta, inkább csak nyöszörögte: „Tudod, édes fiam, attól reszketek én már évek óta, hogy ebből a sok megfázásból egyszer tüdőgyulladás lesz.”

Kuttykurutty most már hevesen a kilincs felé kapott, de én gyorsabb voltam. Megragadtam a kezét, őt meg átlódítottam a fiúk szobájába: „Mondtam már, hogy várjunk még! Nem engedem, hogy elrontsd a tréfánk sikerét! Azt hiszem, akad itt még egy kis szemlélnivaló is.” Tudtam, hogy nagymamájuk ilyenkor be szokott vonulni a szobácskájába, és ott uzsonna-vacsorázik csöndesen, magában. Átkukucskáltam hát hozzá a kulcslyukon, aztán intettem Kuttykuruttynak, hogy nézzen át ő is. Tudtam, hogy mit lát, de nem reméltem, hogy annyira megérti, amit lát, mint amennyire megértette. Természetesen a nagymamája ült odaát az ablak mellett, az üres étkezőasztal mögött. De Kuttykurutty – ezt határozottan észrevettem megilletődött arckifejezéséből – nem csupán a nagymamáját látta mozdulatlanul, merengőben, hanem sokkal többet és szívszorítóbbat: Egy öreg nénit, aki már annyira az élet szélére szorult, hogy a legnagyobb öröme az a kis bögre esti kávé, és akinek most még az sincs meg. Magát a szomorúságot lehetett látni

a kulcslyukon át. Az én barátocskám egy-két másodpercnél tovább nem bírta elviselni a látványt, most már rémülten kapott a kilincshez, berohant a szobába, és odaborult a nagymamája ölébe:

„Tessék kávét inni, nagymama! Tessék kávét inni! Nem kell a madártej! Nincs nekem semmi bajom. Nem fáztam meg. Moha találta ki az egész csalást. Azt mondta, jó tréfát csinálunk, óriási sikere lesz. De ez nem is tréfa, hanem rettenetesség. Tessék kávét inni, nagymama!”

Rohant a konyhába: „Édesanyám! Nem kell madártej! El ne tessék venni a nagymama tejét!”

Egy pillanat alatt a konyhában volt az egész Kakukkos család, és mindegyik kérdő és számonkérő tekintettel várta a szavamat. A konyhai kakukkos óra azonban ismét megelőzött. Kattant egyet, kicsapódott az ajtócska, a kakukk kiugrott, és hatszor kakukkolt. Közben azonban észrevettem, hogy nyitva van a konyhaablakocska. S minthogy Kuttykuruttyon csak nagykabát volt a hálóinge fölött, először is őhozzá fordultam:

„Menj be gyorsan a szobátokba, és öltözz fel, mert hisz megfázhatsz, én meg elmondom ezalatt a szüleidnek, mit tanultál most két óra alatt.” De Kuttykurutty dühösen rám kiáltott: „Semmit sem tanultam! Azt meg egyáltalán nem tudom, mire volt jó ez az egész betegségkomédia? Hol az az óriási siker?”

Válasz helyett azonban sürgettem: „Ne szónokolj most! Menj, és öltözz! Megfázol!”

Most már dobbantott is: „Ha megfázok, hát megfázok, az én ba...” Csak ennyit mondott: „az én ba...”, a „jom” szótag már a torkán akadt. Tekintete ugyanis közben a nagyanyjára ugrott. Nézte, nézte a nagyanyját, és egyre több világosság, ráeszmélés gyúlt a szemében, aztán lassan az édesanyjára, Erdő Csöndjére, majd az édesapjára bámult, és szinte látszott a tekintetén, hogy mire gondol: esti kávé, éjszakai ébrenlét, rövid ágy, tüdőgyulladás, bajok, kellemetlenségek, rettenetes aggódás. Azok viszont, akikre tekintett, örvendezve mosolyogtak, értették már, mit tanult azalatt a két óra alatt.

Utoljára énrám fordította a szemét, s minthogy Erdő Csöndje becsukta közben az ablakot, már nem hajszoltam, hogy öltözzék. Oda is lépett hozzám, és hátba vágott: „De hát nem lett volna egyszerűbb, ha csak megmagyarázod mindezt?!”

„Százszor is magyaráztam már, hiába. Most láthattad, hallhattad, tapasztalhattad is, hogy nemcsak a te bajod, ha megfázol. Még a harmadik faluban is bajt okozhatsz vele. Ma például Sümegi bácsinak. Mert nem létezik én bajom, te bajod, ő baja, csak mi bajunk.”

Kuttykurutty elgondolkodott, majd felkapta a fejét: „Azt nevezed te óriási sikernek, hogy nem futkosok többé kabát nélkül?”

Nevettem. „Nem azt, hanem hogy befogadott az értelmed egy igazságot: azt, hogy nem jöhet létre olyan baj a világon, amely csupán egy valakié!”

A nagymama akkor a tűzhely mellől, ahol már a kávéját melegítette, odaszólt hozzánk: „De miért beszéltek csak a bajokról? Öröm sincs olyan, amely csupán egyvalakié! Kuttykurutty örül neki, hogy én mégis kávézom ma este. Én meg annak örülök, hogy olyan unokám van, aki örül ennek!” Kezében egy fazekacskával odatipegett Kuttykuruttyhoz. „Nézd csak, kedveském, maradt még tej madártejnek is. Akkor szoktad ugyan kapni, amikor beteg vagy, de úgy gondolom, nem utasítod te vissza egészségesen sem!”

Egyensúlykeresők

Az élet olyan, mint a biciklizés.
Ha meg akarod tartani az egyensúlyt,
mozgásban kell maradnod.
Einstein

Minden ki lett gondolva. Minden elhangzott. Minden megvalósult. Ott volt a három láb: a fizikai, az akarati és az erkölcsi erő is. Egyensúlyban volt a gondolat, a szó és a tett is mintegy harminc szervező embernél – ahogy az a Bokorban lenni szokott. Hallhattátok, olvashattátok a beszámolókat, a reflexiókat, a köszönőleveleket, láthattátok a képeket, hallhattátok az éneket és táncolhattatok, egyensúlyozhattatok a lakótelep fái közt, mint a tanítványok az Olajfák-hegyén. Mi kell még? Semmi. Ilyen kis egyensúlyokból épül a Mennyek Országa. Miért nincs akkor itt? Hol? Hát itt bennem, meg az emberek közt, meg a világban? Tényleg nincs? Akkor ez mi volt?

Már a kezdetek kezdetén történt valami számomra szokatlan. Egy számomra „ismeretlen" testvér, László bevezetett az együtt muzsikálás szabályaiba és örömébe. Néhány egyszerű utasítás, kézmozdulat és néhány rövid próba elegendő volt, hogy pár perc alatt együtt énekeljünk. De miért szokatlan ez, hiszen mindig ezt tesszük? Azért, mert belépett a szokásos két komponens, a dal és az éneklők mellé egy harmadik: az a kézmozdulat, amely – végig a nap folyamán – a többnyire ismeretlen szöveg és dallam ellenére érezhetően kiegyensúlyozta bennem és köztünk az együtt éneklést.

Igen. Igaz. Nincs itt a Mennyek Országa. Ez „csak" egy örömünnep volt. Az egyensúlyozók örömünnepe. Egy pillanat a hétköznapok szürke, küzdelmes tengerében. A valóság azonban egész más – mondhatnánk, és mondjuk is. „Elküldelek" – idézte Hamvas Ünnep és közösség c. írását Gyuri –, „az egész világ a tiéd, de jaj neked, ha megtartod, és nem adsz belőle másnak." Igen. Tudjuk, kedves Hamvas Béla. De ha nem kell neki, akkor mi van? Akkor rá kell tukmálni, meg kell vele etetni? Vagy...? Tényleg „csak" jónak kell lenni – ahogy a kis ajándékok idézték Gyurka bácsink üzenetét? Tenni vagy lenni? Én tekerem az élet biciklijét, vagy én vagyok a bicikli, amit az élet teker? Nem lehetett kikerülni ezt a kérdést, bár az így nem jelent meg, de ott volt minden előadásban és előadóban. Tenni, hogy legyen, vagy lenni, hogy megvalósulhasson valami a Számára a már létezőn, az önmagamnak nevezett lényen keresztül? Filozófia ez, vagy a rideg hétköznapi valóság kérdése?

„Add, hogy szándékod szerint mindent megtegyünk, hogy tetszésedre legyen járásunk és életünk..." – imádkozta a mise bevezetőjében KoLaci, majd olvasmányként Gandhit idézte: *„...megőrizzük és megnemesítsük az életet alkotó energiát, hogy akarni tudjunk, és azzal az meg is legyen"*. De nem állt meg itt. Továbbment ezen az úton. Idézte a kötéltáncost a Niagara felett sétálva, aki nem tett semmit, csak teljes lényével jelen volt. Akarta, és meglett. És feltette a kérdést: Hogyan lehetséges áttolni a gyereket a talicskán a Niagara felett, vagy másképp: Hogyan lehetséges Jézus kockázatos útját járni? Akarni, jelen lenni, és megtörténik – vagy tenni? És a három majom példáján keresztül megpróbálta elmagyarázni azt, amit mind tudunk, de... *„Egy életen át tanulni, egy életen át továbbadni és egy életen át tenni-tenni kell a szeretetet!" Egyensúly-egyensúly-egyensúly*, hangsúlyozta közben jó párszor. Csinálom, de nem történik semmi vagy épp az ellenkezője; majd nem teszek semmit, csak nem vagyok útban, hogy létrejöjjön, aminek létre kell jönnie, és az megtörténik. Jó Isten! Hányszor tapasztaltam. És ott is, akkor. Amikor megérkeztem, István megkért, hogy segítsek az áldoztatásban. Megdöbbentem. Én, aki hivatalosan még áldozni sem vagyok méltó? De ezen, szerencsére és a Bokornak köszönhetően, már nagyrészt túl voltam. De hogyan lehet méltóan kimondani ezeket a szavakat: „Krisztus vére!"? Ki tudja ezt méltó állapotban kimondani? Én nem, az bizonyos. És amikor sikerült összeszedetten jelen lenni, ki tudtam mondani. De ki mondta ki?

Talán éppen erről az ismeretlenről beszélt interjújában az a fiú, akinél Gyuri a *slackline*-ra, a kötélen egyensúlyozás művészetére rátalált. Minden spiritualitástól, vallástól és ezotériától mentesen megtapasztalt valamit, ami nála nagyobb, és ami a kötélen járva biztos kézzel vezeti. Ő sem tudott mást mondani, mint a többiek mind: ha nincs teljes csend és intenzív képesség a fejben, a testben és az érzelemben, akkor „csak" az élet sodrása van. Tegyünk meg mindent, hogy tetszésedre legyen járásunk, életünk... – mondta KoLaci. A hegyeket hordjátok el, a völgyeket töltsétek fel – mondta az a bizonyos János.

A Lovasíjász című film egy levetített részlete erre szépen rá is világított. Kassai Lajost mutatta egy kötélen egyensúlyozva, kezében íjjal, felváltva jobbra majd balra lévő, néhány tíz méterre elhelyezett céltáblára lőve. Elmagyarázta, hogy ez csak egy kis gyakorlat a lóháton való íjazáshoz, mivel ott még a ló mozgásával is meg kell küzdeni. Mivel egy mai ember könyvében leírta, hogy nagyon érdekelte, mi is történik ilyenkor. Hogyan képes a mozgó lovas a mozgó íjjal pontosan a céltábla közepébe találni? Felszerelt rá egy lézert, hogy lássa, mi az, ami nyugalmi állapotban marad. Semmi sem maradt nyugalomban, és mégis beletalált a céltábla közepébe. Ezt ő azzal magyarázta, hogy létrejött benne egy olyan feszültségmentes egység, összhang, egyensúly, ami a célzónak minden alkalommal lehetővé teszi a cél biztos eltalálását. De ezt nem ő csinálja, hanem ő „csak" jelen van. Ezt a jelenlétet gyakorolja nap nap után, és tanítja azoknak, akik ezt meg akarják tanulni. És ismét itt volt a mindennap, a nap nap után valamit gyakorolni, hogy megtörténhessen.

„Tehát a feladat az ember jobb és bal felének figyelmes tudatosítása, a kettősségek egyesítése és harmonizálása" – mondta, mintha folytatta volna a gondolatot, Ancsa, a következő előadó. De hogyan? – kérdezi, és már mondja is: *„Törekedni a létezés minden területével való harmóniára, összhangra és egyensúlyra. Van egy szép modell, a kereszt, ugye. Az alsó szára a természet, a fizikai, földi, alsó világ, a felső a természetfeletti, az égi, a szellemi felső világ. Balra önmagam belső világa, jobbra az embertársak, a külső világ... Tehát a harmónia az, hogy a metszéspontban mind a négy terü-*

lettel találkozik az isteni és az emberi. A metszéspont a középpont, amibe vissza kell találnunk. Ezeket egyensúlyban is kell tartani, mert az egyensúly a középpontba való visszatérés feltétele." Igen. Milyen szépen kezdett kikerekedni az egyensúly szelíd fogalma mögötti valóság. Szétszaggatva négyfelé, mint a négy majom a kétféle értelmezésben, vagy a talicskát toló ember, ég és vízesés, nézők és önmaga közt középen, valójában felszögezve a keresztre, abba a bizonyos egy szál „aranyzsinórba" kapaszkodva. És már itt megjelent a kettősségbe kiűzetés és hármasságban visszatérés gondolata, ami az indián mesében újra megjelenik, délután. *„Elsősorban önmagunkban kell feloldani ezeket a kettősségeket, és egy magasabb, harmadik szempont szerint látni... Nem úgy lesz ez az egység, hogy kiirtjuk a párducot, a farkast meg a kígyót, vagy a pokolba taszítjuk, hanem türelmes szeretettel, egós elménk helyett a szív tudatával, megszelídítjük, jóvá szeretjük a rosszat"* – tette hozzá Ancsa. De a kérdés ott marad. Ki oldja fel önmagunkban, ki látja a magasabbat, ki szelídíti meg és szereti jóvá a rosszat? Ki csinálja, vagy ki teszi lehetővé azzal, hogy egyensúlyt teremt abban, ami van: a fejben, a testben és az érzelmekben? Ki itt a hű szolga, aki rendben tartja szolgatársai munkáját, és várja az urát az ajtóban?

És ott volt a másik véglet is – mondom, tényleg egyensúly volt. Mint mindenki, a szervezők – igen, a tevőemberek – felhívására én is vittem két követ a zsebemben, amit aztán más, szorgos kezek színesre festettek, hogy majd valahol, valamikor más szorgos és ügyes kezek tornyokat, szobrokat, hidakat építsenek belőlük. A nehéz kőből, amelyről Áts Bandi előadásában azt mondta: *„elaprózódnak, és a minél mélyebb pontok felé törekednek, hogy nyugalomba jussanak"*. És feltette a kérdést is: *„Miért próbál Isten minket kihívások elé állítani, kizökkenteni a biztosból, amit ismerünk, hogy magasabb szinten is keressük az egyensúlyt?"* Úgy is kérdezhetjük: Miért szükséges újra és újra, napról napra felrúgni a megszokottat, amikor – ahogy a piaristáktól tanultuk – a 'tarts rendet, a rend megtart téged' a tanács? De egy másik szinten azt láttuk, hogy bizonyos piaristák, felrúgva a rendet, újból és újból kérdésbe vontak alapvető szabályokat. Mintha megértettek volna egy más szabályt is, amely nem dolgok rendje szintjén működik, és ahol a rend nem a nehézkedésé, hanem a könnyülésé, a finomodásé. Ma a pszichológiában divatossá kezd válni a „mindfullness" fogalom, ami szó szerint fordítva elmeteljességet jelent, de gyógyászati céllal figyelemkoncentrálásként gyakoroltatják. Ugyanakkor a múlt század elején Gurdjieff még 'minden-agy-egységének' nevezte azt az állapotot, amit mi, cselekvők a gondolat, szó, tett egységének nevezünk. A pszichológusok mára már rájöttek, hogy erről az ún. egészséges embereknél sincs szó. Ugyanakkor a 'minden-agy-egysége', ami eredetileg a gondolkozás-, az érzelem- és az érzékelés-központok egységét jelenti, olyan állapot, amely a fent említett kötéltáncosé, kőszoborépítőé, vagy a Jordán utáni Jézusé – ahogy ez Gromon tanulmányaiból számomra egyértelművé vált –, vagyis olyan állapot, amelyben semmilyen én-feszültség, aggódás nincs, mert bármilyen külső hatás mellett belsőleg azonnal újra kiegyensúlyozódik, de teljesen tudatában van annak, amit Áts Bandi így kérdezett: *Mire akar minket felébreszteni?* Vagyis ott a szék két lába: a belsőleg kiegyensúlyozott test és a külső világ, de keresi a harmadikat is, hogy az egyensúly létrejöhessen. Keresi, ahogy a bemutatóban Gyurka vagy a „profik" is tették a kötélen, mert a világban minden ez ellen a belső egyensúly ellen dolgozik.

És a „nagy játék" nem állt meg. Jött Feri, és a maga könnyed stílusában ismét felvázolta a kötéltáncost, aki két hatalmas kőtömbbel egyensúlyoz a mélység felett. Ő volt a kötéltáncos, és nagy humorral és igen szemléletesen olyan szellemi „kőtömbökkel" egyensúlyozott, mint Gyurka bácsink és Hamvas Béla hagyatéka. *„Az ember nem képes elviselni a tudatot, hogy Isten a történetben mint a legfőbb hatóság nem vesz részt, és arra, aki az igazságot megsérti, nem sújt le"*– idézte Hamvast, majd közvetlenül mellette Gyurka bácsit: *„Az Isten nem mindenható. Az Isten csak mindent adó és mindent elviselő."* Igen. Az ilyen kaliberű szellemi emberek már képesek Istenről is beszélni. Az énektanár csak a kezét képes időben és megfelelően felemelni, a pap csak szertartást képes pontosan, átélve bemutatni, a lovasíjász csak a megfelelő időben elengedni a nyílvesszőt, a slackline-os fiú csak a teste megfelelő állapotát létrehozni. Mi, egyszerű emberek pedig örülhetünk, ha állva tudunk maradni a mindennapok hatásaiban, és részt vehetünk, részt adhatunk egy ilyen ünnepségen. Igen. Ezek a nagy emberek ezekkel a nagy gondolatokkal is ott egyensúlyoztak a Karnevál szombati piacán és a mindennapi csoporttalálkozókon, és ezért tudták leírni ezeket a gondolatokat: az ember nem képes elviselni, nem képes megérteni, hogy Isten „csak" mindent adó és mindent elviselő.

„*Concidet obliquum*!" – idézte a következő előadó, ismét egy Bandi, a pannonhalmi apátság egyik feliratát. Ami ferde, eldől! Mintha Einstein ezt olvasta volna. Bandi ezt a vonalat vitte tovább: *„A mai korra az jellemző tehát, hogy a kibillent emberek kibillent kapcsolatokban élnek, és kibillent világot teremtenek maguk körül."* Ugyanakkor ez maga az élet lényege: az örök változás. Semmi sincs nyugalomban, semmi sincs végleg kiegyensúlyozva, végleg megoldva. Szegények mindig lesznek köztetek – szól az annyira fájó figyelmeztetés. *„Meg kell kérdezni magunktól* – mondta Bandi –, *feladjuk-e a reményt és sodródunk-e az árral, vagy szembenézünk az egyensúly kérdésével, az egyensúly hiányával, és dolgozunk rajta?"* Igen, ez alapkérdés, mert nem szükséges megállni az árban. Valószínűleg az életnek, általában, erre nincs is szüksége. De van egy élőlény a Föld nevű bolygón, akinek ez lehetősége. És ha megáll, akkor kerül igazán bajba, mert megtapasztalja azt a hatalmas áradatot, amelyben él. Nem a kozmikusra gondolok, mert azt alig képes tapasztalni, hanem a mindennapit, a saját társadalmit, a szokásait, a követett hagyományt, a hétköznapok szentségéét – ahogy Hamvas mondja. Őszintén figyelve megismerheti ezekben önmagát. De csak akkor, ha megáll bennük egy pillanatra, majd egyre többször megáll – és megpróbálja megváltoztatni, vagy látva, hogy erre képtelen, elfogadja őket. És akkor, felborulva, majd újból felállva, lassan kialakul, kifejlődik benne valami más, valami szilárd, figyelmes, türelmes és értelemmel telt, ami egy más szintű egyensúly, más szintű súlypont eredménye. Igen. És csak ilyenkor lehet olyan tapasztalata, amiben nekünk, résztvevőknek volt: együtt voltunk, együtt énekeltünk, együtt táncoltunk, együtt áldoztunk, együtt táplálkoztunk, együtt voltunk egyensúlyban, mint Einstein, mint a lovasíjász, mint a kötéltáncos és később az egyensúlyozó művésznő egyedül. Ha sokszor felszínesnek, billegőnek látszott is, de újra és újra belső egyensúlyba kerülő, mert egy irányba néző, és az nem a Föld középpontja.

Igen. És akkor jött még egy kisfilm. Talán láttátok, vagy ha nem, feltétlenül nézzétek meg. Márti előadását előzte meg, de nekem előtte elmondta, hogy nem is akart mást, csak ezt levetíteni; nem, mert *„minden benne van, amit mondani akarok”*. A japán hölgy egy amerikai vetélkedőn lépett fel a produkcióval. Egy tollat, talán lúdtollat egyensúlyoz ki először az ujján, majd egyre hosszabb és nehezebb bambusznádakat sorban egymás alá téve tartotta egyensúlyban a tőle egyre távolodó tollat, míg végül egy függőleges talpas nádszáron az egész szerkezetet hozta egyensúlyba, és lépett ki szabadon alóla. Rá már nincs szükség! Majd learatva a hatalmas tapsot, finom, nem elkapkodott mozdulattal lepöccintette a tollat, s az egész szerkezet összeomlott. Mi is tapsoltunk, vagy csak összehajolva szóltunk egy-egy szót egymáshoz. Igen. Ez aztán a produkció! Pedig mi is történt? Működött a gravitáció és az azt kiegyensúlyozó, alátámasztó erő. Ahogy minden reggel ez működik, amikor reggel kiülünk az ágy szélére, majd lassan felállunk. A 106 kis csontocska, tetején a hétkilóssal függőlegesbe rendeződik, majd – kicsit billegve – járni kezd. Nem tapsol senki, sőt azonnal hatalmas erők kezdenek munkálni azon, hogy a – fizikai, lelki, szellemi – egyensúly felboruljon. A hatalmas áradatban kell ezt a szerkezetet egyensúlyban tartani – hosszú órákon át. Talán Einstein akkor még nem tudta, hogy az élet az, aki teker, és én csak a bicikli vagyok. A japán művésznő már tudta, hogy rá végül is nincs szükség. Van egy harmadik erő, aki benne magában működik, és a két egymásnak feszülő erőt folyamatosan kiegyensúlyozva létrehozza a jelenségeket, itt a már önjáró szerkezetet.

Márti a vetítés után a mindennapi pedagógiai gyakorlata alapján világított rá az egység, a test, a lélek és a szellem egységének gondolatára. Holisztikusnak nevezik ma azt, amit korábban egyetemesnek, univerzálisnak, katolikusnak neveztek, vagyis azt a szemléletet, amely valamely jelenséget egy azt meghaladó, nála nagyobb egységen belül próbál látni. Hogyan lehet – talán nem megértetni, mert fogyatékos gyerekeknél ez a legnehezebb –, hanem egy pillanatnyi helyzeten át érezhetővé, érzékelhetővé tenni számára azt, amit Márti így fejezett ki: *Ne félj! Szeretve vagy!* Azt a kicsi kis tollat benne magában, amely – az élet minden ütlege, keserűsége és nehézsége ellenére – a mindenségre nyitott, és amely erre a tápláló szeretetre éhes, mert növekedni, fejlődni akar. *„Ha felborul az egyensúly, az egyik helyen túlsúly lesz, a másik helyen pedig hiány keletkezik. Gátak, akadályok képződnek, amelyek az élet megszokott áramlását fékezik”* – mondta Márti. Igen. És ezek még „csak” az élet áramlását megakasztó, megbetegítő akadályok. A „szeretve vagy!”-áramlás akadályai, gátjai azonban még számosabbak és hatalmasabbak, mert még magának az életnek az áramlásai is folyamatosan ellene lehetnek, vannak. Ugyanakkor egy ilyen pillanatnyi, élő tapasztalat éppen a túlsúlyra és a hiányra ébreztheti rá a kis lurkót, hiszen szeretetre vágyik, és azt azonnal megtapasztalja. Ha pedig kilép az életbe, és szembejön egy nála nagyobb akadály, már képes visszaemlékezni élő tapasztalatára.

És jött Erika – de jó, hogy ennyifélék vagyunk –, és egy indián mesén keresztül ismét egy terápiás módszerbe, a meseterápiába vezetett be minket. Mintha a nagy gondolkodók gondolatai tértek volna vissza: *Hogy lehet elviselni, hogy a sárkány ellophatta a fényt? Hogy lehet visszaszerezni?* De itt már nem elméletben, hanem: *„Arra helyezzük a hangsúlyt, hogy mindenki a 'személyes meséjével' találkozzon, s ennek segítségével bontsa ki az életútjában rejlő lehetőségeket”* – mondta Erika. Mondhatjuk talán úgy is: Hogyan ismerheti meg a saját bizonytalanságait, akadályait, belső pörgéseit, hogy aztán azok – megismerve, átvilágítva, visszalopva a sárkánytól – az egyensúlyt szolgálják. Ugye milyen ismerős? Mindig ugyanarról van szó: *„Általában ha trauma ér bennünket, akkor az letaglóz, sokkol minket, megbetegít... Majd mikor kezdünk magunkhoz térni, akkor dől el, hogy megfordul-e a kritikus állapot, vagy sem? A gyógyulás rajtunk múlik: mit kezdünk az életünkkel?”* – idézte Erika Boldizsár Ildikót. Rájövünk-e, hogy a sokk egy lehetőség a megforduláshoz. Nekiállunk visszaállítani az eredeti állapotot, vagy nekiállunk eltávolítani szép lassan mindent, ami útjában áll a felismert gyógyítónak, a gyógyulásnak. *„Mi a túl sok, és mi a túl kevés? Addig kell változtatnunk, alakítani, 'csiszolni' az életet, amíg az se túl rossz, se túl jó nem lesz.”* Egyensúly, egyensúly, egyensúly – mondta KoLaci és Márti szinte szó szerint ugyanazt. De nem az egyensúlyért magáért, hanem azért, hogy ebbe a már kiegyensúlyozott szerkezetbe beléphessen a gazda, a mester, az Úr – halljuk az evangéliumokból. *„Ebben a kétpólusú világban, valahol ott van a harmónia”* – zárta gondolatait Erika. Valahol van! Érezhető! És ha valaki megérezte az ünnep alatt, akkor talán már képes elviselni, amiről a nagy gondolkodók – Feri előadásában – elviselhetetlenként beszéltek. És hazamenve már mást vitt magával, mint amit hozott – valahogyan.

Igen. És a végén ott volt a szigorú, Gyurka-bácsis, sokkoló, mézeskalácsba csomagolt figyelmeztetés-ajándék: JÓNAK KELL LENNI! Előtte Gyurka elmondta, hogy a nagybeteg Dúl Antal hogyan mesélte el neki az ezzel a sokkal való találkozását egy igencsak intellektuális, teológus-filozófus vitakörben. Nem méltányoljuk talán eléggé ezeket az élet, a jóakaróink és az ellenségeink adta sokkokat. Pedig ezeket viszik-hozzák a létrán fel-le mászkáló angyalok. Ha elérnek bennünket, nem mindig kellemesek, de ha befogadjuk őket, táplálékok. Megállítanak vagy éppen félrelöknek egy pillanatra, hogy a malomállapotból néha felébredjünk a malomtó állapotra. Mindkettő egyensúlyi állapot lehet, csak más-más szinten. Mikor mit szolgálok?

Farkas István

A fenti írás szubjektív beszámoló az ez év februárjában megtartott Bokorünnepről; az említett előadások megtalálhatók a www.bokorportal.hu/bokorunnep2017.php címen.

Hírmorzsák Szíriából

Beirut-Libanon

Miért? Ez az a kérdés, amely leginkább foglalkoztatja az ember szívét és elméjét. Miért van erőszak és háború? Miért a halál, a pusztítás, amely több mint hat éve dúl Szíriában? A konfliktus milliókat űzött el otthonukból, akik kétségbeesetten keresik helyüket az ország biztonságosabb részén, vagy szöknek menekültként a szomszédos országokba, bátran vállalva a nehézségeket. Miért? Miért? Miért? Miért Szírián van a nyomás napjainkban? Miért vált több millió gyermek az „elveszett generációvá”? Miért van a gazdaság romokban, és számtalan ember megélhetés nélkül? Nincsenek egyszerű, fekete-fehér válaszok. Többnyire tisztában vagyunk azzal, hogy vannak olyan hatalmi érdekek, amelyek a konfliktus folytatását akarják. A tragédia viszont az, hogy az egyszerű szíriai polgárok azok, akik továbbra is szenvednek. De ha az ember a pusztulás közepette járkel, rá kell mutatnia az élet más területeire is.

Szépség

Szíria lenyűgözően szép ország! Ha az ember átkel az Al-Khafroun hegyes lejtőin, szíven üti a táj csodálatos pompája. Távolban a hegyen a festői, történelmi város: Safita. Csodálatos kertek, gyümölcsöktől roskadozó narancs- és kajszifák, hatalmas kiterjedésű olajfaültetvények ékesítik a tájat. A Damaszkuszból Homszba vezető út teljesen más világot mutat: zord, terméketlen dombok, hatalmas lakatlan területek nyomaival. Szíriának gazdag a növényvilága, mindenhol nyíló virágok láthatók. A szíriaiak a jázmint tartják nemzeti virágunknak, de rengeteg más is nyílik, köztük egészen ritka orchideafajok is. Szíria egyszerűen gyönyörű!

Hit

A hit kézzelfogható Szíriában. A müezzin imára hívó kiáltása hangos és tiszta. A legtöbb autóban és taxiban vagy egy *masbaha* (gyöngyökből álló imalánc, amely Allah rövid mondatokban való dicsőítésére emlékezteti a hívő muszlimot), vagy egy rózsafüzér himbálózik a visszapillantó tükörről. Megszokott kép, hogy egy szíriai a masbahát pörgeti, miközben a tennivalóit intézi, vagy csak sétál az utcán. Damaszkusz óvárosában számtalan templom és mecset sorakozik egymás mellett. A főutcán rengeteg olyan transzparens látható, amely az új melkita katolikus pátriárka érkezését ünnepli. Ananiás házánál, az Egyenes utcában (ahol Szent Pál megtért és megkeresztelkedett) egy csomó ember elmélyülten imádkozik. Szent Tamás, India apostola ünnepén a Bab Tumánál (Tamás kapuja, ahonnan hitük szerint Tamás elindult India partjai felé) egyértelműen érezhető a hely kisugárzása.

Inspiráció

Frans Van der Lugt holland jezsuita atyát 2014. április 7-én ölték meg Homszban. Ő ikonikus figura volt, aki sokak számára nyújtott inspirációt és erőt. Ma már az emberek szívében és mindennapjaiban él tovább. Mélységesen spirituális ember volt: igazi híd az emberek között. Megérintette az életüket, és mély hatást gyakorolt rájuk. Nagyon szerette a természetet, túráiról még ma is sokat beszélnek.

Mindenkit biztosított arról, hogy a homszi jezsuita központ szeretettel fogad muszlimot és keresztényt, fiatalt és öreget egyaránt. Ez ma is így van. A népe között élt, láthatóan és hallhatóan kiállt értük, s végül ennek fizette meg az árát. A sírjánál csak derűs békét tapasztal az ember, és ösztönzést arra, hogy még többet cselekedjen. Ő mondta egyszer: „Nem látok muszlimot és keresztényt, én csak embereket látok.”

Rugalmasság

Július másodika az egyik legborzasztóbb nap volt Szíriában. Az emberek három robbanás hangjára ébredtek, amely megrázta Damaszkusz városát. A Tahrir tér környéki volt a legsúlyosabb, 19 ember halálát, rengeteg ember sérülését és a környék hatalmas pusztulását okozva. Ez a nap egy többnapos ünnep utáni első munkanap volt. A történtek ellenére kora délután már a város több részében is szinte „normális” volt a hangulat. Az ismert Shallan utcán estére már élénk volt a forgalom: meglehetősen zsúfolt étkezőhelyek, költekező vásárlók. Mindenféle ember és élethelyzet képviseltette magát: gyerekek, aszszonyok, férfiak, fiatalok és öregek, láthatóan különböző kulturális és vallási hátterűek tolongtak az utcán. Az emberek rugalmassága igen figyelemreméltó, jóllehet az életük valójában folyamatosan bizonytalan és veszélyes.

Remény

Szíriában sok reményről szóló történet van. Egyszerű emberek, akik békében és harmóniában akarnak élni, akik szeretnék, hogy a háború és erőszak azonnal maradjon abba. A szíriai *Jezsuita Menekültszolgálat* (JRS) az egyik olyan szervezet, amely elősegíti, hogy az érintettek reményben éljenek. A JRS elképesztő munkát végez a legnehezebb helyzetben lévő emberek között, elsősorban az oktatás, a gyermekvédelem, a megélhetési lehetőségek tanítása, valamint az orvosi ellátás területén. Az aleppói tábori konyha a legnagyobb szükségben lévő ezrek számára nyújt tápláló ételt. A JRS csapata a legnagyobb veszélyben lévők felé nyújtja ki kezét. A *Szeretet Misszionáriusai* (Teréz anya nővérei) törődnek azokkal a nyomorgókkal, akiknek nincs hová menniük. A remény jelzőtüzei mindenütt!

Öröm

A homszi JRS-központba járó gyerekek elhozták a szüleiket egy játszódélutánra. Nagyszerű volt látni arcukon az öröm kifejeződését. Egy másik JRS-központban a kilencedik osztályosok ünnepelték záróvizsgájukat. Egy idős asszony, aki súlyos traumákon és kilakoltatáson ment keresztül, ragaszkodik hozzá, hogy hallgassuk meg felolvasását, hogy lássuk: megtanult írni, olvasni. Áradozva beszél arról a programról, amely lehetővé tette írástudatlansága felszámolását. Egy tízéves kislány futva jön, csak azért, hogy elmondja, mennyire örül, hogy a damaszkuszi központba jöhet, amelyet második otthonának tekint.

Újjáépítés

Az „újjáépítés” fontos jelszó manapság Szíriában, amire sürgősen szükség is van. Ha az ember Libanon felé hagyja el az országot, az út melletti hirdetőtáblák Szíria újjáépí-

tésének szükségességéről szólnak. Felhívják a figyelmet a szeptemberi kiállításra (www.re-buildsyria.com), amely remélhetőleg fontos lépés lesz a kereskedelem szabályozásában, illetve Szíria multikulturális és plurális társadalmának helyreállításában.

A világ még mindig keresi Szíria mostani tragédiájára a nehezen megfogható választ, valamint a politikai akaratot a térség békéjének és stabilitásának biztosítására. Vigasztalhat minket azonban az a tény, hogy még mindig gazdag értékek növekednek az ott élő emberek szívében és életében.

CedricPrakash

A szerző, Cedric Prakash jezsuita atya, emberjogi aktivista (a Bokor Közösség régi barátja) jelenleg Libanonban teljesít szolgálatot, a Közel-Keleti Jezsuita Menekültszolgálat (JRS) képviseletével és kommunikációjával foglalkozik.

Fordította:
Kőszeginé Rihmer Melinda

Forrás: www.mangaloream.com

A visszautasított lovagkereszt

Arany János helytállása

„... benső önállásom sérelmének látszata nélkül, felülről sem fogadhatom el e kitüntetést..."

A belügyminiszter és a kultuszminiszter személyesen kereste fel lakásán a költőt, hogy rábeszéljék: fogadja el a legmagasabb állami kitüntetést, amelyet korábban visszautasított. Báró Wenckheim Béla és báró Eötvös József 1867. június 22-én zarándokolt el az Akadémia épületébe, Arany János szolgálati lakásába – ez volt a harmadik próbálkozásuk, hogy meggyőzzék a Magyar Királyi Szent István Rend kiskeresztjének vonakodó kitüntetettjét. A legmagasabb magyar kitüntetést még Mária Terézia alapította az első magyar király emlékére, s 1764 óta több mint ezren vették át az aktuális Habsburg uralkodótól a nagy- vagy a kiskeresztet. A rendjel korábbi birtokosainak soraiban találunk szövetséges királyokat, diplomatákat, politikusokat, az udvarhoz hű arisztokratákat, de költőt egyet sem. Az a kevés polgári személy, aki a kitüntetésben részesült, automatikusan bárói címet is kapott. Arany János nemcsak származása, hanem politikai múltja miatt is kilógott a rend tagjai közül. A két miniszter mégis azért ment el hozzá, mert óriási politikai jelentősége volt annak, hogy Arany a kitüntetés díjazottja legyen. Ha Petőfi barátja, a nemzet költője elfogadja a két héttel korábban magyar apostoli királlyá koronázott Ferenc Józseftől a rendjelt, azzal jelképesen is lezárul a 48-as magyarok és a bécsi udvar kiegyezése.

A Szent István Rend és Arany személye egyaránt szimbólum volt. 1850-ben ugyanis az udvarnak tett szolgálataiért a forradalmat vérbe fojtó Haynau is megkapta a kitüntetést. Hét évvel később a megbékélést kereső Ferenc József Budára látogatott, és mások mellett Arany Jánost is ki akarta tüntetni. Cserébe csak egy üdvözlő verset várt volna tőle egy udvarhű folyóirat. Arany ekkor „a lélekre tompítólag ható" kedélyállapotára hivatkozva elhárította a felkérést: „rokkant Pegazusommal nem jelenhetek meg a fényes tisztelgésnél". Így végül a Petőfi-epigon Lisznyai Kálmánnak jutott a kétes megtiszteltetés, s meg is írta a Költői üdvözlet című, méltán elfeledett versét.

Az csak legenda ugyan, hogy Arany ekkor írta A walesi bárdok című balladát, de a versnek mégis voltak igencsak konkrét politikai áthallásai. Nemrégiben Milbacher Róbert irodalomtörténész mutatott rá, hogy a verset Széchenyi István névtelenül megjelent híres pamfletje, az Ein Blick (Egy pillantás) ihlette. Az 1859-ben Londonban német nyelven kiadott politikai vitairat maró gúnnyal bírálta az osztrák önkényuralmat és Alexander Bach belügyminisztert. A „koronád legszebb gyémántja" szófordulat és a haszonleső, a fiatal uralkodót háttérből irányító udvaroncok alakja a pamfletben is megjelenik. Nemcsak a politikához értő olvasók sejtették, hogy az írás szerzőjét a döblingi elmegyógyintézetben kell keresni, hanem az osztrák titkosrendőrség is. Széchenyinél házkutatást tartottak, és tudtára adták, hogy nem maradhat tovább a biztos menedéket jelentő Döblingben. A zaklatás minden bizonnyal hozzájárult a gróf nem sokkal későbbi öngyilkosságához. Hogy erről mennyi információval rendelkezett Arany, arra nincs adat, de nagyon valószínű, hogy miként a „vakmerőn s hivatlanul" felálló bárd alakját Petőfi Sándor ihlette, úgy az ősz bárd figurája az idős Széchenyit idézi.

A vers 1863-ban jelent meg, és Arany mindenkinek megüzente vele, hogy mi a véleménye a költőnek a császári kegy elfogadásáról. Éppen ezért volt fontos négy évvel később a kiegyezést létrehozó politikusoknak, hogy az időközben az Akadémia titkárává és a Kisfaludy Társaság igazgatójává lett Arany – lényegében a magyar értelmiség nevében – jelképesen is megbékéljen az uralkodóval. A kitüntetéssel kész helyzet elé akarták állítani, biztosak voltak benne, hogy a kiegyezést és Deákot támogató költő utólag nem fog botrányt csinálni, ha neve megjelenik a kitüntetettek között.

Ilyesmi azonban már akkor sem maradhatott titkokban, Arany valahogy megneszelte a tervet, és azonnal levelet írt barátjának, a kultuszminiszterré lett Eötvös Józsefnek. „Nem tudom, mi benne igaz, de pár nap óta erősen beszélik, hogy számomra fejedelmi kitüntetés készül. Valami rendjelt emlegetnek. Ha még lehetséges, múljék el tőlem e pohár! (...) Azt sem tudom, mi következménye lenne, ha én e fejedelmi legfensőbb kegyet magamtól elhárítanám: de úgy érzem, hogy helyzetemben e következményt kellene választanom inkább. Értem én, s hálásan elfogadom az eszmét, hogy ez által az irodalom azon ágának legfensőbb figyelemben és buzdításban részesítése a czél, melynek én is igénytelen munkása vagyok: de sem ez irodalom nem fogadna el engem képviselőül, sem én magamat annak nem tartom." Eötvös már másnap saját kezűleg írt levélben válaszolt: „Neked jogodban áll e

rendjelt nem hordani, s ezt alkalmasint tenni is fogod, de azt visszautasítani, ahhoz bizony, barátom, nincs jogod. Nemcsak a fejedelem iránti tiszteletet, de más érdekeket sértenél meg, melyek bizonyosan ép úgy szíveden fekszenek, mint bárkinek. Kérdezz erről bárkit, kérdezd Deákot...”

Eötvös levele azon a napon érkezett, amikor Arany neve megjelent a kitüntetettek névsorában a hivatalos közlönyben. A költő azonban kitartott a mellett, hogy visszaadja a díjat. Eötvös, aki maga is a rendjel új kitüntetettje volt, ekkor kereste fel először személyesen barátját, de nem tudta meggyőzni. A helyzet botránnyal fenyegetett. Arany másnap a kitüntetésekért felelős belügyminiszternek is levelet írt, immár a legszemélyesebb érvekkel. Tudja, hogy a kitüntetés a magyar irodalomnak szól, de „a legélénkebb contrastot képezi, mintegy kivesz saját énemből, s életemet önmagával meghasonlásba ejti (...) benső önállásom sérelmének látszata nélkül, felülről sem fogadhatom el e kitüntetést.” E levél után határozta el a két miniszter, hogy közösen próbálják jobb belátásra bírni a költőt, elutasítása negatív politikai következményeit ecsetelve. A hatszemközti megbeszélés eredményét Wenckheim miniszter másnapi leveléből ismerjük: Arany nem költőként, hanem az Akadémia titkáraként, tehát nem magánemberként, hanem hivatalos minőségében elfogadja a kitüntetést, bárói címet nem kap mellé, a rendjelt pedig soha nem fogja viselni.

A belügyminiszter nem akarhatta tovább feszíteni a húrt, így ünnepélyes ceremónia helyett egyszerűen a levélhez mellékelve, postafordultával küldte el a lovagkeresztet a költőnek. Arany A csillag-hulláskor című ironikus versfüzérben örökítette meg érzéseit: „Járnak hozzám méltóságok, / Kötik rám a méltóságot: / Megbocsásson méltóságtok, / Nem érzek rá méltóságot.” Kosztolányi Dezső, Faludy György és mások szerint létezett ennek nyersebb verziója is, amit Arany egyenesen az érdemkereszt csomagolópapírjára írt: „Hasfájásban szenvedek, / Kiskeresztet küldenek, / Ha csak egyet tojhatnám, / Száz keresztért nem adnám.” A versike kézirata nem maradt fenn, így az eredeti verzió pontosan nem ismert, több szövegváltozatban terjedt. Azt viszont már Arany barátjának, Vámbéry Árminnak fia, Rusztem írta le, hogy a költő halála után fiókjában felbontatlanul találták a kitüntetést őrző, spárgával átkötött, hatszoros pecséttel ellátott selyemdobozt. Meg sem nézte.

Nyáry Krisztián

Forrás:
https://www.facebook.com/photo.php (2016. aug. 20.)

Andor és Andor

Remény. Nem racionális. A haldokló a gyógyulásban, a megcsalt a visszatérő szerelemben, az elbukott a felállásban, a bizonytalan a biztosban, a megalázott a büszkeségben, a gyászoló a feltámadásban. Mégis jelen van a remény, a reménykedés. Kapaszkodás a levegőbe, ugrás a semmibe, pillantás a sötétbe.

Jó, hogy van. Mert a remény felhője, amely körülvesz, termékeny, mint az esőfelhő. Nélküle elpusztulnánk

*

Apa és fia. Nagyandor és Kisandor. Egymásnak feszülő örökös indulatok. Az apa elvárásai, a fiú lázadásai.

Kisandor úgy érezte, soha semmi nem jó, amit csinál. Így aztán az évek során feladta a próbálkozást. Egykedvűen harcolt, vitatkozott, de tudta, hogy nagyon messze vannak már egymástól. Anyja csendes fáradtsággal békítgette őket. Elkeseredett, hogy férje és fia ennyire nem értik meg egymást.

Most pedig itt ez a nagy baj. Kisandor kórházba került. Millió vizsgálat után kiderült, hogy leukémiás. Ma újra mennek Nagyandorral a kórházba. Ica, miközben pakolt, azon töprengett, ez vajon helyrebillenti-e apa és fia kapcsolatát. Hiszen hogy várták ezt a gyereket! Amikor 16 évvel ezelőtt a szülészorvos az ultrahang-felvétel után közölte, hogy fiú lesz, a férje akkorát ugrott örömében, hogy felborított egy műszeres asztalkát.

Hazavitték Kisandort a kórházból, s már tervezgette, mennyi időt fognak együtt eltölteni, ahogy nő a gyerek. Barkácsolnak, fociznak, majd aztán motoroznak. Persze ő mint anya mosolyogva hallgatta a férjét. Ő nem ilyesmit tervezgetett. Gondolatai középpontjában az egészség, a boldogság állt. Ezt kívánta minden nap, amikor a csecsemő fölé hajolt. No meg a féltés. Az ő csemetéjét ne bántsa senki, ne akadályozza majd a terveiben.

Ahogy teltek az évek, Kisandor nőtt, látszott, hogy milyen kezelhető, jó fiú. A férje viszont egyáltalán nem értékelte ezt. Dühös volt, hogy kimarad az óvodai verekedésekből, otthon pedig szívesebben búvja a mesekönyveket. Talán itt a hiba? Mert apát és fiát annyira más érdekli. De ez most nem érdekes. Arra vágyott, hogy gyógyítsák meg a fiát. Felőle végigordibálhatnak minden egyes napot, csak legyen újra egészséges mindenki.

Ekkor érkezett haza a férje a munkából, és rögtön bekukkantott a szobába. Ica észrevette, hogy mióta beteg a gyerek, Nagyandor energikussága, barkácsolási kedve mintha elszállt volna. De nem beszélt. Olyan jó lett volna ezt az egészet átbeszélni. Szóval is támogatni egymást. De nem. Éjszaka mindketten csak forgolódtak. Ica könnyei csendben folytak, az aggódás külön marcangolta minden sejtjét. Párja is csak sóhajtozott. Ha megpróbált ilyenkor szólni hozzá, morogva dobott egyet a testén, és elfordult.

Most is szinte némán készülődtek, és fél óra múlva már bent voltak a kórházban. Időpontjuk volt az orvoshoz, aki szinte rögtön fogadta is őket.

– Nézzék, látom, hogy meg vannak rémülve, ami érthető is. Hadd mondjam el, jó eséllyel meggyógyul a fiuk. Csontvelő-átültetésre lesz szükség. Ami persze nem egyszerű, de egyezés esetén valamelyik családtagból nyert egészséges csontvelő segíthet. Komoly vizsgálatok után derül ki, hogy járható-e ez az út. Lehet persze idegen donor is. Fontolják meg ezt, és holnap válaszoljanak, kérem. Az idő itt nem pénz, hanem élet. Most bemehetnek a fiukhoz. – S ezzel már állt is fel Harmath doktor, hiszen elmondta, amiért ezt a szimpatikus házaspárt behívatta. Ekkor azonban Nagyandor határozottan, kissé fátyolos hangon ugyan, megszólalt:

– Nincs itt mit megfontolni, doktor úr. Mikor végzik el a vizsgálatokat rajtam?

– Megbeszéljük a részleteket, miután kijöttek a fiuktól. Már nagyon várja magukat.

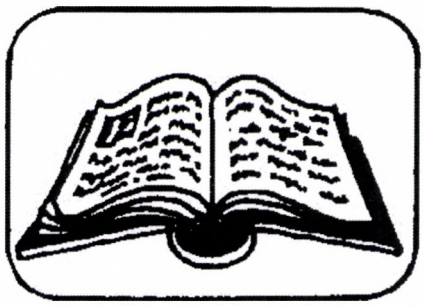
Kisandor látta a szüleit közeledni. Ahogy még soha nem látta őket. Nem értek egymáshoz, de mintha mégis összekapaszkodtak volna. Elcsodálkozott. Odaértek hozzá.

Nagyandor szó nélkül megölelte Kisandort, és azt mondta:

– Nem lesz semmi baj.

És Kisandor tudta, hogy nem is lesz. Szorította az apja széles vállát, és tényleg megnyugodott.

Szvitil Ila

BIBLIA

Az októberi elmélkedéseket az EK közösség tagjai írták (sorrendben: Kosztolányi Mária, Botlik Bence, Kiss Gábor, Schanda Bea, Bajnokné Benyhe Judit), a novemberieket Kovács Tádé (Tata).

Október 1. – Évközi 26. vasárnap – Mt 21,28-32 – „...megelőznek titeket!”

Jézus egyértelművé tette itt és még több más helyen is a szentírásban, hogy a szép szavak, ígéretek, a vallásosság és erkölcsösség nem ad belépőt Isten országába, oda csak tettekkel lehet bejutni. A választott nép képviselői hiába tartanak be gondosan minden vallási előírást és szabályt, hiába élnek példás és erkölcsös életet, ha gondolkodásukat nem változtatják meg radikálisan, azaz ha nem térnek meg, és nem cselekszik az irgalmasság cselekedeteit, akkor a vámosok és az utcanők megelőzik őket Isten országában. Kemény szavak ezek egy képmutatóan vallásos környezetben, ahol megvetik és lenézik a bűnösöket. Jézus pedig ezeket a kitaszított és lenézett embereket nyitottabbnak látja arra, hogy befogadják tanítását, és tettekre is váltsák, nekik hozta elsősorban az „örömhírt”, hogy felemelje őket, egy jobb élet reményét hozva el. Szinte reménytelennek tartja a saját felsőbbrendűségükbe, nagyságukba, előírásaikba belefeledkezett vallási vezetőket.

Nekem is meg kell vizsgálnom lelkiismeretemet, mennyire vagyok csak a szavak szintjén Jézus tanításának képviselője. Szépen beszélni a szeretetről, adásról, szelídségről, szolgálatról könnyű, ígérni is lehet könnyelműen, de a mindennapokban tettekre váltani, kényes és nehéz helyzetekben jól cselekedni, bizony nagyon nehéz. Ha tisztában vagyok saját sebezhetőségemmel, kiszolgáltatottságommal, bűnösségemmel, akkor meg tudom érteni a másik embert, irgalommal és segítőkészen tudok feléje fordulni.

„Jobb ateistának lenni, mint képmutató kereszténynek” – ezek Ferenc pápa szavai, és azt hiszem, nagyon egybecsengnek Jézus szavaival.

Ígéretekkel és nagy szavakkal tele van a padlás, szeretném, ha a tetteim beszélnének, és igazolnák a jézusi tanítás örömhírét.

Október 8. – Évközi 27. vasárnap – Lk 1,26-28 – „Veled van az Úr!”

Az angyal azt mondta Máriának: Veled van az Úr! Ma Magyarok Nagyasszonya ünnepét tartják a magyar katolikusok. Mi ez a kisajátítása Máriának? Miért mondjuk, hogy Magyarok Nagyasszonya?

A hagyomány szerint Szent István királyunk, utóda nem lévén, Máriának ajánlotta Magyarországot e szavakkal: „Ég királynője, e világ jeles újjászerzője, végső könyörgéseimben a szentegyházat a püspökökkel, papokkal, az országot a néppel s az urakkal a te oltalmadra bízom...” Nincs ebben kisajátítás, csak kérés, kívánság: „Oltalmadra bízom, azaz oltalmazd, kérlek, az egyházat és az országot.” Később Bajorország, Franciaország, Ausztria, Lengyelország stb. egy-egy uralkodója, vezetője ajánlotta saját hazáját Máriának. Nyilván voltak, akik azt gondolták, hogy Mária ezért majd győzelemre segíti a nevében harcolókat, de tudjuk, hogy ilyet sem Mária, sem Jézus, sem Isten nem cselekszik.

A mai evangéliumban viszont nem kívánság, hanem megállapítás hangzik el az angyal részéről: „Veled van az Úr!” Nem azt mondja, hogy „Legyen veled az Úr!” (mint a misében: „Az Úr legyen veletek!”), nem kívánságot fogalmaz meg. Valójában mindkettőnek helye van, helye lehet az életünkben:

1. A „Legyen veled az Úr életed minden napján!” – ez az egyik legszebb kérésem, kívánságom lehet, hiszen tudom, hogy Isten a Vigasztaló, az Erőt-adó, a Megbocsájtó, a Szeretet.

2. A „Veled van az Úr!” pedig ennek a tudásomnak a határozott kifejezése, maga a bizonyosság. És ez akkor is igaz, ha valami miatt éppen nem érzem, vagy az, akinek mondom, éppen nem érzi, hogy most velem/vele lenne az Úr, az Isten. Mert ez egy kicsit ígéret is. Remény, amire sokszor szükségem van.

Mert ha velem van az Úr, akkor az azért lehet, mert velem akar lenni, és ha velem akar lenni, akkor rajtam múlik, hogy érzem-e, tudom-e majd a jövőben, hogy még mindig velem van. Szeretném, ha velem lenne az Úr! Szeretném, hogy sokaknak elmondhassam és elmondjam: Veled van az Úr!

Befejezésül idekívánkozik még egy idézet: „Az én Uram, az ÚR letörli a könnyet minden arcról...” (Izajás 25,8). Mert veled van az Úr!

Október 15. – Évközi 28. vasárnap – Mt 22,1-14 – Példabeszéd a királyi menyegzőről

Nagy megtiszteltetés meghívottnak lenni egy menyegzőre, ráadásul egy nem akármilyen lagzira, hanem a szerető Atya által készítettre. Ennél nagyobb ünnep nem is képzelhető el, és mégis van, aki nemet tud mondani, sőt zaklatásnak veszi a meghívást. Agresszívan ellenáll. Miért? Mert megteheti, mert az ember szabad akarattal lett teremtve, és dönthet, hogy számára mi a fontosabb.

Ez még érthető, de miért gerjed haragra a menyegzőt hirdető király? Bokros múlttal nehéz összeegyeztetni a példabeszédbeli haragvó, sőt gyilkoló királyt a szerető Atya képével. Számomra nem is arról szól ez a rész, hogy az Atya, ha mérges, akkor odacsap, hanem azt üzeni, hogy döntéseinknek bizony következményeik vannak, és az Atya minden szeretete sem tud megmenteni minket a rossz döntéseink hozadékától.

Mégis furcsa ez a harag. Ha nem kell nekik a mennyek országa, akkor ne jöjjenek – gondolhatná az ember. Azonban az Atya nem akar magányos lenni. A Szeretet magában semmit sem ér. A Szeretet társasjáték, egyedül nem megy sem Istennek, sem embernek. A Szeretet visszautasítása az egész teremtést teszi értelmetlenné.

A mennyek országa nem állhat üresen, még akkor sem, ha éppen azok nem jönnek, akiknek készült. Ezért összegyűjtenek mindenkit, akit csak találnak. Nem számít, hogy gonoszok vagy jók töltik-e fel az Országot, csak az, hogy képesek-e testüket,

lelküket felöltöztetni menyegzős ruhába. Mert a menyegzői terem mégsem egy piszkos kocsma. Itt kitaszítódik az, aki nem képes örömbe és szeretetbe öltözködni.

Jézus példabeszédének mi köze a valósághoz? Azt gondolom, annyi, amennyit fel tudsz fogni a hívásból, ami nem mobilon érkezik, mégis hallható annak, akinek füle van a hallásra. Hagyd, hogy megtaláljon az Isten, hogy Te is a meghívottak között lehess! A meghívottak, és talán a kiválasztottak között is.

Október 22. – Évközi 29. vasárnap – Mt 22,15-22 – „Kinek a képe és fölirata ez?”

Sok elemzést, elmélkedést olvastam már ennek az evangéliumi jelenetnek a kapcsán, s ezek jellemzően Jézusról szóltak: hogy mennyire átlátott a farizeus-tanítványokon, hogy milyen frappánsan kikerülte a csapdát, hogy mennyire nyíltan „leképmutatózta” az ellenségeit, hogy világossá tette: szerinte valójában minden (legalábbis az istentelen pénzt kivéve) Istené…

Képek is felelevenítik a jelenetet: Masaccio vagy Tiziano festménye, Rembrandt rézkarca: csupa markáns arc, indulatos mozdulat…

Mégis egy sok-sok éve hallott brüsszeli prédikáció cseng vissza, valahányszor ezt az evangéliumi részt hallom, olvasom. Így tehát most „idegen tollakkal ékeskedem”, amelyek azért az évek során a magaméivá is váltak: „hozzám nőttek” (és időnként bizony bökdösnek)!

A jelenetet könnyű elképzelni: plasztikus a leírás. Saját magamat is könnyű odaképzelnem. Én hogyan viselkednék? Valószínűleg kíváncsi, de csendes szemlélő lennék. Magamban adóznék a frappáns megoldásnak – és utána ugyanúgy eloldalognék, mint a meglepődött küldöttek.

De fordítsunk egyet a felálláson: Mi van, ha énkörülöttem alakul ki csoportosulás, ha rám vonatkozóan csapnak össze vélemények, netán indulatok? Hogy vajon kikkel tartok, kikhez tartozom, azaz kié vagyok? (Ugye ilyen helyzetekre Te is bőven fel tudsz idézni példákat, kedves Testvérem!) Egy ilyen szituációban magyarázkodhatok, érvelhetek persze – könnyebben, mint a néma adógaras.

De mit mondanának rólam, akik nem a szövegelésemre kíváncsiak, hanem egyszerűen csak látnak, figyelnek? Akik körülvesznek, akik ismernek? Rólam mi látszik? Kinek a képét viselem – kire hasonlítok? No, nem a vonásaimban, hanem a gondolkodásomban, a viselkedésemben? (Bár jól tudjuk, sokszor még az arcunkra is kiül a belső világunk.) Aki engem lát, kit ismer meg általam? Viselem-e Isten vonásait? Látszik-e olyan egyszerűen és azonnalian, hogy Őhozzá tartozom, mint az adógarasról, hogy az meg a császárhoz tartozik?

Ha igen – amikor igen –, töltsön el hálás öröm és illő szerénység!

Ha nem – amikor nem –, alakítsak a vonásaimon, a gondolkodásomon, az életvitelemen!

Hogy aki engem néz, az az Isten képét – képmását – láthassa rajtam!.

Október 29. – Évközi 30. vasárnap – Mt 22,34-40 – A főparancs

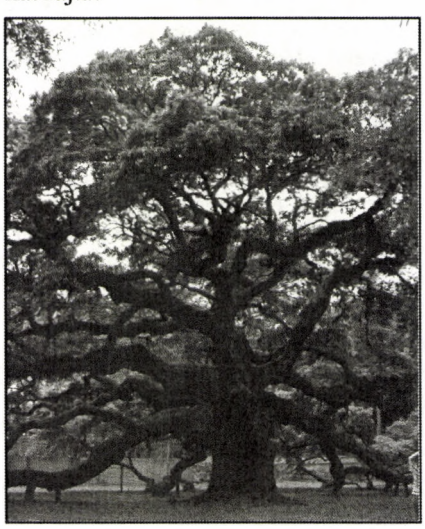
Ez Jézus, a próféta, a galileai Názáretből” – idézi Máté a fejezet elején (21,11) a népet. Jól érzékelteti ezzel a közhangulatot, amely joggal aggaszthatta a szadduceusokat és a farizeusokat. Jézus a templom megtisztítása után példabeszédek sorával próbálja érthetővé tenni hallgatói számára a Teremtő Atya világát. Ez a világ azonban aggasztó és ingerlő az írástudók számára. Szeretnék „csőbe húzni” a népre szemmel láthatóan nagy hatást gyakorló tanítót. Előbb az adófizetés izgalmas politikai problémájával, majd a föltámadás kérdésével akarták megszorongatni. Mindkét esetben megtapasztalhatták Jézus különleges képességeit és egyéniségét. Elérkezettnek látják hát az időt arra, hogy megtudják, Törvényük melyik parancsát tartja Jézus legfontosabbnak.

Meg is kapják a választ, amelyben Jézus a mózesi Törvény szövegével két mondatban összefoglalja azt, amit az Atya világából legfontosabbnak gondol. Szó szerint idézi a mózesi Törvény két intelmét (5Móz 6,5 és 3 Móz 19,18.): „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből” és „Szeresd felebarátodat, mint saját magadat”!

A mózesi Törvény e két mondata Jézus tanításának esszenciája. Kis túlzással benne van minden, amit jézusi Útnak tartunk: a Teremtő szeretete és elfogadása, amit elsősorban embertársaink szeretetével tudunk bizonyítani.

Ráadásul nem is kicsit kell szeretnünk embertársainkat: annyira kell őket szeretnünk, mint saját magunkat. Azt tudjuk, hogy az egészséges lelkű ember nem fordul maga ellen. No de mások ellen? A nekünk nem rokonszenves, vagy akár nekünk ártani is akaró emberek ellen? Ez már nagyon súlyos, igen nehezen teljesíthető parancs! Aki be akarja tartani, nem bánthatja, lophatja, csalhatja meg felebarátját, azaz a másik embert! Akkor sem, ha éppen ezt érezné igazságosnak vagy kívánatosnak.

Mózes is, Jézus is tudta, hogy az emberiség számára örök kihívás lesz ez a parancs. Mi is tapasztaljuk, mégis törekednünk kell a megvalósítására – életünk békéje és a Föld jövője múlhat rajta!

November 1. – Mindenszentek ünnepe – Mt 5,1-12a – Együtt leszünk mind!

Mindenszentek ünnepe több, mint Halottak napjának előestéje vagy halloween, temetőlátogatás és töklámpások faragása. Ünnepeljük mindazokat, akik üdvözültek, vagyis sikeresen fejezték be a földiéletet. Mivel kanonizált kárhozott egy sincs, az idő pedig relatív, remélhetjük Origenésszel, hogy végül is üresen marad a pokol, és némi tisztulás révén mindenki, aki a földön élt, a mennybe kerül.

Hát nem óriási? Találkozhatunk őrangyalainkkal, védőszentjeinkkel, őseinkkel, barátainkkal és mindenkivel, aki csak érdekelt minket, míg éltünk, vagy az után. Térdemen törhetem el Szent László és Szent Johanna kardját, megcsókolhatom Néri Szent Fülöp kalapját, amelybe a bili tartalmát öntötték, amikor az Oratórium árváinak alamizsnát gyűjtött. Megkérhetem Don Boscót egy bűvészmutatványra, jót mulathatok a keresztes vitézekkel és mohamedán ellenfeleikkel, akik a Szentföld oly kétes értékű birtoklása érdekében küldték ide egymást, és megölelgethetem őseimet, tanáraimat, osztálytársaimat,

közösségi és vér szerinti tesóimat, Jézust, Szent Tádét, olvasóimat, tanítványaimat, kollégáimat, gondozottainkat, s azokat a migránsokat, akikkel egy utcában lakik a kislányom.

Boldog leszek, ahogy ők remélhetőleg azok voltak a földön. Sőt boldog vagyok, ahogy ők biztosan azok a mennyben. Együtt a szegényekkel, sírni tudókkal, szelídekkel, éhezőkkel, irgalmasokkal, tisztaszívűekkel, békességteremtőkkel és mártírokkal, meg azokkal, akik nem voltak ilyenek, de bűnbánatot tartottak velem együtt, akárcsak a szesztestvéreim. Hát nem nagyszerű? .

November 5. – Évközi 31. vasárnap – Mt 23,1-12 – Az életszentség kísértései ellen

Mindenszentek hetében komoly figyelmeztetést kapunk arra vonatkozóan, mennyire kell vigyáznunk elittudatunk kinövéseire. Az életszentség kísértései is figyelemre méltók. Jézus nemcsak a vallásos tömeget, hanem az elitnek számító tanítványokat is figyelmezteti: jogosan keresnek összhangot a hivatalos írásmagyarázók szavai és életvitele között, de ha nem találnak, tudniuk kell, mi a követendő, s mi nem. Hogy ők sem követik a normát, az nem ok arra, hogy mi is elkutyulhassunk.

Hogy lemaradok az eszményeim mögött, az nem ok arra, hogy alacsonyabbra tegyem a lécet a mieink számára, mert lehet, hogy nekik jobban sikerül felzárkózniuk, s engem is serkentenek rá. Mindenesetre segítenünk kell egymást a keskeny úton. Nekem őket, nekik engem. Olcsó vigasz lenne számomra, hogy nekik még annyira sem megy: ennyivel szentebbnek érezhetem magam, ennyivel több tisztelet jár nekem, már szidolozhatom is a glóriámat.

A szavak elrepülnek, a példa vonz – tartja a latin közmondás. Ez igaz. De a jó példa nem hivalkodó. Sokszor mondtam gyerekeinknek: „Láttatok ti tőlünk ilyet? Miért nem fordítottátok el a fejeteket!” De azt sose mondtam, hogy mi ezt így csináljuk, tessék minket bámulni! Nem kellett. Minden rossz és jó szokásunkat utánozták. De voltak komoly egyéni eltérések is, nemcsak rossz irányban. Egyik gyerekünk például rendet rak maga után, sőt mind az ötünk után is. Tanulhatunk tőle. Persze megdicsérjük ezért. De puszta önzésből, mert így máskor is kedve lesz utánunk pakolni. De ő nem ezért pakol, hanem mert szereti a rendet. Önvezérlésű. Nem rángatott.

Jézus nem helyesli a külsőleg vezérelt magatartást, azt, ha „az embereknek (szóló) látványosságul” cselekszünk, akár engedelmesen, akár vallásosan. Azt szereti, ha belülről vezérelten, saját lelkiismeretünk indíttatására cselekszünk. Ahogyan ő – a benne működő Atya akarata szerint. Az egyetlen csúcsérték csillagzata alatt tudunk csak harmonikus életet élni. Amíg mindenki az atyánk, tanítónk, mesterünk, addig szétrángatott, békétlen életünk van. Mihelyt *egyetlen* Apácska gyermekeinek érezzük magunkat, akinek az akaratára Jézus tanít bennünket, azonnal testvérei leszünk a többieknek. Sem fölöttük, sem alattuk, hanem mellettük. Sem nem parancsolgatva, sem nem engedelmeskedve, hanem alkalmazkodva, segítve, eszményt állítva, jó példát adva, önkontroll alatt – szeretetben. A pöffeszkedőt helyrerakják, a szerénykedőt fölemelik. Egyenrangúak vagyunk.

November 12. – Évközi 32. vasárnap – Mt 25,1-13 – Folyton készenlétben lenni!

Az egyházi év utolsó hónapja életünk utolsó napjaira figyelmeztet. Mire kell vigyáznunk? Arra, hogy mire befejezzük ezt az életet, készen legyünk. És mivel nem tudjuk, mikor fogjuk befejezni, az a biztonságos, ha állandóan készen vagyunk. A készenlétnek vannak terhei és hatalmas előnyei, elmulasztásának vannak apró előnyei és hatalmas hátrányai.

Na de ki mondhatja el magáról, hogy készen van, elkészült, befejezheti? Jézus el merte mondani a kereszten: *tetelesztai = consummatum est* (Jn 19,30): El van végezve. Jn 17,4: „...elvégeztem a munkát, amelyet rám bíztál, hogy végezzem el.” Az öt okos szűz nyugodtan alhat a vőlegény késésekor, mert ég a fáklyája, s mihelyt pislákolni kezd, van nála tartalék olaj, hogy fellobbantsa. Na, igen, „cipelni” kellett a pici olajos korsót. Az öt butus ezt megtakarította magának. De mit ér egy koszorúslány Izraelben, kialudt fáklyával a kezében? Ez az egyetlen funkciója: emelje a fényt!

Az ember egyetlen rendeltetése, hogy szeressen. Mit ér ő e nélkül? Pál apostol azt írja: A szeretet nem szűnik meg soha (1Kor 13,8). Ami meg tud szűnni, nem volt valódi szeretet. És a szeretetre meg lehet tanítani ugyan másokat, de átpasszolni, ahogy Grignon Monfort Szent Lajos (1673-1716) képzelte, nem lehet. Az én önzetlenségemet nem tudom veled megfelezni.

Ám a szeretetet időben kell megtanulni. Nehogy lekéssük a készenlétet. Aki majdnem elérte a vonatot, az itt maradt. Tegyük fel, hogy épp emelni akartam az Isten Országának földi fényét karácsonyra, de novemberben meghaltam. Hogy Égi Apácskánk irgalma mit kezd így velem, az az Ő titka, de hogy az én részem kimaradt a földi „lagziból”, azon nincs mit szépíteni. Vannak visszahozhatatlan ziccerek. Ki lehet hagyni őket, de butaság lenne. A lángot táplálni kell. A tűzre új és új hasábokat kell dobni. Aki megelégszik az esküvő előtti udvarlással, ne csodálkozzék, ha kihűl a felesége iránti szerelme! És viszont. Érdemes folyton készenlétben lenni.

November 19. – Évközi 33. vasárnap – Mt 25,14-30 – Micsoda vállalkozás!

Van néhány bibliai eredetű szavunk, de ezeket egészen más értelemben használjuk, mint a Biblia. Ilyen az, hogy szálka vagyok a szemében, és az is, hogy kamatoztatnom kell talentumaimat. Nem művészi tehetségem fölhasználásáról beszél Jézus. Sőt a szöveg megkülönbözteti a talentumot a képességtől, amikor Máté azt írja, hogy a messzire utazó ember kiosztotta a talentumokat, kinek-kinek tehetsége szerint, más-más mennyiségben.

Ha jól értem, ugyanazt a minőséget különböző mennyiségben osztja ki Isten, képességünk arányában. Mi lehet ez a minőség? Nyilván valami igen értékes dolog. A talentum 6000 dénárt ér. Egy dénár egy napszámnyi fizetés. Mi az az értékes dolog, amiből mindenki ugyanúgy kap, csak különböző mennyiséget, mégpedig tehetsége szerint? Azt hiszem, a harmincszoros, hatvanszoros, százszoros terméshez hasonlóan a szeretet gyakorlására felhasználható lehetőségeket jelenti.

Örökletes hajlamokkal jövünk a világra. Ezek – a nagy számok törvénye alapján – az előforduló esetek felére vonatkozóan önkéntelenül is a megfelelő reagálást biztosítják számunkra. A földi élet arra való, hogy készségekre tegyünk szert a maradék ötven százalék számára – hajlamainkkal ellenkezőleg. Ez bizony kemény munkát, szorgos gyakorlást kíván tőlünk. Így szerezhetjük meg a párját mindannak, amit kaptunk, amit örököltünk, ami eleve a génjeinkben volt, amit alig is tudtunk volna elveszteni. De ha mindig csupán a hajlamaink szerint döntöttünk, ez annyit jelent, hogy elástuk a talentumot, nem dolgoztunk a jellemünkön, nem mérle-

geltük a helyzeteket ember módjára, ösztönből cselekedtünk állat módjára. Az állatoknál ez jó, az embereknél rossz. Lustaság, semmittevés. A földi élet feladatának elmulasztása.

De hát megőriztük a kapott talentumot! 50%-ig szép volt az életünk! Látszólag. Valójában azon esetekben sem a szeretetünk döntött, csak az örökölt hajlam, a szerencsés ösztön, helyettünk. Hát ennyire veszélyes embernek lenni? Ennyire nagyszerű! Együtt munkálkodni a Teremtővel. A felét ajándékba adja, és a másik felé-hez is rengeteg segítséget küld: Bibliát, jó példákat, közösséget stb., de az mégis a mi részünk marad. Micsoda vállalkozás: Apácskánk, a Teremtő & Te!

November 26 – Krisztus király – Mt 25,31-46 – Trónon ül vagy börtönben?

Vége az „A” egyházi évnek, egy hét múlva kezdődik a „B” év. Az évet egy nagy ünnep koronázza meg. Professzorom szerint mind a négy évszaknak van Krisztus király ünnepe. Télen a három másik király hódol előtte, ebből lesz az egyiptomi menekülés, Virágvasárnap a főváros tavaszi népe hozsannázik neki, ez torkollik a nagypénteki Feszítsd meg!-be. Úrnapján monstranciánkba zárva körbehordozzuk településünkön, és csorog rólunk a nyári nap verejtéke. Az őszi ünnepnek a neve is az, hogy Krisztus király.

Volt elég baja Heródes nevű királyokkal születése után és kivégzése előtt. Elég rossz véleménye volt minden királyféléről Mt 20,25-28: „...Tudjátok, hogy vezetőik uraskodnak a népeken, és a hatalmasok hatalmaskodnak rajtuk! Köztetek nem lesz így! Hanem, aki köztetek nagy akar lenni, felszolgálótok lesz; és aki köztetek első akar lenni, rabszolgátok lesz. Amint maga az emberfia sem jött kiszolgáltnak lenni, hanem szolgálni...”

Ezek után vajon élvezi-e, ha királyként ünnepeljük, és irgalmáért, kegyelméért könyörgünk hozzá, mint valami kényúrhoz? Miután megmosta tanítványai lábát, így beszélt: „Ti így hívtok: 'a Mester', meg (így:) 'az Úr', és jól beszéltek, vagyok is. Ha tehát megmostam a lábatokat, én, az Úr meg a Mester, nektek is meg kell mosnotok egymás lábát. Példát adtam ugyanis nektek, hogy amint én tettem veletek, ti is úgy tegyetek” (Jn 13,13).

Persze egy trónon ücsörgő király példáját követni, fején arany koronával, amint parancsokat osztogat, néha talán kívánatosabbnak éreznénk. Ezért válthatták föl a „jó pásztor”-ábrázolásokat a pantokrátor-mozaikok a templomokban, miután előbújhattunk a katakombákból, és sikerült államvallássá degradálódnunk. Az sem véletlen talán, hogy ennek az aránylag fiatal ünnepnek az ötlete a pápai állam 1870-es megszűnése és 1929-es Vatikánná zsugorodása között jutott eszébe XI. Pius pápának, az 1925-ös szentévben.

De ha már van, mit kezdjünk vele? A mai szleng használja a jó, nagyon jó, legjobb helyett a „király” kifejezést. Nagyon egyet tudok érteni azzal, hogy Jézus jó Mester, bár a gazdag ifjútól ezt sem akarta elfogadni, mivel feltétel és előzetes vizsgálat nélkül szerinte csak Isten jó (Mk 10,18). Tapasztalatból tudom, hogy nagyon jó mester, ahányszor rá hallgattam, sose bántam meg. És a legjobb is. Bár rengeteg etikai idézetet összegyűjtöttem, sok olyat találtam, amelyik majdnem olyan jó, mint amit Jézus mondott, de egyet sem, amelyik jobb. Ez bizony „király”.

Végül is ő a Barátom. És ez még inkább „király”. Úgy szerettem volna levenni fejéről a töviskoronát, őt pedig a kereszt trónusáról. Milyen jó, hogy ezek már megtörténtek. Szeretném levenni fejéről az aranykoronát is, és őt a mennyei trónusról. Ezek soha nem voltak ott. Sajnálom azokat, akik még mindig ott látják. Én inkább az éhezőben, szomjazóban, rongyoskodóban, menekültben, szenvedélybetegben, lecsukottban próbálom meglátni, és ha tudom, segíteni is. Hát Te?

Életmódunk megváltoztatása

1. Ökológia lábnyomunk

Egyre több embert foglalkoztat, hogy fogyasztói világunk mennyire terheli a Föld élő rendszereit. Ám lehet, hogy megérzéseink nem pontosak, ezért is fontos lenne legalább megbízható becsléseket megismernünk.

William E. Rees egy kanadai egyetemen már az 1970-es években az ökológiai lábnyomról magyarázott hallgatóinak. Tanítványai a fogalmat később továbbfejlesztették, igazán elterjedtté a kilencvenes évektől vált. Ma már magyarul is olvashatunk róla (Ökológiai lábnyomunk, Föld Napja Alapítvány, 2001). Minden ember ökológiai lábnyoma hat elemből áll össze. Az első az a terület, amelyen a táplálkozásához szükséges gabona megtermelhető, a második annak a legelőnek a nagysága, amely az általa elfogyasztott hús előállításához kell. A harmadik a fa és papír fogyasztásának megfelelő nagyságú erdőterület. A negyedik azokat érinti, akik halakat, rákokat, kagylókat és egyéb tengeri állatok esznek, hiszen ezek folyamatos kifogásához bizonyos nagyságú tengerre van szükség. Az ötödik a lakáshoz szükséges földterület, végül a hatodik annak az erdőterületnek a nagysága, amely az emberek energiafogyasztásából származó szén-dioxid megkötéséhez szükséges.

A bolygó egészét tekintve az 1970-es évek közepén léptük át a rendelkezésünkre álló biokapacitást, vagyis ettől kezdve mindig többet habzsoltunk, mint amennyit az ökológiai rendszer nyújtani tud. A Földön csupán 11,9 milliárd hektár termékeny ökoszisztéma található. Ha ezt a területet egyenlően szétosztanánk a ma élő 7,4 milliárd ember között, akkor minden ember 1,6 globális hektárnyi területet kapna. Ma már 1,5 bolygóra lenne szükségünk, hogy kielégítsük a megújuló források iránti igényeinket, és elnyelessük az általunk termelt szén-dioxidot. Ez azonban csak átlagérték, az országok közötti különbségek kiáltóak. Miközben a világ népességének fele, főként a déli féltekén, a rá jutónál kevesebbet fogyaszt el, Észak-Amerika, Ausztrália és a közel-keleti kőolajtermelő országok olyan életmódot folytatnak, hogy ha az általánossá válna, 6 bolygóra lenne szükség. Ezért is érdekes, hogy a nagy lábon élő kanadai Vancouver városa néhány éve elhatározta, hogy komolyan veszi a fenntarthatóságot, és stratégiákat dolgoz ki, amelyek segítségével eljuthat a Föld erőforrásaiból való igazságos részesedéshez.

Kanada és Magyarország között jelentős különbségek vannak, mégis tanulságos, hogy mire jutottak. *A világ helyzete, 2013* című kötet részletesen tárgyalja a megvalósítás nehézségeit. Hogy lehet a *Legzöldebb város 2020* akcióterv segítségével (igaz, hogy csak 2050-re) egyharmadára csökkenteni egy város ökológiai lábnyomát? Borzasztó nehezen. Az élelmezés a lábnyom felét teszi ki, és ebbe természetesen azok a távoli területek is beletartoznak, ahol a városban elfogyasztott élelmiszert megtermesztik. A közlekedés összesen a lábnyom 19%-át teszi ki, ennek több mint felét az egyéni autóhasználat adja. Az épületek lábnyoma kisebb, mint más városokban, mert a Vancouverben felhasznált áram 80 százalékát vízi erőművekben termelik. A fogyasztási cikkek 14%-os részesedésén belül meglepően nagy a papír előállításához szükséges terület aránya. Az akciótervben mindaz benne van, amire számíthatunk. Autózás helyett kerékpározás, gyaloglás és tömegközlekedés, napenergiával támogatott passzív házak, a személyes fogyasztás csökkentése. A számítások során fokozatosan derült ki, hogy milyen húsba vágó változtatásokra lenne szükség a cél eléréséhez.

A húsba vágó kifejezét nagyon is helyénvaló, és számunkra is izgalmas témát vet fel. Ahogy említettük, a vancouveri ökológiai lábnyom 51%-át az élelmezés teszi ki (ami nem azt jelenti, hogy az emberek fizetésük felét élelmiszerre költik.) A lábnyomba beletartoznak az ennivalók termesztéséhez szükséges földterületek, és a feldolgozás, elosztás, boltokba szállítás és főzés során keletkező szén-dioxid elnyeletéséhez szükséges földterület mérete is. Magyarországon is egyre többet hallunk az élelmiszer-kilométerekről, helyes is, ha megpróbálunk minél közelebb termesztett ételeket fogyasztani. Ennek alapján meglepő, hogy az élelmiszer-lábnyomban a szállítás kisebb jelentőségű, sokkal nagyobb tétel a húsevés.

Eddig még környezetvédők is inkább csak tréfálkoztak azon, hogy a szarvasmarhák kérődzésük során mennyi metánt bocsátanak a légkörbe, pedig a metán valóban rendkívül agresszív üvegházhatású gáz. Ám mostanában egyre-másra jelennek meg azok az adatok, amelyek megerősítik, hogy a húsevés ökológiai lábnyoma nemcsak a metán miatt rendkívül nagy. 2015-ben a Magyar Természetvédők Szövetsége a hazai helyzetképpel kiegészítve magyarul is megjelentette a Föld Barátai nemzetközi szervezetének *Húsatlasz* című kiadványát, amelyben 70 oldalon keresztül sorakoznak a húsfogyasztás hatásait bemutató adatok és gondolatok. Szó van benne a nagyüzemi állattartás körülményeiről és az antibiotikumok hatására kialakuló szuperkórokozókról, de arról is, hogy a növekvő húsfogyasztás intenzív mezőgazdasághoz vezet, a növényvédőszerek és a műtrágyák használatából következő összes pusztítással. A könyv nem foglal állást a vegetáriánus étrend mellett, hiszen környezeti szempontból nem lenne azzal semmi baj, ha a természetes gyepeken fenntartható módon legeltetett állatok húsát fogyasztanánk. Ám ma a városlakók számának növekedésével a hús iránti igény nemcsak Kínában, Brazíliában és Oroszországban, de még Indiában is nő, ezt a keresletet pedig csak a nagyüzemi állattartás tudja kielégíteni.

Magyarországon a vegetáriánusok néhány éve egyértelműen az állatvédelmi és egészségügyi szem-

pontok miatt szoktak le a húsevésről, a környezeti megfontolásokról alig lehetett hallani. Ám ma már nálunk is egyre többen megismerkednek ezzel a szemponttal. Nem feltétlenül válnak vegetáriánussá, de megpróbálják csökkenteni húsfogyasztásukat. 2009-ben a belgiumi Gentben vezették be először a közintézményekben a húsmentes napot, majd hamarosan San Francisco, Sao Paulo, Los Angeles és New York is csatlakozott a mozgalomhoz. A norvég fegyveres erőknél 2013-ban vezették be heti egy napra a vegetáriánus étrendet (az önkéntesség számomra kérdéses), Barcelonában és Bordeaux-ban viszont a városvezetés a párizsi klímacsúcs hatására népszerűsítő kampánnyal támogatja a húsmentes hétfő mozgalmat és általában a húsfogyasztás csökkentését. A húsmentes városok listáján természetesen Vancouvert is megtaláljuk, hiszen róluk már tudjuk, hogy következetesen próbálják csökkenteni városuk ökológiai lábnyomát. Ám az akcióterv végső változatából kihagyták a hús- és tejtermékek fogyasztásának csökkentését, éppen azért, mert ennek teljesítése az emberek önkéntes döntésén múlik. Bármilyen fájdalmas is, valószínűleg igazuk van.

A húsevés visszaszorításán kívül még egy nehéz feladattal kell megküzdeniük a vancouverieknek. Ha az egyéneknek valóban sikerül jelentősen csökkenteniük a fogyasztásukat, akkor pénzt takarítanak meg, amit másra fognak elkölteni. Ez a „visszapattanásnak" nevezett hatás természetesen egyszerűen megoldható lenne a szolidaritás eszméjének terjedésével, vagyis azzal, hogy a jómódúak a szegény országok rászorulóit támogatnák megtakarításaikból. De a fogyasztói társadalom logikáján belül is keresik a megoldást. Bécsben a hulladék mennyiségének csökkentése keretében már egy évtizede foglalkoztak hasonló problémával. A városvezetés más programokkal közelítette meg a szegényeket és a gazdagokat. A kisebb jövedelműeket elsősorban arról próbálták meggyőzni, hogy ne hamar szeméttéváló ócska árukat vásároljanak, hanem tartós termékeket. A nagyobb jövedelműek felé viszont azzal fordultak, hogy életstílusukat megváltoztatva ne fölösleges termékeket halmozzanak fel, hanem kultúrára, társadalmi ügyekre, oktatásra és pihenésre költsenek. Mivel egy adott körzetben a vásárlóerő állandó, az immateriális fogyasztás növekedése automatikusan az anyagi fogyasztás, az erőforrás felhasználás és a hulladéktermelés csökkenésével jár. Persze nem szabad eltévelyedni. Ha egy gazdag bécsi pár a Ringen elsétál az Operába, akkor valóban a kultúrát támogató immateriális szolgáltatást vesz igénybe, de ha a reklámokra hallgatva a Kanári-szigetekre mennek nyaralni, az nem immateriális fogyasztás.

2. Kiköltözők

Az ökológiai lábnyom csökkentésére nemcsak a városokban lehet törekedni, aki fenntartható életet akar élni, annak nem kell Vancouverben vagy Bécsben élnie. Sőt! 1800-ban a Föld népességének csak 3%-a élt városokban, az urbanizáció a 19. század közepétől gyorsult fel igazán. A 20. században pedig tényleg rémisztő méretű városok jöttek létre. Ma már a Föld népességének több mint fele, 3,9 milliárd ember városokban él, és a tendencia megállíthatatlannak tűnik. Komoly szakemberek úgy tartják, hogy ha a fenntarthatóság kérdésében változást akarunk elérni, nem tehetünk mást, a városokra kell koncentrálnunk. Mások – nem is feltétlenül teoretikusok – azt mondják, hogy a városokban elképzelni sem lehet fenntartható életet, ők családjukkal kisvárosban, falun vagy akár egy tanyán kezdenek új életet. A *Hetesi Zsolt* nevével fémjelzett Fenntartható Fejlődés és Erőforrások Kutatócsoport honlapja a környezeti kérdések iránt komolyan érdeklődők számára fontos olvasmány. Itt bukkantam rá egy olvasói levélre, amelyből néhány részletet idézek. Egyszerűen azért, mert a személyes útkeresés mindig izgalmas számomra.

„Mit tehet egyetlen ember a globális katasztrófa elkerüléséért? (Tehet egyáltalán valamit?) ... Én váltottam egy nagyot, eljöttem Pestről az egyik legkeletibb határvárosba, ha már itt születtem, élhetnék itt is – gondoltam én. 11 hónap után lett hivatalosan állásom ... Ebben a lényeg persze nem ez, hanem hogy míg Pesten dolgoztam, havi 2200-2500 km-t autóztam, éves szinten megvolt mindig a 27 ezer km. Ma a napi munkába járás, a szőlőbe járás, bevásárlás összesen havi 150 km, azaz évi 2000 km-t sem éri el. Bárcsak ne egyedül tudnám meglépni azt, hogy ilyen drasztikusan csökkentsem a km-eket!

És mi az, amit bárki megtehet? Pár ötlet:

- Leadni az igényeket. Aki éhezik, az egy szelet kenyérnek is örül. „Nem kell mindig kaviár!"
- Minél több zöldséget enni, és minél kevesebb húst. Gazdaságosabb. A vegetáriánusok köszönik, jól vannak, ők nem szenvednek, hanem „élveznek" a húsmentességtől. Több nap, mint kolbász.
- Környéki terméket venni. Leszokni a Tescoról meg a többiről, amit lehet, piacról, a helyi kistermelőtől venni (nem a kereskedőktől). A nénikéktől, akik felkelnek hajnalok hajnalán, hogy 10 sárgarépával, 2-3 karalábéval meg 10 tojással kimenjenek a piacra. Sokan ennyiből tudnak csak Ft-ot „termelni", meg kell becsülni. Még ha kisebb is, csúnyább is az a répa, az öröm a ráncos arcokon többet ér mindennél. Neked van Bözsike nénid?
- Nem menni külföldre nyaralni. Mindenkiben ott él Kolumbusz és Magellán, de határt kell szabni az utazgatásnak. Sokan jobban ismerik több ezer kilométerre fekvő kedvenc helyüket, mint a szomszéd kisvárost vagy a környéki látványosságokat. És aki teheti, szegény falvakba/térségekbe menjen. Olcsóbb, szeretetgazdagabb a kiszolgálás, plusz extra: esténként ingyenes roma zene... A helyiekkel összehaverkodva egész télen csomagban fogják küldeni a kolbászt, szalonnát, nekik ez megélhetés, nekünk friss, házi árú. 5-10 kollégával el tudtok tartani egy vidéki családot télen!"

Az ötletek folytatódnak, annak is érdemes végigolvasni, aki mostanában nem akar vidékre költözni vagy máris vidéken él.

3. Közösségek az önellátás útján

Magyarországon a rendszerváltás idején az országban többfelé elkezdtek ökofalvak alakulni. A formálódó közösségek úgy gondolták, hogy jó életet csak egészséges környezetben élhetnek, ezért többek között Gyűrűfűn, Visnyeszéplakon, Drávafokon, Galgahévizen, Gömörszőlősön kezdték megvalósítani álmaikat. Elnéptelenedett falvakban, létező településen vagy „zöldmezős" beruházásként. A régi hagyományokra építve, vallásos, katolikus közösséget formálva, később az újak közül többen ezoterikus tanokat a középpontba helyezve. Változatos, sokszínű csapat ez, abban is különböznek, hogy mennyire nyitottak kifelé. Az utóbbi években inkább élőfalvaknak nevezik magukat, és megalakították az élőfalu hálózatot, ami mégiscsak azt mutatja, hogy egymással is kapcsolatot akarnak tartani, és a társadalomnak is példát

akarnak mutatni. Érdemes ismerkedni a történetükkel, életükkel, gondolataikkal (www.elofaluhalozat.hu).

Témánk szempontjából rendkívül figyelemreméltó egy távoli világot Magyarországon bemutató település, a somogyvámosi Krisnavölgy. Évente 25-30 ezer turista személyesen is felkeresi a Balaton és Kaposvár között élő közösséget, és a különlegesség vonzerején kívül ebben a fenntartható életmód iránti érdeklődésnek is szerepe van. A „krisnások" elszántan próbálják önellátóvá tenni közösségüket. Ennek tanúsága az ökológikus életmód alapjairól írt könyvük (Kun András: Beszélgetések az önellátásról. A biogazdálkodás és az ökológikus életmód alapjai, Somogyvámos, 2012). A Krisna-völgyben – komoly elméleti megalapozottsággal – be akarják mutatni, hogy hogyan lehet fenntartható módon élni. Településük ökológiai lábnyoma nem egyszerűen jóval alacsonyabb, mint az országos és világátlag, de a biológiai kapacitáson is belül van.

Az Élőfalu Hálózat nem csupán az ökofalvakba költözők számára fontos. A városlakók közül is sokan kicsit talán kétkedve, de szimpátiával kísérik figyelemmel próbálkozásukat. Talán valóban ők a „fenntarthatóság előőrsei".

4. Mi lehet az a nemnövekedés?

2016. augusztus 30. és szeptember 3. között Budapesten rendezték meg az 5. Nemzetközi Nemnövekedés Konferenciát. A kicsit suta magyar név alapján azt gondolhatnánk, hogy ez valami tréfás alternatív fesztivál lehet. Valójában egyáltalán nem. Több mint 500 elméleti és gyakorlati szakember gyűlt össze, és előzetesen gondosan kiválasztott előadásokat hallgattak. Az angolul *Degrowth* összefoglaló néven emlegetett szellemi irányzat a 2008-ban Párizsban megtartott első konferencia óta igazi nemzetközi mozgalommá vált, amelyről nem mondhatjuk, hogy megváltoztatta a világot, de itt-ott már kezdik komolyan venni. A folyamatos gazdasági növekedés hosszú távú képtelensége már ebben az írásban is többször felbukkant. A nemnövekedés mai képviselői *Henry David Thoreau*-tól *E. F. Schumacher*ig, *A kicsi szép* szerzőjéig nagyon sokakat sorolnak a tanítómestereik közé. A fogalom először franciául, *décroissance* néven vált ismertté *Nicholas Georgescu-Roegen* román matematikus és közgazdász munkássága nyomán. *Energia és a közgazdasági mítoszok* című vitairatában 1975-ben megállapította, hogy „a legkívánatosabb állapot nem az állandóság, hanem a csökkenés. A jelenlegi gazdasági növekedést kétségkívül meg kell szüntetni, sőt vissza kell fordítani." A mozgalom ma élő legnagyobb klasszikusa, *Serge Latouche* öt éve Budapesten adott interjút. Ennek már a címe is megnyugtathatja azokat, akik múltidéző családi beszélgetéseken hallottak róla, hogy dédnagymamának a 20. század első felében mekkora munkát jelentett a mosás. Tehát a cím: „Egy generációnak egy mosógép". Latouche meg is magyarázza, hogy milyen életet remél a növekedés nélküli gazdaságtól: „Kevesebbet dolgozunk, kevesebbet utazunk, kevesebb tárgyat használunk, de azok hosszabb ideig működnek majd." Azért *Latouche* radikálisan is tud fogalmazni: „Hiába adunk el környezettudatos termékeket, attól még a logika ugyanaz marad, hogy adjunk el egyre többet. Hiába adunk el környezetkímélő autókat, ha abból is egyre többet adunk el, az ugyanúgy növelni fogja a rombolást. Amikor azt mondják, hogy zöldkapitalizmus, akkor éppen át akarnak verni. Olyan egyszerűen nem létezik." A kapitalizmus kemény kritikája egyáltalán nem jelenti azt, hogy a nemnövekedés hívei a kommunizmus mellett foglalnának állást. Nem kérnek sem a termelésközpontú társadalomból, sem a központosított rendszerből. *Vincent Liegey*, aki évek óta Magyarországon él, és az itteni viszonyokat jól ismerve terjeszti a nemnövekedés eszméjét, így fogalmaz: „Azt hiszem, ha meg akarsz változtatni egy társadalmat, az nem törvények vagy gazdasági eszközök kérdése. Ez csak mély kulturális változásokkal kezdődhet… A Nemnövekedés fő célja tehát az, hogy elindítsa és segítse ezt a mély kulturális átalakulást a társadalmunkban, hogy elérjük a kritikus tömeget, amely elég erős ahhoz, hogy változtatásokat kezdeményezzen magasabb szinteken is."

5. A teljesség felé

Ma már sokan érzik, hogy a fogyasztói világ csillog, de nem ad igazi örömet. Talán meg is fogalmazzák maguknak, hogy nem bánnák, ha kevesebb pénzük lenne, és kevesebbet vásárolhatnának, ha átélhetnék az értelmes munka örömét. Szívesen szánnának pénzt és energiát arra, hogy a társadalom elesettjeit segítsék, hiszen ezáltal nemcsak erkölcsösebbé, de stabilabbá és biztonságosabbá is válna a világ. Szívesen mondanának le nélkülözhető fogyasztási cikkekről, ha lenne idejük hétvégenként a környező erdőkben sétálni, és biztosak lehetnének benne, hogy ezeknek az erdőknek a gazdag élővilága és csendje a következő nemzedékek számára is megmarad. Szép tavaszi napokon úgy tűnik, máris sokan tudják, hogy városainkban érdemes az autózás helyett a sétát, a kerékpározást és közösségi közlekedést választani, hiszen így több hely marad a fáknak, a köztéri találkozóhelyeknek, jobb levegőt szívhatunk, egészségesebbek lehetünk.

Mégis, mintha a fogyasztói világ átka ülne rajtunk. Néha úgy tűnik, hogy a teremtésbe csúszott valami hiba, belénk van plántálva a gazdag élet utáni vágy, nincs mit tenni. Épp hogy kiemelkedtünk az éhezés évezredeiből, ki hibáztathat minket, ha habzsolni akarunk?

Mások szerint van kiút, ha könnyűnek nem mondható is. *Pilinszky János* is erről az útról beszél. Nem akarok senkit félrevezetni c., az *Új Ember*ben megjelent cikkében (1969. november 23.) Pilinszky nem az esztelen fogyasztásra, hanem a fiatalok kábítószer-használatára reagált. Ám a fogyasztói világ csábítása és kábítása sok tekintetben hasonlít a szerhasználathoz. Azt hiszem, hogy Pilinszky nem tiltakozna, ha tudná, hogy szavait ebben az összefüggésben másolom e fejezet végére: „…ami fölfelé vezet, az az út – lemondással indul. S ez nem kevés. Az ember az egyetlen, aki le tud mondani arról, amire módja lenne. Így jelenti be igényét minden elérhető közül az abszolútra és elérhetetlenre. Nem az elképzelhető és elérhető és beszerezhető „paradicsomokra", hanem az elképzelhetetlenre és beszerezhetetlenre, a valódira, amit Isten tartogat számunkra."

Gadó György Pál

A fentiekben a szerző Fogyasztói szokásaink és életvitelünk következményei *címen megjelent tanulmányának 5. fejezetét közöltük. A hivatkozott irodalom jegyzékét is tartalmazó eredeti tanulmány forrása: Kodácsy-Simon Eszter (szerk.): Értelmes szívvel. Etikai témák az evangélikus oktatásban. Luther Kiadó, Budapest, 2016.*

TARTALOM

Reformáció 500

Farkas József: Örök reformáció 2-4
Schell János: A reformáció előzményei, Luther fellépése 5
Christoph Fleischmann: Luther, a szabadság élharcosa? 6-7
Christoph Fleischmann: A vallásszabadság úttörője (Castellio) 8
Thomas Seiterich: Merészség és tágas szív (K. Zell) 8-9
Otto Betz: A próféta, akire nem hallgattak (Erasmus) 9-10
Christian Modehn: Misztika és forradalom (Müntzer) 10-11
Jürgen Moltmann: Minden külső fegyverzet nélkül (Sattler) 11
Peter Walpot: Katona és keresztény? 12
Christian Modehn: „A brémai reformátor" vértanúsága 13
Christian Modehn: Isteni terv és emberi akarat 13-14
Klaus-Peter Jörns: Kultúra előtti emberkép? (interjú) 14-15
Ulrich Duchrow: Radikalizáljuk a reformációt! (interjú) 15
Norbert Copray: Egy nehéz hős (Új könyvek Lutherről) 16

Mese

Leszkay András: Nincs „én bajom", csak „mi bajunk" 17-18

Bokorünnep, 2017

Farkas István: Egyensúlykeresők 19-21

Kitekintés

Cedric Prakash: Hírmorzsák Szíriából 22-23

Tanúságtétel

Nyáry Krisztián: A visszautasított lovagkereszt 23-24

Meditáció

Szvitil Ila: Andor és Andor 24

Elmélkedések

Vasárnapi szentírási elmélkedések 25-28

Környezetvédelem

Gadó György Pál: Életmódunk megváltoztatása 29-31

Moretti Gemma

A tükör

Ne számolgasd az éveket,
nem lesz sem több, sem kevesebb,
ha tükröd szemed elé tartod,
ne keresd azt a régi arcot,
– a napmosolyú, gondtalant!
Megvívtál néhány kemény harcot.
De hallgatózzál befelé,
s ha felnézel, az ég felé,
tudod-e még hinni, hogy az égbolt
– mely réges-régen tiszta kék volt –,
lesz-e még újra égi szép?
Ha tükröd magad elé tartod,
s nem néz vissza a régi kép,
ne fájjon, hogy a gondtalan,
napmosolyú arcnak ránca van,
nem is egy-kettő. Számtalan.
Ami fontos: szemed a régi fénnyel
barátkozzon a változó éggel,
s tudj mosolyogni, gondtalan.
Mert a lelkedben béke van.

„Érted vagyok"

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata
XXVIII/5. (165.) szám

Megjelenik évente hatszor
Alapította: Simonyi Gyula
Szerkesztőbizottság:
Bajnok Dániel
Deliné Szita Annamária
Demeczky Jenő
Garay András
Garay Zsófia
Gromon András főszerkesztő
(Tel.: 06-26/334-155)
Kovács László
Schanda Beáta
A címlap emblémáját Magyar Mihály,
a rovat-emblémákat és a Moha-mesék
illusztrációit
Garay Dóra készítette.
Kiadó: BOKOR
Közösségfejlesztő Kulturális Egyesület
Székhely: 1012 Budapest, Attila út 113.
Felelős kiadó: Véghné Ilkó Györgyi
Szerkesztőség:
1076 Budapest, Thököly út 11. I. 6.
Internet: www.ertedvagyok.hu
E-mail: gromonandras@gmail.com
A lap az „Ingyen kaptátok,
ingyen is adjátok" (Mt 10,8) szellemében
szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős, és az nem
feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „Érted vagyok"-ban közölt anyagok
(a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás
nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölé-
sével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés
esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratot nem őrzünk meg,
s nem küldünk vissza.
Készült: FÉBÉ Ev. Szeretetszolgálat, Piliscsaba
Tördelő: Szitár Zsolt
Felelős vezető: Dávid István
ISSN 0865-8021 (Nyomtatott)
HU ISSN 1588-0400 (Online)

Bimonthly newspaper for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education and radical renewal movement in the Hungarian Catholic Church.

The materials published by „Érted vagyok" can be republished free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentary copies in case of republication.

ELŐFIZETÉS

Lehetőség szerint banki ***átutalással*** a lapot terjesztő KISZE Bt. számlájára (számlaszám: 10918001-00000057-09540006), vagy az Unicredit Bank bármely fiókjában a fenti számlára történő pénztári ***befizetéssel.*** Rózsaszín belföldi ***postautalvánnyal*** is lehet, ekkor a KISZE Bt. a címzett, és a bankszámlaszámot kell feltüntetni. Ez esetben kérjük olvashatóan ráírni az előfizető nevét, címét, és a közleményben azt, hogy „Érted vagyok"-előfizetés. A terjesztéssel kapcsolatos bármilyen ügyben Gromon András főszerkesztőtől lehet tájékoztatást kérni.

Előfizetési díj 2017-re (postaköltséggel):
Belföldre: 3000,- Ft
Szociális előfizetés:
a szerkesztőséggel történt egyeztetés szerint
Külföldre:
Itthon forintban előfizetve: 5000,- Ft
Nyugaton előfizetve: 20,- Euro

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát.
Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat.
Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata

XXVIII. évf. 6. szám

2017. december

275,– Ft

Gondolatok a házasságról és a családról

Töprengés a női naivitásról

Interjú Karlócai Mariannal

Moha-mese

Túrabeszámoló

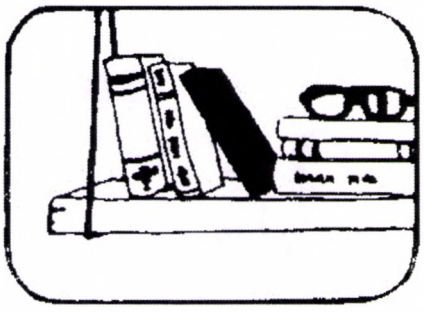
Búcsú Arankától és Piroskától

Jézus teljes embert kíván

Vasárnapi szentírási elmélkedések

Környezetvédelem

Király Ignácz

Minőségi családokért

A család körüli bajoktól zeng a világ. Problémamegoldások kínálatától zeng a szak- és a lelki irodalom. Csakhogy szinte senki nem csinál semmit a saját családja megszentelődése érdekében. Az majd lesz valahogy. Az emberek nagy részének bőven elég gond az, hogy lakhatást, élelmezést, ruházkodást, taníttatást biztosítson gyermekeinek. Igen, bele lehet fáradni még az önnevelésbe is, hát még a másokért élésbe. Akkor is, ha ezek a mások a saját gyermekeink. Könnyebb megmondanom, hogyan haladj a lelkiségtől a lelkület felé, mint hogy magam is meg merjem kérdőjelezni az istenképemet, az emberképemet, a családról alkotott statikus szemléletemet. Minőségi az a család, amelyben a tagok többsége a természetes erények gyakorlásával éli meg az életjelenségeket. Jézusian minőségivé az teszi a családot, ha az életjelenségek az adás, a szolgálat és a békességteremtés evangéliumi erényei szerint alakulnak.

1. Család születik

Egy férfi és egy nő életre szóló, fejlődőképes szeretetszövetségéből rendes esetben gyermekek születnek (vagy örökbe fogadtatnak). *A szentháromságos ősminta földi megjelenítője a házasság.* Apa, anya és Isten. A gyermek teremtő háromságuk gyümölcse (nem ő a harmadik!). Amint Isten Atya, Fiú, Lélek, és teremtésének gyümölcsei mi lennénk, a teremtett világ. Hívő nyelvezetben: „a házasság Isten legkedvesebb adománya, ha sikerül, ha nem, akkor maga a pokol” (Luther). A házasságnak lehet oka az, hogy jön a baba. De célja az, hogy tagjainak személyes kiteljesedésére legyen. *Az ember (= férfi+nő) számára az Istennek tetszés földi élettere.* Anyának, apának, gyereknek egyaránt.

A mindennapokban a valóság az, hogy „igazán nagyok csak elhatározásainkban vagyunk” (Remarque). A család sem akaratunk érvényre juttatásának tere, nem átnevelő intézmény, ahol a felek egymás megnevelésével, terelgetésével foglalkoznak. Önmaguk terelésével kell elsősorban foglalkozniuk. Gyereknevelés címén is. Tudjuk mindannyian, hogy a „kamasz azzal pimasz, aki közel áll hozzá” (Ranschburg J.). „Minden érdemes élet ott kezdődik, ahol az ige testté lesz.” (Illyés) – vagyis megvalósulnak az elvek, az álmok, az elképzelések. Tény, hogy „csak emberhez méltó gondolatból fakad emberhez méltó élet” (Bulányi atya). Az fog megtestesülni, ami bennünk van. Az értékszemléletünk. Optimális esetben ez harmonizál Jézus értékszemléletével.

2. A család felvesz és lead

Mintegy sajátos anyagcserét folytat (input, output). *Anyagi* dolgokról nem előnyös nemtörődöm módon gondolkodni. Pénzt, vagy életet! – kiált ránk a világ. Meg kell védeni családjainkat, és bennük magunkat. Kegyes dolog a Gondviselés munkálkodásában bízakodni, de a személyes és megfontolt döntéseket is elvárhatja tőlünk a Teremtő, ha már egyszer értelmet is adott nekünk. Ezzel az adományával felelősséget is kaptunk. Anyagi tekintetben a hívő ember *bizalmat szavaz a jövőnek.* Nem akkor házasodik, ha már karrier, otthon és kocsi is van. Akkor házasodik, ha szerelme életerős (ÉLETerős!) és kölcsönös. *A szerelem ugyanis a lét- és fajfenntartás ösztönére épülő érzelmi sodródás, amely arra hivatott, hogy egymásért élő szeretetté fejlődjön.*

Az anyagi életjelenség a pazarlástól a herdálásig terjed. A legalkalmasabbnak hasznos vezetnie a takarékos hétköznapokat. A pazarlásra hajlamosabbnak előnyös vezetnie az ünnepek anyagi rendezését. A gyermekek így megtanulhatják, hogy van ideje ennek is, annak is. Nem szent, aki takarékos, és nem bűnös a költekezésre hajlamos. A mértéket tartás erénye mindkét karaktert kötelezi. Feszültség akkor alakul ki, ha a felek szabadságjogi kérdést csinálnak a család anyagi üzemeltetéséből. *Az anyagiak sem a miéink, csak használatra kaptuk.* A koporsóba kerülés előtt el is kell, hogy engedjük. A pénz időnkénti elszámolása (mire, mennyit költünk) sokat segít a realitásokkal való szembenézésben. Az ember ugyanis felettébb hajlamos az érzelmi, hangulati pénzkezelésre. Ez az adóssággyártás melegágya.

Olyan világban élünk, amelyben ógazdagok újgazdagokkal és őszegények újszegényekkel keverednek (C. Schönburg). Bennünket a folyamatos *igénymérlegelés* menthet meg a birtoklás beteges vágyától. „Minél jobban függünk tárgyaktól, annál szegényebbek vagyunk” (C. Schönburg). A gumicicától az autóig sok minden válhat bennünket megkötözővé. Rendeltetését tekintve a család nem az életöröm keresésére alakult érdekszövetség. Az életöröm csúcsértékké tételéből született a konzumidiotizmus, a shopping-szubkultúra.

3. A család ingerlékenységet mutató közösség

Az ember a szerint reagál a külső hatásokra, amilyen erőnléti állapotban van. „Az sosem megoldás, ha egymás hátán vágunk lépcsőt a felemelkedéshez” (Sütő A.). Természetes önszeretetünk egyik vadhajtása, hogy más kárára szeretnénk „önérvényesülni”. A családon belüli *territóriumharc természetes*, mint az állatvilágban. Ennek *hogyanja* teszi az embert emberré. Alaptapasztalat, hogy minél jobb a nevelés és az önnevelés, annál kevesebb törvény kell. „Különállás helyett rendszeregységben kell gondolkodni” (Bishop). Egymásra kapcsolódó, építkező együttműködés a mi utunk. Lehetséges az egymást emelő (és nem elnyomó) érdekérvényesítés. Ehhez az érintettek pozitív, megengedő, rugalmas hozzáállása szükséges. „A 'csitítom magam'... nem jelenti azt, hogy elhallgatom véleményemet” (Déry T.). Ha nem valakinek akarok látszani, hanem *igyekszem valaki lenni* (egyéniség), akkor esélyem van arra, hogy *valós tekintélyt vívjak ki.*

A család létszámától és karaktereitől függően üzemzajt produkál. Az önfegyelem, *az önkorlátozás erénye nem nélkülözhető.* Persze van helye és ideje a mást figyelmező és mást korlátozó rendteremtésnek is. A ma-

gunk magatartását mérlegre tehetjük a nevelés ilyen megközelítésével is, az értékes neveléstől a tragikus felé haladva: normára szelíden, normára erőszakkal, norma nélkül szelíden, norma nélkül erőszakkal… „Szelíd választra int a megértés" (Illyés). Hangot akarok adni, nem lármát. Egyenrangúak vagyunk, és nem egyenlőtlenek. Mindenki a maga kora és személyi érettsége szerint egyenrangú. Ingerküszöbünk változó jelenség. Szerencsére nem csupán a körülmények, hanem magunk is beleszólhatunk abba, hogy hogyan vizsgázunk a *türelem erényéből*. A valóság kemény: „olyan, mint a paraszti derelye, túl sok tésztát kell megenni a csipetnyi túróért" (Sütő A.). A megküzdött eredményecske felértékelődik. A pesszimista, aggályos hozzáállás helyett az érzelmi megelőlegezés olyan alapállás, amely sok hirtelenkedésből adódó sebesülést előzhet meg.

4. A család mozog

A nagycsalád mindig mozog. Ugyanakkor mindenkinek van *igénye a szükséges és elégséges nyugalomra.* „Az aszkézis a személy harca a rabság ellen" (Bergyajev). A regenerálódó szülőből talán nem lesz mártír anyuka és apuka. *Biztosítanunk kell egymásnak a megújulás lehetőségét.* A magam dolgainak rendben tartása csúcsérték, de ha társam erőnlétébe kell, hogy besegítsek, akkor ez a fontosabb. A szülők egyek: egyiküknek legalább csúcson kell lennie, hogy ne diabolizálódjon a család. Hol az egyiknek, hol a másiknak stabilnak kell lennie. Kinek ebben, kinek abban. Amikor a családunkat ápoljuk, „ápoljuk kertjeinket" (Voltaire). A mozgékonyabb ne lökje félre a lomhábbat. Előre sem érdemes lökdösődni. „Jöjjetek utánam" (Jézus), *jöjjetek velem… A biztatás és vonzás a hatékony.* Ez a világ helyváltoztató mozgással, pontosabban *utazási mániával* akarja megoldani sok rendezetlenségét. Igen, Jézusunk is járt külföldön pár hónapot, életveszélye miatt. A középkorban fiataljaink azért mentek külhonba, hogy szellemileg, hitbélileg megszedjék magukat, és utána itthon keresztyén kultúrát, nyomdát, közösségépítést valósítsanak meg. Van Istennek tetsző mozgás. Van másféle is. Indoklás is van, sokféle. „A teljes bizonyosság érzetében is lehet téves útra menni" (Merza J.).

Van *helyzetváltoztató mozgásunk* is. A napraforgó keletet szeretően fényre tárulkozó. Az estike napnyugtával nyitja ki illatos sziromszemecskéit. Egy családban komoly tolerancia kell a kétféleség, *a sokféleség viseléséhez.* Szelektív hallással-látással is lehet védekezni. Strucctechnikával is lehet autonómiát védeni. Csakhogy ekkor a fej a homokban, de a nagy helyigényű testet ugyanúgy kerülgethetik a többiek. Ahol nincs dolgom, ott miért nyomuljak? Ha nem jön automatikusan a *méltatás,* akkor miért hívjam fel magamra a figyelmet? Ha értékeim nem hozzák maguktól az előnyöket, akkor miért helyezkedjek? Ha beengedjük a munkaerőpiaci szokásokat a családba, akkor valós helyzetek helyett szerepjátékos *drámatagozattá* süllyedünk.

5. A növekedés a család tagjainak természetes életjelensége

Kilóra, centiméterre növekszünk. A létfenntartás feltételeinek természetes eredménye ez. Ennek felelőssége legfeljebb közegészségügyi kérdés, hiszen a „hogyanmennyire" kérdések az egészséget és a hiúságot feszegetik. Ennél fontosabb *a felnőtté válás* kérdése. Ki a felnőtt? Aki önálló életre képes – a pénzkezeléstől a szellemi és lelki felelősségvállalásig. Aki *a test, lélek, szellem háromlábú stabilitására* képes. Hibázás esetén korrekciót vállal. Új kihívásokra fejlődőképesen reagál. Sajnos ez nem alakul ki magától. Ez gyümölcs, a gyermekkorban jól szolgáló szülői szó és példa gyümölcse, főként, amikor az önneveléssel társul.

Az igénykezelés alapja az igényeknek az értékszemlélethez igazításával kezdődik. A tiltás veszélyes, mert vágynövekedéssel jár. „A merev törvények cselszövővé teszik a népet" (Lao-Ce). A megérvelés célja, hogy felzárkózásra segítse a gyermekeket. Legalább odáig el kell jutni, hogy elviselje, elfogadja érte is élő szülei határozatát. A nyílt lázadás kezelhető. A titkolt, elfojtott lázadás közveszélyes: a gyermeket jellembeli torzulásba, a szülőt hamis eredményességbe ringatja. A *kortárs csoport megválasztása,* jó irányba segítése, szándékolása kulcskérdés. A szülők példa értékű közösségi kapcsolata akkor is jelentős, ha a gyerek a maga önállósági ismérvének éli meg, hogy nem követi szülei példáját. A növekvő *gyermek leválási és kimenekülési irányulása* számára identitás kérdése. *A jó család mégis fészek,* amelyből a felnövekedők kirepülnek, és amelybe a bajba kerülők visszamenekülhetnek.

6. A család minőségi változását fejlődésnek nevezzük

Lehet vissza- és előrefejlődni. Veszélyeztetettek vagyunk. *Külső erők és belső gyengeségek ingatnak meg.* Egy pesszimista népies gondolatmenet szerint: aki fut, az gyalogolni szeretne, aki mendegél, az le akarna ülni, aki üldögél, az leheverni szeretne, és aki fekszik, az el is fog aludni. Kell egy fix pont, egy közös elvi ernyő, egy életfilozófia, egy hit… egy közös értékszemlélet, mert ha nincs fix pont, akkor az állítások cáfolhatatlanok, ugyanakkor igazolhatatlanok. Leggyakoribb veszélyeztetőink:

Szétszór bennünket ez a rohanó világ. Feladataink számosak, nem tervezett kihívások állandóan jönnek. Rend az, amikor a dolgoknak és tevékenységeknek helyük és idejük van. Megfuttat bennünket a posztmodern világ. Hámot tettek ránk (ha hagytuk), és hámot vettünk magunkra… a családdal is. Szerencsénkre van jézusi hám (iga) is. Amikor Istenünk a gazdánk, nem pedig a tőkés társaságok fullajtárjai vagy a hozzájuk hasonlók. Tervezettség, naptári fegyelem, az „igen/nem" keveretlensége, egymásba kapaszkodó erőtér… A viharban a szinglikkel szemben jobb túlélési esélyűek az összekapaszkodók.

Lemerül az ember, ha nagyobb a fogyasztás, mint a feltöltődés. A családi munkamegosztás praktikus, mert terhelést oszt meg, és mert szolgálatra szoktatja tagjait. Mindenkit a maga korának és képességeinek megfelelően. Zárlat is lehetséges, amikor a nem várt rendellenesség teljes energiakisülést okoz. Folyamatban is besokallhatunk, amikor túlvállalás vagy túlterhelés miatt megroggyan a tartásunk. Van, amikor a segítség kérésének elmulasztása a mulasztás bűne. Hiúság, hősködés, áldozati szerepkör lappang sok lemerült családtagban. Figyelemből, éberségből bukásra áll az a család, családtag, amely/aki tartósan nem veszi észre tagjának/önmagának az elerőtlenedését. A vádaskodó száj és a mutogató ujj visszaszorításáért „nem a felelőst kell keresni, hanem a helyes utat" (Merza J.). Miként a tornában, tartásjavító gyakorlatok kellenek. Van egy rendkívüli töltőnk: a szívhangjaink. *Értékelés, méltatás, sikerélmény:* ez a töltő. Ezzel persze nem lehet megoldottnak tekinteni az aránytévesztett családi üzemelést.

A szellemi veszélyeztetettség ismérvei: szellemi szomjúság hiánya, felületes sodródás, szeszélyes csa-

pongás, infantilis vezetettség igénye... Foglalkozási telítettség (pedagógusok betűiszonya). Kisközösségi túlterhelés (nyomasztó elvárások). *A minőség azonban apróságokon fordul.* A méhek ott gyűjtenek, ahol van, és azt, ami nekik kell: Nem mindent megkérdőjelezve és ezzel mindig nulladik pontról indulva, nem habzsolva és ezzel emészthetetlenné terhelve magukat. A célirányosság megszabja a szükséges és elégséges mértéket. A *minőségi szellemiség* kevésbé időigényes, mert érlelően működik. Olvas, de nem az anyag rabjaként, hanem saját tisztábban látása kedvéért, a továbbgondolásért, a továbbadhatás reményében, hogy mások segítését szolgálja vele.

A lelki aszály ismérvei: a kérdőjelek túltengése, a lelki wellness (önkényeztetés) nagy igénye, a transzcendens bizalom elsorvadása, az istenkép fejlődésének képtelensége... Be kell építeni *a napi ritmusba* a lelki égre tekintést. Nem imádkozó sáskaként (felfalja az őt zaklatót), hanem rugalmas célra rendezettségben. Az Istent mozgósítani akaró imaélet el kell, hogy sorvadjon a hála és a kérdezés hangja mellett. Az odaadottságban helye van a sírásnak és nevetésnek, a kételynek és bizonyosságnak is. A nem bizonyítható dolgokban a bizalom és a rugalmas tolerancia ment meg a parttalan hitvitáktól és a „harmincéves háborúktól”.

7. Szaporodjunk vagy megszentüljünk?

Nagy család? Kis család? *Megszentülve szaporodjunk.* A jó emberekből nincs túlnépesedés a földön. Ide is érvényes: „ahol ketten, hárman összejönnek az én nevemben...” A nagycsalád lehet Istennek tetsző, és lehet nem az. Nem a tagok számán fordul az Isten Országa, hanem azok minőségi életén. A biológiai élet nem csúcsérték. A vértanú is odaadja földi életét, ha kell, Istenért, a hitéért, testvérbarátaiért. Mégis lehetőségeiben szent ez a földi élet, mert szentségre hivatott emberek kapták és vállalták, kapják és vállalják. A biológiai élet védelme, továbbadása esély a szeretet országának megélésére. A földön élet kell ahhoz, hogy az Életben remélhessünk.

Szülni, szaporodni minden élőlény tud, ha a feltételek adottak. Baba születhet csak úgy félkézről, és születhet áldásként. *Az el nem viseltet abortálják, az elviseltet üzemeltetik, a várva-vártat ringatgatják.* „Jövője van” annak, aki babát vár (a csángóknál), „életbe gyönyörödik” az újszülött (Gyergyócsomafalván). Akitől az életet kaptuk az Élet reményében, attól kaptuk fajfenntartási lehetőségeinket. Tőle kaptuk azonban az értelmünket is, hogy felelős döntések meghozatalára is képesek legyünk. *A magunk szereteterejére szülünk.* Nem elvárásra, illendőségre, butaságra szülünk. Az élet élhetőségében azonban testvérbarátaink segítő kezére ugyanúgy számíthatunk, mint ők a miénkre. *Ősbizalomra és nekigyürkőzésre épül a kis- és nagycsalád.*

8. Meg fogunk halni

Ez is életjelenség, az utolsó itt a földön. Kilépünk a család földi keretei közül. Hogyan? Mindenki arról álmodozik, hogy fájdalom nélkül, gyorsan, szeretteit nem terhelve. Ez az álom... Ha elutazunk, akkor is rendezgetjük a dolgokat magunk mögött. Földi sorsunkból kilépve végrendelkezések, örökhagyások születnek. *A testamentumtól az Evangélium felé irányulunk.* Anyagi hagyatéktól a szellemi, lelki értékátadásra tevődik a hangsúly. Szent hagyomány ott van, ahol szent emberek szavai és példái követésre találnak az utánuk jövőkben. Nem biztos, hogy hagyományozó ezt megéli. Reménye, hogy a „rejtekben lévő Atya megfizet neki”.

Mi segítheti az *áthagyományozást*? Temetési szokások, síremlékek, emléknapok, évfordulók? Tárgyakhoz is, *anyaghoz is kötötten szeretünk a földön.* A gyökerét elfelejtő ember erősen kiszolgáltatottá válik ebben a világban. Az is a gyökerünkhöz tartozik, ami a rossz példa miatt kerülendő. Az is, ami követésre méltó és ajánlott. „Orat pro societate” – ez van kiírva a jezsuiták magatehetetlen öregjeinek ajtajára, tevékenységüket jelezve: „Imádkozik a közösségért”.

Értelmünk pislákolása is ad még alkalmat példamutató tevékenységre. Eutanázia, szakrális öngyilkosság, menekülő öngyilkosság...? Egy életművet nem rombol le sem az összeroppanás (József A.), sem a vállalni nem tudás (R. Williams), de az ezáltal is szeretni akarás sem (eszkimói hagyomány, kénes barlang). Földi életünk naplementéje (Gyergyóban „napszentülte”) természetes, de nehezen viselhető...

Befejezni ezt a témát nem lehet, csak abbahagyni. Ahány ember, annyi kibontási lehetőség, annyi önkritikus felszólítás, annyi kiegészítő meglátás és tapasztalat. Közös kincsünk a magánéleti küzdelmünk is, mert ennek a homokszemnek az irritációja kell ahhoz, hogy igazgyöngyök szülessenek: minőségi családok.

Szerepek és feladatmegosztás a házasságban

Korunk azzal szembesít minket, hogy aki nem elég gyors, rámenős vagy multifunkciós, mint a modern készülékek, az nem sokra viszi. Társadalmunk az önérvényesítést, saját magunkat és a javainkat állítja középpontba. A régi családi struktúra, miszerint a férj teremti meg a család anyagi biztonságát, a nő feladata viszont „csupán” a gyereknevelés, illetve a meleg ételnek a családi asztalra varázslása, mostanra háttérbe szorul. A nőknek a munkahelyen legalább annyira célratörően és önérvényesítő módon kell viselkedniük, mint „az erősebb nem” képviselőinek. Így aztán esténként az otthon melegében gondot jelent az érdekérvényesítésre berendezkedett házastársaknak ebből visszavenni, lazítani a begyakorolt sémán, és számos kérdésben kompromisszumra jutniuk. A társadalmi változások megingatták a férfiak egészségét és a család stabilitását. A több fronton érvényesülő helytállási kényszer folyamatos frusztrációt jelent, s az aktív korú nők körében soha nem látott méreteket öltöttek a lelki betegségek. Vajon az apák most már a gyermekgondozásban is riválisai lesznek az anyáknak? Mi lehet a jelenség hátterében: Szerepkonfliktusok? Hiányzó vagy érvénytelen minták? – teszik föl a kérdést a szakértők.

Nekünk, kereszténynek szerencsére van univerzális receptünk: Abból indulunk ki, hogy azt tedd másnak, amit magadnak kívánsz. Számunkra nem a rivalizálás és érdekérvényesítés a legfőbb parancs, még ha mi is érezzük a bőrünkön a társadalmi változásokat. A megoldás ebben is egymás kölcsönös szolgálata a házasságban, a szelíd, erőszakmentes megoldások, az adástörvény alkalmazása. Van állandó mintánk, igazodási pontunk: a jézusi magatartás, és ezt kiegészítik közösségi testvéreink pozitív mintái. Nagyon jó összekovácsoló erő az is, ha nemcsak egymást, hanem másokat is közösen szolgálunk, vagy egymás szolgálatait támogatjuk kifelé (ha csak annyival is, hogy engedjük, bátorítjuk társunkat, időnként hátterezünk neki).

Mindez elméletben nagyon szép. Mégis melyek azok a legfőbb buktatók, amelyekben elakadunk, amikor aprópénzre szeretnénk váltani e nemes elveket?

A pároknak érdemes végiggondolniuk és összehasonlítaniuk, hogy születési családjukban hogyan alakult a férfi-női szerepek és feladatok megosztása. Szüleik hagyományos családmodellben gondolkodtak-e, részben vagy egészen? A döntéseket együtt hozták? Ki viselte a nadrágot a családban? A gyerekekről vagy egymásról miként, milyen megosztás alapján gondoskodtak a szülők? Mennyire támaszkodtak külső segítségre, nagyszülőkre? Az idősek, beteg hozzátartozók gondozásáról mi volt a felfogás?

Természetesen nem kell megijedni a különbségektől, de számolni kell velük, mert életünk végéig hatnak, így vagy úgy. Esetünkben nagyon különböző családból jöttünk: Egyikünk urbánus családban nőtt föl egy szem gyerekként, ahol az anyának is szava volt mindenben, sőt neki volt magasabb végzettsége, és sokat túlórázott is. A bölcsiből, oviból, iskolából apuka hozott haza, mert ő korábbra járt dolgozni, sokszor ő készítette el a vacsorát. A budapesti háznak nem volt zöld udvara, de anyuka imádta a könyveket, és könnyen eljutottunk komolyzenei koncertre, múzeumba. Másikunk családja vidéken élt, és hagyományos, gazdálkodó nagycsaládos életforma keretein belül nőtt föl. Az édesapa a földeken dolgozott, az édesanya pedig háztartásbeliként a négy gyereket nevelte. Az volt a szokás, hogy a gyerekek gyorsan szakmát tanultak, és máris mentek dolgozni. Esetében nem így történt, mert jó fejű gyerekként pap rokonuk felkarolta, és így került a győri Bencés Gimnáziumba. Az Alma Maternek sokat köszönhetett: a bentlakásos iskolában minden téren folyt a nevelés, bőséggel ellátták szellemi táplálékkal. Ezt követően került Budapestre, a Műszaki Egyetemre. Tehát ha két ember között volt neveltetésbeli különbség, akkor köztünk aztán volt. Persze még az egy közösségből jövők közt is lehetnek lényeges különbségek.

A legfontosabb, hogy ezeket a különbségeket tudjuk TISZTELNI, akkor is, ha nehézségek adódnak, akkor is, ha érzelmi szempontból éppen nem vagyunk a csúcson! A születési család adottság, és neki köszönhetjük kedvesünket, akit nem egészen „véletlenül választottunk”. Gyakran előfordul, hogy egy vita nem a konkrét téma miatt zajlik úgy, ahogy, hanem egy régi gyerekkori családi sérelem elevenedik fel. Ha valamit nem értünk, jobb rákérdezni, kideríteni az okát. Fontos végiggondolnunk, hogy társunk milyen megoldásokhoz szokott otthon. Ezek a megtanult formák annyira mélyen élnek bennünk, hogy identitásunk részét képezik. Épp ezért ezt erőszakosan nem lehet megváltoztatni, mert az olyan lenne, mintha személyében támadnánk meg: ez lehet a magyarázata annak is, ha olykor piszlicsáré apróságból vérre menő veszekedés alakul ki.

Azt is tudomásul kell vennünk, hogy társunk temperamentuma, képességei is különbözhetnek a miénktől, így más-más szerepek lesznek számunkra testhez állóak. Ezek a tulajdonságok kevéssé változnak, nem csupán elhatározás kérdései.

Fontos ismernünk társunk *saját* elképzeléseit. Ezek különbözhetnek az otthon látottaktól. Ha nagyon negatív véleménye volt valamiről, akkor éppen a fordítottját tűzheti ki maga elé. A feladat az, hogy a kétféle identitásból apránként közös szokásrendszer, új, közös identitás alakuljon ki a közös értékrend alapján, amelybe mindkét fél beleteszi a saját otthoni, pozitív-negatív tapasztalatát. Amit közösen, együtt akarnak, azon rajta lesz Isten áldása.

Sőt kimutatták, hogy az evolúciós fejlődés miatt a férfi-női agyban más-más régiók fejlettebbek. Az ebből eredő különbségek is, ha nem látjuk az okukat, sok vita forrásává lehetnek. Ha viszont megértjük mindezt, akkor jól kamatoztathatjuk. A család szerves egység, rendszernek is tekinthető, így képességeink a házasságban összeadódnak: ketten többek vagyunk.

Ma a párok maguk alkotják meg saját szabályaikat, szerepeiket. Így persze több alkalom van a vitára. Fontos a helyes, jól időzített kommunikáció. Jobb barátságosan és konkrétan kérni segítséget, mint évekig csendben duzzogni és gondolatolvasásra várni. Ugyanígy empátiával, visszavágás nélkül hallgassuk meg társunkat, mik a gondjai a feladatok megosztásával kapcsolatban. Nem kell mindig mindenben egyetértenünk, vannak dolgok, amelyek más szemszögből nézve másmilyenek. A szeretet találékony, ilyenkor is találhatunk valami kreatív megoldást, amely enyhít a helyzeten, vagy megkereshetjük a különbség előnyös oldalát. Ér-

demes modellezni, ötleteket meríteni mások ügyes megoldásaiból.

Nálunk az a megegyezés, hogy egy-egy szerepben, feladatban az legyen irányító, aki ehhez jobb adottságokkal, tudással rendelkezik, ami nem jelenti azt, hogy a másiknak teljesen felmentése lenne a dologból, vagy ne lehetne véleménye. Ő is tevékenykedik időnként a számára idegen, vagy kevéssé kézhez álló területen. Olyankor ő az inas, a kukta stb. Ezzel fejlesztjük képességeinket olyan területeken is, amelyekben gyengébbek vagyunk. Nő az empátiánk és tiszteletünk társunkkal szemben. (Ha egy férj csak egy napon helyettesíti is feleségét, máris megváltozik véleménye az otthoni munkákról. További haszna, hogy az a néhány órai külső tevékenység egyedül, egész hétre erőt adhat a mamának, és az apuka már egy felfrissült nőt lát viszont.) A munkában a változatosság gyönyörködtet, sőt akár pihentet, megnyugtat (például irodai munka után kertészkedés, mosogatás közben gondolkodni). Minden újabb szerepben valami mással is gazdagodunk. Előnyt jelent, ha nehéz helyzetben, például kórházi tartózkodáskor, helyettesíteni tudjuk egymást, ami nagycsalád esetében gyakorta lényeges. Nem kell mindegyikünknek egyformán ügyesnek lennie mindenben, de hasznos legalább minimális szinten elsajátítani a dolgokat. Az együttműködés során nemcsak tanulunk egymástól, hanem megtapasztalhatjuk a csapatban végzett munka örömét is, hogy közben is együtt vagyunk, hogy összecsiszolódunk, együtt hozunk létre valamit. Közös az ügy, a kaland, a siker, és nemcsak házasságon kívül érhetnek minket ilyen élmények. Sőt! (A munkahelyi tréningek is ezen az elven alapulnak. Sajnos a munkahely sokszor a családi élet funkcióit is szeretné magához ragadni, és a dolgozó számára szervezi a szabadidőt, a társas dimenziókat, hétvégi tréningeket. Ha részt kell vennünk ilyesmin, figyeljük meg, hogyan és mivel hatnak, igen tanulságos, és kamatoztassuk ezeket a tapasztalatokat családunk javára.)

Szokás a házasságot négylábú székhez is hasonlítani, amelynek négy lába a megélhetés, a gondoskodás, az érintés és a társas kapcsolatok. Ha ezeken a területeken megszűnik az együttműködés, vagy a házasságon kívülre tevődik át a súlypont túlságosan, akkor a házasság stabilitása csökken. A megélhetéssel kapcsolatban leggyakrabban felmerülő kérdések a közös kassza kezelése, munkahelyválasztás vagy -változtatás, a megélhetés biztonsága, a munkahely elvesztése, amikor még kicsik a gyerekek, annak eldöntése, hogy ekkor ki meddig maradjon otthon, gondoskodjon róluk. Ezek olyan optimalizálási feladatok, amelyekben megimádkozott, közös döntés szükséges. Nyilván annak kell dolgoznia, akinek van lehetősége erre, de a döntéskor azért jó tudni, hogy a nők sérülékenyebbek anyaságukban, s teljesebbnek érzik magukat, ha ezt a hivatásukat be tudják tölteni, a férfiak pedig gyakran férfiasságukat érzik veszélyben, könnyen lelki válságba kerülnek, ha valamilyen külső körülmény miatt nem tudják biztosítani családjuk megélhetését. E kérdésekben és helyzetekben empátiával álljunk egymás mellett. Ilyenkor ez belülről fakadó igény, nem külső társadalmi elvárás.

Minél ügyesebben, együttműködve, egymást kiegészítve oldjuk meg a megélhetés és a közös gondoskodás feladatait, annál több közös idő marad arra, hogy kellő mennyiségű gyöngédséggel vegyük körül egymást, s legyen időnk beszélgetésre, közös társas kapcsolatokra, közösségi életre, ahonnan erőt meríthetünk, és ahol másokat is szolgálhatunk. Fontos az is, hogy mindkettőnknek rendszeresen legyen lélegzetvételnyi magánideje, pár perc csend, olvasás, kedvtelés. A helyes arányok megtalálására segítséget jelenthet az értékrendünknek megfelelő pénz- és időelszámolás ismert módszere. Ne feledjük, ha a szék egyik vagy másik lába gyönge, rövidebb, akkor billegni kezd. Sürgősen meg kell erősíteni, enélkül nem lesz teherviselésre alkalmas, könnyen összeomolhat.

Nagybán Ferenc és Edit

Időbeosztás

Az időbeosztás alapja a pontosság, a tudatosság, a közös tervezés, odafigyelés, dinamikusság. A *pontosság* azt jelenti, hogy tisztelem magamat, tisztelem a páromat, nem élek vissza sem a magam idejével, sem a közös időnkkel. Nálunk ennek bizalmat építő szerepe is volt. Tudni, hogy a másikra számíthatok, nem kell állandóan gondolkodnom, hogy a másik ott lesz-e vagy sem, odaérünk-e egy fontos eseményre stb.

Az időbeosztás *tervezéssel*, egyeztetéssel kezdődik, az pedig a mindenhol hangoztatott kommunikációval. Cél a konszenzus, nem pedig a kompromisszum.

Az időbeosztás mindenképpen *tudatossággal* társul, a párkapcsolaton belüli jó időbeosztás kialakítása pedig közös gondolkodást és odafigyelést igényel, viszont ha sikerül, akkor gyönyörűen tud a háttérből segíteni a mindennapokban. Még úgy is, hogy az időbeosztás nem statikus, gránitszilárdságú közös törvény, hanem dinamikusan, az aktuális külső igényeket figyelembe véve folyamatosan változó keret (egyetem, vizsgaidőszak, munka, egy gyerek, két gyerek, több gyerek, újra munka, közösség... stb.), amelyet közösen kell mindig egy kicsit csiszolni, hogy továbbra is kellő kapaszkodót nyújtson a mindennapokban.

Már az együtt járás alatt mindenképp érdemes lehet feltenni magunknak az alábbi kérdéseket, mert a párkapcsolatban együtt töltött idő is biztosan hiányozni fog valahonnan, hiszen egy nap mindenkinek csak 24 órából áll. Tehát:

- Miről vagyok hajlandó lemondani?
- Miről nem mondok le semmiképp?
- Van-e olyan, amit tudunk együtt csinálni?
- Mit szeretnék továbbra is egyedül csinálni?
- Mennyi időt vesznek igénybe az önálló dolgaim?
- Elvárom-e, hogy ezt a párom elfogadja?

Miután feltettük magunknak ezeket a kérdéseket, *beszéljük is meg őket*, mert ki fog jönni, hogy csak a fenti kérdések alapján kellene napi 36 óra, és még nem is aludtunk. A család témáját pedig még nem is érintettük, pedig a következő kritikus és megbeszélendő pont a család, illetve kapcsolatainknak azon része, mely túlmutat kettőnkön:

- A családban kire mennyi időt szánunk?
- Mennyit akarnak ők ránk szánni?
- Ha van közösségünk, akkor oda együtt járunk?
- Vagy külön?
- Egymás baráti körében, egyetemi/munkahelyi társaságában részt veszünk?
- Tudjuk ezeket megfelelő súllyal kezelni?

És mindezek után jutunk közös tapasztalatok szerzéséhez, egymás megismeréséhez, kapcsolatunk elmélyüléséhez:

- Marad idő egymásra?
- Milyen idő marad egymásra?
- Tud ez minőségi idő lenni?

A mindennapok összehangolása mellett néha ki kell tekintenünk, és meg kell beszélni *távlati* céljainkat is. Fontos, hogy mindig legyenek közös céljaink, még akkor is, ha ezek bagatell vagy épp egész komoly dolgok (szobát festeni, nyaralást szervezni, vagy egymás mellett elköteleződni). A célok esetén a hangsúly a *közös* szón van.

Nem gondoljuk, hogy az együtt járás, jegyesség hossza meghatározható lenne, de fontos tudnunk, ki hol tart a kapcsolatban. Itt is meg lehet határozni időbeosztást, vágyainkhoz, terveinkhez kapcsolhatunk dátumokat, de ez sokkal kevésbé lehet kötött, mint egy napunk megtervezése.

Az egyik legmaradandóbb tanács, amelyet mi a jegyesoktatásunk során hallottunk, és amelyet azóta már sok helyütt visszahallottunk, és megvalósítása különösen akkortól komoly kihívás, hogy az első csemete is megérkezett a családba: „Nagyon fontos, hogy a házaspár találjon hetente egy estét, havonta egy napot, évente pedig egy hosszú hétvégét egymásra, a teljes egymás felé fordulásra. Ilyenkor tárják fel egymásnak érzéseiket, lelki problémáikat, beszéljenek vágyaikról, álmaikról, eggyé forrva forduljanak kéréssel, hálaadással és tanácsért Teremtőjükhöz. Tévedés lenne azt gondolni, hogy ezt az időt a gyerekeiktől vennék el, mert a szülők szeretetben kiteljesedő kapcsolata a gyerekek fejlődésének záloga."

Időbeosztásunkat illetően jó visszaigazolás lehet – bár munkás feladat –, ha tudunk pár hétig *időelszámolást* vezetni: este leírni, mivel mennyi időt töltöttem aznap. Igen érdekes és tanulságos lesz az eredmény.

Frank Tamás és Ágnes

Tartós udvarlás – Mindennapi kedvességek

Hadd kezdjük egy őszinte vallomással. Nekünk nem működik a házasságunk. Sőt, biztosak vagyunk abban, hogy szinte senkinek nem működik a házassága. És hogy ezt miért gondoljuk így? Mert a házasság nem működik magától. A házasságot működteti a két fél. Hogy ez mennyire így van? Nézzünk meg egy-egy jelenetet egy átlagos házasságból:

– Esküvő előtt: *„Rád segíthetem a kabátodat?"*

10 évvel az esküvő után: *„A kabátod ott van a fogason, gyere már, indulnunk kell!"*

– Esküvő előtt: *„Készíthetek Neked egy finom vacsorát, Drágám?"*

10 évvel az esküvő után: *„Ha éhes vagy, ott a hűtő, szolgáld ki magad!"*

– Esküvő előtt: *„Fáj a hátad? Megmasszírozom."*

10 évvel az esküvő után: *„Fáj a hátad? Megérdemled."*

Amikor a fentieken elmosolyodunk, jusson eszünkbe: Szép munka volt eljutni az esküvőig, de a munka nagy része most jön! Mert a szeretetünk kifejezését nemcsak idáig kellett művelni: ez élethosszig tartó feladat.

Egy házasság olyan, mint egy családi ház. A házat tervező megálmodja, a szakmunkások felépítik, kifestik, a lakberendező pedig kialakítja a belső elrendezést. Ha azonban a lakók nem fordítanak rá

figyelmet, akkor az évek során tönkremegy, elkopnak a berendezések, a ház lepusztul. Ha viszont a ház lakói ezután mindig dolgoznak rajta egy kicsit, kicserélnek ezt-azt, átfestik, újraszigetelik, akkor a ház ugyanolyan szép marad, mint amikor elkészült.

A házasságunkon ugyanígy dolgoznunk kell. Működőképességéhez kell, hogy nap mint nap munkálkodjunk rajta. Házasságunk csak azon a napon van, amikor teszünk azért, hogy házasságunk legyen. Ha valamely napon nem teszünk semmit azért, hogy házasságunk legyen, akkor azon a napon NINCS házasságunk, legfeljebb papírunk van róla. Tehát nagyon sok belefektetett energiára, sok időre, önzetlen szeretetre van szükség egy házasságban. Minden egyes nap adnunk, kedveskedünk kell.

Ugyanakkor a házasságot nem elég „csak úgy” működtetni! Nem adhatunk akármit a házastársunknak kedveskedéseink során.

Az a megfigyelésünk a magunk és a környezetünkben levő házaspárok házasságával kapcsolatban, hogy a szándék sokszor megvan bennünk a kedveskedésre, azonban egyáltalán nem biztos, hogy az célba ér.

Ha megkérdezünk „tapasztalt” házaspárokat, mit kell tenniük ahhoz, hogy a társuk jól érezze magát a kapcsolatban, érdekes válaszokat kapunk. Gondolkodnak egy kicsit, aztán ilyeneket mondanak: *„Hát teljes szívemből szeretnem kell, és kész!”* Így azonban csak találgatásokon alapulnak a szeretetkifejezéseink. Adunk, adunk, de nem biztos, hogy olyat, ami a társunknak jó.

Ezért azt, hogy mire van szüksége a párunknak, mivel tudjuk igazán szeretni, nagyon gyakran át kell beszélnünk. Az ilyen feltáró beszélgetésekben a következő kérdéseket érdemes feltenni:

„Mondd el, hogy

- *mire van szükséged mostantól?*
- *hogyan járhatok a kedvedben?*
- *hogyan tudnék igazán jó férjed/feleséged lenni?*
- *mit csináljak, amiből érzed, hogy szeretlek?”*

Ilyen átbeszélésekre évente szükség van. Egy új munkahely, egy új lakóhely, egy gyermek megszületése vagy egy családtag elvesztése mind-mind olyan helyzet lehet, amikor változtatnunk kell a kedveskedéseinken. Ráadásul egy házasságban az évek alatt folyamatosan változunk, és 2-5-10-20 év után már mások az igényeink, mint amik az esküvő idején voltak. Ha mi ma is ugyanazokat a dolgokat tennénk meg egymásért, mint amelyeket az esküvőnk környékén tettük meg, nem éreznénk igazán szeretve magunkat. Mert változtunk és változtak a körülményeink is.

Ezért érdemes gyakran leülni a társunkkal, hogy feltárjuk az aktuális szükségleteinket, vágyainkat. Mondjuk el egymásnak, hogy miből éreznénk azt, hogy szeretjük egymást az adott élethelyzetünkben:

- *Arra vágyom, hogy sokat dicsérj.*
- *Fontos nekem, hogy csinos legyél, jó megjelenésű legyél.*
- *Lepj meg ajándékokkal!*
- *Csinálj nekem reggel szendvicset, amit elvihetek a munkahelyemre!*
- *Legyél velem illedelmes!*
- *Szeretettel bánj a szüleimmel, testvéreimmel!*
- *Támogass a munkámban!*
- *Gyere el velem havonta színházba!*
- *Simogasd meg gyakran az arcomat!*
- *Hétvégenként hozd nekem az ágyba a reggelit!*

Ha erről sikerül időről időre beszélgetnünk, akkor tudni fogjuk, hogy milyen kedvességekkel tarthatjuk fenn nap mint nap a házasságunkat. Így nem csak működtetni fogjuk a házasságunkat, hanem JÓL is fogjuk működtetni azt. Mert mindennapi kedvességeink igazán olyanok lesznek, amire szüksége van a társunknak.

Mészáros Ádám és Fanni

Megbocsátás, elengedés

A házasságkötésre készülődés boldog időszakában nehezen tudjuk elképzelni, hogy az előttünk lévő években milyen sokszor kell majd a bántás, megbántódás, megbocsátás kérdésével szembesülni.

Néhány oldalba nehéz belesűríteni 35 éves házasságunk és a minket körülvevő világ nehézségeinek minden meglátott tapasztalatát, mégis megkíséreljük, hogy elméletileg is megalapozva hitet tegyünk amellett, hogy a sziklára épült, Istenbe kapaszkodó, gondosan ápolt házasság – a statisztikák rossz mutatói ellenére is – megőrizhető.

Minden házasságnak jól tipizálható életszakaszokat kell átélnie. Már az összecsiszolódás, az egymást megismerés időszaka sem könnyű, de mégsem fogható ahhoz az édesen gyönyörű, mégis nagyon nehéz időszakhoz, amely a gyerekek érkezésével indul egy házaspár életében. A munkahely nehézségei, kísértései is üzembiztosan bekövetkeznek, próbára téve és sokszor szétszakítva biztosnak indult házasságokat. Negyvenéves kor körül az életközepi krízis nehézségeivel kell megküzdeni. S ha azt gondolnánk, hogy ez is majd csak elmúlik egyszer, akkor nagyon tévedünk, az öregedés, az elmúlás nehézségei halálunkig végigkísérik és megkeserítik az életünket. Mindannyian az életre szóló boldogság reményében kerestünk társat magunknak, és ilyen tervekkel kötöttünk házasságot. De a házasság boldogságáért egy életen át kell keményen küzdeni!

Tapasztalatunk szerint nagyon fontos, hogy házasságra készülődve legalább alapszinten tisztában legyünk a ránk váró nehézségekkel!

A pszichológusok szerint rejtett énünk motiválja a legtöbb emberi cselekedetünket. Tetteink indítékai gyakran rejtve maradnak – még a legjobb barátaink, sőt a házastársunk sem mindig ismeri fel azokat. Azt a viselkedést a legkönnyebb megfigyelni és megérteni, amelyet fizikai szükségleteink váltanak ki (pl. éhség – evés). Ám a lelki, szellemi szükségletek által motivált viselkedést sokkal nehezebb felismerni, pedig ennek megértése – a rejtett én felfedése – rendkívül fontos, ha meg akarjuk érteni egymást (és magunkat), az emberi viselkedés mögött húzódó indítékokat.

Szükségleteink, amelyek nagymértékben befolyásolják lelkiállapotunkat, a következők: szeretetvágy, szabadságvágy, a fontosság iránti vágy, a kikapcsolódás vágya, az Istennel való békesség iránti vágy.

Szeretetvágy: Első és legalapvetőbb szükségletünk az, hogy szeressünk és szeressenek minket. A szeretet

iránti vágy ott húzódik majdnem minden – pozitív vagy negatív – cselekedetünk mögött.

Szabadságvágy: A házasságban is szükségünk van rá, hogy szabadon kifejezhessük érzéseinket, gondolatainkat és vágyainkat. A szabadságvágy rendkívül erős. Szabadságvágyunk és a szeretet iránti igényünk gyakran konfliktusba kerül egymással. Csak annak a párnak lesz boldog az élete, amelyik képes megtalálni az egyensúlyt szeretet és szabadság között. Ha szeretetet és szabadságot szeretnénk kapni, ezt nekünk is biztosítanunk kell a társunk számára. A szabadság azonban nem lehet azonos az önzéssel, ezért soha nem lehet abszolút: aki teljesen szabad, az szeretet nélkül él. Ha valakit csak a saját kívánságai irányítanak, és másokkal nem törődik, az hamarosan saját vágyainak rabságában találja magát.

A fontosság iránti vágy: Az emberi viselkedés egyik legfőbb hajtóereje az a vágy, hogy nyomot hagyjunk a világban, és maradandót hozzunk létre. Férj és feleség egymást értékelése, elismerése alapvető szükséglete a házasságnak!

A kikapcsolódás vágya: Elemi szükségletünk a kikapcsolódás és a lazítás iránti igény. Az embernek testi, lelki és érzelmi egyensúlyához olyan életritmusra van szüksége, amelyben a munka és a kikapcsolódás harmonikusan váltja egymást.

Az Istennel való békesség iránti vágy: Rejtett énünk középpontjában található, alapvető igény. Az ember lénye legmélyén keresi a kapcsolatot a természetfeletti világgal, és viselkedését gyakran az Istennel való megbékélés vágya motiválja. Lelki éhség munkál bennünk, amely arra sarkall minket, hogy életünknek az evésen, a szexualitáson és a hétköznapi tevékenységen túlmutató értelmet keressünk. Ez a vágy azonban a mai rohanó, mediatizált világban sokszor sikeresen elnyomható! A televízió és a számítógép iszonyatos erővel tör be az életünkbe, és minden életkorban óriási pusztítást képes végezni a védtelenül maradt emberek lelkében.

Nagyon fontosnak gondoljuk, hogy konfliktusok esetén mindenképpen próbáljuk meg higgadtan végiggondolni: Mi motiválja a házastársam viselkedését? Milyen igényeit próbálja tudatosan vagy ösztönösen kielégíteni? Mi motiválja az én viselkedésemet? Milyen szükségletemet próbálom kielégíteni?

Nehéz a bűnök megbocsátásáról általánosságban beszélni. Nem mindegy ugyanis, hogy mi az a bűn, amit meg kell bocsátanunk. Más egy vita hevében tett meggondolatlan odamondás, egy elfelejtett évforduló, egy be nem váltott ígéret – ezek is súlyos megbántódásokat eredményezhetnek, amelyeket meg kell tudni bocsájtani. Mégis egészen más súlyú bűn a hazudozás, a hűtlenség vagy éppen az erőszak alkalmazása. Sajnos a felmérések szerint nagyon sok házasságot terhelnek az efféle súlyos esetek, és azok legtöbbször válással végződnek. Mi szeretnénk hitet tenni amellett, hogy a legtöbb baj orvosolható.

Gary Chapman Maradjunk együtt! Házassági krízisek megoldása című könyve (Harmat Kiadó, 2011) nagyon sok példával érvel a válás ellen. Családunk tapasztalata is megerősíti, hogy a válás – bár néha sajnos elkerülhetetlen – a legtöbb esetben nem hoz valós megoldást a gondokra. Amerre nézünk, romhalmazzá változott családok, egymást megbetegített egykori szerelmespárok küzdenek a depresszióval, az alkoholizmussal, s az ezek következtében szinte törvényszerűen jelentkező testi betegségekkel.

Chapman szerint a problémás házasságra *három szélsőséges és negatív válasz* létezik: az öngyilkosság, a gyilkosság és a válás. Egészséges és józan gondolkodású emberek az első kettőt egyértelműen elutasítják. A válással szemben azonban nem ilyen elutasító a modern ember, sőt úgy gondolja, így humánus módon véget lehet vetni egy megromlott kapcsolatnak. Manapság minden második házasság válással végződik, nem csoda, hiszen körülöttünk minden eldobható. Az élelmiszerek csomagolása, a rövid ideig működő háztartási eszközök, a silány divatáruk mind arra késztetnek bennünket, hogy eldobjuk és újat vegyünk. Sajnos sokan úgy gondolják, hogy még a nem kívánt terhességek is eldobhatók. Nem meglepő tehát, hogy a társadalom elfogadta az „eldobható házasság” eszméjét is. Ha már nem vagyunk boldogok egymással, vagy a kapcsolatunk nehéz időszakon megy keresztül, hagyjuk ott az egészet, és nyissunk új fejezetet az életünkben. De a házastárs nem olyan, mint egy rossz befektetés, hanem élő személy, akinek érzelmei és vágyai vannak, akit egykor mindenkinél jobban szerettünk, akit egy életre szóló boldogság reményével választottunk magunknak, akinek örök hűséget fogadtunk.

Keserű, felerészben saját tapasztalatunk, hogy az elvált felek és a gyermekek soha nem heverik ki teljesen a válás okozta sebeket. Újra *Chapman* könyvéből idé-

zünk, a pszichológus író egy válásokról készült reprezentatív felmérés eredményét értékeli: „Kevés felnőtt sejti, hogy mi vár rá, amikor úgy dönt, hogy felszámolja a házasságát. Az életük szinte mindig küzdelmesebb és bonyolultabb lesz, mint amire számítottak... Meglepő módon a nők fele és férfiak egyharmada még sok év elmúltával is haragszik egykori házastársára... Sok felnőtt érzelmi életében a válás még 10-15 év után is központi helyet foglal el... Tisztában voltam azzal, hogy az idő önmagában nem enyhíti a válás megrázkódtatásait, ám arra nem számítottam, hogy az érzelmek ilyen sokáig és ilyen erősen megmaradnak... Semmilyen bizonyítékát nem láttuk annak, hogy az idő csökkentené az érzések és a fájó emlékek intenzitását: nem tapasztaltuk, hogy a megbántottság és a depresszió elmúlt volna; a féltékenység, a harag és a felháborodás sem tűnt el. Az élet megy tovább a válás után, de a sérülések nem gyógyulnak be az idő múlásával."

Fontos tudni, hogy a házastársi szeretet nem feltétel nélküli szeretet! Házastársunkat választjuk, mert egyénisége, külső és belső tulajdonságai kedvesek nekünk, szerelmet és különleges, ellenállhatatlan vonzódást érzünk iránta. Ideális esetben a házasságkötés idejére már nemcsak a hormonok „rózsaszín ködén" át látjuk őt, ezért szabadon és felelősségteliesen döntünk úgy, hogy egyeztetjük az életről vallott terveinket és értékrendünket.

De sajnos a törvényszerűen bekövetkező új és újabb életszakaszok gyakran nem várt módon befolyásolják házastársunk belső (és külső) tulajdonságait. Ezek a változások adott esetben nagymértékben próbára tehetik korábbi döntésünket, szeretetünket, hűségünket. Fokozottan igaz ez, ha traumaszerű csalódás ér bennünket, ami – érzelmileg – hűségünk értelmét kérdőjelezi meg.

Házassági válságok esetén kulcskérdés, hogy a házaspár helyre akarja-e állítani a szeretetkapcsolatot. Képesek-e sok időt egymásra szánva átbeszélni, mi okozta a bajt? Képes-e a megbántott fél lemondani a bosszúról és a szeretetmegvonással járó büntetésről?

Nem lehet és nem is kell eltagadni a csalódottságot! A vétkes félnek szembesülnie kell azzal, hogy milyen fájdalmat okozott a párjának. Nagyon fontosnak gondoljuk, hogy bármilyen nehéz is, ez lehetőleg ketteiük között történjen, mert a külvilág (család, baráti kör, munkahely) számára is kitudódott események az áldozat–vétkes szerepben rögzíthetik a feleket! Félreértés ne essék, nem a lelki vezető vagy a lélekgyógyász segítsége ellen érvelünk (éppen hogy nem!), de a fölöslegesen „szétkürtölt" bánat, bár érthető, mégis komolyan megnehezíti a tiszta lappal indulást!

Megbocsájtani annak lehet, aki megbánja a vétkeit! Ezt azért fontos leszögezni, mert az ember önigazoló lény. Senki sem szeret bűnben élni, ezért a vétkes cselekedetek mögött általában az értékrend megbillenése áll. Az Evangélium szerint (Mt 12,31) minden bűn megbocsátható, csak a Szentlélek elleni bűn nem. Azért, mert akkor beszélhetünk Szentlélek elleni bűnről, ha valaki a bűnre azt mondja, hogy nem bűn.

Az a legfőbb kérdés tehát, hogy a házaspár képes-e még közös életcélt vallani, közös-e még az értékrendjük! Ha igen, akkor valóban érdemes küzdeni a megbocsátásért!

Szólni érdemes még a „Megbocsájtani, de hányszor?" kérdéséről. Különösen a szenvedélybetegségekkel összefüggő vétkek esetében mindenképpen érdemes kemény feltételhez kötni a további együttélést.

Nem tagadhatjuk el, hogy létezik olyan helyzet, amikor a tisztázó beszélgetések azt az eredményt hozzák, hogy a házaspár értékrendje már nagyon különböző, és szándék sincs ennek megváltoztatására. Azt is súlyos és nehezen orvosolható helyzetnek gondoljuk, ha az egyik fél végérvényesen mással képzeli el az életét. Ilyenkor valószínűleg nincs más út, mint az elengedés. Ekkor azonban a magára maradt fél nagy veszélyben van (depresszió és egyéb megbetegedések), ezért feltétlenül érdemes szakember segítségét kérnie!

Bajnok László és Judit

A szexualitás szerepe és jelentősége

A szexualitás és a szexuális öröm az emberi lét kiemelt ajándéka és értéke. És mint minden értékre, erre is igaz: tisztában kell lennünk mibenlétével és nagyon kell vigyáznunk rá.

A szexualitás értékének megalapozottsága

A teremtés által inspirált evolúcióban az ember férfi és nő, azaz mindegyik csak részben fedi le az emberi létezés teljességét. Jin és jang – mondják keleten, és fejezik ki ezt az egymás felé irányuló, egymást betölteni és ugyanakkor a függetlenséget is kívánó ismert szimbólumban. A férfi nőiség nélkül éppúgy „feleség", mint a nő férfiúság nélkül. Vagy pozitívan megfogalmazva: a férfi a nőiség jelenlétével és befogadásával együtt teljesen ember, és a nő férfiúság jelenlétével és befogadásával együtt teljesen ember.

Az ember test, lélek és halhatatlan szellem – tehát hármas. A férfi is, és a nő is. Így kapcsolatukban a három egyéni szál kapcsolatrendszere összesodorva kilencrétű fonatot alkot, hiszen az egyikük mindhárom „énje" a másik mindhárom „énjét" keresi, és köt vele kapcsolatot. Ez a kilencrétű fonal a legerősebb emberi kötelék.

A szeretet világa is hármas. Indító szeretet, elfogadó szeretet és a szeretet tartalma. Ez az ősminta hagyományozódik a férfi-női viszonyban. Ez az ősminta Isten világának valósága is, és az emberi lét értékének záloga.

Az emberi erények is hármasak. Vannak gondolati (intellektuális), akarati és érzelmi erények.

Az emberi intelligencia is hármas: van IQ, de van EQ is (érzelmi intelligencia), sőt SQ is, azaz szexuális intelligencia is.

Minden akkor stabil egy rendszerben – legyen az az emberi személyiség, vagy egy párkapcsolat, vagy a társadalom összetettebb szerveződései –, ha az emberi személyiségen belül a három szegmens (akár az erények, akár az intelligencia) egyensúlyban van.

A szexualitás jelentősége ebben a beágyazottságban érthető meg igazán. A szexualitást érett, tudatosan egymást szerető személyek birtokolhatják csak a maga értékén.

A szexualitás a szeretet kibomlása

A szeretetvágy minden emberi lény alapvágya. Szeretetet adva és

kapva emelődik meg a személyiségünk, válunk teljesebbé. A szeretet egy másik ember felé azt jelenti, hogy észrevesszük őt, fontosnak tartjuk, melléállunk, hordozzuk örömeit és terheit, osztozunk a jó és rossz napjaiban, és gyakoroljuk a megbocsátás képességét. Ez a mély sorsközösségérzés tud teljes értelmet adni az ösztönvilágon felülemelkedni kívánó ember szexualitásának.

Be kell vallani, nem sok a segítőnk. Persze a korábbi korok sem voltak egyszerűek, hiszen a szexualitás csak mintegy ötven-hetven éve lett „problémamentes”, azaz lehetősége csak ekkor vált külön a gyereknemzéstől. A gyerek születése, a terhességtől való félelem, a gyerekek felnevelésének nehézségei, a nők társadalmi és családi alulértékelése és szerepkiosztása nem a szexualitásról, hanem a családról és a – legtöbbször manipulált – társadalmi rendről szólt. „Elődeink, a századok” sokkal merevebben tagolták szét az embert testre és lélekre. A testre, ami rossz, és a lélekre, ami jó. Vallási és családi félelmek, intések, elhallgatások, prüdéria, hiányzó kommunikáció „áldozatai” lettek eleink. Persze azok a korok mindent megtettek azért, hogy ők ezt ne érezzék, mondván, hogy ez a természet rendje. És egészséges lelkülettel túl is tették magukat rajta, és hagyományoztak át máig ható mintákat a mai nemzedékre. Az inga aztán természetes módon lendült át a test piedesztálra emeléséhez és a lélek elhallgattatásához. A szexuális szabadosság, a „szexuális forradalom”, a „két kattintás az interneten” lehetősége, a gender-ideológia elterjesztése, a szexting és más mai jelenségek mind-mind erről beszélnek.

Így a mai keresztény (de mondhatnám normális) fiatalok nagy feladata az, hogy a kilengő ingát végre beállítsák egyensúlyi helyzetébe. Az egyensúly alapereje az, hogy a szeretet felől közelítjük meg a szexualitást, nem pedig a szexualitás felől a szeretetet. A szeretet, amit kifejezünk párunk felé a mindennapokban, alkotja meg azt az erőteret, közeget, amely a szexualitásunkban kifejeződik. És minél erősebb és teljesebb ez a szeretet, annál örömtelibb lesz az intimitásunk is. És ebben a kiteljesedett intimitásban teremtődik újjá a szeretet képessége bennünk. Ez a párkapcsolat csodája.

Szerelembe esni

Ez tényleg esés, zuhanás. Hormonok (PEA) tánca. Az élet talán legtöbbet irigyelt és vágyott érzése. Ami felszabadít bennünket a másik felé. Ami a másik megismerésének vágyát gyorsítja, formálja, ami helyre teszi személyiségünk hiányait. Amikor az alkat, a személyiség legtöbbet változik: kivirul. Átvinni a szerelmet a szeretet partjaira, ez az együtt járás legfőbb célja, és persze nehézsége is. Mert ez munka, önfegyelem, tudatos ön- és kapcsolatépítés. Finomra hangolt kommunikáció és metakommunikáció. Akkor leszünk érettek a következő lépésre, ha a mindent elborító szerelmen túl a szeretet megélése is a mindennapjaink része lesz. Így a házassághoz – optimálisan – három lépcső vezet: az egyéni érettség kialakítása és megélése, a szerelem és a szerelem szeretettel való átitatása.

A három M

A párom: *M*ás, *M*ásként reagál, *M*égis szeretem. A nő és a férfi nemcsak keresi egymást, és hasonulni akar egymáshoz, hanem alapvetően más is. A pszichológiai jellemzők megismerése, az érzelmek és érzékek különbözősége, a tempókülönbségek megismerése az együtt járás alapvető feladata. Kiteljesedő intimitás csak ezek ismeretében, sőt megszeretésében lehetséges.

A szexualitás nagy csapdája az, hogy ezen összetettnek tűnő folyamat betartása nélkül is működik. Sőt! Nagyon jól képes működni, mert a test kívánatos, és a nemi öröm megvalósul. A kérdés: Milyen fokon és meddig? Tud-e tartóssá válni a nem a szeretet teljességébe ágyazott kapcsolat? A mai kor tapasztalata az, hogy nem. A párkapcsolatok hamar válságba jutnak. A rossz tapasztalatok aztán óvatossá tesznek bennünket. És a szexualitás leválik a szeretetről, szépen becsomagolt áru lesz belőle, amelyben az elköteleződés értéktelen, a közös élet és család nem kell, s a társadalom és a közösségek épülésének nincs semmiféle biztosítéka az „emberanyag” milyensége miatt.

A szexualitás kibontása

Az érzelmi megalapozás mellett ügyelni kell a technikára is. A szexuális kultúra (intelligencia) nagyon alacsony színvonalú még Európában is. A saját test „titkainak” megismerése és a megismertetése, a szexualitás örömképességének kialakítása és megélése, sőt begyakorlása, egymás vágyainak szelíd „kezelése”, a szexuális élet játékosságának és dinamikájának megteremtése nagyobb és örömtelibb feladat, mint gondolnánk. Sok családi, baráti, közösségi beszélgetés, és párunkkal a „titkok” megosztása juttat el bennünket ennek teljes megéléséhez. Nem kell itt nagyon szégyenkezni, ma rengeteg jó segítő anyag áll rendelkezésre. A tudatosan megélt élet, az őszinte baráti, családi kapcsolatok gyorsan feloldják a szexualitásról szóló beszélgetés tabuit.

A szexualitás – és mennyi más dolog is – olyan, mint egy jéghegy. Kilencven százalék a víz alatt marad, rejtett, de megismerhető tartalékként. De a mélyre „evezéshez” nem lehet eljutni tartós és elkötelezett kapcsolat nélkül. Az aranyszemeket kimosni az élet hordalékkúpja alól csak megfelelő eszközökkel lehet. De vigyázzunk, van, aki nem is akar a mélyre ásni.

Egy pár szexualitása hosszú idő alatt bomlik ki a maga gazdagságában, tudatos, figyelmes út vezet hozzá, amelyre a felfedezés izgalmával és örömével kell rálépni. A gyengédség és intimitás ajándéka aztán messze túlmutat a kezdeti örömökön és nehézségeken is. Az orgazmuskészség és -kontroll kiteljesítése csak a finomra hangolt és a mindennapok finom erotikáját is megélt párok esetében történik meg.

Szűzen az oltárig?

A mai élet döntési mechanizmusai mások. Mind a szüzesség, mind az oltár lassan anakronisztikus kategória. És az sem volt jó, hogy a boldogtalan házasságokat a törvény tartotta össze. Mégis fontos útjelző karókat letűzni. Ki kell mondani: a szüzesség érték, és az, hogy azt – férfiként, nőként – kinek ajándékozzuk és mikor, döntő szerephez jut az életünkben. A gond ismerős: a biológiai érettség egyre jobban megelőzi a társadalmi érettséget. Ez a gondolkodás azonban mellékvágányra visz. Nem a társadalmi érettség a döntő a párkapcsolatban, hanem az, hogy érett személyiségek vagyunk-e. Alapvetően az érzelmi érettség a döntő, és ez nem kötődik a társadalmi érettséghez.

Ha megtaláltuk azt, akivel szoros szeretetkötelék fűz össze, akivel le akarjuk élni az életünket, akivel összekötjük genetikai szálainkat, akivel családot szeretnénk, akit boldoggá tudunk tenni, és aki boldoggá tud tenni minket – nem egyedül ő méltó-e arra, hogy neki ajándékozzuk a szüzességünket? Méltóbbak hozzá az alkalmi kapcsolatok, a flörtök, az elköteleződés nélküli együtt járások, a mégoly nagy szerelmek, vagy az, ami csak úgy

adódhat? Vagy a haverok, osztálytársak, a korszellem sürgetése? Mert az első alkalom beleég az ember mélyrétegeibe, és visszük magunkkal tovább. Önmagunk legmélyebb vágyait áruljuk el, ha a szüzességet nem tekintjük alapvető értéknek.

Az a jó, ha az együtt járás nem csupán a szerelem megélését jelenti, hanem az egymás felé történő elköteleződés kialakítását, a közös munkát, közös feladatvállalásokat és elhatározásokat, a közösségépítést és a kommunikáció kicsiszolását is. Az együtt járás időszaka tehát a személyiség formálásának alapvető eszköze, amelyben a „szeretnek" és az „örülnek az én szeretetemnek" élménye jellem- és személyiségformáló. Fontos, hogy a családi, baráti és közösségi visszajelzés megerősítő legyen.

A szexuális élet sokkal sokrétűbb, mint lefeküdni valakivel. Az együtt járás intimitásában számos mód adódik, hogy az ember megbizonyosodjon az alkati (azonos vágyszint, igény, érdeklődés) összeillésről.

Az együtt járás kölcsönösen elősegítheti a férfi, illetve női nemi szerepek, identitások kialakítását és fejlesztését. A szüzességet „beáldozni" egy méltánytalan, potenciával és kifutással nem rendelkező kapcsolatért, egy csekély érzelmi intelligenciával és erényekkel rendelkező partnerrel – kerülendő hozzáállás. A férfiaknak nagyobb itt a felelősségük, mert könnyű élni azzal a helyzettel, hogy a nők – sajnos – kiszolgáltatottabbak a párkeresés folyamán.

Ha viszont „megérett" a kapcsolat, ha létrejött szeretetkötelék és a vágy a közös élet iránt, miért ne ünnepelnénk meg azt egy közös baráti, családi ünnepben Isten áldásával. Hiszen két ember egymásra találása és elköteleződése többek közös munkája és eredménye is. És fontos.

A ma divatos együttélés nemcsak a „papír", a „felhajtás" elutasítása, hanem egy belső – legtöbbször ki sem mondott – bizonytalanság kifejeződése is. Az „igen" helyett csak „talán"-t mondunk. A tapasztalat az, hogy ebben a formában nehezen tud kialakulni a biztonság és vágy együttes dinamikája, amely minden tartós kapcsolat alapja. Érdemes-e éveket kockáztatni arra, hogy „bejön-e" vagy „nem jön be", miközben óhatatlanul is elmúlik az az idő, amely fontosabb dolgokra van odaszánva?

Az oltár meg sokféle is lehet. A magunk képére is alakíthatjuk, legyen az egy templomi, „bevonulásos" nagy esküvő, vagy egy intim családi, baráti, gyertyafényes otthoni ünnep. E téren is van tennivalója minden párnak, hogy új mintákat adjon az eddigi hagyományok helyett.

Így a válaszunk az alcímben felvetett kérdésre: Igen.

Hűen a sírig?

A házasságkötés tehát nem révbe érés, hanem a közös út jelentős állomása. A házasságkötés után a család, az egzisztencia kialakításának munkájába belefáradó párok elszürkülő szexuális élete nemcsak a szexualitás időben kibontakozó gazdagságát veszélyezteti, hanem teret enged számos kételynek, vagy akár kísértésnek is. A felnövekvő gyerekek elé aztán legtöbbször rossz minta kerül a felnőttek, a szüleik örömtelenségéről.

A szeretet kifejezésének elsajátítása, mindennapi életünk megélésében, a mindennapok rutinfeladataiban és életmódjában is megjelenő finom erotikus tartalom nagy segítség „A vágyat ki ne oltsátok!" felszólítás megvalósításához

De a szexuális élet elszürkülésének, rutinná válásának legtöbbször nem maga a szexualitás az oka. Sokkal inkább a rossz kommunikáció, az érzelmi érettség következő lépcsőfokaira való fellépés hiánya és a mindennapi életvezetés és szerepek át nem gondolt volta. A kialakuló szexuális „játszmák", a női és férfi nemi szerepek nem megfelelő szintű megélése a párkapcsolatot tovább rombolhatja.

A megoldás itt is a megelőzés, a változás lehetősége és az odafigyelés. A házasság „művé", egyfajta szeretettervvé felépítése, amelyben az egyének éppúgy megtalálják benne a kiteljesedésüket, mint a párkapcsolatuk kibontását közös életükben. A jó közeg, az értelmes, szolgáló dolgokban való elfáradás tudata és megosztása a szexualitás helyét is megteremti, és stabilizálja a házaspár életében.

Az óhatatlanul is ingadozó vágy, a szexuálisan kevésbé aktív időszakok (például gyerekszülés, fáradtság, betegség, fizikai távolság) tudomásulvétele mellett az intimitás és a gyengédség mindennapi megélése türelmesen átsegíti a párt a nehézségeken.

A kérdés tehát ugyanaz, mint a szüzesség esetében. Az, akivel együtt teremtjük meg életünk kereteit, éljük meg saját és közös vágyainkat, szolgáló szeretettel vagyunk egymás iránt – nem egyedül ő méltó-e arra, hogy ez a vele való kapcsolat az életünk végéig tartson hűségben?

Persze tenni is kell azért, hogy a vágy fennmaradjon. Magamnak is belül, és a másik felé is. És itt is a test, lélek és szellem hármassága a fontos. Önmagamat vonzóvá kell formálnom. Ebben segít a másik vonzása. És a szexualitás is. A szexualitás finom érzékenységét, rebbenéseit elsajátító párok egyfajta immunitást szereznek környezetük kihívásaival szemben.

A médiumok és más impulzusok rombolják az immunitásunkat. Nemcsak az érzelmi világunkat, hanem mindent egyszerre. Teljes személyiségünket, annak átformálását akarják. Észrevétlenül lesznek jelen az életünkben. A „védekezés" a barátok, a közösség és család közös immunrendszerének építése.

A hegyre épült város, a jó példák, az alternatív kultúra építése nemcsak önmagunkért történik, hanem másokért is, és az eljövendő generációkért is.

Az igazi hűség az, ha hűségessé és kizárólagossá tesszük magunkat és a másikat is a szeretetünk által. Ily módon az élet leélhető, sőt sokkal boldogabban élhető le, mint egyéb módokon.

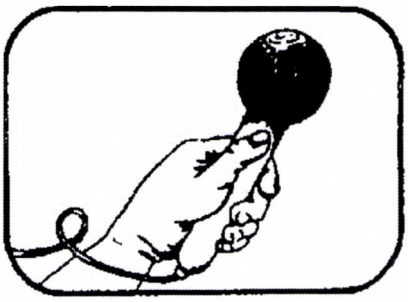
Így a válaszunk az alcímben felvetett kérdésre: igen.

A szexualitás jelentősége

Az emberi szexualitást – éppen nagy értéke és szerepe miatt – körülöleli az emberi és társadalmi érzékenység. Hibázhatunk, hibázunk. A kiteljesedő és elkötelezett párkapcsolat értékét az is adja, hogy vádaskodás nélkül és megbocsájtva tudunk beszélni egymással a múltról, a jelenről és a jövőről. Hogy időt, energiát szánunk rá, hogy türelmesek vagyunk egymás és önmagunk felé.

A szexualitás az ember életében olyan eszköz, amely egyik alapja az élet minőségének, boldogságának és eredményességének. És feladat is: teljes és tiszta megélése és kialakítása egy – eddig sajnos hiányzó, vagy kevésbé átbeszélt és dokumentált – keresztény (mondhatnánk így is: emberhez méltó) szexuális kultúrának, amely az életről, az élet gazdagságáról szól, amelyhez vonzódnak a megszületett emberek, és amelyben meg kívánnak születni az újak.

Garay András és Dóra

„Békén kell hagyni a gyerekeket”

Interjú egy 92 éves, legendás óvónővel

Karlócai Mariann *kilecvenkét éves, de tettre kész, mint egy fiatal nő. „Rugékonynak” kell lenni, ez a fő mottója, ami sok mindent jelenthet: rugalmasságot, kreativitást, ötletességet, szelídséget, olyan erőt, hogyha megcibál az élet (márpedig őt megcibálta), akkor sem törsz el. Ötvenhét évig vezette a magánóvodáját, összesen 700 „gyereke” volt ez idő alatt, köztük későbbi neves művészek, rendezők, operaénekesek, zenészek.*

Régi óvodásai, akik közül sokan már nagyszülők, még most is felkeresik, annyira szeretik, pár évente ovis találkozókon gyűlnek össze. Ő készítette el az első magyarországi origamikönyvet, gyerekeknek, óvónőknek tanítgatta a hajtogatás rejtelmeit. Hét kiadást megért, Komámasszony, hol az olló? című, gyermekjátékokat összefoglaló könyve óvónők, tanárok és szülők bibliája. Több kiállítást megjárt játékgyűjteménye reményei szerint hamarosan állandó helyre kerül. Három fiú, tizenöt unoka (akik mind hozzá jártak óvodába) és huszonegy dédunoka büszke Mamija. Ismerjétek meg Karlócai Mariann nénit!

A tegező formát az magyarázza, hogy rövid ideig én is az ovisa voltam, a testvéreim pedig hosszabban.

Jókedvűen invitál minket Mariann néni a lakásába. Hangja egyszerre lágy és határozott, rekedtsége ellenére melegség bujkál benne. A szobában régi játékok, babák, mini teáskészlet, kopott lovacskák, kisgyermekek számára készült hintaszék.

Finy Petra

Honnan jön ez a nagy játékszeretet? Sokat babáztál gyerekkorodban?

Nem, kifejezetten fiús lány voltam, de sok baba vett körül. Aztán egyszer Skóciában láttam egy játékmúzeumot, és azóta gyűjtöm a játékokat.

Milyen az igazán jó játék? Manapság kapható ilyen?

A jó játék olyan, amit szét lehet szedni darabokra, majd abból létrehozni valami újat. A mai gyerekek már nem feltétlenül tudnak játszani, sokszor azt várják, hogy szórakoztassák őket, ha ez nincs, unatkoznak.

A szülők túl sok helyre viszik, rángatják őket, mindig szól valami otthon: tévé, rádió, vibrál a környezet, nincs nyugalom.

Pedig már a kisbabának is szüksége van maga körül a békére, hogy megfigyelhesse a kezét, vagy csak úgy bámulhasson. Nekem például mai szemmel kifejezetten unalmas gyerekkorom volt, csupán néhány vendégség, nem több. De sokat játszottam.

Akkor kezdtél papírt hajtogatni is?

Igen, rengeteget hajtogattam. A testvéremmel a szőnyeget képzeltük tengernek, és arra hajtogattunk papírhajókat. Az iskolában, ahová jártam, sok origamizás volt, mert fontosnak tartották a XIX. századi pedagógus, Fröbel elveit, miszerint a hajtogatás igazán jól fejleszti a gyermeket. Ráadásul olcsó, elérhető, precizitásra és kitartásra nevel.

Míg egy régi gyerek sok időt töltött a szabadban, egy mai inkább a szobában játszik. Hogyan lehet rávenni a gyerekeket, hogy kimozduljanak?!

Én az ovisaimmal rengeteget játszottam a levegőn, kisebb sétákra vagy kirándulásokra mentünk. Ezenkívül rendszeresen volt tornaóra és sok mozgás. De visszatérve a mai gyerekekre: ha jó otthon a légkör, a szülők sokat beszélgetnek, odafigyelnek egymásra és a gyerekre, nem tesznek negatív megjegyzéseket, hanem lelkesek, akkor még a kamasz is szívesen megy velük. Az én fiaim nagyobb korukban is rendszeresen jöttek velünk kirándulni, evezni a Dunára, vagy síelni.

Nagy volt a fegyelem az óvodádban? Szigorú óvónéni voltál?

Kevés szabály volt, de azt be kellett tartani, amúgy nagy szabadságot adtam. Félnapos ovit vittem, a napirendünk úgy alakult, hogy kilenc és egy között voltak programpontok. Megérkezés, szabad játék, tízórai a napos segítségével, aki már előző nap tudta, hogy ő lesz az, és nagy komolyan készült a feladatra. Aztán séta és játék. Rengeteget kézműveskedtünk, hajtogattunk, festettünk, gyurmáztunk, csupa olyasmit, ami mindkét agyféltekét fejleszti. Sokat énekeltünk magyarul és németül, furulyáztam nekik.

De az akkori gyerekek még nem voltak ennyire túlterhelve, és valahogy a szülők sem rettegtek attól, hogyha nem hordják már oviban ezer különórára és fejlesztésre, akkor nem veszik majd fel az egyetemre a szeme fényét.

Ha valamelyiknek rosszabb napja volt, akkor kihívtam a csoportszobából, és nem a többiek előtt beszéltem meg vele, mi lehetett a baja. Megkérdeztem, miért viselkedett így, és többnyire el is árulta nekem. Az egyik lelkesítő mondatunk az volt, amit mindig skandáltak a gyerekek: „Miről híres a mi óvodánk? Nem beszélünk csúnyán és nem verekszünk.”

A rendszeres ünnepeink közül a farsangot várták a gyerekek a legjobban. A jelmezek csak házi készítésűek lehettek, és a szülők is eljöhettek a bálra, ahol mindig volt valami téma: néha egy vers, egy dal, máskor úgy neveztük, bolondbál, bababál. Egy teljes szombat délelőttöt rászántunk a mulatságra, és mindenki nagyon élvezte.

Mások a mai gyerekek, mint a régiek?

Akkoriban önállótlanabbak és lassabbak voltak a gyerekek, de nyugodtabbak is. Jobban vigyáztak a játékaikra, manapság nem törődnek ilyesmivel, hiszen kapnak újat, és úgyis műanyagból van. A mai gyerekek esze nagyon pörög, jóval több dolgot láttak már a világból, és talán túl érettek és felvilágosultak is. Az én időmben egy lányismerősömet azért vették ki a gimnáziumból, mert az egyik osztálytársának kistestvére született, és elmagyarázták neki, hogyan jön világra a kisbaba. Addig semmit nem hallott erről, egyszerűen otthon sem illett ilyenekről beszélni, nemhogy intézményesítve. A szülők felháborodtak ezen az „erkölcstelenségen”.

És mit tudtál kezdeni a különböző diszfunkciókkal küzdő ovisokkal? Kevesebben voltak, mint manapság?

Nem volt annyi ilyesmivel küzdő gyerek, vagy csak nem sejtettük, hogy azok, hiszen azt sem tudtuk, hogy hívják ezeket a részképesség-zavarokat, hogy van külön diszlexia, diszkalkulia és diszgráfia. Érdekes, hogy akkoriban az iskolaérettség körül sem alakult ki ekkora őrület: a nyáron született fiúkat érdemes volt visszatartani, de más gyereket csak akkor, ha nagyon szükségesnek tűnt. Iskolaérettség-mérés nálam például a saját fejlesztésű tesztjeimmel zajlott. A nagycsoportosok kaptak egy kockás füzetet, és abba kellett egyre bonyolódó sormintákat rajzolni, önarcképet készíteni. Ezekből remekül lehetett látni, hogy kitartó-e, fókuszálható-e a figyelme, tud-e ritmust, távolságot, irányt, formát követni, másolni, hol tart érzelmileg, értelmileg stb... A mai napig is megvannak ezek a füzeteim, minden gyerek maga véste rá a nevét. Mint ahogy az ovis naplóim is, amikbe írtam a hiányzásokat, hogy milyen dalokat énekeltem a kicsiknek, vagy miféle bálra készültünk.

Mit gondolsz az egyéni fejlesztésről?

Ha ezt hallom, mindig nevetek. Hiszen az természetes dolog, hogy egy óvónő figyeli gyereket, és keresi, mi lehet neki a legjobb. A plusz fejlesztésekre hordás pedig sokszor csak az üzletről szól.

Hogy látod a mai szülőket? Hogyan nevelnek?

Nagyon sokat aggódnak. Az én szüleim engedékenyek voltak, figyelemmel, szeretettel fordultak felém, lazán neveltek. Nem aggódtak ennyit, mint manapság szoktak. Meg vannak ijesztve mostanában a szülők, szoronganak.

Nem akadtak nehézségeid az óvodai beszoktatással? Milyen elveket követtél ilyenkor?

Ha kellett, két hétig ült a szobában az anyuka, a gyerek az ölében, és szép lassan távolodott el tőle, és csatlakozott a többiekhez. Vagy az anya bejött kicsit a játéktérbe, esetleg beült az asztal mögé, és ha úgy alakult, csak odaszaladt hozzá a gyermeke.

Nem várhattam el, hogy a kisgyerek csak úgy, hipp-hopp elváljon attól az embertől, akivel addig huszonnégy órát töltött nap mint nap.

A nehéz helyzetek megoldásáról jut eszembe: Mit gondolsz arról, hogy a minősítési eljárás nemcsak a tanárokat sújtja, hanem az óvónőket is?

Mit? Hát azt, hogy pont a lényegtől veszi el az időt, attól, hogy az óvónők a gyerekekkel foglalkozzanak. És mindezt miért, hogy kétszáz forinttal többet kapjanak?

Tizennégy-tizenhatezerrel.

Akkor annyival; a lényeget érted. Pont a múltkor voltam egy ilyen óvónő-találkozón, nagyon feszültek voltak emiatt, mindenki panaszkodott.

Ötvenhét évig vezettél egy óvodát. Soha nem fáradtál el, vagy égtél ki?

Nem, mert nagyon élveztem, és olyan dolgokat találtam ki mindig a gyerekeknek, hogy én is jól érezzem magam közben. Ezért hát soha nem volt terhes a dolog, szerettem csinálni.

Mi az, amire minden volt ovisod emlékszik?

A ballagótarisznyájukra. Sokan őrizték meg még felnőtt fejjel is. Volt benne kenyér vagy kalács, és só, hogy megfűszerezzen mindent, legyen íze az életnek. Egy pici könyvet, füzetet is csináltam nekik. Tettem bele még ceruzát meg csokit, és egy kis játékot.

Hogy lehet, hogy fokozatosan csökken azoknak a száma, akik óvónőknek jelentkeznek?

Talán mert nehéz mostanában a gyerekanyag: nem fogadnak szót, nagyon önállóak. Az önállóság roppant jó, de csak egy határig. Ám azok, akik igazán elhivatottak, és szeretik a gyerekeket, továbbra is jelentkezni fognak az óvónői pályára.

Milyen pedagógiai elveket követtél óvónőként? Volt valami fő irányvonal?

Ösztönösen jöttek a dolgok. Mindig is nagyon szerettem a gyerekeket, már egész fiatalon tudtam, hogy ezzel akarok foglalkozni. Tanár, ügyvéd például soha nem akartam lenni, valami életközelibb dologra vágytam, ahol több ötletem valósulhat meg, és sokat lehet mozogni. Engem is nagy önállóságra neveltek, én is így neveltem a fiaimat. Az első csoportomat egy kis lakásban indítottam, mely a szüleim otthonából volt leválasztva. A kamra is el volt felezve, édesanyám megmutatta, melyik az én polcom, aztán közölte: „Tessék, azt csinálsz vele, amit akarsz!” Szóval hamar saját lábra álltam. Óvodai módszereket pedig folyamatosan tanultam: óvodás koromban jártam egy Montessoris óvónőhöz, és láttam magánóvodákat, mert a háború előtt bizony léteztek ilyenek, de a módszerem alapvetően magától alakult ki. Például volt sok mozgás, készségfejlesztő és finommotorikát hangoló játék, az éneklés, ami akár azt is jelenthette, hogy a napirend egyes mozzanatait dalokkal vezettük be.

Érdekes, hogy én már akkor vegyes csoport alakítottam ki, amikor ez a fogalom még nem is létezett. Izgalmas volt látni, hogy kik válnak egymás támogatójává a kicsik és a nagyok közül. Sokszor olyan különböző gyerekek, akikről magam sem gondoltam volna, hogy egymás barátai lehetnek.

Ez a túlprogramozott élet, ami manapság divatos, senkinek sem jó.

Pedig a jó kis programokat te is szereted. Igen aktív dédmama és nyugdíjas óvónéni vagy!

Ó, igen, mozgékonynak születtem, az első férjemet is egy kiránduláson ismertem meg. Szerencsére mostanában is elég mobilis vagyok, a lépcsőkkel sincs gondom, bár a múltkor eltört a bordám, mert megcsúsztam egy túrán lefelé jövet, de már szinte rendbe is jöttem.

Szinte? Kérdezem magamban, hiszen amíg beszélünk, többször is feláll, leül, pakol, rendezkedik gond nélkül. Néhány éve még rendszeresen kirándult, néha még most is túrázik, időnként az a benyomásom, hogy legföljebb ötvenéves.

Mariann néni nemcsak fizikailag aktív, hanem szellemileg is, és olyan elképesztő szociális életet él, hogy nem győzök rajta csodálkozni. Amíg ott jártunk, felugrott hozzá a Németországban élő fia, benézett az egyik unokája, és egy barátnője is hívta telefonon, aki azon sopánkodott, hogy egy héttel elnézett egy temetést, ami már megvolt, ő viszont a csokrot most vette meg rá. Mariann néni megértően meghallgat mindenkit, ha szükséges, elejt egy-egy poént, vidáman vibrál körülötte a levegő. Gesztusai és mondatai mind azt sugallják, hogy fontos az az ember, akivel beszél, és nagyon szereti az életet. Valószínűleg ez lehet a titka ennek a csodás pedagógusi karriernek is, amely mögötte áll. Meg persze a humor.

„Jaj, hát én már kész történelem vagyok!” – *jegyzi meg hangosan kacagva, amikor befejezzük az interjút.*

Az interjú eredetileg – több képpel – itt jelent meg: https://wmn.hu/wmn-life/46992

Töprengés a női naivitásról

(Elsősorban nőknek!)

Bevallom, nagyon is igaznak érzem ezt a minősítést a fajtámra nézve. No nem mindenben vagyunk naivak, csak a leglényegesebb dologban, ami az életünket, a családunk életét, az ország életét, az emberiség életét befolyásolta, befolyásolja. Nevezetesen az egyenjogúságunkban. Mint minden emberi igyekezet, gondolat, eszme, ez is gellert kapott, még idejében. Mielőtt elnyerhettük volna a világban Isten által kigondolt előkelő helyünket, jó értelemben vett jogainkat illetően. Amire teremtve lettünk. Amire minden képességet meg is kaptunk alkotó, szerető Atyánktól. A szív szerepét.

Meglovagolták a témát különböző politikai és gazdasági erők. Nagy sikerrel. Nagy sikerrel hitették el velünk, hitetik el a mostani generációval is, hogy akkor leszünk egyenjogúak, ha mindent elvállalunk a gazdagodás, az önmegvalósítás érdekében. Elhitették velünk, s mi szívesen el is hittük, hogy a háziasszony-, feleség- és anyaszerep nagyon nehéz, időigényes, semmi haszna, besavanyodást eredményez, de legfőképpen a végletekig kimerítő. Lealacsonyít, tanulatlanná, s ezért sikertelenné tesz. A nő emberi kibontakozása csak egy jól felszerelt futószalag mellett valósulhat meg, vagy üzletkötőként, esetleg orvosi minőségben. És a többi, és a többi.

Így aztán napi száz inget is szívesebben kivasalunk a ruhagyárban, mint a férjünknek heti négyet-ötöt otthon. Hordjon inkább műszálasat vagy előre vasaltat, esetleg pólót. Szívesebben takarítunk irodákat hajnalban, mint az otthonunkat tetszőleges időpontban. Egész nap kedvesek vagyunk a vevőhöz, páciensheż, de arra nem marad erő, hogy otthon bárki felé ugyanezt, ugyanígy. Igaz, ezekért fizetnek. Pénzt viszünk haza mi is.

Mire is?

Elsősorban ruhára, mert ugye nem mehetünk a munkahelyre abban, amiben otthon jól érezzük magunkat. – Szépítőszerekre, mert nem láthat bennünket a főnök természetes kivitelben, meg hogy ne öregedjünk a túlterhelés miatt olyan gyorsan, de legalább ne láthassa más. – Az elektromos habverő, mozgásérzékelő ajtónálló, lökhajtásos porszívó is kell, mert nem érünk rá bíbelődni ilyen alantas dolgokkal. – Mivel sok az elektromos készülék a háznál, így magas a villanyszámla, azt is fizetni kell. – A készen vehető élelmiszerekre is kell a pénz, mert ugye dolgozunk, nincs idő, erő s akarat egy-egy jobb, ízesebb, vegyszermentes ebédet, vacsorát művészi színvonalon összehozni.

Aztán ha ne adj isten, mégis beüt a krach, és születik egy bébi, akkor azért sietünk vissza dolgozni, hogy legyen eldobható pelenkára, bébiételekre, mindenféle egyszer használatos kütyüre. Gyógyszerre is sok kell, mert a bölcsiben mindenfélét összeszed a mi teljesen egyedi gyermekünk. (Ezekkel a dolgokkal százszorosára emelve a világ szemetét.) – Több gyermektől mentsen meg az Isten, mert ettől az egytől is teljesen kikészülünk.

Hát, mondd, kedves olvasó, nem vagyunk naivak? Nem megyünk bele önként és dalolva *a huszonkettes csapdájába?*

Nem naivitás azt gondolni, hogy emberek lehetünk embertelen környezetben? Hogy ott teljesedik ki valóságos adottságunk, ahol ebből vajmi keveset használhatunk? Hogy boldogok lehetünk ott, ahol mindenki boldogtalan, és tele van félelemmel, szorongással?

Nem naivitás az gondolni, hogy élettelen tárgyak tömeges létrehozása nagyobb érték, mint akár egyetlen gyermeket is megtanítani az életben eligazodni, és megtanítani szeretni? Lehet annál nagyobb értéket létrehozni, mint pár embernek, férjnek, gyermeknek, idős szülőnek meleg otthont biztosítani, ahol érzi, hogy szeretik, hogy fontos, hogy gondoskodnak róla, ahol biztonságban érzi magát, mert annak ellenére is szeretik, hogy nem mindig jó?

Szerintem ez az egyetlen érték ezen a földön. Szeretni, szeretve lenni, szeretni tanítani. Hol máshol valósul meg mindez, ha nem az otthonunkban, ahol a nő ennek az őre? Sehol máshol nincs őre a szeretetnek. Mi más kíván még olyan szerteágazó kreativitást, mint a családanya- és feleségszerep? Ha ennek a feladatnak, hivatásnak adtak volna egyenjogot, világunk, országunk, családjaink nem ott tartanának, ahol tartanak.

Dombi Zsuzsa

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Krukkó boldog újesztendőt kíván

Meséltem már nektek Krukkóról, a vándorló törpéről. Krukkó azonban nem volt mindig vándorló törpe. Amikor még egészen fiatalka volt, amikor még gyermek törpe volt, odahaza élt ő is Törpeországban.

Történt egy reggel, hogy Krukkó bebámészkodott a törpekirály konyhájába. A nagyszakállú, öreg király éppen lángost sütött. Mihelyt megsült egy-egy lángos, tüstént meg is ette. Senki sem tudott olyan finom lángost sütni egész Törpeországban, mint a király. Szerette a király lángosát Krukkó is, és célzatosan köhintett egy picikét. A király ekkor rátekintett az okuláréja fölött, de nem kínálta meg lángossal, hanem ezt kérdezte tőle: „Nem tudod, hogy ma újesztendő napja van? Miért nem kívánsz nekem boldog újesztendőt?”

Krukkó nem érezte hibásnak magát, s jóhiszeműen felelte: „Mert úgyis tudja kend, hogy mindenkoron boldogságot kívánok kendnek.” A király azonban felfortyant: „Akkor is úgy illik, hogy boldog újesztendőt kívánj! Az embereknek sem kívántál még boldog újévet?” Krukkó most már zavarba jött: „Nem tudtam, hogy kellett volna...” „Mert nem figyeltél, amikor elmagyaráztam. Tüstént menj ki hozzájuk! Találsz itt a legelső völgyben három házat, mindegyikbe kopogj be, és kívánj szépen boldog újesztendőt. Ha visszajöttél, kapsz egy lángost tízóraira.”

Az emberek világában persze tél volt, s akkora hó, hogy a kis Krukkó mellig gázolt benne. Nagy nehezen elvergődött az első házig, s már emelte az ujjacskáját, hogy kopogtasson. Ekkor azonban kilépett a házból egy férfi, fogta a fejét mindkét kezével, és ezt sóhajtotta: „Nem bírom ki! Nem bírom ki!” Krukkó megkérdezte tőle: „Mit nem bír ki?” „Hogy éhezzék a családom! Már egy hete rántott levesen élünk, de ma már se lisztünk, se zsírunk! Mi lesz velünk... Jaj, mi lesz velünk nyárig?!” Krukkó szétnézett a völgyben, és megkérdezte: „Van itt valahol a közelben sok ennivaló?” A férfi felmutatott a hegyoldalra: „Abban a tornyos házban. Annyi ott az ennivaló, hogy összerogy a kamra.” Krukkó gondolkodott egy kicsit, aztán így szólt: „Menj vissza a házadba. Ha koppantást hallasz, gyere ki.” S már gázolt is fölfelé a hóban.

A tornyos ház előtt zsebre dugta csúcsos törpesapkáját, hadd vélje emberi gyermeknek az ott lakozó gazdag ember, s ne fogjon gyanút. Bement hozzá, és kérte: „Adj nekem egy kis ennivalót, te gazdag ember! Csak annyit, amennyit fél kézzel el tudok vinni a kapu fölött.” Gondolta a gazdag ember, no, az nem lehet sok, és parancsolt a szolgáinak: adjanak annyi ennivalót ennek a gyereknek, amennyit fél kézzel el tud vinni a kapu fölött. Dejszen nem is kellett több egy csipettel se! Kiemelték a kőkerítésből a nagy tölgyfakaput, lefektették a hóra, és Krukkó megrakatta istenesen lisztes zsákokkal, zsíros bödönökkel, szalonnával, kolbásszal, sódarral. De jött ám ki a gazdaember is, és mondotta nagy haragosan: „Jól van, a kapuval rászedtél, de ha nem fél kézzel viszed, itt marad minden!” Krukkó nevetett: „De fél kézzel viszem!” Azzal fél kézzel megtaszította a rakományt, a kapu rábillent a lejtőre, Krukkó a tetejébe ugrott, és leszánkázott véle a hegyoldalon, éppen a szegény ember ajtaja elé. A kapu az ajtónak ütődött, koppantott rajta, Krukkó meg leugrott, s elbújt. Úgy leste, amint behordja a szegény ember családja a zsákokat, bödönöket, mindent. De egyszerre csak ijedtté vált Krukkó arcocskája, s mondta magában nagy bosszankodva: „Ejnye, ejnye, arról meg elfeledkeztem, hogy boldog újesztendőt kívánjak nekik! Most már nem háborgatom őket az evésben. Majd a másik háznál jobban ügyelek.”

Amikor bekopogtatott a másik házba, egy leány boldogan felkiáltott odabenn: „Ez Jóska! Visszajött!” De amint megpillantotta Krukkót, zokogva a kemencéhez támolygott, ráborult a padkára, és jajgatta: „Jaj, dehogyis Jóska! Dehogyis engedik vissza! Jaj, minek is reménykedem?!” Krukkó megtudta tőle, hogy ma kellett volna az esküvőjének lennie. Az előző napon azonban katonafogdosók járták a vidéket, megfogták kötéllel a vőlegényét is, Jóskát, s viszik a császár seregébe, messzi idegenbe, s jó, ha tíz-húsz esztendő múltán hazaengedik, de az is lehet, hogy soha többé nem látják egymást. Megtudta tőle azt is Krukkó, hogy ma még ott őrzik a közelben az összefogdosott legényeket, a városszéli kaszárnyában. Kérdezte hát a leánytól: „Van-e

arcképed Jóskáról?” Emlékezetébe véste a Jóska legény arcvonásait, s már futott is a hóban a város felé.

Jóska parancsolója, a strázsamester egy korcsmában iddogált. Krukkó megállt előtte, s csak ennyit mondott: „Tudom, amit tudok!” A strázsamester lopkodta a pénzt, amelyet a legények menázsiájára kapott, megijedt hát Krukkó szavától, de úgy tett, mintha nem félne: „Jól van, törpe, eredj csak panaszra a kapitány úrhoz, de semmit se érsz véle. Nincs senki a legények közt, aki merészelne ellenem vallani!” Krukkó nevetett: „Nincs-é? Hiszen ott vagyok köztük én magam is katona alakban! Ide süssön kelmed!” Azzal megperdült maga körül, és olyanná változott, amilyennek a Jóska legényt látta az arcképen. S még mondotta is harsány legényhangon: „No, strázsamester uram, ugye, hogy lesz, aki tanúsítja: nem volt hús a levesben?” Újból megperdült, visszaváltozott törpévé, és kiszaladt a korcsmából. De futott tüstént a strázsamester is a kaszárnyába, s rápakodott az ott búsuló igazi Jóskára: „Hordd el magad, de tüstént, te gaz törpe!” Jóskának kisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy firtassa, miért nevezi őt törpének, sietett a menyasszonyához. Látta Krukkó is, amikor egymás karjába borultak az ajtóban. Örvendett ő is, de megint bosszankodnia is kellett: „Ejnye, ejnye, a második házban is megfeledkeztem róla, hogy boldog újesztendőt kívánjak! De hát most esküvőre sietnek, nem zavarhatom őket.” S elhatározta erősen, hogy a harmadik házban, mihelyt belép, boldog újesztendőt kíván.

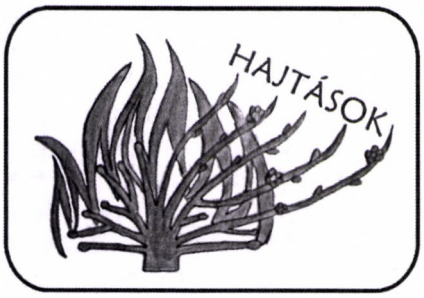
A harmadik házban azonban nem is válaszoltak a kopogtatására, és senki sem volt a konyhában. Betekintett a nyitott ajtón át a szobába, s látta, hogy ott ül az egész család egy kicsiny ágy körül. Az ágyban láztól piros arccal feküdt egy kisfiú. S az a kisfiú gyönge hangon kérdezte: „Édesanyám... miért sír?” Édesanyja gyorsan megtörölte a szemét, és ezt felelte: „Nem sírok, Jánoskám... Hagymát vágtam az előbb... attól könnyezik a szemem.” Ekkor egy kislány hirtelen felállt, és kifutott a házból. Odakint nekidőlt az ajtófélfának, és zokogott. Krukkó utánament, és csöndesen kérdezte: „Mi baja Jánoskának?” A kislány alig bírt beszélni a zokogástól: „Nagyon megfázott... azt mondta a... javas ember..., hogy

már... a delet se éri meg...” Krukkó ezt kérdezte: „Terem-e itt valahol szeretem-fű?” A kislány egy magas hegyre mutatott: „Ott fönn. A csúcsán. De most nem lehet megtalálni a hótól. Az talán használna?” Krukkó a kislány arcához nyúlt, a kisujja hegyére vett onnan egy könnycseppet, kicsiny tenyerébe zárta, és már futott is fölfelé arra a magas hegyre. Nyakig járt a hóban, de fölért a csúcsra. Ott kinyitotta a tenyerét, s a könnycseppet a hóra csöppentette. A hó a könnycsepptől elolvadt, talált is Krukkó szeretem-fűvet, s már bukdácsolt is lefelé. Odaadta a füvet a kislánynak, és mondotta: „Érintsd meg vele Jánoska mellét.” A kislány beszaladt, és a következő pillanatban ámuldozó kiáltások, boldog nevetések hallatszottak a házból. Krukkó is nevetett örömében, de tüstént a homlokára is csapott: „Ejnye, ejnye, a harmadik házban sem kívántam boldog újesztendőt! De most már nem megyek be, ne kelljen hálálkodniuk.”

A törpekirály még mindig sütötte és ette a lángosokat. Amikor észrevette, hogy Krukkó megint az ajtóban ácsorog, megkérdezte tőle: „No, kívántál-e boldog újesztendőt a három házban?” Krukkó szégyenkezve dünnyögte: „Mindig elfelejtettem. Aztán már nem lehetett.” Hej, megmérgesedett az öreg törpekirály: „Elfelejtetted? Mert el akartad felejteni, te haszontalan! Nem szeretsz boldog újévet kívánni, tudom én jól, te betyár! De ne búsulj: az én lángosomból nem is eszel!” Ezt ugyan hiába mondotta, mert Krukkó bizony búsult. Nagyokat szippantott a sülő lángosok illatából, és ott ácsorgott továbbra is a konyhaajtóban.

A király rá-rátekintett az okuláréja fölött, s egyszerre csak ezt mondta: „Ott ugrál valahol a bokrok között Bérci Berci. Keresd meg, s legalább neki kívánj boldog újesztendőt. Aztán pedig..., nem bánom..., gyere vissza!” Bérci Berci ugyanolyan gyermek törpe volt, mint Krukkó. Tulajdonképpen haragosai voltak egymásnak, mindig veszekedtek, de Krukkó most nem törődött ezzel. Odaszaladt hozzá, s mondta neki: „Boldog újesztendőt kívánok!” Bérci Berci azonban végignézte: „Csúfolódol? Te béka!” Krukkó nem hagyta magát: „Te vagy a béka!” Néhány pillanat múlva egymás haját markolták, s a földön hemperegtek. Krukkó volt az erősebb, alaposan ellátta a baját Bérci Bercinek. Még az orra vére is eleredt, s ülve maradt a földön, onnan kiabálta Krukkó után: „Béka! Azért is béka!” De Krukkó akkor már ismét a konyha előtt settenkedett, s kérdezte tőle a király: „No, kívántál-e neki boldog újesztendőt?” Krukkó ragyogó arcocskával felelte: „Kívántam!” Felderült a király ábrázata is: „Lám, lám..., tudsz te boldog újesztendőt kívánni, csak legyen, aki rászorít.” Azzal kivett az egyik serpenyőből egy gyönyörű szép, frissen sült lángost és barátságos mosolygással Krukkó felé nyújtotta: „Na nesze!” És mind a ketten nagyon elégedettek voltak. A király önmagával, Krukkó pedig a lángossal.

Hajtások

***Hajtások** címmel új rovatot indítottunk gyerekeknek, mégpedig a Bokor Közösség családjaiba tartozó gyerekek közreműködésével. Másokat is buzdítunk, hogy kisebb írások vagy rajzok beküldésével, vagy egyszerűen csak ötletekkel vegyenek részt e rovat alakításában. (Anyagokat beküldeni Kollár Gabriella címére lehet:* osa.gabi.62@gmail.com.)

Karácsonyi dallam

Egy téli éjszakán lágy dallam született. Először csak halvány foszlányként motoszkált a zeneszerző fejében, majd egyre inkább felerősödött. Nem hagyta nyugodni a gazdáját, minduntalan odatolakodott a tudatába. Megzavarta az álmát, próbálta felébreszteni, ám Leoni hasra fordult, és aludt tovább. Ekkor megjelent előtte teljes pompájában a dallam. Nagyzenekari kíséretet is varázsolt magának, szívet-lelket gyönyörködtető muzsikát lopott Leoni fülébe. Addig-addig duruzsolt neki, míg álmában dúdolni kezdte a dallamot.

Erre aztán már Leoni is felébredt. Annyira az álom hatása alatt állt, hogy hirtelen nem is tudta, hol van. Kótyagosan dúdolászta a finom zengésű dallamot. Amikor rájött, mit tesz, gyorsan leült az íróasztalához, és lekottázta a fejében született dalt. Fogta a gitárját, és rögtön eljátszotta. Nem volt elégedett. Megírta hát a kísérőzenét is, dobokkal, hegedűvel, furulyával. Aztán a furulyát mégis lecserélte szaxofonra, és írt még egy basszusgitár-szólamot. Talán most jó lesz – tette félre.

Délután megérkeztek a zenekar tagjai, Leoni azonnal megmutatta nekik az álomdalt. A fiúk is fellelkesültek, azon nyomban felvették lemezre, és beszavazták a készülő album anyagai közé.

Csak a kis dallam öröme nem volt felhőtlen. Érezte, hogy a zenekar megtett minden tőle telhetőt, hogy valóban szép dallá tegyék őt, mégis úgy érezte, valami hiányzik még. Hát persze, a szöveg! – eszmélt rá egyszeriben. Rá kell vennem őket, hogy írjanak nekem szöveget! – döntötte el a kis dallam.

Éjszaka aztán munkához látott. A zenekar mind a négy tagjának egyszerre jelent meg álmában. Hallották a muzsikát, amit ők maguk alkottak, szinte látták a hangokat… Színeket, képeket vetített elébük… Amikor úgy gondolta, hogy már eléggé rá vannak hangolódva, szavakat suttogott a fülükbe, mondatokat, rímeket… Szinte szuggerálta őket, hogy írjanak hozzá verset. Leoni motyogott magában, felébredve azonban elfelejtette a szavakat. A fiúk sem emlékeztek az álmukra.

A kis dallam nagyon elszomorodott, és elhatározta, hogy keres magának szöveget.

Elment hát a költőhöz, hogy verset kérjen tőle. Befészkelte magát a fülébe, bármit csinált is éppen, nem hagyta, hogy akár egy pillanatra megfeledkezzen őróla.

– Mit dúdolsz? – kérdezte Maika, a költő felesége.

– Nem tudom – felelte Raoul. – Valami kis fülbemászó dallam, fogalmam sincs, hol hallottam, de nem hagy nyugton.

– Szép. Csak nem fogsz átnyergelni zeneszerzőnek?

– Nem, nem! Arra képtelen lennék. A zenét csak hallgatni szeretem, de bennem versek laknak, nem dallamok. Ez is arra késztet, hogy verset írjak rá. Úgy érzem, mintha sürgetne.

– Akkor írd meg azt a verset, drágám, talán megnyugszol tőle – biztatta Maika.

A költő maga elé tett egy tiszta lapot, és fogta a tollát… Belemerült a munkába, nem is hallotta felesége motoszkálását a konyhából.

Raoul hirtelen felkapta a fejét.

– Te is hallod, Maika?

– Leonitól jön – válaszolta a felesége. Kivette a tepsit a sütőből. – A szomszédban zenélnek a fiúk. Készül az új lemezük.

– Azt hallgasd, mit játszanak! – szólította fel Raoul. – AZT a dalt! Ami nem hagy nyugodni, amihez épp most készültem el a verssel.

– Akkor megvan, hogy hol hallottad – nevetett rá Maika. – Azt mondod, kész a vers? Mutasd meg nekik!

– Áá… minek? Tudnak ők szöveget írni a dalaiknak, nem kellek én ehhez… – szomorodott el a költő, mert úgy érezte, nagyon jól sikerült a verse. – Az én versem megmarad versnek.

– Ha így akarod… – egyezett bele látszólag Maika. Mégis folytatta. – Azért egy próbát megérne. Leoni nem fog megharagudni, hisz ismered. Hátha még örül is, hogy nem kell szöveggel vesződniük…

– Mondd csak, mondd neki! – biztatta a kis dallam Maikát. – Kell nekem az a vers. KELL!

Maika addig-addig duruzsolt a párja fülébe, míg Raoul beleegyezett. Maika néhány szelet süteményt rakott egy tányérra, és bekopogtak a szomszéd házba. A zenészek örömmel fogadták barátaikat.

– Megvan az utolsó dal a lemezhez! – újságolta Leoni. – Meghallgatjátok?

Az igenlő válasz hallatán mindannyian bevonultak a stúdiószobába, és a fiúk játszani kezdtek. Hát persze, hogy AZT a dalt! Raoul és Maika összenézett. A költő felállt, egy papírlapot vett elő a zsebéből, és a kottatartóra helyezte az énekes elé. Leoni nem hagyta abba a zenélést, gitározás közben futotta át az írást. A kis dallam azonnal lecsapott, rásimult a szövegre, a zenész szemén keresztül mászott a fülébe, egyesült dallá az agyában.

– Elölről! – adta ki a parancsot Leoni

Gitár pendült, dob pergett… és a kis dallam örömére felcsendült végre a DAL!

Fehér fenyő, havas ág,
Csikorgó fagy, jégvirág.
Ólmos égbolt, téli vágy:
Szikrázó nap, gyöngyvirág.
Szőke kislány mosolyog,
Barna fiú felragyog.

Kézen fogva ballagnak,
Égből pelyhek hullanak.
Szent Karácsony ünnepén
Sok-sok fényes gyertya ég.
A Földre öröm költözik –
Szeretetbe öltözik.

Eliza Beth

Karácsonyi szókereső

C	T	W	S	L	C	H	Ó	E	S	É	S
A	F	Y	N	O	S	C	Á	R	A	K	É
S	O	V	B	H	I	P	H	P	U	C	T
Z	Ú	A	J	O	L	G	A	S	Ü	S	E
E	A	R	E	K	L	A	Q	C	N	A	P
R	J	I	O	E	A	D	F	J	N	L	E
E	Á	W	M	Z	G	S	O	V	E	Á	L
T	N	Z	V	O	S	W	N	G	P	D	G
E	D	A	K	I	Z	O	H	A	S	Q	E
T	É	W	U	Q	Ó	G	K	B	R	Á	M
Z	K	G	Y	E	R	T	Y	A	F	C	G
Z	V	E	I	A	Ó	L	A	Y	G	N	A

Elrejtett szavak: **csillagszóró, szeretet, ajándék, gyertya, koszorú, hóesés, ünnep, karácsonyfa, boldogság, család, meglepetés, angyal**.

Mi a szeretet?

Egy tudományos felmérés részeként kutatók megkérdeztek néhány 4 és 8 év közti gyermeket arról, hogy szerintük mi a szeretet.

„Amikor a nagyinak begyulladtak az izületei, nem tudott már előrehajolni, hogy kifesthesse a lábán a körmeit. Most mindig a nagypapa festi a nagyi körmeit, pedig neki is izületi gyulladása van. Ez a szeretet.” *(Rebeka – 8 éves)*

„Amikor szeret valaki, akkor máshogy mondja ki a nevedet. Valahogy érzed, hogy az ő szájában biztonságban van a neved.” *(Zsolti – 4 éves)*

„Ha nem gondolod komolyan, akkor nem is kéne kimondanod, hogy szeretlek. De ha komolyan gondolod, akkor szerintem sokszor ki kell mondani. Az emberek hamar elfelejtik.” *(Júlia – 8 éves)*

„A szeretet az, amikor anyu a legfinomabb csirkehúst odaadja apunak.” *(Eszter – 5 éves)*

„A szeretet olyan, mint amikor egy kicsi öreg néni és egy kicsi öreg bácsi még mindig barátok, még azután is, miután jól megismerték egymást.” *(Tomi – 6 éves)*

„A zongoravizsgámon egyedül voltam a színpadon, és nagyon féltem. Odanéztem a közönségre, és apu ott mosolygott és integetett. Csak ő mosolygott. Ezután már nem féltem.” *(Csilla – 8 éves)*

„A mamim jobban szeret engem mindenkinél. Senki más nem ad nekem esti puszit, mielőtt elalszom.” *(Klári – 6 éves)*

„Ha jobban szeretnél szeretni, akkor egy olyan baráttal kezdd, akit utálsz.” *(Nikolett – 6 éves)*

„A szeretet az, ami Karácsonykor a szobában van. Ha egy pillanatra abbahagyod az ajándékok kicsomagolását, akkor lehet meghallani.” *(Robi – 7 éves)*

Forrás: *KOINÓNIA, 2007. január*

Hóemberes ceruzatartó

Hozzávalók:

- WC-papír guriga
- kartonpapír
- fehér papír, színes papír
- toll, ceruza
- ragasztó

1. A kartonpapíron rajzold körbe a guriga alját, körben rajzolj rá kis fülecskéket, és vágd ki.
2. Hajtsd be a füleket, és ragaszd a guriga aljára (érdemes kívül ragasztani). Ha nehezen ragad, celluxszal tekerd körbe.
3. A gurigát tekerd körbe fehér papírral, és ragaszd rá.
4. Vágj ki egy kb. 15 cm hosszú, 1 cm széles (színes) papírcsíkot, és ragaszd föl (kb. középre) sálnak.
5. Rajzolj szemet, szájat, gombokat a hóemberre!
6. Vágj ki piros (vagy narancssárga) papírból orrot, csavard és ragaszd össze, hogy a vége csúcsos legyen, és ragaszd a hóemberre! Hagyd száradni!
7. Rajzolj 1 cm vastagon fekete csíkot a tetejére! (De egy kb. 16 cm hosszú csíkot is fölragaszthatsz.) – Kész is!

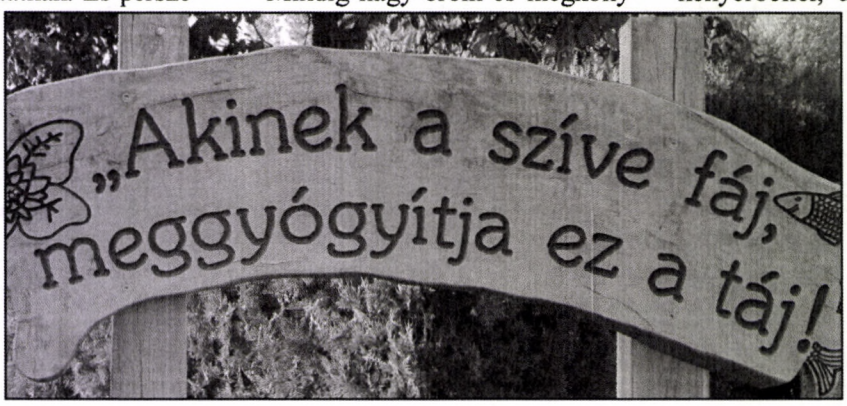
ELŐFIZETÉS – a befizetés módja megváltozik!

Tisztelettel kérjük Olvasóinkat, hogy legkésőbb ***2018. január 31-ig*** újítsák meg előfizetésüket. A lap ára a nyomdaköltség emelkedése miatt 300,- Ft, az éves előfizetés ***1800,- Ft*** lesz, illetve annak, aki postán kéri, *a postaköltséggel együtt* ***3000,- Ft***.

A befizetés lehetőség szerint ***banki átutalással*** a lapot terjesztő KISZE Bt. számlájára (számlaszám: 10918001-00000057-09540006), vagy az Unicredit Bank bármely fiókjában a fenti számlára történő ***pénztári befizetéssel*** történjék. Rózsaszín ***belföldi postautalvánnyal*** is lehet, ekkor a **KISZE Bt.** a címzett, és a **bankszámlaszámot** kell feltüntetni. Ez esetben kérjük olvashatóan ráírni az előfizető nevét, címét, és a közleményben azt, hogy „Érted vagyok”-előfizetés. – A terjesztéssel kapcsolatos bármilyen ügyben Gromon András főszerkesztőtől lehet tájékoztatást kérni.

Tündérrózsafélék

Elmondanék egy történetet. Egy nyári történetet. Kezdetére írhatnám, hogy „Egyszer volt, hol nem volt", és akkor azt hinnéd, hogy mese. Ha nem ezt írom az elejére, akkor elmondom, hogy ez egy mese. Tőlem, Neked. Egy nyári mese. Mert a történeteink, amint az életünk is, telis-tele vannak meseszerű fordulatokkal. Van bennük út, amit meg kell járni, van egy királylány, akit meg kell találni, vannak segítők, akik irányt mutatnak. És persze van vasorrú bába és tündér is. Rossz helyzetek, amiket meg kell oldani, és jók, amiket nem szabad túlértékelni.

Egy átlagosnak mondható tavaszi estén levél pottyant e-mail-fiókjainkba. Egy olyan, több címzettnek elküldött levél, amelyet ki-ki saját tempójában olvashat, megegyező tartalommal. Eddigi túravezetőnk írta nekünk, és hosszasan részletezve próbálta megértetni és elfogadtatni velünk azt a helyzetet, hogy idén, azaz 2017-ben, nélküle kell megszerveznünk és lebonyolítanunk kerékpártúránkat. Gondolataink szerteszéjjel és összevissza cikáztak a hír hallatán. Melyik úton, hová, hogyan induljunk? Tanácstalanul meredtünk számítógépünk képernyőjére. Ültünk, és lestünk otthonainkban magányosan.

Pirkadattündér azonban, aki a hajnali álmokat hozza, álomporos tarisznyájából néhány szemecskét Andrea pilláira szórt. Reggel, amint szemét dörzsölgetve ébredezett, egyre tisztuló tudata képtárából előbukkant a Szigetköz zegzugos, tündérrózsás tája. Mintha már járt volna arra, mintha már ismerné az utat, mintha már... Pirkadattündér ajándékából így lett elhatározás. Összeült a kupaktanács, megvitattuk a részleteket, és már fel is buzgott mindenkiben az indulás izgalma. A tájban tekerés felhőtlen érzése.

Feltarisznyáltunk hát „aranyat izzó Augusztus" (Csanádi I.) első péntekjének reggelén. Még hamuban sült pogácsát, tüzes soproni bort, no meg gumiragasztót is csúsztattunk a vállunkon lifegő kerékpáros-táskákba. Táltosparipáinkat pihentetve, parázzsal bőségesen megetetve szállítottuk országhatárokon át. Szépségük, kellemük, fenséges tartásuk irigységet ébresztett az osztrák határt őrző fináncokban, vagy csak gyanús volt nekik, és lopott árunak nézték, mindenesetre minden adatunkat, rendszámunkat begyűjtötték, rögzítették, digitalizálták. El nem tűnhetünk a nagyvilágban, annyi már bizonyos!

Mindig nagy öröm és megkönnyebbülés, amikor csapatunk vidéki tagjai is csatlakoznak hozzánk. Idén azonban nagy ívben hajtottak el mellettünk, amikor már ott várakoztunk úti célunk kapujában, Dunaszigetet hívogató táblája alatt, amelyen az alábbi felirat olvasható: „Akinek a szíve fáj, meggyógyítja ez a táj!" Elhajtottak, továbbmentek, elkerültek minket. Kerestük is egymást fürkésző szemekkel, de az utcanevek játékos tréfát űztek velünk. Ami Felszabadulás utca, az hogy lehet egyben Park utca is? Mi a Felszabadulást kerestük, Gáborék a Parkot. Mi a múltban bolyongtunk, ők a jelenben. Mígnem az összegabalyodott szálakat egy macska karma kuszálta szét, egészen annyira, hogy szembetalálkozott a két társaság, és elkezdődhetett az egymásra találás felhőtlen öröme!

Addig a pillanatig, míg csaknem elfogyott a falu útja, egy kacsalábon forgó tündérvárban reménykedtünk szálláshelyül. De annál is jobb hely fogadott bennünket, és még ráadásul a folyton forgás émelyítő érzésével sem kellett megküzdenünk kényelmes szobáinkban. Apró, pici lények vettek körül bennünket, remélve valami nagy fogásban, de kaptak helyette légycsapósuhogást. Házigazdánk gyakran tűnt fel teraszunk árnyékában, jó társaságot, fellegekbe szárnyaló beszélgetéstémát, no meg zamatos itókát remélve. Még jó kebelbarátját is odahívta közénk, hogy karikásostor-csattogtatással kápráztasson el minket. Leeső állal meredtek azonban Péterre, aki nem konkurálni akart, csak megmutatni a tudását. Lengette, suhintotta, csattogtatta az ostort, akárcsak egy jó csikós. A jó szomszédi viszony hozadékaképpen még birkapörköltkóstolót is kaptunk Pista komától, s még a lábas oldalát is kitakarítottuk kenyérbéllel, annyira ízlett az étel mindannyiunknak.

„*Én vagyok* az életnek *kenyere*" (János 6,48). Lipót pedig az a hely, ahol sütik. Glutén ide, szénhidrát oda, csak felkerestük azt a helyet, ahol azt a szép kerek, régi parasztkenyérre emlékeztető kenyeret sütik! Mert ez a családi vállalkozás is a mi megyénkből indult (GY-M-S m.), és ma már országos „brand". Persze Lipót település idegenforgalmi érdekességei közé tartozik a strand is, amely méltán viseli a Lipóti Termál- és Élményfürdő nevet. Számunkra is tartogatott élményt a hely. Egy személyeset. Azt a látványt, amint egy jelentős, országosan ismert és terjesztett keresztény folyóirat főszerkesztője a Kiskegyed c. újságot olvassa. Sőt nemcsak olvassa, hanem olyan információkra tesz szert belőle, amelyeket tervei szerint alkalmazni is fog. Valami varázslásféle tudományba nyert betekintést, ami nem hagyta nyugodni, és próbálkozott is eme tudomány gyakorlásával. Például akkor, amikor ünnepi glédába vágva magát, virágot varázsolt elő, amellyel az együtt töltött napok végén Andinak és Jutkának háláját és köszönetét fejezte ki a szervezésért és navigálásért.

A jégmadár hazánk egyik legszínpompásabb madara, amely folyók és tavak mentén található partfalakban költ. Állandó madarunk, amely télen a be nem fagyó folyóknál vészeli át a zord hónapokat. A „Jégmadár" nevet viselte az a kenukölcsönző társaság, amelynek vízi járművein indultunk a Duna holtágainak felfedezésére. Tündérvilág. Csend. Halk suhanás. Ragyogás...

Na most mit is írjak egy olyan világról, amely a túlparton van? Kőhajításnyira Soprontól, és eddig nem vettük a bátorságot, hogy vízre szálljunk, hogy átadjuk magunkat a tündérrózsák világának. Ha keresnéd a helyet, ahol a csend teljességét megtalálhatod, hát itt van! A Duna vízén lebegve, a Szigetközben, a Duna holtágaiban.

Amihez minden magyar férfi ért, az a foci – és a halászléfőzés. De a vízparti embernél jobban senki sem birtokolja ezt a tudományt. Szerencsére Gábor vérében is a Duna vize folyik, a mohácsi Duna vize, így ő, csak ő lehetett az, aki megfőzi ezt az ősi vízparti ételt. Persze többen is asszisztáltak neki. Tűzifa-hasogatás, tűzrakás, kóstolgatás, árgus szemmel figyelés, illatok kapkodása stb. – ezek fontos kísérő tevékenységei az üstben rotyogó fantasztikum elkészítésének. Csak a hal kifogását bíztuk Elek bácsira, a helybeli halak fő ismerőjére és a pecabot biztos kezelőjére. Ezen a főzőcskézős napon az időjárásfelelős esővel áztatta a tájat: vizet, mezőt, kertet, csónakot és bicajt, otthon ülésre kényszerítve minket. Az időt a főzés mellett a *pétanque* nevű játékkal ütöttük el két zápor között. Ez a szabadtéri golyójáték alkalmat adott a célzó dobás gyakorlására, amelyről kiderült, hogy mást lát a szem, a lendítő kar, no meg „öcsi” [az apró fagolyó], akit meg kellett közelíteni vasgolyóinkkal. A játék egyszerűsége egyben nagyszerűség, mert amint lendítő kezünket elhagyta a golyó, jöhetett az izgalom: eléri vagy meglöki, továbblöki vagy megállítja, megközelíti vagy pont ott áll meg, ahol a célgolyó, azaz „öcsi” áll.

A bősi (Gabčíkovo) vízierőmű turisztikai látványosságnak tekinthető, és így is tekintettünk rá. Hosszú töltésbicajozás előzte meg a Révkörtvélyesi-víztározó (Hrusov) partján, Szlovákiában. Szikrázó napsütésben, hűsítő szembeszéllel. A csillogó víztükör partján tekerni látványosságban kevésbé bővelkedő, de teljesítményben annál inkább. Ezen a napon a régi szép idők teljesítményeit hozva, megtettünk 80 km-t. Az emberi elme és kéz teremtette betonkolosszusban láttunk behajózni és átzsilipelni egy utasszállító hajót. Külhonban jártunk, de magyar szó mellett ebédeltünk Vajk (Vajka) községben, amelynek temetőjében a fejfákon csak magyar neveket olvastunk.

Mosonmagyaróvár már a római korban lakott volt. Ma természetes kapocs Szlovákia, Ausztria és Magyarország között. Északon és keleten a Szigetköz, délen a Hanság, nyugaton pedig a Pándorfi-fennsíkig húzódó síkság határolja a várost. Területén folyik át a Lajta, amely itt egyesül a Mosoni-Dunával. Maga a város is a Duna hatalmas, 50-200 méter vastag törmelékkúpjára épült. Megjártuk ódon utcáit, bepillantottunk egyetemének udvarára, sétáltunk folyói partjain. Elcsodálkoztunk kisvárosi báján, hívogató vendégszeretetén. Akár még fogorvoshoz is bejelentkezhettünk volna, bár a bőség zavarában nem tudom, mi lehetett volna a kiválasztás szempontja. Itt összekacsinthattunk volna a soproniakkal, fogorvosok városa a fogorvosok városával!

Utunk lassan a végéhez közeledett. De hol is van az a királylány, akit meg kellett találnunk a mesénkben? Azt hiszem, minden együtt töltött pillanatban velünk volt. Barátságország királykisasszonya. Találkoztunk vele, amikor a Fekete Tulipán étterem vacsora nélkül hagyta Andit és Pétert, de a közös tányérról mégis jutott nekik falat. Amikor Jutka egyedül üldögélt a Duna-parton, és Gábor visszafordult a folyóról, aztán együtt merengve figyelhették a fény és víz közös táncát. De ez a királylány volt velünk akkor is, amikor csak tekertünk, csak tekertünk a Duna töltésén, magunk alá gyűrve a kilométerek rengetegét. Velünk hallgatta Robi mesemondását, a Halhatatlanság rózsája – Anahakan rózsa című örmény mesét és a Fák titkos szíve című afrikai népmesét. Jelen volt Tamás karjaiban, és biztos kézzel kormányozta kenunkat, miközben mi, utasok, átadhattuk magunkat a víz életadó varázslatának. Klári vidám játékossága és lendülete Barátság királykisasszony lelki erejét mutatta meg nekünk. És velünk lesz jövőre is, mert magunkkal visszük, már tudjuk, hová, és tudjuk, mikor!

Cs. Sz. Zsóka

Aki teljes embert kíván

Van, aki és ami fél embert kíván. Jézus teljes embert kíván attól, aki hozzá akar tartozni. Ezt egyértelműen, határozottan kinyilvánította.

„Laci, az a baj veled, hogy te az evangéliumot mindig és teljes mértékben, 100 százalékosan akarod megvalósítani. (Bárcsak így lenne! – mondom én magamban). Naiv vagy, az élet és az evangélium, az kettő, az élet egészen más, mint az evangélium" – így akart egyszer figyelmeztetni egyik munkatársam. Sőt, „igazát" iparkodott alátámasztani egy anekdotával: A villamoson egy termetes szerzetes rálépett egy atyafi lábára, mire az kapásból lehúzott neki egy pofont. Erre odatartotta a másik arcát is, mivel az evangélium azt tanítja, „ha megütik jobb arcodat, fordítsd oda a másikat is" (Mt 5,39). Kapott hát a bal képére is. Ezek után a szerzetes felgyűrte a reverendája ujját, és ezt mondta: „Ez volt idáig az evangélium, most pedig jövök én!" – és máris elkezdte pofozni azt, akitől előbb a két pofont kapta.

Bizony, ha kettéválik az evangélium és az életünk, abból fakad a „vasárnapi kereszténység és hétköznapi pogányság" (Gandhi). Jézus azt várja el követőjétől, hogy élete fedje az evangéliumot, egyet alkosson az evangéliummal, és ne külön vágányon fusson. Amit Jézus mond, azt egészen, a legkisebb kétkedés nélkül higgyük, és amit tenni kér tőlünk, azt ne válogatva tegyük meg. És teljes szívvel! Ne részlegesen! Ne 50, 60 vagy 80 százalékig. Jézus 100 százalékos hitet és szeretetet kíván tőlünk. Anélkül nem vesszük komolyan az evangéliumot, és az így olyan számunkra, mint egy hatástalanított bomba. Jézus nem fölöslegesen szólít fel minket ezekkel a szavakkal: „Ti pedig legyetek olyan tökéletesek, mint Mennyei Atyátok" (Mt 5,48). (Lám, ennyire becsül a Jóisten bennünket, holott sokszor embernek is rosszak vagyunk.)

Nézzük előbb, miként hiszünk a Mennyországban! Ezt lehet teljesen elfogadni, de úgy is, ahogy sokan mondják: „Majd meglátjuk; remélem, hogy létezik, és talán bejutok a Mennyországba." Ez az utóbbi nem teljes, hanem kétkedő hit. A kételkedés emberi dolog, és érthető, hiszen nehéz elhinni, hogy a holtak föltámadnak, és ott vannak a Mennyországban. Nekünk mégis teljesen biztosaknak kell lennünk a feltámadásban, a Mennyországban. Különben nem vagyunk igazi, csak álkeresztények. Bizony, az évtizedek során nem egy templomba járónál tapasztaltam, hogy úgy viszonyul szeretteinek halálához, mintha örökre búcsút vett volna tőlük.

Ferenc pápa is beszél erről a kétfajta hitről. És mérhetetlenül fontosnak tartja a Mennyországba vetett szilárd hitet. Szinte szeretné hallgatósága lelkébe gyömöszölni ezt az erős hitet, amikor arról beszél, hogy mivel Jézus feltámadt, ezért biztosan van élet a halál után. Idézi Szent Páltól, hogy odaát „mindenkor az Úrral leszünk" (1Tessz 4,17), és Jóbtól, hogy „saját szememmel látom majd" (Jób 19,27). És most jött a remek csattanó: kérte, kórusban valljuk meg a hitünket: „– Hisztek ebben? Kérdezem: hisztek ebben?... – Nem elég hangosan mondtátok... – Hogy erősebben higgyetek, arra kérlek titeket, hogy ismételjétek meg háromszor velem együtt: És így mindenkor az Úrral leszünk."

Jézus nemcsak a hitben kíván tőlünk 100 százalékosat, teljes emberi odaadást, hanem a tetteinkben is. Ha hisszük, hogy a szeretet a legfontosabb – amit Jézus számtalanszor és sokféleképpen elismételt, majd a kereszten meg is mutatta –, akkor mi is kövessük ebben a nagy szeretetben! Mi is úgy próbáljuk megvalósítani, ahogy ő az evangéliumban elmondta! Például mit is akar Jézus mondani az említett pofonnal, a kétezer lépéssel, a minden kérőnek adással és a kölcsönt vissza nem kéréssel (Lk 6,27-32)? Ezek, ha nem is szó szerint veendők, de biztosan nagyon nehezet követelnek. És erre kétféleképpen lehet reagálni: elereszteni a fülünk mellett, vagy elfogadni, és igyekezni eszerint élni. Mit is jelentenek ezek a balgaságnak tűnő kérések? Nem szó szerint kell venni őket. Nem úgy általános érvényűek minden helyzetben, mint a Tízparancsolat, hanem egyfajta alapbeállítottságra hívnak meg. Ez pedig az, hogy legyen nagy szíved, legyél határtalanul nagylelkű. Nyugodt lélekkel, békésen tudj elviselni igazságtalanságot, jogtalanságot. Nem kell kiharcolnod a magad igazát, és nem fontos, hogy vitában tiéd legyen az utolsó szó.

Még inkább teljes embert kíván Jézusnak ez a biztatása: „Adjátok el, amitek van, és osszátok ki alamizsnaképpen" (Lk 14,33). Nyilván ez sem „parancs", hanem ismét a Jézusnak való nagylelkű és teljes átadottság jelzése.

Leginkább az a megdöbbentő, hogy Jézus viszont már egyértelműen, szó szerint kívánja tőlünk: szeressük ellenségeinket is (Mt 5,44)! Enélkül semmi többet nem teszünk, mint a pogányok. Tőlünk viszont Jézus ezt a hősies, emberfeletti, maximális szeretetet kéri. Csak az kérdés, teszek-e jót azokkal, aki gyűlölnek engem, imádkozom-e azokért, akik gyaláznak engem (Mt 5,44).

Nagy öröm lenne az Égben, ha velem együtt minél többen nekirugaszkodnánk, hogy amit hiszünk és teszünk, azt ezután teljes mértékben és teljes odaadással tegyük. Teljes mellbedobással, mindent beleadva! Ne csak egy részét higgyük-tegyük az evangéliumnak. Hanem ***mindent***, ami benne foglaltatik.

Akkor majd esténként nem hamis békével, hanem igaz békével hajtjuk álomra a fejünket. Végül pedig jó és boldog lesz a találkozás Vele, aki ennyire fölértékelt minket, amikor nem kis feladat elé állított bennünket.

Pribitek László

Emlékezés Arankára

Zsarnay Lászlóné Aranka a '70-es évek közepén kezdte meg életét a Bokorban, az ún. „Vegyes” csoportban, Hampel Karcsiéknál. Ez a „Vegyes” csoport a mai napig is megvan, és ő haláláig ennek a csoportnak tagja volt. Valószínűnek tartom, hogy nemcsak a közösségi találkozókon, hanem az éves Bokorünnepeken is részt vett, és a Gyurka bácsi által elindított Szentlélek-váró imákon is. És természetesen ÁG-karácsonyokon, lelkigyakorlatokon, úgy is mint résztvevő, úgy is mint „háziasszony”. Sőt Barcza Barna miséit is rendszeresen látogatta. Mivel a mi találkozásunkat nem tudom pontosan felidézni, most úgy gondolom, hogy a fent felsorolt események valamelyikén találkozhattunk. Kölcsönösen szimpatizáltunk egymással, így idővel igaz, mély barátság alakult ki köztünk.

Két ponton is közelebbé vált a barátságunk. Az egyik, hogy a '70-es évek végén összehoztam egy fiatal csoportot, amellyel Arankánál voltak a találkozásaink. Aranka azért ajánlotta fel a lakását, mert a csoport tagja volt fia, Attila, és Hampel Eszter is. A másik vonal pedig a jelenlegi közösségünk, amelybe én 2003 táján kerültem be.

Ez a jelenlegi közösség '98-ban jött létre azokból, akik Barna miséjére jártak rendszeresen. Ennek a közösségnek alapító tagja volt Harasztiné Baby, Damján Gizi és Aranka. Később csatlakoztak a Ruszák lányok, Varga Éva-Feri, Pörnyeczi Vera – és talán még mások is. Jelenlegi tagok: D. Gizi, Varga Éva, Varga Erzsi, Soós Angyalka, Márczi Ancsa és jómagam, e sorok írója.

Aranka nagyon nehéz sorsot kapott az élettől. A háború alatt 13 éves kislány volt (1931. november 19-én született), szülei egyetlen gyermeke. Édesapja fogságba került, édesanyja pedig kórházba, mert meglőtték a térdét. Így pár hétig teljesen egyedül volt. A szomszédok adtak neki enni – ha észrevették, hogy éhes –, de olyan is volt, hogy nem volt mit ennie. Nem tudott nappalin továbbtanulni, így elhelyezkedett egy gyárban, ahol adminisztratív munkát végzett, majd estin érettségizett. Közben férjhez ment, de választása egyáltalán nem volt szerencsés. Rabiátus férje volt, akitől rengeteget szenvedett, és egyetlen fia, Attila sem látott és nem is tapasztalt semmi jót az apjától. Végül csak a válás volt a megoldás az életükre. Aranka aztán egyedül lábra állt, lakást szerzett, és nagy nélkülözések között, de tisztességgel nevelte fel fiát.

Az utóbbi kb. tíz évben Aranka rengeteget segített volt férjén, aki külön lakott, de kora előrehaladtával megromlott az egészségi állapota. Aranka erején felül rendszeresen látogatta otthonában, ebédeket vitt neki, elhozta a mosnivalót, kiváltotta gyógyszereit, és közelharcot vívott vele, hogy menjen orvoshoz, és tartsa be az orvosi előírásokat. Azért fia, Attila is látogatta az apját, és bevásárolt neki, és unokája, Zsombor is rendszeresen látogatta nagyapját, és segített mindenben, amiben tudott.

Aranka betegsége idején nagy támasza volt Zsombor, aki haláláig elkísérte, és mindent megtett nagyanyjáért, amit tudott. Az egyetlen valakit temette el, aki törődött vele, és akitől igaz szeretet kapott az életben.

Mi, akik sok éve ismertük Arankát, így emlékezünk rá:

Aranka pozitív, mosolygós személyiség volt. Nyitott volt az „új” és „modern” eszmék befogadására. A találkozókra mindig készült, vagy ő vetett fel új kérdéseket, amiket megbeszéltünk. Mindig kedves volt. Amikor meghallotta hangunkat a telefonban, hallottuk a hangján, hogy nagyon örült. Észrevette örömünket, bánatunkat. Szívesen hallgatott meg minket, és bölcs tanácsai voltak. Minden érdekelte, amikkel foglalkoztunk. Okos, gondolkodó ember volt. Imáiban a legnagyobb lelki mélységeket járta meg. Szívesen tanult. Még régebben, amikor teológiai tanfolyam volt a Bokorban, azt elvégezte. Szerette a természetet. Volt egy kis vityillója a Börzsönyben. Fiatalabb korában sokat járt ki oda egyedül. Az egész Dunakanyart be lehetett látni onnan. Egyszer kérdeztem, hogy nem fél-e ott kinn, ahol közel-távol nincs senki. Nem – válaszolta –, itt egy vagyok a Teremtővel. Szívesen járt velünk kirándulni is. Derűs ember volt, csak amikor fiával megszakadt a kapcsolata, akkor volt sokszor szomorú. Örült, amikor V. Erzsi megkérdezte, hogy szeretné-e a betegek szentségét felvenni. Így halála előtt kb. két héttel sikerült elvinni hozzá Tamás atyát, aki felkészítette utolsó útjára. Ez év áprilisában megbékélten, derűsen tért haza Teremtőjéhez.

Az emlékeket felidézte:

Debreczeni Zsuzsa

ha majd a mélység és magasság
a végső percben összeér
örökre összekulcsolódik
az isteni jobb és bal tenyér
(Kertész Eszter: Híd)

Ferencziné Bukovinszki Piroska

1952 – 2017

Piroska – akit mindig vártam…

1971-ben Halásztelekről Alsószentiványra – a szülőfalumba – helyezték Dombi Feri bácsit, akit a halásztelki testvérek mellett még sokan követtek, és látogattak Alsószentiványon.

Alsószentiván búcsújáróhely, és májustól októberig zarándoknapok voltak minden hónap 13-án. Ezek az alkalmak arra szolgáltak, hogy Feri bácsi segítségével elemeztük az evangéliumokat, és mindenki elmondhatta a véleményét. Ezeken a napokon gyakori látogató volt Piroska, és férje, Andris is.

Mindig izgultam, hogy ki fog jönni a „pestiek” közül, és nagyon örültem, amikor ők is tudtak jönni, együtt vagy külön-külön.

Ahol Piroska volt, ott mindig egy kisebb csoport is összejött, mert egy mondaton vagy félmondaton órákig tudott-tudtunk vitatkozni egymással. Ezeket az egymásnak feszüléseket azért mindig öleléssel fejeztük be, azzal, hogy szent a béke. Ez nagyon fontos szabály volt.

Piroska tekintélyelv alapján nem fogadott el semmit, mindent meg akart érteni. Ezek a viták soha nem mentek a barátság rovására, inkább összekötöttek bennünket.

Ő is élvezte, hogy a hagyományos gondolkodás helyett új ismereteket szerezhet. Amit megtanult, azt igyekezett beépíteni az életébe. Következetes és őszinte ember volt. Nem emlékszem rá, hogy valaha is elvtelenül megalkudott volna.

Amikor 1976-ban Feri bácsit elhelyezték Alsószentiványról Ercsibe, akkor Piroskáék otthona lett a fő találkahely. Akkor már én is Halásztelken laktam, és így gyakori vendég voltam náluk. Befogadó család voltak. Fantasztikus dolgot vállaltak Andrissal, hiszen heti két alkalommal volt az otthonukban közösségi találkozó. Gyermekeik pedig még kicsik voltak, akiknek este 7-kor ágyba kellett menniük, hogy a közösségi találkozó elkezdődhessen.

Nem érdekelte, hogy vadidegen emberek jelentek meg otthonukban. Ezzel a nyitottsággal sok ember számára teremtettek új kapcsolatot, vagy azt, hogy közösségbe kerüljenek, kapcsolatot építsenek ki a Bokorral.

Akkoriban ismertük meg Feri bácsi által a karizmatikus mozgalmat, ami kíváncsivá tett bennünket, így őt is. A nyelveken imátkozás és a prófétálás új színt hozott az életébe és a mi életünkbe is. Talán ennek köszönhető, hogy belső világa nagyon kinyílt. Ráérzett arra, amit más kínkeservesen tudott csak megtapasztalni. Tudott befelé és felfelé figyelni. Túl tudott lépni a földi dolgokon.

Soha nem magának akarta a babérokat, mindig szolgálni akart. Amije volt, azt megosztotta.

Betegségét méltósággal viselte. Hála és köszönet mindazoknak, akik az utolsó időben mellette voltak, és biztatták.

Kedves Piroska!

Most az égi hazában biztosan nagy aha-élményeid vannak. A szeretet világában vagy. Azt képzelem, hogy ülsz a mennyei kávéház teraszán, cigarettázol egy kávé mellett, és látod mindazokat, akik földi életed meghatározói voltak, így többek között Andrist, a férjedet, Gyurka bácsit, Feri bácsit, Sárikát…

Azt gondolom, ott más erőviszonyok és szabályok vannak, már más a mérce, ezért jókat nevettek rajtunk.

Lepsényi Mari

Piroska – a közösség „motorja”

Több mint harminc év a közös múltunk. Kisközösségünkben a legkülönbözőbb személyiségek csiszolódtak össze: bőven tanultunk egymástól.

Ő valóban mindent tudni akart, lehetőleg ésszel is felfogni, mielőtt el- és befogadásra „ítélt” valamit. Mindent szenvedélyesen megkérdőjelezett, számára a legegyszerűbbnek tűnő jézusi mondatnak is jelentősége, súlya volt, aminek a helyét meg kellett találni az életünkben.

Én különösen sokat köszönhetek neki, mivel a kérdések logikus körüljárásában verhetetlen volt. Sőt hagyományosan elfogadott téziseket is megkérdőjelezett, ami nekem soha eszembe sem jutott: ez először ijesztett, aztán tetszett, végül nagy hasznomra vált. Megtanultam alapvetően érzelmi megközelítés helyett/mellett (többékevésbé) kívülről, „hideg szemmel” (is) látni.

Apró-cseprőre sosem pazarolta a közösség idejét. Ellenben a fontosnak, előrevivőnek ítélt beszélgetésektől nem sajnálta az időt, a másik megértésére való törekvéstől az energiát. Jellemző módon azt a helyzetet is fel tudta ismerni, amikor lehetetlen volt közös nevezőre jutni: ilyenkor egymás kölcsönös tiszteletére hivatkozva pillanatnyilag nem erőltette a továbblépést…

Erős egyéniség volt. Közösségünkben mindig vezető szerepet töltött be, nevesítve vagy sem. Véleménye súllyal esett latba: érett, átgondolt, ugyanakkor – érvek hatására – változtatni is tudó módon vitatkozott.

Katalizátora volt a közösségben az „új”-nak: új hangoknak, színeknek, gondolatoknak. A hagyományostól eltérőnek. Nyitott szemmel járt, erősen foglalkoztatták a hit és tudomány határterületén egyensúlyozó kérdések.

Nyitott volt a megújulásra, és megszerzett szabadságát arra használta, hogy elsöpörje maga elől a Teremtőhöz vezető formális akadályokat.

Ő hozta be többek közt az érzelmi intelligencia fejlesztésével foglalkozó irodalmat a közösségünkbe. Megértette a szellemi és érzelmi egyensúly fontosságát; törekedett a harmóniára. Kritikus elméje az idő múlásával egyre elfogadóbb lett az emberek és helyzetek iránt.

Betegsége előtt már felkészült volt. Sem elégedetlenség, sem élesség nem volt benne, sokkal inkább teljes elfogadás az ő egyáltalán nem tökéletes közössége iránt. Megértő lett, érett.

Beszélgetéseinkben többször felmerült a gondolat, miféle továbbfejlődési lehetőség lesz/lehet a halál után; ő már ismeri ezeket a nekünk megközelíthetetlen titkokat. S ahogy egyik testvérünk mondta: „A fél közi már odaát van, és biztosak vagyunk benne, hogy várták.”

Erőssége volt a logika és az önállóság. Az utolsó időben már csak ezt kellett átadnia Teremtőjének, hogy – gyermekként, ahogy Jézus mondta – átléphessen az örök hazába.

Bognár Éva

Ha terhed túl nehéz

Ha terhed túl nehéz, gondolj másokra!

Ha te meggyöngülsz, ők abbahagyják,
ha te leülsz, ők lefekszenek,
ha te kételkedsz, ők kétségbe esnek,
ha te kritizálsz, ők rombolnak.

Ha te az élen lépkedsz, ők meg fognak előzni,
ha te felajánlod a kezed, ők a bőrüket adják.

És ha te imádkozol, akkor ők szentek lesznek.

Kalkuttai Teréz Anya

Emlékezés Piroskára

37 éve találkoztam először Ferencziné Piroskával. Dombi Feri bácsi közösségében kezdtük mind a ketten a közösségi életet. Piroska volt közösségünk mozgatóereje. Fontos szerepet töltött be, szellemi előrevivő volt.

Jézus mintaértékű volt számára. Fontosnak tartotta az egyéni szabadságot, ezért fértünk meg katolikussal, Bokros-gondolkodásúval és Szentlélekre-irányult emberrel egyaránt. Ezt a gondolatsort közösen – elemezve – megbeszéltük.

A közösséget a házassághoz hasonlította, fontos volt számára, nagyon tudott igyekezni a találkozóra. Erős személyiség volt, véleményalkotása határozott volt, és megfelelő is. Azt mondta, ha Jézus élete másként volt is, mint amit olvasunk róla, amit tanított és csinált, az jó, és ennyi elég.

Szívesen emlékezett mindenkire, akit ismert, és alkalomadtán emlegette is. Szerette a Bokor-közösséget.

Élete során mindvégig fontos volt számára a szegények támogatása. A téli hajléktalan-étkeztetésben rendszeresen segített.

A közitalálkozó hajtóereje volt még betegen is. Összejöttünk körülötte, s ha megakadt a beszélgetés, akkor megszólalt: Haladjunk! De jó volt ezt hallani, és megtapasztalni a figyelmét.

Tavaly nyár elején lélegeztetőgépen volt hetekig. Felébredve csodálatosnak mondta az életet.

Otthonában látogattam meg egyszer, amikor azt mondta: Sok a gonoszság a világban, nekünk kell a szeretetet belevinni, felelősek vagyunk ezért.

Látogatóira mindig mosolygott, örült nekünk. Gondozója elmondása szerint: „A közösség látogatása után mindig erőre kap.”

Nehéz lesz nélküled, Piroska, nagyon hiányzol.

Balaton Inci

Ifjúság – öregség

Az ifjúság nem egy életszakasz, hanem egy lelkiállapot; az akarat lendülete, a fantázia fürgesége, az érzelmek erőssége, a bátorság győzelme a szabadságon, a kalandvágy diadala a restségen.

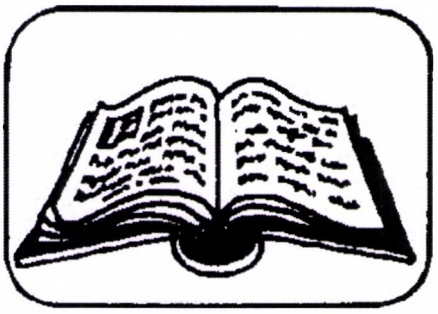
Senki sem öregszik meg azért, mert bizonyos számú év van mögötte; csak akkor öregszik meg az ember, ha búcsút mond az eszményeinek. Az évekkel ráncossá válik a bőr, a lelkesedésről lemondás viszont a lelket teszi ráncossá. A gondok, a kétségek, az önbizalomhiány, a félelem és a reménytelenség – ezek azok a hosszú évek, amelyek a földre húzzák a fejet, és a porba kényszerítik az egyenes járást.

Mindegy, hogy hetven vagy tizenhét éves-e valaki, minden egyes ember szívében ott lakozik a csodálatos dolgok iránti vágyakozás, a felemelő bámulat az örök csillagok és az örök gondolatok megpillantásakor, a kielégíthetetlen, feszült gyermeki várakozás, hogy vajon mit hoz a következő nap, a pajkos öröm és életkedv.

Olyan fiatal vagy, mint a bizakodásod, és olyan öreg, mint a kételkedésed. Olyan fiatal, mint az önbizalmad, és olyan öreg, mint a félelmed. Olyan fiatal, mint a reménykedésed, és olyan öreg, mint a csüggetegséged.

Amíg elérik szívedet a szépség, az öröm, a merészség üzenetei, a földről, az emberről és a végtelenről szóló üzenetek, addig fiatal vagy. Csak akkor váltál valóban öreggé, ha lógnak a szárnyaid, s a szíved bensejét a pesszimizmus hava és a cinizmus jege borítja.

Albert Schweitzer

BIBLIA

A decemberi elmélkedéseket a budapest-sashalmi közösség tagjai készítették (3-a: Áts András, 10-e és 17-e: Dénes Zoltánné Zsuzsa, 24-e és 31-e: Bisztrai György, 25-e: Bisztrai Éva), a januáriakat Tóth Miklós (Fertőd-Eszterháza).

December 3. – Advent 1. vasárnapja – Mk 13,33-37 – Legyetek résen!

Elöljáróban mindenképpen ki kell jelentenem, hogy ez a példabeszéd értelmetlen. Mert egyrészt az Úr leszerződhetne jobb szolgákkal is, akikben legalább a jó szándék megvan az Úr iránt. Hacsak nem őrséget lát el valaki, nem gondolom, hogy a szolgák alvása akkora kihágás volna. Másrészt, ha az Úr tudja ezt, akkor miért szórakozik ilyen hirtelen hazajövetellel? Nem volna egyszerűbb, ha kikürtöltetné: „Holnap érkezem. Szolgák, mosás – főzés – rendrakás!"

Ami legfeljebb értelmesnek mondható ebből, az egyetlen mondat: Legyetek résen! Ez valóban a mai napig is értelmes és megfontolandó felszólítás. Főleg ha nem is csak a fizikai ébrenlétre vonatkozik, hanem a mélyebb ébrenlétekre is.

Mai világunk nagyon zavaros világ. Hol van már az, hogy a szavatok legyen igen, igen – nem, nem. Mai világunk a „nemigenek" világa. A báránybőrbe bújt farkasok világa. A csalfaságokat fel tudjuk ismerni, ha résen vagyunk, ha próbálunk a felszín mögé nézni, ha megkaparjuk a felszínt. Ájtatos szövegek mögött sokszor kegyetlen önzés húzódik meg. Nagyhangú dumák mögött pedig sokszor egy félős kisegér.

Ha a képességeinket, talentumainkat hasznosítani akarjuk, akkor nem kockáztathatjuk, hogy elveszik ebben a zűrzavarban. Az előre látható történések esetén nem hivatkozhatunk a véletlenre, a „nem vettem észre" szövegre. Meg kell ragadnunk a lehetőségeket, és képességeinket kibontva úgy kell gazdálkodnunk az életünkkel, hogy abból a Teremtő világa, az Isten Országa épüljön, hogy általunk szebb legyen a világ. Legyünk tudatosak, legyünk résen, hogy meglepődések helyett előrelátóan szolgálhassuk embertársainkat, és így a Teremtőt is!

December 10. – Advent 2. vasárnapja – Mk 1,1-8 – Isten útjának egyengetése

Jön egy küldött, akinek az a dolga, hogy „készítse az Úr útját, tegye egyenessé ösvényeit". János az Úr Jézus előtt járt, mert ez volt a feladata. Előkészítette az utat, az emberek szívét nyitogatta a jóra, a bűnbánatra.

A megtisztulás, a bűnbánat felszabadít, és nyitottá tesz olyan dolgokra, amiket egyébként nem tudnék megtenni. A bűnbánat fontos dolog, mert szükséges felismerni a hibáimat, és ezáltal a változtatás is megszületik. A bűnbánathoz viszont kell a helyes lelkiismeret-vizsgálat.

Ehhez egy-két kérdést teszek fel mindannyiunknak:

Hogyan tudom én készíteni az Úr útját? Milyen cselekedetemmel egyengetem az ösvényét? Hogyan tudnék a kedvében járni? Milyen tettek kellenek ahhoz, hogy megszülessen bennem Jézus? Hogyan készülök az Úrral való találkozásra?

December 17. – Advent 3. vasárnapja – Jn 1,6-8.19-28 – Kiállni az igazság mellett!

Keresztelő János küldöttként tette a dolgát. Tanúskodott a világosságról, hogy általa higgyenek az emberek abban, aki küldte őt. János megvallotta, hogy ő a pusztában kiáltó szava – az élő lelkiismeret. Bátran kiállt, és nem tagadta, hogy mi a hivatása, feladata, küldtetése. Egyenes ember volt, aki meghalt az igazáért.

Megmondta, hogy az ő feladata közölni: Tegyétek egyenessé az Úr útját! Hivatkozott arra, hogy ő csak vízzel keresztel, de utána jön, aki hatalmasabb nála, akinek nem méltó a saruszíját megoldani sem – ő már Szentlélekkel fog keresztelni. Még nem ismerik őt – mert még nincs itt az ideje –, de már itt van köztük.

A következő kérdések jutottak eszembe:

Hogyan állok ki az igazság mellett? Tudok-e tanúskodni valaki mellett? Mindenkivel szemben tudom-e megvédeni az álláspontomat? Hiszek-e annak, aki az igazság mellett kardoskodik? Nem kérdőjelezek-e meg olyan dolgokat, amiket nem kellene? – Lennék-e küldött?

December 24. – Advent 4. vasárnapja – Lk 1,26-38 – Milyen Megváltót várunk?

Micsoda, mekkora nagy örömhír! Az Élet üzen, hogy ÉL, és Isten hordozót küld. De jaj! Milyen Istent fog hordozni? Nem kell jajgatni. A Magasságbeli Fia lesz ő! Az időszámítás vele kezdődik. Világmegváltó lesz, akire 3761 éve várunk. Aha! Akkor zsidó identitású lesz. Akkor ebből a kiválasztottsági tudatból világbotrány lesz.

Nem, nem, most el kell lazulni, nézni a jászolból áradó fényt, érezni az abból áradó lágy, könnyű szeretetet, hisz Karácsony van. Csukd be a szemedet, légy részese a megváltásnak! Nem kell tenned semmit, csak hidd el! Olvadj el az énekektől, éld át az anyák örömét! Csendesedj el!

Ti hatalmasok, ti uralkodók, ti rendfenntartók, ti üzletemberek-kereskedők, ti véleményformálók, ti kiválasztottak – ti ne olvadjatok el! Ti az ünnepek csinálói vagytok, nem pedig élvezői. A ti élvezetetek az, ahogy a most ünneplők, a tegnapi és tegnapelőtti vásárlók mindennap titeket szolgálnak. Titeket nem kell megváltani. Ti tudjátok, hogy ti vagytok a megváltók. Erre lettetek nevelve, alakítva, idomítva.

Bizony a nemrég fogant, és ma már meg is született Jézust meg kellett ölni, és a többi prófétát is, és tovább lehet várni az Igazi Megváltó érkezését.

A 12. században élt zsidó rabbi és filozófus, Maimonidész mondta: „Minden egyes napon várni fogom az érkezését.” És a következőképpen foglalta össze a Messiás jellemvonásait. „Ha megjelenik egy király Dávid házából, aki a Tóra nagy tudósa, aki betartja a parancsolatokat az Írott és Szóbeli Tan szerint, ahogy elődje, Dávid tette, aki rávezi egész Izraelt, hogy a Tóra útját járja, kiköszörüli a Tórán esett csorbákat és megvívja Isten háborúit, azt nagy bizonyossággal vélhetjük Messiásnak. Ha a fentiekben sikerrel jár, és legyőzi a körülette lévő népeket, felépíti a Szentélyt a helyén, és összegyűjti Izrael szétszórtjait, akkor biztosan ő a Messiás.”

E sorokat 2017. szeptember 29-én írom, s a világ egyik fele (kicsi fele) most szeptember 23-ra, 24-re várta a Megváltó eljövetelét. A hírügynökségek hallgatnak, tehát nem jött. Tovább várakoznak…

Nem lehet Isten-kép nélkül élni. Köszönöm a lassan tisztuló Jézus-képet. Segítsen ez minket szolgáló, szerető Isten- és én-képhez. Ölelésben gazdag mindennapokat kívánok! Ne várjatok tovább! Legyünk jók, ha tudunk!

December 25. – Karácsony – Lk 2,1-14 – Ma született: nekünk...!

Egy gyermek születésének egyszerű körülményeit írja le az evangélista. A gyermeket váró pár hajlék nélküli volt, pólyába takart újszülöttjüket csak jászolba fektethették le, mert nem kaptak helyet a szálláson.

Mégsem akárki ez a gyermek! A környéken nyájat őrző pásztorok nagy fényességet látnak, az Úr angyala érkezik hozzájuk a gyermek születésének örömhírével.

Az angyal így szól: Ne féljetek! Ma született nektek az Üdvözítő, az Úr Krisztus... – Ki az, aki ma született szegénységben, egyszerűségben, és angyal hirdeti érkezését? – tolul szánkra a kérdés.

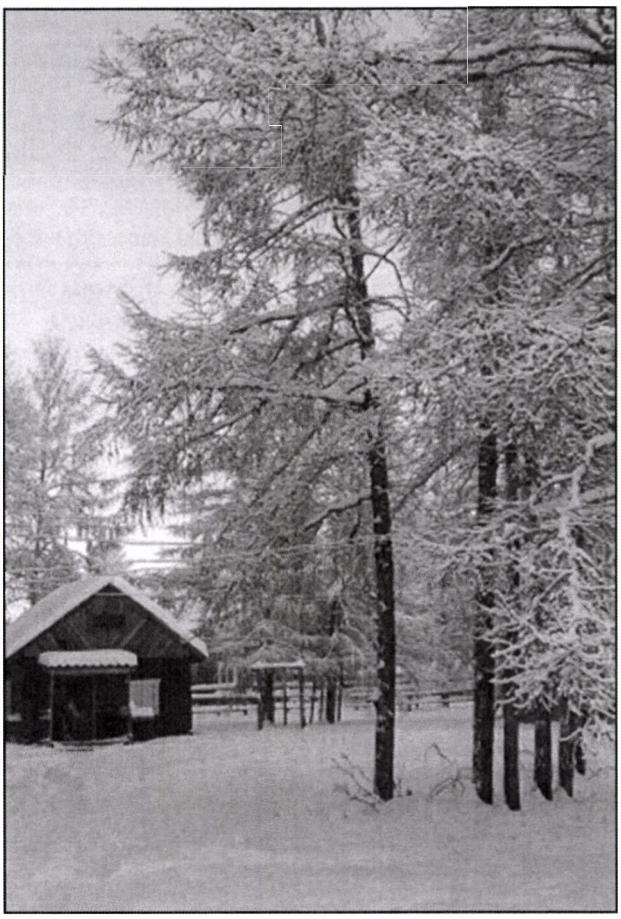
Az Üdvözítő... És meglepő a további fogalmazás is: Ma született „nektek”... Ez a gyermek nekünk született. Miért, mi közünk van egymáshoz, mit akar tőlünk ez a gyermek? Üdvözítő, tehát üdvösséget kínál. – Hogyan lesz ez, milyen úton-módon történik ez, és nekünk is kell-e valamit tennünk? Életünkbe vágó, súlyos kérdések ezek.

Jól ismerjük a történet további részleteit, Jézus életútját. Vele üzent nekünk az Isten. Vettük-e, vesszük-e az üzenetét? Isten rajta keresztül szólít meg minket. Megszólítottak vagyunk-e?

Kérdezzük meg magunkat: *Van-e öröm a szívünkben? Ünnepi öröm, amely a szívben lévő békéből és jóakaratból táplálkozik, és amely a köztünk és bennünk élő Istent dicsőíti?*

December 31. – A Szent Család ünnepe – Lk 2,22-40 – „Te az enyém vagy”

Nézem a gyermekeket, az unokáinkat, és ezek a mondatok járnak az eszemben: „…Ha nem lesztek olyanok, mint a kisgyermekek... Ha valaki az én kedvemért befogad egy ilyen kisgyereket, engem fogad be, mert én a világ jelentéktelenjeiért jöttem… Aki pedig befogad engem, nemcsak engem fogad be, hanem azt is, aki engem küldött, mert Atyám is e világ kicsinyeinek oldalán áll” (Mt 18).

Vajon a szüleim a Szerető Istennek szentelték a bátyámat? Tudták, hogy az elsőszülött fiút annyira kell szeretni, hogy majd ő is taníthasson másokat szeretni? „E fiúból pap lesz, akárki meglássa…” (Arany J.: Családi kör). A bátyámból pap lett. Átélte: „Te az enyém vagy, szeretlek, és kedvemet lelem benned.” A szentelés után 4 évvel párt választott, és Istennek szentelt ember maradt, akárki meglássa (már 4 unokája van), és most is átéli: „Te az enyém vagy, szeretlek, és kedvemet lelem benned.”

Amikor Jézust bemutatták a templomban, szülei úgy gondolták, hogy a Szerető Isten ezt gondolhatja, ott, a bemutatás közben. „Te az enyém vagy…” S Jézus ugyanezt élhette át a Jordán-folyóban történt keresztelésekor. Ha a családtervezéskor majd ezt gondoljuk ember és ember, Isten és ember viszonyának, akkor talán kevesebb hibát követünk el.

A nagyapának ez marad: „…most már meghalhatok, mert látták szemeim az üdvösséget…” Lehet, hogy meghal, és már nem látja, hogy üdvözíteni leginkább áldozatként lehet (üdvösség = sokak romlására és feltámadására lenni), de gondolhatta, csak nem merte megfogalmazni, mert hátha az unokának már nem kell meghalnia Isten Országáért. Az élet pedig ment tovább, úgy, ahogy kell „…A gyermek pedig növekedett és erősödött, telve bölcsességgel…”

Vége az évnek, holnaptól 2018-at írunk. Köszönöm az eltelt évet, az Életet, a Szeretetet, a Másik Embert. Köszönöm az Üdvözítőket, a gyermekeket magasba emelő Nagymamákat, Nagypapákat.

Január 7. – Urunk megkeresztelkedésének ünnepe – Mk 1,7-11 – Atya-gyermek kapcsolat Istennel

Keresztelő János megkereszteli Jézust a Jordán folyóban. Jézus részt vesz a bűnbánat keresztségében. Ezt hirdette meg Keresztelő János. Az első, ami figyelemre méltó ebben az eseményben, hogy a keresztelés helye a Jordán-folyó. Nem a jeruzsálemi templom és nem a zsinagóga. Talán a Lélek már kevésbé fújt a megcsontosodott a jeruzsálemi templomban, vagy a zsinagógai istentiszteleteken. Valami újnak kell kezdődnie. A Lélek a Jordán partján, a bűnbánó emberek lelkén viharzott keresztül. Köztük Jézusén is. Már Keresztelő János is valami csodálatos tüzet hozott, és tudott gyújtani a lelkekben. Az emberek vágyódtak az istenkapcsolatra. Le akarták tenni bűneiket és azok nyomasztó terheit. Nem akarták tovább cipelni azokat. Jézus is a bűnbánattartás miatt ment, és kereste föl Jánost. A vízből feljövő Jézus új tapasztalatot szerzett. Az ószövetségi büntető, haragvó Isten helyett az ő Mennyei Atyját akarta bemutatni az embereknek. A mennyből jövő szózat erre utal. Isten és az emberek kapcsolata ezentúl az atya és a gyermek kapcsolata legyen. A Lélek majd segít fölismerni ezt az új viszonyt az Isten és emberek között.

Jézus azzal, hogy beállt a bűnös emberek sorába, ezzel egyúttal belépett az emberek, az emberiség közösségébe. Egy valaki lett a többi ember között. Közösséget vállalt velünk, egyszerű, hétköznapi emberekkel.

Jézus elfogadja a külső jeleket és formákat. A Jordán-folyóban Keresztelő János belemerítette őt a vízbe. A mai ember sokszor idegenkedik a külső formáktól és szertartásoktól. Azt gondolják, hogy azok fölöslegesek. Talán nekünk is kiüresedtek szertartásaink? Ha szertartásainkat tartalommal és lelkiséggel töltjük meg, akkor a formák is megelevenednek és mondanivalót hordoznak. A reánk kiáradó Lélekkel kell azokat megtöltenünk. Nekünk is szükségünk van arra, hogy reánk is leszálljon a Lélek, és megerősítsen, megelevenítsen és átjárjon bennünket. Erősítsen, lelkesítsen és kimozdítson bennünket tespedtségünkből, közönyünkből és lélekfásultságunkból. Kérjük és köszönjük meg a Léleknek reánk való kiáradását!

Keresztelő János és Jézus viszonya és helyzete. Mindkettőjükben ott volt a helyes önismeret. Mindegyikük tudta a maga helyét, egymáshoz való viszonyukat. Keresztelő János bűnbánatra szólító prédikációi hatására özönlöttek hozzá az emberek. Sikerei csúcsán volt. Mégis önmagánál nagyobbnak gondolta Jézust. Jézus most kezdi nyilvános működését. Őbenne is ott van a szerénység és az alázat. Ugyanakkor tovább lát Keresztelő János haragvó és büntető Istenénél. Jézus az Atya-gyermek viszonyt hirdeti meg az emberek istenkapcsolatában. Mi is szeretnénk a Szentlélekben újjászületve megélni az Atya-gyermek viszonyt.

Január 14. – Évközi 2. vasárnap – Jn 1,35-42 – Az első tanítványok

Keresztelő Jánosnak is voltak tanítványai. Bizonyára hasonlóan tanította és nevelte őket, mint Jézus később az övéit. Köztük is kialakult a tanító és tanítvány-viszony és -kapcsolat. Egészen biztos, hogy nagyon jó barátságban voltak egymással, talán egy-két éven keresztül is. Most találkoznak Jézussal. Keresztelő János, mint jó tanító, rámutat a nála nagyobb Jézusra. Címet, titulust ad neki: „az Isten Báránya". Izajás próféta beszélt a szenvedő szolgáról, a leölésre vitt bárányról. Ez indíthatta a két János-tanítványt, hogy utána menjenek Jézusnak. Milyen érzések ébredhettek ezek után Keresztelő Jánosban? Ő kifejezetten nem küldte, nem biztatta tanítványait Jézus követésére. Tanította, alakította, formálta őket. A szívéhez nőttek. Mégis el tudta engedni őket. Nem akarta őket visszatartani. Fölismerte igazi hivatását és küldetését. Neki Jézushoz kell engednie őket. Ez a mi hivatásunk és küldetésünk is. A szülők nem önmaguknak nevelik gyermekeiket. Nem tarthatják meg őket önmaguknak. A hitre nevelésben Jézushoz kell kapcsolniuk őket.

A két János-tanítvány határozott. Eldöntötték, hogy otthagyják eddigi tanítójukat. Egy újhoz, Jézushoz csatlakoznak. Nem haboztak, nem bizonytalankodtak, hanem azonnal Jézus nyomába szegődtek.

Jézus segít, hogy rátaláljunk. Figyeljük meg a két ifjú magatartását. Már eldöntötték, hogy Jézushoz csatlakoznak, Jézushoz szegődnek. Mégis szinte félve és megszeppenve követik őt. Talán így először, az első találkozás alkalmával nem akarnak tolakodni, tapintatlanok lenni. Nem merik megszólítani Jézust. Jézus, mint jó emberismerő, segít nekik. Hátrafordul, és kezdeményezi a beszélgetést. Ezzel megkönnyíti a párbeszédet, a találkozást, a kezdődő barátságot. Rövid tömondatokból áll a párbeszéd. Két kérdésből és egy hívó, szólító mondatból.

Mi is tudunk így segíteni a mindennapi életben. Vannak körülöttünk is bátortalan, visszahúzódó, bizonytalankodó emberek. Ha megszólítjuk őket, talán hamarabb megnyílnak, szívesebben beszélnek életükről, gondjaikról, örömeikről, elképzeléseikről és terveikről. Vegyük észre mi is ezeket az alkalmakat és jó lehetőségeket, amint Jézus is tette! Indítsunk mi is ilyen rövid kérdésekkel barátkozásokat és beszélgetéseket, hogy megnyerjük, és Jézushoz tudjuk vezetni az érdeklődő, kereső embereket!

Január 21. – Évközi 3. vasárnap – Mk 1,14-20 – Emberhalászok

Jézus elkezdi működését. Keresztelő Jánost Heródes király börtönbe vetette. Így az ő működése, küldetése véget ért. A Jordán-folyó partján bemutatta az embereknek Jézust mint az Isten Bárányát.

Jézus első mondata meghatározza küldetését. Az Isten Országáról beszél. Isten Országába akarja elvezetni az embereket. Azt is megmondja, hogyan jutunk el oda. Ennek két mozzanata van. Az első a megtérés, a *metanoia*. Ez több, mint a bűnbánat. A megtérés, a megfordulás helyesebb, teljesebb jelentést hordoz. Elfordulunk eddigi helytelen életútunkról, és újra elindulunk Isten felé. Prohászka Ottokár székesfehérvári megyéspüspök szép és találó hasonlatot mondott erre: „Aki a Napnak [az Istennek] hátat fordít, mindig a saját árnyékába lép." Forduljunk meg tehát mi is, és induljunk el az éltető Nap felé. A mi magyar népünk is így gondolkodott. A megszületett kisgyermeket az édesapja a kezébe vette, és fölmutatta, megmutatta a Napnak, vagyis Istennek.

A megtérésben és a bűnbánatban Isten mindegyikünknek új lehetőséget ad, hogy új életet kezdhessünk. Nekünk kell megtennünk az első lépéseket. Rajtunk fordul, hogy elindulunk-e az új úton, ahogyan azt a niniveiek tették Jónás prédikációjára (a mai olvasmányban).

A második lépés: higgyünk az evangéliumban. Mit jelent ez a hit? Nem pusztán azt, hogy elméletileg befogadjuk, tanuljuk, és ezáltal ismerjük Jézust és igehirdetését, hanem ami talán ennél is fontosabb, hogy a mindennapokban éljük ezt, és tegyük is meg. Életre akarom váltani a tanultakat. Magam is evangéliummá akarok válni a másik ember számára.

Személyes találkozások. A Galileai-tó partján két testvérpár dolgozott, halászott. Megtörténik a Jézussal való személyes találkozás. Megérintette őket Jézus személye. Megérintette az életüket is. Munkát változtattak. Ezentúl emberhalászok lesznek. A négy meghívott fiatalember jól ismeri, hogy mi a munka, a fáradozás, a mindennapos küszködés a tavon. Ismerik a sikereket és a kudarcokat is a halászatok alkalmából. Naponta kitartó munka kell a halászathoz. Erre az élettapasztalatra építhet Jézus, amikor meghívja őket az emberhalászatra. A négy fiatalember bátor lépésre szánja el magát. Nagy a bizalmuk és a reményük Jézusban.

Jézus ma is szólít fiatalokat, fiúkat és leányokat, hogy kövessék őt, és legyenek tanítványai és apostolai. Ilyen bizalommal és hittel válaszoljunk mi is Jézus hívó szavára!

Január 28. – Évközi 4. vasárnap – Mk 1,21-28 – Jézus gyógyít bennünket

Jézus Kafarnaum városában van, és tanít. A zsinagógában szembetalálja magát egy különleges helyzettel. Egy tisztátalan lélektől megszállott ember beleköt Jézusba. Szent helyen vannak, a kafarnaumi zsinagógában. E szent helyen az emberek imádkozni szoktak, felolvastak a Tóra-tekercsekből, tanítottak, és magyarázták a Szentírást. Jézus most többet tesz. Gyógyít, és kiűzi a megszállott emberből a tisztátalan lelket. Mindenki kettejük párbeszédére figyel. Küzdelem alakul ki. Két hatalom áll egymással szemben. Jézus és a démon hatalma.

Bennünk is működnek a jó és a gonosz, rossz erők. Jézussal együttműködve tudjuk mi is legyőzni a bennünk lévő gonoszt.

Szent Márk leírja nekünk, hogy Jézusnak mind tanításában, mind cselekedeteiben olyan erő rejlik, amelyet eddig senki másnak a szavaiban és tetteiben nem tapasztaltak meg az emberek. Jézus erőteljes tanító szavának hatása van a hallgatóságra, gyógyító cselekedeteinek pedig hatásuk van betegekre.

A gonosz napjainkban is befolyásolja az embert. Hatalmat akar gyakorolni fölöttünk. Sok ember bele is esik a gonosznak ebbe a csapdájába. Jézus a gonosznak ezt az ártó, romboló hatalmát akarja megtörni tanításával, gyógyításaival és ördögűzéseivel.

Jézus választásra, döntésre szólít föl bennünket. Kihez akarunk tartozni? Melyiküket akarjuk követni?

Gyógyításai alkalmával Jézus az egész embert nézi, az egész embert akarja meggyógyítani. Ezt szolgálja egész tevékenysége. Amikor Jézus tanít, gyógyít vagy meghallgatja az embereket, akkor segítségükre van, és testi-lelki gyógyítónkká válik. Gyógyításai alkalmával Jézus mozdulatokat, gesztusokat használ. Megérinti a betegeket, sárral keni meg a szemüket, bátorító szóval biztatja őket. Ezzel fölszabadítja a beteg embert bűnei nyomasztó súlya alól. Az életet árasztja, önti belénk. Jézus Istene nem a pusztítás Istene, hanem az életé.

Ashish Kothari

Kényelemfüggőségünk

Veszélyes ránk és a Bolygóra nézve is

Ha elmegyünk egy állomásra, bevásárlóközpontba vagy reptérre, és ott megnézzük, hogy hányan használják a mozgólépcsőt, és hányan mellette a lépcsőt, azt látjuk, hogy a mozgólépcsőzők jóval többen vannak, pedig legtöbbjük nyugodtan használhatná a lépcsőt is. Nemrég megkérdeztem

100 egyetemistát egy indiai nagyvárosban, Pune-ban, hogy hányan laknak az egyetem 4 km-es körzetében, és közülük vajon hányan járnak kerékpárral. Válaszaikból kiderült, hogy bár kb. 30-40 diák lakik ebben a körzetben, közülük senki nem jár kerékpárral vagy gyalog, mindannyian autóznak vagy motoroznak.

És vajon hányan e-mailezünk, sms-ezünk vagy kérdezzük kollégáinkat WhatsAppon, Viberen vagy Facebookon ahelyett, hogy átmennénk a szomszédban vagy pár szobával arrébb található irodájukba?

Kényelmesek vagyunk. A kényelem rabjai. És ez nagyon veszélyes rabság: halálos kimenetelű lehet ránk és a Bolygóra nézve is.

Klasszikus példa a távirányító. A távirányítóval, fotelünk kényelméből ma már nemcsak TV-csatornákat vagy zeneszámokat tudunk váltani, hanem okosotthonunk minden részét is irányíthatjuk – már ha elég jómódúak vagyunk ahhoz, hogy okosotthonunk legyen. Nem kell felállnunk, hogy kinyissuk az ajtót a látogatóknak, hogy főzzünk, vagy hogy megöntözzük a növényeket. És ahogy fejlődik az elektronika és a robotkutatás, munkánk minden egyes eleme automatizálható lesz. [...]

A kényelem manapság életünk és életmódunk minden részét átjárja. Félkész ételeket teszünk a mikróba, kétperces tésztát főzünk a gyerekeknek. Szellemileg is ellustulunk, hiszen a számítógép ellenőrzi, hogy helyesen írunk-e, és a képleteket is számolja helyettünk. A fényképeket photoshopolhatjuk ahelyett, hogy az agyunkat és ösztöneinket használnánk, hogy jó képet készítsünk. Ha zarándoklatra indulunk, például egy himalájai szent helyre, nem akarunk többé a hegyre felgyalogolni (pedig pont ez az erőfeszítés is a megváltáshoz vezető út része kellene, hogy legyen, nem?). Aszfaltos utat követelünk.

De akkor hogyan is van ez? Nem jó, hogy többet tudunk megcsinálni kevesebb erőfeszítéssel? Így időt takaríthatunk meg, amit egyéb dolgok elvégzésére fordíthatunk. Vagy nem?

A hátrányok

Mielőtt elemeznénk a kényelmi technológiák állítólagos előnyeit, nézzük meg hátrányaikat. Amikor a kényelmi megoldást választjuk, szinte minden alkalommal elveszítjük a lehetőséget arra, hogy mozogjunk vagy másokkal kapcsolatba lépjünk, vagy megkíméljük magunkat és másokat extra környezetszennyezéstől. Amikor gyorsételt választunk, kizsákmányoljuk testünket. Vajon mindez nem járul hozzá az elhízás, cukorbetegség, szívbetegségek és stresszhez köthető betegségek városiasodott világunkban történő járványszerű terjedéséhez?

A kényelem ezen kívül rombolja a Földet, és megzavarja a közösségi életet is. A motorizált közlekedés korlátlan használata, a mozgólépcsők, az elektromos és elektronikus kütyük, a vegyszerek és a csomagolás annak érdekében, hogy meghosszabbítsuk az élelmiszerek tárolási idejét – mind-mind szén-dioxid-kibocsátáshoz, szennyezéshez, vegyi szennyeződéshez, és persze az erőforrások kimerüléséhez vezet. Más fajok és emberek (akiknek az otthona a bányák közelében vagy akár az erőforrás lelőhelyek felett van) csak járulékos veszteséget jelentenek a technológiától és kényelemtől megrészegült társadalom számára. Ahogy átveszik az uralmat a gépek, kényelmünk oda is vezet, hogy emberek elvesztik a munkájukat, így egyre több a munkanélküli, és kárba vész a kézzel készített termékekben rejlő kreativitás. Minél inkább virtuális a kommunikációnk, annál kevesebb az igazi, élő emberi kapcsolatunk.

Aztán e problémák kezelése érdekében felszínes megoldásokat találunk ki, amit én rendszerszintű kényelemnek nevezek. Az állam és a nagyvállalatok technológiai és piaci megoldásokat találnak ki, abban a hitben ringatva minket, hogy megoldottuk a problémákat. Egy példa erre az, ahogy a fosszilis tüzelőanyag-ipar nagyon okos zöldítő megoldásokat talál ki – például fákat ültet, hogy állítólag semlegesítse a hőerőművek kibocsátásait –, de emellett nagyon keveset tesz annak érdekében, hogy a kibocsátásokat megszüntesse. De a zöld gazdaság támogatói és szószólói is hasonló példát szolgáltatnak, amikor megújuló energiatermelésre vonatkozó, ambiciózus célokat fogalmaznak meg, és közben kikerülik azokat a kényelmetlen kérdéseket, amelyek azt feszegetik, hogy mennyi energiát kellene is egyáltalán fogyasztanunk. A korlátlan mértékű napenergia-termelés is elpusztítaná a Földet, csak egy kicsit

lassabban, mint a fosszilis energiaforrások használata (pl. a szilíciumot, a napelemgyártás kulcsfontosságú alapanyagát is bányászni kell).

És mindez kapcsolódik ahhoz, ahogy a kapitalizmus és az államok által irányított gazdaságok az egyre keményebb munka csapdájába zárják az emberek nagy részét. Míg emberek milliárdjai dolgoznak hosszú órákat (nagyrészt unalmas munkát végezve) azért, hogy épp csak meg tudjanak élni, a kényelmek csábítása érthetően nagy, ahogy a nők számára is, akiket a patriarchális társadalmi berendezkedés szinte lehetetlen, számtalan feladatot egyszerre megoldani próbáló helyzetbe kényszerít.

Mindezek ellenére írásomnak nem célja, hogy teljesen elítélje a technológiát. Nem célom az sem, hogy megvédjem azt a berendezkedést, amely sok, a társadalom peremére szorított embercsoportot méltatlan, gyakran szinte rabszolgamunkára kényszerít. Gandhi, amikor a gépesített rokkáról kérdezték, azt felelte, nem ellenzi, hogy a robotolást könnyítsék vagy kiváltsák gépekkel, de azt ellenzi, hogy a munkát kiváltsák a gépek. A technológiai innováció jelentősége, hogy növelheti a munka méltóságát, megszüntetheti a kizsákmányolást, illetve az egészségtelen munkakörülményeket, felszabadíthatja a nőket és a társadalom egyéb marginalizált csoportjait. Segíthet azzal is, hogy könnyíti az idősek, a különböző tevékenységekben korlátozottak vagy egyéb szempontokból nehéz helyzetben lévők életét. Fontos itt megjegyezni, hogy a kényelem *(angolul: convenience)* szó a latin *convenire* igéből származik, és eredeti jelentése „összegyűlni" vagy „egyetérteni" *(con: együtt + venire: jönni)*. Az elektromos fogkefének azonban elég kevés köze van ehhez.

De hogyan csinálhatnánk jól?

Hogy érjük el akkor, hogy a kényelem a robotolás csökkentéséről és a méltóság növeléséről szóljon, ne pedig egyszerűen a lustaságról? Ez a kérdés a fogyasztói társadalommal kapcsolatban is felmerül. Ezekről közösen gondolkodva jutunk el oda, hogy nemcsak a távirányító használatát kérdőjelezzük meg, hanem azt is, ahogy szédítő ütemben újabb és újabb TV-modellek vagy mobil- és okostelefonok kerülnek forgalomba. Nemcsak arra van szükség, hogy a repülőtereken a mozgólépcső használatát megkérdőjelezzük, hanem arra is, hogy elgondolkodjunk, miért utazik mindenki egyre többet repülővel. A Nyugat „eldobható társadalma" (amelyet egyre inkább átvesz a Kelet is) a kényelem és a fogyasztás extrém formában történő megvalósulása.

Ezek szerint kell lennie valaminek mélyen bennünk, amire hatnak a hirdetések? Hogyan menthetjük meg magunkat magunktól?

Talán úgy, hogy mélyen önmagunkban valami mást szólítunk meg: a közösségi érzést, a szolidaritást és a felelősséget. A történelem legnagyobb része során a társadalmak önként korlátozták a természeti erőforrások használatát. Az ilyenfajta szabályok kényelmetlenek, hiszen sokkal könnyebb egész évben vadászni és halászni annál, hogy szünetet tartsunk az állatok szaporodási időszaka alatt. De a közösségek tudták, hogy ha nem tartottak volna szünetet, a vadászott állatok populációja összeomlott volna, és ez hosszabb távon sokkal nagyobb kényelmetlenséget okozott volna, mint a szaporodási időszak alatti szünet. A bölcsesség és az előrelátás legyőzte a rövid távú kényelemre irányuló vágyat. A modern ember számára vajon ezt túl nehéz lenne megtanulni?

Nehéz, minden bizonnyal, de nem lehetetlen. Több európai városban rengeteg ember jár kerékpárral munkába: idősek és fiatalok, elegáns öltönyt vagy kosztümöt viselő üzletemberek és üzletaszszonyok. Hasonló gyakorlat kezd (nagyon lassan) terjedni az indiai középosztály tagjai között is. Sok kerékpáros könnyedén tudna motorozni vagy autózni is, de inkább a mozgást választják, vagy környezeti szempontból elkötelezettek, vagy egyéb motivációjuk győz a kényelem felett. Az iparosodott országokban egy új ellentrend van kialakulóban: megújult érdeklődés a kézzel készített termékek iránt, városi kertészkedés, kézzel történő javítás a kidobás helyett, a személyes találkozások megélése közösségi összejöveteleken, termékek és szolgáltatások megosztása, egyszerűbb életmód kialakítása amellett, hogy alapvető szükségleteik teljesülnek és alapvető komforttal rendelkezünk. A kényelem iránti igény legyőzése különböző késztetésekből származik: kreatív kifejezésmód, felelősségérzet azok iránt, akik technológiai választásaink következményeit fogják szenvedni (ide értve a jövő generációkat is), az emberekkel és a természettel való kapcsolat újbóli felfedezése, bölcsesség azzal kapcsolatban, hogy azt választjuk, ami helyes.

Képzeljük el, hogy milyen lenne, ha az iskolákban a kerékpárosok, kézművesek, egyszerű életet élők, és azok lennének példaképeink, akik idejüket és terményeiket önként és ingyenesen adják másoknak..., nem pedig olyan híresség, akiknek a csillogó-villogó életmódjával van tele a média? Képzeljük el, hogy milyen lenne, ha a tanulás és az oktatási rendszer középpontjában a munka méltósága, a saját kézzel végzett munka öröme állna, az, hogy valakit boldoggá teszünk, valamint az a zsigeri érzés, hogy a természet részei vagyunk? Ilyen helyzetben lehetséges lenne-e vajon, hogy az önzetlen, törődő énünk kerüljön felszínre, úgy, hogy közben figyelembe vesszük saját érdekeinket, érdeklődésünket is, és felelős egyénekként élünk? Ezzel együtt vajon nem hoznánk-e létre olyan társadalmi rendszereket, amelyek felelősen kezelik és szabályozzák a technológiát, és rossz szemmel néznek azokra, akik növelik a különbségeket, az egyenlőtlenséget, és környezeti problémákat idéznek elő? Ahogy haladunk afelé, hogy jobban érezzük azt, hogy *egy* bolygónk van és *egy* rendszer részei vagyunk – ezt az érzést csak megerősítik a klímaváltozás és környezeti problémák egyre jobban látható jelei –, talán egyre többen hallják meg ezeket az üzeneteket. És akkor talán szembenézünk majd azzal a ténnyel is, hogy a határtalan, korlátozatlan kényelem rendkívül kényelmetlen jövőt jelent mindannyiunk számára.

Fordította: Vadovics Edina

Forrás: Kislábnyom hírlevél, 2017/3 (*www.kislabnyom.hu*)

TARTALOM

Tanulmány

Király Ignácz: Minőségi családokért 2-4
Nagybán F. és E.: Szerepek és feladatmegosztás a házasságban 5-6
Frank Tamás és Ágnes: Időbeosztás 7
Mészáros Ádám és Fanni: Tartós udvarlás 7-8
Bajnok László és Judit: Megbocsátás, elengedés 8-10
Garay A. és D.: A szexualitás szerepe és jelentősége 10-12

Interjú

Karlócai Mariann: Békén kell hagyni a gyerekeket! 13-15

Meditáció

Dombi Zsuzsa: Töprengés a női naivitásról 15
Pribitek László: Aki teljes embert kíván 22
Albert Schweitzer: Ifjúság – öregség 25

Gyerekeknek

Leszkay András: Krukkó boldog Új Évet kíván 16-17
Hajtások (mese, rejtvény, ceruzatartó) 18-19

Túrabeszámoló

Cs. Sz. Zsóka: Tündérrózsafélék 20-21

Megemlékezés

Búcsú Zsarnay Lászlóné Arankától 23
Búcsú Ferenczíné B. Piroskától 24-25

Elmélkedések

Vasárnapi szentírási elmélkedések 26-29

Környezetvédelem

Ashish Kothari: Kényelemfüggőségünk 30-31

ELŐFIZETÉS – a befizetés módja megváltozik!

Tisztelettel kérjük Olvasóinkat, hogy legkésőbb ***2018. január 31-ig*** újítsák meg előfizetésüket. A lap ára a nyomdaköltség emelkedése miatt 300,- Ft, az éves előfizetés ***1800,- Ft*** lesz, illetve annak, aki postán kéri, *a postaköltséggel együtt* ***3000,- Ft***.

A befizetés lehetőség szerint ***banki átutalással*** a lapot terjesztő KISZE Bt. számlájára (számlaszám: 10918001-00000057-09540006), vagy az Unicredit Bank bármely fiókjában a fenti számlára történő ***pénztári befizetéssel*** történjék. Rózsaszín ***belföldi postautalvánnyal*** is lehet, ekkor a **KISZE Bt.** a címzett, és a **bankszámlaszámot** kell feltüntetni. Ez esetben kérjük olvashatóan ráírni az előfizető nevét, címét, és a közleményben azt, hogy „Érted vagyok"-előfizetés. – A terjesztéssel kapcsolatos bármilyen ügyben Gromon András főszerkesztőtől lehet tájékoztatást kérni.

Füle Lajos

Kinek Csillaga van

Kinek Csillaga van,
legyen maga a béke,
hogy minden dolga itt
békében menjen végbe!

Kinek Csillaga van,
legyen felette bátor:
szeressen vakmerőn,
de érte mit se várjon!

Kinek Csillaga van,
öltözzék friss reménybe,
hogy ISTEN LELKE is
cselekszik benne, érte!

Kinek Csillaga van,
ámuljon, mert az IGE
testté lett, s boldogan
daloljon Róla szíve!

„Érted vagyok"

(Exodus 3,14)

A jézusi tájékozódás folyóirata
XXVIII/6, (166.) szám

Megjelenik évente hatszor
Alapította: Simonyi Gyula
Szerkesztőbizottság:
Bajnok Dániel
Deliné Szita Annamária
Demeczky Jenő
Garay András
Garay Zsófia
Gromon András főszerkesztő
(Tel.: 06-26/334-155)
Kovács László
Schanda Beáta
A címlap emblémáját Magyar Mihály,
a rovat-emblémákat és a Moha-mesék
illusztrációit
Garay Dóra készítette.
Kiadó: BOKOR
Közösségfejlesztő Kulturális Egyesület
Székhely: 1012 Budapest, Attila út 113.
Felelős kiadó: Véghné Ilkó Györgyi
Szerkesztőség:
1076 Budapest, Thököly út 11. I. 6.
Internet: www.ertedvagyok.hu
E-mail: gromonandras@gmail.com
A lap az „Ingyen kaptátok,
ingyen is adjátok" (Mt 10,8) szellemében
szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős, és az nem
feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.

Az „Érted vagyok"-ban közölt anyagok
(a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás
nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés
esetén tiszteletpéldányt.

Kéziratot nem őrzünk meg,
s nem küldünk vissza.
Készült: FÉBÉ Ev. Szeretetszolgálat, Piliscsaba
Tördelő: Szitár Zsolt
Felelős vezető: Dávid István
ISSN 0865-8021 (Nyomtatott)
HU ISSN 1588-0400 (Online)

Bimonthly newspaper of „Family Foundation for communities and families", about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education and radical renewal movement in the Hungarian Catholic Church.

The materials published by „Érted vagyok" can be republished free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentary copies in case of republication.

ELŐFIZETÉS

Lehetőség szerint banki ***átutalással*** a lapot terjesztő KISZE Bt. számlájára (számlaszám: 10918001-00000057-09540006), vagy az Unicredit Bank bármely fiókjában a fenti számlára történő pénztári ***befizetéssel.*** Rózsaszín belföldi ***postautalvánnyal*** is lehet, ekkor a **KISZE Bt.** a címzett, és a **bankszámlaszámot** kell feltüntetni. Ez esetben kérjük olvashatóan ráírni az előfizető nevét, címét, és a közleményben azt, hogy „Érted vagyok"-előfizetés. – A terjesztéssel kapcsolatos bármilyen ügyben Gromon András főszerkesztőtől lehet tájékoztatást kérni.

Előfizetési díj 2018-ra (postaköltséggel):
Belföldre: 3000,- Ft
Szociális előfizetés:
a szerkesztőséggel történt egyeztetés szerint
Külföldre:
Itthon forintban előfizetve: 5000,- Ft
Nyugaton előfizetve: 20,- Euro

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat.
Köszönjük az adományokat
és a terjesztők munkáját.
A lap esetleges jövedelmét
a Kiadó szociális célokra fordítja.